Digitized by Google

IL. NAZ.
Emanuele III
COLTA
LAROSA
G
44
APOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

-605119 Racc. VII G. 141

DE VASALLORVM GRAVAMINIBVS

TAM RESPECTV BARONVM quàm Iudicum, aliorumq; Officialium,

TOMVS SECVNDVS

QVAMPLVRIMIS IVRIS COMMVNIS, Municipaliſq; ſanctionibus pleniſſimè illuſtratus,

VARIISQ; SVPREMORVM SENATVVM, PRAECISE' S. R. ROMANAE & Regni Neap. etiàm adhùc non impreſſis Deciſionibus vtilitèr decoratus, & reconditis priſcorum, recentiorumq; Patrum doctrinis quàm lepidè ornatus

IN QVO DIVERSAE, ET MVLTIPLICES MATERIAE PONTIFICIAE, Ciuiles, Criminales, & Feudales quotidiè occurrentes ſingulari methodo, maximo ius dicentium, docentium, & diſcentium comodo per quàm doctè exarantur,

IOANNE MARIA NOVARIO

I. C. LVCANO AVTHORE,

Opus ſanè multùm inſigne, & elegans bonarum litterarum ſectatoribus pulchra, & variâ lectione refertum, nedum Sæcularibus, ſed etiàm Eccleſiaſticis apprimè neceſſarium,

CVM INDICIBVS PRAELVDIORVM, SINGVLORVM GRAVAMINVM, & memorabilium rerum in Opere contentarum.

SVPERIORVM PERMISSV



ET PRIVILEGIO REGIO.

NEAPOLI, Typis Franciſci Sauij Impreſſoris Curiæ Archiepiſcopalis MDCXXXV.
Expenſis FRANCISCI BALSAMI Bibliopolæ Neap.

Bibliotheca de Rosa
Cas. 87
Digitized by Google

ILLVSTRISS.MO ET EXCELLENTISS.MO D.

TIBERIO CARAFAE PRINCIPI BISINIANI ET SCILLÆ

Aurei Velleris Equiti Clariſſimo ſuo Domino Obſeruandiſſimo.

IO. MARIA NOVARIVS F. P.

STabit tuum (Illuſtriſſ.me & Excellentiſſ.me Princeps.) pro libro toto æuo nomen; parteſque, quæ deſunt volumini, titulus præfixus implebit. Quærimus in his diſceptationibus, quibus premantur oneribus, ij quos ditionis, & Imperij poteſtas deuincit, quantaque ſeruitus miſerrima coerceat ceruices. Deeſt profectò pars altera, quibus è conuersò beneficijs qua humanitate, qua liberalitate Princeps infelicem turbam, venditaſque ſuperbis imperijs animas complecti debeant. Quid facerem? Nam neque noſtris humeris par labor, dignus eloquentia magis, quàm Iuris prudentia liber, & prælum rurſus cunctantis fidem expectat, & exprobat. Compendiariam bonus genius moſtrat viam, inclytamque tuam effigiem, celeberrimumque nomen oſtentat. Arripio libenter omen; Muſis, Gratijs citatis, præfigo titulum, & numen veneror. Æqui, bonique ſpero conſultum; nam diſcet æquè à noſtro ſtylo poſteritas, quid Clientem exhibere oporteat: A tuis exemplis Principem pręſtare quid deceat. Quamquam ò eadem noſtrorum librorum, quæ tuorum exemplorum vrgeret neceſſitas. Neq; enim veterem quærelam inſtituo, nec Gotica tempora defleo adeo de Subditorum bonis, fortuniſq; liberalia. Nam populos veluti prædam bello captam ſub haſta diſtrahi, & contumelioſis potentiorum ingenijs mancipari, & quaſi Regia dominatione indignos in ſecundam ſeruitutem mitti, &

nouos dominos comparari, lamentabile quandoque fuit; & tamen fuit armorum premium, & virtutis bellicæ teſſera. Nunc emaces Domini, nuperque nouorum hominum ditata manus pecuniam per ſummam fortaſſe iniuriam comparatam, latè in populorum ceruices impendunt, & venales innocenteſque animas negotiantur. Inopes ſeruitijs conterunt, nobiliores aſperis Imperijs premunt, ditiores, efflagitatis largitionibus exhauriunt: Delicta rurſus dum pretio addicunt, populorum vitas diuendunt. Ita quos in fidem acceperunt, in necem agunt. Illi rurſus dum precariam animam vix tuentur, Oppida linquunt ſolitudines ſectantur, ab Antris quæ non ſperant ab Vrbibus ſolatia preſtolantur. Adſis tu felix fauſtumque ſplendidiſſimum patriæ Sydus, clariſſimum totius Caraſæ Gentis decus, pijſſimumque illud dominationis profer exemplum, quod in gemino totius Regni ampliſsimo, & opulentiſsimo Principatu exhibuiſti; Quod nec maiores noſtri viderunt, nec Saturnia Regna finxerunt; ſeu dum vitia, & ſcelera faſcibus armatis coerces, ſeu dum virtutes præſentiſsimo ardore benignus extollis; ſeu dum artes alis bonos foues, doctos viros ornas & euehis; ſeù dum inopes largitione exhilaras, nobiliores honoribus allicis, ditiores iuſtitia protegis, omnes intra boni, rectique limites tranquillos concludis, nondum conſtat humaniorem ne, an iuſtiorem te in tanta rerum mole preſtiteris. Illud ſatis conſtat magnam vim auri ab oppidis tuæ ditioni ſubiectis Congiarij nomine de more tibi aduenienti oblatam, generoſo pudore reieciſſe, auerſis quoque oculis ne à munerum ſplendore contagium vel labem contraherent. Namque quod admirandum ſemper in tua Aula extitit. Dona ſuum dediſcunt ingenium, nec ſuetas vires agnoſcunt. Quæ enim Deorum hominumque vt fertur, beneuolentiam conciliant, excelſam illam, cœloque parem tuam mentem irritant; verſis donis in iniurias; Hoc quoque capite deterioribus, quam contumeliæ. Nam harum condonatio argumentum magnanimitati miniſtrat; Donorum acceptatio præſtantem illam animi indolem labefactat. Quam tardus rurſus exa-

ctor

exactor, quàm promptus largitor, quàm largus remiſſor. Quæſtores quos apud cęteros ignauia damnat, infelices quãdo dum munere ſuo ritè funguntur, liberalis Domini laudatam iram mękrentur. Sed quàm egregiam ſpem pręclarum illud oris tui decus, corporiſque habitus eximius, proceritate ad lætam Màieſtatem compoſitus, roſeiſque genis ſuffuſum iubar, ridentibuſque oculis innatans lætitia de animi tui virtutibus non pollicetur? Neque enim fas eſt credere pulcherrimo corpori, nonniſi formoſiſſimum animum delegari, vt dum alterum ex altero creſcit cœleſtium virtututum quandoque referatur in terris. Sed quid tam paucis, tam multa complector? Quæ in ſumma fortuna, beatiſsimaque rerum omnium copia, quod rarum ſemper fuit ſingularis animi tui enituit moderatio, quæ humanitas, quæ vultus in omnes hilaritas, vt populus ad tui intuitum ſemper effuſus, quem præſentem ſemper habuit reducem, nouumq; curioſis oculis vbique requirat: Tuque rurſus quem illo die benefactis non deuinxiſti, riſu, & conſpectu beaſti. Si quis tamen eſt in frequentiſſima iſta, totiuſque Europæ ampliſſima Ciuitate qui liberalitatis tuæ munificentiæ inſidias argumentoſas effugerit. Enim verò ſi in rationes relata eſſent dona, vel beneficia, quibus tu Ciues cumulaſti tuos, quorum capita præ multitudine cenſeri ritè numquam in hac Vrbe potuiſſe affirmant ex tuis libris capita, inquam, Ciuium diſcerentur, ex tuiſque commentarijs Cenſor luſtrum poſſet condere Ciuitatis. Nam tu Ciuitatem muneribus, & beneficijs luſtraſti tuis. Sed tu eadem, Generosè obliuione donas, qua cæteri accipiunt. Imò ita donas, vt debere videatis, quod donas, dum vota ſæpe anteuertis, dum cauſas donandi fingis, dum latebras, & tenebras teſtes quæris, quæ munificentiam tuam occultent, & donatarij fidem non exprobent. Imò ita latenter dona, vt ita dicam committis, vt ſcelus committere videaris, ſi videaris. Ratus beneficio pondus, prætiumque decreſcere ſi diei luce fruatur. Mirantibus bonis omnibus, & erubeſcentibus malis; vnde tibi tantùm affluat, ex quo tantum qnotidie effluat; niſi quòd credere fas

eſt inopum preces ſydera fatigantium, quorum tu Cohortem domi ſemper alis, Carybdæos receſſus perrupere, & Scyllæa clauſtra fregere, quorum tu ditionem habuiſti olim; Vndantę in tuum ſinum effluxere opes, quantas infames ſcopuli horrendis vorticibus per innumera naufragia tranſactis ſeculis condiderunt. Sed quo ego pietatem in aras religionem Deum volens nolens prætereo, aut potius quo me tuarum laudum trahit amor. Dij Te ſoſpitent pulcherrime, & liberaliſſime mortalium Tiberi, & omnium elegantiarum repertor, & parens; Muſæque quas tam lautè Domi hoſpitaris de elegantiore Scriptore prouideant, aut hominem priſtinæ ſaluti reſtituant, quem tuarum laudum iugis agit amor, qui ſibi famam ex tuis virtutibus, Tibi gloriam comparet ex ſuo ſtylo. Ego de accepto beneficio, quod in partem operis veneris, quod mei libri lacunas impleueris gratias innumeras habeo.

BIBLIOPOLA
AD LECTOREM

ANNI Circulus (pauci ſunt dies) iam eſt elapſus, quo mea quidem opera Anteſignanum de Vaſſallorum Grauaminibus Doctiſſimi, & numquam ſatis laudati Viri Io. Mariæ Nouarij recepiſti Tractatum, quem cum communi omnium applauſu etiam ab extraneis, & remotis Mundi Regionibus, maxima cum anhelatione exceptum, requiſitum, & efflagitatum aſpexerim, ſtimulatus ſum alterum infra annum ab eodem Authore excipere, illumque typis ad commune publicum mandare. En illum iam habes (Beneuoliſſimè Lector) Fruere igitur tanti Iuris Conſultiſſimi laboribus, quem Deus Optimus Maximus ad Vniuerſę Reipublicę Emolumentum incolumem reddere dignetur, vt ex eiuſdem fertili ingenio alias quam primum guſtes (forſitam melioris condimenti) Dapes, quas promptas habere teſtificari valeo, nec illas in tenebris iacere permictam, Tanti enim Authoris diuulgantur, non ſubteruntur Opera, certus quod cum ab eius promanentur Ingenio ardenter ſtatim vno omnium communi ſingularum ſuffragio expoſtulentur, è manibuſque eripiantur; Docet inquam id experientia Rerum Magiſtra, & ipſe vti expertus loquor teſtiſque omni exceptione maior eſſe poſſum.

Micto qui iam ſub prælo ſtant eiuſdem Authoris partus: Nam quam cita eorum Natiuitas ſe certiorabit & dum illos te guſtare ſpero, ipſe ad alias nouiores eiuſdem fetus edendos ad tui comodum me accingo. Vale.

Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Aloyſij Riccij, Viri Patritij Neapolitani, & Vici Æquenſis Epiſcopi; Pro Archiepiſcopalis Neapolitanæ Curiæ Tribunali Approbatio.

EA quidem maxima pompa, & apparatu eximio omnium communi gaudio, & generali lętitia Ioannis Marię Nouarij I.C. celeberrimi, Anteſignanus de Vaſſallorum Grauaminibus Tomus receptus vndique, & vbique fuit, & vniuerſali iudicio, & vnanimi ſententia exceptus, & probatus, vt nec ſatis oratione valeam explicare: dicam verè id ſolum Authorem coegiſſe, vt alterum, quàm primum, ſucceſſiuis quaſi horis, omnibus gratificandi animo compilare ſummo ſtudio iugique labore, cęteris abiectis, impensè niteretur. Illum equidem vidi, perlegi, guſtaui, legendoque, videndo, & guſtando obſtupui: Dum immenſa varietatum copia, particularibus Deciſionum in factorum contingentijs toto Regno, ne dicam Orbe, emanatarum, plenum reperi, veris, & ſynceris doctrinis egenum non aſpexi, concluſionibus perornatum, & ita refertum, vt locupletiorem non deſiderauerim. Vnde cum his, & alijs innumeris longè abundet, & Iuriſdictioni Eccleſiaſticę eum faueat, & progreſſum ratione inducat; & bonis moribus nihil prorſus obſiſtat (nec ſecus facere vnquam in mente habuit) vt quàm citiùs prælo, ad communem vtilitatem, publicumque commodum, & iuuamen, & ſingulorum maximam expectationem detur exiſtimo, ac ſententia adhęreo, ſicque probo, ac ſimul refero.

Aloyſius Riccius Epiſcopus Vici Aequenſis.

Imprimatur.

Felix Tamburellus Vicar. Generalis.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Domine

LVcubrationes Io Mariæ Nouarij I.C. Peritiſsimi, olim in Apulia Regij Auditoris, quàm vtiles, quàm proficuæ Reipublicæ prodeant, in alijs eius Operibus ab eo in lucem emiſsis, Excellentiæ tuæ retuli: Iſte autem Secundus Tomus de Grauaminibus Vaſſallorum, illis non eſt impar, nil continet Ampliſſimæ Monarchiæ Potentiſſimi Regis noſtri, aut bonis moribus aduerſum: meritò typis tradi poterit, ſi Vigilantiſsimæ Prudentiæ tuæ ita iubere videbitur; Quam Deus O.M. diù Regi noſtro, ac nobis ſeruet, atque conſeruet, Neapoli 8. Iunij 1635.

Excellentię tuæ

Humillimus ac dictiſſimus ſeruus

Io. Dominicus Taſſonus.

Imprimatur.

Tapia Regens   Rouitus Regens   Ianuarius Regens

Prouiſum per Suam Excellentiam Neap. die 18. Maij 1635.

D. IO. PETRI MASSARII ORATINEN. & Neap. V. I. D.

CARMEN ELEGIACVM

AD D. IO. MARIAM NOVARIVM I.C. Celeberrimum de Grauaminibus Vaſſallorum ſcribentem.

AEtas ſi qua fuit præſenti digna querela,
Quam nos ætatem viuimus, eſſe putem.
Qua dolus, & vitium, ſcelus, & violentia regnat.
Qua cecidit pietas, quà ceciditque fides.
De cęlo Dominus latè proſpexerat omnes,
Quos alit humano ſemine terra ſatos.
Si foret vllus homo, cuius ſapientia pectus
Tangeret, oppreſſos eximeretque malis.
Aduertit cunctos ſimul erraiuſſe nec vllum,
De tot, qui viuunt, millibus eſſe bonum.
Inuentus ſolùm pius eſt NOV *ARIVS iſte,*
Afflictos releuet, perfida corda premat.
Iuſtitiam docuit facto N O V *A R I V* S *omni.*
Hocquè ſuo iuſtum ſeſe opere vſque probat.
Mortales iuuat eliſos, tellure iacentes.
Erigit, & iuſtos iuſtus amore fouet.
Hinc Peregrinus opem, duris cupit aduena rebus,
Orphanus, & vidua hinc dulce leuamen habent.
N O V A R I Laudes quiſuis ſine fine loquetur.
Te Duce tutus erit, Te duce lætus erit.

In

In laudem Perilluſtris Viri Iureconſultiſſimi

IO. MARIAE NOVARII

D. Franciſci de Turri V.I.D. Prothonotarij Apoſtolici, Archidiaconi, & Vicarij Generalis Cathedralis Eccleſiæ Vici Æquenſis.

IN ZOILVM CARMEN.

AMplius haud lateant Codices abſtruſa peramplos,
Munere legali num liber iſte vacat?

Zoile, mordaci carpas non voce Libellum.
Hunc, pandit varijs, qui prius Aequa Foris.

At celebrem ducat ſuperas Aſtræa per oras;
Et ferat Idæam Fama perennis opem.

Doctrinam, facilemque modum dat iura diſertus;
Hinc Lumen Legis, Numen, & Ara patet.

Inuidus ora feras, Stigijs eiecte cloacis;
Lurida, quæ pandas nexus in antro Mome.

Admodum Illuſtri, & I. C. Peritiſſimo

IO. MARIAE NOVARIO

DE IVRIS SCIENTIÆ PRAESTANTIA,

Eique Studio adhibito,

DON AMBROSII CELENTANI

Archipræsbyteri Eccleſiæ Cathedralis Vici Æquen.

E L E G I A.

NOn tibi Parnaſſi culmen, fallacis & Vmbra,
Non vada Pactoli, nec leuis Vnda Tagi,
Sed Libani felix Cedrus, Syoniſque Cupreſſus,
Hermon, & Eufrates, Engadeuſque Thabor,
Vnde fluit Virtus, & largo gurgite laudes,
Et ſibi Lethеus comprimit Amnis Aquas,
Inclyte NOVARI, calamis, ſtudioque per Aeuum,
Seria ſcribenti, maxima cura fuit.
Ius benè quæſiſti: Summi quòd Regia Patris,
Id Tribus innexum continet ante Chaos.
Iure quid Vtilius Cœlum? Quid Pulcrius Aether,
Aut melius toto quid tamen Orbe tegit?
Hoc fuit excelſo Triadis de Fonte relatum,
Principio refluens: & ſine fine datur.
Legibus Empireum ſtatuens, Sedeſque beatas,
Sydera; perpetuos iuſſit, & eſſe Polos.
Legis amor fecit, pulcrum, quod fulget Olympo:
Omnia ſtant iuri, quo ſine, lapſa ruunt.
Hanc Aequi clauſitque Parens indagine Molem,
Magnus, & æterno fœdere cinſit Humum
Solis, & occaſus varios direxit; & ortus;
Phœbes & omni vagas perficit vſque vias.
Dulce trahunt Axes reuoluti, Tempus, & horas:
Et Prothei demum quicquid in antra fluit.
Quid Populos, Catuſque Duces, Quid denique Gentes?
Quid facit excurrens, lenis vt Orbis eat?
Crimina, triſte Nefas, Rixas, Furiaſque coercet:
Turbine diſiecto: Lex vbi, Vera Quies.
Hoc, animo voluens Author, perfuſus ab Alto,
His præſtat ſcriptis Auxiliaris Opem.
Vbera Doctrinæ (Mirum) ſic plena forenſis,
Vt patrio leges traxit ab ore Puer.

Prouidus

Prouidus incubuit Sacrato Iura Lyceo,
Simplicis aſſlatus Numine quippe Dei.
Hic Iuuenis Iuuenesque Senes, Puerosque Senatus,
Inſtruit à Prælis, doctus in Arte, ſuis.
Palladis auxilio ſuperas prælatus ad Arces,
Scriptorum numeris, En monumenta refert:
Moribus ingenuis præſtans, magnusque Dynaſtes,
Omnibus abiectis, mente per alta volat.
Expertus titulos, titulis digniſſimus, effert
Et Patriam, Notos, Nomen, & inde, ſuos.
Hunc Pietas decorat: Miſeris ſuccurrit, Egenos
Adiuuat; Ignaros, conſilioque regit.
Aegiptus ſileat leges, Delphosque Lycurgus,
Dogmata Priſcorum, Sparta, Sybilla, Ceres;
Imbuit Etruſcos Samius, qui carmine Vates.
Cum fugit Dominos exul ab Vrbe feror.
Et renuat iactare ſonos, iàm Turba profanos,
Quæ dubijs poſuit Iura ſacrata Viris.
Agmina Doctorum, Populi lætentur, & Vrbes;
Curia plaudat ouans, exiliantque Togæ.
Imperij faſces, Proceres, Ciuesque tuetur,
Pontificum culmen; Cæſareumque Forum.
Guttura Prædonum, Mentes, animosque procacis,
Reprimit, Aequatis promptus ad Aequa, vijs.
Gloria, Syrenis pulcræ Lucanus, hiberos,
Etruſcos ornat, legiferosque Duces.
Erige Mortalis, Phæbeo culmina Vati,
Qui nouus indicis Papinianus, Opus.
Aſſyrios Patri templo, quos fixit honores
Ninus, in Heſperia, det modo Fama, pios.
Legum ſacra cohors, Iuris decorate Peritum:
Pendeat ex humeris, Rege iubente, clamis.
Viuat, vt æternum legalis ſcriptor, & Heros
Hic, inter primos annumerandus Auos.
Omnia deprompſit vigilans Accurſius alter;
Priſcus, vt Hoſtilius, Papiriusque Solon.
Tarquinio, quos Nympha tulit, flagitante, libellos,
Huic cedant pretio, Nobilitate, Notis.

ELENCHVS
SIVE EPITOME
Singulorum Præludiorum huius Operis.
SECVNDI TOMI.

Præludium Primum.

VAſſalli, & Barones in controuerſijs Grauaminum quas habẽt, qualiter, & quando in poſſeſſorio ſint manutenendi, pag. 9. col. 1.

Præludium II.

Geſta à Vaſſallis in fauorem Baronum, qualiter metu facta cenſeantur, & taliter extorta, ità quod nulla de eis ſit habenda Ratio in cõtrouerſijs exortis, pag. 15. col. 1

Præludium III.

Geſta per Vaſſallos in fauorem Baronum, qualiter in dubio ex cauſa familiaritatis, & propter beneuolentiam facta præſumantur, ità ut nullum ius tribuãt Baronibus ipſis pag. 17. col. 1.

Præludium IV.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex Inueſtiturarũ forma excludantur, pag. 19. col. 1.

Præludium V.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex Priuilegiorum Baronalium forma excludantur, pag. 21. col. 2.

Præludium VI.

Grauamina qualiter excludantur, ſi quę fiant per Barones ſint ex cauſa neceſſaria, & legitima. pag. 24. col. 1.

Præludium VII.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex longeua, & legitima præſcriptione Baronum euitentur, & ceſſent pag. 27. col. 2.

a Præ-

ELENCHVS PRAELVDIORVM.

Præludium VIII.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex Conſuetudine legitimè ad fauorem Baronum præſcripta ceſſent, & euitentur, pag.32.col.1.

Præludium IX.

Vaſſallorum in fauorem aduerſus Barones, qualiter in dubijs quæſtionibus, & probationibus ſeruitutum, & onerum iudicandum ſit? pag.35.col.1.

Præludium X.

Vaſſallis contra eorum Barones, & Officiales Grauamina proponentibus, qualiter tunc Superiores ſe gerere debent, pag.36.col.2.

Præludium XI.

Vaſſalli proponentes Grauamina, & quærelas contra Barones, & eorū Officiales non probando, qualiter puniri debeant, pag.38. col.1.

Finis Singulorum Præludiorum huius
SECVNDI TOMI.

ELEN-

Digitized by Google

ELENCHVS;
SEV CATHALOGVS
SINGVLORVM GRAVAMINVM, DE Quibus in huius Operis Secundo Tomo diſcuſſum eſt,

Grauamen Primum.

VAſſalli grauantur, ſi Barones recuſent recipere Decimã tempore Eſcuneę, vulgò alla Scogna, & in alio ad eorum arbitrium illam percipere velint, pag.42.col.1.

Grauamen II.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam in Vino, & non in Muſto, & Decimam Olei, quando eſt purum, & refinatum, & non quando conficitur, pag.43. col.2.

Grauamen III.

Vaſſalli grauantur, quando Barones de ſatis, quæ metiuntur vireſcentia ad finem vendendi pro quotidiano cibo Hominum, vel Animalium Decimam eiuſdem ſpeciei aridæ, & maturæ exigere velint, pag.44.col.2.

Grauamen IV.

Vaſſalli grauantur, quando coguntur ſoluere Baronibus Decimam vno, eodemquè tempore ſimul, & ſemel de Bladis, & Fructibus, qui non coniunctim, ſed paulatim colliguntur, pag.45.col.1.

Grauamen V.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam perſonalem ante lucrum acquiſitum, pagina 46. col.1.

Grauamen VI.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones recuſent recipere Decimam Animalium, poſtquam nutrita ſunt, nec lacte indigent materno, & vt grãdiora eorum expenſis creſcant, remanere pænès ipſos faciãt, pag. 47.col.1.

Grauamen VII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones ſub prætextu, quod habent conceſſionem Decimarum in feudum illas velint etiam exigere de No-

nalibus, pag.48.col.2.

Grauamen VIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones exigunt Decimam duplicem de vna, eademquè Re, ſiuè de eodem Aceruo, pag. 50.col.1.

Grauamen IX.

Vaſſalli grauantur, quando exiſtente Conſuetudine nō ſoluendi Decimam in ſua ſpecie, ſed in pecunia Barones illam in ſpecie exigere prætendant, & è contra, ſi non exiſtente Conſuetudine ſoluendi in pecuniam, illam in pecunia vellent, & non in ſua ſpecie, pag. 53.col.1.

Grauamen X.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam de ſatis in Territorijs priuatorum, pag.54.col.1.

Grauamen XI.

Vaſſalli grauantur, ſi ex Hortis coliſtorijs, in quibus herbæ, vt Caules, Endiuiæ, & ſimilia Olera, & Legumina creſcunt, veſcendi gratia, & illa in parua quantitate colligantur integram Decimam ſoluere cogantur, pag.54.col.2.

Grauamen XII.

Vaſſalli grauantur, ſi de induſtrialibus Operibus, nullis deductis expens Decimam ſoluere cogantur, pag.55.col.2.

Grauamen XIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones exigunt Decimas, & Adiutoria à Pauperibus, pag.57.col.2.

Grauamen XIV.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro Decimis, quas debent habere à Victualibus Fructibus, & Animalibus illa melioris conditionis pro ipſis ſe ligant, pag.60.col.1.

Grauamen XV.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur colere Territoria propria, quę nequaquam fuerunt culta, pagin. 6, col.2.

Grauamen XVI.

Vaſſalli grauantur ſi ſub prætextu, quod iterato non ſeminauerint prædia, aliàs inundata cogantur ſoluere de eis ſolita Terratica, nec Remiſſio pēſionis eis fiat, pag. 62 col.2.

Grauamen XVII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones authoritate propria Adiutorium capere velint, nec pro illius conſequutione ſuperiores adire curent, pag. 64.col.1.

Grauamen XVIII.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus Baiulos, & Conſeruatores, qui debeant inſeruire, abſq; mercede, pag.65.col.2.

Grauamen XIX.

Vaſſalli grauantur, ſi vltra Aerarium qui ſolet introitus feudales exigere cogantur dare alios Ciues ad faciendas Baronum exactiones, pag.66.col.2.

Grauamen XX.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro cauſa venationis, vel Aucupij homines ab Vniuerſitatibus extorqueant, pag.67.col.2.

Grauamen XXI.

Vaſſalli grauantur, ſi ad præſtanda ſeruitia Filijs, Fratribus, & Cōiunctis Baronum cogantur, pagin. 67, col.2.

Grauamen XXII.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur præſtare ſeruitia, cum eorum animalibus pro acceſſu Teſtium ad fauorem Baronum contra eorum Vniuerſitates examinandorū, pag. 70.col.1.

Grauamen XXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi conuenta Merces in pecunia non ſoluatur pro operibus præſtitis in ſeruitium Baronum, ſed in alia re fiat ſolutio, pag.71.col.2.

Gra-

Grauamen XXIV.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones Curſores, quos mittunt cum litteris cogant pariter ad portanda Bona ſupra dorſum, vulgò (in cuollo) pag.73.col.1.

Grauamen XXV.

Vaſſalli grauantur, quando ſtantes accinti pro aliquo ſeruitio Vniuerſitatis, ab illo diuertuntur per Barones, vt eis inſeruiãt, & ſic potius ipſis, quam Vniuerſitati inſeruire coguntur, pag.74.col.1.

Grauamen XXVI.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Aerariatu Conſeruatoria, vel Factoria adminiſtratis cogantur dare Rationes extra locum Adminiſtrationis, pag 75.col.2.

Grauamen XXVII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones renuãt recipere Computa, Adminiſtrationis factæ pro eorum ſeruitio, pag.76.col.2.

Grauamen XXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando poſt reddita, Computa, & Rationes Aerariatus, vel Conſeruatoriæ, aut Factoriæ Baronalis, Barones illis, qui adminiſtrarũt, differunt facere liberatorias, & Quietationes, vulgò (Quietanze) pag.78. col.1.

Grauamen XXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Liberatorijs adminiſtrationis Aerariatus, Cõſeruatoratus, aut Factoratus aliquid ſoluere cogantur, pagin. 79. col. 1.

Grauamen XXX.

Vaſſalli grauantur, ſi à Baronibus cogantur, narè, ſeù filare Linum, Stuppam, Guſipium, ſiuè Bombacem, & ſimilia, pag 80.col.1.

Grauamen XXXI.

Vaſſalli grauantur, ſi pro comoditatibus Baronum cogantur locare Vrbana, vel Ruſtica, quæ habent pro eorum vſu, pag.81.col.1.

Grauamen XXXII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt vẽdere eorum bona commeſtibilia, abſquè Aſſiſia, vel emere ipſi velint non ſeruata Aſſiſia, pag.82.col.1.

Grauamen XXXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi pro receptione Decimarum, quas debent Baronibus, Barones ipſi non vtantur Menſuris, ſiclatis Regiæ Siclę, ſed Menſuris ad eorum arbitrium factis, pag.84.col.1.

Grauamen XXXIV.

Vaſſalli grauantur, quando vetantur immittere ignem in Reſtucchijs poſt Meſſem pag 84.col.2.

Grauamen XXXV.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu lucri inopinati in affictu, quem tenent à Baronibus eiuſdem augeatur penſio, vltra conuentam, pag 86.col.1.

Grauamen XXXVI.

Vaſſalli grauantur, ſi Datiarij, & Buccerij pro ſeruitio Baronum cogantur maſillare Vitulas, Iuuencas, & Vaccas tempore quo ipſi habent alia Animalia deſtinata ad hunc effectum, & ſolita macellari in Regione, pagina 87. col. 2.

Grauamen XXXVII.

Vaſsalli grauantur, ſi horis, vel diebus in ſolitis regatur Curia, pag. 88.col.2.

Grauamen XXXVIII.

Vaſsalli grauantur, quando Barones, vel Officiales non faciunt regere Curiam in loco ſolito, pagin. 89. col. 2.

Grauamen XXXIX.

Vaſsalli grauantur, quando in eorũ cauſis Barones, ſiuè Officiales nõ faciunt ſeruare Curiarum Stylos, pag.91.col.2.

ELENCHVS

Grauamen LX.

Vaſſalli grauantur, quando Barones impediunt, ne eorum Officiales præſtent Iuramentum de benè adminiſtrando, & obſeruando, Leges, Conſtitutiones, locorum Conſuetudines, Statuta, Priuilegia, Capitula, Pandectas, & Vniuerſitatem Immunitates, pag. 93. col. 2.

Grauamen XLI.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt depaſcere Porcos in Reſtuchijs, tempore quo ibi ſunt ſpicarũ faſciculi, vulgò (le Gregne,) vel Animalia imittant in Vineis, pag. 95. col. 1.

Grauamen XLII.

Vaſſalli grauantur, quando pro delictis antiquis moleſtantur, non obſtante, quod Decreta liberatoria de illis oſtendãt, pag. 96. col. 2.

Graamen XLIII.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtente Statuto, vel Conſuetudine præfigente Terminum ad accuſandum in Criminalibus illo iam elapſo ex Officio contra eos procedatur, vel admittantur ad quærelãdum Partes, pag. 102. col. 1.

Grauamen XLIV.

Vaſſalli grauantur, ſi pro iniurijs illatis poſt Annum inquirãtur, tàm ad inſtantiam partium, quàm Fiſci, pag. 103. col. 2.

Grauamen XLV.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt vendere carnem Animalium mortuorum ad pondus, nec illam in quarta vulgò (A quarti) vel in fruſtra, vulgò (A pezzi,) proùt eſt conſuetum vendere permittunt, pag. 104. col. 2.

Grauamen XLVI.

Vaſſalli grauantur, quando Barones, vel eorum Officiales, aut etiam ab Vniuerſitatibus Deputati pro Rebus commeſtibilibus, permittunt vendi carnes Animalium contagioſorum, & infectorum, pag. 105. col. 2.

Grauamen XLVII.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub ſolo prætextu Cõfeſſionis ipſorum, vel Vniuerſitatis, factæ in Inſtrumento ſe eſſe obligatos Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia, iuxta antiquũ ſolitum, deinde cogantur ex hoc illa præſtare, pag. 107. col. 2.

Grauamen XLVIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non faciunt ſoluere Gabbellas Farinæ, Vini, & Carnis, quæ conſumantur in Cauponis, ſeù Tabernis ipſorum, pag. 108. col. 2.

Grauamen XLIX.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub ſolo prætextu, quod de Territorio ſoluatur Releuium, vti feudale Barones non exiſtentes in poſſeſſione de facto illud capiant, & in eo plantent, & alias faciant culturas, pag. 109. col. 2.

Grauamen L.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi Porcos domeſticos, vulgò (Mannarini) & alia Animalia intus Terram, ſiuè Ciuitatem, prohibeãtur à Baronibus pag. 111. col. 1.

Grauamen LI.

Vaſſalli grauantur, ſi per Barones prohibeantur, ne in Defenſis Vniuerſitatum, vnà cum Bubus faciãt paſcere Vaccas domitas, quas ad vſum culturæ tenẽt, p. 112. col. 1.

Gauamen LII.

Vaſſalli grauantur, ſi quando habent ſolum Vacchas domitas, abſquè Bobus prohibentur facere Mezanos, pag. 113. col. 1.

Grauamen LIII.

Vaſſalli grauantur, ſi per Barones limitetur, & taxetur numerus Vaccarum domitorum pro exercitio culturæ, pag. 112. col. 2.

Gra-

GRAVAMINVM.

Grauamen LIV.
Vaſſalli grauantur, quando Cenſus ſimplices, quos Baronibus ſoluūt eſſe emphyteoticos, declarare coguntur, pag. 114. col. 2.

Grauamen LV.
Vaſſalli grauantur, quando Barones ſe ingerunt in promittendo Indultum, ſiuè Impunitatem Reuelantibus Crimen, vulgò ((metter in vero, & ſcoprire il delitto)) etiā præuia partium offenſarum Remiſſione, pag. 116. col. 1.

Grauamen LVI.
Vaſſalli grauantur, ſi Barones eis prohibeant, ne accedant ad Domus ſuarum Sponſarum, niſi contracto Matrimonio in faciem Eccleſiæ, pag. 117. col. 1.

Grauamen LVII.
Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur hoſpitari, ſiuè albergare Conſanguineos, & Amicos exteros in eorum domibus, pag. 119. col. 1.

Grauamen LVIII.
Vaſſalli grauantur, quando à Grauaminibus illatis per Magiſtros Nūdinarum, vulgò (Maſtri Mercati) coguntur appellare ad Iudicem ſecūdarum cauſarum Baronalem, & impediantur adire Regia Tribunalia, pag. 120. col. 1.

Grauamen LIX.
Vaſſalli grauantur, ſi ædificare in ſuo, vel extra Terram, abſquè Baronum licentia prohibeantur, pag. 121. col. 1.

Grauamen LX.
Vaſsalli grauantur, ſi Dicta Teſtium formaliter, vt referuntur pro, & contra Reos non recipiantur, pag. 123. col. 1.

Grauamen LXI.
Vaſsalli grauantur, ſi prohibeantur deferre Ferramenta ſui exercitij, & Arma Ruralia, pag. 124. col. 1.

Grauamen LXII.
Vaſsalli grauantur, ſi prohibeantur, extrahere Victualia ab eorum Domicilijs, vt illa vēdant pro eorum neceſſitatibus ſupplēdis, pag. 175. col. 1.

Grauamen LXIII.
Vaſſalli grauantur, ſi vetentur ludere Aleis, & alijs ludis in caſibus de Iure non prohibitis, pag. 126. col. 2.

Grauamen LXIV.
Vaſſalli grauantur, quando pro damno dato nulla interueniente violentia criminaliter agitur, pag. 129. col. 1.

Grauamen LXV.
Vaſſalli grauantur, quando à Baronibus occupantur Loca publica, pag. 130. col. 1.

Grauamen LXVI.
Vaſſalli grauantur, quando Barones mutant viam publicam, in aliam, pag. 131. col. 1.

Grauamen LXVII.
Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur portare Vinum cum Vtris, ſed cū Cadis, vulgò (Barrili) pag. 132. col. 1.

Grauamen LXVIII.
Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione renendi, & conſtruendi àre eorum Domus Schalas Fabricæ, & ligneas, nec nōn Ciſternas, & Piſcinas pro conſeruatione Aquarum, ac Foueas pro conſeruatione Victualium turbentur in illa, pag. 132. col. 2.

Grauamen LXIX.
Vaſſalli grauantur, ſi proceſſentur de termino Amoto, quando rumpūt terminos exiſtentes intra propria Territoria, pag. 143. col. 1.

Grauamen LXX.
Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur immittere Tigna, Aedificijs minantibus Ruinas, nec reponere Calcem, Arenam, Lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria in Vijs publicis, pag. 135 col. 1.

Gra-

ELENCHVS

Grauamen LXXI.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur intrare in ſocietate, cum Baronibus faciendis Mercantijs, Maſſarijs, & ſimilibus, pag. 136. col. 1.

Grauamen LXXII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciãt exequi pænam cõtra exulatos captos poſt cautionem præſtitam de ſeruãdis finibus intra Menſem ſolitum concedi ad recolligendas Sarcinulas, licèt talem terminum non petierint, pag. 137. col. 1.

Grauamen LXXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quod ruperint fines exilij vltra illius reduplicationem pænam fideiuſſionis ſoluere cogantur, pagina 139. col. 2.

Grauamen LXXIV.

Vaſſalli grauantur, ſi contra Exulatos, vel Relegatos, eorumquè fideiuſſores incuſetur, & exigatur pæna fideiuſſionis, quando ad locũ, à quo fuerunt exulati ex cauſa neceſſaria acceſſerint, vel à loco Relegationis diſceſſerint, pag. 141. col. 2.

Grauamen LXXV.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes Guidati capiãtur, ſub prætextu quod extra Mænia locorum eis prohibitorum reperiantur, pagin. 141. col. 2.

Grauamen LXXVI.

Vaſſalli grauantur, quando coguntur ſoluere pænam fideiuſſionis præſtitæ ob non præſentationem Rei factam in tempore præfixo, quamuis poſt illud effectum Reus non fuerit præſentatus, pag. 143. col. 1.

Grauamen LXXVII.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quod fuerint viſi in locis, à quibus erant exulati contra eos incuſetur Fideiuſſio de ſeruandis finibus præſtita, pag. 145. col. 2.

Grauamen LXXVIII.

Vaſſalli grauantur, ſi contra eos, & Fideiuſſores incuſetur Fideiuſſio, & exigatur ſub prætextu, quod tranſierint per loca, à quibus fuerunt exulati, pag. 151. col. 2.

Grauamen LXXIX.

Vaſſalli grauantur, quando cũ Ignominia ducuntur Carcerati, pag. 152. col. 2.

Grauamen LXXX.

Vaſſalli grauantur, quando Barones differunt ad recipiendos Carceratos, ſibi remiſſos per Superiora Tribunalia, pag. 153. col. 2.

Grauamen LXXXI.

Vaſſalli grauantur, quando Barones prohibent, & impediunt, ne eis notificentur Prouiſiones, & Ordines Regij, pag. 154. col. 1.

Grauamen LXXXII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones vltra ordinarios Annales Officiales Ius Ciuibus reddere debentes conſtituunt pariter Capitaneos ad Guerram, pag. 155. col. 1.

Grauamen LXXXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi vbi Terra reperiatur diuiſa in Caſalia, & vnum habeat Officialem pro Rata temporis in vno quoquè ex dictis Caſalibus Baro Officialem aſſiſtere non faciat, pag. 156. col. 1.

Grauamen LXXXIV.

Vaſſalli grauantur, quando committitur Actuarijs, vel Acrarijs locorum, quod in Abſentia Officialium cauſas audiant, vel decidant, pag. 157. col. 2.

Grauamen LXXXV.

Vaſſalli grauantur, quando pro Abſentia Officialium Barones ipſi volunt conſtituere Locumtenentes, nec illos à Capitaneis deputari permittunt, pag. 158. col. 2.

Grauamen LXXXVI.

Vaſſalli grauantur, ſi quando eſt cõſuetum in Terris in Abſentia Officialium

ſtialium Iuſtitiam adminiſtrari per Camerarios, vulgò (Camerlenghi) Alius in Locumtenentem eligatur, pag. 159. col. 2.

Grauamen LXXXVII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciant exercere Officium Actuariatus ab eodem Capitaneo, pag. 160. col. 2.

Grauamen LXXXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt exercere Baiulationem, abſque Iudicibus Annalibus, pag. 162. col. 2.

Grauamen LXXXIX.

Vaſſalli grauantur, quando Barones impediunt, nè à Curia Baiulationis poſſint appellare ad Ordinarium Capitaneum, pag. 164. co. 1.

Grauamen XC.

Vaſſalli grauantur, ſi Pandectæ Iurium, & Diri&tum ſpectantium ad Officiales, & Capitula Baiulationum non teneantur affixa in loco publico, vel in quo regitur Curia, pag. 166. col. 2.

Grauamen XCI.

Vaſſalli grauantur, quando pro executione prouiſionum Superiorum Tribunalium Capitanei locorum, ſiuè Alij Officiales interponunt Decreta, & exigunt illorum Diri&tus à partibus, pag. 167. col. 1.

Grauamen XCII.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur reſpondere in calce ſcripturarum, & comparitionum, quæ ſibi intimantur, ſed cogantur conficere comparitionem ſeparatim, pagin. 167. col. 2.

Gauamen XCIII.

Vaſſalli grauantur, ſi pro qualibet prouiſione, quod intimetur parti, & Replichis factis in ſcripturis intimatis cogantur aliquid ſoluere Actuario, pag. 168. col. 2.

Grauamen XCIV.

Vaſſalli grauantur, ſi pro literis executorialibus vltra vnciam ſupra cogantur ſoluere, pluſquam carolenos quatuor, & infra vnciam vl. Auguſtale, pluſquam grana decẽ, pag. 169. col. 1.

Grauamen XCV.

Vaſsalli grauantur, ſi ſuper interlocutorijs Replicatorum per partes litigantes cogantur ſoluere aliquos diri&tus Officialibus, pagina 169. col. 2.

Grauamen XCVI.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere duplicatum ius, ſiuè duplicatos Diri&tus pro Actis, quæ fiũt in Curia ſecundarum Cauſarum, quam quæ ſoluuntur in Curia primarum, pag. 170. col. 1.

Grauamen XCVII.

Vaſsalli grauantur, ſi cogantur ſoluere plures Diri&tus pro vno Decreto ſub prætextu, quod ſint plures in eo deſcripti, vel cogantur ſeparatim facere Defenſiones, ſi ſint plures inquiſiti pro eadem cauſa in eodem tempore, non obſtante, quod Defenſiones vnius, aliorum importent defenſionem, pag. 171. col. 1.

Grauamen XCVIII.

Vaſsalli grauantur, ſi cogantur dare Cubilia cum Sprouerijs, & alijs fornimentis per ſeruitio exterorũ ad Domus Baronum accedẽtium, vel pro Officialium comoditate, qui pro tempore ſunt, pagin. 172. col. 1.

Grauamen XCIX.

Vaſſalli grauantur, ſi copia Actorum cuius Tranſmiſſio per Regia Superiora Tribunalia ad eorum inſtantiam fuit ordinata, denegetur ipſis conſignari, ſed Barones, vel Officiales ad expẽſas ipſorum appellantium illam cum ſpeciali Tabellione vulgò (Corriero à poſta) velint mittere, pag. 173. col. 1.

Grauamen C.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones Vi&tualia

ctualia propria vendant,& deindè accipiant illa, quæ pro vſu Ciuiũ Vniuerſitates conſeruarunt, pag. 174.col.1.

Grauamen CI.

Vaſſalli grauantur, quando Officiales vel Aerarij Baronales mercaturas exercent, & induſtrias faciunt in locis,in quibus adminiſtrationem habent,pag.176.col.1.

Grauamen CII.

Vaſſalli grauantur,ſi tempore Matrimonij cogantur dare Gallinas Baronibus,pag.177.col.1.

Grauamen CIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones mandant, vt vtantur Medicis, Aromatarijs, & Magiſtris Gramaticę extetis, illiſquè aſſignant ſalarium, excluſis Ciuibus eiuſdem profeſſionis, ſcientiatis, & aptis, pag.178.col.1.

Grauamen CIV.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quod litigent cum Vniuerſitatibus,minimè admittũtur dare vocem in Parlamentis, & Concilijs circa electiones faciendas pro eorum adminiſtratione,& Gubernio; ſed contrarium tutatur per Authorem,pag.179.col.1.

Grauamen CV.

Vaſſalli grauantur,ſi pro pænis, quæ debentur Curiæ ex cauſis Ciuilibus,ſiuè mulctis carcerarentur nõ obſtante, quod ſibi ſoluendo, pag. 182.col.2.

Grauamen CVI.

Vaſſalli grauantur, quando vti hæredes coguntur ſoluere pænas cõtumaciæ ab eorum Defunctis incurſas,pag.183.col.2.

Grauamen CVII.

Vaſſalli grauantur, quando Defectus,vulgò (Lo sfraudo) in Vino, quod recipitur in Muſto ab Aerarijs, & Conſeruatoribus tempore permutationis, vulgò (alla Tramuta,) ſeù (alla Trafica) per Barones minimè imputatur,pa.184. col.2.

Grauamen CVIII.

Vaſſalli grauantur,ſi pæna maior apponatur in ſententia contumaciali ea, quæ delinquenti eſſet imponenda,ſi præſens reperiretur,pag. 185.col.1.

Grauamen CIX.

Vaſſalli grauantur, ſi à Baronibus exequatur pæna ſub prætextu, quod eorum Animalia ſumunt Paſcua, & paſcuntur ſpicas in Reſtuchijs Conciuium,& Areis id quibus triturantur ſegetes, nullo partium præcedente conquæſtu, pag.186.col.1.

Grauamen CX.

Vaſſalli grauantur, quando pro ſola caſſatura querelarum cogantur ſoluere ad inſtar haberent Decretum liberatorium,pag.186.col.2.

Grauamen CXI.

Vaſſalli grauantur, ſi ex officio non repellantur Accuſatores, vel Teſtes, qui non ſunt idonei,pag.187. col.1.

Grauamen CXII.

Vaſſalli grauantur,ſi pro Criminibus leuibus Defenſiones intus Carceres facere adſtringantur,pag.187. col.2.

Grauamen CXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi Inquiſitionis via effecti Rei pænis ordinarijs afficiantur,pag.188.col.1.

Grauamen CXIV.

Vaſſalli grauantur, quando non condemnati ad pænam ordinariam criminis,de quo ſunt inquiſiti cõdemnãtur ad intereſſe partis,pag. 189.col.1.

Grauamen CXV.

Vaſſalli grauantur, ſi poſt latam diffinitiuam ſententiam condemnẽtur ad intereſſe, & expenſas, pag. 190.col.2.

Gra-

Grauamen CXVI.

Vaſſalli grauantur, quando contra eos, vti Reos ſit Decretum, vt tondatur Barba ad finem recognoſcendi à Teſtibus, pag. 192. col. 1.

Grauamen CXVII.

Vaſſalli grauantur, ſi dum Barones pro Introitibus feudalibus, quos ipſis locauerunt, contra eos poſſunt exequi realiter, & perſonaliter, hoc non obſtante incuſent obligationes, & liquident Inſtrumenta pro tali cauſa facta, & pœnas ſoluere permittant, pag. 194. col. 2.

Grauamen CXVIII.

Vaſſalli grauantur, ſi obligati ducere Victualia Baronum, aut Vniuerſitatum de loco ad locum cogantur illa aſportare ad locum magis diſtantem, pag. 195. col. 2.

Grauamen CXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi pro ferendo Teſtimonio extrahantur à loco Territorij, pag. 196. col. 1.

Grauamen CXX.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur ſtare in Societate, & communione cum fratribus, & filijs Clericis, & vnanimiter Maſſarias facere, pag. 196. col. 2.

Grauamen CXXI.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pœnam ex cauſa Immunditiarum repertarum in via ante eorum Domus, poſtquam illam mundauere tempore debito, vel pro Immunditijs, quæ non causãt fetorem, & impediunt viam, pag. 197. col. 2.

Grauamen CXXII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones commiſſionem cauſæ factam alicui Doctori nulla præcedente partium inſtantia, reuocant, pag. 199. col. 1.

Grauamen CXXIII.

Vaſſalli grauantur, ſi quando ſint impotentes, & fecerint diligentiam reperiendi cautionem, nec reperierint ad iuratoriam non admittantur, pag. 200. col. 1.

Grauamen CXXIV.

Vaſſalli grauantur, vbi non admittuntur ad cautionem talem qualem, quando ex eorum impotentia nequeunt reperire fideiuſſores pro ſumma in cautione ordinata, pag. 202. col. 1.

Grauamen CXXV.

Vaſſalli grauantur, quando vltra petita condemnatio ſequitur, pagin. 201. col. 2.

Grauamen CXXVI.

Vaſſalli grauantur, quãdo per Augmentum, & Alluuionem Emphiteuſis, quam habent à Barone cogantur augere Canonem, pa. 203. col. 1.

Grauamen CXXVII.

Vaſſalli grauantur, quando Sententia non fertur ſecundum allegata, & probata, pag. 207. col. 1.

Grauamen CXXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando in his, quæ ſunt Arbitraria Iudici Arbitrium regulatum non datur, pag. 208. col. 2.

Grauamen CXXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi ex eo quia coquunt panem in Carbonibus Domeſtici Ignis, vulgò (le Focaccie) ſeù Pizze (alla Ciniſce) ſeù Cenere) cogantur ſoluere pœnam, pag. 210. col. 1.

Grauamen CXXX.

Vaſſalli tenentes in Affictum Actuariam cum pœnis Ciuilibus grauãtur, ſi pęnam fractæ pacis, & fideiuſſionis de non diſcedendo, quæ eis deberetur Baro pro ſe retineat, pag. 212. col. 2.

Grauamen CXXXI.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione ſoluẽdi Baronibus per multos Annos Canonem in aliqua

qua ſpecie cogantur ſoluere in alia ſpecie,& ſic extra ſolitam ſolutionem,pag.217 col.2.

Grauamen CXXXII.

Vaſsalli grauantur, quando indiſtinctè contra eos exemplis iudicatur, pag.218.col.2.

Grauamen CXXXIII.

Vaſsalli grauantur, quando in locis, in quibus reſidet Tribunal Regiæ Audientiæ Prouincialis in quolibet die Sabati non fiat viſitatio Carceratorum,nec mictatur vnus ex Auditoribus ad viſitãdos Carceres Ordinarij Gubernatoris, pag.220.col.2.

Grauamen CXXXIV.

Vaſsalli grauantur, ſi pro Baronalibus Bonis adminiſtratis non obſtante,quod demonſtrent reliquatus ſolutionem ex tali adminiſtratione deſcendentem de nouo Rationes reddere à ſucceſſoribus Baronibus adſtringãtur, pag.221. col.1,

Grauamen CXXXV.

Vaſsalli grauantur, quando contra Reos pro delictis non dignis pœna mortis expeditur Ordo, quod capiantur viui, vel mortui, pagin. 222.col.1.

Grauamen CXXXVI.

Vaſsalli grauantur, quando data ſuſpicione Iudicum in cauſis proceditur, pag.223.col.1.

Grauamen CXXXVII.

Vaſsalli grauantur, quando in pronunciando Iudex partium voluntatem ſectari prętermiſit,pag.224 col.1.

Grauamen CXXXVIII.

Vaſsalli grauantur, ſi Priuilegia, & Beneficia à Iure priuilegiatis perſonis conceſsa non elargiantur, pag.224.col.2.

Grauamen CXXXIX.

Vaſsalli grauantur, quando exiſtente Odio, & Inimicitia inter Ciues Barones, vel Officiales non procurant, vt ad inuicem præſtetur cautio de pacificè viuendo, & de inuicem non offendẽdo, pag.226. col.2.

Grauamen CXL.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur accedere ad extera loca, niſi præcedente licẽtia Baronum, vel Capitaneorum,pag.230.col.1.

Grauamen CXLI.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones vellẽt facere, depaſcere ſua Animalia in publicis paſcuis,in quibus tamen ex cauſa de conſenſu Ciuium paſculatio fuit prohibita,pag.231. col.1.

Grauamen CXLII.

Vaſſalli grauantur, ſi Officiales præſtent Syndicatum in fine Officij, non dimiſſo Officio, pagin. 232. col.1.

Grauamen CXLIII.

Vaſſalli grauantur,ſi citati vti Teſtes compareant, & carcerentur non obſtante oblatione cautionis de non diſcedendo à loco antequam examinentur, vel ſi ex cauſa carcerati fuerint procraſtinentur eis carceratio, ne examinentur, pag. 232,col.2.

Grauamen CXLIV.

Vaſſalli grauantur, quando vti Teſtes indiſtinctè, & pro omni crimine funiculis arceantur, vt deponant,pag.234.col.2.

Grauamen CXLV.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones patiãtur hoſpitari Terras, quas in Cameras reſeruata fecerunt, pagina 235.col.2,

Grauamen CXLVI.

Vaſſalli grauantur, ſi exequatur pœna contra Barbitonſores,vel Chirugos, eo quia medicauerunt,nec fecerunt relationem Curiæ de vulnere modico, pag.237.col.1.

Grauamen CXLVII.
Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu quod Barones habeant conceſſionem Terrarum, cum Montibus, Aquis, & alijs ſimilibus liberas à ſeruitutibus, & pleno iure in eis vſum habere non permittantur, pag.238.col.1.

Grauamen CXLVIII.
Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus Vuas, Fructus, vel Caules, Indiuias, & ſimilia, quæ habent in eorum poſſeſſionibus, pag. 239.col.1.

Grauamen CXLIX.
Vaſſalli grauantur, quando Tertia pars ſalarij conſtituti Officialibus ſoluitur à Baronibus, antequam pareant Syndicatui, pa.240.col.1.

Grauamen CL.
Vaſſalli grauantur, ſi exequantur. & cogantur ſoluere pænam, eo quia itinerando Vuas, & Fructus in alienis prædijs comederint, pagin. 240.col.2.

Grauamen CLI.
Vaſſalli grauantur, ſi de Compoſitionibus prouentibus, & pænis liquidationis Inſtrumentorum, & Incuſationis Obligationum non fiat gratia de medietate, pag.241. col.1.

Grauamen CLII.
Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pænam, eò quia eorum Animalia tranſeuntia per viam publicam propè illa Herbas alienorum Agrorum bannitorum comedũt, pag.242.col.1.

Grauamen CLIII.
Vaſſalli grauantur, quando in Baronalibus Molendinis, Tapetis, Battinderijs, & ſimilibus iuxta ordinem, quo venerunt eorum Frumenta non molantur, pagin. 243. col.1.

Grauamen CLIV.
Vaſſalli grauantur, ſi quando pæna eſt Arbitraria extendatur, vſquè ad morrem, pag.244.col.1.

Grauamen CLV.
Vaſſalli grauãtur ex Augmento Pęnarum, vel ex illarum variatione, quando ſpecificè reperiuntur à legibus, vel Pragmaticis, & Statutis Municipalibus impoſitæ, pag. 245.col.2.

Grauamen CLVI.
Vaſſalli grauantur, quando probationibus hinc indè paribus exiſtẽtibus potius condemnantur, quã abſoluuntur, pag.247.col.2.

Grauamen CLVII.
Vaſſalli grauantur, quando Opinio Rigida in Criminalibus cõtra eos ſectatur, pag.248.col.2.

Grauamen CLVIII.
Vaſſalli grauantur, quando in dubio potius condemnantur, quam abſoluuntur, pag.249.col.2.

Grauamen CLIX.
Vaſſalli grauantur, vbi contra eos Teſtibus non repetitis proceditur ad condemnationem, vel Torturã pag.250.col.2.

Grauamen CLX.
Vaſſalli grauantur, quando non admittuntur ad purgandum Contumaciam per interpoſitas perſonas, pag.252.col.1.

Grauamen CLXI.
Vaſſalli grauanrur, quando à Decreto lato ad eorum fauorẽ in cauſis Criminalibus per Baronalium Curiarum Coadiutores appellatur, pag.253.col.2.

Grauamen CLXII.
Vaſſalli grauantur, quando per Curiarum Baronalium Coadiutores in cauſis Criminalibus cõtra Teſtes petitur Repulſa, & conceditur, pag.255.col.1.

Grauamen CLXIII.
Vaſſalli grauantur, ſi Reus ante ſententiam mortuis pęnalis ſententia proferatur in Hæredes, aut Defunctorum

torum Fideiuſſores, pagina 255. col.2.

Grauamen CLXIV.

Vaſſalli grauantur, quando Curiarũ Baronalium Coadiutoribus conceditur Terminus ad magis impinguandum, & pinguius probandum, & ad examinari faciendum, pag.259.col.2.

Grauamen CLXV.

Vaſſalli grauantur, quando vetantur facere exequi literas executoriales per Baiulos electos ab Vniuerſitate, ſed cogantur illas exequi facere à Seruientibus, & Satellitibus Officialium, pag.260.col.2.

Grauamen CLXVI.

Vaſſalli grauantur, quando pro repertura ſcripturarum, etiam Antiquarum coguntur ſoluere vltra Carolenum, pag.261.col.2.

Grauamen CLXVII.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quod plures ſunt Domini Iuriſdictionis pænas, & multas duplicatas ſoluere coguntur, pag. 262.col.1.

Grauamen CLXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non curant Reis carceratis mittere Medicos, illoſquè curare facere, pag.263.col.1.

Grauamen CLXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones pro Reuiſura, & Adequatione Ponderum, ac Menſurarum exigant Dirictus, qui ſolent ſolui pro prima Adequatione, pag.264.

Grauamen CLXX.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quod quis habeat duodecim Filios, Baro eidem concedit Immunitatem, pag.264.col.2.

Grauamen CLXXI.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones, vel Officiales Debitores carceratos pro Debito ad inſtantiam partium ſub Claui retineri non curent, ſed largè eos permanere permittant, pag.265.col.1.

Grauamen CLXXII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non tenent tutos Carceres, & Carcerios Fidos, & approbatos, pag.266.col.1.

Grauamen CLXXIII.

Vaſſalli grauantur, quando Reis pauperibus non deſtinantur expenſis Curiæ Aduocatus, & Procurator pro illorum defenſione, pag.267. col.1.

Grauamen CLXXIV.

Vaſſalli grauantur, quando de Ordine Baronum Debitores ſuos nouare adſtringuntur, pag.268.col.1.

Grauamen CLXXV.

Vaſſalli grauantur, ſi inſilua conceſſa à Barone Vniuerſitati reſeruato ſibi vſu venandi prohibeantur venari, pag.270.col.2.

Grauamen CLXXVI.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones ab eis exigant Franchitiam pro Rebus commeſtibilibus, quas emunt vltra taxam Gabellæ, pag.271.col.2

Grauamen CLXXVII.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones pro Franchitia eis debita in Rebus ſpectantibus ad victum exigant quandam quantitatem inſanum volentibus Ciuibus illam præſtare Dietim, prout emunt, pag.272. col.1.

Grauamen CLXXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones recuſant facere Apocas de recepto, & caſſare Obligationes, poſtquam fuerunt ſatisfacti, pag.178. col.1.

Grauamen CLXXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi Franchitiam ſoluere cogantur Baronibus pro Rebus commeſtibilibus, quas donandi cauſa extra Territorium emunt, pag.274.col.2.

Gra-

Grauamen CLXXX.

Vaſſalli grauantur, quando Barones à Datiarijs, Gabellotis, &Lanijs, Carnem porcorum magni ponderis Deſtinatam pro ſaliendo ad eorum vſum accipiunt ſoluendo, iuxta Aſſiſam communem, pagin. 274. col. 2.

Grauamen CLXXXI.

Vaſſalli grauantur, ſi quando Barones pro eorum vſu acceperint Animalia, vel Currus, aut Cimbas, ſeù Barcas, quæ perierint caſu fortuito, damnum reſarcire nolint, pag. 276. col. 1.

Grauamen CLXXXII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones tenent Columbaria, quæ tempore ſementis nocent ſatis, pagina 277. col. 2.

Grauamen CLXXXIII.

Vaſſalli grauantur, quando prohibentur facere Repreſentationes, & Comedias abſquè Baronum, & Officialium locorum licentia, pag. 278. col. 1.

Grauamen CLXXXIV.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones velint ipſi apponere Cuſtodes, pro Cuſtodiendis Territorijs Vniuerſalibus, abſquè conſenſu Vaſſallorũ, pag. 279. col. 1.

Grauamen CLXXXV.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quod Rei ſint conuicti, & confeſſi denegatis Defenſionibus contra eos proceditur ad condemnationem, pag. 280. col. 2.

Grauamen CLXXXVI.

Vaſſalli grauantur, quando Barones illis imponunt Collectam, pagin. 281. col. 2.

Grauamen CLXXXVII.

Vaſſalli grauantur, quando Barones ſe intromittunt in Derogandis Ferijs vna ex parte renitente, pag. 283. col. 1.

Grauamen CLXXXVIII.

Vaſſalli grauantur, quando pro paruo Debito eorum Bona magni valoris venduntur, pag. 284. col. 2.

Grauamen CLXXXIX.

Vaſſalli grauantur, ſi habentes Ius faciẽdi Carbones, Inſiluis, & Mõtaneis Baronum prohibeantur, & impediantur illos, ibidem conficere, pag. 285. col. 2.

Grauamen CXC.

Vaſſalli grauantur, ſi ſoliti colligere Fenum in Montaneis Baronum pro vſu proprio, & pariter cauſa vendendi prohibeantur, pagina 286. col. 1.

Grauamen CXCI.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur Baronibus in die Paſcatis dare Agnos, vel Oua, pag. 289. col. 2.

Grauamen CXCII.

Vaſſalli grauantur, ſi ſoliti ſoluere aliquid Baronibus cum proteſtationibus cogantur, ſimpliciter abſquè illis ſolutionem facere, pag. 293. col. 1.

Grauamen CXCIII.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Reſtitutione Depoſiti facti accipienda, & liberatione aliquid dare cogantur, pag. 294. col. 1.

Grauamen CXCIV.

Vaſſalli grauantur, quando pro Nuptijs Baronum, vel Natiuitate Filiorum inſignum lætitię cogantur facere Feſtiuitates, vt eſt currere, vel luctare pallia expẽſis Vniuerſitatum, quamuis aliquando id ſoliti eſſent alias agere, pagin. 295. col. 1.

Grauamen CXCV.

Vaſſalli grauantur, quando impediũtur cum folijs ſuarum Arborum in proprijs Aedibus Arti ſericæ operam dare, ſed idem opus ad medietatem cum Baronibus facere adſtringuntur, pag. 296. col. 2.

Gra-

Grauamen CXCVI.
Vaſſalli grauantur, ſi vetentur effodere lapides pro eorũ vſu in Montaneis Demanialibus Vniuerſitatis, pag. 297. col. 1.
Gauamen CXCVII.
Vaſſalli grauantur, quando vel Aerarij adſtringuntur eorum in Domibus conficere panem pro ſeruitio & vſu Baronum, eorumquè Familiæ, pag. 297. col. 2.
Grauamen CXCVIII.
Vaſſalli grauantur, quando impediũtur facere Choreas, vulgò (Balli) abſquè licatia Baronum, vel Capitaneorum, pag. 298. col. 1.
Grauamen CXCIX.
Vaſſalli grauantur, quando Fæminę nubilis Aetatis, vel Honeſtæ, aut Grauidę pro deponendo Teſtimonio veritatis ad locum Iudicij, & Curiæ accedere coguntur, pagina 299. col. 1.
Grauamen CC.
Vaſſalli grauantur, quando leuibus præcedentibus Indiцjs Torturae ſubijciuntur.
Et Multa de Indicijs, & Torturæ ſubijciuntur, pag. 302. col. 1.

FINIS

SINGVLORVM CAPITVM OMNIVM Grauaminum, de quibus in huius Secundi Tomi Opere eleganter diſceptatur.
Ad Altiſſimi DEI, & Sanctiſſimæ Immaculatæ Virginis MARIAE Laudem, & Gloriam.

I O. MARIAE NOVARII
I. C. L V C A N I
T R A C T A T V S
D E
VASSALLORVM
GRAVAMINIBVS
TOMVS SECVNDVS.

SVMMARIVM.

1 *Principium dicitur pars potiſſima in omnibus rebus agendis.*
2 *Dimidium facti qui benè cæpit habet.*
3 *Vix bono peraguntur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio.*
4 *Agens agit propter finem.*
5 *Laus humanorum Actuum ex fine comprobatur.*
6 *Finis nobilior eſt his, quæ ſunt ad finem.*
7 *Finis Actus eſt expectandus.*
8 *Res denominatur à fine.*
9 *Feciſſe non dicitur, qui ad finem non perduxit.*
10 *Factum non videtur, quando aliquid ſupereſt agendum, maximè ſi id quod ſupereſt eſt eſſentiale.*
11 *Materia grauaminum Vaſſallorum in primo Tomo edito, per Authorem non fuit completa.*

12 *Nullus eſt liber tam malus, qui aliqua ex parte non proſit.*
13 *Faciendi plures libros non eſt finis.*
14 *Scriptores ſunt laude digni.*
15 *Author in hoc opere eodem ſtylo, quo vſus eſt in altero, vtitur.*
16 *Ingenia obruari minimè debent.*
Prolixitas eſt exoſa, ibid.
17 *Moderni gaudent breuitate.*
18 *Longa loquacitas ſolet ſtomacari legentes, & tædium animis infert, ibid.*
19 *Nihil perfectum in humanis reperitur.*
20 *Nullum opus prodit in quo Authores non accuſentur.*
21 *Liber omnia malè, vel bellè continere non poteſt, ad quod Martialis verſus adducuntur, num. 21.*
23 *Author quare ad iterum ſcribendum in hac materia prouinciam aſſumpſit.*
24 *Fauor hominum ingenia oſtendit.*
25 *Author in his ſcriptis nulli nocere intendit.*
26 *Auerroes nec Ariſtoteli credendum aſſeruit, niſi ratione loqueretur.*
27 *Rationum momenta potius ſunt inueſtiganda, quàm Authores.*
28 *Ratione potius quàm authoritate ſuperari quis debet.*
29 *Ratio Authoritati Doctorum præualere debet.*
30 *Lex dicitur Ratio.*
21 *Virtus conſiſtit in hoc, vt homo ſecundùm rationem viuat, & operetur.*
32 *Author non omiſit noua inueſtigare.*
33 *Noua ſolent placere.*
34 *Nouis rebus omnes delectantur.*
35 *Author, quare de Grauaminibus Vaſſallorum, & non Baronum titulum operis inſcripſit.*
36 *Author excuſatur, ſi ſingula grauaminum capita ordinatè non repoſuit.*

PROOEMIVM.

1 QVamuis ex Iuris Conſulti ſententia in omnibus rebus
agendis potiſſima pars, dicatur eſſe principium, vt
idem ſcripſit in *l. 2. ff. de origin. Iur.* Itaut dimidium
2 facti, qui benè cœpit, habeat; *Horatij Flacci* verſum
recitando ibidem enunciet *Gloſ.* vt è contra vix bono
peraguntur exitu, quę malo ſunt inchoata princi-
3 pio; ad textum in *cap. principatus 1. quæſt 1.*
Tamen negari ſuaptè nequit, omne agens ſecun-
4 dùm rationem agere propter finem, quo fit, vt om-
nis humanorum actuum laus, non tam ex principio, quàm ex fine compro-
5 betur, iuxta *Maronis* dictum, *Exitus acta probat*; de quo pariter in *l. quidam*
ff. de Rebus dubijs, l. cùm Sylanianum, C. de his quibus vt indign. l. aut facta,
§. Euentus, ff. de pęn. cap. quatuor 12. quæſt. 3. & cap. quò ad autem 22. quæſt.
6 2. ad cuius axiomatis probationem *Philoſophus 3. Topicorum* inquit, finem no-
biliorem eſſe his, quæ ſunt ad finem, concordat *l. etſi non ſint, §. peruenia-*
mus,

mus, ff. de Aur. & Argent. legat. & ſcriptum eſt *capit.* 7. meliorem eſſe finem, quàm principium. Finemque actus eſſe expectandum patet in *l. diximus, ff. de excuſatione Tutor.* & à fine rem denominari elicitur ex *l. imperfecto, ff. ff. de legat.* 3. *l. Rem non nouam, §. final. Cod. de Iudic. l. ſed & ſi quis, §.* 1. *ff. de vſufruct. cap. Infirmitatis, §. final. de frigid. & maleſic.* Vnde finis opus eſt laudabile reddit ſecundùm *D. Auguſtin. de moribus Man. & in princip. Reth.*

Cumque feciſſe minimè dicatur, qui cauſam ad finem non perduxerit,
9 *l. qui cum natu maior, §. Accuſaſſe, ff. de Bon. libert.* Et factum nihil videatur, quando aliquid ſupereſt agendum, *l. Titia ff. de verb. obligat. l. pen. C. ad Syllanian l. cum ſylanianum, vbi Iaſ. num. 3. Cod. de his quibus vt indign.* maximè quando id quod ſupereſt eſſet ſubſtantiale, nec parui momenti, & accidentale, *Thomas Regul.* 159. Imò imperfecta ſunt inimica naturæ. *l. non ſunt liberi, ff de ſtat. homin. Viuius deciſ.* 224 *num.* 2.

Ideò agnoſcens meum fuiſſe finem in vnam totam Vaſſallorum Grauaminum materiam colligere, & explanare, & perſpiciens in iam edito Tractatu illam minimè realiter fuiſſe complexam, reſolutam collectam, nec completam, ſperanſque ſimilium laborum ſupplementum non minus ac primos placiturum, & guſtaturum fore, cùm & illos cōmuni quidem applauſu vnanimi certè approbatione, proſpero ſucceſſu, maxima humanitate, ſummaque alacritate (Dei Optimi Maximi beneficio, & munificentia) in ſingulis ferè Regionibus exceptos fuiſſe certioratus ſim; Vt opus hoc vndique perfectum ad commune ſingulorum comodum per Iuris Conſultorum manus peruolare valeat, alterum quoque Tomum pro meis imbecillibus viribus publicare propoſui, multumque conducere opinatus ſum, ea
12 ſaltem nixus ſpe, quòd iuxta Plinij ſententiam; Nullus eſt liber tam malus qui aliqua ex parte non proſit. Et quia teſte *Sapient. Eccleſiaſtic. cap.* 12. fa-
13 ciendi plures libros non eſt finis, laudibuſque extollendus eſt Scriptoris cuiuſque conatus, quia leuius in addiſcendo paſſurus eſt onus, qui collectas in vnum materias lectitabit.

14 Sed quoniam (iam ſatis fucato ſermone de hoc dictum eſt) cōnfiſus non in meo tenui ſenſu, ſed in illius auxilio, qui omnium eſt Auctor ſcientiarum,
15 quique ſapientiam, & intellectum præſtat paruulis, Opus aggredior, in quo eodem ſtylo, & methodo, eadem cum breuitate, & claritate reſolutoriè cum eadem ſelectione, de qua prius cuncta habebuntur, ita vt cum *Martiali* ad ſuum librum dicere valeam:

.... Quòd ſi cui fortè legeris

Sis licet vſque malus, non odioſus eris.

Ea inquam ſemper ſcribendi mihi fuit animus, quibus imbuantur, non obruantur ingenia, prolixitatemque, & obſcuritatem exoſam vndique, & vbique reſpexi, quia nec hiſce temporibus illam commendatam, ſed ab
16 omnibus deſtitutam vidi, cùm breuitate gaudeant Moderni *l. Ampliorem §. in refutatorijs C. de Appellat. Gloſ. in l.* 1. *ff. quod met cauſ.* & longa loquacitas
17 ſoleat ſtomachari legentes, vt dicit *Caſtrenſ. conſ.* 191. *libr.* 2. & tædium animis infert. *Bald. conſ.* 155 *libr.* 2. *Curt. Iun. conſ.* 288. *num.* 5. *Cardin. Tuſc. concluſ.* 127. *lit. B. & concluſ.* 895. *num.* 31. *lit.* S. Vnde vno breuitatis, & clarita-

tatis confinio illa concluſi, quæ praxis vtilitatem ſentiant, ingeniumque obleƈtent.

Quòd ſi latiùs, & exaƈtiùs quis traƈtatam videre materiam cupiat, percurrat Authores à me adduƈtos, nolui enim verboſis anfraƈtibus articulos diſputare, nec aliorum tranſcribere fuſo ſermone diſputatas ſententias, ſi enim materias dilatare voluiſſem, in immenſum creuiſſet opus, & ab incepto ſtilo deſtitiſſem; ob quod illas coarƈtare non totas herbas deuorans ab alijs ſcripta tedioſè repetendo, ſed ad inſtar Apium ex florum diuerſitate mel conflare, & ex pluribus herbis ſubſtantiam abſtrahere fui contentus, quia teſte *Plutarcho 3.tom.p.98.* In vita Phocionis, vt moneta illa optima, quæ pretium plurimum habet in parua mole; ſic ſermo, quia ſapientem, & verboſum ſimul vidi neminem.

Deprecor autem, quòd ſi defeƈtus aliquis appareat, fraterna charitate quiſque compatiatur, conſiderans, vt quæ publico examini ſubijciuntur, facilè taxari valeant, ac difficile eſſe aliquid peragere, vt nihil erretur, &
18 omnibus placeas: Nihil enim perfeƈtum in humanis reperitur. Vnde *Socrates* aiebar, Nullum eſſe opus, in quo Authores non accuſentur.

20 Neque ſiquidem omnia malè, nec omnia bellè, & ordinatè, venuſtèque continere librum poſſe comperrum eſt, deficit enim tempus, creſcitque diuulgandi labores, quaſi coaƈta voluntas, quod & *Martialis libr. 7. Epigram.74.* aliàs 89. *ad Creticum*, his verbis oſtendit, videlicet:

21 *Iaƈtat in æqualem Matho me feciſſe libellum,*
Si verum eſt laudet carmina noſtra Matho,
Aequales ſcripſit libros Caluinus & Vmber,
Aequalis liber eſt Cretice, qui malus eſt.

Non placitis igitur ignoſcat Beneuolus Leƈtor, & pro vero agnoſcat hanc prouinciam ſcribendi aſſumpſiſſe, quia publicæ vtilitati ſatis prodeſſe certioratus fui, quapropter laboribus parcere non effugi, denuoque calamum ſatis defatigatum, nec præmiatum teaccepi. Idque mitiorem, benignumque Iudicem reddat iuxta illud *Ouid.de Pont.libr.3.Eleg.9.in fin.*

Da veniam ſcriptis, quorum non gloria nobis
Cauſa, ſed vtilitas officiumque fuit.

Hæc non otij iaƈtandi gratia enarraui, ſed vt cauſam iterum in eodem Themate ſcribendi curioſis indicarem, ſtudioſiſque aperirem, illoſque vt me commendatum haberent exorarem, cùm ingenia, vt *Seneca* inquit *Controu libr.10.in Epiſt proęmial.ad Nouatum*, Fauor hominum oſtendat, fauor alat, quia teſtante *Plinio Epiſt.libr.6. Epiſt.ad Triarium:* Nec cuiquam tam clarum ſtatim ingenium, vt poſſit emergere, niſi illi materia occaſio Fautor Commendatorque contingat.

Inſuper cunƈtis pateat me ex his ſcriptis nulli præiudicium inferre excogitaſſe,
25 ſed in genere iuxta veros, & receptos iuris tramites loquutum fuiſſe, docet inquam *Seneca libr.1.de Conſolatione ad Polibium*, Semper eſſe excogitandum vt nemini noceamus.

26 Et licèt opinionibus nonnullorum aliquando inhærere non videar, Ratio contrarium decidendi me coegit *Auerroes* ſeƈtando veſtigia, qui non timuit dicere ſe nec Ariſtoteli primo Præceptori crediturum, niſi fortè ratione loqueretur, & *Cicero de Natura Deorum, lib.1.* aſſerit non tam Autho-

res

res in diſputando, quam rationũ momenta quærenda eſſe, & ideo legimus
28 *Plinium Cecil. lib. 1. Epiſt. 19.* arbitratum eſſe ſe rectius ratione, quàm autho-
29 ritate ſuperari, nec eſt nouum, Rationem authoritati Doctorum prçualere
debere, illique prçferendam eſſe *cap. 1. & cap. ne innitaris de conſtitut.* & tra-
dunt *Port. conſ. 85. num. 21. Scal. de Conſ. Sapient. cap. 24. in fin. libr. 4.* & multis
tutatur *Corat. de Commun. Doctor opin. eligend. libr. 2. tit. 9. Caſ. 22. num. 120.*
Quid enim eſt lex, niſi ratio vt apud *Platon. in Minoe, & Ariſtotelem in*
31 *progmio Rethoric. ad Alexandrum*, qui *libr. 2. Moral. Nichomachiorum*, do-
cet conſiſtere in hoc virtutem, vt homo ſecundum rationem operetur, &
viuat.

32 Cçterùm noua inueſtigare ad hanc materiam non omiſi, vt magis ad le-
ctionem candidum lectorem raperem, noua enim omnia ſunt pulchritudine
33 decorata habetur *Apocalipſ.* Ecce noua facio omnia, quod & admonet *Iuuo-*
34 *nianus in progmio ff. §. ſecundo autem, & ſolent noua omnia placere*, vt ibi
per *Gloſ. ex §. quantumcumque in Auth. de Conſul.* & plerumque ſinguli nouis
rebus delectantur.

35 Nec te latere volo meum fuiſſe ſenſum generaliter de Grauaminibus ſcri-
bere, tam ſcilicet, quæ à Baronibus, quàm quç ab Officialibus, & Iudici-
bus. & alijs inferri poſſunt: quorum & aliqua practicabiliora ſolum tam
in primo, quàm in hoc ſecundo Tomo reportaui, & proinde non de Baro-
num, ſed de Vaſſallorum Grauaminibus, vti magis generalẽ operis titulum
deſcribere cupij, quia paſſiuè ab omnibus ipſi grauamen ſentire poſſunt.

36 Tandemque excuſatum me habere peropto, ſi ſingulorum Grauaminum
capita ordinatim non repoſuerim, cùm enim malè obſeruari poſſe præuide-
rim, vt inquam ſinguli caſus ſe menti calamoque obtulerunt, illos con-
gruentiori loco reponere conatus ſum.

I O. MARIAE NOVARII
I. C. LVCANI
PRACTICABILIA PRAELVDIA
GENERALIA
AD VASSALLORVM
GRAVAMINVM
MATERIAM SVBSTANTIALIA
Feliciter incipiunt.

SVMMARIVM.

1 *Auxilium, omneque datum optimum deſcendit à Deo, tamquam à Patre luminum.*
2 *Preludia neceſſaria, & ſatis profigua materiæ reponuntun per Authorem.*
3 *Simplicitas eſt amica legi.*
4 *Subtilitas in Iudicijs non eſt actendenda.*
5 *Loquacitas eſt fugienda.*
6 *Loquacitas Authorem inquinat.*
7 *Author pompam facere non conſueuit.*
8 *Veritas conſiſtit in paucis, nec deſiderat verborum adminicula.*
9 *Doctis pauca ſunt dicenda.*

1 TRactationem de Vaſſallorum Grauaminibus ſatis forenſem,
ope Dei Optimi maximi, à quo auxilium, omneque datum optimum, ac donum perfectum deſcendit, tamquam à patre luminum iterum proſequendo, ſtylum quo & in Primo Tomo vſus fui, continuare minimè prætermiſi.
Inde antequam ad ſpecialium grauaminum enumeratio-
2 nem deueniam, nonnulla præludia generalia ſatis huic materiæ profigua, ,
& neceſſaria per prius deguſtare auaram habere manum paſſus non fui.
3 At quia ſimplicitatem legibus amicam eſſe perſpexi §. *Sed quia ſtipulatio-
nes Inſtitut. de fideicommiſſar. hæredit. §. hac quidem Inſtitut. de legitim. Agnat.*
Tut.

4 *Tutel.cap.dilecti filij de Iudic.* Nec ſubtilitatem in Iudicijs attendendam eſſe docuit *Bal.cõſ,*132.*vol.*2.*& Viuius* ſectatur *de.* 140. Ideo in illis practico modo procedendo, ſubtilitates quantum potui derelinquere, haud ſubterfugi.

5 Et quoniam loquacitas eſt euitanda, quia ſæpius dictorum virtus perdi-
6. tur, cùm apud corda audientium loquacitas incauta opportunitate leuigatur, & Authorem ſuum inquinat, quæ ſeruire lectoribus ad vſum profectum ignorat, in illis me reſtringere conatus fui, multa quæ pro & contra adducere potuiſſem omittendo, præſentiens, quòd qui reſolutionem quærit, non
7 pompam, ſed veritatem peroptat; & ego pompam facere numquam con-
8 ſueui. Ipſa quidem veritas per ſe ſplendens, verborum adminicula non deſiderat *l.*1.*C. ſi minor ab hæredit. ſe abſtin. Soccin. Iunior Conſ.*99.*volum* 3. Eo
9 maximè quia ſcribitur doctis, quibus pauca ſunt dicenda, & ſtatim intelligunt, *Gloſ. in princip. Auth. de conſanguin. & vterin. fratribus.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſorium ſummariſſimum dicitur Remedium extraordinarium, & ſubſidiarium, competens ex imploratione Officij Iudicis*

2 *Prouiſio perinterim fit, quod lite pendente manuteneatur, qui habet aſſiſtentiam iuris pro ſe.*

3 *Practica recenſetur, vt quando Barones petunt aliqua à Vaſſallis habentia iuris reſiſtentiam, nec in promptu docent de titulo contra eos iudicatur, ſed vide num.*13.

4 *Manutentio datur habenti intentionem fundatam, & Aſſiſtentiam iuris etiam non docto de poſſeſſione, num.*5.

6 *Manutentio denegatur Baronibus, quando prætendunt non licita inſolita, nec conſueta, & num.*9.

7 *Diſpoſitio Tex. in cap. cum perſonæ de priuileg. in* 6. *recitatur.*

8 *Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ ſunt ſub Iuriſdictione Diœceſani, niſi probentur exemptæ.*

10 *Interdictum vti poſſidetis non datur ei cui ius reſiſtit.*

11 *Ius ſi reſiſtat qualitati poſſeſſorij, ſi aliud non adducatur, niſi poſſeſſio iudicatur contra eum, imò de facto detentor poteſt expelli, & ceſſabit ſpolij exceptio.*

12 *Opinio Annæ affirmantis in ſummariſſimo poſſeſſorio manutenendum eſſe Baronem, licèt de iure ordinario contra eum ſit iudicandum qualiter procedat?*

14 *Tituli exhibitio elidit exceptionem, & excuſationem Reſiſtentiæ iuris.*

15 *Priuilegium allegatur, & exhibetur contra habentem iuris aſſiſtentiam ad finem, vt quis manuteneri poſſit in poſſeſſione.*

16 *Tituli ſola allegatio cum longa poſſeſſione qualiter & quando iuuat, & num.*20.21.22.*& quando tunc longum dicatur tempus ad hunc effectum num.*17.

18 *Titulus præſumptus inducitur ex decennali poſſeſſione.*

19 *Poſſeſſio longeua tituli locum obtinet.*

23 *Laicus non poteſt poſſidere decimas.*

24 *Aſſiſtentia iuris communis debet eſſe clara, & non obſcura ad finem concedendi Manutentionem, ſed declara vt num.*25.

26 *Poſſidens manuteneri debet in poſſeſſione, quamuis habeat iuris reſiſtentiam, ſi tamen poſſeſſio ſit conſiderabilis, numer.*27. *& declara vt num.* 28. 29. 30. 31. *&* 33.

34 *In*

34 *In poſſeſſorio plenario decennalis poſſeſſio an ſufficiat, vel centenaria ſit neceſſaria? num. 35. vbi opinio Authoris.*

36 *Quid ſit probandum à Vaſſallis vt obtineant interdictum retinendæ poſſeſſionis?*

37 *Poſſeſſio antiquior præſumitur habere iuſtitiam permanentem.*

38 *Poſſeſſio antiquior ſine titulo præfertur iuniori cum titulo.*

39 *Poſſeſſio antiquior etiam per horas præfertur in materia poſſeſſorij.*

40 *Poſſeſſio magis antiqua præfertur in concurſu manutentionis.*

41 *Data paritate probationum in interdicto retinendæ quis obtineat, & quid quando ſunt dubia? num. 42. & vide num. 43. vbi Authoris ſenſus reponitur.*

44 *Barones olim poſſeſſores hodie poſſeſſores præſumuntur.*

45 *Probans initium poſſeſſionis habet aſſiſtetiam iuris, vt præſumatur pariter hodie poſſeſſor.*

46 *Dominus qui ſemel probatur præſumitur retinuiſſe dominium, etiã poſt mille annos.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli, & Barones in Controuerſijs Grauaminum quas habent, qualiter, & quando in Poſſeſſorio ſint manutenendi.

PRAELVDIVM I.

NOſtros labores haud effugit in illam deuenire paleſtram, quinam in controuerſijs Vaſſallorum cum Baronibus manutenendi veniant Barones ſcilicet, vel Vaſſalli.

1 Quare ſciendum eſt, in ſummariiſſimo poſſeſſorio (quod eſſe remedium extraordinarium, & ſubſidiarium competens ex imploratione officij Iudicis ſcripſere *Caſtrenſ. conſ. 3. volum. 2. Becc. conſil. 12. num. 10. Perſonal. de adipiſc. poſſeſ num. 22. Menoch. de retinend. poſſeſ. Remed. vltim. Ludouic. deciſ. Peruſin. 29.* Nouiter *Niger Cyriac. controuerſ. Forenſ. 245. tom. 2.*) decerni ſolere, eſſe capiendam informationem, quis nam lite pendente poſſideat, & interim
2 fieri prouiſionẽ pro eo, ad cuius fauorem ius aſſiſtit, ita in proprijs terminis nouiſſimè *Rendell. in tract. de paſcuis, & foreſtis tit de Baronum paſcuis pag. 66. verſic. vndè*, & antè eum probauit *Regens de Pont. in conſ. 97. à num. 20. vol. 1.* vbi teſtatur de hac practica, dicens quo-
3 tidie videri in grauaminibus Vaſſallorum prouideri contra Barones, quòd abſtineant, quando prætendunt aliqua à Vaſſallis habentia iuris reſiſtentiam, nec in promptu doceat de titulo, ſicque obſeruatum reperio per Sacrum Regium Conſilium in cauſis grauaminum Ciuitatis Theani contra Illuſtriſſimum Principem Hoſtiliani, In cauſis Magnificæ & Nobilis Vniuerſitatis Piſtitij contra Baronem, In cauſis Terræ Lauri contra Marchionem, In cauſis Terræ Montis Fuſcoli contra Marchionem Vici, In cauſis Vniuerſitatis S. Agathæ contra eius vtilem Dominum, In cauſis Terræ Biccaricum, Marcello Caracciolo Barone, In cauſis ciuitatum Cotroni, & Neritoni, & alijs quàm plurimis, vt in varijs proceſſibus antiquis proprijs oculis vidi.

4 Habet inquam fundamentum hæc praxis ex *cap. cum perſona in fine de priuileg. in 6.* vbi cernitur manutentionem daudam eſſe habenti intentionem fundatam de iure communi etiam nulla probata poſſeſſione voluit Rota *in vna Calaguritana Iuriſdictionis de Nagera 15 Nouembris 1609. coram R. P. Actrebaten.* & prius *5. Maij 1608. in eadem cauſa corã eodem, & in Veronenſ. Iuriſdictionis 18. Martij 1596. corã Eminentiſſ. Cardinali Pamphilio, In alia Bononien. Sancti Petronij 28. Aprilis 1595 coram Eminentiſſimo Cardinali Mantica*, & aliàs ſæpiùs, vt apud *Veral. deciſ. 306. part. 1. & 203. partis 2. Rot. diuerſ. deciſ. 145. num. 6. part. 2. Gratian. forenſ. diſcept. tom. 5. cap. 876.* vbi quod debet concedi habenti reſiſtẽtiam iuris, etiã non docto de poſſeſſione, quod & confirmat *cap. 898 num. 18. ex dec. Rot. 451. num. 2. part. 1. in Recent. & deciſ. 416. part. 2. in Recent.* quod intellige iuxta deciſionem eiuſdem Rotæ *deciſ. 305.*

num.

num. 2. part. 1. in Recent.
6 Hinc quando prætenſa per Barones
non ſunt licita ſolita, & conſueta eis
Manutentio denegatur, *Andr. in pro-
œm. feud part. 6. verſic. ſi minori tempore
Maſtrill. in tract. de Magiſtrat. lib. 4. cap.*
18. *num.* 114. & lite pendente ſunt ſer-
uandi immunes Vaſſalli, quia obſtat ius
contra Barones *Gramat. deciſ.* 67. *num.*
4. *Lanar. in addit. ad repetit. Reg. Lanar.
patrui in §. ſiquis per triginta ſi de feud.*
7 *defunct. contend. num.* 71. teſtans de
communi opinione per *texum in d. cap.
cum perſona de priuileg. in 6.* vbi cleri-
cus exiſtens in diœceſi erat in poſſeſſio-
ne exemptionis à iuriſdictione ordina-
rij, conuentus ad docendum ab Ordina-
rio de iure ſuæ exemptionis, dicitur ibi,
quòd pendente huiuſmodi lite clericus
non eſt tuendus in ſua poſſeſſione, ſed
Ordinarius poteſt liberè vti ſua iuriſdi-
ctione contra eum, niſi clericus alleget
priuilegium ſuæ exemptionis, quia tunc
pendente lite ſuper inualiditate, vel va-
liditate priuilegij eſt tuendus in ſua poſ-
ſeſſione ob fauorem priuilegij.

Idemque dicit ſi alleget præſcriptio-
nem, & priuilegium exhibitum, quia lite
pendente eſt tuendus in poſſeſſione ſuæ
exemptionis, nam cum exhibuerit titu-
lum, & ſi de per ſe non ſufficientem,
tamen ſaltem ei præbuit cauſam præ-
ſcribendi, quo præſumitur bonæ fidei in
ſua poſſeſſione, at ſecus ſi alleget ſolam
præſcriptionem, quia cùm in tali cauſa
huiuſmodi poſſeſſio habeat iuris com-
munis obſtaculum, nam omnes Eccle-
8 ſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ ſunt ſub
diæceſani iuriſdictione, niſi probentur
exemptæ ad *texum in cap. omnes Baſili-
ca 16. queſt. 3.* non eſt tuendus in ſua
poſſeſſione, ſequitur *Capie. deciſ.* 189. &
confirmat *Capiblanc. in prag. 1. à num.
229. cum ſeq. de Baron. tom. 1.*

Eſt tamen verum quòd quando tra-
ctatur de ſummarijſſimo poſſeſſorio de
oneribus, ac ſeruitijs prætenſis à Baro-
ne contra Vaſſallos, in quibus ius reſi-
ſtit, ſolet prouideri per ſuperiores, Ba-
ronem abſtinere debere.
10 Nam interdictum, vti poſſidetis, mini-
mè datur ei, cui ius reſiſtit, & aduerſus
habentem fundatam intentionem de
iure communi, *Menoch. de Retinend. poſ-
ſeſſ. Remed. 3. num.* 590. *Reg. de Ponte
deciſ.* 40. vbi loquendo in terminis de
huiuſmodi ſummarijſſimo poſſeſſorio,
11 annuit, quoties ius reſiſtat qualitati
poſſeſſorij, pura quia res nequit poſſi-
deri abſque ſollemni titulo, niſi præten-
datur aliud quàm ſimplex poſſeſſio, ſem-
per contra eam eſt determinandum, imò
de facto detentor poteſt expelli, vel tur-
bari, cum vrgeat iuris præſumptio pro
probante *Reg. Rouit. in prag. 1. num.* 30.
*cum ſeq. de Iuriſdict. ſunic. non tur-
band.* & ceſſabit ſpolij exceptio, *Couar.
pract. quæſt. cap.* 23. *Capic. deciſ.* 77. *Reg.
de Ponte deciſ. 18. num. 18.*
12 Et quamuis *Anna in ſing.* 556. affirmet
in ſumarijſſimo poſſeſſorio manutenẽdũ
eſſe Baronem, licet de iure ordinario
contra eum ſit iudicandum, dicens ſic
deciſum per ſacrum Conſilium in Anno
1551. in cauſa Baronis Oggiani cum
Vniuerſitate apud Margioctam Actua-
rium, quem ſequitur *Intrigliol. in tract.
de Feud. art. 85. num. 17. centur. 2. &
Giurba in comment. ad conſuet. Meſſan.
cap. 2. gloſ. 2. part. 1. ſub num. 10.*

At tamẽ ex ſupradictis claudicare ſatis
paret huiuſmodi opinionem, vnde poſſe
procedere, quando ius non abſiſtat, at
ſecus, ſi ius expreſsè reſiſtat cum prima
tranſiendo ſententia firmat *Capiblanc.
in allegat. prag. 1. num. 232 tom.* 1. vbi
magnum eſſe in hoc diſcrimen annuit, ex
Seſe de inhibit. cap. 4. §. 9.
13 Firmat & vlterius & ipſe loco indica-
to ceſſare vires ſupradictæ concluſio-
nis, vbi allegãs poſſeſſorium in promptu
exhiberet titulum, quia tunc alio modo
dicit ſolere prouideri ſcilicet, eſſe capiẽ-
dam informationem de poſſeſſorio, &
quamuis ius reſiſtat ſtante diſcuſſione
tituli, & bona fide poſſeſſionis colo-
ratæ non poſſet decerni vt ſupra, quòd
14 Baro ſe abſtineat, ex *Anna allegat.* 84.
cum tituli exhibitio eludeat exceptio-
nem, & excuſationem reſiſtentiæ iuris,
addo *Mareſcott. var. reſolut. lib. 1. cap.
11 num. 18.* vbi quòd quando contra
15 habentem iuris communis aſsiſtentiam
allegatur & exhibetur priuilegium vna
cum præſcriptione manutenendus eſt
priuilegium adducẽs, quia poſſeſsio non
eſt adeo infecta, neque habet tantam
reſiſtentiam iuris, neque talem præſum-
ptionem contra ſe, cum iuſtificetur ex
titulo, ne ſit habenda in conſideratione
quemadmodum ſi ſola præſcriptione
niteretur, ita dicens haberi per tex-
tum in *d. cap. cum perſona*, & ibidem
communi calculo Doctores diſtinguere,

& vo-

& voluiſſe Rotam in *Salamantina Iu-
riſdictionis 17. Decembris 1582. coram
Eminentiſſimo Cardinali Seraphino*, quod
declarat habere locum dumtaxat, quã-
do priuilegium, & poſſeſſio ſtrictè per
cutiunt caſum de quo agitur, aliàs ſecus
ex *deciſ. Rota in Feguntina decimarum
30. Octobris 1600. coram eodem Emi-
nentiſſimo Cardinali Seraphino*, in qua
Epiſcopus, & Capitulum manutentio-
nem petebant exigendi decimas ob iuris
aſiſtentiam contra Monaſterium quo-
ad prædia de nouo empta, & fuit deter-
minatum Monaſterium non poſſe eam
euitare, etiamſi doceret de priuilegio
exemptionis, & præſcriptionem proba-
re vellet, ea ſcilicet ratione, quia priuile-
gium, & poſſeſsio non percutiebant em-
pta poſt Concilium, in quibus diuerſum
ius ſtatuitur ab ijs, quæ antea poſside-
bantur.
16 Sed dicere nec prætermittam vt con-
ſtito de longa poſſeſsione Baronis ante
controuerſiam, quamuis ius reſiſteret
ſolam tituli allegationem abſque vlla
exhibitione eſſe ſufficientem ad obti-
nendum in poſſeſſorio, ita vt ſi Baro
peteret conſeruatorium, quamuis ius
reſiſteret, poſsit obtinere, *Couarruu.
pract. quæſt. cap. 17. num. 6. Menoch. de
Retinend poſſeſ. remed. 3. num. 593. Ca-
pic. deciſ. 6. Seſe de inhibit. cap 5. §. 10.
num. 46 Rot. diuerſ. deciſ. 534. num. 7.
& deciſ. 595. num. 4 & 5 part. 1.* diceos
poſſeſsionem eleuare, & ſuos parere
effectus nedum quando eſt contra præ-
ſumptionem iuris, ſed etiam quando eſt
contra ius ſi ſit alicuius temporis con-
ſiderabilis *Capiblanc. in dicta prag. 1. ſub
17 num. 234. de Baron.* vbi putauit ad hunc
effectum tempus appellari longum ſi
eſſet vltra decem annos, quia tũc colo-
rato titulo ipſum allegando poſſeſſor
eſſet manutenendus, allegat *Gacberan.
deciſ. 116. num. 7. & Peregrin. de fidei-
commiſ. Artic. 52. num.* 142. quibus iun-
go *Caſſador. deciſ. 2. de cauſ. poſſeſ. &
18 propriet.* vbi ex poſſeſsione decennali
induci titulum præſumptum *Rot. diuerſ.
deciſ. 4. num. 7. & deciſ. 8. part.* 2. in qua
fuit dictum ex poſſeſsione decennali
portionarios eſſe manutẽnedos in quaſi
poſſeſsione interueniendi in Capitulo,
& votandi in actis Capitularibus, licet
ad ſolos Canonicos de iure communi
id ſpectaret, confirmat hæc omnia *Ma-
reſcott. var. reſolut. lib. 1. indicat. cap.* 11.
19 *num. 53.* vbi aſsignat rationem, quia
longeua poſſeſsio tituli locum obti-
net *ex l. ſiquis diuturno ff. ſi ſeruit. ven-
dic. l. apparet § ſi quis ff. de Itiner. Actuq.
priuat. l. hoc iure §. ductus Aquæ ff. de
Aqua quotid. & æſtiu. Abb. in cap. cum
ueniſſent num. 8. de Conſtitut. Franc. in
cap ad decimas num. 8. de Reſtitut. ſpoliat.
in 6.* ſicque conſiderabam vti Aduoca-
tus ad fauorem Illuſtriſsimi D. Fran-
ciſci Salucij Epiſcopi Motulenſis hodie
Prioris Eccleſiæ S. Nicolaij Barenſis
contra eius Capitulum circa pretenſam
ſtrenam ſolitam dari per Terram Ru-
tiliani.
20 Verum hãc concluſionem non ſic li-
berè pertranſit, quia *num. 57.* aſſerit
illam procedere, quotieſcumque poſ-
ſeſsio eſſet pacifica & iuſtificaretur ex
patientia illius contra quem poſsidetur,
allegat *Franc. in citat. cap. ad decimas
num. 8. & Felin. in cap. ſi diligenti ſub
num. 7 de præſcript.*
Et num. 59. declarat illam ceſſare
21 vbi apparet de titulo inualido, quo-
niam curſus temporis in tali caſu nihil
operaretur circa præſumptionem vali-
ditatis *Pariſ. conſ. 27 nu. 115. lib. 2. Cra-
uett. conſ. 134. num. 44. Bellon. conſ. 20.
col. 9. Rota in vna Eluen. Mineriorum
16. Decembris 1588. coram R. P. D. Ora-
no addo late Illuſtriſſimum Epiſcopum
meum Ricc. in praxi probat. Iuris patro-
nat. reſol. 74.*
22 Tandenque *num. 60.* annuit illam ha-
bere locum dumtaxat, quãdo ius reſiſtit
poſſeſſioni, non tamen eſt prohibita
præſcriptio vt in *cap. 1. de præſcript.* quia
hoc caſu dicit ille temporis lapſum nihil
operari ex *Rota in Placentina decima-
rum 31. Ianuarij 1586. coram R. P. Bu-
balo*, quia ad inſtar eſt ſublata vis indu-
ctiua præſcriptionis ex curſu temporis,
Ita etiam cenſetur ſublata vis indu-
cendi præſumptionem tituli.
23 Vnde vbi præſcriptio eſt prohibita,
vt in laico poſsidente decimas, cuius
poſſeſsioni nedum ius expreſsè reſiſtit ad
texum *in cap. prohibemus de Decim.* ſed
pariter omnem præſcriptionem vetat
*cap. dudum eod. tit. cap. cum cauſam de
præſcript.* in tali caſu ex temporis lapſu
titulus minimè præſumitur quod annis
non longè elapſis vti Aduocatũ repor-
taſſe in Curia Illuſtriſsimi Nuncij Apo-
ſtolici huius Ciuitatis ad fauorẽ Admo-
dum Reuerendi D. Iacob. Anelli de Se-
rillo,

rillo,& alias coram quodam Illuſtriſsi-
mo Archiepiſcopo vti delegato Apo-
ſtolico reminiſcor.

Vlterius non eſt obliuioni traden-
dum in hac eadem vtili materia deſiſte-
re noſtram principalem firmatam con-
24 cluſionem quando Aſsiſtentia Iuris
communis Vaſſallorum vel Baronum
non eſſet nitida, & clara ſed potius tur
bida,& obſcura, quoniam in huiuſmodi
caſu non obſtante, quod ineſſet iuris
aſsiſtentia Manutentio poſſet denegari,
quia illa non releuaret *Seraphin. deciſ.
1279.num.4.Rota in Marſicen. Iuriſdi-
ctionis 16. Iunij 1618. coram R. P. D.
Buracto* Ludouiſ. *deciſ. 312. Rot. deciſ.
655.ſub num.3 tom. 1. in poſthum.*Ma-
reſcott.var.reſolut.lib.1.cap.11.num. 11.
vbi teſtatur in huiuſmodi caſu Rotam
ſolere omiſſo iudicio poſſeſſorio aggredi
merita cauſæ, & diſcutere petitorium
dicens ſic fuiſſe obſeruatum in pluribus
cauſis & ſignanter *in vna Lucen.*, *ſeu
nullius Iuriſdictionis* 4. Maij *1598. co-
ram Eminentiſſimo Cardinali Seraphino,
& in alia* Montis Regalis *4. Nouembris
de eodem Anno coram* R. P. *D. Penia,*vi-
de *Gonzalez* in Reg*ul. Cancell.de Altern.
gloſ.45.num.38. & 39. & Gratian. fo-
renſ.diſcept.cap.450.num.41.*

25 Quamuis vbi concurrerent aliqui
Actus poſſeſſorij adhuc non obſtante
turbiditate aſiſtentiæ Iuris pro vel con-
tra Vaſſallos, aut Barones, poſſet dari
manutentio Vaſſallis, vel Baronibus ha-
bentibus fundatam intentionem de iure
communi R*ota deciſ.*382 *num.5.part.* 2.
in R*ecentior.* vbi quod offuſcatio obſtat
manutentioni,quando ſolum fieret vis in
aſsiſtentia iuris communis,refert, & ſe-
quitur *Beltramin.in addit. ad deciſ. Lu-
douiſ. d.deciſ.*312. *verſic.limita tu.*

CAEterum ſi capta Informatione
conſtaret Baronem poſsidere, vel è
contra Vaſſallos venire manutenen-
dus, ille de cuius poſſeſsione conſtat li-
cet iuris communis reſiſtentiam habeat
ex theorica *Innocent. in cap. cum veniſ-
ſent de Reſtitut.ſpoliat. Abb. in cap.* 1.
num 8. *vt lit. pendent. Ruin. conſ.* 28.
num.12.vol.4.Menoch.de Retinend. *poſ-
ſeſ.remed fin. num.* 21. *cum ſeq.* Capic.
*deciſ.*189. vbi iuxta hanc ſententiam re-
peries deciſum per Sacrum Conſilium,
dum iudicauit eſſe manutenendum exi-
ſtentem in poſſeſsione paſcendi in alie-
no territorio,quod iure communi libe-
rum à tali ſeruitute præſumitur, confir-
mat R*ota in Aquilana Iuriſdictionis*
1607. *corum Eminentiſsimo Cardinali
Pamphilio 33.in ordine apud* Marche*ſan.
de commiſsion fol.*980.*tom.*1.

28 *Sed* R*ota deciſ.685.ſub num.2. part.1.
in* R*ecentior.* cum eadem pertranſiens
ſententia illam dicit eſſe veram quando
poſſeſsio. eſt temporis conſiderabilis,
& in Hiſpalen. præeminentiarum 20.
February 1619. coram R. *P.* D. *Vbaldo*
dixit ſufficere quod poſſeſſori ius vehe-
menter non reſiſtat ad effectum dandi
manutentionem.

28 Et *Couar.pract.cap.17.num.6.* eidem
inhærendo opinioni de qua ſupra illam
veram iudicat;ita demum,ſi vltra quaſi
poſſeſsionem producatur pariter titulus
& ſi de per ſe non ſufficiens, dũmodo ſit
talis,quo præſcribendi cauſam præbeat,
dicens ſolam poſſeſsionem non coadiu-
uatam aliquo tiutulo ſaltem colorato
non eſſe ſufficientem pro manutentione
aduerſus habentem iuris aſsiſtentiam
*ex d. cap. cum perſona §. pen. vbi An-
char.Io: And.Franc. & Gemin.*

Mareſcott. autẽ ſæpius *cit.c.11.ante n.
35.* videsthas opinionũ ſciſſuras cum di-
ſtintionis federe pertrãſire voluit,& pu-
tauit duos caſus diſtinguendos, quorum
29 primus eſt quando ſumus in poſſeſſione
quam vniuerſalem vocat, & tunc ipſe
ſubdiſtinguit quod vel ius commune
aſſiſtit poſſidenti, & ſola poſſeſſio vni-
uerſalis ſuffragatur pro manutentione,
exemplificat in parocho,qui probata
poſſeſſione recipiendi decimas aliquo-
rum fructuum eſt manutenendus in
poſſeſſione decimandi reſpectu totius
agri ex *Abb.conſ.71.lib.1.& Butr. in
cap.final.num 40. de cauſ. poſſeſ. & pro-
priet.* ſic etiam probata poſſeſſione ſeu
quaſi iuris decimandi reſpectu certorum
prædiorum ei manutentio datur quoad
reliqua prædia intra parochiam exi-
ſtẽtia, allegat inter cæteros *Rot.in nouis
deciſ 2.de præſcript.& in vna Corduben.
redecimarum 25. Octobris 1593. coram
Eminentiſſimo Cardinali Seraphino*, &
*in vna Valentina decimarum 23. Octo-
bris 1598.coram eodem*, vbi tamen fuit
declaratum ceſſare quando alius repe-
riretur in poſſeſſione,quod etiam dixit
Rota *in alia Hiſpalen. iuris decimandi
11. Aprilis 1567.coram eodem*.

30 Aut poſſidens habet iuris reſiſten-

tiam

tiam, & tunc dicit ipſe ex ſola vniuerſali poſſeſſione non dari manutentionem exemplificat, quando res ad alium de iure pertinet ex *Grabiel. concluſ. 2. num.24.de preſcript.* vndè ſi aliquis probaret poſſeſſionẽ percipiendi decimam in alia parocchia de vna ſpecie fructuum eidem non daretur manutentio reſpectu alterius ſpeciei, quoniam huic poſſeſſioni ius reſiſtit allegat *Archidiac.& Butr.in cap.final. num. 44. de cauſ.poſſeſ.& proprietat.*& Mill *in repertor. in verbo poſſeſſio ſeù quaſi iuris decimandi*, quod tamen fallit quando appareret titulus,ſeù priuilegium, quia tunc daretur manutentio non obſtante reſiſtentia iuris iuxta Rotæ deciſionem *in Valentina decimarum 20. Februarij 1598 coram Peregrino,& in dicta Hiſpalen. decimarum coram Eminentiſſ.Seraphino*.

Alter caſus eſt,vbi ſumus in poſſeſſione particulari, & iuris reſiſtentia ineſt, Et tuncdiſtinguendum putat,quod vel is cui ius cõmune reſiſtit agit contra ſuperiorem,& in tali caſu ſola poſſeſſio non ſuffragatur pro manutentione ſed requiritur titulus ſaltem præſumptus ex *Achil. de Graff deciſ.5. de Reſtit. ſpoliat, & Rot. in Corduben. Redecimarum 25. Octobris 1593.coram* Seraphino.

Vel agitur contra alios, & tunc iterum diſtinguit,quod aut poſſidenti reſiſtit valde vehemens iuris communis
31 præſumptio & tunc manutentio non datur abſque titulo,niſi habeatur poſſeſſio immemorabilis per *text. & Gloſ.* communiter receptam *in cap.1. de praſcript. in 6.Zabarel.conſ.26.nu 5. Dinus in Regul.poſſeſſor n.27. Balb. de praſcript. 2. part.3.part.princip.quaſt.6.*

Aut poſſidenti tantum ius commune reſiſtit,nec aduerſatur vehementiſſima
32 iuris prẹſumptio, & in tali caſu dicit manutenendum eſſe poſſeſſorem etiam quod ſolo innitatur poſſeſſorio,ſicq;pluries teſtatur iudicatum per Rotam vt
33 apud eum *num.43*,qui cum latiori calamo hæc & alia conglomerat eiuſdem remiſſione contentus amplius circa id me non defatigo.

34 IN plenario autem poſſeſſorio, quamuis ſint affirmantes,vt probata decennali poſſeſſione cum tituli allegatione Baro veniat manutenendus,

Tom. II.

vt fuerunt *Iacob.de S Geor.in tit.de Homag.num.19. & 37. Plot.de in litem iurand. §.3.Roman. conſ.22 Theſaur. deciſ.206.iuxta terminos tex.in l eum de in rem verſo ff. de vſur.*

Tamen (niſi oculi mei caecutiant) veriorem agnoſco ſentetiam affirman-
35 tium requiri centenariam, vel immemorabilem, vt *Peregrin de Iur. Fiſci tit.de praſcript. num. 24. Gramat. conſ. ciuil. 90. & 147.* vbi tutatur ſolam exceptionem, & probationem præſcriptionis immemorabilis poſſe impedire, quin Vaſſalli lite pendente non debeant ipſi manuteneri, & probat *Capiblanc. in d.pragm. 1. num. 237. de Baron.* vbi quod eum Vaſſalli habeant ius commune pro ſe omni via debet eis conſuli donec cauſa cognita non fuerit diſcuſſus titulus allegatus *Vaſq.controuerſ. illuſtr. cap. 85.* conferunt ſcripta in gram.3.tom. 1. vbi lubeat videre, ne bis idem repetatur.

Nec Immemorabilis proderit,ſi bona fides defierit, cum in præſcriptione immemorali bona fides ſit de ſubſtantia vt diximus in prælud.*7.n.4 in verſic. quin imo*.

Itaquod his deficientibus Vaſſalli ſemper erint in poſſeſſione manutenendi.

TAndem ſi eſſemus in prætentionibus præter ius,vel ius ſuper prætenſis
36 non aſſiſteret, tunc ſubintrarent meri termini Retinendæ poſſeſſionis in quo vt Vaſſalli poſſint obtinere neceſſe eſt, probare ſe habere antiquiorem poſſeſſionẽ & turbari à Barone iuxta vulgata iura, & inueteratam Tribunalium praticam vt prẹter tractatum particularem *Menoc.* qui oĩa dixit lautiſſime per *Maſcard. de probat. concluſ 1196.* vbi quid probare debeat Actor ad hoc vt in interdicto retinende poſſeſſionis,quod vti poſſidetis appellatur obtineat *Catherani deciſ 42.51.&99 Benitend. dec.42 Capici dec.72. & 209.Magon. deciſ Lucenſ 54. Henr Boer.in ſuis ſingul.in tit. de petitor. & poſſeſſor.Tepat.*qui plura colligit *var. ſent.tit de interd.retin.poſſeſſ fol mihi 259 to.1.Ciriac.controuer.foren.10 tom.1.*

Nec ſinè ratione Antiquioris poſſeſſionis probatio debet præcedere,quia
37 poſſeſſio antiquior præſumitur habere iuſtitiam permanentem *Afflict.deciſ 277.*

B num.

num.6. annuës *deciſ.224 num. 8. & 11.*
recentiorem poſſeſsionem præſumi ſem-
per vitioſam *Boer deciſ 239.part.* 2. vn-
dè poſſeſsionem antiquiorem ſine titulo
præferendam eſſe recentiori cum titulo
non erubuerũt ſcribere *Piot.in repet.l. ſi
quando num.67.C.vnde vi, Affli. deciſ.
363.num.4.* & poſſeſsio anterior etiam
per horas, imò per momenta in materia
poſſeſſorij preualet ſecundo poſſeſſori
*Paſetb.conſ.16 num. 15 Ruin. conſ. 28.
num 9 vol.4 Gozad conſ 86.num. 7. &
16.Ferrett conſ.2.num.7.* qui in *conſ. 4.*
tutatur poſſeſſorẽ anteriorem in mate-
40 ria beneficiali admiſsi nulla eo caſu titu-
li defectus exceptione admiſſa , Inde in
concurſu manutentionis præfertur poſ-
ſeſsio magis antiqua *Abb. in cap. licet
cauſam num.36.de probat.Gemin. in cap.
ſi a ſede num.31.* & ibi *Franc. num. 2. de
præbend. in 6.* quos refert & ſequitur
*Gratian.tom. 5. diſcept.forenſ. cap. 910.
num.12.*

41 Sed data paritate probationum poſ-
ſeſsionis in hoc interdicto debet obti-
nere qui oſtendit Titulum *Veral. deciſ.
336.part. 1.* vide *Boer deciſ.239. & The-
ſaur deciſ.206.* vbi latè in materia.

Vndè ſi pro parte Vaſſallorum titulus
non oſtendatur excludetur Baro à poſſeſ-
ſione, at ſecus ſi Baro titulum haberet.

42 At quando Baronum, vel Vaſſallorum
iura ſunt dubia, licet *Bartolus in l. 1. C.
vti poſſidetis*, conſueuerit dicere Iudi-
cem debere pronuntiare, vtrunque eſſe
poſſeſſorem pro parte dimidia, & *Gloſ.*
ibidem enunciat debere tunc id ſorte
dirimere ſecundum alteram opinionem
in l.in tribus ff de Iudic.

Tamen ipſe cum illis concurrerem,
quando Baronum, & Vaſſallorum liti
gantium accederet conſenſus, quod ſi
43 ſecus, putarem ad euadendas diſcordias
in tali caſu Iudicis partes eſſe deuenien-
di ad ſequeſtrum & ſic euitabuntur Ini-
micitiæ partium, & Iudicare debentium,
vide *Franc. Marc. deciſ. parlament. Del-
phinal.405.tom 2.* vbi reponit modum
pronunciandi interdicto vti poſsidetis,
quando partium iura ſunt dubia, & cum
iſta videtur tranſire opinione, quæ
ſicuti æqua eſt, ita venit omninò ſe-
ctanda.

Vnde in huiuſmodi caſu nec Vaſſallis,
nec Baronibus poſſeſsionem habere
permitterem, ſed nomine Sacri Regij
Cõſilij aut Tribunalis, coram quo con-
trouerſia vertitur ad euitandum euitan-
da illam ſequeſtrari debere putarem,
niſi tamen aliud facti qualitas expoſce-
ret, vndè ſatis iudicare debentis arbi-
trium verſari poteſt, qui iuxta plagarum,
ſigna medicamenta adhibere valebit.

44 Conſtituas autem hac occaſione Re-
gulam. Barones, vel Vaſſallos poſſeſſores
olim, hodie poſſeſſores præſumi debe-
re *Gloſ. Bar & DD. in l ſiuè poſsidetis C.
de probat. cap cum Eccleſia Sutrina de
cauſ poſſeſ.& propriet.cap olim de Reſtit.
ſpoliat.Gabriel fusè concluſ. 10. de præ-
ſcript. Maſcard. latè concluſ.* 540. *Card.
Tuſc.pract.concluſ.tom.6. lit.p. concluſ.*
417. *Menoch. de præſumpt. libr. 6. præ-
ſumpt.62. & 64.* vbi ad ſaturitatem af-
firmantes procedere non ſolum in ipſo
poſſeſſore allegante poſſeſsionem de
præſenti ſed pariter in ſucceſſore vni-
uerſali, vel ſingulari, qui poteſt allegare
poſſeſsionem defuncti, vel authoris ſui
quem conſtat poſſediſſe continuatim
vſque ad mortem, vt pariter tradunt
Garcia de beneſic.part.6 cap.3. num. 76.
45 *Alciat. de præſumpt.Regul 2.præſũpt.21.*
etiam probans initium poſſeſsionis ad-
huc habere aſsiſtentiam iuris, vt præſu-
matur hodiè pariter poſſeſſor, ſe quuntur
*Rebuff de pacific poſſeſſor. num. 569. Go-
mes in l.50.Tauri num.37.Paris de Reſi-
46 gnat.beneſic.lib.3.quæſt 6. num. 76.* &
quem probatum ſemel dominum ſem-
per preſumi retinuiſſe dominium etiam
poſt mille annos probat *Fuchar. tom. 1.
commun.opin.lib.4.tit. 9. num. 340. pa-
gin.mihi* 510.

Itaquod non probato contrario in
varijs quippè cauſis tam vti Aduocatus
obtinui, quàm vti Iudex cum hac per
tranſeundo concluſione determinaui.

SVMMARIVM.

1 *Domini Caſtrorum ſunt ſubiectis in-
feſti.*

2 *Ezechiel. 22. reportatur, quatenus
dicit, Principes hodie eſſe factos lu-
pos rapaces, qui effundunt, & de-
uorant ſanguinem miſerarum ouiũ*

quas

quas ad cuſtodias Dominus eis tribuit.

3 *Aſſueta fieri facilè præſumuntur.*

4 *Ius pro Vaſſallis in dubio aſſiſtit, vt geſta ad Baronum vtilitatem ex metu facta præſumantur.*

5 *Exactio, & præſtatio ſeruitiorum facta Baronibus dicitur ſuſpecta.*

6 *Acquieſcentia Vaſſallorum ſi probetur, præſumitur coacta.*

7 *Conſuetudo non naſcitur ex actibus coactis, & vide num. 11.*

8 *Actus violenti, & meticuloſi non inducunt quaſi poſſeſſionem.*

9 *Ius præſcribi non poteſt ex violenta poſſeſſione.*

10 *Ius agendi ex improba poſſeſſione nullatenus fundatur.*

12 *Metus omnem excludit conſenſum.*

13 *Dolo deceptus dicitur non conſentire.*

14 *Contradicere videtur, qui non conſentit.*

15 *Paria ſunt conſentire, vel non contradicere.*

ARGVMENTVM.

Geſta à Vaſſallis in fauorem Baronum qualiter metu facta cenſeantur, & taliter extorta, itaquod nulla de eis ſit habenda Ratio in controuerſijs exortis.

PRAELVDIVM II.

1 DOminos Caſtrorum eſſe hominibus ſubiectis ſemper infeſtos: & auaritia plenos, illamque de die cogitare, & de nocte ſomniare fatetur *Antibol. in ſuo tract. de Muner. §. 4. num. 196.*

2 Ita quòd verificatum eſſe dictum *Ezech. 22.* tutò affirmandum eſt, dum in ſequentia prorupit verba: *Principes facti ſunt hodie quaſi lupi rapaces, qui effundunt, & deuorant ſanguinem miſerarum ouium, quas ad cuſtodiam Dominus eis tribuit.*

Quapropter, cùm vti lupi rapaces, (pace bonorum, prout ſic omnes habeo, ſit dictum) à Vaſſallis in dies non debita de iure extorquere minime ſto-
3 macentur, & aſſueta fieri facilè præſumantur, *l. certi conditio §. ſi nummos, ff. ſi certum petatur*, & ab aſſuetis licitum ſit arguere, *l. ſi quis donaturus, ff. de vſufructu, l. quod ſi nolit §. qui aſſidua ff. de edilit. edict. l. certi in fin. ff. de precar. l. Titianus, ff. quod cum eo.*

Ideo in dubio tutò firmari poteſt Re-
4 gula, ius pro Vaſſallis aſſiſtere, omnia, & ſingula geſta per illos ad veriſum Dominorum fauorem, aliàs minimè debita metu geſta fuiſſe, & aliter à Baronibus extorta fuiſſe, prout ſic hanc præſumptionem acceptarunt *Innocent. in cap. ſi diligenti num 5 de præſcript. Faber in §. eque num. 26. de Action. Bald. in cap. 1. in verbo pactiones de pac. Conſtant. Aretin. cõſ. 24. n. 6. Bertrand. conſ. 17. n. 3. Paris de Reintegrat. feud. cap. An præſtatio ſeruitiorum, Soccin. Iun. conſ. 99. num. 35. cum ſeq. volum. 3. Roland. conſ. 100. num. 112. libr. 4. Regner. Sextin. libr. 2. de Regal. cap. 13. num. 21. Couarr. in Regul. poſſeſſor, §. 5. num. 2. de Reg. Iur. Maſcard. de probat. concluſ. 1301. Serader de feudis part. 10. ſect. 5. num. 109. Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo ſeruitia, Berlich. deciſ. Lipſ. 74. num. 8. cum ſequ. Rota deciſ. 616. tom. 1. in poſthum. Farinacc. num. 3.* vbi quòd in ſubditis metus præſumitur, ex *Surd. conſ. 127 num. 25, Amat. conſ. 94. num. 8.* vbi quòd ſuperioris poſſeſſio extorta præſumitur, ſi de titulo non appareat.

5 Suſpecta eſt enim ſemper exactio, & præſtatio ſeruitiorum facta à Vaſſallis Baronibus, *Vaſq. controuerſ. Illuſtr. cap. 85.* vbi quòd potius eſt præſumendum, quòd ratione violentiæ, vel metus vaſſalli conſenſerint, quam ratione debiti ſequitur *Capiblanc. in Pragmat. 1. ſub num. 237. de Baronibus tomo 1.*

Inde cùm ex parte Vaſſallorum metus præſumatur, geſta ad fauorem Baronum illis non præiudicant, & conſequenter ſola allegatio exactionis, & præſtationis ſeruitiorũ Baronibus prodeſſe nequit, vt percipitur ex *Rota in vna Tiburtina Iuris molendi Veneris 4. Iunij 1654. coram R. P. D. Remboldo*, annuendo ex quauis alia cauſa potiùs, quam animo obediendi, & acquieſcen-

6 digeſta præſumi ad fauorem Baronum,
& quatenus acquieſcentia probaretur
potius cenſenda eſſet coacta, & metu
extorta.

7 Ex actibus autem coactis nullam
naſci conſuetudinem, neque acquiri
ius cogenti probat *Nacta conſ. 106. nu.*
8 *12 tom. 1.* Et meticuloſos, ac violen-
tos actus non inducere quaſi poſſeſſio-
nem *Bar.* docuit *in l. ſequitur §. etſi viā*
ſub num 6. ff. de vſucap. ſequitur *Soccin.*
conſ. 187. num. 21. volum. 2. Cephal. conſ.
441. num. 36 vol. 3. Bertazzol. conſ. ciuil.
1. num 88. nec interdictum retinendæ.
9 *Guid. Pap. conſ. 67. ſub num. 3.* Et ex vio-
lenta poſſeſſione ius præſcribi non po-
teſt, *§. furtiuæ. Inſtit. de vſucap Bal. in*
cap. ſi diligenti n. 6. de præſcript. Gram.
conſ. ciuil. 90. & 147. Becc. de ſtatut Vrb.
10 *præſcript gloſ. 19. num. 242.* Et ius agē-
di ex improba poſſeſſione nullatenus
fundatur, *l. communi diuidundo §. inter*
prædones ff. commun. diuid. Bal. in l. ex
11 *conuentione num. 3. C. de pact.* Et vbi ter
ror, ac metus interuenire potuit, non
inducitur præſcriptio, vel conſuetudo,
Crauct. conſ. 592. num. 85. & ſequ. Surd.
12 *conſ. 323. num. 13.* quia metus omnem
excludit conſenſum, *l nihil conſenſui ff.*
de reg. iur. cap. cum locum extr. de ſpon
ſal. Surd. conſ. 323. num. 13. volum. 3.
Rota in Mediolanen. Matrimonij coram
13 *R. P. D. Platta*, vt pariter conſentire
non dicitur dolo deceptus, *Paris de Re-*
ſignat. benefic. libr. 13. quæſt. 3. à num. 5.
cum ſeq. quia habetur pro ignorante, &
& errante, qui nec conſentire videtur,
l. ſi per errorem ff. de iuriſdict. omn. Iu-
dic. Craucti conſil. 257. num. 2. Cardinal.
Tuſc. concluſ. 754 lit. C tom. 2.

14 Certique iuris eſt, non conſentien-
tem videri contradicere, *l. inuitum ff.*
de ſeruitut. vrban. præd. quia patificantur non conſentire, vel contradicere, ad inſtar conſentire, vel non cotradicere paria ſunt, *l. in adoptionibus ff. de adoptionibus.* Et dicebam vti cauſæ patronus pro Reuerendo D. Ioan. Antonio Briglia Eccleſiæ Vicanæ Canonico, coram Commiſſario, & Delegato Apoſtolico.

SVMMARIVM.

1 *Exactio, & præſtatio ſeruitiorum Baronibus factorum ſemper eſt ſuſpecta vi, vel metu.*

2 *Præſtatio ſeruitiorum facta Baronibus præſumitur ratione familiaritatis, vel ex gratia, & bono amore Vaſſallorum.*

3 *Patientia ſimplex, & ſcientia Subditorum potius cauſa gratitudinis & familiaritatis præſumuntur, quàm aliter.*

4 *Interpretatio ſemper eſt capienda ad fauorem Vaſſallorum, vt actus facti per eos ex voluntate præſumantur non ex debito, aut animo ſe obligandi.*

5 *Geſta à Vaſſallis in fauorem Baronum, potius ex cauſa voluntatis, quàm ex iure debiti præſumuntur, & ideo poſſeſſionem non tribuunt.*

6 *Geſta ex cauſa familiaritatis, & beneuolentiæ Baronibus, ius non tribuunt, nec acquirunt, & numero 11.*

7 *Poſſeſſio iure familiaritatis non ſuffragatur ad obtinendum in ſpolio.*

8 *Poſſidens iure familiaritatis, non ſibi poſſidet, ſed alteri, cuius familiaritate vtitur.*

9 *Vaſſalli non poſſunt cogi ad continuandum actus geſtos ex cauſa familiaritatis, & beneuolentia.*

10 *Actus ex mera voluntate, & liberalitate non inducunt conſuetudinem, nec neceſſitatem, aut obligationem.*

12 *Quæ ex ciuilitate, vel vrbanitate permittuntur, non creant præſcriptionem.*

13 *Præſtita ex voluntate, & gratia appellatione fructuum minimè veniunt.*

14 *Locatione facta de omnibus fructibus Archidiaconatus non veniunt fructus in aduentu Archidiaconi præſtari ſoliti.*

15 *Dona*

15 *Dona quæ non ſunt uniformia, & certam formam annuæ erogationis non habent, non dicuntur eſſe in fructu.*

16 *Donatiua facta nouo Baroni à Vaſſallis non reſtituuntur, ſi venditio feudi declaretur nulla, & nouus emptor tenetur relaxare feudum cum fructibus.*

17 *Vaſſallorum fauore claudicat regula, Actus potiùs ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria geſtos præſumi, amplia vt num. 18.*

ARGVMENTVM.

Geſta per Vaſſallos in fauorem Baronum, qualiter in dubio ex cauſa familiaritatis, & propter beneuolentiam facta preſumantur, ita vt nullum ius tribuant Baronibus ipſis.

PRAELVDIVM III.

1 CVm ſuſpecta ſit ſemper exactio, & præſtatio ſeruitiorum Baronibus factorum, niſi ipſi allegent cauſam probabilem, nullum ius poſſunt ex illis prætendere acquiſiuiſſe, nam ſecluſo quod potius erit pręſumendum ratione
2 violentiæ vel metus (vt in alio Præludio fuit dictum) affirmandum eſt pariter ratione familiaritatis geſta eſſe, *Vaſques controuerſ. illuſtr. cap. 55.* quê ſequitur *Capiblanc. in pragm. 1. num. 237. in fin. de Baron. tom. 1.*

Vel ex gratia, & bono amore Vaſſallorum vt ex deciſ. Romanæ Rotæ firmauimus *in grauam. 27. ſub num. 13. tom. 1.* vbi *num.* 14. quod patientia ſimplex &
3 ſcientia ſubditorum potius cauſa gratitudinis, & familiaritatis, quàm aliter præſumitur.

Ad excludendam inquam Baronum prætendentiam in dubio coniectura, vt Actus geſti deriuati ſint ex familiaritate beneuolentia, & profluа voluntate ſubditorum, voluit *Rota in vna Bononien. Iuris macinandi coram R. P. D. Brauo,* vbi quod ſemper eſt capienda interpretatio ad fauorem Vaſſalorum,
4 vt actus facti per eos voluntariè ex beneuolentia cenſeantur erga Barones, & quælibet alia cauſa eſt exquirenda, quàm iure debiti, & animo ſe obligandi illos geſſiſſe, & proindè nullum ius Baronibus ipſis per tales actus acquiſitum eſſe, ac ſi publicæ honeſtatis cauſa illos geſſiſſent, quo in caſu iuri ſuo neminem renunciaſſe videri firmat *Gallin. de verborum ſignificat. lib 7. cap. 31. num. 3.*

Et potius iure facultatis in dubio, quàm præſcriptionis tales actus cenſeri elicitur ex *Rip. in tit. de cauſ poſſeſ. c. 3.* & congruit *Montan. de Regalibus in prælud. num. 12 fol. 16.*

5 Geſta igitur à Vaſſallis in fauorem Baronum potius ex cauſa beneuolentiæ & familiaritatis, quàm iure debiti præſumi debere conſtituenda eſt Regula, & ideo poſſeſſionem non tribuere cautum eſt *in l qui iure familiaritatis ff. de acquir. poſſeſ.* ad cuius ornatum præter *Ann. conſ 116. vol. 2* plura *Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 160. Maſcard. de probat. cõ. luſ. 1197 Suarez ad l. 8 Fori lib. 3. tit. de Adit. hęred Vrtutus deciſ. 183.*

6 Et proinde neceſſariò ſuccedit confirmata concluſionem, vt per ſimiles Actus nullum eiſdem Baronibus cenſeatur ius attributum, & acquiſitum, *Aldouin. conſ. 53. num. 23. Rota deciſ. 761. num. 4. part. 2 in Recent. D. Ricc. in collect deciſ. 1293. in fin. Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 160. Rota in Spoletana Bonorum 29. Aprilis 1616. coram R. P. D.*
7 *Buratto,* vbi dixit per huiuſmodi poſſeſſionem non ſuffragari ad obtinendum in ſpolio ſectando *Pontan de ſpol lib. 3.*
8 *ſub num.* 50. quia iure familiaritatis poſſidens non cenſetur poſſidere ſibi, ſed alteri cuius familiaritatis iure vtitur, *Gratian. forenſ. diſcept. tom. 3. cap. 470. num. 15 ex l. generaliter & l. quod meo de Acquiren. poſſeſ. l. 2. C de præſcript. triginta annorum Bar. in l. & habet §. Hoſpites de precar. Curt. Iun. conſ. 108. num. 26.*

9 Hinc in poſterum non valent ſubditos ad continuandum cogere, quia
10 Actus ex mera voluntate, & liberalitate non inducunt conſuetudinem vt fusè apud *Reg. Valenzuel. conſ. 140 à num. 29. vſque ad 34. vol. 2. Crbiſtin. deciſ. Cur. Belgic. 294. num. 26. tom. 1.*

Nec dicti Actus pariunt, & apportant

aliquam neceſſitatem, aut obligatio-
nem vt docet Bar. *in l. cum de in rem*
verſo ff. de vſur. & tradiderunt *Innocen-*
tius in cap. cum Eccleſia Sutrina de cauſ.
poſſeſſion. & proprietat. Angel. & Reli-
qui in l. ſi certis annis C. de pactis.
11 Nulla ſiquidem in illis poteſt conſi-
derari poſſeſſio, & ideò nullum ius Ba-
ronibus tribuunt ad textum *in l. procu-*
lus ff. de damno infecto l. 1. §. denique, &
l. ſi in meo fundo ff. de Aqua pluuia Ar-
cend. Gloſ. in l. ſolet ff. de Offic. Proconſul.
Rodoan. in tract. de Simonia Mentali cap.
final num. 26. Couar. lib. 1. var. cap. 9. Cal-
das Pereira de Renouat. Emphiteuſ. quæſt.
15. num. 42. Monet. de option. Canonic.
cap. 8. num. 21. Menchac. vſufreq. quæſt.
cap. 4. num. 9. Gonzalez in Reg. 8. Cancel.
lar gloſ. 5. §. 6. num. 37. Gratian. diſcept.
forenſ. tom. 1. cap. 88 num. 15. & cap. 89.
à num. 13.
12 Conducit, nam quæ ex ciuilitate, vel
vrbanitate permittuntur, non creant
præſcriptionem, *Crbiſtineus deciſ. Cur.*
Belgic. 164. num. 18. tom. 1. quia cum
depẽdeãt à mera facultate præſcriptio-
nis ius allegari nequit, nam non militat
Gloſ. in cap. vt priuilegia extra de priui-
lig. vbi etiam *Butr.* ſequitur *Felin. in*
cap. cum acceſſiſſent col. 11. de conſtitut.
quos omnes nouiter aducit *Salernitan,*
deciſ. ſuprem. Tribun. 56. num. 13. conſe-
rũt nuper latius emulata per nos *tom.*
1. grauam. 10. à num. 4. cum ſeq.
13 Vnde *Iacobin. in l. ſi proprietati ff. de*
Iur. dot. meritò affirmauit præſtita, ex
voluntate, & gratia fructuum appella-
tione minime venire, quo in loco ex
14 *Oldrad conſ. 129.* rationabiliter aſſeue-
rat in locatione facta à quodam Archi-
diacono de õnibus fructibus ſui Archi-
diaconatus non venire dona Archi-
diacono in ſuo aduentu præſtari ſolita,
Quam ſententiam probarunt, & ſectati
ſunt *Alberic. in l. vſufructu legato ff. de*
vſufructu. Bal. Paul. de Caſtr. Imol. &
Alexander in l. diuortio §. quòd in An-
no ff. ſolut. Matrimon. & poſt illos mo-
derniſſimè ſcribit *de Marin. quotidia-*
nar. reſolut. cap. 125. vbi & alias reddit
rationes inter quas illam quoque re-
15 cenſet, quia ipſa dona non ſunt vni-
formia, & ea quæ certam formam an
nuæ erogationis non habent, ſed incer-
tam voluntatem in fructu eſſe non di-
cuntur ex *l. ſeio §. Medico ff. de Annuis*
16 *legatis* & propterea concludit nõ eſſe
reſtituenda Donatiua facta à Vaſſallis
nouo Baroni, ſi venditio illius loci, ſiuè
Terræ nulla declaráta fuiſſet, ob quod
emptor tenetur relaxare feudum cum
fructibus.

Quibus veris exiſtẽtibus tutò fir-
mari poteſt Vaſſallorum fauore claudi-
17 care Regulam illam Actus potius ex
cauſa neceſſaria, quàm voluntaria ge-
ſtos præſumi vt *in l. Ariſto §. 1. ff. de Iur.*
deliber. l. pater filium in fin. ff. ad l.
falcid. l. proximi ff. de Rit. Nuptiar. cum
adductis per *Card. Tuſc. concluſ. 146. lit.*
18 *A.* vbi ex *Bal. conſ. 35.* vult eſſe verum
etiam in diſpoſitione legis, vt illa in du-
bio teneatur emanata in cauſam magis
neceſſariam.

SVMMARIVM.

1 *Inueſtituræ forma poteſt Barones ex-*
cuſare, ſi ſecundùm eam onera
iniungant Vaſſallis.
2 *Barones non grauant, cùm à limiti-*
bus ſuæ inueſtituræ non recedunt,
ſed ſua vtuntur poteſtate conceſ-
ſa.
3 *Inueſtituræ tenor ad literam ſeruã-*
dus.
4 *Inueſtituræ pactum in controuerſijs*
feudalibus allegatur tamquam
ſcopus in decidendis cauſis.
5 *Inueſtitura potius eſt reſpicienda,*
quàm feudi natura.
6 *Inueſtitura poteſt admittere etiam*
pacta extranea naturæ feudali.
7 *Inueſtitura vires contractus ſuſti-*
net.
8 *Feudi natura vna generalis iuxta*
leges feudi, alia ſpecialis ab inue-
ſtitura ortum habens.
9 *Inueſtitura poſterior eſt attendenda*
in concurſu inueſtiturarum.
10 *Poſteriora derogant prioribus.*
11 *Baro ſi ſe dirigat ſecundùm inueſti-*
turam priorem melioris conditio-
nis

nis poſterioris, grauat Vaſſallos, & quando, num. 12.

13 *Vaſſallis non poteſt immutari forma inueſtiturę.*

14 *Prima inueſtitura ſi reperiatur alterata ſolet peti vt ad primam formam reformetur.*

15 *Antiqua inueſtitura dat formam, & regulam poſteriori in caſibus dubijs.*

16 *Inueſtitura mutata niſi dicatur expreſsè (de conſenſu partium) nullum infert præiudicium.*

17 *Prima inueſtitura appellatur radiũ, & fundamentum omnium aliarum.*

18 *Inueſtituræ poſteriores à primis differentes præſumuntur erroneę, & & non factę ex certa ſcientia, quãquam adeſſet clauſula (Non obſtante, &c.)*

19 *Noua inueſtitura facta per Dominum virtute antiquæ, non tollit vigorem antiquæ.*

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum Grauamina, qualiter ex Inueſtiturarum forma excludantur.

PRAELVDIVM IV.

LArga Inueſtiturarum forma quam-
uis Terrarum Domini habere ſo-
1 lent, poteſt eos excuſare, vt iniungendo
onera ipſorum Vaſſallis, ex quibus re-
gulaliter grauamen oriatur, grauare
in tali caſu minimè dicantur.

Patet enim quòd dum ſecundùm il-
lius tramites Barones ſe dirigant vti-
que non grauant, cum iuxta illorum
2 conceſſionem procedent, & à limitibus
Inueſtituræ ipſi dum non recedunt ex-
cedere minimè videntur, & conſequen-
ter nec grauant, nam ſua vtuntur pote-
ſtate conceſſa.

3 Sufficit inquam Baronibus ad euA-
dendum grauamen, inhærere inueſtitu-
tæ tenori, qui ad literam eſt obſeruan-
dus, nec ab eius forma licitè recedi va-
let, *Roman.* & ibi *Mandoſ. in addit. conſ. 4. num. 3. Viu. deciſ. 334. num. 3.* quia
Inueſtitura debet attendi, *Gratian. tom. 4. diſcept forens cap. 663. num. 5.*

4 Nam in ſingulis controuerſijs feuda-
libus eiuſdem inueſtituræ pactum alle-
gatur, & ad illud tamquam ad ſcopum
in decidendis controuerſijs habetur re-
curſus ad textum *in l. 1. in fin. de duobus fratribus.* vbi *Andreas, & Afflictus*
reaſſumunt, ſolam inueſtituram dici
fontem, originem, & cauſam deuolu-
tionis feudorum.

5 Itaquod Inueſtituram potius eſſe re-
cipiendam, quàm feudi naturam elici-
tur ex *Bal. in pralud feud. num. 47.* Et
alijs citatis fundat *Reg. Tap dec. ſuprem. Ital. Senat. 2. nu. 133.* & recenter *Merlin. Controuerſ. forenſ. cap. 32. num. 27.*
6 Quia illa poteſt admittere pacta etiam
extranea naturæ feudali, vt fusè pro-
bauit *Natta conſ. 467. volum. 2.* & voluit
Curt. Iun. in tract. de feud 1 part 6. part. quaeſt. princip. ſequitur *Capiblanc. in pragm. 1. part. 1. num. 2. de Baron. tom. 1.*
vbi pariter quod inueſtitura vires con-
tractus ſuſtinet ex *Bal. in cap. 1 § præterea, tit. quid ſit inueſtitura,* Et quòd
illa eſt loco pacti, & niſi ſeruetur pa-
ctum reſcinditur omne peractum ex
Afflict deciſ. 335. num. 15. dicens vlte-
rius naturam feudi aliam eſſe generalem
iuxta leges feudi, & aliam ſpecialem
ab inueſtitura ortum habentem, ex *Capyc. in ſua Inueſtitura feudal. in verbo feudorum leges.*

Cæterùm non deſinam aduertere,
quod *Theſaurus deciſ. 227. num. 14.* af-
9 firmat in concurſu, & conflictu inueſti-
turarum eſſe attendendas poſteriores
refert *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo*
10 *Inueſtitura,* quaſi quòd poſteriora de-
rogent prioribus, *l ſed & poſteriores, ff. de legibus l. cum in plures § locator horrei ff. locati,* luculenter *Alexan conſil. 122. libr 4.* vbi ampliat in ſtatutis, con-
tractibus, vltimis voluntatibus, Re-
ſcriptis, & ſimilibus.

11 Quare ſi Barones (attenta hac opi-
nione) vellent ſe dirigere iuxta inueſti-
turas priores, in quibus forſan eſſent
ipſi melioris conditionis, & maiorem
poteſtatem haberent, Vaſſallos graua-
rent.

Sed

Google

12 Sed ego non concurro cum *Theſaur.* niſi quando appareret de mutatione inueſtituræ poſterioris, ex conſenſu Vaſſalli inueſtiti, de cuius præiudicio agitur.

13 Vaſſallis enim non poſſe immutari formam inueſtituræ, notarunt *Dec.conſ. 185.Ruin.conſ.187 vol.1.Brun.conſ.15. Paris conſ.22.23.& 145.vol. 1.* ſed Inueſtituram primam eiuſque tenorem eſſe attendendum vti lapidem Angularem *Afflict.deciſ.195.* vbi *Vrſil.Burſat. conſil. 122. num.18.* Rot. *Lucenſ. deciſ. 48.col.1. Conſiliarius de Anna conſ. 53. num.35. cum ſeq. lib.1.* & ante eum *Io: Vincentius Anna pater in ſingul. 563.* vbi fatetur in Regia Cancellaria fuiſſe ſemper deciſum primam Inueſtituram attẽdendã eſſe tali modo, vt ſi reperiatur conceſſum feudum pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, & deindè vtatur, & Rex aſſentiatur pro hæredibus ex corpore, talis Aſſenſus poterit accomodari vigore originalis inueſtituræ, prout ſic in facti contingentia iudicatum, & practicatum in cauſa Illuſtr. Comitis Biccari, qui emerat Baroniam Vallis Maioris ab Illuſtr. Marchioniſſa Illiceti, qui habebat pro hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum teſtatur.

14 Hinc caſu quo prima inueſtitura reperitur alterata, ſolet peti vt ad primam formã reformetur *R. De Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit. de Reform. Inueſtitur. Reg. Rouit. conſ. 1. num. 35. & ſeq. vol.1.* vbi plura conglomerat, quæ hic adaptari poſſent.

15 Antiqua ſiquidem inueſtitura dat formam, & regulam poſteriori in caſibus dubijs *Gratian diſcep.forenſ. tom.4. cap.724.num. 2.*

16 Vnde & ſi appareat de mutatione inueſtituræ niſi dicatur expræſsè (de conſenſu partium) nullum infertur præiudicium, quia ſine illo derogari non poteſt, *Burſat.conſ.3. num. 11. & conſ. 85 num.6.vol.1. Borrel.conſ. 1. à num. 113. cum ſeq.* vbi lepidè hanc probat ſententiam, dicens ſemper poſteriores inueſtituras reijci, & primas ſubſiſtere, & obſeruari *cap. 1. qui ſucceſ. ten.* & quod prima inueſtitura appellatur radix, ac
17 fundamentum omnium inueſtiturarum ſubſequentium, quæ ſemper à primis regulari debent *Bal. in l. 1. num. 3. ff de Rer. diuiſ. Paſeth. conſ. 17. num. 2. Son-*
18 *sbec de feud. part 9 num. 25.* & quod Inueſtituræ poſteriores à primis differentes erroneæ præſumuntur, & non factæ ex certa ſcientia, quanquam adeſſet clauſula (Non obſtante &c.) vt latius apud eum videri poterit, nam multa quę huic fauent opinioni coadunauit, addo *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 45. Imol conſ. 65. Gregor. de feud. par. 3. quæſt. 10. Surd conſ 49 vol. 3.* Eoque maximè quia ſolent inueſtituræ poſteriores ſe remittere primis cum clauſula, prout tui Anteceſſores tenuerunt, *Camil de Curt. in diuerſ. feud. fol. mihi 31. Scrader de feud. part. 1. cap. 5. de feud. Anna conſ. 53.* de qua clauſula *Præſes de Franch. deciſ. 192.*

19 Et noua inueſtitura facta per Dominum virtute antiquæ non tollit vigorem venientem ex antiqua, *cap. vnic. de Vaſſall. decrep. ætat. Reg. Valenzuel.* recenter *conſ. 160. num. 85. tom. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Baronibus licet agere quatenus ſua priuilegia ſe extendunt.*

2 *Priuilegium facit ceſſare legem.*

3 *Priuilegium dicitur lex, qua conceditur aliquid ſpeciale, & quatenus durat ad modum legis eſt ſeruandum.*

4 *Argumentum valet de priuilegio ad legem.*

5 *Priuilegium nuncupatur lex priuata.*

6 *Priuilegium operatur fortius, quàm pactum.*

7 *Producens pro ſe priuilegium debet obtinere in quocumq; iudicio, quanquam habeat expreſſam Iuris repugnantiam.*

8 *Agens lege permittente non grauat, & ideo pęnam non meretur.*

9 *Baro grauat quando priuilegijs abutitur.*

10 Pri-

10 *Priui'egia exhibere Baro tenetur cum virtute illius agit, & Vaſſallus conqueritur.*

11 *Priuilegium exhiberi Iudici vel parti quid differat.*

12 *Priuilegij tenor eſt attendendus, nec de illo iudicandum, niſi ipſius tenore inſpecto.*

13 *Priuilegiorum verba, ſed multò magis mens attendenda eſt.*

14 *Verba ſunt intelligenda non vt ſonant, ſed ſecundum mentem, & intentionem proferentis.*

15 *Verba debent ſeruire intentioni, & non intentio verbis.*

16 *Verba ſe habent vt corpus, & ſuperficies, ratio & motus vt ſpiritus, & anima.*

17 *Priuilegia recipiunt interpretationem à ſupplicatis.*

18 *Commiſſio debet intelligi facta per Superiorem iuxta petitionem.*

19 *Priuilegiorum verba ſunt interpretanda ſecundùm propriam ſignificationem.*

20 *Priuilegia debent intelligi iuxta communem vſum loquendi.*

21 *Priuilegia interpretantur propriè, verè, & naturaliter, nec verbis ſubtilibus eſt dialecticandum, num. 22.*

23 *Priuilegia interpretantur ſecundùm ſubiectam materiam.*

24 *Priuilegia ſunt interpretanda, vt aliquid operentur.*

25 *Priuilegium non dicitur, quod nihil ſpecialiter concedit.*

26 *Priuilegia obſcura ſtrictè interpretantur, ſic etiam vbi ſunt in præiudicium tertij. num. 29.*

27 *Priuilegium quando non dicatur de voluntate Principis conceſſum & per importunitatem obtentum.*

28 *Priuilegia Baronum enormiter lędentia Vaſſallos, quando non iuuent.*

30 *Priuilegia latè interpretantur etiam in odioſis, quando ita apparet ex verborum proprietate.*

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum Grauamina qualiter ex Priuilegiorum Baronalium forma excludantur.

PRAELVDIVM V.

ALiàs prohibita, nec licita Baronibus regulariter de iure grauamen oriri facientia, ſi contra Vaſſallos virtute priuilegiorum ab ijs exerceantur grauamen minimè inducunt,
1 Licet inquam vtilibus Terrarum
Dominis quatenus ſua priuilegia ſe extendunt agere, vt elicitur ex *pragm. 8.*
ibi (Niſi quatenus virtute ſuorum Priuilegiorum) *ſub Rubric. de Baron.* & ex
pragm. 14 in fin ibi particulari priuilegio *eod tit. cap. in hu*, & ibi ſcribentes
de priuileg.
2 Priuilegium enim facit ceſſare legem, & dicitur etiam lex qua concedi-
3 tur aliquid ſpeciale, & quandiù durat
admodum legis, eſt ſeruandum, vt probat Bonacin. *de legib. diſput. 1. quæſt. 3.*
punct. 1. & valet argumentum de pri-
4 uilegio ad legem, cum lex priuata illud
5 nuncupetur *cap priuilegia 3. diſtinct. cap.*
priuilegia 54 diſtinct. Rebuff. plenè in
prax. tit. differentia inter priuilegium
num. 3. & 4.
6 Et priuilegium operatur fortius quā
pactum *l fin. vbi Bal. not. 3. C. de bon. li-*
bert. Reg. Rouit. conſ. 1. num. 4. vol. 1.
dicens *num. 9.* producentem pro le
priuilegium debere obtinere in quocumque iudicio, & ſi habeat expreſſam
iuris repugnantiam.
8 Agens autem lege permittente non
grauat, & ideo pęnā nō meretur vulgat
l. Graccus, C ad l. Iul de Adulter exornat
Card. Tuſc. concluſ. 208. lit. P. vbi plura
confarcinat.
9 Subintraret tamen grauamen quando ipſorum priuilegijs abuterentur vt
percitur ex *pragm. 6. de Baron.* ibi *ea po-*
teſtate taliter vtantur nè nos ex eorum
abuſu pro iuſtitia aliter pro videre
cogamur.

Sed

10 Sed non reticeam obſeruate id quod
in praxi quotidie ſeruatur, vt priuile-
gia oſtendere cogantur Barones, quan-
do Vaſſalli de ijs, quæ vigore ipſorum
priuilegiorum Barones agunt, in Sa-
cro Conſilio conqueruntur, nec ſufficit
illa ſolum allegare *cap. porrò*, & ibi *Abb.
de priuileg. cap. cum perſonæ eod. tit. in 6.
Fuſc. de viſitat. cap. 18. num. 3. lib. 2. Ma-
ſcard. de probat. concluſ. 1200. num. 36.
Cabed. deciſ. Luſitan. 93. num. 3. part. 2.
Menoch. de præſumpt. libr. 6. præſumpt.
14. num. 15 Cardinal Tuſc. concluſ. 762.
lit. P.*

11 In qua materia docet perbellè *Couar.
pract. quæſt. cap. 20.* quòd vbi agitur de
priuilegio exhibendo Iudici oportet to-
tum præſente parte legi coram Iudice,
& iudici petenti exhiberi; At quando
agitur de eo parti exhibendo, tunc il-
lud tantùm Capitulum ad eum ſpectans
& ſubiectam tangens materiam exhi-
bere ſufficit iuxta *textum in cap contin-
git de fide inſtrumentorum*, & longam
diſtinctionem *Gloſ. in l. 1. §. editiones in
verbo de die, & Conſule, ff. de edend.*

Quorum quidem priuilegiorum ex-
hibitione facta ſolet Sacrum Conſilium
benè inſpicere, & ruminare illorum
tenorem & deinde determinare iuxta
*cap. recepimus de priuileg. cap. fin. de
Tranſlat. cap. conſiderauimus de elect.*
12 quibus probatur priuilegij tenorem
eſſe attendendum, nec de illo iudican-
dum niſi ipſius tenore inſpecto notant
*Tiraquel. in l. ſi vnquam in verbo liber-
tis num. 8. C. de Reuoc donat. Surd. conſ.
1. num. 31.*

13 Et in hoc velim aduertas, vt nèdum
quoad verba priuilegij Baronalis tenor
ſic inſpiciendus, ſed etiam multò magis
quoad mentem, vt ſi de ea appareat à
verbis ſit recedendum, vt quid ſenſerit
concedens potius ſequamur *cap. quan-
to* vbi *Gloſ. in verbo ſola de priuileg.
Sanchez de Matrim. lib. 8. diſp. 1. num. 11.*
14 verba enim ſunt intelligenda non ſe-
cundũ quòd ſonant, ſed ſecundum men-
tem, & intentionem proferentium *l.
num omnis in princip. ff. ſi cert petatur l.
3. §. ſiquis hoc interdicto ff. de Itiner.
Actuque priuat l. ſcire oportet §. aliud ff.
de excuſ Tutor. cap. intelligentia, & cap.
15. propterea de verb. ſignific.* & verba
15 debent ſeruire intentioni, non inten-
tio verbis *l. non aliter ff. de leg. 3. l. 3. §.
conditio ff. de adim. leg. cap. ſedulò 38. di-
ſtinct. cap. ſecundo requiris de Appellat.*
16 cùm verba dependeant à mente, non
autem mens à verbis, vt inquit *Menoch.
conſil. 97. num. 44.* Et verba ſe habent
vt corpus, & ſuperficies; & mens vt
ſpiritus & anima, *Gonzalez in Regul. 8.
Cancellar. gloſ. 48. num. 56.* quod & con-
ſiderabam pro intelligentia teſtamenti
Magniſ. Fabij Arcadij in anno 1632. nec
lex includit id ad quod mens, & ratio
Authoris non ſe extendit, *l. eum Præ-
tor, §. dolo, ff. de leg. 2. Panorm. in cap.
Suggeſtum, & in cap. meminimus de
Appellat.*

17 Nec non inuigilent iudicare debentes
priuilegia, recipere interpretationem
à ſupplicatis, quia cum mente ſuppli-
cantis præſumitur ſe conformare con-
cedens, *cap. inter dilectos §. cæterùm*, &
18 ibi *gloſ. de fide inſtrument.* vt commiſſio
debeat intelligi facta per ſuperiorẽ iux-
ta petitionem nouiſſimè iuribus, & au-
thoritatibus probans *Regens Valenzuel.
conſ. 151. num 1. tom. 2.*

19 Et priuilegiorum verba interpretent
ſecundùm propriam ſignificationem,
& quatenus eorum propria ſignificatio
patitur, *l. cum lege ff. de teſtam. Rota
deciſ. 352. num. 1. part. 1. in Recent. Card.*
20 *Tuſc. concluſ. 91. lit. R.* Et debent intel-
ligi iuxta communem vſum loquendi,
l. libertorum §. quod tam ff. de leg. 3. Sur-
21 *dus conſil. 454 num. 18.* Veniuntque
interpretanda verè, propriè, & natura-
liter, non autem ciuiliter, accidentali-
ter, & fictè, *l. final C. de his, qui ven.
ætat. impetr. Menoch. conſil 97. num. 86.*
22 *Cardin. Tuſc. concluſ. 102. lit. V.* ita vt
verbis ſubtiliter non ſit dialecticandum
Cardinal *Mantic. de coniectur. vltim. vo-*
23 *luntat. lib. 1. tit. 1. num 4.* Et ſecundùm
ſubiectam materiam, *l. ſi vno*, & ibi
*Bar. ff. locati l. cum pater. §. donatum, ff.
de leg. 2. Gonzalez ad Regulam 8. Can-
cellar. gloſ. 48. num. 53. 54. & 58. Cardin.
Tuſc. d. concluſ. 95. lit. V.*

24 Cæterùm interpratatio talis non de-
bet fieri, vt priuilegia inutilia reddan-
tur, quia ſicuti lex taliter interpre-
tatur, quod inutilis non remaneat, *l.
non dubium C. de legibus*, & eius ver-
ba debent aliquid operari, ne reddatur
ſuperflua, *cap. ſi Papa de Priuileg. in
6. l. 3. ff. de iur. iur. Cardinal. Tuſc. con-
cluſ. 85. litera V. Gonzalez in Regula 8.*

Can-

25 *Cancellar.§ 7. Proœmial.num. 127.* qui concordantes adducunt, & priuilegium dici nequit illud, quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud, ſolum, quod iure communi conceſſum eſt, *cap. final 25. quæſt.1.cap. Abbate de verbor. ſignificat. Gloſ.in Rubric.de reſcript.libr.6.*

26 Quando tamen priuilegia eſſent obſcura, & contraria eſſent ſtrictè interpretanda, vt minus quàm poſſit derogent iuri communi ad *textum in cap cũ dilectus de conſuet.* & in illis omiſſum habetur pro omiſſo ad latè tradita per *Regent.Valenzuel.conſil.159. tom. 2.* vbi plura quæ hic adaptari poſſent cumulantur apud eum videnda.

27 Et in illis habendi ſunt oculi, ſi expreſſa reperiatur cauſa conceſſionis, & ſi adſit clauſula (Ex certa ſcientia, vel Motu proprio, quia aliàs non præſumuntur de voluntate Principis, *l.1. C. de petit. bonorum*, imò per importunitatem obtenta *l.1.C.de fund.lim.*

28 Nec eſt curandum de priuilegijs Baronum enormiter lædentibus Vaſſallos, niſi in illis fiat mentio de tali enormi læſione, quia in dubio non præſumitur Principem cum alterius graui diſpendio conceſſiones facere, *l.quoties, C.de precibus Imper.offerend. Panorm. in cap. cum ad hæc de Cleric. non reſident. Rota in vna Tudertina Iuriſdictionis coram R.P.D.Brauo.*

Et ideo vbi in aliorum præiudicium tendunt ſtrictè interpretantur, *cap.quia circa de Priuileg.in 6. Gloſ. & Innocent. in cap. olim de verbor. ſignific.* niſi haberent verba lata, vniuerſalia, & præciſa *Butr.in d.cap. olim de verbor. ſignific.*

38 quia licet materia ſit odioſa, non excluditur lata interpretatio ex verborum proprietate naſcente, vt ibidem enunciat *Panorm.* Et paſſim Romanæ Rotæ Adiutorium obſeruauit.

SVMMARIVM.

1 *Grauamina quę ſunt regulariter, ſi ex cauſa neceſſaria ſtant redduntur licita.*

2 *Grauamen non ſubintrat vbi dolus non eſt.*

3 *Neceſſitas & cauſa legitima faciunt ceſſare dolum.*

4 *Neceſſitas, & cauſa legitima excludunt fraudem.*

5 *Culpa caret faciens ex neceſſitate.*

6 *Faciens actum ex neceſſitate non dicitur nouare.*

7 *Cauſa neceſſaria & legitima facit permiſſum, quod aliàs eſſet prohibitum de iure.*

8 *Alienatio ſimpliciter prohibita, ſi fiat ex cauſa neceſſaria, redditur permiſſa.*

9 *Cauſa neceſſaria non comprehenditur ſub regula prohibente actum fieri.*

10 *Multa prohibita de iure diuino, & humano fiunt permiſſa ex cauſa neceſſaria, & è contra, permiſſa fiunt prohibita, amplia vt num. 11.*

12 *Neceſſitas excuſat, ne quis legibus, & legum præceptis ſubijciatur.*

13 *Neceſſitas eſt ſupra legem, cum illa neceſſitati ſubiaceat, non è contra.*

14 *Neceſſitas non habet legem neque Diuinam neque humanam.*

15 *Neceſſitas leges derogat, atque ei omnia obediunt.*

16 *Iuris rigor ob neceſſitatem mitigatur.*

17 *Multa permittuntur ex cauſa neceſſitatis, quæ aliàs non tolerarentur.*

18 *Lex prohibitiua non includit cauſam neceſſariam.*

19 *Neceſſitas excuſat, ſi forma à ſtatuto tradita non ſeruetur.*

20 *Neceſſitatis cauſa aliquando permittitur, vt in caſu à iure ordinario omiſſo Princeps vtatur manu regia, & Imperio.*

21 *Receptatio bannitorum coacta non eſt punibilis.*

22 *Sacerdos poteſt deficientibus parti-*

culis

culis partem Hoſtiæ præbere volentiſe communicare ex ratione deuotionis.

23 *Sacerdoti licet ex neceſſitate cum vno lumine olei vel adipis celebrare.*

24 *Sacerdos poteſt ex cauſa neceſſitatis fœminam in reſponſione Miſſæ ad miniſtram adhibere nec peccat.*

25 *Femina non præſumat accedere ad altare, & Presbytero miniſtrare.*

26 *Text. in cap. 1 de cohabit. Cleric. & mul. declaratur.*

27 *Verbum (non præſumat) importat dolum, & temeritatem.*

28 *Sacerdos in caſu neceſſitatis poteſt abſque miniſtro celebrare Miſſam*

29 *Sacerdos poteſt ex cauſa neceſſitatis grauis celebrare abſque indumentis, vel illis non benedictis.*

30 *Sacerdotes aliàs prohibiti officium aduocationis exercere, in foro ſeculari poſſunt aduocare abſque vlla diſpenſatione, ſi aliàs non habeant ſine quibus valeant ſe ſubſtentare.*

31 *Piſcari licet propter neceſſitatem in diebus feſtis, & fænum in pratis ad locum tutum deferre, ſi immineat neceſſitas.*

ARGVMENTVM.

Grauamina, qualiter excludantur, ſi quæ fiant per Barones ſint ex cauſa neceſſaria, & legitima.

PRAELVDIVM VI.

1 PErplura, quæ de per ſe regulariter Vaſſallorum important grauamen ſi ex cauſa neceſſaria fiant, vel expetãtur à Baronibus licita taliter redduntur vt illos nè grauare dicantur excuſent, prout & ſic in varijs factorum contingentijs grauaminum porrectorum per Sacrum Regium Conſilium ad Baronum
fauorem prouiſum reperio. Confert
Mendoca libr. c. Reg. cap 8. annotat. 36.
ſect. 2 num. 61. dum annuit poſſe cogi
ſubditos iuxta cõditionem perſonarum,
quando habiles non reperiuntur, & ſic
in caſu neceſſitatis, & *Reg. de Ponte in*
tractat. de poteſt. Proregis titulo de Rega
libus impoſitionibus num. 48. affirmat tẽ-
pore neceſſitatis Vniuerſitates poſſe
cogi ad exhibendos pro ſeruitio Regio
Remigantes voluntarios in Regijs tri-
remibus, vulgò *Buona voglia*, Fodia-
tores, vulgo *Guaſtatori*, & Milites no-
uæ Militiæ, vulgò *del Battaglione*, vt in
facto practicatum vidimus; addo *Mon-*
tan de Regalibus § Angaria, & Peran-
gariæ fol. 662.
2 Grauamen inquam non ſubintrat vbi
dolus non ineſt, certiq; iuris eſt neceſſi-
3 tatem & cauſam legitimã facere ceſſare
4 dolum, cum & illæ excludant fraudem,
Angel. in l. ſi quis poſt hac, col 2. ff. de
bon proſcript. Rim. Iun conſ. 640. num.
68. Odd. de fideicommiſſ. quæſt. 36. num.
129 Monach deciſ. Florent. 24. num. 25.
5 Culpaque careat faciens ex neceſſitate,
Cephal. conſ 451. num. 282. & ſeq. & fa-
6 ciens actum ex neceſſitate non dicitur
nouare, *Monach deciſ. Bonon. 54. num.*
25. Giurb conſ. crim. 81. num. 11.
7 Suffragatur regula, vt neceſſaria &
legitima cauſa faciat permiſſum, quod
alias de iure eſſet prohibitum, *cap. quod*
non eſt licitum de Regul. Iur. cap. quanto
de conſuetudin. fuſè *Cardinal. Tuſc. con-*
cluſ. 18 lit. N. tom. 5. vbi per totum in
8 multis caſibus hanc verificat concluſio-
nem; Inde alienatio ſimpliciter prohi-
bita, ſi fiat ex cauſa neceſſaria reddi-
tur permiſſa, *Aretin. conſ. 28. num. 8.*
Bellamer. conſil. 35. num. 7. Roman. conſ.
9 *269 num 8.* dicens *num. 9.* cauſam ne-
ceſſariam non comprehendi ſub regula
prohibente actum fieri, quod patet,
quia multa prohibita de iure Diuino, &
humano fiunt permiſſa ex cauſa neceſ-
10 ſaria. Et è contra permiſſa fiunt pro-
hibita, *Anchar. conſ 243. num. 4.* vbi po-
nit exempla furti, homicidij, & ſimi-
lium, *Signorol. de Homodeis conſil. 42.*
11 *num. 3.* Vbi firmat habere locum etiam
in neceſſitate iuris, cum neceſſitas ex-
12 cuſet, ne legibus, & legum præceptis
quis ſubijciatur, *Caſtrenſ. conſil. 400.*
libr. 1. Plac. de delict. cap. 28. num. 3. libr.
1 Benedict. Aegid. in Repetit. l. ex hoc iure
part.

part.1.cap.8.num.26.in fine, ff.de Iuſtit. & Iur. Mathienſ. in l.1.gloſ. 21. tit. 10. libr. 5. noua Recopilat. Cauale. deciſ. 6. num.25. part.3. Valaſc. deciſ.117. num. 2. Ceual.commun.contra commun. quaſt. final. tom. 4. Ricc. in Prax. fori Eccleſ. reſolut 602.num.19 part.1. Mexia in pragmat.taxa pan concluſ.5.num.65.

13 Eſt enim neceſſitas ſupra legem, cum & illa neceſſitati ſubiaceat, & non è contra, l.aliquando ff.de Offic. Proconſ. l.1.C de oper.libert.l.pro Tyronibus C.de priuileg.Dom Auguſtal. lib.11.cap.cxijt de verb. ſignificat.in 6. Calder. conſil.95. aliàs vnic.num.5.de Tregua, & Pace, Iaſ.in l. ſi ex toto in fin.princip. ff.de leg. 1. vbi de bello, fame, & peſte, & ſimilibus plura reponit exempla, Anchara n.conſ.191.num.4. & 5. & conſ. 243.
14 num. 4. aſſerens neceſſitatem non habere legem humanam, neque Diuinam Scrader de feudis part.8. cap.1. num.21. & par.4.cap.2.num.15. vbi quòd ex neceſſitate licet iura tranſgredi.
15 Illaque legibus omnibus derogat, atque ei omnia obediunt teſte Sapient. Eccleſ.cap.42.in fin. Decian.conſ.20.nu. 36. vol. 1. eiuſque ratione deuiatur à iure, l.1.in fin.ff.de offic. Conſul. & ibi Alber.Luc.de Penn.in l. 1.C. de Decur. Panor.in cap fin.de Relig.Dom.illiuſque regulas violat, Felin.in cap querelam de iur.iur.Rim.Iun.conſ.364 nu 30.vol. 4. fusè alia cumulans Viuius deciſ. 323.
16 vbi ad ſaturitatem loquitur, dicendo pariter iuris rigorem ob neceſſitatem mitigari, & deciſ. 28. num. 10. firmans
17 multa permitti ex cauſa neceſſitatis, quę aliàs non tolerarentur cap.ſi quis propter de furt.l.1.& ibi Gloſ. in verſic. non aliter ff.de offic.eius cui mand.eſt Iuriſd.
18 Quare merito lex prohibitiua non includit cauſam neceſſariam l.alienationes ff.famil.Herciſcund.l.1.ff. de fund.dotal.l. pater filium ff. de leg. 3. cum alijs apud Trentacinq.conſ.5.num.2.vol. 1. vbi tutatur pragmaticam prohibitiuam non includere caſus neceſſarios, & neceſſita-
16 tem excuſare ſi forma à ſtatuto tradita non ſeruetur ex l fin.vbi Bal.& Salic. C.de Teſtam.Pariſ. conſ.46.num.23.vol. 3.Gerard.ſing.10.num. 28.
20 Hinc videmus neceſſitatis cauſa aliquando permitti, vt in aliquo caſu omiſſo iure ordinario, manu Regia, & imperio princeps vtatur l.3,& l.qui reſtitue re ff.de Rei vendicat.l.is cui §.miſſus ff. vt in poſſeſ. legat. Bal.in l.obſeruare §. proficiſci ff.de offic. Proconſ.refert, & ſequitur Caſtill. Ramirez in tract. de abſolut. poteſtate ſiuè de lege Regia §. 23. num. 36.& ſeq.

Vndè merito annis elapſis in Regia Audientia Capitinatæ me relatore, & commiſſario quidam inquiſitus de Receptatione bannitorum abſolutus fuit ex probatione, quia apparebat receptationem fuiſſe factam ex neceſſitate, vt per Decian.in tract. crim. cap. 51. num. 69.lib. 5. Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 348.in ſchol.num.2.Viſc.in concluſ. Iur. verbo Receptare, Giurba conſ.crimin.28. num. 28. cum coacta videatur tunc re-
21 ceptatio, quæ non eſt punibilis Bal. in l.in delict is ff.de Noxal.Marſil.conſ. 25. num.34. Arnon.dialog. 45. Cala de modo articulandi, & probandi §. 2.gloſ. 1. num.872.Card. Tuſc. concluſ. 17. num. 15.lit.R. Cabal.reſol.crim.caſ.287. num. 12.& 79. Reg. De Ponte de poteſt.proreg. tit.1.§.3.num.25. pro ve ex hoc capite quidam Reuerendus fuit abſolutus per Curiam Illuſtriſſimi Nuncij Apoſtolici, qui inquirebatur de tali receptatione quòd notabis ad ornatum pragmaticarum Regni, & Bullarum Apoſtolicarum de quibus apud Quarant. in ſumm. Bullar.in verb. Bannitorum Fautores Nald. in ſumma in verbo Bannitus, & apud nos in nouo Iure Pontific. tit. de Bannitis.

22 Et ex his poſſunt concludere Caſuum Conſcientiæ Sectatores deficientibus particulis licere Sacerdoti partem Hoſtiæ præbere volenti ſe communicare ratione deuotionis, Sılueſtr.in ſumm.in verbo Euchariſtia il 3.num. 15. Angel. in ſumma in verbo miſſa num.27. Emanuel Sà in Aphoriſm. in verbo Euchariſtia num. 15. Zanard. in director. Theolog. part.1. de Sacram.Euchariſt.cap. 9. num. 15.Graſſ.deciſ part.1.lib.2.cap. 38. num. 31. Scorz. de Sacrific. Miſſæ lib. 4. cap. 29.num. 12.Homobon.in examin Eccleſ. part.1. tract.4.cap 11. quaſt. 10. quos ſequitur nouiſſimè P. Diana reſolut. Moral. part.2. tract. de celebrat. Miſſarum reſolut. 37. referens reſolut. 45. ex
23 neceſſitate licere Sacerdoti cum vno lumine olei, vel adipis celebrare quem vide etiam reſol. 67. ſicque putarunt Azor. Inſtit.moral.part.1.lib.10.cap. 18.

queſt. 15. *Zanard. in director. Theolog.*
part. 1. *de Sacrifie. Miſſæ cap.*14. *in fin.*
*Graff decif.par.*1.*lib.*2.*cap.*43.*Pitig.in* 4.
*tom.*1.*diſput.*13 *queſt.*2.*artic.*3. *Homo-*
*bon.in exam.Eccleſ part.*1.*tract.* 4. *cap.*
15.*quaſt.*143.*Nugnus in* 3. *part. quaſt.*
83.*artic.*3.*dub.*5. qui in *articul.*6.*dub.*1.
34 fuit in opinione ex cauſa neceſſitatis
Sacerdotem poſſe Feminam in reſpon-
ſione miſſæ adminiſtram adhibere ſe-
quitur *Siluius in* 3.*part. quaſt.* 83. *Ar-*
tic. 5. *Reſponſ. ad duodecimum* vbi dicit
Sacerdotem id agendo non peccare
mortaliter quòd ſatis aduerſatur *cap.* 1.
de cohabitat.Cleric.& mulier. vbi caue-
35 tur vt nulla Femina ad altare præſumat
accedere, aut presbytero miniſtrare, &
ideo contrarium tutantur *Villalobos in*
*ſumma part.*1.*tract.*8.*different.*34.*num.*
1.*Fernandez in examin. Theolog. mor.*
*cap.*5.§.4.*num.*7.*par.*3. *Molfeſ.in ſumma*
*tract.*3.*cap.*10.*num.* 40. *tom.* 1. *Bellett.*
*diſq. Cleric. par.*1.*tit.de diſcipt. Clerical.*
§.8. *num.* 6. *Laiman in ſumma lib.* 4.
*tract.*5.*cap.*6.*num.*13. *Io. de la Cruz. in*
*direct.conſcient.part.*2. *de Sacrific. Miſ-*
*ſæ quaſt.*3.*dub.*5.*concluſ.*2. *Bonacin. de*
*Sacrament.diſput.*4.*quaſt. final punct.*9.
num. 32. licèt ipſe in facti contingentia
pro excuſatione cuiuſdam Reuerendi,
qui à ſuo Epiſcopo inquirebatur, inue-
26 ſtigabam allegatum textum, in quo ro-
bur opinionis contrariæ ſectatores ac-
cipiunt non poſſe adaptari ad caſum
neceſſitatis; ſed illa verba eſſe intelli-
genda extra tempus grauis neceſſitatis
cùm id apertè patere faciat verbum il-
illud (non præſumat) quod importat
dolum ac temeritatem, *Marſil. in l. de*
*minore num.*37. *ff de quaſtion. Sanchez*
*de Matrimon.libr.*9. *diſput.*32.*num.* 38.
*Barboſ.de diction.cap.*314. Et in caſu ne-
ceſſario femina minimè præſumit, ſed
27 id agit de ordine Sacerdotis ex vi ne-
ceſſitatis, vnde cùm in caſu iſto fue-
rat probata extrema neceſſitas, me
Aduocato, fuit liberatus Reuerendus
ille.

Et pro conſideratione pariter addu-
cebam, nam in caſu grauis neceſſita-
28 tis poteſt Sacerdos abſque ſcrupulo
peccati mortalis ſine miniſtro celebra-
re Miſſam, *Pitigianus in* 4. *tom.* 1. *di-*
*ſtinct.*13.*quaſt.*2.*artic.*5.*in fine*, *Siluius*
in 3.*part.quæſt.*83.*artic.*5. *Villalobos in*
*ſumma part.*1.*tract.*5.*different.*34. *num.*
2. quos cum alijs refert, & ſequitur
Diana reſolution moral.dict.tractat.de
celebratione Miſſarum reſolution. 43.
vbi dixit, non peccare Sacerdotem,
ſi in magna neceſſitate (qualis eſt diei
feſti, aut dandi moribundo viaticùm,
vel quid ſimile) celebrationem Miſ-
ſæ ſine miniſtro faciat, firmans *reſo-*
lution. 57. ex cauſa neceſsitatis grauis
licere pariter Sacerdoti celebrare ſi-
ne Stola, Manipulo, aut cingulo, vel
cùm Cingulo, Stola, & Manipulo non
benedictis, ex *Llamas part.* 3. *cap.*5. §.
16. *Ledeſma in ſumma tom.* 1. *de Sacra-*
ment. Euchariſt. cap. 21. *concluſ.* 5. *dub.*
3. *Suarez in* 3 *part.tom.*1. *diſputat.* 83.
ſection. 3. *dub.* 1. *in fine*, *Ioannes de*
la Cruz in director. Conſcient. part. 2.
de Sacrificio Miſſæ quæſt. 3. *dub.* 4. *con-*
cluſion. 2. *Filliucc. tom. prim. tractat.*
5. *cap.* 5. *num.* 149. *Conineb. de Sacra-*
*ment quæſt.*83. *artic.* 3. *dub.*3. *num.* 250.
qui putarunt in caſu neceſsitatis poſſe
Sacerdotem celebrare abſque aliquo
indumento.

Et ex ſupradictis inſurgit corollarium
30 Sacerdotes aliàs prohibitos Aduoca-
tionis officium exercere in foro ſecu-
lari, quando non habent beneficia
Eccleſiaſtica, aut bona patrimonia-
lia, quibus ſubſtentari ſe valeant, poſ-
ſe aduocare abſque vlla diſpenſatione,
quia cum illis neceſſitas videatur di-
ſpenſare, vt ad limitationem Textus
in *cap.Clerici de poſtulando*, ibidem no-
tant *Hoſtienſ.num.*3. *Abbas num.*4.*Bu-*
trius num. 15. *& Redoan in tractat. de*
ſpolijs Eccleſiaſticis quaſt. 8. *à demenien-*
do à num. 48. *Leon in Teſaur. fori Ec-*
*cleſ.part.*3.*cap.*4.*num.* 40. *Gratianus di-*
ſceptation. forenſ. tom. prim. cap. 57. *à*
*num.*22. *Gonzalez in Regula* 8. *Cancel-*
*laria gloſ.*2.*à num.*28.
31 Et piſcari licet propter neceſſitatem
in diebus feſtis, *Vezin. tom* 1. *commun.*
*opinion.libr.*3.*tit.*10. *num* 14 *Azor. in-*
*ſtitut. Moral. part.*2.*libr.*1.*cap.*7. *quaſt.*
7. Et ſegetes iacentes in agris, & fœ-
num in pratis ad locum ſecurum licet
in feſtis deferre ſi immineat neceſsitas,
Zerol. in prax. Epiſcopal. in verbo Fe-
ſta §.3. *Quarant.in Summa Bullarum*
in verbo dies feſtus Sayr.in Clau. Re-
*gia libr.*7.*cap.*2.*num.* 10. *Palat in repe-*
titton.

tition. cap.per veſtras num. 10. de Donat. inter vir. & vxor. Et ſic de ſingulis dicendum eſt, ne ad infinita pergamus.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio legitima quæ aliàs Baronibus prohibita ſunt & vetita, reddit licita.*

2 *Barones præſcriptione legitima iura quærere poſſunt contra Vaſſallos, ac Vniuerſitates.*

3 *Barones contra Vaſſallos & Vniuerſitates quanto tempore præſcribant.*

4 *Præſcriptio nec legitima eſt, nec admittitur cum mala fide, & quare, num. 7.*

5 *Nullus delinquens per eius peccatum & eius continuationẽ acquirit premium vel commodum.*

6 *Abſurdum eſt & iniuſtum premia, quæ virtutis tantum propria ſunt, deferantur iniquis ſupplicia demerentibus.*

8 *Præſcriptio immemorabilis & centenaria grauiùs peccatum habet.*

9 *Præſcriptio immemorabilis non prodeſt cum deficit bona fides.*

10 *Mala fides impedit præſcriptionem etiam longiſſimi temporis, & millenariam.*

11 *Bonam fidem non eſſe neceſſariam in præſcriptione longiſſimi temporis qui tutantur, & num. 12. vbi opiniones concordantur diſtinctione.*

13 *Bona fides in præſcriptione etiam immemorabili adeo de iure præſumitur vt illa non veniat probanda ab eo qui præſcriptione nititur.*

14 *Præſcriptio legitima non reputatur vbi conſtat de initio inualido & imperfecto.*

15 *Præſcriptio legitima non eſt cum deficit poſſeſſio.*

16 *Præſcriptum tantum cenſetur quantum poſſeſſum.*

17 *Poſſeſſionem qui habere non poſſunt, nec præſcriptionem allegare poſſunt.*

18 *Depoſitarius contra rem depoſitam præſcriptionem allegare non poteſt, quia rem poſſidet.*

19 *Poſſidere non dicuntur verè qui in poſſeſſionem mittuntur Iudicis decreto cauſa cuſtodiæ.*

20 *Vſufructuarius non præſcribit rem, in quam habet vſumfructum.*

21 *Vſufructuarius poſſidet proprietatis domino, & æquiparatur Colono.*

22 *Comodatarius non præſcribit, quia non poſſidet.*

23 *Conductor non præſcribit, quia locatio dominium non transfert.*

24 *Creditores quibus ad ſecuritatem debiti res pignori traditur non præſcribunt, quia debitores poſſident non ipſi.*

26 *Præſcriptio in Regno attenditur, & ita deciſum.*

26 *Præſcriptio attenditur vbi præceditur ſola facti veritate inſpecta.*

27 *Iudex non poteſt reijcere exceptionẽ præſcriptionis virtute clauſulæ (ſola facti veritate inſpecta.)*

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum Grauamina qualiter ex longeua & legitima præſcriptione Baronum euitentur, & ceſſent.

PRAELVDIVM VII.

Inter cæteros legitimæ præſcriptionis effectus, illum pariter in noſtra mate-
1 ria parit, vt aliàs Baronibus prohibita & vetita reddat licita tali modo, quòd illa agendo grauare Vaſſallos minimè dicantur.

2 Præſcriptione enim legitima Baro-
nes iura quærere poſſe contra Vaſſal-
los, ac Vniuerſitates, elicitur ex *Prag-
mat.8.* ibi (& legitima præſcriptione
liceat) *de Baronibus*, & *ex Pragmat.
14. in fin. ſub eodem tit.* ibi (Aut legiti-
ma præſcriptione) quam velle conſer-
uare intendit ibi Imperator Carolus V.
probat hanc opinionem *Capiblanc.in
pragmat. 1. à num. 186. cum ſeq. part. 1. de
Baron. tom. 1.* vbi tamen ſentit *num. 215*
3 quod ſine præſcriptione iura, & ſeruitu-
tes præſumant quærere Barones mino-
ri tempore centum annorum tueri mi-
nimè poſſunt, quia habent aſſiſtentiam
iuris contra ſe, & idem immemorabile
tempus requiritur, *Flores Diez de Me-
navar. quæſt. libr. 3. cap. 13. num 21.* licet
minori tempore poſſint præſcribere,
quando ius non reſiſtit præſumendo in
contrarium, vt ſi ſint ſecundùm ius, vel
præter ius, quia in talibus factis Baro-
nes poſſent quærere ſpatio quadragin-
ta annorum, vt in cauſa Illuſtr. Princip.
Venuſij tutatur *Præſes de Franchis de-
ciſ. 56.*

Ita quòd legitima non erit præſcrip-
tio, niſi fuerit centenaria in primo di-
ctis ſubiectionibus habentibus reſiſten-
tiam iuris, nec in alijs ſecundùm ius,
vel præter ius, niſi fuerit quadragena-
ria.

4 Quinimò nec legitima erit, ſi defi-
ciat bona fides, cùm nulla præſcriptio
admittatur cum mala fide, *cap. poſſeſſor
de Regul. Iur. in 6. cap. 1.* & ibi *Gloſ. cap.
viſitanti, & cap. final. de præſcript. Co-
uarr. in Regul. poſſeſſor § 11. num. 3. cum
ſequent. part. 2 Menoch. de Arbitrar.
Iudic. caſ. 225. Gabriel concluſ. 3. de
præſcript. Maſcard. de probat. concluſ.
999. Rota in Recentior. deciſ. 197. &
221. part. 1. Mexia in Pragmatica
taxæ pan. concluſ. 1. à num. 134. Guttie-
rez Canonic. quæſt. libr. 1. cap. 34. à num.
68. cum ſequ. Ludouiſius deciſ. 489. num.
20.*

5 Nullus enim delinquens per ſuum
peccatum, eiuſque continuationem
ex legis authoritate acquirit premium,
vel commodum, argum. *cap. intelleximus
de Iudic. & cap. ex tenore de Reſcrip.*
6 Et abſurdum, & omninò iniuſtum eſt,
premia, quæ virtutis tantùm propria
ſunt, & ſecundùm omnem iuſtitiam
conſtitui debent, vt boni, vel melio-
res euadant *l. 1. ff. de Iuſtit. & Iur.* Ex
Iuris authoritate deferãtur iniquis ſup-
ſupplicia promerentibus, & ita vt lex
ſit nutritiua peccatorum, quibus fauet.
& ad quę imitatur ſubditos, quibus pro
ſupplicijs premia, pro incommodis quę
promerebantur contra iuſtitiam com-
moda defert aduerſus Regulam *cap. erit
autem lex 4 diſtinct. cap. ex parte de con-
ſuet. capit. quæ contra mores 8 diſtinct.*
congruit *l. infitiando §. 1. ff. de furt. & l.
bona fides verſ. nam malè, ff. depoſiti.*
7 Conſtat autem, quòd ſi malę fidei
poſſeſſor vllo tempore præſcribat, iam
delinquens ipſe mediante ſua nequitia,
& malitia peccatum etiam continuatũ
contra omnem iuſtitiam aliena retinens
commodum, & premium adipiſcitur,
ſcilicet dominium eiuſdem rei, vel ius
alienum, quod præſcribit ad textum
in l. 3. ff. de vſucapion. Ergo, &c. vide *So-
tum de iuſtit. & iur. lib. 4. quæſt. 5. ar-
tic. 4.*
8 Cumque adducta ratio, ob quam
præſcriptio cum mala fide non conce-
ditur eo maximè vigeat in præſcriptio-
ne immemorabili & centenaria, in qua
peccatum malę fidei poſſeſſoris eò gra-
uius eſt, quo ille diutius alienum reti-
nens commoratur, *cap. fin. de conſuet.*
9 Ideo nec immemorabilis præſcriptio
proderit, ſi deficiat bona fides ad *text.
in d. cap. vigilanti* (ibi nulla antiqua)
de præſcript. & d. cap. poſſeſſor, ibi (vllo
tempore) *de Regul. Iur. Couarru. in cit.
Reg poſſeſſor §. 8. num. 4 part. 2. Afflict.
deciſ. 368. num. 6. Pinel. in Auth Niſi à
num. 14. C. de Bon. Matern. Crauett. de
antiquit. tempor. 4. part. num. 169. Ma-
ſcard. de probat. concluſ. 1213 num. 45.
cum ſequ. Menoch de recuperand. poſſ. ff.
Remed. 15. num. 417. Valaſc. deciſ 8. num.
25. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 6. num.
67. Menchac. Illuſtr. quæſt. cap. 81. num.
10.* latè *Tiraquell. de præſcript. §. 1. gloſ.*
10 2. vbi quòd mala fides impedit pręſcrip
tionem etiam longiſſimi temporis ſe-
quuntur, *Miſinger. obſeruat. 6. cent. 4.*
& nouiter *Amat. conſ. 38 num. 21.* & *Ca-
ſtillus deciſ. 12.* vbi quòd mala fides im-
pedit præſcriptionem etiam millenariã,
ex *Camill. de Curt. in Diuerſ. feudal. fol.
75. num. 108.* vbi teſtatur de veriori, &
receptiori ſententia.
11 Non nego tamen hanc opinionem
ſuos habere contradictores, affirman-
tes

tes in præſcriptione tãti temporis bonam fidem minimè eſſe neceſſariam, ſic inquam tutati ſunt *Bald. conſil.* 352. *volum. 1. Salicet. in leg. 2. col. final* C. *de ſeruitut. Caſſan. in conſ.* 34. *num* 7. *Boer. deciſ. 39. nu. 6.* & alij apud *Gabrielem concluſ. 1. num. 57. de præſcript.* Vbi etiam & pro altera prima opinione permultos cumulauit vltra à nobis citatos.

12 Sed ex mente *Dec. in l. traditionibus*, *C. de pactis*, & *Aleiat. de præſumpt part. 2. num. 14* ſic diſſidentes opiniones cõcordari poſſent ita iuxta communem requiratur bona fides, ad effectum vt ſi de mala conſtiterit præſcriptio etiam immemorabilis locum non habeat, vt ſupra fundauimus.

13 At ſecundùm ſententiam *Bal. Salic. & Reliquorum*, talis bona fides in præſcriptione etiã immemorabili adeò de iure præſumitur, vt illa non veniat probanda ab eo qui præſcriptione nititur, cùm habeat intentionem fundatam ex præſumptione Iuris, & de iure *Burſat. conſ 41. num. 9. libr. 1. Gozadin. conſ. 8. num. 37 Socein Iun. conſ 115. nu. 38. vol. 2. Caſſan. in conſuet. Burgund. fol. 370. col. 2.* vnde ſequitur in præſcriptione immemoriali malam fidem probari non poſſe, niſi illis modis, quibus aliquid probatur contra præſumptionem iuris, & de iure ad *Gloſ. in l. in contractibus in verbo nullo modo*, *C de non numer. pecun. & in cap. is qui fidem de ſponſal. Tiraquel. de Retract. lign. §. 4. gloſ. 1. à num. 37 Couarr. de ſponſal. cap. 4. §. 1. num. 3 part. 1.*

Verùm ſi ab aduerſario legitimè fuerit probata talis mala fides præſcriptionem, & ſi immemorabilem impediet, & inficiabit iuxta communem & magis receptam ſententiam.

14 Similiter nec legitima reputabitur præſcriptio, vbi conſtaret de initio inualido, & imperfecto, vt pluries determinauit Rota Romana, & tradit *Ludouiſ. dec. 867.* noſque firmauimus *Grauamin. 3. tom. 1.* vbi lubeat videre.

15 Rurſus neque legitima nuncupabitur præſcriptio, ſi deficiat poſſeſſio cum abſque illa præſcriptio non procedat ad textum *in cap. ſine poſſeſſione de regul. iur. in 6. l. ſine poſſeſſione ff. de vſucap.* exornant *Balb. de præſcript. 2. part. 4. part. princip. num. 8. Honded. conſil. 82. libr. 1. Monach. deciſ. Lucenſ. 14. num. 59.* Vnde vulgarum exijt axioma,
16 præſcriptum tantum cenſeri, quantum poſſeſſum, *l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de itiner. Actuq. priuat. Aufrer ad* Cap*pell. Tholoſ. deciſ. 323. Maſcard. de probat. concluſ. 946. num. 8. Capye deciſ. 209. num. 32. Aldrete in Allegat. pro omnimoda Regularium exempt. cap 4. num. 12. part. 2. Mar. Antonin var. reſolut. libr. 1. reſolut. 6. num. 20. Gloritius conſ. 1. num. 147. cum ſeq. part. 3.* & pluries cenſuit Rota Romana.

17 Hinc deſcendit vt qui poſſeſſionem habere non poſſunt præſcriptionem allegare non valent, & ideo illa vti non poſſunt furioſi, infantes, & ſimiles intellectu carentes, nam & illi poſſeſſionem acquirere: ſeu incipere poſſidere minimè poſſunt per textum *in l. 1. §. adipiſcimur, & l. quamuis §. Infans ff de acquiren. poſſeſſ. Donel coment. lib. 5. cap. 11. Conan. coment. libr. 3. cap. 8. Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. Remed. 4. num 296. cum ſeq.*

18 Prout & depoſitarius contra rem depoſitam, nec allegare præſcriptionem poterit, cum non transferatur poſſeſſio in eum penès quem res deponitur, *l qui vniuerſas. §. fin. ff. de Acquir. poſſeſſ. l. licet §. rei depoſita ff depoſiti Petr. Gregor. Sintag Iur. libr. 2. cap. 3 num. 4. Gomez tom. 2 var. cap 7 num. 2. Azor. Inſtitut. Moral. part. 3. lib 7. tit. de depoſito cap 1. Rebell. de obligat. Iuſtit libr. 16. quæſt. vnic part. 2. Caroc. in tract. de depoſito quæſt. 60. part. 2.* vt nec poſſidere verè dicantur, qui in poſſeſſionẽ mittũtur cauſa cuſtodiæ ex iudicis decreto *l. cum legati ff. quib. ex cauſ. eat. Gomez in l 45. Thaur. num. 9. Scac. de Appellat. quæſt. 17 lim 6. membr 4. num. 15.*

20 Sicque reſpectu vſufructuarij annuendum eſt, quoniam vſufructuarius rem in quam habet vſufructum non poſſidere, probatur in *l. 14. quod ait Prætor, ff. quorum legat. l. 1. § per eum ff de acquirend. poſſeſſ l ſciendum §. Item qui ff. qui ſatis dar. cogantur*, & notarunt *Duaren. in l. 1. col. 3. ff. de acquirend. poſſeſſ. Donel. commentar. lib. 5 cap. 6. col. 2. Cuiacius in obſeruat. 33. libr. 9. Couar. in Regul. poſſeſſor. part. 2. num. 5. Concennat. libr. 4. quæſt cap. 21. num. 5. Vacon. declarat. 38. num. 4 Facchineus controuerſ. iur. libr. 8.*
21 *cap. 18.* Et proinde ipſum vſufructuariũ

Domino proprietatis poſſidere, tantumque habere poſſeſſionem, ac ſi eſſer Colonus, qui in eodem propoſito vſufructuario æquiperatur in *l. certè §. is qui rogauit ff. præcar.* & aduertunt *Molin. de Iuſtit. & Iur. tract. 2. diſputat. 12. verſic. & dubium, Ghilchen de preſcript. Membr. 3. cap 2. num. 3 & ſeq. Valaſc. de iur. emphiteutic. quaſt. 13 num. 3.* licèt contrarium tenentes referat & ſequatur *Caſtill controuerſ. libr. 1. de vſufruct. cap 6 num. 28.*

22 Itemque dicendum eſt reſpectu Comodatarij, quoniam rei comodatæ poſſeſſionem in Comodatarium non tranſit, *l. res comodatæ, ff. comodati l. qui vniuerſas, §. final. ff de acquirend. poſſeſſ. Petrus Gr.gor. ſintagmat. Iur. libr. 23. cap. 1. num. 6. Connan. libr. 7. cap. 3. ſub num. 1. Gomez tom. 2. var. cap. 7. Azor. Inſtitut. Moral. part. 3. libr 7. cap. 6.*

23 Et ita ſimiliter concludi poteſt in Conductore, qui nec præſcriptione vti valebit, nam locatio dominium non transfert, *l. non ſolet ff. locati*, & per eam in conductorem non tranſit poſſeſſio, ſed à Domino locante retinetur, *d. l. vniuerſas, §. final ff. de acquirenda poſſeſſ.* & tutantur *Donel. coment. Iur. Ciuil. libr. 5 cap. 13. Carocc. in tract. de locat. part. 2. tit. Vnde vi Menoch. de Retinend. poſſeſſion. num. 46. cum ſeq. Valaſc. in tractat. de iur. emphiteutic. quaſt. 20. num. 10.* qui tamen *quaſt. 18. num. 2.* ex *Gloſ. in l. ſi vt certo, §. ſi duobus ff. comodati*, intelligit procedere in locatione ad modicum tempus, non verò ea, quę fit ad vitam, vel ad longum tempus decennij.

24 Tandemq; (ne longior euadam) ſic cõcludendum eſt in creditoribus, quibus ad ſecuritatem debiti Res pignori traduntur, nam præſcriptionem allegare nec valebunt, quia ipſi minimè poſſident, ſed potius debitores qui tradiderunt ad textum *in l. qui pignoris ff. de acquirend. poſſeſſ. l. ſecundum §. creditor, ff. qui ſatis dar. c ogantur, Faber in Rational ad cit. §. creditor*, fusè *Balduin. in tract. de pignor cap. 15.* licèt diſtinguant *Gilchen de præſcript. cap. 12. num. 8. & Menoch. in ſæpiùs citat. tract. de retinend. poſſeſſ. Remed. 3. num. 160.* quos videre poteris, quando caſus occurrerit.

Vnde ad noſtrum inſtitutum poſt circulum factum regrediendo, ſi omnia ſupradicta in præſcriptione concurrant legitima conſcientia, & abſque Vaſſallorum grauamine vtiles Terrarum Domi ex capite præſcriptionis quæſita iura exercere poterint, *capit. quoniam de præſcript.*

Nec illos faciat titubare, quod in ore empiricorum magis quàm iura callentium vulgò circumfertur, hodie in Regno præſcriptionem minimè atten-
25 di, eo ſub prætextu, quòd in illo ſola facti veritate inſpecta procedatur, ad quod Regnicolæ ſolent allegare *Vrſill. deciſ. 1. Afflict. 12. num. 9 & deciſ. 329. in fin* & hanc ſententiã tutantur *Guid. Pap. deciſ. 483. & Petra de fideicommiſ. quaſt. 14 num. 230.*

Siquidem communi calculo idem improbatur, nam apud crebriorem DD. ſcholam eſt receptum, etiam vbi ſecundum æquitatem, vel ſola facti veritate inſpecta iudicatur adhuc præſcriptionẽ bona fide ſubnixam eſſe attendendam ita docuit *Bar in tract. ad Reprimend. in verſic. videbitur num. 13.* quem cum alijs reportat *Couarr. in Regul. poſſeſſor part. 3. §. 2. num. 4. Menoch. de Arbitr. Iudic. libr. 1. caſ. 49. Stracc. de Mercat. tit. de except. num. 10. Surd. deciſ. 3. num. 18. & & 19.* Et ex noſtris confirmat *Amat. conſ. 96. ſub num. 20.* dicens *num. 26.* pluries vidiſſe in Sacr. Conſilio dari terminum circa terminum circa concernentia exceptionem præſcriptionis, & ſignanter in cauſa D. Claudij Salfilli: & in cauſa Venerabilis Monaſterij D. Reginæ cum Illuſtriſſ. Principe Venuſij pęnès Modellum Actuarium aſſerens vlteriùs *Vrſill.* non firmare id ad quod adducitur, ſed ſcribere, quod raró hodiè cauſas per præſcriptiones determinantur eo quia numquam requiſita interueniant, & ſic ex defectu requiſitorum dicit id euenire, igitur non aduerſatur huic noſtræ opinioni, ſed potius illi inhætere videtur.

27 Inde virtute clauſulæ ſola facti veritate inſpecta nõ poſſe Iudicem præſcriptionis exceptionem reijcere poſt *Menoch de Arbit. Iud. lib. 1. quaſ. 29.* probat *Marta in ſuo clauſulario clauſ. 368. nu. 9. &* addo *Carocc. deciſ. 55.*

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Barones ex conſuetudine legitimè præſcripta poſſunt agere abſq; grauamine aliàs probibita, intellige, vt num. 31.

2 Conſuetudo tollit probibitionem legis.

3 Conſuetudo venit appellatione Iuris.

4 Conſuetudo babet vim pacti imò dicitur fortior pacto.

5 Conſuetudo facit licitum, quod aliàs eſt illicitum.

6 Conſuetudo dicitur omnium Iuriſdictionum fons.

7 Conſuetudo non eſt in poteſtate Principis, ſed eſt exempta.

8 Conſuetudo, quæ diſponit in Principem, maior eſt ipſo Principe.

9 Conſuetudo optima legum interpres

10 Conſuetudo interpreta ur ſcripturas & priuilegia.

11 Conſuetudo interpretatiuæ contractuum.

12 Conſuetudo facit partes contrabere ſecundum eam.

13 Conſuetudo & rei natura dant in- Interpretationem diſpoſitioni ſimplici & genericæ.

14 Quando ſunt diuerſæ Doctorum opiniones, illa eſt amplectenda, quę habet conſuetudinem pro ſe.

15 Mandatum ambiguum accipit intellectum à conſuetudine.

16 Conſuetudo dicitur forma & quaſi alterum ius naturale ac proinde omnia poteſt.

17 Conſuetudo poteſt introducere quidquid poteſt priuilegio concedi.

18 Pedagium poteſt ex conſuetudine competere, ſicut ex priuilegio.

19 Conſuetudine induci licet, quicquid ex ſtatuto caueri poteſt.

20 Argumentum regulariter valet à ſtatuto ad conſuetudinem, & è contra.

21 Conſuetudo publicè faciendi actum excuſat à delicto.

22 Conſuetudo, & præſcriptio inter ſe multùm differunt.

23 Pręſcriptio in quibus conſiſtat, & in quibus conſuetudo.

24 Præſcriptione acquiritur ius priuatę perſonę, conſuetudine acquiritur in communi omnibus, & contra omnes de populo.

25 Præſcriptio requirit titulum & bonam fidem, conſuetudo non, ſed ſufficit determinatus temporis lapſus.

26 Pręſcriptio quam cauſam requirat, & quam conſuetudo.

27 Præſcriptio quod ius dat, & quod conſuetudo.

28 Pręſcriptionis qualis finis, & qualis conſuetudinis.

29 Pręſcritio quibus faueat, & quibus conſuetudo.

30 Conſuetudo poteſt quicquid poteſt pręſcriptio, & quę per præſcriptionem induci poſſunt, poſſunt etiam per conſuetudinem.

32 Conſuetudo pręſcripta quę ſit, pręſertim ad finem, vt Barones poſſint agere abſque grauamine, & num. 34. 35. & 36.

33 Conſuetudo in nibilo differt à pręſcriptione quò ad tempus, quò ad inducendum ius quęſitum.

37 Canonico abſenti pro ſeruitio Epiſcopi debentur diſtributiones quotidianę, ſi ita ſit conſuetudo licitè pręſcripta.

38 Diſtributiones quotidianæ per quindecim dies, quibus ſemel vacant à ſeruitio Canonici Neapolitani debentur illis, & de ratione, num. 39. & 40.

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum Grauamina qualiter ex conſuetudine legitimè ad fauorem Baronum prȩſcripta ceſſent, & euitentur.

PRAELVDIVM VIII.

Congruit antecedēti præludio, & iſtud, illique neceſſarius ſocius eſt, vt ſicuti præſcriptio ad fauorem Baronum opitulatur, quin grauamina exludat, ſic & conſuetudo legitimè introducta, & præſcripta eundem parit effectum, nam ſi conſuetudinem legitimè præſcriptam
1 pro ſe habeant vtiles Terrarum Domini poſſunt quidem abſque grauamine agere alias prohibita, vt elicitur ex *prag. 14 in fine, ſub* Rubric. *de Baronibus*, ibi (vel Conſuetudine legitimè præſcripta.)
2 Roboratur, & hæc concluſio, quia conſuetudo tollit prohibitionem legis, *Dec. conſ. 208. num. 7. Ferrect. conſ. 178. num. 15. Corbul. de Iur. emphiteutic. tit. de cauſ. priuat. ob alien. limit. 32. num. 2.*
3 *Ludouiſ. deciſ. 529. num. 11.* & venit appellatione iuris *Mencac. quaſt. frequent.*
4 *cap. 3. num. 2.* & habet vim pacti, imò dicitur fortior pacto, *Afflict. deciſ. 91. num. 9.* & *deciſ. 258. num. 2. Farinac. in pract. crim. quaſt. 175 part. 6.* Gonzalez *in Reg.* 8 Cancellar *gloſ. 33. num. 4.* &
5 facit licitum quòd aliàs erat illicitum, vt per *Roland. conſ. 58. num. 19. libr. 4. Guttier pract quaſt. lib 3. quaſt. 29. num. 22. Seraphin. de priuileg Iuram. priuileg. 83. num. 56. Ludouicus deciſ. Peruſ. 62. num. 14. Mexia in pragmat. Taxa pan. Concluſ. 3. num. 25.* vimque conceſſionis habet *cap. ſuper quibuſdam §. præterea de verb ſignific. Megal. tom. 2. var. reſolut. cap 148. ſub. num. 3.* quo loco firmat licitam eſſe conſuetudinē vendendi vaſa terrea, & caleeos in diebus feſtis.
6 Dicitur que conſuetudo Iuriſdictionū omnium fons *Decian. in tract. crim. lib. 4 cap. 27. lib. 6. Bal. conſ 439. vol. 3. Paris conſ. 25. num. 56. vol. 1. Crauetta conſ. 238 num 7. Surd. conſ 465 num. 4. Ramirez in tract. de abſolut. Princip. poteſt. ſiue de lege* Regia *§. 28. num. 2.* vbi ampliat etiam ad iuriſdictionem imperioſam altam, & baſſam ex *Cephal. conſ. 39. num. 12. Monald. conſ. 112. num. 20. & ſequ.* quæ Iuriſdictionem regij bracchij importat *Cauale. de bracch.* Regio *part. 1. num. 132.* Burg. *de modo procedend. ex abrupt. num. 10. & 11.*
7 Eiuſque talis tantaque eſt potentia, vt nec in principis poteſtate ſit, ſed exempta dicatur, *Bal. in §. fin. num. 2. tit. qui feud. dar. poſſ. & in Auth. omnes peregrini num. 7. C. commun. de ſucceſ. Afflict. in prælud.* Conſtit. *Regni quaſt. 6. num. 3. Iaſ. conſ. 233.* quos refert, & ſequitur Ramirez *in d. tract. de abſolut. poteſtat. ſiuè de lege Regia §. 19. num. 7.*
8 vbi etiam quòd conſuetudo, quæ diſponit in principem maior eſt ipſo Principe ex *Andr. in Rubric. de conſuet.* {*Rect. feud. num* 1. *& 3. Soccin. conſ. 58. lib. 3. Tiraquel. de vtroque Retract part. 1 num. 1. gloſ. 13. num. 39. Scrader in tract. de feud tom. 1. 2. part quaſt. 1. princip. ſect. 1. num 150. Lopez in l. 16. tit. 1. par. 1. gloſ. guardar debe il* Rei, Conſuetudoque in multis iuris articulis attenditur vt probat *Reg. Valenzuel. conſ. 145. num. 7. tom. 2.*
9 Vndè conſutudinem eſſe optimam legum interpretem communis DD. ſchola clamat, teſtibus *Siluan. conſ. 880. num. 27.* Menoch. *conſ. 35. num. 44. Maſcard. de probat. concluſ. 1415 num. 11. Cened.* qui alios adducit *quaſt pract. lib. 1. cap. 3. num. 11. Mendez à Caſtro in*
10 *prax Luſitan. lib 2. cap. 1. num. 12.* & interpretare ſcripturas, & priuilegia notarunt *Molin. de primogen. lib. 2 cap. 6. num. 57. Girond. de priuileg. explicat.*
11 *11. num.* 1307. eſſeque interpretatiuam contractuum paretj *ex l quod ſi nolit §. qui aſſidua ff. de edilit. edict. Menoch. de Arbitr Iudic. caſ.* 83. *num.* 10 Magon.
12 *deciſ. lucenſ. 56. num. 3.* & facere partes contrahere ſecundum eam fatetur *Surd. deciſ 223. num. 11. cum ſeq.* qui in *tract. de Aliment. tit. 1. quaſt. 66. num.* 4. ab ea quamlibet diſpoſitionem accipere interpretationem affirmauit, vndè
13 vulgò circunferri ſolet Conſuetudinem & rei naturam dare interpretationem diſpoſitioni ſimplici, & genericæ teſte *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 3. num. 3.*
14 & proinde quando ſunt diuerſæ Doctorum opiniones illa eſt amplectenda quæ habet conſuetudinem pro ſe *Cravett. conſ.*

Digitized by Google

conſ. 20t. *num.*11. latè *Cened. quaſt.*
15 *Canon. cap.* 8.& mandatumambiguum
ideò recipit intellectum à Conſuetudi-
ne *Card. Mantic. de tract. & anbig.*
*Conuent.lib.3.tit.9.num.*54.
16 Confert quia conſuetudo dicitur for-
ma, & quaſi alterum ius naturale, ac
proindè oĩa poteſt *Bal. conſ.*433. *Card.*
*Tuſc.concluſ.*806.*num.*16.*lit.* C. *Franc.*
Nunez Velaſco en los dialogos de conten-
17 *tion. de la militia inſcientia dialog.* 3. &
poteſt illa introducere, quidquid poteſt
priuilegio concedi, *Oldrad conſ.*172. *&*
*conſil.*146. *Anchar. conſ.*50. *Bal. conſ.*49.
18 *libr.*1. *& conſil.*289. *libr.*4. vbi quod pe-
dagium poteſt de conſuetudine compe-
19 tere, ſicut ex priuilegio & conſuetu-
dine induci licet, quidquid & ſtatuto
caueri poteſt, *Franc. in cap. unic. §. ſta-*
tuimus de Cleric. non reſident. in 6. *Lap.*
*alleg.*43. *in fin. Federic. de Sen. conſ.*17.
20 *num.*3. annuens regulariter valere ar-
gumentum de vno ad aliud, *Grauett.*
*conſ.*137.*num.*3. fusè *Card. Tuſc. concl.*
810.*lit.C.*
21 Et conſuetudo publica faciendi actum
excuſat à delicto. *Menoch. conſil.* 324.
num. 11. & à culpa *Guttierez practic.*
*quaſt.libr.*3.*quaſt.*29. *num.*24. *Farinac.*
*in pract.crimin.quaſt.*110. *num.*83. & à
pęna, *Marſil.conſ.*90.*num.* 8. *Mex. in*
*in pragm.taxa pan.concluſ.*3.*num.*73.
Et conſuetum facit actũ voluntarium
neceſſarium ad *tex. in l. quod ſi nolit §.*
quia aſſidua, ff. de edilit. edict. l ſaccula-
rij. ff. de extraordinar.crimin. Quæ iura
nouiſſimè adducit *Merlin. controuerſ.*
forenſ.cap 7.*num.*15, Vbi ex *Capyc.deciſ.*
159 *num.* 8. annuit agentem id quod
conſuetum eſt, lædi minimè dici.
Cæterùm cùm allegata pragmatica
loquatur de conſuetudine legitimè prę-
ſcripta, quam habere vim legis fundat
*Reg.Valenzuel.conſ.*114 *num.*18 *tom.*2.
22 inconſonum non erit aduertere, diffe-
rentias perplures eſſe inter conſuetu-
dinem & pręſcriptionem, vt patet apud
Mill. in ſuo repertor. in verbo conſuetu-
do, Garc. de expenſ. & meliorat. cap. 9.
num. 43. *Mathienſ. in l.*1. *tit.* 7. *libr.* 5.
Recopilat. gloſ. 6. *Grauet. de Antquitat.*
*tempor.part.*4.*ſect.*1. *Molin de primogen.*
*libr.*2 *cap.*6.*nu.*10. *&* 11. *Cardin. Tuſc.*
*concluſ.*801.*lit.*C. *Azor. inſtitut. Moral.*
*part.*1. *libr.*5. *cap.*18. *quaſt.*16. *Couar. va-*
riar. reſolut. libr. 1. *cap.*17. *num.*8. *Al-*
phonſ. de Vaſconcellos in harmonia Ru-
bricarum Iuris Canonici ſub Rubric. de
conſuetud à num 9. *cum ſeq Molfeſ. in*
*Coment. ad conſuet. Neap part.*1. *cap.*5.
videndus *Regens Valenzuel. conſ.* 33. *à*
*num.*200. *cum ſequent. vol.*1.
23 Prima eſt, quia præſcriptio conſiſtit
in rebus immobilibus tam corporali-
bus, quàm incorporalibus, & conſue-
tudo tantùm habet locum in incorpo-
ralibus, ſcilicet electionibus, iuriſdi-
ctionibus, ſeruitutibus, & alijs ſimili-
bus.
24 Secunda eſt, quia præſcriptione ac-
quiritur ius priuatæ perſonæ, & in con-
ſuetudine acquiritur ius in communi
omnibus, & contra omnes de popu-
lo.
25 Tertia eſt, quia præſcriptio requi-
rit titulum, & bonam fidem, & conſue-
tudo non, ſed ſufficit determinatus tem-
poris lapſus, & ideò non propriè prę-
ſcripta, ſed quaſi præſcripta vocatur.
26 Quarta eſt, quia præſcriptio nullam
publicæ vtilitati, nullamque boni pu-
blici cauſam exigit, conſuetudo tamen
abſque vtilitate iſta, & ſine huius boni
publici ratione conſiſtere nequit.
27 Quinta eſt, quia præſcriptio dat ius
vni contra ius, quod alter habet, Con-
ſuetudo autem dat ius contra, vel præ-
ter, aut ſecundùm legem.
28 Sexta eſt, quia præſcriptionis finis
eſt, vt præſcribentem locupletiorem
reddat, cùm reperta fuerit ad diſtin-
guenda ſingulorum dominia, dominijq;
acquiſitio nuncupetur, & conſuetudi-
nis finis eſt legem conſtituendi, cùm
inducta ſit, vt legis ſubiret vicem.
29 Septima eſt, quia præſcriptio & ſi in
bonum commune dirigatur, nulli tamen
fauet, niſi qui per ſe, vel per alium le-
gitimo tēpore vſus fuit; Conſuetudo au-
tem neminem excipit, & non minus vtē-
tibus, quàm qui numquam ſunt vſi opi-
tulatur.
30 Nec ero auarus in dicendo, conſue-
tudinem poſſe, quicquid poteſt præſcri-
ptio, & quæ per præſcriptionem indu-
ci poſſunt, etiam per conſuetudinem
acquiruntur, *Federic. de Sen. conſ.* 151.
*num.*1. *Bellamer. conſ.*27. *num.* 4. *Card.*
*Tuſc. concluſ.*809. *lit.C.*
31 Quibus ſic iam recitatis, coronidis
loco obſeruabis ex text. dictæ pragma-
ticæ, quod ad hoc vt Barones iuridicè
poſſint

poſſint fouere conſuetudo debet eſſe
legitimè præſcripta, aliàs non innuaret,
& ſubintraret grauamen ex aſſeueratis
per *Viuium deciſ.311. num.2.& 3.*

32 Et conſuetudo præſcripta illa eſt, ne
dum quæ legitimo temporis curſu in-
troducta eſt *cap. final. de conſuet.* ſed etiã
quæ habet titulum, & concordat cum
præſcriptione *Molſeſ. in ſumma Theo-
log. moral. tractat. 9. de legibus cap. 11. n.
29. tom. 1.* vbi quòd quando conſuetu-
do habet aliquem titulum, & continua-
tis temporibus ſufficientibus ad con-
ſuetudinem inducendam ſic ſeruatum
fuerit, tunc eſt introducta conſuetudo
præſcripta *Salas de legibus diſputat. 9.
ſect. 1. num. 6. Suarez de legibus lib. 7. ca.
cap. 1. à num. 10. eum ſeq.*

Sed quando dicatur pręſcripta ad fi-
nem noſtrum diſtinctionis fędere eſt v-
tendum, quòd vel ſumus in materia
ſeruitiorum, & ſeruitutum, & ſimilium
pro quibus Barones habent iuris reſi-
ſtentiam contra eos, & Vaſſalli iuris
aſſiſtentiam pro eis, & in huiuſmodi ca-
ſu conſuetudo debet eſſe centenaria,
vt ſuffragetur, & iſto tempore debet
eſſe præſcripta ſic ex *Petra in tract. de
poteſt. Princip. cap. 6. num. 5. Capiblanc.*
fundat *in Pragmat. 1. part. 1. num. 215.
in fin. de Baron. tom. 1.* vbi *num. 216.* an-
nuit non eſſe differentiam inter con-
ſuetudinem; & præſcriptionem, quò ad
tempus circa iſtam materiam ex *Bel-
lug. in ſpecul. princip. Rubric. 22. §. &
quia num. 14. Gram. conſ. ciuil. 147.*

Vndè in huiuſmodi caſu ceſſat con-
cluſio illa, requiri quadraginta annos in
conſuetudine contra ius, vt ex pluribus
fundat nouiſſimè *Borrell. in ſumma de-
ciſ. tit. dè conſuetudine, num. 27. tom. 1.*

35 Vel ſumus in caſibus in quibus ius
non aſſiſtit Vaſſallis, nec reſiſtit Baro-
nibus, & tunc ſolitus decem annorum
curſus erit ſufficiens iuxta theoricam
*Bart. in l. de quibus num. 14. ff. de legi-
bus Aſſlict. deciſ. 321. num. 18. Feſtaſ. in
tractat. de æſtim. part. 2. cap. 3. num. 25.
Duen. reg. 140. Rot. diuerſ. deciſ. 1697.
part. 3. Vaſq. 12. quæſt. 2. artic. 3. diſput.
177. cap. 5. Surd. conſ. 58. num. 11. volum.
1. Gail. obſeruat. 31. libr. 3. Rebell. de obli-
gat. iuſtit. part. 1. libr. 5. quæſt. 5. num. 2.
Coler. in deciſ. German. 21. n. 4. Azor.
inſtitut. moral. part. 1. lib. 5. cap. 17. quæſt.
6. Giron. de priuileg. ſeu exempt. explicat.
num. 1307. Cardinal Tuſc. concluſ. 796.
lit. C. Bernard. Grau. ad 1. pract. Camer.
Imperial. libr. 2. concluſ. 31. à num. 27.*
fuſę nouiter *Megal. in promtuar. Theo-
log. in verbo conſuetudo.*

36 Quod tempus decennale ſufficiet,
etiam ſi ſimus in materia illorum, quæ
ſunt præter ius, cùm etiam de iure Ca-
nonico, ne dum de ciuili, vbi conſue-
tudo eſt præter ius decem annorum
ſpatium requiritur *Sayrin clau. Regia
libr. 3. cap. 11. num. 8. Suarez in Theſaur.
Recept. ſentent. lit. C. num. 275. Ceual. cō-
mun. contra commun. quæſt. 375. num. 10
Moneta in tract. de diſtribut. quotid. part.
2. quæſt. 12. num. 9.*

37 Et hac nactus occaſione non pertran-
ſeam dicere inter cæteros effectus anti-
quæ conſuetudinis legitimè præſcriptæ
illum inſurgere, vt vigore illius Cano-
nici abſentes pro ſeruitio Epiſcopi poſ
ſint obtinere diſtributiones quotidinas,
*Decian cap. cùm omnes num. 6. de Conſti-
tut. Garcia de Benefic. part. 3. cap. 2. nu.
348* vbi concordantes adducit, addo
nouiſſimè *Megal. variar. reſolut. tom. 2.
reſolut. 175. num. 7.* contra *Nauar. conſ.
2. num. 2. de Cleric. non reſident.* quod
notandum erit ad ornatum *cap. de cæte-
ro, & cap. ad audientiam de Cleric. non
reſident.* & ad declarationem *Concilij
Trident. ſeſſ. 24. cap. 12.* Quod neque
videtur receptum à Reuerendiſſ. Capi-
tulo Neapolitano, quatenus ibi ſerue-
tur, vt Canonico abſenti ſemel in an-
no per quindecim dies à ſeruitio de-
beantur diſtributiones quotidianæ, vt
late fundat *Santarel. var. reſolut. quæſt.*
10. & vide *Cened. quæſt. Canonic. cap. 1.*
vbi fuſè in materia; & hoc ex imme-
morabili conſuetudine, quæ non vide-
39 tur ſublata à Concilio loco citato,
dum expreſſa mentio facta de ea non
fuit, *Rodriquez quæſt. Regular. tom. 1.
quæſt. 9. Diez de Mena quæſt. 1. libr. 2.
Gonzalez in Reg. 8. Cancellar. gloſ. 33.*

40 Vbi enim Concilium voluit eripere
conſuetudines immemorabiles, ex-
preſsè dixit, vt patet *in ſeſſ. 21. cap. 3.
de Reformat.* vbi poſtquam decreuit vt
ob tenuitatem diſtributionum tertia
pars quarumcumque obuentionum in
ipſis conuertatur, in fine his vtitur ver-
bis: *Non obſtantibus exemptionibus, ac
alijs conſuetudinibus, etiam immemora-
bilibus quibuſcumque.*

Et

Et iuxta ſupradicta nouiſſimè dicebã ad fauorem Reuerendi D. Euſebij Saluzzoli Canonici Regalis Eccleſiæ Sancti Nicolai Barenſis contra Reuerendum Capitulum eiuſdem Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli in dubio cenſentur exempti à Iuriſdictione, & oneribus, ſed limita vt num. 2.*

3 *Seruitutes vt debeantur, requiruntur vrgentes probationes.*

4 *In dubijs quæſtionibus iudicandum eſt pro Vaſſallis contrà Barones.*

5 *Conditio melior eſt tractantis de damno vitando.*

6 *Duobus priuilegijs concurrentibus, illius priuilegium attenditur, qui tractat de damno vitando nulla habita ratione de alio.*

7 *Oneris, & ſeruitutis excluſio in dubio eſt facienda, & ſic pronunciandum eſt.*

Onera ſunt legi repugnantia, ibid

8 *Interpretatio benignior eſt facienda.*

9 *Seruitus in dubio non præſumitur.*

10 *Quilibet, & qualibet res à ſeruitute libera cenſeri debet.*

11 *Rei partes ſunt fauorabiliores.*

12 *Iudex abſoluere poteſt potius quàm condemnare, & in hoc pronior eſſe debet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſallorum in fauorem aduerſus Barones, qualiter in dubijs quæſtionibus, & probationibus Seruitutum & Onerum iudicandum ſit?

PRAELVDIVM IX.

1 Habent Vaſſalli aſſiſtentiam Iuris pro ſe, vt cenſeantur in dubio exempti à ſeruitutibus, & oneribus nec ad illa præſtanda aſtringi poſſint, niſi proparte Baronum clara probatio 2 vel reſpectu inueſtituræ, & conceſſionis aut priuilegiorum, vel præſcriptionis legitimæ, aut conſuetudinis in ſit, cum ſeruitutes, & onera, vt debeantur 3 requirantur vrgentes probationes *Roland. à Vall conſ. 32. num. 21. lib. 4. Hondèd. conſ. 79. num. 23. Coſta Sicul. conſ. 33. num. 9.* quòd in Regno ex pragmaticis ſub titulo de Baronibus ſatis apertè elicitur.

4 Itaut in dubijs quæſtionibus, & probationibus ad fauorem Vaſſallorum contra Barones eſt iudicandum.

Tractant namque illi de damno euitando, iſti autem de lucro captando quorum debet eſſe inferior conditio, 5 nam tractantis de damno euitando melior eſt *l. verum §. fin. verſic. proindè ff. de minor. l. fin. ff. ex quib. cauſ. maior. Bar. in Auth. quas Actiones verſic. ſi vero C. de Sacroſ. Eccleſ. Alciat in l. 2. num. 35. ff de verb. oblig. Sfort. Oddus in tract. de reſtitut. in integr. quæſt. 4. Artic. 4 Antonin. Mæratenſ. var. reſolut. lib. 2.* 6 *cap. 6. num. 59.* quod adeò procedit vt in huiuſmodi caſu concurrentibus duobus priuilegijs, illius qui tractat de dãno euitando attendatur nulla habita ratione de altero *Paul. de Caſtr. in conſ. 37. in fin. vol. 2. Aretin. in §. Rurſus Inſtit. de Act. Ancbar conſ. 37. num. 2.* nouiſſimè *Caſtagna in tract. de beneficio deductio ne egeat quæſt. 16. amphat 2. num. 8.*

Conducit nam in dubijs pro excluſione oneris, & ſeruitutis eſt pronunciandum, vti odioſa, & legi repugnantia, vt dixit *Rota in cauſa Pharen. penſionis 1588 coram Aldobrandino.*

Reddit pariter roboratam hãc con8 cluſionem Regula illa, vt in dubio benignior interpretatio ſit facienda ad textum in *l. ſemper ff. de Reg. Iur. cap. fin. de tranſact.* & in dubio tutior pars ſit eligenda *l. ſi fuerit § fin. ff. de Reb. dubijs cap. iuuenis de ſponſal. cap. ad audientiam de homicid. Emanuel Rodriq in ſumma tom. 2. cap. 51. num. 6. concluſ 4 Vaſquez. t. 2. quæſt. 19. artic. 6. diſput. 65 cap. 3.* certumque eſt benignius, & tutius eſſe pro Vaſſallis iudicare in caſu dubio, quia habent re9 gulam pro ſe, vt in dubio ſeruitus non præſumatur ad textum in *l. libertas ff. de*

de ſtat.homin.l. alicuius de ſeruitut.l. altius, & l.ſi in ædibus C. de ſeruitut. & Aqu fluminum §. final.& l. proculus ff. de damn.infect. quibus iuribus patet li-
10 berum quemlibet, ſiue quamlibet rem à ſeruitute liberam cenſeri, exornant *Aleiat. de præſumpt. Reg. 2. Præſump.3. Valaſc.de iur.emphit.quæſt.51. Maſcard. de probat.concluſ.79.concluſ.209 & 305. Menoch. de præſcript. libr. 3. quæſt. 56. 89.& 91. & libr. 6. quæſt. 29.Theſaur. deciſ.216.Miſinger.obſeru.25.cent 5.*

11 Stringit pariter inſuper quòd in huiuſmodi caſu Vaſſalli ſunt Rei, & ideò illorum partes debent eſſe fauorabilio res, *l fauorabiliores,ff.de Regul. Iur. l. matrem, C.de probat.cap.ex part. de Reſcript.*

12 Et tandem iuuat conſiderare, quòd abſoluere debet potius Iudex, quàm condemnare, & in hoc pronior eſſe debet, argum.text.*in l. Arrianis ff.de Act.& oblig. l. in obſcuris ff.de reg. Iur. cap.3.de probat.Couar.*qui ſecum ſocios trahit, *var.reſolut.libr. 1.cap.1. num.2. Cardinal.Tuſc.practicar. concluſ. lit. A. tom.1. concluſ.41 Mexia in pragmatica taxa panis concluſ.1.num.171. Monach. deciſ. Florentin. 36. num.* 2. abſolui debet Reus ab impoſito crimine, *Scarlat. conſil. 120. num. 8. Surd. conſil. 132. num.99.*

SVMMARIVM.

1 *Veritatem qui ſequitur, Deum ſequi videtur.*

2 *Veritas ſuper omnia amanda, & amplexanda.*

3 *Veritas baſis, & fundamentum iuſtitiæ.*

4 *Veritas res ſolidiſſima, muruſque inexpugnabilis, immutabilis, & perpetua.*

5 *Subditis plerumque nihil eſt magis familiare, quàm ad ſuprema Tribunalia vocare ſuos Barones.*

6 *Subditi Barones vt plurimum odio habent.*

7 *Superiores non debent eſſe faciles ad audiendos Vaſſallos contra Barones, & quare; ſed vide opinionem Authoris, num.9.*

8 *Præſumptio viget pro Superioribus, & Magiſtratibus.*

10 *Superiores iuſtitiam adminiſtrantes debent eſſe proni ad audiendum Subditos, nec recuſare onus pronunciandi.*

11 *Traianus Imperator equo deſcendit bellum profecturus, vt viduam iuſtitiam fieri audiret petientem de filio iniuſtè occiſo.*

12 *Traianus Beati Gregorij precibus vita æterna donatus, & quare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſallis contra eorum Barones, & Officiales grauamina proponentibus, qualiter tunc Superiores ſe gerere debeant.

PRAELVDIVM X.

QVamquam huius Operis Titulus Baronum, & Officialium ſtimulus & Malleus videatur, cum & contra eos directum habeat ſermonem.

Tamen quia Veritatis Amatorem me pronum reddidit Natura, eamque ſemper inueſtigare, ſectareque conatus
1 ſui: Nam veritatem proſequens Deum ſequi videtur *cap. quiſquis 11. quæſt. 3.* Et veritatis ſectatorem Deo placere vt dicit *Gloſ.in l. puniri C. ſi contra Ius vel vtilit. public.*
2 Veritaſque ſuper omnia amanda, & amplexanda *l. ſi ita legatum ff. de condit. & demonſtrat.* vti baſis & funda-
3 mẽtum iuſtitiæ qua virtute nulla præclarior *Bal.conſ.343.col.pen libr.1.cum concordantibus,*quos cumulat Illuſtriſſimus Epiſcopus *Ricc. in praxi fori Eccleſ.reſol.234.pa.1.in magn.* & vti Res
4 ſolidiſſima muruſque inexpugnabilis, *Afflict. deciſ. 235. num. 7.* omnia vincens *cap. vt veritati, & ſeq. 8. diſtinct.*
&

& vti immutabilis, & perpetua, *Ariſtotel lib.4. Metaphiſic.cap.5.* Et veritatis ea eſt virtus, vt eam vel inuiti fateri cogamur; recenter *Thomat. deciſ. Macerat.50.num.478.* vbi & alia circa illam colligit.

Ideo cum, & quandoque Grauamina contra Barones, & Officiales ſimulentur, & proponi ſeriò calumnioſe aſſectentur, & excogitentur; Ne ſub colore boni malum oriatur, volui in gratiam vtilium Dominorum, & Officialiũ pariter iuſtitiam adminiſtrantium, qualiter Superiores ad quos ſpectat de huiuſmodi Grauaminibus videre, ſe gerere debeant, hic enodare.

5 Sciendum eſt igitur, quòd cum plerumque Subditis nihil ſit magis familiare, quàm ad ſuprema Tribunalia vocare ſuos Barones, & Officiales, vt indignanter obſeruat *Claud. Bertazzol. in conſ.crimin. ſui genitoris 152 ſub litera*
6 *D.* cum vt plurimùm illos odio habeãt *Neuizant. inter conſilia feudalia Bruni 12.num.60.volum.1.*

7 Idcirco animaduerſionem habere debere Superiores, coram quibus Grauamina proponuntur, ne ſint faciles ad ſubditos audiendos, & admittendos ad huiuſmodi querelas, vel decernendi proceſſus contra ipſos vtiles Dominos ne ad maiorem inobedientiam inuitentur, & fiant audaciores contra Dominos, & Officiales ipſos affirmant *Ioan. Goedde inter Conſilia Achademiæ Marpug.conſ.28.num.12.volum.2. Gaill. obſeruat.13. ſub num. 4. verſic. Iudex tamen lib.1.* quos refert, & ſequitur *Niger Cyriacus controuerſ. Forenſ. tom.1. cap. 26.num.48.*

8 Vrget enim præſumptio pro Superioribus, & Magiſtratibus, *cap. præſentia de Renunciat.cap.ſicut nobis in fin. de ſentent.& re iudic.cap. bonæ memoriæ il 1. § contra verò de elect.& elect.poteſt. l.2.C.de Offic.Ciuil.Iudic.*

9 Sed quia horum opinio ſatis eſt dura contra Vaſſallos, Ego temperando dicerem, eſſe libenter præſtandas aures corũ querelis, ſed prouiſiones irretractabiles minimè relaxari, niſi cauſa benè cognita, & veritate inueſtigata aduerſus Barones ipſos, & alios, contra quos Grauamina fuerunt porrecta.

10 Proni enim debent eſſe Superiores Iuſtitiam adminiſtrantes Subditos audire, nec recuſare onus pronunciandi, *Caſſiodor. libr.2.variarum Epiſtol.1.*

Quo in propoſito conducit narratio illa *Ioan.Saliſber libr.5.in Policratic. de Curial.Nug. cap.8.* vbi quòd cùm Traianus Imperator equo aſcendiſſet ad bellum profecturus, Vidua apprehenſo pede eius miſerabiliter lugens, ſibi iuſtitiam fieri petijt de his, qui filium ſuum optimum, & innocentiſſimum iuuenem iniuſtè occiderant. Tu (inquiens) Auguſte imperas, & ego tam atrocem iniuriam patior. Et cùm Imperator dixiſſet, Satisfaciam cùm rediero. Quid (illa inquit) ſi non redieris? Succeſſor meus (ait Traianus) ſatisfaciet tibi; (Et illa) Quid tibi proderit ſi alius benefecerit, Tu mihi debitor es, & ſecundùm opera mercedem recepturus, fraus vtique eſt nolle reddere quod debetur, Succeſſor tuus iniuriam patientibus pro ſe tenebitur, Te non liberabit iuſtitia aliena, benè agetur cum ſucceſſore tuo ſi liberauerit ſe ipſum. Itaut his verbis motus Imperator de equo deſcenderit, & ipſam libenter audiuerit, cauſamque præſentialiter examinauerit, Viduam conſolatus. Qua
12 de re precibus Beati Gregorij, licèt talis Imperator eſſet infidelis, vita æterna fuiſſe donatum ex *Archiep. Florent.part.1.Hiſtoriarum tit. 7. cap. 3. §. fin. Luc.de Penna in l.2.col. 3.C. de exactor.Trib.libr.10. Rebuff. in progm. ad Concord. Regn. Franc.* reportat *Regens Valenzuel.conſ.70.num.70.vol 1.*

SVMMARIVM.

1 *Superiores debent punire Vaſſallos proponentes grauamina, & non probantes.*

2 *Dolus præſumitur propter non probata grauamina, & propter mendacium.*

3 *Dolus vbi eſt adeſt delictum, & è contra.*

4 *Mendacium eſt delictum, & turpitudo.*

5 *Vaſſalli admiſſi ad proponenda grauamina contra Dominos, ſi non probent, qua pœna tenentur.*

6 *Famam alienam inſectatus libello pęna iniuriarum tenetur.*

7 *Officiali allegato ſuſpecto, ſi mentiatur allegans, tenetur iniuriarũ actione.*

8 *Iniuriarum pęna eſt arbitraria, & quomodo augetur, vel minuitur. num. 9.*

10 *Attrocior ſit iniuria domino, ſi per ſubditos verba fuerint narrata ſupremo Principi.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli proponentes Grauamina, & querelas contra Barones, & eorum Officiales, non probando, qualiter puniri debeant.

PRAELVDIVM XI.

INuigilare ſummopere debent Superiores, ad quos ſpectat vt quando que-
1 relæ, & grauamina contra vtiles Dominos, & Officiales propoſita à Subditis non fuerunt probata, illos vti doloſos, & crimineſos puniant.

2 Negari enim ſuaptè nequit in huiuſmodi caſu præſumi dolum propter mẽdacium, & non probata grauamina, vt in terminis aduertit *Claud. Bertazzol. in addit. ad conſil. crimin. ſui patris 152. lit. D.* & nouiſſimè *Niger Cyriac. controuerſ. forenſ. tom. 1. cap. 26. num. 50.*

2 Et vbi eſt dolus eſt & delictum, vt è contra, Dolus vbi non adeſt, ibi non eſt delictum pęna dignum, *Menoch. conſ. 28. num. 13. Barboſ. in Axiomat. vtriuſq; Iur. in verbo, Dolus*, ineſt enim in illo calliditas, fallacia, machinatio ad circumueniendum, fallendum, & decipiendum, adhibita *l. 1. §. dolum ff. de Dol. mal. Paul. libr. 1. Receptar. ſentent. titul. 8. de Dol. Zanger de except. cap. 13.*

4 Et mendacium eſt delictum, & turpitudo, *Farinacc. conſ. 60. num. 130. poſt 4 par. pract. crim.* Et mẽtiri plus eſt quã lenocimũ cõmittere, *c. poſtul. de Reſcr.*

Aſſerunt autem *Claud. Bertazzol. &*
5 *Cyriacus locis indicat.* quod vbi Vaſſalli fuerunt admiſſi ad proponenda grauamina & querelas contra Dominos, ſi non probent tenentur Actione iniuriarum, quamuis adhibuiſſent proteſtationem, quod faciebant non animo iniuriandi.

6 Iuuatur hæc opinio ex textu in *l. Labeonem §. ſi quis libello ff. de Iniur.* vbi ſi quis libello (inquit *Vlpianus*) dato vel Principi, vel alicui famam alienam inſectatus fuerit iniuriarum erit agendum, tradunt pro regula *Soccin. conſil. 118. num 5. vol. 1. Ancbar. conſ. 325. Angel. conſ. 250. nu. 2 Bertrand. conſ. 133. nu. 7. volum. 3. Guid. Pap. conſ. 74 num. 8. Bardellon. conſ. 52. & 53. volum. 1.*

Confert, nam ſi verè officialis non fuerit ſuſpectus, & allegetur, & mentiatur allegans ei tenetur iniuriarum actione, cum dicatur ipſi conuitium conferre, ita *Angel. in l. quæ omnia per text. ibi in verſ. magis conuitiũ ff. de procur. Præſes de Franch. dec. 431.* & cõtra tales de iure Regni habes pragmaticas particulares *ſub Rubric. de ſuſpic Offi cial.*

8 Quæ pęna iniuriarum eſt arbitraria, vt poſt alios *Farinacc. in practic. crimin. quæſt. 105. num. 56.* & augetur, vel minuitur iuxta qualitatem iniuriæ atrocis,
9 vel leuis *Cyriac. d. controuerſ. 26. num. 51* vbi atrocem reputat iniuriam hanc factam à ſubdito ſuo Domino ex *Ancbar. conſ. 325. num. 2. Pariſ. conſ. 78. num. 13. volum. 4. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 273. num. 5. Farinacc. d. quæſt 105. num. 198. & 393. Claud. Bertazzol. d. conſ. 152.* ibi; *Et cum verba fuerint nar-*
10 *rata ſupremo Principi, & de domino ſuo per ſubditos atrocior videtur facta iniuria*, per textum *in l. Prætor, §. Atrocem ff. de iniur. & §. Atrox Inſtit. eod. tit.*

EX quibus omnibus vndecim præludijs finis iam tandem huic præludiali Materiæ imponatur, Ipſaque ad poſſibile quam breuiter vtiliter tamen iam abſoluatur quamuis enim breuiſſimis Cancellis me in illis gerere coactus ſim, vtilitatis autem nunquam oblitus vtiliora forenſique iudicio magis neceſſaria, & memoranda minime omiſi.

His

His igitur fruere, ipſaque pariter libenter per lege, Nam ſi libenti, & hilari quidem calamo pro vniuerſali comodo conſcripta fuere, eademque cum hilaritate tales ſubciſiuis horis factæ lucubrationes offerantur; conuenit & pariter, vt è contra hilari, beneuolaque fronte recipiantur.

At quia Caput, & facies deſignat principium, Finem autem pedes, vt *libr.1.in Iſai* dum de præludijs vti capite verba fecimus, vt pedibus pariter, per hanc grauaminum viam incedam, ad illorum ſingularem dinumerationem, & diſcuſſionem deuenio.

FINIS PRÆLVDIORVM

Ad Laudem SS. Trinitatis, & omnium Sanctorum,

AMEN.

Digitized by Google

IO. MARIAE NOVARII
I. C. LVCANI
DE
VASSALLORVM
GRAVAMINIBVS
TOMVS SECVNDVS.

POrrò præſentiens rectum ſcribendi modum poſtulare generalia (quæ ad aliorum cognitionem viam aditumque parant) fore per prius diſſerenda, ſupra nonnulla præludia generalia in hac grauaminum Vaſsallorum materia conglomerare comodum eſſe duxi; Cumque iam id eſse aſsecutum ſub Diuini Numinis tutamine perſpiciam, ad particularia deuenire intendens gradatim perplura enumerare ſpecialia in eorumdem Vaſsallorum grauaminibus tendentia; ecce iam accingor; & dum accinctum, & præparatum me aſpicis, Te Beneuolum Auſcultatorem, inſimulq; oculatum Lectorem peroptare nè facias: de quo quia tua confiſus humanitate minimè anceps reddor, libenter hoc ſubintro Theatrum. Siſte igitur attentè, & incipio.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Decima frugum tempore Eſcuneæ vulgò* Alla Scogna, *debetur, vbi adducitur Canon id probans, & num.* 2.

3 *Vaſſalli tenentur conſignare Decimam debitam Baronibus tempore Eſcuneæ, & numer.* 4. *Et quid ſi aliud ſit de conſuetudine, numer.* 5.

6 *Conſuetudo, ne Decima ſoluatur ſtatim valet.*

7 *Conſuetudo circa Decimarum exactionem ſeruanda eſt, quæ pro loco tempore, & rei qualitate recepta fuerit.*

8 *Decima an ſoluenda ſit antequam petatur.*

9 *Decimas non ſoluẽtes Eccleſijs, quia non fuerunt requiſiti, an ſint in ſtatu damnationis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones recuſent recipere Decimam tempore Eſcuneæ, vulgò *Alla Scogna*, & in alio ad eorum arbitrium illam percipere velint.

GRAVAMEN I.

1 PRiſcorum, Neothericorumque Doctorum Cohors communi calculo illam probauit ſententiam tẽpore quidem recollectionis, & ſtatim fructibus collectis ex aceruo frugũ Decimam victualium præſtari debere, vt apud *Angel in ſumma in verbo Decima, §. 4. Guid. Pap conſ. 70. Sot. de Iuſtit. & iur. libr. 9 quæſt 4 artic. 2. Zanch. de Priuileg. Eccleſ priuil. 120. n. 11. Azor. inſtit. Moral par 1 libr 7 cap 24. quæſt. 16. Campanil in Diuerſ. Iur. Canonic. Rubric. 12. cap. 13. num. 160. Illuſtriſſim. Præſul. Ricc in Praxi fori Eccleſ reſolut. 252. tom. 2. Chriſtin. deciſ. Cur. Belgic. 106. tom. 1.* & quam recenter præ cæteris *Barboſa in tractat de Iure Eccleſiaſtico vniuerſal. tit. de Decim cap. 26. §. 2 num. 21. libr. 3.*

2 Quorum ſanè opinio habet ſuum optimum fundamentum ex tex. Rotundo, qui cauillari non poteſt in *cap. cum homines*, ibi, *Statim frugibus collectis, &c. de Decim.* vbi apertis verbis id à Summo Pontifice diſpoſitum reperitur.

Inde per hanc incedendo viam pro
noſtri Inſtituti Coronide iuridicè con-
clusionem firmare liceat, Vaſſallos tem
pore frugum recollectionis, vulgò *Alla*
3 *Scogna*, Decimam Baronibus conſigna-
re, & è contra vtiles Dominos eodem
in tempore illam recipere adſtringi,
quod ſi contrarium attentent vtique
grauamen orietur, prout ita reperio
prouiſum ad inſtantiam Vniuerſitatis
Terræ Auigliani conquerentis de ſuo
Barone tempore victualium recolle-
ctionis Decimam ei debitam recipere
non curante, ſed in menſe Martij illam
deinde exquirente.

Fuit inquam in huiuſmodi caſu determinatum die 17. Menſis Aprilis de Anno 1578. exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Ceſare Vitello, Baronem recipere debere Decimam victualium tempore Eſcuneæ, vt conſtat in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ in Banca Figliolæ S. Reg. Conſil. Actorum Magiſtri.

4 Cumque caſus ſimilis in facti contingentia annis elapſis accidiſſet in Regia Audientia Apuleæ, & per Vaſſallos fuiſſet habitus recurſus ad Regium Tribunal pro expeditione prouiſionum contra Baronem, ego vti vnus ex Auditoribus anceps minimè fui illas relaxare, exiſtente tunc tempore Actuario Ioſepho Villano ſub Præſidatu Illuſtriſſimi Marchionis Orioli D. Lelij Pignoni Equitis Neapolitani.

5 Ceſſaret tamen Grauamen, ſi in Regione, & loco exiſteret conſuetudo non exigendi Decimam tempore eſcuneæ, quia ſicuti decimarum debitores non poſſent cogi ad illam præſtandam, & coactio induceret Grauamen in Vaſſallos, ita è contra Barones ſiue alij quibus debetur, nec ad recipiendam illam

poſſent

poſſent adſtringi, vt æqualis inter illos ſit diſpoſitio, & ne ad imparia iudicentur.

6 Valet inquam Conſuetudo, vt Decima minimè ſoluatur ſtatim, ſed certo tempore, ita probant *Monet in tract. de Decim. cap. 6. quæſt. 2 num. 15. & Barboſa in tract. de Offi. io, & Poteſtate Parochi cap 28 §. 2 num. 21. in fin.*

7 Seruanda eſt enim circa id Conſuetudo, quæ pro loco, tempore, & rei qualitate recepta fuerit, vt in terminis materiæ Decimarum poſt *Leſſ. de Iuſtit & Iur libr. 2 cap. 39. dub. 3. num. 16. Reginald in praxi fori pœnitent libr. 19 num. 98 Suarez de Relig tractat 2. libr. 1. cap. 37 Molſeſ. in ſumma Theolog. Moral. tract. 6. cap 4. num. 52.* modernè firmat *Bonacin de praeceptis Eccleſiæ diſput. final quæſt. 5. part. 4. propoſ. 1.* vbi ideo

8 *num 2.* quærens ſi Decima ſoluenda ſit antequam petatur tranſit cum opinione eſſe conſuetudini ſtandum, quoniam alicubi ſoluitur antequam exigatur, Alibi non ſoluitur niſi exigatur, licèt de iure communi videatur ſoluenda antequam petatur, quia huiuſmodi ſolutio Decimas debitum minimè dependet ab illius, cui ſoluenda eſt petitione, cùm ab ipſo non fuerit impoſita, & ſi ipſius vtilitatem reſpiciat, eò maxime, nam terminus interpellat pro creditore, igitur non eſt neceſſe illam explicitè peti à creditore, *Suarez de Relig. libr 1. tract. 2. cap 38. Azor. inſtitut. Moral. part 1 libr. 7 cap 25. quæſt. 17. Monet. in tractat. de Decim indic. cap. 6. concluſ. 3.* poſt cæteros *Borrell. in ſumma deciſ tit. 19. de Decimis num. 28. tom. 1.*

9 qui ex hac ratione dubitat de opinione aſſerentium, animas decimas non non ſoluentium non eſſe in via damnationis, niſi fuerint petitæ vt dixerunt *Guid. Pap. deciſ. 283 num. 2 Natta conſ. 136 num 11. volum. 1. Niger in cap. Regni Volumus num. 14 Balb de praeſcript. 1. part. 5 part. principal. quæſt. 7 n. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Decima de vino debetur, ſed tempore Vindemiæ, & ſic in muſto, & non quando eſt purum, num. 4.*

2 *Decima debetur de oleo, quando tamen conficitur, & non quando eſt refinatum, num. 5. at quid exiſtẽte in contrarium conſuetudine, num. 6. & vide num. 7.*

3 *Decima debetur fructibus collectis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam in Vino, & non in Muſto, & decimam Olei, quando eſt purum, & refinatum, & non quando conficitur.

GRAVAMEN II.

1 DEcimam vini poſſe exquiri cantat Tex in c. *Non eſt dubiũ de Decim.* & probat *Borrell. conſ. 20.* & iterum *in ſumma deciſ. tit. de Decim. num. 4. tom. 1.* Noſque firmauimus *forenſ. quæſt. 21. nu. 1. part. 1.*

2 Et olei Decimam deberi *Rèbuff.* ſcripſit *in particulari tract de Decim quæſt. 8. num. 8.* & confirmarunt *Monet in eiuſdem nominis tractatione, cap 4 num. 10. Cardin Mantic. deciſ. 341. num. 1.* quos refert, & ſequitur moderniſſimè *Barboſ. in tractat. de Poteſtat. & Officio Parochi cap. 28. §. 1. num. 4.* addo *Molfeſ. in Summa Theolog. Moral. tract. 6. cap. 4 part. 1.*

3 At quia ex *cap. cum homines de Decimis*, habemus fundatam concluſionem Decimam deberi fructibus ſtatim collectis, vt latius in antecedenti *Grauamine*.

4 Ideò ad noſtrum propoſitum conſtituenda eſt Regula quòd quando Barones habent facultatem exigendi decimam de vino, illam debent habere, & recipere in Muſto tempore vindemiæ pro vt ſic praxis iã diù recepit, & reminiſcor vna vice determinaſſe Regiam Audientiam Capitinatæ per quam fuit habitum pro vero Barones grauare Vaſſallos, ſi tempore quo vinum eſt purum Decimam recipere vellet.

Vnde

5 Vndè cum eadem Ratio vigeat in Oleo, dicendum eſt illius decimam eſſe tradendam tempore quo conficitur, nec poſſe exquiri ſine Vaſſallorum grauamine, quando erit refinatum & purificatum.

6 Sed non reticeam dicere excludi grauamen tale, quoties ad fauorem Baronum legitima præſcriptio vel conſuetudo legitimè præſcripta, vel priuilegium vigerêt ex dictis ſupra in præludijs, & in *anteſignano grauamin. in verſic. Ceterum*.

7 Quæ quidem conſuetudo ſi in Regione recepta reperiretur non fraudarentur decimatores, quando in Muſto domini quibus deberetur decima illam recipere recuſarent.

Et proindè iuxta de cauſa quidam parochus dum in promptu docuiſſet de præſcripta conſuetudine recipiendi Decimam Vini tempore permutationis vulgo *Alla Tramuta*, ſeù *Alla Traſicata* me patrocinante fuit conſeruatus inſua poſſeſſione jn Anno *1633.* nec amplius à Filianis fuit circa id turbatus, & impugnatus.

SVMMARIVM.

1 *Decima debetur de Fabis, & alijs Leguminibus.*

2 *Decima fabarum Nouellarum, vulgò* Faue in Gongole, *& cicerum viridorum, vulgò,* Piſielli, *quo in tempore ſit ſoluenda.*

3 *Decima Ordei, & Venæ, quæ ſecantur vireſcentia pro paſtu animalium, quo in tempore ſit ſoluenda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones de Satis, quę metiuntur vireſcentia ad finem vendendi pro quotidiano cibo Hominum, vel Animalium, Decimam eiuſdem ſpeciei aridæ & maturæ exigere velint.

GRAVAMEN III.

1 QVia ſolent ſeminari fabæ, & alia legumina, de quibus decima debetur *c. 3. de decim.* & illa poſtea colliguntur tempore quo vireſcunt ad finem vendendi pro quotidiamo Cibo vt ſunt fabæ nouellæ, vulgo faue in Gongole, & ciceres, *vulgo piſielli*, & ſimilia,

2 Decima huiuſmodi Bladorum erit ſoluenda in eodem tempore, quo colliguntur, & Vaſſalli domini dictorum leguminum vtuntur, nec Barones poſſent prætendere illorum decimam habere tempore quo ſunt matura, & arida argumento eorum quæ adduxit *Gratian. Deciſ. Rot. Marchiæ 57. à num. 5. cum ſeq.* quòd ſi ſecus agatur grauamen euitari nequibit.

Non debent eſſe enim melioris conditionis Barones quàm illi qui ſeminarunt legumina, & ideò in decimatione debet attendi tempus præſens, eum receptio fructuum reſpectu domini, qui ſeminauit adhuc ſit præſens, inde quando ipſi vtuntur fructibus decimam ſoluere tenentur.

3 Et quòd diximus de leguminibus idē firmamus reſpectu ordei & Venæ, quæ ſolent ſeminari, vt dentur Animalibus pro paſtu in herba, & vocatur vulgò *Ferraina*, quæ Animalibus datur in menſe Maij, tempore quo ipſa metitur debet dari decima Baronibus, nec poſſent illam prætendere ad meſſem vulgo, alla ſcogna, tempore quo talia blada eſſent matura, quod notabis, nam alibi non inuenies.

Eiuſdem etiam ſpeciei, & tenoris vt colliguntur Blada, & fruges danda ſunt in decimam.

SVM-

SVMMARIVM

1 *Decima vno eodemque tempore de fructibus qui paulatim colliguntur ſolui non debet, & ſi contrarium attentent Barones grauant, num.* 2

3 *Decima de fructibus adhuc non perceptis non debetur.*

4 *Iura abhorrent, vt quis onus Decimę ſentiat, antequam fructus percipiat.*

5 *Debitum non debet agnoſci ante tẽpus.*

6 *Soluens ante tempus dicitur plus ſoluere.*

7 *Onus grauamen inducit.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando coguntur ſoluere Baronibus Decimam vno eodemque tempore, ſimul & ſemel de Bladis & fructibus, qui non coniunctim, ſed paulatim colliguntur.

GRAVAMEN IV.

1 NEquennt quidem Vaſſalli debentes Decimam Baronibus cogi illam ſoluere vno eodemque tempore, ſimul, & ſemel de fructibus, quòs non coniunctim, ſed paulatim colligunt; quia ad inſtar illos percipiunt, ita pro illa rata decimare tenentur.

2 Vnde caueant vtiles Domini contrarium attentare, quia vtique grauant.

3 Eſſet enim (ſi aliud diceretur) iuſtificare concluſionem, quod de fructibus adhuc non perceptis Decima ſoluenda eſſet, tùm & illa fructibus perceptis debeatur, vt firmauimus ſupra Grauamin. I.

Quare cùm anno elapſo id contigiſſet in facto, & Docti viri conſulerentur, inter quos & ipſe quoque, & ſi minimus, honoratus fuerim in Collegio habito de communi conſenſu in hanc deuenimus ſententiam, & Magnificus Baro deinde à ſua pratentione deſtitit.

4 Daretur inquam anſa, vt decimator antequàm comodum receptionis fructuum haberet, incommodum perciperet, quòd iura abhorreant.

5 Et ſequeretur quòd quis ante tempus, debitum agnoſceret, & conſequenter ſubintraret locupletatio cum aliena iactura.

6 Necnon effugi nequiret decimatorem in illo grauari, quia dum ante tempus Decimam ſoluere aſtringeretur, plus ſoluere videtur, ex regula quòd plus ſoluitur tempore, *l. minus, ff. de ſolutionibus.*

Ex quibus hexitari non poteſt Vaſſallos Decimatores eſſe oneratos, quod quidem onus grauamen inducere nullus eſt qui neſciat, & ita fuit pronunciatum ad fauorem Vniuerſitatis Terrę Sibaris annis iamdiù elapſis, vt reperi in quibuſdam manuſcriptis per hæc verba.

Nota, quòd attento tenore cap. cum homines extra de Decim. deſcendit bona & iuridica illatio, vt taliter debeãtur Decimæ de fructibus, qualiter colliguntur, & in poſſe Domini veniunt, itaut cota collectionis, faciat cotam decimationis, & vltra non poſſet aſtringi Decimæ Debitor, vnde contra vtilem Dominum Terrę Sibaris apud Regium Conſiliarium Ioan. Felicium Scalaleonem, ego obtinui, Ciues non debere adſtringi ad ſolutionem Decimę debitę in nonnullis Territorijs decimatorijs, niſi quatenus in dies ab illis fructus colligerentur, & ſic habito reſpectu ad cotam pręſentaneam recollectionis.

SVMMARIVM.

1 *Decima perſonalis quę nam dicatur.*

2 *Decimà perſonalis quomodo debeat ſolui, & vide num. 3. & 4. & 5. vbi diſtinctio Authoris.*

Decima

6 *Decima perſonalis, ſi intra annum ſoluatur minimè poteſt recuſari.*

7 *Obligatus celebrare Miſſas determinatas in aliquo loco, quomodo illas anticipatè celebrare valeat.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam perſonalem ante lucrum acquiſitum.

GRAVAMEN V.

SI eſſemus in Decima perſonali, quam forſitan ex priuilegio, vel immemorabili præſcriptione, aut conſuetudine legitimè præſcripta Vtiles Terrarum Domini à Subditis exigerent.

1 Et quia illa dicitur Decima pars fructuum ex induſtria & opera perſonæ, ac artificio prouenientium, *Angel. in Summa in verbo Decima num. 5. Sil. ueſtr. in eodem verbo quæſt. 6. Vaſq. in opuſcul. de Benefic. cap. 7. dub. 7. Azor. Inſtit. Moral. libr. 7. cap. 34. & 35. quæſit 9 part. c. Card. Tuſc. pract. concluſ. lit. D. concluſ. 63.*

2 Ideo venit ſoluenda poſt lucrum acquiſitum, & ante ſine Grauamine non poſſent Vaſſalli cogi ad illam ſoluendam, quia cùm talis Decima ſoluatur ex lucro, poſt illius acquiſitionem peti poterit, & ſolui debet, *Bonacin. de praecept. Eccleſ. d. diſput. final. quæſt. 5. puncto 4. propoſ. c.*

3 Sed circa id conſuetudo pariter poterit includere, & excludere Grauamen, cùm in tali exactione conſuetudinem eſſe ſeruandam idem *Bonacin.* fateatur *loco nuper adducto*.

Quare etſi diſſentientes videantur
D D. circa hoc, nam aliquorum fuit
4 ſententia huiuſmodi perſonalem Deci-
mam ſtatim eſſe ſoluendam, vt puta-
runt, *Zabarell. in cap. paſtoralis quæſt. 16*
de Decim. Rebuff. in tract. de Decim. quæſ.
12. ſub num. 4. vbi tutiorem hanc ap-
pellat opinionem, quam ſectatur *Vi-*
uius deciſ. 4 num. 35. Et cæterorum fuit
opinio, illam in fine Anni eſſe ſoluen-
dam, vt docuit *Gloſ. in cap. reuertimini 16 quæſt. 1. Abb. in d. cap. cum homines num. 3. de Decim. S. Antonin. in Summa part. 3. titul 4. cap. 3. de Decim. ſub §. 3. Azor. inſtitut. Moral. part. 1. libr. 7. cap. 24. quæſt. 16. Molfeſ. in Summa Theolog. moral. tract 6. cap. 4. num. 52. tom. 1. Leſua in examin. Epiſcoporum tit. de Decima num. 20.*

6 Tamen prima erit vera Rebus ſimpliciter ſtantibus, & ſic in contrarium non exiſtente conſuetudine; Altera autem procedet ſi conſuetudo in Regione aſſiſteret, nam tunc illa in fine Anni ſoluenda eſſet.

Sed circa id non reticeam obſeruare, quod *Monet in tract. de Decim. cit.*
cap. 6. quæſt. 2 num. 63. pro certo ſuppo-
6 nit, quòd ſi intra Annum perſonalis De-
cima ſoluatur, non poſſet illa recuſari
allegat *Butr. in cap. Ad Apoſtolica, in fin.*
de Decim. & Rebuff. in ſimil. tract. de De-
cim. indicat quæſt. 5. num. 4.

Concludit ad corroborationem hu-
7 ius dicti, nam obligatus celebrare in
aliqua Cappella determinatas Miſſas
ſingulis hebdomadis, poteſt in antece-
denti hebdomada anticipatè illas, ad
quas in ſequentibus teneretur celebra-
re, *Ledeſma in ſumma part. 1. de Sacram.*
Euchariſt. cap. c8. concluſ. 17. Rodriquez
in ſumma cap. 253. num. 8. tom. 1. D. Epi-
ſcopus *Ricc. in prax. fori Eccleſ. reſolut.*
338. tom. 1.

Quis enim non laudaret debitorem, debentem ad terminum, ſoluentem verò multò ante?

Magis, inquam, & citius proderunt ſuffragia illa Defunctis, quàm ſi terminum expectaret, ita quidem poſt cæteros eandem ſequendo ſententiam probat *Cened. Canon. quæſt. cap. 28.* vbi tamẽ ſub *num. 2.* id intelligit verum, niſi ſpecialiter haberetur contrarium in fundatione, vt ſcilicet in nulla hebdomada Capellanus prætermitteret Sacrum, quod ad honorem, & decorem fundationis imponi poſſet, vt notatur in *cap. ſignificatum de præbend* & cum iſta opinione pariter nouiſſimè tranſit *Dian. reſolut. Moral part. 2. tit. de celebration. Miſſarum Reſol. 16.*

SVMMARIVM.

1 *Decima de Animalibus non debetur ſtatim ac naſcuntur, ſed poſtquàm nutrita ſunt, nec lacte indigent materno, etiam ſi in contrarium ſit conſuetudo, num.* 4. *& de ratione, num.*5.

2 *Decima de fructibus Animalium debetur quando fętus deueniunt ad ſtatum vtenſilem.*

Decima de caſeo quando debeatur, ibidem.

3 *Animalia ſupra Annum debentur pro Decima.*

6 *Conſuetudo debet eſſe rationabilis.*

7 *Conſuetudo irrationabilis, ſi ſit irrationabilis nihil prodeſt.*

8 *Conſuetudo, quòd Decima Animalium, poſtquàm nata ſunt dentur, qualiter ſit abolenda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones recuſent recipere Decimam Animaliū, poſtquàm nutrita ſunt, nec lacte indigent materno, & vt grandiora eorum expenſis creſcant, remanere pænès ipſos faciant.

GRAVAMEN VI.

1 DE Animalibus (vtputa Agnis, & Vitulis) debetur Decima non ſtatim ac naſcuntur, ſed poſtquam nutrita ſunt, nec lacte indigent materno, *Gloſ in l ſtipulatio iſta*, *§. inter certam ff de verbor. obligat. Amanuel. de claris Aquis ſing.* 238 *Suarez de Relig. tractat.* 2. *lib.* 1. *d cap.* 37. *num.* 6. *Paz in pract. num.* 30. *fol.* 25. *tom.* 1. *Præſ. de Franch. deciſ.* 114. *Anna conſ.* 64. *num.* 1. *& conſ.* 65 *num.* 5 *vol.* 1. *Fagundez de ſeptem Præcept Eccleſiæ Præcept.* 5. *lib.* 1. *cap* 5. *num.* 2. *&* 14.

2 Itaquòd Decimam de fructibus Animalium deberi, quando fętus deueniunt ad ſtatum vtenſibilem, *Bonacin.* ſcripſit in eodem *tract. de Præcept. Eccleſ. pluries cit. ſin. diſput. quæſt.* 5. *punct.* 4. *propoſ.* 1. vbi firmauit de caſeo deberi illam quando eſt perfectum.

3 Hinc ſupremum Auditorium noſtri Sacri Regij Conſilij in cauſa Vniuerſitatis Aietę cum Barone Cuſentino, Animalia ſupra Annum (quaſi tunc non egeant lacte materno) pro Decima tradenda eſſe Baroni iudicauit ſub die 1. Iulij 1578. vt in proceſſu in Banca de Felice fol. 51. meminit, & refert *Amendola in addit. ad Præſid. de Franch.* mox alleg. *deciſ* 114 *num.* 1.

Quare grauarentur Vaſſalli, ſi Barones recuſarent accipere Decimam Animalium, quando non egent lacte materno, & illa per plus temporis in poſſe Subditorū, vt grandiora eorum expēſis euadant remanere cogerent.

4 Non tamen in gratiam Baronum, & aliorum, quibus talis Decima debetur, dicere prætermittam bonam me non agnoſcere conſuetudinem in hac materia Decimæ Animalium, ſi vigore illius ſtatim, vel paulò poſt aliquos dies ac nata ſunt, ita vt materno lacte indigeant, illa conſignarentur.

5 Siquidem redderetur inutilis talis Decimatio ex certa futura ipſorum Animalium morte, meliuſque eſſet illam nō præſtare, vt ex *l. final.* vbi *Gloſ. C. Ad l. Flau. de plagiar.* tutatur *Vitius* nuper adducta *deciſ.* 4. & ſequuntur *D. Riccius in praxi fori Eccleſ. d Reſolut.* 252. *tom.* 2. *& Barboſ. in tract. de Offic. & Poteſt. Parochi cap* 28 *§.* 1. *num.* 12. *in fine*. Et ideo irrationabilis eſſet talis conſuetudo.

6 Certique Iuris eſt in omni conſuetudine inſpici debere, & animaduerti, quòd ſit rationabilis ad textum in *cap. final.* ibi (Niſi fuerit ratio notabilis) *de conſuet. l. quòd non ratione ff. de legib. Gloſ. in cap. cū cauſam de Re iudic. Cardinal. Tuſc. concluſ* 795. *num* 14. *lit.* C.

7 Ita vt quamuis illa ſit immemorabilis, nec iuuet *Paris de Reſignat. Benefic libr.* 5. *quæſt.* 6. *à num.* 120. nouiſſimè *Regens Valenzuel. conſ.* 166. *num* 67. *tom.* 2. aſſerens talem conſuetudinem potius eſſe appellandam corruptelam ex *Petr. de Gregor. de Feud. quæſtion.* 3. *numer.* 7. *part.* 1.

Vnde

8 Vnde cùm talis coſuetudo appareat grauis Baronibus, & alijs, quibus debêtur Decimæ, Authoritate, & Officio Iudicis tolli debet argum. *tex. in cap. cõſuetudines de Conſuetud.* vbi licèt conclu ſio fauorem Eccleſiarum appoſita cenſeatur, vt illam etiam probant *Azor. Inſtitut. Moral part. 1. libr. 5. cap. 19.* & *Borrel. in Summa deciſ. tit. 14. num. 43. tom. 1.* Tamen indiſtinctè, quando eſt irrationabilis fauore omnium aſtenta facti, & perſonarum qualitate illam extenderem.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum laicis percipiendi Decimas, non comprehendunt noualia, etiam ſi in feudum ſint data Decimæ.*

2 *Tex. in cap. 2. §. 1. de Decimis in 6. declaratur.*

3 *Decimarum conceſſio facta laico nõ comprehendit noualia etiam quòd verba eſſent habentia tractum in futurum, & dicerent ſuper toto Territorio.*

4 *Barones grauant Vaſſallos, ſi de noualibus velint exigere Decimas.*

5 *Nouale quid ſit?*

6 *Noualia quomodo probentur.*

7 *Quæ requirantur ad conſtituendum Territorium nouale?*

8 *Silua, prata, & nemora ſi redigantur ad Culturam, non mutatur eorum natura quò ad Decimas.*

9 *Domus ſi conſtituatur in agro quæ debet decimam, debetur decima quæ prius de agro ſoluebatur.*

10 *Mutatio qualitatis loci non alterat quantitatem Decimarum.*

11 *Exigens Decimas quò ad certos fructus, eſt in poſſeſſione quò ad omnes fructus.*

12 *Ius decimandi prouenit ex iure vniuerſali.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones ſub prætextu, quòd habent conceſſionem Decimarum in feudum, illas velint etiam exigere de Noualibus.

GRAVAMEN VII.

Aperta elicitur concluſio ex text. in *cap. Tua §. nec occaſione de Decimis,*
1 Priuilegium conceſſum laicis, Decimas percipiendi minimè comprehendere noualia, etiam ſi in feudum ſint datæ Decimæ, & ita pariter tutantur *Suarez de Religion. tom. 1. tract. 2. libr. 1. de Decim. cap. 22. num. 9. & cap 23. numer. 4. Mones. in ſpeciali tractat. de Decim. cap. 4 num. 66.* vbi ait ita intelligendum ſi-
2 milem Textum in *cap. 2. §. 1. de Decimis, in 6.* Addo *Actbill. de Graſſ. deciſ. 4. cod. tit. de Decim.* vbi refert iudicatum in Rota in vna Malacitan. Decimarum de Anno 1549. coram R. P. D. Puteo, deinde Eminentiſſimo Cardinali Decimarũ conceſſionem factam laico, etiam quòd
3 in ea eſſent verba habẽtia tractũ in futurum, & etiam quòd dicerent ſuper toto Territorio minimè comprehendere Noualia.
4 Quæ opinio ſi attendatur ſubintrat Grauamen 41. vbi de Noualibus Barones vellent pariter exigere Decimas.
5 Eſt autem omninò obſeruandum Nouale eſſe Agrum de nouo ad culturam reductum, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit, *cap. quid per nouale de verbor. ſignificat. cap. fin. de priuileg. Abb. conſ. 71. num. 20. libr. 2. Ruin. conſ. 163. num. 16. libr. 5.*
6 Vnde *Innocent. in cap. veniens num. 1. de verbor. ſignific.* annuit ad effectum vt teſtes probent noualia requiri, vt deponant nullum, qui viuit vidiſſe, vel audiuiſſe, quando loca illa fuerunt culta, & numquam vidiſſe aliquos aſſerentes ſe vidiſſe illa loca coli, vel audiuiſſe à cæteris

ris ſuorum in infinitum, ſequuntur *Ferret.conſ.195.num.2.& Ruin.cit. conſil. 163.*

7 Et in hac materia non ſufficit ad cō-
ſtituendum nouale Territorium vſque
tunc incultum fuiſſe, ſed eſſe neceſſariū
pariter ex illo nihil fuiſſe ſolutum, nec
ſimiliter debitum nouum Redecimarū,
8 & ideo ſi Siluæ, Prata, & Nemora redi-
gantur ad culturam, non mutatur ea-
rum Terrarum natura, quoad Decimas,
quæ ſemper illis perſoluendæ ſunt, cui
ante culturam ſoluebantur, vt voluit
*Rota in Concben. Decimarum de Borella
21.Maij 1601.coram R.P.D. Oclember-
go, & in Mediolanen. Decimarum Luna
8.Februarij 1610.coram R.P.Lugdunen.
vt in deciſ. poſthum. Farinace.252.num.
3.tom.1.* vbi etiam allegantur concor-
dantes *Abb.in cap.quid per nouale num.
1.Rebuff.de Decim.quaſt.14.nu.22. Pa-
ris conſ.73.num.17.& 18.libr.4.& Co-
uarr.var.Reſolut.lib.1.cap.17.num.13.*
Addo *Azor.Inſtitut. moral.part.1.libr.
7.cap.24.quaſt.10.& Monet. de Decim.*
9 *cap.4.num.51.* vbi etiam, quòd ſi in agro
conſtituatur domus, vel eius penſionis
Decima ſoluenda eſt à domino, vel illa
ſaltem, quæ à domino priùs de agro ſol-
uebatur.

Quare firmat *Anna Allegat.94.* in cauſa Magnifici Franciſci Antonij Maramonte Baronis Planzani, obligatum ad Decimam paſcuorum, atque Territorij nemoroſi, ſi illa paſcua reducantur ad culturam, teneri ſoluere de fructibus natis per culturam, ex *cap.commiſ-
ſum de Decim.* vbi *Abbas in 1.Notab.* ait,
10 mutationem qualitatis loci non altera-
re Decimarum præſtationem; *Hoſtien.
in ſumma de Decim.verſic.Decimò quaro
Solon de Pace in conſil.50.num. 8. cum
ſequ. volum.1.* vbi etiam quòd ſi ſoluatur Decima Terræ aratoriæ, & demum plantantur arbores, & vineæ, debet ſolui Decima fructuum, & frumenti, vt per *Butr.in d.cap.commiſſum, Garocc.in tractat.de locat.& conduct. quaſt.28. num. 1.fol.mihi 235.* nouiter *Borrell. in ſumma deciſ.titul.de Decimis num.102. tom. 1.*

Inſuper eſt attendendum, Barones
11 exigentes Decimas quo ad certos fru-
ctus eò ipsò cenſeri eſſe in poſſeſſione
12 quoad omnes fructus, quia ius decimā-
di prouenit ex iure vniuerſali: ita Rota voluit in *Comen. Decimarum 11. Martij coram Eminentiſs Cardinali Sacrato*, vt apud *Beltramin.in addit. ad Ludouiſ. deciſ.557 num.10.* Vbi pariter allegat *Ruin.conſ.142.num.1.2.& 7. libr.5.& Seraphin. deciſ. 1047.* loquentes ad fauorem Parochorum, qui ſi præſcripſerint Decimas in aliena Parochia, ſi ibi inſurgant Noualia ipſorum Decimas regulariter non habere ſtatuitur in *cap. cum contingat de Decim. Vaſq.in Opuſc. de Benefic cap.1. §. vnic.* cum alijs per *Bonacin.de præcept. Decalog. diſput. vlt. quaſt.5.punct.3.propoſ.2.verſic. obſerua tamen.* Videndi ſunt *Garc.de expenſ.cap. 9.à num.38. Suarez de Relig.tom.1.libr. 1.de Decim.cap.21.num.4. Balb. de præſcript.2.part.princip.à num.9. Menoch. conſ.36.num.34.* vbi firmat textum citatum loqui in præſcribente Decimas iure communi ſibi non debitas, quo caſu ſtricta ſit interpretatio *Gilchen. de præſcript.cap.6.à num.180.part.1.* latè *Guttierez Canonic.quaſt.libr.2.cap.21. à num.78. & à num.112.* & vide nouiſſimè *Chriſtin.deciſ. Cur.Belgic. 106. tom. 1.* & magis recenter *Reg. Rouit. in deciſ.97.* Vbi Decima prædialis, an, & quando debeatur, etiam pro illis fructibus, pro quibus numquam fuit exacta, ſi pro alijs fuerit quotannis exacta.

SVMMARIVM.

1 *Barones non poſſunt exigere Decimam de vno eodemque Aceruo, & quid exiſtente præſcriptione, num. 10.*

2 *Decima de vno eodemque Aceruo ſolui non debet.*

3 *Vnica Decima ex præcepto Diuino ſolui debet.*

4 *Præceptum de ſoluenda Decima ex parte ſoluentis eſt affirmatiuum.*

5 *Solutio duplicis Decimæ eſt contra ius.*

6 *Locatio de prædio Decimatorio intelligitur facta ſalua Decima.*

7 *Gloſ.in cap.Tua nobis, verſic.& Do-*

minus de Decimis declaratur.

8 *Decima prædialis debet ſolui Eccleſiæ, vel prædiali, vel Sacramentali, prout viget conſuetudo, num. 9.*

11 Redecima *poteſt acquiri prẹſcriptione quadragenaria cum titulo, vel immemorabili.*

12 *Prẹſcriptio reſpicit priuatam vtilitatem, ſiue genus perſonarum.*

13 *Vniuerſitas in ſui prẹiudicium an poſſit inducere conſuetudinem etiã in fauorem perſonẹ particularis.*

14 *Solutio diuturna ab initio voluntaria arguit conſuetudinem, non prẹſcriptionem.*

15 *Ex diuturna prẹſtatione prẹſumitur voluntaria obligatio, quẹ tamen ceſſat, ſi in primis ſolutionibus adſuerit tumultus, vel Rebellio.*

16 *Immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo requiritur ad prẹſcribendum contra ius.*

17 *Si prætendatur pro Decima Vigeſima de aliquibus fructibus, & pro aliȷs trigeſimam deberi, interim non ſoluenda eſt Vigeſima.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones exigunt Decimam duplicem de vna, eademque re, ſiue de eodem Aceruo.

GRAVAMEN VIII.

1 INſurgit Vaſſallorum Grauamen, quando vtiles Domini de vna & eadem re, ſiue de eodem Aceruo duplicẽ Decimã exigere intẽdunt cùm iura id nõ permittant, quia Redecima, ſeu duplex Decima eſt contra ius, *Abb. in cap. cum ſint, num 6 de Decimis, Innocent. in cap. cum non ſit, eodem tit. Sot. de iuſt. & iur. libr. 9 quẹſt. 4. art. 2. Seraphin. deciſ. 148. nu. 9. Honcal. in Tractatu de Decimis, part. 2. propoſit 6.*

2 Ita quòd de vna, eademque re, ſiue de eodem Aceruo duplicem Decimam ſolui non debere, docuit *Gloſ. in cap paſtoralis, in verbo deducendas de Decimis,* & probarunt *Gigas in Tractatu de Penſionibus, quæſt. 58. num. 3. & ſeq. Azued. libr. 1. nouæ Recompilationis, tit. 5. l. 7* & voluit Rota pluries apud Illuſtriſſimum D. meum Coccinum, & præcisè in vna *Corduben. Redecimarum 19. Nouembris 1607.* quam ad vnguem imprimere libuit, & eſt vt ſequitur.

Poſt ſolutionem Decimarum factam ex communi aceruo Domini, & Coloni iuxta Tex. in cap. à nobis, verſ. ſicut Colonus de Decimis, prætendunt Eccleſiæ Parochiales Dominorum fundi, aliam Decimam ex portione dominica, redecimam nuncupatam; de qua dubitaui, an ſit præter, vel contra ius. Et Rota cenſuit eſſe con-
3 *tra ius. Ex præcepto enim vnica tãtum Decima eſt ſoluenda, Exod. cap. 22. in fin. & habetur in cap. 1. & in cap. cùm homines, ibi nouem partibus ſibi retentis, & in cap. paſtorales de Decimis cum aliȷs. Quod præcep-*
4 *tum licèt ſit affirmatiuum ex parte illius, qui ſoluere tenetur, continet tamen negatiuam ex parte, cui ſoluẽdum eſt, vt compellere non poſſit ad ſoluendum vltra Decimam, Bald. in l. final num. 73. in principio, & in fin. C. de hẹred. inſtit. Rim. iun. conſil. 48 num. 25. volum. 1. Vnde ſequitur eſſe contra ius, quòd duplex Decima ſol-*
5 *uatur, prout etiam dixit Inn. in cap. cùm non ſit, num. 1. & ſeqq. de Decimis, Abb. in cap. cum ſint, num. 6. ant. fin. verſ. aliàs ſequeretur eodem tit Et fuit reſolutum in cauſa Toletana redecimarum 19. Nouembris 1584. coram Sanctæ Mem. Clemente Octauo, & in eadem 21. Maȷ 1586. coram Illuſtriſſ. D. meo Cardinali Pamphilio, & in cauſa Valliſoletana Decimarum 21. Maȷ 1589. coram Orano, & in cauſa Corduben. Redecimarum 25. Octobris 1593. coram bon. mem. D. Gyptio. Et dicunt Doctores Hiſpa-*

Hiſpani Montalu. in l. 4. tit. 5. libr. 1. fori, ſuper verbo todos, & alij, quos refert, & ſequitur Alphonſ. Azeued. lib. 1. tit. 5. l. 7. nou. recompilat.
6 *Et hęc concluſio procedit etiam, quòd prædium locetur, & Colonus ſoluat domino in pecunia, quia locatio cenſetur facta, ſalua decima. Inn. in d. cap. cum non ſit, num. 2. verſ. in domino autem fundi de decimis, Io. And. ibidem, num. 4. verſ. vndè dicit ipſe, Collect. num. 3. Anchar. num. 4. Hoſt. num. 2. But. num. 6. Card. num. 2. verſ. & ex hoc, & ijdem Doctor. in cap. tua nobis eodem tit. Card. num. 4. verſ. 5. quęro, Hoſt. num. 14. verſ. hoc vltimum, Butr. num. 9 verſ. credo, Anchar. nu. 10. verſ. & pro tanto dico, Collect. num. 8. Abb. num. 14. verſ. aut dominus locauit, Anan. num. 7. & Vital. in Clem. religioſi, num. 25. & ſeq. de decim.*

7 *Neque prędictis reſiſtit gloſ. in d. c. tua nobis de decimis, in verbo ſic, & dominus, quia non loquitur quando aceruus eſt communis, neque quando quota eſt ſoluenda, ſed quando certa quantitas, non habito reſpectu ad fructus, quę licèt deſcendat ab aceruo decimato, tamen ipſa portio non eſt decimata. Et ſic dictum gloſ. non officit, quando aceruus eſt communis; ſed nec eius dictum eſt verum, quando aliquid ſoluitur Domino ratione locationis, non habito reſpectu ad fructus, vel quando certa penſio ſoluitur in pecunia, & gloſ. ipſa infra videtur agnoſcere veritatem, dum dicit, quòd Colonus tanto minus poteſt ſoluere Eccleſiæ, ſed ęquiùs videtur, immò æquiùs & iuſtiùs dicit Hoſtienſ. ibidem num. 12. & 13. Et ità hanc gloſ. intelligit ibidem Card in 2. quæſt. & dicunt ibid. Collect. num. 8. Ancharan. num. 10. Anan. num. 7. Abb. num. 14. verſ. aut dominus locauit, Hoſt. in d. cap. cum ſit, num. 2. Inn. & alij ſupra relati.*

Neque etiam reſiſtit, quòd de iure non requiratur prohibitum, ne duplex Decima ſoluatur, quia cùm in genere duplex ſit pręceptum, affirmatiuum, & negatiuum, ſecundùm Sanctum Thom. 2. 2. quæſt. 33. art. 2. in corpore artic. certum eſt, non adeſſe pręceptum negatiuum, adeſt tamen affirmatiuum de ſoluenda Decima, quod continet in ſe negatiuum, quòd vltra Decimam non poteſt exigi, quòd licèt non efficiat pręceptum negatiuum, vt obliget ſemper, & ad ſemper, continet tamen negatiuum reſpectu Eccleſię, quę exigendo vltra Decimam, exigit contra ius, quod dat tantum Decimam.

8 *Neque facit, quòd hęc Redecima non ſoluitur eidem Eccleſię Prędiali, ſed Eccleſię Sacramentali, & ideò nõ videtur poſſe dici contra ius, quia cũ huiuſmodi Decima ſit prędialis, Io Andr. in d. cap. cum non ſit num. 5. de Decimis, gloſ. in d. cap. tua nobis, in verbo ſic, & Dominus, verſ ſatis poteſt dici, eod. tit. Et cui Eccleſię ſit ſoluendum,*
9 *an Prędiali, vel Sacramentali, ius non determinat, ſed in hoc differt conſuetudini, vt in d. cap. cum ſit, de Decimis, Achill. dec. 3. & 6. eodem tit. propterea, cum conſuetudo introduxerit in illis partibus, quòd ſoluatur Eccleſię Prędiali, ſequitur quòd ſit contra ius, quòd Eccleſia Sacramentalis Decimam exigere velit.*

10 Cęterùm ceſſaret Grauamen, quando præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria, cum Titulo Barones hanc haberent facultatem.
11 Siquidem Redecima poteſt acquiri præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum Titulo, vt probauit *Rota in Conchen. Redecimarum 1. Februarij 1591. coram R.P.D. Giptio*; & tutatur nouiſſimè *Barboſ. in tractat. de Offic. & Poteſtat. Parochi cap. 28. §. 1. circa finem*, & aliàs voluit *Rota in Corduben. Redecimarum Veneris 14. Martij 1608. corã Illuſtriſſimo Coccino* per hæc verba.

*Rota cenſuit in caſu de quo agitur,
nos verſari in pręſcriptione, non in
conſuetudine, quia cùm poſt exactio-
nem Decimarum, Epiſcopus, & Capi-
tulum exigant aliam Decimam, Re-
decimam vocatam, hęc eſt pręſcriptio,
non conſuetudo, quia vtilitas etiam
12 quòd ex publico trahatur, Epiſcopo,
& Capitulo priuatim acquiritur, quę
eſt principalis repugnantia inter prę-
ſcriptionem, & conſuetudinem, quę è
conuerſo, ex communi, & permiſſiuo
vſu ius cõſtituit, & acquirit omnibus
ius regionis, aut populi ciuibus, quibus
ius illud eſt proportionabile, vndecũq;
ius ipſum extrahatur, ſiue ex publico,
ſiuè ex priuato Doct. in cap. final. de
conſuet. vbi Abb. num. 20. Card. num.
16. quęſt. 8. Butr. num. 39. Oldrad.
Conſ. 244. num. 7. Gem. Conſ. 123. nu.
2. Couar. in regula poſſeſſor part. 2. §.
3. num. 2. Corn. Conſ. 268. num. 16.
lib. 4. latè Roland. Conſ. 5. qui alios
allegat num. 76. vol. 1. Et hanc di-
ſtintionem ſequuta fuit Rota in cauſa
Caietana precedentiæ, 1. Martij
1563. coram Oriolen. & in cauſa To-
letana redecimarum 21. Maij 1586.
coram Illuſtriſſimo Cardinali Pam-
philio, & in cauſa Hiſpalen. voti 26.
Nouembris 1594. coram bon. Mem.
Giptio & in eadem 26. Aprilis 1599.
& 6. Nouembris 1600. & 17. De-
cemb. 1604. corã R. P. D. meo Decano.*

*Neque facit, quòd in caſu iſto Epi-
13 ſcopus, & Capitulum exigant redeci-
mam nomine totius C.. iſtud
factum non probatur, & quatenus
probetur, non reuelaret, quia non in-
de induceretur vniuerſalis vſus, ità vt
ſpecialiter non prodeſſent vni, & ſem-
per ageretur de auferendo vni, & ac-
quirendo alteri. Vnde ex prędictis
remanet pręſcriptio, etiam quòd ac-
quiratur ad fauorem certi generis
perſonarum, Purpur. Conſ. 115. num.
18. Abb. in cap. cum Eccleſia Sutrina,
per illum text. num. 45. verſ. ego fa-
teor de cauſ. poſſ. & propr.*

*Non obſtat quòd cùm Communi-
tas potuiſſet ſtatuere, vt huiuſmodi
Redecima deberetur Eccleſię, hęc eſt
conſuetudo, etiam quòd acquireretur
perſonę particulari, Butr. in d. cap. fin.
num. 49. ante med. verſ. aduertendum
quòd quandoque, & num. 39. verſ. ſed
vbi hoc ius de conſuet. Aret. conſ. 23.
num. 11. verſ. reſtat igitur, quia dice-
bant Domini, quidquid ſit de hac con-
cluſione, quam pulchram, ſed non be-
nè probatam dicit Rocc. de Curt. de
conſuet. num. 426. ſecundùm magnã
impreſſionem hoc procederet. Et ma-
14 ximè in noſtris terminis, quando ſo-
lutio Redecimę ab initio fuiſſet volun-
taria, vt in ſimili habetur in cap. ad
Apoſtolicam de ſimon. Abb. in cap.
tuam, num. 4. eod. tit. Caſſad. deciſ.
vnica, de cõſuet. Caſtr. conſ. 364. n. 2.
& ſeqq. lib. 1. Oſaſc. deciſ. 99. num. 5.*

*15 Neque facit quòd cum non conſtet
de initio ex diuturna pręſtatione prę-
ſumitur Populum voluntariè ſe obli-
gaſſe, vt per Doct. in d. cap. ad Apoſto-
licam de ſimon. vbi Hoſt. num. 2. ver-
ſic. & ex eo Ioan. Andreas num. 5.
eodem verſ. Caſſad. d. deciſ. vnica, nu.
6. Nam hęc pręſumptio ceſſat in caſu
iſto, quia ex ſententia Regis Ioannis
conſtat, quòd occaſione ſolutionis hu-
ius Redecimę, populus Ciuitatis ſe
ſubleuauerat, & tumultum, & rebel-
lionem mouerat. Vnde ceſſat pręſum-
ptio voluntarię obligationis, l. in re-
bus C. de iur. dot. cum vulg.*

*16 Et ita concluſum, cum verſemur in
pręſcriptione non ſufficere quadrage-
nariam abſque titulo; ſed cum huiuſ-
modi Redecima ſit contra ius, iuxta
reſolutiones factas, requiri vel qua-
dragenariam cum titulo, vel imme-
morabilem, iuxta text. in cap. 1. de
pręſcript. in 6.*

17 Obſeruabis autem hac occaſione,
quòd dicens pro Decima Vigeſimam
deberi pro quibuſdam fructibus. Et
pro alijs Trigeſimam, pendente
lite condemnari nequit, vt omnium
fructuum Vigeſimam præſtet, *Faber
deciſ.*

deciſ. 24. in fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Borrell. in ſumma deciſ. tit. de Decim. nu. 86. tom. 1.

SVMMARIVM.

1 *Decima ſi ſit ſolita ſolui in pecunia, & non in ſua ſpecie, Vaſſalli illam in pecunia ſoluere tenentur, & ſi contrarium practicare vellent Domini grauarent.*

2 *Conſuetudo quòd Decima olerum ſoluatur in pecunia eſt ſeruanda.*

3 *Conſuetudo ne Domini gregũ ſoluãt Decimã de lana tonſa in ſua ſpecie, ſed in pecunia, eſt obſeruanda.*

4 *Decima non debet ſolui in pecunia, vbi conſuetudo hoc non approbauit, & ſic relaxauit prouiſiones Author vti Regius Auditor, num. 5.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando exiſtente conſuetudine non ſoluendi Decimam in ſua ſpecie, ſed in pecunia, Barones illam in ſpecie exigere prætendant, & è contra, ſi non exiſtente conſuetudine ſoluendi in pecunia, illam in pecunia vellent, & non in ſua ſpecie.

GRAVAMEN IX.

1 SI legitima, & iuridica vigeat conſuetudo, vt Vaſſalli eorum Baronibus ſoluere ſoliti ſint Decimam in pecunia, & non in ſpecie in tali poſſeſſione eſſent manutenendi, & vtique grauarentur, quando vtiles Domini in ſua ſpecie illam exigere vellent, prout ita determinaſſe Regiam Audientiam Apuleæ, me ibidem aſſidente Auditore in Anno 1632. reminiſcor penès Villanum Actuarium.

2 Seruandam namque eſſe conſuetudinem, quòd Decimæ olerum ſoluantur in pecunia, & non in ſpeciebus, determinauit *Rota in Pampilonen. Vicaria 5. Iulij de Anno 1593. coram R. P. D. Gypſio*, & recenter probat *Barboſa in ſuo tractat. de Offic. & Poteſtat. Parochi cap. 28. §. 1. num. 5. in fin.*

Redditur vera, & ſatis probata hæc opinio ex fuſiſſimè ſcriptis quàm nouiſſimè per *Regent. Valenzuel. conſil. 114. tom. 2.* vbi tutatur eſſe validam conſue-
3 tudinem nè paſtores, & Domini gregum ſoluant Decimam lanæ ab illis detonſæ in ſua ſpecie, ſed in pecunia ex venditione illius peruenta, apud quem cum latiori calamo perplura ſint conglomerata, quæ pro corroboratione huius Grauaminis ſummopere iuuarent illius remiſſione contentus circa hoc meum calamum requieſcere facio, vide ibi in facti contingentia, quia non pigebit.

4 Et è contra, ſi talis conſuetudo ſoluendi in pecunia non eſſet, nec poſſent Vaſſalli cogi ad dandam Decimam in pecunia, ſed ſufficeret illam in ſpecie præſtare, quòd ſi contrarium attentare vellent vtiles Domini, Grauamen vtique inducerent.

Hinc cum in Regionibus Comitatus
5 Moliſij quidam Baro hoc vellet innouare, & pro parte Vaſſallorum fuiſſet habitus recurſus ad Regium Tribunal Audientiæ: Ego vti vnus ex Auditoribus relaxaui prouiſiones, vt obſeruaretur ſolitum, & nihil innouaretur penès Clarellam Actuarium, quibus iam per Baronem fuit obtemperatum.

Conducunt pro corroboratione, quæ pleniori manu adduximus in *Grauamine 305. tom. 1.* quo in loco inſpici poterit.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas decimandi conceſſa Baronibus verſatur in Territorijs feudalibus.*

2 *Baro non poteſt exigere Decimam de ſatis in Territorijs priuatorum, & ita prouiſum in facti contingentia reportatur, nu. 3. & 4. & quid ſi id habeat ex præſcriptione, num. 5.*

Et quid agendum, vbi Barones in hac poſſeſſione reperiantur, vide num. 6.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere Decimam de Satis in Territorijs priuatorum.

GRAVAMEN X.

1 Poteſtas decimandi, quæ Baronibus ineſt verſatur regulariter in Territorijs Feudalibus, itaquòd quando in illis Vaſſalli ſeminant poſſint ab illis decimam exigere, vt in praxi videmus obſeruare.

2 Quòd ſi in priuatorum Territorijs ſemen mictatur non erit licitum Baronibus de illis decimam exigere, & aliter faciendo grauarent.

3 Patet enim, quod in lite vertente inter Illuſtriſſimum Marchionem Sancti Erami, & Vniuerſitatem dictę Terræ per Regium Conſiliarium Cęſarem Vitellium die 26. Menſis Maij 1584. reperitur prouiſum præfatum Marchionem debere abſtinere a Territorijs priuatorum exigere Decimam, ſed illam poſſe habere in Territorijs Baronalibus & Redditicijs feudo, aut conceſſis a Curia Baronali, vt cernitur in proceſſu in Banca de Mondellis.

4 Indè cum tempore meo in Regia Audientia Apulee ſimilis accidiſſet caſus, conſiderans Grauamen eſſe Vaſſallis talem exactionem prætenſam fieri a quodam Barone, fuerunt per vnum ex Collegis relaxatę prouiſiones, vt abſtinere deberet dictus Baro, & quòd Vaſſalli non teneantur ad ſolutionem decimę, niſi de ſatis in Territorijs feudalibus pęnes Mancinum Actuarium; & ego iterum dum renitens eſſet Baro ille ad inſtantiam ſubditorum expediui literas obſeruatoriales, quæ fuerunt deinde confirmatę per Sacrum Regium Conſilium in Anno 1632. & alias vidi expeditas ſimiles prouiſiones per Regium Conſiliarium D. Franciſcum de Campo bonę memorię.

5 Cęterùm ſi ex legitima pręſcriptione, vel ex priuilegio ineſſe huiuſmodi facultas Baronibus vtique Grauamen excluderetur ex dictis ſupra in pręludijs.

6 At ſi vtiles domini in poſſeſſione exigēdi talem Decimam reperirentur abſque legitima præſcriptione, & ſine priuilegio, quid tunc ſit agendum poteris te regulare iuxta latius dicta ſupra in pręlud. 1.

SVMMARIVM.

1 *Decima ſoluitur de Hortis.*

2 *Decima qualiter ſit ſoluenda, ſi ex Hortis coſitorijs Caules, & Indiuiæ, & ſimilia olera creſcant veſcendi gratia, & illa in parua quātitate colligantur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ex Hortis colitorijs, in quibus Herbæ, vt Caules, Indiuiæ, & ſimilia Olera, & Legumina creſcunt, veſcendi gratia, & illa in parua quantitate colligantur, integram Decimam ſoluere cogantur.

GRAVAMEN XI.

1 De Hortis ſoluendam eſſe Decimam apertis verbis ſignificauit Summus Pontifex in *cap. Non eſt tibi*, Hortis, *ſub tit. de Decim.* Et tradunt *Rebuff. in tract. particulari de Decim. quæſt. 8. num. 7. & 8.* & *Diaz in Regul. Decimarum verſic.* Decimo ſui interrogatus *num. 1.*

2 Verum *Monet. in tractat. ſuo de Decim. cap. 4. num. 11.* annuit, quòd ſi Horti ſunt olitorij, in quibus herbæ, vt Caules, Lactuchæ, Indiuiæ, & alia Olera creſcunt veſcendi gratia, tunc ex illis ad vſum Rectoris, ſiue Parochi, cui ſolet præſtari Decima computatis diebus Decima dari poteſt, refert & ſequitur nouiter *Barboſ. in tractat. de Offic. & Po-*

Poteſtat.Parochi cap.28.§.1. num.5. Et ambo affirmantes etiam quòd ſi legumina colligantur in parua quantitate, ita vt ſolum ſufficiant ad quotidianum vſum, tunc ad vſum Rectoris ex illis Decima ita dari poſſet, vt hodie ex meo horto Curatus ſumat, quantum ſibi opus eſt illo die, ſin autem in magna quantitate, ita vt alijs vendantur tunc de his integrè Decima ſoluetur.

Quare pro Coronide noſtri inſtituti dicendum eſt Barones iuxta ſupradicta ſe debere regulari, ne grauent, nam ſi habeant facultatem percipiendi Decimam ex huiuſmodi Hortis colitorijs, in quibus herbæ, vt Caules, & Indiuiæ, & alia Olera, & Legumina creſcunt veſcendi gratia, & illa in parua quantitate colligantur, integram Decimam exigere non valerent, ſed de illis ad propriũ vſum computatis diebus Decimam habere poterint; quòd ſi contrarium attentent, Vaſſallorum ſubintrabit Grauamen.

SVMMARIVM.

1 *D.Thomas laudatur.*

2 *Decimæ ante omnia ſolui debent, ac prius quàm ſoluantur tributa, & operariorum opera.*

3 *Barones in Decimis prædialibus habent Iuris aſſiſtentiam.*

4 *Decimas percipiunt Barones nullis deductis expenſis erogatis in colligendis fructibus.*

5 *Barones percipiunt Decimas non deducto ſemine, ſed integras, nulla habita ratione expenſarum.*

6 *Decimæ prædiales debentur antequàm penſio Colono partiario debeatur.*

6 *Decimas ſoluit Colonus ante quàm domino fundi penſio ſoluatur.*

8 *Dceimę ex aceruo ſolui debent nihilo prius deducto.*

9 *Decima venationum & piſcationis habentur pro mixtis, & debentur nullis deductis expenſis.*

10 *Decimę debentur prius quàm ſoluãtur tributa cenſus.*

11 *Decimę perſonales prouenientes ex artificio & negotiatione ſoluendę non ſunt, niſi deductis expenſis.*

12 *Expenſę factæ ex voluptate quando deducantur ex Decima.*

13 *Expenſę quare deducantur ex Decimis perſonalibus, & non realibus.*

14 *Baro grauat ſi exigat Decimas perſonales non deductis expenſis, etiã ſi Epiſcopo Decima ſoluatur, ſed vt Baroni, num.15. vbi deciſum.*

16 *Barones grauant ſi exigant Decimas non deductis expenſis in rebus non germinantibus.*

17 *Deciſio Card. Putei* 100. *libr.* 1. *refertur.*

18 *Decimę quando debeantur in fructibus pro vt colliguntur, & quando non.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi de induſtrialibus operibus, nullis deductis expenſis Decimam ſoluere cogantur.

GRAVAMEN XII.

1 FIrmauit Angelicus Doctor Dominicanæ Religionis ſplendor, & huius Ciuitatis Neapolis ornamentum
Thomas Sanctus in 2.2. queſt.33. art 2.
2 *ad 4.* ante omnia eſſe ſoluendas Decimas, priùs quàm ſoluantur tributa, & operariorum opera.
3 Hinc oritur in Decimis prædialibus habere Barones iuris aſſiſtentiam, & vt
4 illas percipere poſſint nullis deductis expenſis erogatis in fructibus colligendis
cap non eſt, vbi *Abb. & Reliqui de Decimis Archidiac. in cap. Reuertimini 16. quaſt.1. cap.tua, & cap.cum homines de Decim. S. Antonin in 2. part. ſumma tit. 4.cap.3.de* Decim. *ſub §. 3. Capic. deciſ.* 20.*Ranchin.concluſ.*301. *part.3. Garcia de expenſ.cap.1.num.37.Barboſ.in l.fructus num.36.ff.ſolut.Matrimon.Campanil.in diuerſ.Iur.Canonic.Rubric.12.ca.13. ſub num.159.*
5 Illaſque neque deducto ſemine, ſed inte-

integras ſoluendas eſſe, nulla expēſarū
ratione habita elicitur ex *cap. paſtoralis
de Decim.* & poſt antiquos probarunt
Caſſan. in conſuet. Burgund. Rubric. 3.
§. 1. in verbo faire les fucicts ſiens, num.
3. *Afflict. in conſtit. Regni Quanto cæteris
ſub num.* 18. & 19. vbi pariter *Foller.
Bellencin. in tract. de Charitat. ſubſidio
quæſt. 69. Franc. Marc. deciſ.* 198. *volum.*
2. *Niger in cap. Regni Volumus ſub nu.*
3. *Papon. libr. 1. Arreſtor. Franc. tit.* 12.
Arreſto 12. *Suarez de Relig. lib. 1. cap.* 33.
& 35. Videndus latè *Barboſ. de Offic. &
Poteſtat. Parochi cap. 28. §. 1. à num.* 34.
cum ſeq. vbi plura.
6 Nec dum Decimæ huiuſmodi prædiales in ſupradictis caſibus abſque ex-
penſarum detractione ſoluendæ veniūt,
verùm etiam antequam penſio Colo-
no partiario debeatur, *Gloſ. in c. quæſt.*
16. *quæſt.* 1. vel Domino quoque, *cap.*
7 *Taa il* 2. *de Decim.* Et ſic Decima ſoluē-
da eſt à Colono anrequam Domino
fundi pěſio ſoluatur, Ita quòd ſiuè pro-
prium, ſiue alienum prædium colat De
8 cimas, tenetur ex Aceruo ſoluere nihil
prius deducto, *Sot. in tractat. de Iuſt. &
Iur. quæſt. 4. art. 2. ad 4. Argum. lib. 9.
Viuius deciſ. nuper adducta nu.* 18. vbi
9 *ſub nu. 1.* reſpectu Decimæ piſcationis,
ſic pariter concludit, illas nempè debe-
ri expenſis minimè deductis ex *Capyc.
allegat. dec. 20. n. 5.* Addo concordantes
*Foller. in d. Conſtit. Regni quantò cæteris
nu. 34. Maxill. in conſuetis Bari* Rubric.
de Immunit. Eccleſ. §. à Decimis num. 29.
Gam. deciſ. Luſitan. 150. & 232. *Mare-
ſcott. var. reſolut. libr. 2. cap.* 108. *num.*
15. & *ſeq. Monet. de* Decim. *cap. 6. quæſt.*
4. *num.* 29. vbi ſic pariter de Venatio-
num Decimis concludit illas habendo
pro Decimis mixtis.
10 Quare illas integrè, & abſque dimi-
nutione ſoluendas eſſe prius quàm de-
ducantur tributa cenſus, vel ſimilia,
fundarunt *Couarruu. libr. 1. variar. reſo-
lut. cap. 27. num. 13. Leſſius de Iuſtit. &
Iur. cap. 39. dub. 3. num. 16. libr. 2. Caldas
Pereira de emption. cap. 9. num. 7. Genuen.
in practicabil. Eccleſ. quæſt.* 197. *num.* 2.

11 DEcimæ autem perſonales proue-
nientes ex Artificio, & negotia-
tione ſoluendę non ſunt; niſi deductis
expenſis *cap. paſtoralis*, vbi *Gloſ. & DD.
de Decim. Gloſ. in cap. cum homines in
verſic. decimatis de Decim. Bal. in ſua
Margarita in verbo Decima, Armilla in
ſumma in verbo* Decima, *Afflict. deciſ.* 252
Molfeſ. in ſumma Theolog. Moral. tract.
6. *cap. 4. num. 51. tom. 1. Borrell. in ſumma
deciſ. tit. de* Decimis *num. 12. tom. 1.* ad id
adducit, & ſequitur *Viuium in d. deciſ. 4.
num. 21. cum ſequent.* qui pariter voluit
negotiatorem ſoluere de lucro deci-
mam deductis expenſis, quas ipſe facit
de pecunia decimata, & quòd nè dum
deducendę ſunt expenſæ de Decimis
perſonalibus vtiliter erogatis, verùm
12 etiam factę ex voluptate, dūmodo hoc
in fraudem non appareat allegat *Gloſ.
Io: Andr. Innocent. Hoſtienſ. & Cardin.
in cap. paſtoralis de* Decim. & *Rebuff. in
tract. de* Decim. *quæſt. 11. num. 4.* & ego
addo *Monet. in tract. de* Decim. *cap.* 6.
quæſt. 4. num. 33. vbi poſt alios reddit
13 rationes differentię cur de perſonali-
bus deducantur expenſæ, & non de prę-
dialibus; nam in negotiationibus, & ſi-
milibus, de quibus perſonalis Decima
ſoluitur, præcipuè operatur manus ho-
minum, in prædialibus præcipuè manus
Dei; Item quia bis eadem res decima-
retur.
14 Hinc ad noſtrum propoſitum licet
inferre Barones grauare, quando à Vaſ-
ſallis vellent exigere Decimas perſona-
les non deductis expenſis, prout ſic fuit
pluries deciſum in Sacro Regio Con-
ſilio, & in Regia Camera Summariæ,
etiam quando Decima prædicta debe-
15 tur Epiſcopo tamquam Baroni, vt
pluries iudicatum fuit in eiſdem Tri-
bunalibus inter Epiſcopum Motulæ
cum vtili Domino eiuſdem Ciuitatis,
refert *Molfeſius in Indic. ſuæ ſum-
ma Thelogia moralis in verbo expen-
ſæ tom.* 1. vbi reddit rationem, quia
non adeſt ratio diuerſitatis inter deci-
mam debitam Eccleſię, & debitam Ba-
roni, vt poſt *Paridem de Puteo in ſuo
tract. de Rintegrat feudorum fol.* 22. *col.*
1. aduertit *Anna alleg. 94. num. 11. in
fin.*
16 Poſſet & pariter Grauamen ſubin-
trare, quando Barones exigere vellent
Decimam non deductis expenſis in Re-
bus non germinantibus, cum in tali
caſu eſſe expenſas deducendas nouiſſimè
declaret *Borrell. in ſumma deciſ. d. tit. de
Decimis num. 11. tom. 1.* vbi ponit exē-
plum

Digitized by Google

plum in expenſis, quæ fiunt in confectione zaccari, & ego addo ſic tenentē *Staibanum conſ. 4. num. 15.* & tu vide *deciſ. Rota apud Puteum deciſ. 200. lib. 1.* à qua vt melius Lector percipiat veritatem, volui illam ad vnguem inſerere, & eſt vt infra.

17 *Fuit dubitatum in vna Canarien. Decimarum coram Domino Verallo 24. Martij 1541. inter incolas ex vna & Capitulum Canarien. præſuppoſito quòd in factione zaccari manus hominis præcipuè operetur, an ante ſolutionem Decimæ debeant detrahi expenſæ pro parte incolarum dicebatur quod ſic, quia aut volumus ius commune tantùm, & tunc verum eſt, quòd expenſę, quę fiunt in ſeparando fructus à fructu, poſtquàm ſunt collęcti de iure debent deduci. Hinc eſt quòd Decimę debent ſolui prout fructus colligitur in grano in ſpica, in vino in vua, in oleo in oliua, vt per Hostienſ. in capitulo Paſtoralis colum. 8. verſ. prędialis. & per Bal. in cap. pernit de Decimis, & procedit in fructibus, qui non germinant, eùm expenſę quę fiunt in colligendo fructus, non deducantur iuxta text. & Abbat. in cap. paſtoralis, in 1. not. de Decimis; Aut nos volumus conſiderare conſuetudinem, & tunc in terris in quibus fiebat zaccarum, vtputa in Regno Valentię ſolutio fiebat deductis expenſis, vt eſt probatum; Aut volebamus conſiderare conſuetudinem in alijs rebus in locis vicinis, & erat probatum, quòd Decimę non poterant ſolui in cannis, cùm talis ſolutio fuiſſet inutilis, cùm de facili rumperentur nec liquore, ſed tantùm in zaccaro omnes illę expenſę quę fiebant vſque ad zaccarum, dicebantur expenſę factę in colligendo fructus, ergo de iure non debent deduci.*

SVMMARIVM.

1 *Paupertas an excuſet à ſolutione Decimarum, an verò ſit remittenda in partem, num. 4. & 5.*

2 *Decima Papalis an debeatur à paupere.*

3 *Decima tutori non debetur à paupere.*

5 *Charitatiuum ſubſidium nullum aut paruum debetur à Clericis pauperibus.*

6 *Barones à Vaſſallis pauperibus Decimas ſi exigant grauat.*

7 *Baro pauper an exigat Decimas à Vaſſallis pauperibus.*

8 *Adiutorium an debeatur Baroni à Vaſſallis pauperibus, ſed vide nu. 11. 12. & 13.*

9 *Paupertas excuſat à ſolutione tributorum, talearum, & collectarum Regibus debitarum.*

10 *Paupertas quæ requiratur, vt excuſetur quis à ſolutione tributorum, & alijs oneribus.*

11 *Thorus in verbo Adiutorium tomo 2. declaratur.*

13 *Paupertas non ſufficit allegari, ſed debet probari, vt excuſet.*

14 *Paupertas probata in vniuerſali nō excuſat ſingulos à ſolutione adiutorij.*

15 *Functiones fiſcales in Regno non exiguntur à pauperibus.*

16 *Functiones fiſcales ſoluuntur pro numero focalariorum in Regno.*

17 *Adiutoria in Regno exiguntur pro numero focalariorum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones exigunt Decimas, & Adiutoria à Pauperibus.

GRAVAMEN XIII.

Porrigunt iuſtum Grauamen Vaſſalli, quando Barones volunt exigere ab eis

eis Decimas non obſtante, quòd ipſi eſſent valdè inopes, & vltra ſibi, familiæque neceſſaria non percipiant.

1 Paupertas enim excuſat in hoc caſu à ſolutione Decimarum, vt poſt Antiquorum ſcholam tradiderunt *Franc. Marc. deciſ. 198. num. 6. tom. 2. Palat. in Repetit. Rubric. de donation. inter vir. & uxor. §. 65. num. 46. Bellencin. in tract. de charitatiu. ſubſid. quæſt. 77 num. 2. Perez in l. 2. tit. 5. lib. 1. ordinam. gloſ. vnic. verſic. prætere a dubitatur*, vbi id æquitati, & veritati conſonum, *Ceual. commun. contra comm. quæſt. 729. nu. 22 Rutilius Benzon de fuga quæſt. 2. libr. 2.* Latè vt alios omittam D. Præſul *Riccius in Prax. fori Eccleſ. reſol. 115. tom. 2.* vbi varijs fundamentis hanc probat ſententiam.

2 Et à Decima Papali perſoluenda paupertatem excuſare eum, qui præter cõgruum decentemque ſui ipſius, & familiæ victum non habent, affirmarunt. *Boer. deciſ. 135. num. 5. Batz. de Decim. Tutor. cap. 10. nu. 10 Bellencin.* qui alios ſecum vehit *in tract. de charitatiuo ſubſidio 4. quæſt. 77. nu. 1. Guttierez de Tutel. cap. 12. num. 6. part. 3.* nouiſſimè *Aluarez in tractat. de priuileg. paupertat. quæſt. 28. num. 69. part. 1.* vbi *num. 72.*
3 nec pauperum Tutoribus Decimam aliàs pro labore debitam eſſe ſoluendam concludit.

4 Quamuis *Cornel. Benincaſ. in tract. de pauper. ſpecial. 6. in Iudic. num. 29* in huiuſmodi caſu exiſtimet, miſericorditer eſſe agendum cum paupere, tantùmque ei relinquere, quo viuere poſſit, & per hoc Decimarum ſolutionem in partem vel in totum remittere ex *D. Thom. 2. 2. quæſt. 87. artic. 4. in fin.* & Ego addo textum *in cap. final. 16. quæſt. 1.* & eandem probant opinionem *Genuen. in practica. bil. Eccleſ. quæſt. 200.* & modernè *Buccaron. in different. inter Iudic. Ciuil. & Criminal. different. 100. num. 12.* cui videtur aſſentire *Carocc. deciſ. 52. n. 6.*

5 Redditur vera prima opinio; Nam charitatiuum ſubſidium à Clericis pauperibus, nullum, aut paruum pro ſua, ſuorumque ſubſtentatione beneficium habentibus exigi debet, ad textum in *cap. licèt, & cap. Apoſtolus in fin. de cenſibus, cap. 1. de Magiſtr. ca. placuit, 1. quæſt. 2. Mandoſ. de Monitor. quæſt. 37. num. 6. Menoch. de Arbitrar. Iudic. caſ. 216. n. 13. libr 2. Bellencin. in d. tract. de charitatiuo ſubſid. quæſt. 30. Boer. deciſ. 135. num. 3. Cardinal. Tuſc. concluſ 85. à nu. 2. lit. D. Gaonnis de charitatiuo ſubſid. quæſt. 37.* vbi tamen quòd ſi vltra ſuum ſuorumque victum Clericus ex beneficio percipiat, licèt ad integrum ſubſidij onus non aſcendat pro exceſſu illo tenebitur, refert & ſequitur *Aluarez in d tract. de priuileg. pauper. quæſt. 38. num. 33. & 34. part. 1.* vbi *num. 35.* idem in ſubſidio, quod hodie in Hiſpaniarum Regnis præſtant Clerici concludit firmans ad illud pauperes Clericos, quorum beneficiorum redditus neceſſarij ſunt pro ſua ſuorumque ſubſtentatione minimè teneantur.

6 Quare nè longior euadam omittendo multa ſimilia, quæ hic adaptari poſſent firmanda eſt ex ſupradictis concluſio, Barones non poſſe à Vaſſallis pauperibus exigere Decimas, quando vltra ſibi, familiæque neceſſaria non percipiunt.

7 Vel ſaltem dimidiam partem remittere, & alteram exigere debent. quando Barones non eſſent diuites, quia tunc eſt habenda pariter ratio eorum egeſtatibus, idque erit æquum pro ambobus, cùm in rigore in tali caſu, poſſent prætendere contrarium Barones, ex Reg. *Text. in l. non quemadmodum in fin. ff. deliber. Agnoſcend.* & ex adductis per *Surd. in tract. de aliment. tit. 7. quæſt. 8.* & nouiter per *Gratian. forenſ. diſcept. tom. 3. cap. 572.*

8 Et reſpectu Adiutorij in caſibus in *Conſtit. Regni, Quàm plurimum*, contentis idem ex relatis ſucceſſiuè venit firmandum, nè illud debeat exigi à Vaſſallis pauperibus, cum à Tributis, talijs & collectis Regibus, alijſue Dominis
9 temporalibus debitis excuſare paupertatem pateat ex *l. 4. §. Inopes ff. de Muner. & bonor. cap. licèt extra de Cenſibus*, & tradunt *Gloſ. in l. omnes la 1. in verbo compelletur* C. de *Annon & Tribut. libr. 10. Bal. in l. etiam num. 17.* C. *de exequut. Rei iudic. Franc. Marc. deciſ. 490. libr. 1. Marſil. ſingul. 619. Gerard. de Petra Sancta ſingul. 73. Auendan. de exequend. Mãdat. Reg. cap. 14. num. 33. part. Auiles in in cap prætor. 34. in verbo pobres num. 4. Card. Tuſc. concluſ. 447. num. 16. liter. G. Raudenſ. de Analog. libr. 1. cap. 40. num.*
10 *23. & ſequent.* vbi eum, qui intolerabili pauper-

paupertate premitur, ideſt, qui operi-
bus tantùm ſuis viuit ab omni onere,
& contributione excuſari ex caterua
Doctorum tuetur.
11 Et quamuis recentiſſimè *Thor. in
Compend. decis. Regni in verbo Adiutoriũ
tom. 2.* referat, quòd in cauſa Ioannis
Cicalæ cum Vniuerſitate Sternetæ ſu
per petitione Adiutoriorũ, non obſtan-
te oppoſitione paupertatis Vaſſallorũ,
ac Baronis opulentia, fuerint illi con-
demnati ad ſoluẽdum, data autem qua-
dam dilatione, referente Conſiliario
Fabio Riccardo apud Actuarium de
Ferrarijs.
12 Ego tamen vellem videre proceſſum,
quia forſitan fuit allegata paupertas,
13 nec probata, prout requiritur iuxta
tradita per *Maſcard. de probat. concluſ.
526. Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo pau
per, Caualer. deciſ. Rot. 514.* & apud nos
in *prax. elect. fori quæſt. 34. à num. 15. cũ
ſequ. ſect. 2.* in vltima impreſſione Nea-
politana.
14 Vel quia pro parte Vniuerſitatis pau-
pertas fuerat allegata in vniuerſali, &
ſub hoc prætextu fortè volebant ſe exi-
mere omnes Ciues à tali ſolutione,
quod durum fuit viſum Sacro Conſilio,
nam in Vniuerſitate non poſſunt eſſe
omnes Ciues ita pauperes, & mendici,
vt quinque Carolenos ſoluere ſinguli
non valeant pro tali effectu, & proin-
de non fuit habita ratio de tali oppoſi-
tione, ac ſecus ſi pro parte aliquorum
particularium fuiſſet oppoſita pauper-
tas.

Vel tandem, quia de paupertate Vaſ-
ſallorum per tranſennam fuit dictum, nec
ſpecialiter, & formiter allegata.
15 Vnde pro corroboratione anteſigna-
næ opinionis in fauorem pauperum
ſatis iuuat, nam à functionibus fiſcali-
bus illi in Regno ſunt exempti, cum
non exigantur ab ipſis, & quamuis fiat
numeratio focolariorum ipſorum, fit
deinde alleuiatio in damnum fiſci, vt te-
ſtatur de hac praxi *Regens de Ponte in
tract. de poteſtat. Proreg. tit. de Regalibus
impoſitionibus tit. 4 § 1. num. 6.*

Igitur ſi Catholica Maieſtas illos
16 exemptos facit pro his functionibus fi-
ſcalibus, quæ ſoluuntur pro numero
focolariorum, vt idem *Regens loco indi-
cato* facit fidem. Ita & ſimiliter, cùm
17 pro numero focolariorum exigatur hu
iuſmodi Adiutorium à Baronibus, de-
bent & pauperum focularia eſſe à tali
ſolutione exempta, prout ſic videtur
innuere *Frecc. in tract. de ſubfeud. libr. 2.
Author. 2 ſub num. 30.* ibi (*Vel ſi in
Vniuerſitate eſſent aliqui pauperes, qui
non poſſent ſoluere.*)

Et proinde non obeſt allegata Deci-
ſio forſitan ex ſupra conſideratis facta,
quando enim Relatores Deciſionum
non interfuerunt votis non poſſunt eſ-
ſe integri teſtes, nam ſæpè ſepiùs De-
creta proferuntur ex varijs figuris cau-
ſarum, & ex motiuis à partibus, nec ab
Aduocatis ſomniatis (loquor vti exper-
tus) nam non vna vice mihi accidit in
Regio Tribunali collegiato, in quo iu-
dicaui.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, nec de optimo, nec de peio-
ri ſoluendæ ſunt.*
2 *Regula ſeruanda in ſolutione Deci-
mę animalium.*
3 *Barones grauant Vaſſallos ſi exigũt
Decimas de melioribus relictis pe-
ioribus rebus.*
4 *Ius tapetorum reſpectu Decimæ olei
quomodo ſit exigendum?*
5 *Aequalis boni & mali debet eſſe
partitio.*
6 *Comodum cum incomodo eſt conpen-
ſandum.*
7 *Lucrum vti diuiditur inter ſocios,
ita damnum diuidi debet.*
8 *Vſusfructuarius tenetur ad tributa,
onera realia, & alia quę ratione
fructuum præſtantur.*
9 *Emphiteuta tenetur pro rata ad tri-
buta, & onera realia.*
10 *Hęres grauatus per fideicommiſsũ
tenetur pro rata ad onera realia
donec poſſeſſio eſt penès eum.*
11 *Onus reale recognoſcitur pro rata
patrimonij & comodi.*
12 *Habens poteſtatem eligendi, non
debet eligere meliora, ſed medio-*
cria

cria debet accipere arbitrio boni viri.

13 *Mulier recuperans dotem in bonis ſtabilibus, non poteſt eligere de melioribus.*

14 *Filius pro ſua legitima non poteſt eligere bona meliora, ſed mediocria.*

15 *Baro non cogitur recipere Decimam de fructibus peioris conditionis.*

16 *Aequalitas quid ſit?*

17 *Aequalitas pacis, & tranquillitatis cultrix.*

18 *Inæqualitas ſeditionis ſeminarium.*

19 *Aequalitas in omnibus eſt ſeruanda, & inter omnes.*

20 *In dubio præſumitur æqualitatem fuiſſe ſeruatam inter filios, patres, fratres, & ſorores.*

21 *Aequalitas inter contrahētes eſt ſeruanda.*

22 *Interpretatio eſt capienda vt contrahentes non iudicentur ad imparia.*

23 *Aequalitas inter ſocios ſeruanda eſt, & in dubio præſumendum eſt fuiſſe ſeruatam.*

24 *Malus ciuis eſt cui ſatis non id quod alijs ſat eſt.*

25 *Aequalitas ſi ſeruetur, murmuris occaſio excluditur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro Decimis quas debent habere à Victualibus, Fructibus, & Animalibus, i'la melioris conditionis pro ipſis ſeligant.

GRAVAMEN XIV.

1 Fideliter ſunt accipiendæ, & pariter præſtandæ Decimæ, hoc eſt, vt nec optimum, nec peius accipiatur, reſpectu recipere debentis, & tradatur reſpectu conſignare debentis, ad textum in *cap. quicunque il 1. 16. quæſt. 1.* cum adductis per *Monetam in ſuo tract. de Decim cap. 6. quæſt. 4. num. 26.* vbi in ma-

2 teria ſolutionis Decimæ Animalium dicit poſſe ſeruari Regulam, vt de Vitulis, vel Agnis prout ſub virga paſtorali tranſeunt decima ſoluatur ex *Diaz in Reg. Decimarum quæſt. 14. num. 17. & Rebuff. in tract. de Decim. quæſt. 6. num. 29. & quæſt. 19.*

3 Vnde ſi occaſione Decimarum ſibi debitarum Barones vellent accipere meliora victualia, Animalia, & ſimilia, & peioris conditionis reliqua relaxare pro Vaſſallis, vtiq. grauare dicentur.

4 Ad inſtar grauant, quando pro iure Tapetorum, in quibus triturantur oliuæ pro conficiendo oleo vigore Decimæ ſibi debitæ accipiunt oleum melioris conditionis, quod ſtat ſuperius in tinello. & aſtans ſubtus Vaſſallis Dominis oliuarum conſignant, itaut quamuis decimam partem videantur recipere pro tali iure; Tamen in rei veritate habita ratione ad qualitatem olei, quod ipſi accipiunt, videntur quaſi habere medietatem, vt practici in hoc miniſterio mihi fidem fecerunt, & proinde iuridicè grauata eſt Vniuerſitas Vitulani In Anno 1581. contra Baronem ſuum id agentem, & petijt licere ipſi Vniuerſitati, aut oliuarum Domino deputare Tertium, qui deberet diuidere impenſis dictæ Vniuerſitatis, vel Domini olei, ad finem, vt cuilibet diſtribuatur debitum abſque fraude.

5 Aequalis enim boni, & mali debet eſſe partitio, & incommodi debet ſapere diuiſio, aliàs Leonina illa nuncuparetur, contra omne ius, *l. ſi non fuerit, §. fin. ff. pro ſocio, Matienſ. in l. 2. tit. 9. libr. 5.*

6 *Recopilat. gloſ. 1. num. 1.* cùm comodum cum incommodo ſit compenſandum *l. cùm filio, ff. ad ſyllan.* vbi quòd omne comodum cum ſuo onere pertranſit. *Cardinal. Tuſc. conclaſ. 374. lit. V. tom. 8.*

7 Vnde videmus meritò quòd ſicuti lucrum inter ſocios diuiditur, ita & damnum diuidi debet, *l. cùm duobus, §. damnum, ff. pro ſocio, Regens Valenzuel. conſ. 143. volum. 2. Sanz Morquecch. in ſuo tractat. de diuiſ. Bonor. libr. 2. cap. 5.* vbi declarationes ad hanc regulam reportat, & vſufructuarius tenetur ad tri-

8 buta, ad onera realia, & ad cætera omnia quæ ratione fructuum præſtantur, *Afflict. deciſ. 252. num. 2. Caualc. de vſufruct.*

fruct. num.162. Garcia de expenſ. & melioat.cap.11. num.47. Peregrin.de fideicommiſſ.art.50. num.20. Idem dicēs in Emphiteuta, & in hærede grauato per
9 fideicommiſſum; donec pęnès eos poſſeſſionis comodum permanet confirmat alia adducens *Coſta de portion.rata quaſt. 157.*fundans *quaſt.158.*onerum cuiuſque generis præſtationis metiri ratæ naturam, & proinde onus reale agnoſci pro
11 rata patrimonij, & comodi, *Franc. Marc.deciſ.805.tom.1.*

12 Confert pro corroboratione, quia habens poteſtatem eligendi non poteſt eligere meliora, ſed mediocria debet ac-
13 cipere arbitrio boni viri, vt reſpectu mulieris recuperantis dotem in bonis ſtabilibus hipotecatam, ne valeat eligere ad ſui arbitrium meliorem, præter antiquiores ſunt videndi *Card. Mantic. in tract. de tacit. & ambig. conuent. tit.30. num. 15. cum ſequ. Molfeſ.in coment.ad Conſuet.Neap.quaſt. 5. num.33. part.4.*
14 *tit. de Iur. Dot.* & reſpectu filij pro ſua legitima notarunt poſt cæteros *Gabriel concl.4.de legitim. & Menoch. de Arbitr. Iudic.caſ.163.num.21.libr.2.*quæ omnia probata fuerunt à nobis *in Praxi dationis in ſolutum quaſt.5.part.1.* vbi lubeat videre.

Pręterea conſiderandum eſt, quòd ſi
15 de Victualibus, Oleis, & Animalibus vilioris conditionis Vaſſalli vellent dare pro Decima debita Baronibus, vtique non reciperent; Igitur & è contra, Cùm alteri non debeat quis facere, quod ſibi fieri nolit, cùm hoc iuſtitiæ ſummę conſiſtat, Ne facias alteri quidquid ipſe ab altero pati nolis, *c.1. c. Iniquum eſt 32. quaſt.2.Neuiz.in ſylua Nuptial.libr.4. num.48. circa finem, Tiraquel. in l. 13. connub. num.38.& ſequ.* refert, & ſequitur nouiſſimè *Regens Valenzuel.conſ.144 num.15.volum.2.*

16 Aequalitas namque, quæ eſt proportio habentium vnam quantitatem ſecūdùm *D.Thom.in 1.ſentent.num.19.part.*
17 *1.* diciturque pacis, & tranquillitatis
18 cultrix; vt è contra, Inæqualitas ſeditionis Seminarium vocatur, vt ait *Eraſm.in*
19 *Apoph.* ſemper eſt ſeruanda in omnibus & inter omnes, etiam inter filios; patres fratres, & ſorores, *Dec. conſ.26. Magon. deciſ. Lucenſ.48.num.18. Amat.dec. Marchiæ 44. Gratian libr.3.diſcept.forenſ cap. 539.num.23.* Rota *in Recent. deciſ. 155. num.7.part.2.* Et in dubio ita eſt præſu-
20 mendum, quòd ſcilicèt inter iſtos æqualitas interfuerit, & ad illam reducti ſint *Soccin.conſ.108.libr.3 Magon. deciſ.62. num.61.Neuiſ.in ſilu.Nupt.num.47. lib. 6.*

21 Et reſpectu contrahentium æqualitatem eſſe ſeruandam fundauit *Dec. conſ. 414.num.7.* vbi quod in contractibus ea ſemper eſt facienda interpretatio, vt nūquam inter contrahentes ſit iudicādum ad imparia, quod ſequuntur *Surd. deciſ. 64.num.23.Gratian.lib.3. diſcept. forenſ. cap.520. num.9.* & voluit *Rota deciſ. 11 part.2.in Recent.*

23 Prout & inter ſocios illam pariter eſſe ſeruandam, imò in dubio ſemper ſeruatam in ſocietate præſumi notarunt *Afflict.deciſ.58.& Rot.deciſ.460. num.8. & 14.part.1.in Recent.*

24 Malus enim Ciuis eſt ille, cui non ſatis eſt id quod & cæteris ſatis eſt, vt
25 ait *Eraſm. in popb.* vbi etiam quòd ſi æqualitas ſeruetur, murmuris occaſio excluditur.

SVMMARIVM.

1 *Ciuibus licet colere Territoria, quāuis pro præterito non fuerint culta, num.4.*

2 *Rei ſuæ quiſque moderator, & arbiter eſt.*

3 *In traditione rei ſuæ quis poteſt apponere legem, quam vult.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur colere Territoria propria, quæ nequaquam fuerunt culta.

GRAVAMEN XV.

SVb prætextu, quòd quædam Territoria propria nonnullorum Ciuium Terræ
1 Vici de Montanea non eſſent ſolita coli, dum & illa colere Domini vellent, Illuſtr. Marchio Vtilis Dominus eos impedie-

pedicbat, ob quod habito recenſu ad Sacrum Regium Conſilium per Conſiliarium Io. Felicem Schalaleonem Commiſſarium deputatum, extitit prouiſum licere dictis Ciuibus Territoria propria colere, quamuis pro præterito non fuerint culta, de quo non prohibeantur ab eorum Domino, vt patet in proceſſu Grauaminum d. Terræ in Banca Actuarij Figliolæ: ſicque aliàs ad fauorem particularium d. Terræ prouiſum reperio per Conſiliarium de Franchis Commiſſarium, vt fol. 387. proceſſus.

2 Rei enim ſuę quilibet poteſt eſſe moderaror, & Arbiter *vulg. l. in re mãdata C. Mandat. l. in traditionibus ff. de pactis Rot. decif. 105. num. 6. tom. 1. part. 1. Molin. de Iuſtit. & Iur. & diſput. 1. tract. 3. concluſ. 1. Card. Tuſc.* ſulè *concluſ. 486. lit.* D. *& concluſ. 112. lit. R.*

3 Vndè in traditione Rei ſuæ quis poteſt apponere legem quam velit *l. ſi quid poſſeſſorem §. ſic autem. & l. ſed & ſi lege §. conſuluit ff. de petit. hæredit. l. legem C. de donat.* cum alijs de quibus per *Surd. de Aliment. tit. 9. quaſt. 18 num. 13. & 14. Çaldas Pereira de poteſt. eligendi cap. 16. num. 6. Cabed. decif. 31. part. 2. & Cened. pract. quaſt. canon. cap. 35.* liberaque ſuarum rerum diſpoſitio cuique eſt conceſſa, *Ramon. conſ. 34.*

Hic ad fauorem Terræ Sibaris conquerentis de ſuo Vtili Domino, qui pro comodicate Affictatorum tenimentorũ Territotiorum feudalium faciebat prohibere Ciuibus, ne coleregt propria Territoria in conuicinijs mandrarum exiſtentia, fuit prouiſum, vt dictus Dominus abſtineret, & licere Ciuibus illa colere, vt in Banca Sarni.

Aſſeuerat tamen infra citandus, ceſſare allegatam Regulam, vt rei ſuæ quilibet ſit moderator, vbi lex in aliquo caſu reſiſteret, vel quando quis deteriorem conditionem alteriʒs faceret, *Thomaſet. regul. 247.*

SVMMARIVM.

1 *Conductores Territoriorum, & debentes Terratica non tenentur iteratò ſeminare.*

2 *Improbè Neptunum accuſat, qui ſecundum Naufragium facit*

Culpa imputari nequit illi, qui non agit, quod facere non tenetur, ibid.

3 *Barones grauant exigendo Terragia ex Territorijs iudatis ſub prętextu quod iteratò Vaſſalli non ſeminauerint prædia illa inundata, & quid ſi ſciendo territoria eſſe ſolita inundari & hoc nõ obſtante conduxiſſet nu. 9. & declara vt num. 10*

4 *Conductor, vbi deficit in cultura non petit penſionis Remiſſionem.*

5 *Leuiſſima Culpa non afficit Conductores.*

6 *Culpa leuiſſima dicitur, quæ in omittendo committitur.*

7 *Omiſſio diligentiæ, quæ ſi eſſet profutura dubitatur non obligat.*

8 *Culpa non eſt non feciſſe, quod ſi fuiſſet factum, parum, aut nihil profuiſſet.*

10 *Puella, quæ ſciebat tempore ſtupri ſtupratorem habere votum Religionis non poteſt cogere illum ad deſpoſandum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quòd iteratò non ſeminauerint prędia aliàs inundata cogantur ſoluere de eis ſolita Terratica, nec Remiſſio penſionis eis fiat.

GRAVAMEN XVI.

1 COonductores, & debentes Terratica non tenentur iteratò ſeminare poſt inundationem, quæ pendentes fructus corrupit ita latè tutatur *Surd. decif. 87.* eo quia non legitur iure cauſum quod bis ſemina quis proicere teneatur *ex l. illum C. de Collat.* & quod iure cautum non reperitur non eſt ſuperſtitioſis inventionibus præſumendum *Crauett. conſ. 90. num. 2. Becc. conſ. 35. num. 4.* & improbè Neptunnum accuſat, qui ſecundum Naufragium facit, & culpa imputari nequit non facienti quod facere non tene-

tenetur *Aretin.conſ. 111. col. fin. Crauett. conſ. 63. num. 9.* Et proinde
teſtatur, quòd licèt ad impediendam
remiſſionem penſionis conuenię Dom.
Franciſcus Anguiſola opponebat D.
Ioanni Carolo de Rubeis conductori,
quòd poſt fluminis inundationem, quæ
pendentes fructus corruperat non iterum
conductor ſeminari curaſſet, Senatus
tenuit culpam obijci minime poſſe,
& conſequenter remiſsionem penſionis
eſſe faciendam.

3 Hinc grauantur Vaſſalli, ſi Barones
ſub hoc prætextu, quòd iterato non ſeminauerint
prædia aliàs ſata, & inundata
velint exigere Terragia, nec facere
remiſſionem, penſionis prout ſic in facti
contingentia fuit determinatum in Collegio
habito tempore inundationis, quę
prouenit à Monte Veſuuio in Regionibus
Nolæ, Octaiani, Auellæ: Cardinalis,
Mariliani, & alibi in locis conuicinis.

Et quamuis in huiuſmodi caſu obijceretur,
aliquos Dominos Terrarum poſt
inundationem denuò ſeminaſſe, & fructus
recepiſſe, & ideò ob hanc negligentiam
deberent illi qui non ſeminauerant
adſtringi ad ſoluenda Terragia, ac
ſi ſeminaſſent, nec potuiſſe prætendere
4 remiſſionem penſionis ex regula quòd
quando conductor deficit in cultura,
non petit remiſſionem penſionis ad
textum in *l. ſi vno §. cùm quidam, l. ex conducto ff. locat.*

Tamen reſpondebatur, quòd ſicuti
exquiſitæ eſſet diligentiæ ſegete ſemel
aquarum inundatione corrupta, & vaſtata
iterum ſeminare, ita leuiſſimæ cul-
5 pæ eſſe tali extrema diligentia non fuiſſe
vſum, quæ leuiſſima culpa non afficit côductores,
cùm de illa minimè teneatur,
l. in iudicio, vbi Gloſ. & Bal. C. locat. l. ſi vt certo §. nunc videndum, ff. comodat.
eum adductis per *Menoch in conſ. 53. nu.*
6 *21.* vbi leuiſſimam nuncupat culpam,
quæ in omittendo committitur, *Aretin. in §. præterea Inſtit quibus mod. recontrabatur obligatio, Alexander conſ. 50. num. 9. vol 1.*

Vltra quod dubitabatur ſi ex ſemine
iterato eſſent fructus naſcituri ex copioſitate
cineris ſuper territoria illa, & dû
certum non erat quòd diligentia eſſet
7 profutura ex omiſſione culpa obijci nequiuerat,
l. 2. §. penult. & ibi Bald. ff. ad Tertull. Oldrad. conſ. 136. num. 5.

Idque eò maximè verificabatur, nam
in rei veritate pauca quantitas ex reite-
8 rato ſemine fuerat recollecta, ideo culpa
non erat omittere, quod ſi factum
fuiſſet, parum, aut nihil profuiſſet; *l. fin. §. 1. ff quis ordin. in bon poſſeſſ ſeru. Bald. conſ. 145. vol 3.* cum adductis per *Surd. allegat deciſ. 87.* vbi cum iſta tranſit opinione,
& alias adducit rationes, & reſponſiones.

Cęterùm ego hodie eſſem in opinione,
quòd dum talia Territoria ſint ſu-
9 biecta huic inundationi, prout & pluribus
annis vidimus in praxi, ſi illa conducantur
vti talia non poterint conductores
hanc remiſſionem petitionis intentare,
Theſaur. forenſ. quæſt. 47. num. 11. libr. 2. vbi ſic per Senatum deciſum affirmat,
quamuis inundatio aſportaſſet
maiorem partem rei, cum ei imputandum
ſit, dum ſtatum Territorij ſciebat,
& ad contractum ſe adſtrinxit, *Bald. in l. ſi ea lege num. 3. C. de vſur. Aretin. conſil. 139. num. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 715. part. 1. Surd. conſ. 197. num. 16. lib. 2. & conſ. 400. num. 25. libr. 3.* Ad inſtar puellæ, quę
10 ſciuit corruptorem habere impedimentum
voti Religionis, vel caſtitatis, nequit
ſub prætextu ſtupri cogere illum ad
contrahendum matrimonium promiſsû
Fr. Bartholom. à S. Fauſto in ſpecul. Confeſſar. art. de retlit diſput 8 quæſt. 23. Leſſ. de Iuſtit. & Iur. libr. 2. cap. 10.

11 Licèt ſi inundatio eſſet ſatis diuerſa
ab ordinaria, & ſic extra ſolitum, tunc
mihi perſuaderem eſſe faciendam remiſſionem
penſionis ad tradita per *DD. in l. ſed & ſi §. quæſitum ff. ſi quis Caution. Corn. conſ. 23. lib. 2. Celſ. Vg. conſ. 18. Maſtrill. deciſ. 299.* vbi latiſſimè in hac
materia remiſsionis mercedis loquitur.

SVMMARIVM.

1 *Multa poſſunt opponi in exactione Adiutoriorum.*

2 *Barones non poſſunt exigere adiutoria propria authoritate, & ſi exigunt grauant, num. 6. Et quid in praxi ſeruatur, num. 12.*

3 *Creditor ſi pecuniam debitam propria authoritate capit, cadit à credito.*

4 *Legatarius ſi propria authoritate capit legatum, cadit à legato.*

5 *Authoritate propria rem ſuam occupare nemini licet.*

7 *Pragmatic. 1. §. item de ſalar. eorum recenſetur, & illi datur intellectus, num. 8.*

9 *Correctio non fit niſi in expreſſis.*

10 *Correctio eſt euitanda regulariter.*

11 *Superfluitas potius, quàm correctio eſt toleranda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones Authoritate propria Adiutorium capere velint, nec pro illius conſequutione ſuperiores adire curent.

GRAVAMEN XVII.

1 QVia circa exactionem huiuſmodi Adiutoriorum aliàs debitorum Baronibus virtute *Conſtitut. Regni. Quàm plurimum*, multa poſſunt opponi pro parte Vaſſallorum, vel circa quantitatem, vel circa tempus in conſignando, vel circa negatiuam non obligationis illa dandi, puta quia non ſit de caſibus, in quibus tenentur adiutorium præſtare.

2 Ideò tutò firmare poſſumus Regulam, non poſſe Barones propria authoritate Adiutoria capere, ſed pro illorum obtentione debere adiri ſuperiorem, vt ſuprapoſitam rationem non conſiderando ſimpliciter fatetur *Petra in addit. ad Capic. deciſ. 137. num. 2.* & ego addo *Afflict. in Conſtit. Regni, Quam plurimum, num. 25.* vbi quòd exigere nequeunt huiuſmodi Adiutorium ſine litteris, & licẽtia Regis, adducit *cap. Regni Regis Roberti non impreſſum.*

3 Iuuat, quia nec creditori pecuniam ſibi debitam propria authoritate capere eſt licitum, quod ſi agat ius crediti amittere cautum eſt in *l. creditorem, ff. ad l. Iul. de vi priuat. l. extat ff. quòd metus cauſa*, cum concordantibus per *Bonifac. in tract. de furt. §. poſſeſſionis nu. 36.* de quo & latiùs per *Gabriel. concluſ. 1. à num. 38 cum ſeq. de acquirend. poſſeſſ.* & fuſius per *Menoch. de recuperand. poſſeſſ. Remed. 5.* vbi declaratam materiam ad ſaturitatẽ habes.

4 Et Authoritate propria legatarius nequit legatum capere, quod ſi faciat amittit legatum *l. non dubium C. de legat* de qua materia videndi ſunt *Diaz. Regul. 407. Clar. in §. Teſtamentum. quæſt. 68. Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. Remed. 2.* vbi luculenter *Card. Tuſc. concluſ. 151. lit. L.*

5 Et generaliter ne ad infinita pergamus Authoritate propria rem ſuam occupare, & ius ſibi dicere minimè licere, iura ſunt clara in *l. ſi quis in tantam, C. vnde vi l. nullus, C. de feudis l. Iulianus, ff. de Iudic.* vbi quàm fuſiſſimè DD. tractant materiam, & perampliationes, ac limitationes, vt vnum pro omnibus adducam *Farinac. in tract. de furtis quæſt. 175. à part. 1. cum ſequ.* vſque ad *partem 11.* vbi copioſè generalia & particularia adducit, quæ hic adaptari poſſent, & illa vti nimis vulgaria referre prætermiſſo, ſola relatione contentus.

Eò maximè, nam perplura huius farinæ coadunauimus *forenſ. quæſt. tom. 2. cap. 75.* dũ diſcuſſimus articulum ſi proprietarius finito vſufructu in poſſeſſionem ipſius propria authoritate ſe ponere poſſit.

6 Inde exactionem huiuſmodi Adiutoriorũ propria authoritate ne faciant vtiles Domini, quia cum ſit eis id agere interdictum faciendo grauant.

7 Nec deſturbat *Pragmatic. 1. §. Item cum Regni huius conſtitutionibus ſub Rubric. de ſalar. eorum qui mittuntur pro ſeruit. Regio*, ex qua totum contrarium videtur colligi.

7 Siquidem inueſtigando liceat dicere ibi non concedi ſpecificè, vt propria authoritate exigant, & ſi in argumentum valeret deduci, dum ſtatuatur exigi in caſibus expreſſis in Conſtitutionibus, & Capitulis Regni, ſicque limitatum, quòd ſi dubitari contigerit, vt ſit immoderatum, tunc ad Prouinciæ Iuſtitiarium recurrendum ſit.

Vnde

Vnde ego philoſophando aſſero, quòd dum eſt adeundus Iudex in certo caſu, Igitur ſecus eſt regulariter.

Vltra quod iudico non obeſſe, nam aliud eſt abſque litteris Regijs exequi, & aliud eſt in caſu immoderationis ad Superiorem recurri.

Primum fuit omiſſum in cit. Pragmat. imò ibi mandatur ſeruanda eſſe Capitula, & Regni Conſtitutiones, quod ſpecificè reperitur prouiſum in *cap. Regni Regis Roberti, incip. pro parte Vniuerſitatis Viei*, ne exigatur abſque Regijs litteris, correctio autem minimè fit, niſi in expreſſis, *§. Tribus Auth. quib. mod. eſſic. legitim. Rota in Romana illegitimitatis coram R. P. D. Lugdunen.* quia regulariter correctio eſt euitanda, *l. ſi quando, C. de inoffic. teſtam. l. 1. C. de inoffic. dot. Cardin. Tuſc. concluſ. 1036. lit. C.* Et potius ſuperfluitas, quã correctio eſt tolerãnda, vt probat *Ramon. conſ. 10.*

Et proinde per nos hic firmata ſatis vera remanent.

12 Itaquòd iuridicè in praxi videmus ſeruari Vtiles Terrarum Dominos ſolere ſupplicationes porrigere in Regijs Tribunalibus, & præcedente informatione condemnari Vaſſallos ad ſolutionem vt poſt hæc ſcripta eidem noſtræ inhærendo ſententiæ teſtatur, & tuetur modernus *Montan. in tract. de Regalibus, §. extraordinaria Collatio, Ad ſeliciſſimam, & c. num. 5. in fine, fol. 121.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus baiulos & conſeruatores abſque mercede.*

2 *Salarium baiulorum quomodo taxetur per Sacrum Conſ.*

3 *Salarium conſeruatori dato Baroni ab Vniuerſitate quomodo taxetur, & quomodo ſoluendum, num. 4.*

5 *Altari ſeruiens, de Altari viuere debet.*

6 *Gratis ſeruire nullus adſtringitur, ſed mercedem laboris reportare conueniens eſt.*

7 *Barones non ſoluentes mercedes pro conſeruatoria, & baiulatione, peccant, & tenentur ad reſtitutionem.*

8 *Domini Terrarum non ſoluentes mercedem ſuis Officialibus, peccant mortaliter, & tenentur ad reſtitutionem.*

9 *Baro ſi renuat dare mercedem baiulis, & conſeruatoribus, Vniuerſitas non cogitur illos aſſignare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus Baiulos, & Conſeruatores, qui debeant inſeruire abſque mercede.

GRAVAMEN XVIII.

1 Authoritate rerum iudicatarum habemus fundatam concluſionem grauari Vaſſallos, ſi Vniuerſitates cogantur dare Baronibus Baiulos, & Conſeruatores, qui debeant inſeruire abſque mercede.

2 Pater enim, vt Magnifica Vniuerſitate Terræ Piſtieij conqueſta in Sacro Regio Cõſilio de eius Vtile Domino quotannis volente duodecim Baiulos, videlicet ſex pro quolibet ſemeſtri gratis, & abſque aliquo ſalario, fuit per Regium Conſiliarium Virellium prouiſum capiendam eſſe informationem, & interim pro quolibet baiulo ſolui ſalarium ducatorum ſex ſingulis ſex menſibus apud Magiſtrum Actorum de Caro, & hoc in Anno 1567. licèt pro Vniuerſitate Sicinini fuerit aliàs prouiſum, vt Dux vtilis Dominus dictæ Terræ deberet ſoluere ducatos quatuor tertiatim pro quolibet iurato, exiſtente Commiſſario D. Vincentio de Franchis tunc Regio Cõſiliario in Anno 1572. vt in Banca de Mondellis.

Et cum pro parte eiuſdem Magnificæ Vniuerſitatis Piſticij eſſet porrectum Grauamen, contra dictum Baronem expetentem quotannis Conſeruatorem, nec ei aliquid ſalarij tribuentem, per

dem Conſiliarium Vitellium cauſæ Cō-
miſſarium fuit prouiſum, capiendam eſſe
informationem, & interim conſeruato-
3 ri ſoluendum eſſe ſalarium ducatorum
duodecim ſingulis Annis pęnès eumdem
Actuarium de Caro; ſicque etiam fuit iu-
dicatum pro Vniuerſitate Sanctæ Ca-
therinæ, contra vtilem Dominum die
14. Aprilis 1580. vt in proceſſu f. 2. apud
Roppulum tunc Actuarij, & ita pariter
reperio prouiſū pro Vniuerſitate Terrę
Valuæ contra Baronem, vt in Banca de
Mondellis, & alias pro vniuerſitate S.
Gregorij contra Iacobum vtilem Do-
minum pęnès Iubenum Actuarium, ad
cuius fauorem fuit pronunciatum ſala-
rium menſatim eſſe ſoluendum.

4 Satis enim rigiditatis ſaperet, quē ſuis
proprijs impenſis ſeruire debere, cum
5 Altari ſeruiens de Altari viuere debeat;
6 & gratis ſeruire nullus aſtringitur, ſed
mercedem laboris reportare conueniēs
eſt, *cap. ex bis 12. quaſt. 1. cap. fin. 7. quaſt.
1.* vbi etiam *gloſ. 1. & gloſ. in cap. charitatem 12. quaſt. 2.* probat nouiſſimè, &
exornat *Aluarez de Velaſc. in tract. de
priuileg. paupertat. quaſt. 28. part. 1.* &
conferunt ſcripta per nos ſupra in *Grauam. 112. & 163. tom. 1.*

7 Vnde ſi Barones cogerent Vaſſallos
ad ſibi inſeruiendum in conſeruatoria
& in *B*aiulatione gratis, nec ſalarium ſol
uerent, vtique peccarent, & tenerentur
ad reſtitutionem.

Confert *Graff. in libr. 3. deciſ. cap. 1. tit.
de Domin. Temporalibus num. 8. verſic.*
8 *vigeſimo ſecundo*, vbi fundat, quod vti-
les Terrarum Domini non ſoluentes
mercedem debitam ſuis Officialibus,
peccant mortaliter, & ad reſtitutionem
obligantur.

9 Et ideò tutò agnoſcere poſſumus, vt
Baronibus renuentibus dare mercedem
ſupradictis perſonis, non poſſe cogi Vni-
uerſitates locorum ad illos aſſignandos,
prout ſic reperio prouiſum ad fauorem
ſupradictæ Vniuerſitatis Piſticij ſub die
17. Iunij 1567. per eumdem Conſiliariū
Vitellium apud eumdem Magiſtrum
Actorum de Caro, & aliàs fuit prouiſum
per S. Conſil. ad inſtantiam Vniuerſita-
tis Terræ Poſtilioni contra eius Vtilem
Dominum, exiſtente Commiſſario Re-
gio Conſiliario Bermundez Actuario Fi-
gliola.

SVMMARIVM.

1 *Pro exactione introituum feudalium licet Baronibus habere Aerarium ab Vniuerſitatibus.*

2 *Barones non poſſunt cogere alios Ciues, quàm Aerarium, ad exigendum alios redditus, vbi deciſum, & num. 8.*

3 *Cogere ciues pro exactione introituum, eſt augere onus Vniuerſitatibus.*

4 *Oneris augmentum probibetur dari ad inſtar & oneris duplicatio.*

5 *In dubio iura ſeruitialia debita Baronibus ſunt reſtringenda, nec de caſu ad caſum extenduntur, aut de perſona ad perſonam.*

6 *Iura ſeruitialia debita Baronibus ſunt odioſa, & ideo ſtrictam recipiunt interpretationem.*

7 *Pluralitas perſonarum non præſumitur, niſi probetur ab allegante.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vltra Aerarium, qui ſolet introitus feudales exigere cogantur dare alios Ciues ad faciendas Baronum exactiones.

GRAVAMEN XIX.

1 PRo exactione introituum feudalium,
quamuis liceat Baronibus habere
Aerarium ab Vniuerſitatibus.
2 Tamen non poſſunt cogere cæteros
aliquos Ciues particulares ad exigendos
pariter alios redditus, prout ſic reperio
prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis San-
ctæ Catherinæ cōtra eius Vtilem Domi-
nū exiſtente Commiſſario D. Vincentio
de Franchis in Anno 1580. pęnès Rop-
pulum Actuarium, cùm enim Baro dictæ
Terræ vltra Aerarium, quem quotannis
habebat à tali Vniuerſitate, vellet per

alios

alios particulares Ciues exigi debere
centibus prouentus, & alios redditus habito
recurſu ad Sacrum Conſilium per
Magnificum Commiſſarium extitit pro-
uiſum introitus omnes per Aerarium
exigi debere, nec alios poſſe cogi.

3 Eſſet inquam augere onus Vniuerſi-
tatibus, ſi vltra Aerarium ſolitum dari,
& alij Ciues quærerentur per Barones,
quod quidem non licet, cùm oneris aug-
4 mentum prohibeatur dari, ad inſtar &
oneris duplicatio, *l. nauis onuſta, §. cum
autem, ff. ad l. Rod. de Iact. l. Titia cum
Teſtamento, § qui in vita, ff. de leg. 2. l.
vnum ex familia, § ſi rem ff. eod. tit. Card.
Tuſc. concluſ. 136. liter. O. tom 5. Mar.
Antonin. var. reſolut. libr. 1. reſolut. 97.
num. 4.*

5 Et in dubio ſemper potiùs ſunt re-
ſtringenda iura ſeruitialia debita Ba-
ronibus, quàm laxanda, & de perſo-
na ad perſonam, nec de caſu ad caſum
6 ſunt extendenda; ſunt enim & illa odio-
ſa, & ideo ſtrictam recipiunt interpreta-
tionem, *Rota in Mediolanen. Seruitutis
coram R. P. D. Pegna.* vbi etiam quòd
pluralitas ſeruitutum nõ præſumitur ad
inſtar nec pluralitas Actuum, *l. omnium,
C. de Teſtament.* & ibi *Gloſ. l. fin. C. de
Reb. cred. cap. in præſentia verſic. verum
de probat. Euerard. in Topic. legal. loco 86
Maſcard. de probat. concluſ. 1174. Meno-
chius de Arbitr. Iudic. libr. 2. caſ. 93. num.
32.* qui *in tractat. de præſumpt. libr. 6.
quæſt. 15 num. 36. cum ſequ.* nec etiam
7 præſumi pluralitatem perſonarum, niſi
probetur ab allegante fundauit, quod
etiam dixerunt *Surd. conſ. 61. num. 74.
volum. 1.* & *Rota in nouiſſim. deciſ. 5. num.
4. part. 1.*

8 Hinc cùm vna vice caſus accidiſſet
eruentandus in Regia Audientia Comi-
tatus Moliſij, me exiſtente cauſæ Com-
miſſario, & relatore iuxta ſupradicta
extitit determinatum in Anno 1632. pe-
nès Villanum Actorum Magiſtrum.

SVMMARIVM.

2 *Pro guſtibus Baronum Vniuerſita-
tes non tenentur dare perſonas, ſed
ſoluendæ ſunt ſi Barones illas ve-
lit, & quid ſi pro venationibus,
num. 1. & 3. vbi grauantur aliàs
Vaſſalli.*
4 *Soliti venari, & aucupari mediante
ſalario, cogi poſſunt ſeruire Baroni
ſoluta ſolita mercede.*
5 *Qui venantur voluptatis cauſa, vel
ſunt habiles ad tale exercitium
non poſſunt cogi à Baronibus, vt
cum eo eant ad venandum, etiam
ſoluta mercede.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro cauſa Venationis, vel Aucupij Homines ab Vniuerſitatibus extorqueant.

GRAVAMEN XX.

1 ETiam venandi, & aucupandi gratia
homines ab Vniuerſitatibus per
Barones peti videmus, imò ad dandos
coguntur, nec verecundia afficiuntur, ip-
ſos guſtibus vacando pauperes defati-
gare velle, vhæ ipſorum conſcientijs.
2 Sciant igitur, quòd quando ad hunc
effectum homines habere intẽdunt, ſub-
ditis Grauamen afferunt, quia pro gu-
ſtibus Dominorum Vniuerſitates per-
ſonas dare non teneentur, ſed ſi quos ve-
lint ipſi mediãte ſalario querere debent,
vt dixit *Rota* ad alium finem *in Veronen.
ſeruitutis coram R. P. D. Lugdunen.*

Hinc pro Grauamine fuit recognitum
apud Cõſiliariũ Cæſarem Vitelhum Cõ-
3 miſſarium ſpecialiter deſtinatum, quãdo
Magnifica Vniuerſitas Piſticij cõqueſta
eſt, quia eius vtilis Dominus expetebat
homines, qui debebant eidem inſeruire
pro venatione; & proinde fuit prouiſum
penès Carum Actuarium, quòd Baro ab-
ſtineret, nec pro tali cauſa Vniuerſita
tem moleſtaret ad dandos illi Ciues pro
venatione, & abſtinere debere ab hoc
etiam fuit prouiſum per Conſiliarium
Quatram contra Illuſtr. Ducem Sicinia-
ni in Anno 1565. vt in Banca de Mon-
dellis.

Con-

Concurrerem tamen in fauorem Ba-
4 ronum, vt ſi adeſſent Venatores ſoliti
ire ad venandum, & aucupandum me-
diante ſalario, vel vendendi cauſa vena-
tionem, & aucupium, ſi Barones ipſi
vellent ire pro tali effectu ſoluta curren
ti mercede, poſſent illos cogere ad eun-
dum ſecum pro tali exercitio, ſicque in
piſcatioue facienda, & in ſimilibus cau-
ſis mihi ſuaderem ex dictis ſupra in *Gra-
uamin.82.tom.1.* & ſoluto ſalario poſſe
illos vti pronîſum reperio ad fauorem
Vniuerſitatis Vici de Montanea, vt in
proceſſu in Banca Figliolæ.

Nec ſilentio pertranſeam cum grano
ſalis dixiſſe ſolitos ire pro mercedc. vel
5 vendendi eanſa ad venandum, poſſe co-
gi, qua volui excludere illos, qui volup-
tatis cauſa irent ad tale exercitium per-
agendum, nec fui opinionis includere
habiles, cùm non ſimus in caſibus ne-
ceſſarijs, ſed voluptatis, & guſtus, à qui-
bns habiles debent eſſe exempti, & Do-
mini cogere nequeunt illos, vt pluries
prouidit S.C.

SVMMARIVM.

1 *Regulæ quæ debentur patri, debentur & filio, non habet locum in præſtatione ſeruitiorum.*

2 *Filius gaudet priuilegio electionis fori, quo gaudet pater.*

3 *Baro an cogat Vaſſallos ad ſeruitium maſſariæ, quæ eſt matris.*

4 *Fratres Baronum, filij, & conſanguinei non poſſunt in ſubditos exercere iura dominicalia, & num. 10. vbi deciſum.*

5 *Iura dominicalia non extenduntur ad alios, qui verè domini non ſunt, licèt habeantur pro talibus.*

6 *Leges pęnales non extenduntur ad illos, qui verè tales non ſunt, licèt habeantur pro talibus.*

7 *Aliud eſt eſſe Baronem, aliud haberi pro Barone.*

8 *Aliud eſt eſſe Ciuem, aliud haberi pro ciue.*

9 *Lex de dominis Officiorum loquens non intelligitur de Arrendatarijs.*

11 *Fratres Baronis non poſſunt depaſcere oues in territorijs Vniuerſitatum ſolitis vendi, niſi ſoluant pretium herbagij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ad præſtanda ſeruitia Filijs, Fratribus, & Coniunctis Baronum cogantur.

GRAVAMEN XXI.

1 RESTRINGITUR quidem in odioſa mate-
ria præſtationis ſeruitiorum Re-
gula illa, vt quæ debentur patri deben-
tur & filio, vti eidem perſonæ, de quo-
rum connexitate fuſo ſermone perplura
nos cumulauimus *in Praxi elect. & va-
riat. fori quæſt. 9. ſect. 3. in recentiſſima
editione Neapolitana*, dum volnimus ad-
iuuare concluſionem, & firmare Regu-
lam, vt filius priuilegiatæ perſonę habē-
tis priuilegium electionis fori, eodem
beneficio gaudeat quo & pater.

Hinc quamuis Vaſſalli ad ſeruitia im-
poſita à Baronibus adſtringantur, iuxta
eorum tamen decentiam, & ſtatum, vt
aliàs diximus in *prim. tom. huius tracta-
tus*, & patet ex inueteratis noſtrorum
Tribunalium prouiſionibus.

Tamen non per hoc eodem iure de-
bent vti filij Baronum in imponendis ſer
uitijs pro eorum priuato comodo, ſic-
que reperio prouiſum ad fauorem Vni-
uerſitatis Terræ Controni contra eius
Baroniſſam pęnès de Ferrarijs Actua-
rium.

3 Cùm enim filij Baroniſſæ dictæ Terrę
pro ſeruitio Campi, ſeu Maſſariæ, quam
ſeiunctim à matre faciebant, iuberent
pęnalibus mandatis, & cum pęnarum
exactione cogerent Ciues einſdem Ter-
ræ ad inſeruiendum ipſis ad illum effe-
ctum, habito recurſu ad Sacrum Conſi-
lium fuit per Ioannem Andream de Cu-
te Regium Conſiliarium, & cauſæ Com-
miſſarium ſub die 16. Nouembris 1568,
decretum, quòd dicti Ciues non tenean-

tur

tur ſeruire, niſi vtili Dominę, & reſpectu bonorum feudalium tantùm.

4 Et quod reſpectu filiorum Baronum dicitur, habet pariter & magis locum reſpectu fratrum, & aliorum conſanguineorum eorumdem, cum non ſit conueniens, vt omnes poſſint in ſubditos exercere iura dominicalia: ſed ſolùm veri Domini hanc facultatem exercere debent.

Licet enim ſupradicti quodammodo ex coniunctione, quam habent cum Ba-
5 ronibus fictè quaſi videantur Barones, in effectu Barones non ſunt, & iura dominicalia non extenduntur ad illos, qui
6 verè non ſunt tales, licèt habeantur pro talibus, ad inſtar pęnalium legum, quæ non extenduntur ad eos, vere tales non exiſtentes ſed habitos pro talibus *Seraphin. deciſ. 137. num. 3. Giurba*
7 *conſ. crim. 96. num. 15.* Aliud eſt enim eſſe Baronem, aliud autem haberi pro
8 Barone prout aliud eſt eſſe ciuem, aliud haberi pro ciue *Ludouiſ. dec. 279.* illud inquam veritatem, hoc fictionem denotat *Tiraquel. de Reuocand. donat. gloſ. reuertatur num. 225. Azeued. in l. 4. num. 14. & 15. tit. 20. libr. 6. Recompilat.* Et ideò lex de Dominis Officiorum loquens de Arrendatarijs intelligi non
9 poteſt *Seraphin in d. deciſ. 537.* Ex dictis per *Soccin. conſ. 275. num. 5. vol. 2.*

10 Vndè alias cum conqueſta eſſet Vniuerſitas Terræ Rionigri in dicta Terra adeſſe plures Fratres Baronis, omnes volentes dominari, & quotidiem iniungentes ſeruitia particularibus eiuſdem Terræ pro vſibus particularibus ipſorũ Fratrum, & proinde inſtaret decerni non eſſe obligatos inuitos ad pręſtanda ſeruitia prædictis Baronis Fratribus mediante decreto Iulij de Palermo Regij Conſiliarij, & cauſæ commiſſarij extitit prouiſum ciues dictæ Terræ non cogi inuiti à fratribus Magnifici Baronis ad præſtanda ſeruitia, quæ exigere non debeant niſi à volentibus vt in proceſſu grauaminum dictę Terræ *fol. 493.* in Banca de Felice.

11 Quæ quidem Vniuerſitas rationabiliter quoque dicebat, quod Franciſcus Carrafa frater Io: Antonij Carrafæ Baronis dictæ Terræ non poterat facere depaſcere ſuas Oues in Territorijs & herbagijs dictæ Vniuerſitatis ſolitis vendi pro neceſſitatibus abſque eo quod ſolueret eidem Vniuerſitati prætium, ſicuti ſoluebant omnes alij Ciues habentes animalia, quod & fuit intentatum meo tempore in Regia Audientia Comitatus Moliſij contra Nepotes cuiuſdam Baronis, licet nulla ſubſecuta fuerit determinatio, quoniam pro parte Vniuerſitatis non fuit proſequutum iudicium.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli non coguntur præſtare animalia pro acceſſu teſtium examinandorum ad fauorem* Baronis *contra Vniuerſitatem eorum, & num. 2.*

3 *Vaſſalli non fraudant iura Dominicalia, ſi denegant ſeruire Baroni contra eorum Vniuerſitates, & quare, num. 4.*

5 *Nemo tenetur contra propria commoda laborare.*

6 *Contra proprium intereſſe nemo laborare præſumitur.*

7 *Dare commoditatem contra ſe nemo adſtringitur, & quare.*

8 *Nemo cogi poteſt contra ſe ad producendum teſtes, & aduerſarium iuuare.*

9 *Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum.*

10 *Aduocatus aduocando contra proprium dominum priuatur feudo, fallit ſi in cauſa propria aduocet contra dominum, quia excuſatur, num. 11.*

12 *Nemo vtilitatem alienam propriè præferre cogitur, etiam ſi vnus ſit Dominus, alter Vaſſallus.*

AR-

Digitized by Google

cria debet accipere arbitrio boni viri.

13 *Mulier recuperans dotem in bonis ſtabilibus, non poteſt eligere de melioribus.*

14 *Filius pro ſua legitima non poteſt eligere bona meliora, ſed mediocria.*

15 *Baro non cogitur recipere Decimam de fructibus peioris conditionis.*

16 *Aequalitas quid ſit?*

17 *Aequalitas pacis, & tranquillitatis cultrix.*

18 *Inæqualitas ſeditionis ſeminarium.*

19 *Aequalitas in omnibus eſt ſeruanda, & inter omnes.*

20 *In dubio præſumitur æqualitatem fuiſſe ſeruatam inter filios, patres, fratres, & ſorores.*

21 *Aequalitas inter contrahẽtes eſt ſeruanda.*

22 *Interpretatio eſt capienda vt contrahentes non iudicentur ad imparia.*

23 *Aequalitas inter ſocios ſeruanda eſt, & in dubio præſumendum eſt fuiſſe ſeruatam.*

24 *Malus ciuis eſt cui ſatis non is quod alijs ſat eſt.*

25 *Aequalitas ſi ſeruetur, murmuris occaſio excluditur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro Decimis quas debent habere à Victualibus, Fructibus, & Animalibus, illa melioris conditionis pro ipſis ſeligant.

GRAVAMEN XIV.

1 Fideliter ſunt accipiendæ, & pariter præſtandæ Decimæ, hoc eſt, vt nec optimum, nec peius accipiatur, reſpectu recipere debentis, & tradatur reſpectu conſignare debentis, ad textum in *cap. quicunque il 1. 16. quæſt. 1.* cum adductis per *Monetam in ſuo tract. de Decim cap. 6. quæſt. 4. num. 26.* vbi in ma-
2 teria ſolutionis Decimæ Animalium dicit poſſe ſeruari Regulam, vt de Vitulis, vel Agnis prout ſub virga paſtorali tranſeunt decima ſoluatur ex *Diaz in Reg. Decimarum quæſt. 14. num. 17. & Rebuff. in tract. de Decim. quæſt. 6. num. 29. & quæſt. 19.*

3 Vnde ſi occaſione Decimarum ſibi debitarum Barones vellent accipere meliora victualia, Animalia, & ſimilia, & peioris conditionis reliqua relaxate pro Vaſſallis, vtiq. grauare dicentur.

4 Ad inſtar grauant, quando pro iure Tapetorum, in quibus triturantur oliuæ pro conficiendo oleo vigore Decimæ ſibi debitæ accipiunt oleum melioris conditionis, quod ſtat ſuperius in tinello. & aſtans ſubtus Vaſſallis Dominis oliuarum conſignant, itaut quamuis decimam partem videantur recipere pro tali iure; Tamen in rei veritate habita ratione ad qualitatem olei, quod ipſi accipiunt, videntur quaſi habere medietatem, vt practici in hoc miniſterio mihi fidem fecerunt, & proinde iuridicè grauara eſt Vniuerſitas Vitulani In Anno 1581. contra Baronem ſuum id agentem, & petijt licere ipſi Vniuerſitari, aut oliuarum Domino deputare Tertium, qui deberet diuidere impenſis dictæ Vniuerſitatis, vel Domini olei, ad finem, vt cuilibet diſtribuatur debitum abſque fraude.

5 Aequalis enim boni, & mali debet eſſe partitio, & incommodi debet ſapere diuiſio, aliàs Leonina illa nuncuparetur, contra omne ius, *l. ſi non fuerit, §. fin. ff. pro ſocio, Matienſ. in l. 2. tit. 9. libr. 5.*
6 *Recopilat. gloſ. 1. num. 1.* cùm comodum cum incommodo ſit compenſandum *l. cùm filio, ff. ad ſyllan.* vbi quòd omne comodum cum ſuo onere pertranſit. *Cardinal. Tuſc. concluſ. 374. lit. V. tom. 8.*
7 Vnde videmus meritò quòd ſicuti lucrum inter ſocios diuiditur, ita & damnum diuidi debet, *l. cùm duobus, §. damnum, ff. pro ſocio, Regens Valenzuel. conſ. 143. volum. 2. Sanz Morquecch. in ſuo tractat. de diuiſ. Bonor. libr. 2. cap. 5.* vbi declarationes ad hanc regulam reportat, & vſufructuarius tenetur ad tri-
8 buta, ad onera realia, & ad cætera omnia quæ ratione fructuum præſtantur, *Afflict. deciſ. 252. num. 2. Caualc. de vſufruct.*

fruct. num.162. Garcia de expenſ. & meliorat.cap.11. num.47. Peregrin.de fideicommiſſ.art.50. num.20. Idem dicẽs in Emphiteuta, & in hærede grauato per
9 fideicommiſſum; donec pęnès eos poſſeſſionis comodum petmanet confirmat alia adduceus *Coſta de portion.rata quaſt. 157.* fundans *quaſt.158.* onerum cuiuſque generis præſtationis metiri ratæ naturam, & proinde onus reale agnoſci pro
11 rata patrimonij, & comodi, *Franc. Marc.deciſ.805.tom.1.*
12 Confert pro corroboratione, quia habens poteſtatem eligendi non poteſt eligere meliora, ſed medioeria debet ac-
13 cipere arbitrio boni viri, vt reſpectu mulieris recuperantis dotem in bonis ſtabilibus hipotecatam, ne valeat eligere ad ſui arbitrium meliorem, præter antiquiores ſunt videndi *Card. Mantic.in tract. de tacit. & ambig. conuent. tit.30. num. 15. cum ſequ. Molfeſ.in comment.ad Conſuet. Neap.quaſt. 5. num.33. part.4.*
14 *tit. de Iur. Dot.* & reſpectu filij pro ſua legitima notarunt poſt cæteros *Gabriel concl.4.de legitim. & Menoch. de Arbitr. Iudic.caſ.163.num.21.libr.2.* quæ omnia probata fuerunt à nobis *in Praxi dationis in ſolutum quaſt.5.part.1.* vbi lubeat videre.

Preterea conſiderandum eſt, quòd ſi
15 de Victualibus,Oleis,& Animalibus vilioris conditionis Vaſſalli vellent dare pro Decima debita Baronibus, vtique non reciperent; Igitur & è contra,Cùm alteri non debeat quis facere, quod ſibi fieri nolit, cùm hoc inſtitiæ ſummę conſiſtat, Ne facias alteri quidquid ipſe ab altero pati nolis, *c.1. c. Iniquum eſt 32. quaſt.2.Neuiz.in ſylua Nuptial.libr.4. num.48. circa finem, Tiraquel. in l. 13. connub. num.38.& ſequ.* refert,& ſequitur nouiſſimè *Regens Valenzuel.conſ.144 num.15.volum.2.*
16 Aequalitas namque, quæ eſt proportio habentium vnam quantitatem ſecũdùm *D.Thom.in 1.ſentent.num.19.part.*
17 1. diciturque pacis, & tranquillitatis
18 cultrix; vt è contra, Inæqualitas ſeditionis Seminarium vocatur, vt ait *Eraſm.in*
19 *Apoph.* ſemper eſt ſeruanda in omnibus & inter omnes,etiam inter filios; patres fratres,& ſorores, *Dec. conſ.26. Magon. deciſ.Lucenſ.48.num.18. Amatadec. Marthia 44.Gratian libr.3.diſcept.forenſ cap. 539.num.23.* Rota *in Recent. deciſ. 155. num.7.part.2.* Et in dubio ita eſt præſu-
20 mendum,quòd ſcilicèt inter iſtos æqualitas interfuerit, & ad illam reducti ſint *Soccin.conſ.108.libr.3 Mazon. deciſ.62. num.61.Neuiſ.in ſilu.Nupt.num.47. lib. 6.*
21 Et reſpectu contrahentium æqualitatem eſſe ſeruandam fundauit *Dec.conſ. 414.num.7.* vbi quod in contractibus ea ſemper eſt facienda interpretatio, vt nũquam inter contrahentes ſit iudicãdum ad imparia, quod ſequuntur *Surd. deciſ. 64.num.23.Gratian.lib.3. diſcept. forenſ. cap.520. num.9.* & voluit *Rota deciſ. 11 part.2.in Recent.*
23 Pront & inter ſocios illam pariter eſſe ſeruandam, imò in dubio ſemper ſeruatam in ſocietate præſumi notarunt *Afflict.deciſ.58.& Rot.deciſ.460. num.8. & 14.part.1.in Recent.*
24 Malus enim Ciuis eſt ille, cui non ſatis eſt id quod & cæteris ſatis eſt, vt
25 ait *Eraſm. in popb.* vbi etiam quòd ſi æqualitas ſeruetur, murmuris occaſio excluditur.

SVMMARIVM.

1 *Ciuibus licet colere Territoria, quãuis propræterito non fuerint culta, num.4.*

2 *Rei ſuæ quiſque moderator, & arbiter eſt.*

3 *In traditione rei ſuæ quis poteſt apponere legem,quam vult.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur colere Territoria propria,quæ nequaquam fuerunt culta.

GRAVAMEN XV.

SVb prætextu,quòd quædam Territoria propria nonnullorum Ciuium Terræ
1 Vici de Montanea non eſſent ſolita coli, dum & illa colere Domini vellent, Illuſtr. Marchio Vtilis Dominus eos impedie-

pediebat, ob quod habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium per Conſiliarium Io. Felicem Schalaleonem Commiſſarium deputatum, extitit prouiſum licere dictis Ciuibus Territoria propria colere, quamuis pro præterito non fuerint culta, de quo non prohibeantur ab eorum Domino, vt patet in proceſſu Grauaminum d. Terræ in Banca Actuarij Figliolæ: ſicque aliàs ad fauorem particularium d. Terræ prouiſum reperio per Conſiliarium de Franchis Commiſſarium, vt fol. 387. proceſſus.

2 Rei enim ſuę quilibet poteſt eſſe moderator, & Arbiter *vulg. l. in re mãdata C. Mandat. l in traditionibus ff. de pactis Rot. decis. 105. num. 6. tom. 1. part. 1. Molin. de Iuſtit. & Iur. & diſput. 1. tract. 3. concluſ. 1. Card. Tuſc.* fulè *concluſ. 486. lit. D. & concluſ. 112. lit. R.*

3 Vndè in traditione Rei ſuæ quis poteſt apponere legem quam velit *l. ſi quid poſſeſſorem §. ſic autem. & l. ſed & ſi lege §. conſuluit ff. de petit. heredit. l. legem C. de donat.* cum alijs de quibus per *Surd. de Aliment. tit. 9. quæſt. 18 num. 13. & 14. Caldas Pereira de poteſt. eligendi cap. 16. num. 6. Cabed. decis. 31. part. 2. & Cened. pract. quæſt. canon. cap. 35.* liberaque ſuarum rerum diſpoſitio cuique eſt conceſſa, *Ramon. conſ. 34.*

Hic ad fauorem Terræ Sibaris conquerentis de ſuo Vtili Domino, qui pro comodicate Affictatorum tenimentorũ Territoriorum feudalium faciebat prohibere Ciuibus, ne colerent propria Territoria in conuicinijs mandrarum exiſtentia, fuit prouiſum, vt dictus Dominus abſtineret, & licere Ciuibus illa colere, vt in Banca Sarni.

Aſſeuerat tamen infra citandus, ceſſare allegatam Regulam, vt rei ſuæ quilibet ſit moderator, vbi lex in aliquo caſu reſiſteret, vel quando quis deteriorem conditionem alterius faceret, *Thomaſet. regul. 247.*

SVMMARIVM.

1 *Conductores Territoriorum, & debentes Terratica non tenentur iteratò ſeminare.*

2 *Improbè Neptunum accuſat, qui ſecundum Naufragium facit*

Culpa imputari nequit illi, qui non agit, quod facere non tenetur, ibid.

3 *Barones grauant exigendo Terragia ex Territorijs iudatis ſub prętextu quod iteratò Vaſſalli non ſeminauerint prædia illa inundata, & quid ſi ſciendo territoria eſſe ſolita inundari & hoc nõ obſtante conduxiſſet nu. 9. & declara vt num. 10*

4 *Conductor, vbi deficit in cultura non petit penſionis Remiſſionem.*

5 *Leuiſſima Culpa non afficit Conductores.*

6 *Culpa leuiſſima dicitur, quæ in omittendo committitur.*

7 *Omiſſio diligentiæ, quæ ſi eſſet profutura dubitatur non obligat.*

8 *Culpa non eſt non feciſſe, quod ſi fuiſſet factum, parum, aut nihil profuiſſet.*

10 *Puella, quæ ſciebat tempore ſtupri ſtupratorem habere votum Religionis non poteſt cogere illum ad deſpoſandum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quòd iteratò non ſeminauerint prędia aliàs inundata cogantur ſoluere de eis ſolita Terratica, nec Remiſſio penſionis eis fiat.

GRAVAMEN XVI.

1 Conductores, & debentes Terratica non tenentur iteratò ſeminare poſt inundationem, quæ pendentes fructus corrupit ita latè tutatur *Surd. decis. 87.* eo quia non legitur iure cauſum quod bis ſemina quis proicere teneatur *ex l. illum C. de Collat.* & quod iure cautum non reperitur, non eſt ſuperſtitioſis in ventionibus præſumendum *Crauett. conſ. 90. num. 2. Bicc. conſ. 35. num. 4.* & improbè Neptunnum accuſat, qui ſecundum Naufragium facit, & culpa imputari nequit non facienti quod facere non tene-

teneεur *Aretin.conſ. 111.col.fin. Graueſt. conſ. 63. num. 9.* Et proindè
teſtatur, quòd licèt ad impediendam
remiſſionem penſionis conuentę Dom.
Franciſcus Angnſola opponebat D.
Ioanni Carolo de Rubeis conductori,
quòd poſt fluminis inundationem, quæ
pendentes fructus corruperat non rerum conductor ſeminari curaſſet, Senatus tenuit culpam objici minime poſſe,
& conſequenter remiſsionem penſionis eſſe faciendam.

3 Hinc grauantur Vaſſalli, ſi Barones
fnb hoc prætestu, quòd iterato non ſemiuauerint prædia aliàs ſata, & inundata velint exigere Terragia, nec facere
remiſſionem, penſionis prout ſic in facti
contingentia fuit determinatum in Collegio habito tempore inundationis, quę
prouenit à Monte Veſuuio in Regionibus Nolæ, Octaiani, Auellæ: Cardinalis,
Mariliani, & alibi in locis conuicinis.

Et quamuis in huiuſmodi caſu objiceretnr, aliquos Dominos Terrarum poſt
inundationem denuò ſeminaſſe, & fructus recepiſſe, & ideò ob hanc negligentiam deberent illi qui non ſeminauerant adſtringi ad ſoluenda Terragia, ac
ſi ſeminaſſent, nec potuiſſe prætendere
4 remiſſionem penſionis ex regula quòd
quando conductor deficit in cultura,
non petit remiſſionem penſionis ad
textum in *l. ſi vno §. cùm quidam, l. ex
conducto ff. locat.*

Tamen reſpondebatur, quòd ſicuti
exquiſitæ eſſet diligentiæ ſegete ſemel
aquarum inundatione corrupta, & vaſtata iterum ſeminare, ita leuiſſimæ cul-
5 pæ eſſe tali extrema diligentia non fuiſſe
vſum, quæ leuiſſima culpa non afficit cõductores, cùm de illa minimè teneatur,
*l. in iudicio, vbi Gloſ. & Bal. C. locat. l. ſi
vt certo §. nunc videndum, ff. comodat.*
cum adductis per *Menoch. in conſ. 53. nu.*
6 *21.* vbi leuiſſimam nuncupat culpam,
quæ in omittendo committitur, *Aretin.
in §. præterea Inſtit quibus mod. recontrahatur obligatio, Alexander conſ. 50. num.
9. vol 1.*

Vltra quod dubitabatur ſi ex ſemine
iterato eſſent fructus naſcituri ex copioſitate cineris ſuper territoria illa, & dũ
certum non erat quòd diligentia eſſet
7 profutura ex omiſſione culpa objici nequiuerat, *l. 2. §. penult. & ibi Bald. ff. ad
Tertull. Oldrad. conſ. 136. num. 5.*

Idque eò maximè verificabatur, nam
in rei veritate pauca quantitas ex reite-
8 rato ſemine fuerat recollecta, ideo culpa non erat omittere, quod ſi factum
fuiſſet, parum, aut nihil profuiſſet, *l fin.
§. 1. ff. quis ordin. in bon poſſeſſ ſeru. Bald.
conſ. 145. vol 3.* cum adductis per *Surd.
allegat deciſ. 87.* vbi cum iſta tranſit opinione, & alias adducit rationes, & reſponſiones.

Cęterùm ego hodie eſſem in opinione, quòd dum talia Territoria ſint ſu-
9 biecta huic inundationi, prout & pluribus annis vidimus in pεaxi, ſi illa conducantur vti talia non poterint conductores hanc remiſſionem petitionis intentare, *Theſaur. forenſ. quæſt. 47. num. 11.
libr. 2.* vbi ſic per Senatum deciſum aſſirmat, quamuis inundatio aſportaſſet
maiorem partem rei, cum ei imputandum ſit, dum ſtatum Territorij ſciebat,
& ad contractum ſe adſtrinxit, *Bald. in
l. ſi ea lege num. 3. C. de vſur. Aretin. conſil. 139. num. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 715. part.
1. Surd. conſ. 197. num. 16. lib. 2. & conſ.
400. num. 25. libr. 3.* Ad inſtar puellæ, quę
10 ſciuit corruptorem habere impedimentum voti Religionis, vel caſtitatis, nequit ſub prætextu ſtupri cogere illum ad
contrahendum matrimonium promiſsũ
*Fr. Bartholom. à S. Fauſto in ſpecul. Confeſſar. art. de reſtit diſput 8 quæſt. 23. Leſſ.
de Iuſtit. & Iur. libr. 2. cap. 10.*

11 Licèt ſi inundatio eſſet ſatis diuerſa
ab ordinaria, & ſic extra ſolitum, tunc
mihi perſuaderem eſſe faciendam remiſſionem penſionis ad tradita per *DD.
in l. ſed & ſi §. quæſitum ff ſi quis Caution. Corn. conſ. 23. lib. 2. Celſ. Vg. conſ. 18.
Maſtrill. deciſ. 299.* vbi latiſſimè in hac
materia remiſsionis mercedis loquitur.

SVMMARIVM.

1 *Multa poſſunt opponi in exactione
Adiutoriorum.*

2 *Barones non poſſunt exigere adiutòria propria authoritate, & ſi exigunt grauant, num. 6. Et quid in
praxi ſeruatur, num. 12.*

Digitized by Google

3 *Creditor ſi pecuniam debitam propria authoritate capit, cadit à credito.*

4 *Legatarius ſi propria authoritate capit legatum, cadit à legato.*

5 *Authoritate propria rem ſuam occupare nemini licet.*

7 *Pragmatic. 1. §. item de ſalar. eorum recenſetur, & illi datur intellectus, num. 8.*

9 *Correctio non fit niſi in expreſſis.*

10 *Correctio eſt euitanda regulariter.*

11 *Superfluitas potius, quàm correctio eſt toleranda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones Authoritate propria Adiutorium capere velint, nec pro illius conſequutione ſuperiores adire curent.

GRAVAMEN XVII.

1 QVia circa exactionem huiuſmodi Adiutoriorum aliàs debitorum Baronibus virtute *Conſtitut. Regni. Quàm plurimum*, multa poſſunt opponi pro parte Vaſſallorum, vel circa quantitatem, vel circa tempus in conſignando, vel circa negatiuam non obligationis illa dandi, puta quia non ſit de caſibus, in quibus tenentur adiutorium præſtare.

2 Ideò tutò firmare poſſumus Regulam, non poſſe Barones propria authoritate Adiutoria capere, ſed pro illorum obtentione debere adiri ſuperiorem, vt ſuprapoſitam rationem non conſiderando ſimpliciter fatetur *Petra in addit. ad Capic. deciſ. 137. num. 2.* & ego addo *Afflict. in Conſtit. Regni, Quàm plurimum, num. 25.* vbi quòd exigere nequeunt huiuſmodi Adiutorium ſine litteris, & licentia Regis, adducit *cap. Regni Regis Roberti non impreſſum*.

3 Iuuat, quia nec creditori pecuniam ſibi debitam propria authoritate capere eſt licitum, quod ſi agat ius crediti amittere cautum eſt in *l. creditorem, ff. ad l. Iul. de vi priuat. l. extat ff. quòd metus cauſa*, cum concordantibus per *Boniſac. in tract. de furt. §. poſſeſſionis nu. 36.* de quo & latiùs per *Gabriel. conclu/. 1. à num. 38 cum ſeq. de acquirend. poſſeſſ.* & fuſius per *Menoch. de recuperand. poſſeſſ. Remed. 5.* vbi declaratam materiam ad ſaturitatē habes.

4 Et Authoritate propria legatarius nequit legatum capere, quod ſi faciat amittit legatum *l. non dubium C. de legat* de qua materia videndi ſunt *Diaz. Regul. 407. Clar. in §. Teſtamentum. quæſt. 68. Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. Remed. 2.* vbi luculenter *Card. Tuſc. concluſ. 151. lit. L.*

5 Et generaliter ne ad infinita pergamus Authoritate propria rem ſuam occupare, & ius ſibi dicere minimè licere, iura ſunt clara in *l. ſi quis in tantam, C. vnde vi l. nullus, C. de feudis l. Iulianus, ff. de Iudic.* vbi quàm ſuſiſſimè DD. tractant materiam, & perampliationes, ac limitationes, vt vnum pro omnibus adducam *Farinac. in tract. de furtis quæſt. 175. à part. 1. cum ſequ.* vſque ad *partem 11.* vbi copioſè generalia & particularia adducit, quæ hic adaptari poſſent, & illa vti nimis vulgaria referre prætermiſſo, ſola relatione contentus.

Eò maximè, nam perplura huius farinæ coadunauimus *forenſ. quæſt. tom. 2. cap. 75.* dū diſceſſimus articulum ſi proprietarius finito vſufructu in poſſeſſionem ipſius propria authoritate ſe ponere poſſit.

6 Inde exactionem huiuſmodi Adiutoriorū propria authoritate ne faciant vtiles Domini, quia cum ſit eis id agere interdictum faciendo grauant.

7 Nec deſturbat *Pragmatic. 1. §. Item cum Regni huius conſtitutionibus ſub Rubric. de ſalar. eorum qui mittuntur pro ſeruit. Regio*, ex qua totum contrarium videtur colligi.

7 Siquidem inueſtigando liceat dicere ibi non concedi ſpecificè, vt propria authoritate exigant, & ſi in argumentum valeret deduci, dum ſtatuatur exigi in caſibus expreſſis in Conſtitutionibus, & Capitulis Regni, ſicque limitatum, quòd ſi dubitari contigerit, vt ſit immoderatum, tunc ad Prouinciæ Iuſtitiarium recurrendum ſit.

Vnde

Vnde ego philoſophando aſſero,quòd dum eſt adeundus Iudex in certo caſu, Igitur ſecus eſt regulariter.

Vltra quod iudico non obeſſe, nam aliud eſt abſque litteris Regijs exequi, & aliud eſt in caſu immoderationis ad Superiorem recurri.

Primum fuit omiſſum in cit.Pragmat. imò ibi mandatur ſeruanda eſſe Capitula, & Regni Conſtitutiones, quod ſpecificè reperitur prouiſum in *cap. Regni Regis Roberti,incip.pro parte Vniuerſitatis Vici*, ne exigatur abſque Regijs litteris,correctio autem minimè fit, niſi in expreſſis, *§.Tribus Auth. quib.mod. eſſic.legitim.Rota in Romana illegitimitatis coram R. P. D. Lugdunen.* quia regulariter correctio eſt euitanda, *l.ſi quando, C. de inoffic. teſtam. l.1. C. de inoffic. dot. Cardin.Tuſc. concluſ.1036.lit.C.* Et potius ſuperfluitas, quã correctio eſt tolcranda,vt probat *Ramon.conſ.10.*

Et proinde per nos hic firmata ſatis vera remanent.

12 Itaquòd iuridicè in praxi videmus ſeruari Vtiles Terrarum Dominos ſolere ſupplicationes porrigere in Regijs Tribunalibus, & præcedente informatione condemnari Vaſſallos ad ſolutionem vt poſt hæc ſcripta eidem noſtræ inhærendo ſententiæ teſtatur, & tutatur modernus *Montan.in tract.de Regalibus, §. extraordinaria Collatio, Ad feliciſſimam, &c.num.5.in fine, fol.121.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus baiulos & conſeruatores abſque mercede.*

2 *Salarium baiulornm quomodo taxetur per Sacrum Conſ.*

3 *Salarium conſeruatori dato Baroni ab Vniuerſitate quomodo taxetur, & quomodo ſoluendum,num.4.*

5 *Altari ſeruiens, de Altari viuere debet.*

6 *Gratis ſeruire nullus adſtringitur, ſed mercedem laboris reportare conueniens eſt.*

7 *Barones non ſoluentes mercedes pro conſeruatoria, & baiulatione, peceant, & tenentur ad reſtitutionem.*

8 *Domini Terrarum non ſoluentes mercedem ſuis Officialibus, peccant mortaliter, & tenentur ad reſtitutionem*

9 *Baro ſi renuat dare mercedem baiulis, & conſeruatoribus, Vniuerſitas non cogitur illos aſſignare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus Baiulos, & Conſeruatores, qui debeant inſeruire abſque mercede.

GRAVAMEN XVIII.

1 Authoritate rerum iudicatarum habemus fundatam concluſionem grauari Vaſſallos, ſi Vniuerſitates cogantur dare Baronibus Baiulos, & Conſeruatores,qui debeant inſeruire abſque mercede.

2 Patet enim, vt Magnifica Vniuerſitate Terræ Piſticij conqueſta in Sacro Regio Cõſilio de eius Vtile Domino quotannis volente duodecim Baiulos, videlicet ſex pro quolibet ſemeſtri gratis, & abſque aliquo ſalario, fuit per Regium Conſiliarium Vitellium prouiſum capiendam eſſe informationem,& interim pro quolibet baiulo ſolui ſalarium ducatorum ſex ſingulis ſex menſibus apud Magiſtrum Actorum de Caro, & hoc in Anno 1567. licèt pro Vniuerſitate Sicinini fuerit aliàs prouiſum, vt Dux vtilis Dominus dictæ Terræ deberet ſoluere ducatos quatuor tertiatim pro quolibet iurato, exiſtente Commiſſario D. Vincentio de Franchis tunc Regio Cõſiliario in Anno 1572. vt in Banca de Mondellis.

Et cum pro parte eiuſdem Magnificæ Vniuerſitatis Piſticij eſſet porrectum Grauamen, contra dictum Baronem expetentem quotannis Conſeruatorem, nec ei aliquid ſalarij tribuentem, per eum-

dem Conſiliarium Vitellium cauſæ Cõmiſſarium fuit prouiſum, capiendam eſſe informationem, & interim conſeruato-
3 ri ſoluendum eſſe ſalariom ducatorum duodecim ſingulis Annis pęnès eumdem Actuarium de Caro; ſicque etiam fuit iudicatum pro Vniuerſitate Sanctæ Catherinæ, contra vtilem Dominum die 14. Aprilis 1580. vt in proceſſu f. 2. apud Roppulum tunc Actuariũ, & ita pariter reperio prouisũ pro Vniuerſitate Terrę Valuæ contra Baronem, vt in Banca de Mondellis, & alias pro vnuerſitate S. Gregorij contra Iacobum vtilem Dominum pęnès Iubenum Actuarium, ad cuius fauorem fuit pronunciatum ſalarium menſatim eſſe ſoluendum.

4 Satis enim rigiditatis ſaperet, quẽ ſuis proprijs impenſis ſeruire debere, cum
5 Altari ſeruiens de Altari viuere debeat;
6 & gratis ſeruire nullus aſtringitur, ſed mercedem laboris reportare conueniẽs eſt, *cap. ex his 12. quaſt. 1. cap. fin. 7. quaſt. 1.* vbi etiam *gloſ. 1. & gloſ. in cap. charitatem 12. quaſt. 2.* probat nouiſſimè, & exornat *Aluarez de Velaſc. in tract. de priuileg. paupertat. quaſt. 28. part. 1.* & conferunt ſcripta per nos ſupra in *Grauam. 112. & 163. tom. 1.*

7 Vnde ſi Barones cogerent Vaſſallos ad ſibi inſeruiendum in conſeruatoria & in Baiulatione gratis, nec ſalarium ſoluerent, vtrique peccarent, & tenerentur ad reſtitutionem.

Confert *Graſſ. in libr. 3. deciſ. cap. 1. tit. de Domin. Temporalibus num. 8. verſic.*
8 *vigeſimo ſecundo*, vbi fundat, quod vtiles Terrarum Domini non ſoluentes mercedem debitam ſuis Officialibus, peccant mortaliter, & ad reſtitutionem obligantur.

9 Et ideò tutò agnoſcere poſſumus, vt Baronibus renuentibus dare mercedem ſupradictis perſonis, non poſſe cogi Vniuerſitates locorum ad illos aſſignandos, prout ſic reperio prouiſum ad fauorem ſupradictæ Vniuerſitatis Piſticij ſub die 17. Iunij 1567. per eumdem Conſiliariũ Vitellium apud eumdem Magiſtrum Actorum de Caro, & aliàs fuit prouiſum per S. Conſil. ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Poſtilioni contra eius Vtilem Dominum, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Bermundez Actuario Figliola.

SVMMARIVM.

1 *Pro exactione introituum feudalium licet Baronibus habere Aerarium ab Vniuerſitatibus.*

2 *Barones non poſſunt cogere alios Ciues, quàm Aerarium, ad exigendum alios redditus, vbi deciſum, & num. 8.*

3 *Cogere ciues pro exactione introituum, eſt augere onus Vniuerſitatibus.*

4 *Oneris augmentum prohibetur dari ad inſtar & oneris duplicatio.*

5 *In dubio iura ſeruitialia debita Baronibus ſunt reſtringenda, nec de caſu ad caſum extenduntur, aut de perſona ad perſonam.*

6 *Iura ſeruitialia debita Baronibus ſunt odioſa, & ideo ſtrictam recipiunt interpretationem.*

7 *Pluralitas perſonarum non præſumitur, niſi probetur ab allegante.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vltra Aerarium, qui ſolet introitus feudales exigere cogantur dare alios Ciues ad faciendas Baronum exactiones.

GRAVAMEN XIX.

1 PRo exactione introituum feudalium, quamuis liceat Baronibus habere Aerarium ab Vniuerſitatibus.

2 Tamen non poſſunt cogere cæteros aliquos Ciues particulares ad exigendos pariter alios redditus, prout ſic reperio prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis Sanctæ Catherinæ cõtra eius Vtilem Dominũ exiſtente Commiſſario D. Vincentio de Franchis in Anno 1580. pęnès Roppulum Actuarium, cùm enim Baro dictæ Terræ vltra Aerarium, quem quotannis habebat à tali Vniuerſitate, vellet per alios

alios particulares Ciues exigi debere centus prouentus, & alios redditus habito recurſu ad Sacrum Conſilium per Magnificum Commiſſarium extitit prouiſum intoitus omnes per Aerarium exigi debere, nec alios poſſe cogi.

3 Eſſet inquam augere onus Vniuerſitatibus, ſi vltra Aerarium ſolitum dari, & alij Ciues quærerentur per Barones, quod quidem non licet, cùm oneris aug-
4 mentum prohibeatur dari, ad inſtar & oneris duplicatio, *l. nauis onuſta, §. cum autem, ff. ad l. Rod. de Iact. l. Titia cum Teſtamento, § qui in vita, ff. de leg. 2. l. vnum ex familia, § ſi rem ff. eod. tit. Card. Tuſc. concluſ. 136. liter. O. tom 5. Mar. Antonin. var. reſolut. libr. 1. reſolut. 97. num. 4.*

5 Et in dubio ſemper potiùs ſunt reſtringenda iura ſeruitialia debita Baronibus, quàm laxanda, & de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum
6 ſunt extendenda; ſunt enim & illa odioſa, & ideo ſtrictam recipiunt interpretationem, *Rota in Mediolanen. Seruitutis coram R. P. D. Pegna*. vbi etiam quòd pluralitas ſeruitutum nō præſumitur ad inſtar nec pluralitas Actuum, *l. omnium, C. de Teſtament.* & ibi *Gloſ. l. fin. C. de Reb. cred. cap. in præſentia verſic. verum de probat. Euerard. in Topic. legal. loco 86 Maſcard. de probat. concluſ.* 1174. *Menochius de Arbitr. Iudic. libr. 2. caſ. 93. num. 32.* qui *in tractat. de præſumpt. libr. 6. quæſt. 15 num. 36. cum ſequ.* nec etiam
7 præſumi pluralitatem perſonarum, niſi probetur ab allegante fundauit, quod etiam dixerunt *Surd. conſ. 61. num. 74. volum. 1.* & *Rota in nouiſſim. deciſ. 5. num. 4. part. 1.*

8 Hinc cùm vna vice caſus accidiſſet trucinandus in Regia Audientia Comitatus Moliſij, me exiſtente cauſæ Commiſſario, & relatore iuxta ſupradicta extitit determinatum in Anno 1632. penès Villanum Actorum Magiſtrum.

SVMMARIVM.

2 *Pro guſtibus Baronum Vniuerſitates non tenentur dare perſonas, ſed ſoluendæ ſunt ſi Barones illas velit, & quid ſi pro venationibus, num. 1. & 3. vbi grauantur aliàs Vaſſalli.*

4 *Soliti venari, & aucupari mediante ſalario, cogi poſſunt ſeruire Baroni ſoluta ſolita mercede.*

5 *Qui venantur voluptatis cauſa, vel ſunt habiles ad tale exercitium non poſſunt cogi à Baronibus, vt cum eo eant ad venandum, etiam ſoluta mercede.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro cauſa Venationis, vel Aucupij Homines ab Vniuerſitatibus extorqueant.

GRAVAMEN XX.

1 ETiam venandi, & aucupandi gratia homines ab Vniuerſitatibus per Barones peti videmus, imò ad dandos coguntur, nec verecundia afficiuntur, ipſos guſtibus vacando pauperes defatigare velle, vhæ ipſorum conſcientijs.

2 Sciant igitur, quòd quando ad hunc effectum homines habere intēdunt, ſubditis Grauamen afferunt, quia pro guſtibus Dominorum Vniuerſitates perſonas dare non teuentur, ſed ſi quos velint ipſi mediāte ſalario querere debent, vt dixit *Rota* ad alium finem *in Veronen. ſeruitutis coram R. P. D. Lugdunen.*

Hinc pro Grauamine fuit recognitum apud Cōſiliariū Cæſarem Vitellium Cō-
3 miſſarium ſpecialiter deſtinatum, quādo Magnifica Vniuerſitas Piſticij cōqueſta eſt, quia eius vtilis Dominus expetebat homines, qui debebant eidem inſeruire pro venatione; & proinde fuit prouiſum penès Carum Actuarium, quòd Baro abſtineret, nec pro tali cauſa Vniuerſitatem moleſtaret ad dandos illi Ciues pro venatione, & abſtinere debere ab hoc etiam fuit prouiſum per Conſiliarium Quatram contra Illuſtr. Ducem Sicinia-ni in Anno 1565. vt in Banca de Mondellis.

Con-

tur ſeruire,niſi vrili Dominę,& reſpectu bonorum feudalium tantùm.

4 Et quod reſpectu filiorum Baronum dicitur,habet pariter & magis locum reſpectu fratrum, & aliorum conſanguineorum eorumdem,cum non ſit conueniens,vt omnes poſſint in ſubditos exercere iura dominicalia:ſed ſolùm veri Domini hanc facultatem exercere debent.

Licet enim ſupradicti quodammodo ex coniunctione, quam habent cum Ba-

5 ronibus ſictè quaſi videantur Barones, in effectu Barones non ſunt, & iura dominicalia non extenduntur ad illos, qui

6 verè non ſunt tales,licèt habeantur pro talibus, d inſtar pęnalium legum, quæ non extenduntur ad eos,vere tales non exiſtentes ſed habitos pro talibus *Seraphin. deciſ. 537. num. 3. Giurba*

7 *conſ. crim. 96. num. 15.* Aliud eſt enim eſſe Baronem, aliud autem haberi pro

8 Barone prout aliud eſt eſſe ciuem, aliud haberi pro ciue *Ludouiſ. dec. 279.* illud inquam veritatem,hoc fictionem denotat *Tiraquel. de Reuocand. donat. gloſ. reuertatur num. 225. Azeued. in l. 4. num. 14. & 15. tit. 20. libr. 6. Recompilat.* Et ideò lex de Dominis Officiorum loquens de Arrendararijs intelligi non

9 poteſt *Seraphin in d. deciſ. 537.* Ex dictis per *Soccin. conſ. 275. num. 5. vol. 2.*

10 Vndè alias cum conqueſta eſſet Vniuerſitas Terræ Rionigri in dicta Terra adeſſe plures Fratres Baronis, omnes volentes dominari,& quotidiem iniungentes ſeruitia particularibus eiuſdem Terræ pro vſibus particularibus ipſorũ Frarrum, & proinde inſtaret decerni non eſſe obligatos inuitos ad pręſtanda ſeruitia prædictis Baronis Fratribus mediante decreto Iulij de Palermo Regij Conſiliarij,& cauſæ commiſſarij extitit prouiſum ciues dictæ Terræ non cogi inuiti à fratribus Magnifici Baronis ad præſtanda ſeruitia, quæ exigere non debeant niſi à volentibus vt in proceſſu grauaminum dictę Terræ *fol. 493.* in Banca de Feliee.

11 Quæ quidem Vniuerſitas rationabiliter quoque dicebat, quod Franciſcus Carrafa frater Io: Antonij Carrafæ Baronis dictæ Terræ non poterat facere depaſcere ſuas Oues in Territorijs & herbagijs dictæ Vniuerſitatis ſolitis vendi pro neceſſitatibus abſque eo quod ſolueret eidem Vniuerſitati prætium,ſicuti ſoluebant omnes alij Ciues habentes animalia, quod & fuit intentatum meo tempore in Regia Audientia Comitatus Moliſij contra Nepotes cuiuſdam Baronis,licet nulla ſubſecuta fuerit determinatio,quoniam pro parte Vniuerſitatis non fuit proſequutum iudicium.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli non coguntur præſtare animalia pro acceſſu teſtium examinandorum ad fauorem Baronis contra Vniuerſitatem eorum, & num. 2.*

3 *Vaſſalli non fraudant iura Dominicalia, ſi denegant ſeruire Baroni contra eorum Vniuerſitates, & quare, num. 4.*

5 *Nemo tenetur contra propria commoda laborare.*

6 *Contra proprium intereſſe nemo laborare præſumitur.*

7 *Dare commoditatem contra ſe nemo adſtringitur, & quare.*

8 *Nemo cogi poteſt contra ſe ad producendum teſtes, & aduerſarium iuuare.*

9 *Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum.*

10 *Aduocatus aduocando contra proprium dominum priuatur feudo, fallit ſi in cauſa propria aduocet contra dominum, quia excuſatur, num. 11.*

12 *Nemo vtilitatem alienam propriè præferre cogitur, etiam ſi vnus ſit Dominus, alter Vaſſallus.*

AR-

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur præſtare ſeruitia cum eorum Animalibus pro acceſſu Teſtium ad fauorem Baronum contra eorum Vniuerſitates examinandorum.

GRAVAMEN XXII.

1 CVm Illuſtriſſimus Marchio Terræ
Vici de Montanea S. Angeli de
Apulea pro lite, quam habebat cum
Vniuerſitate dictæ Terræ vellet facere
examinari Teſtes à longinquis partibus,
qui debebant deponere teſtimonium
veritatis in Sacro Regio Conſilio, hac
de cauſa feciſſet iniungere mandata Ciuibus habentibus Animalia apta, & ſolitis locare illa, vt ſeruire deberent cum
dictis animalibus ad vehendos dictos
Teſtes Neapolim cum ſolutione ſalarij
ſeruata forma Regiæ pragmaticę, pro
parte dictorum Ciuium remitentium id
agere fuit habitus recurſus ad idem
Sacrum Concilium petendo mandari
dicto Marchioni, ne illos moleſtaret
pro tali cauſa, vel ſaltem ſi ſecus videatur mandari eſſe ſoluendum ſalarium
prout inter Ciues, & per D. Vincentium de Franchis tunc Regium Conſiliarium cauſæ Commiſſarium, deinde
Sacri Conſilij Bræſidem meritiſſimum,
& numquam ſatis laudatum, fuit prouiſum, quod Vniuerſitas prædicta Terræ
Vici, & eius Ciues minimè teneantur
præſtare ſeruitia cũ eorum Animalibus
Iuſtriſs. Marchioni Terræ prædictæ Vici pro acceſſu Teſtium contra Vniuerſitatem prædictam die 9. menſis Maij
1578. vt in proceſſu grauaminum dictæ
Terræ fol. 777. à tergo in Banca Figliolæ.

2 Quare vigore huius decreti (vt noſtro inſtituto ſatisfaciamus) poteſt firmari Ragula, quod ſi per Barones cogantur Ciues ad præſtanda Animalia
pro vehendis Teſtibus ad eorum fauorem examinandis contra Vniuerſitates,
vtiquè in hoc caſu grauant, & è contra
3 licete in huiuſmodi caſu Ciuibus denegare ſeruitia, nec iura dominicalia fraudare videntur.

4 Iuſtificatur hæc opinio, nam ex aſportatione teſtium deponere volentium ad
fauorem Baronum contra Vniuerſitates
particularium Ciuium oritur intereſſe,
5 & præiudicium, & de iure nemo tenetur
contra propria comoda laborare, vn-
6 de contra proprium intereſſe laborare
nemo præſumitur, *Ludouiſ. decif. 567. num 5.*

7 Et aduerſario dare comoditatem cõtra ſe nullus aſtringitur, quia eſſet agere contra propriam charitatem, à ſe ipſo incipere debentem; *l. qui ſeruandarum, ff. de præſcript. cap. ſi non licet 23. quæſt. 5. cap. dilecto de prebend. Piccard. in §. Iuris præcepta, n. 29. Inſt. de Iuſt & Iur. Caldas Pereira quaſt. forenſ in coment. ad tit. Inſtit. de inoffic. Teſtam Seſe dec. Rot. Aragon. 36. num. 6. tom. 1.* quia quis magis ſibi, quàm alteri prouidere tenetur, *l. ſi quis liberis §. fin. ff. de liber. agnoſcend.* exornât *Card Tuſc. pract. concluſ. tom. 1. lit. C. concluſ. 220. & Gratian. forenſ. diſcept. tom. 1. cap. 176.*

8 Iuuat illam ſatis *Text. in l. nimis graue C. de Teſtibus*, vbi cauetur nemiuem contra ſe cogi poſſe ad producẽdos teſtes, & adiuare Aduerſarium ſuum *Guttierez Canon. quaſt. cap. 11.*

9 Necnon corroboratur, quia officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum *l. ſed & ſi quis ff. quemadmod. teſt. aperiatur, l. inter officium ff. de rei vendic. cap. cum non deceat de elect. in 6. Card. Tuſc. pract. quæſt. tom. 5. lit O. concluſ. 94. Munnoz Eſcobar. de Ratiocin. cap. 7. num. 57. Monet. de diſtribut. quotidian. part. 2. quaſt.* 11 *num. 8.*

10 Confert, quia quamuis Aduocatus nõ
poſſit aduocare contra proprium Dominum, cuius eſt Vaſſallus, & contrariũ
agendo priuatur feudo, vt fusè probat
Gram. decif. 80. Guid Pap. decif. 551. ſub num. 5. Afflict. decif. 265. Gail. obſer. 88.
11 *num. 5.* Tamen ſi pro defendenda cauſa
propria id agat excuſatur, nec feudo priuari poterit, *Specul. in tit de Aduocat. § 1 num. 30 Papon. Arreſtor. Curia libr. 6. tit. 4. Arreſto 5. Borrell. in ſumma decif. tit de Aduocat. num. 84. tom. 1.*

12 Cum nemo vtilitatem alienam propriæ præferre teneatur, etiam ſi vnus ſit Dominus alter Vaſſallus, *Gloſ. in cap. 1. §. final. verſ. potuerit de Alienat. feud. patern. Viſcont. in ſuis concluſ. Iur. in verbo charitas fol. mihi 25. colum. 1.*

Congruit

Congruit in ſupradictorum corroborationem *Arumeus Pritius deciſ. Ienenſ.* 10.*lib*.1. quatenus firmat iniquum videri eum à quo opem experitur in necem ipſius produci,qui & alia cumulat occaſione iure ſtigationis Articuli An Aduocatus in cauſa Cui patrocinium præſtat teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Baro grauat Vaſſallos,ſi pro mercede ſoluenda in pecunia dent Victualia.*
2 *Peccat cum obligatione reſtituendi, qui mercenario non ſoluit in re, quam debet,ſed in alia contra eius voluntatem.*
3 *Nauarri verba referuntur contra eos,qui non ſoluunt mercedem in re,quam debent.*
4 *Merces ſi ſoluitur in alia re,quam debeatur, æſtimanda eſt iuſto valore.*
5 *Vaſſallus pro ſeruitijs præſtitis eſt creditor in pecunia.*
6 *Aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt, & ſoluens non liberatur.*
7 *Res ablatæ ſi non ſunt vſu conſumptibiles,& extent,non eſt in facultate reſtituere debentis dare æquiualens, ſed ipſam rem reſtituere tenetur.*
8 *Aliud pro alio creditor recipere non tenetur,etiam ſi melior conditio ei offeratur.*
9 *Debitor inuitus aliud pro alio ſoluere non cogitur.*
10 *Soluens ſpeciem pro quantitate non liberatur.*
11 *Species pro quantitate ſolui nequit.*
12 *Maritus recipiens dotem in quantitate,non poteſt illam reſtituere in ſpecie.*
13 *Debitor quantitatis quando poſſit offerre bona ſtabilia.*
14 *Vna res pro alia retineri non poteſt, niſi de conſenſu partium.*
15 *Aliud pro alio cedi nec poteſt,& maximè quando creditori præiudicium afferre poſſet.*
16 *Teſtator ſi legat centum,quę ſunt penès Campſorem,quæ ſi hęres non præſtat teneatur mihi dare vineam,an poſſit hæres dare alia centum, vel teneatur dare vineam, quod quomodo procedat, num.* 17.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi conuenta Merces in pecunia non ſoluatur pro operibus præſtitis in ſeruitium Baronum, ſed in alia Re fiat ſolutio.

GRAVAMEN XXIII.

1 SOlent Vtiles Terrarum Domini loco pecuniæ,quæ deberetur Vaſſallis, qui operam præſtiterunt in eorum beneficium illis dare victualia, caſeum, lanam, panna, & ſimilia, & tamen pro præſtitis operibus merces in pecunia eſſet ſoluenda, & in hoc caſu grauant; prout ſic fuit habitum pro vero tempore meo in Regia Audientia Apuleæ, & ideo contra Barones ſolent relaxari prouiſiones, vt abſtineant.

2 In terminis enim noſtris *Nauarr. in ſuo Manuali Confeſſar.cap.*17.*num.*108. affirmat peccare cum obligatione reſtituendi illum, qui mercenario Diarium ſuum non ſoluit in ea re, quam debet, ſed in alia;cuius verba cùm ſatis conducant huic Grauamini volui illa per extenſum hic reponere, & ſunt, quæ ſequuntur, videlicet;

3 *Decimonono, qui mercenario Diarium ſuum ſtatim non ſoluit contra illud*

*cap.Leuit. Non morabitur opus merce-
narij,&c.Vel ſoluit quidem, ſed non
in ea re, quam debet, ſed in alia, pu-
ta panno, aut exculento contra eius vo-
luntatem, cum poſſit ſoluere in re con-
uenta, & ſi in ea non poterit ſoluere
4 id in quo ſoluet æſtimandum erit iux-
ta pretium commune, & ſi mercena-
rius eo non indigens illud vendit, &
non inuenit pretium quo accepit, & ad
damnum tenetur iuxta S. Antonin. 2.
part.tit.1.cap.17.§.8. & communem
quod meminiſſe debent Confeſſarij, &
admonere Concionatores in eis Terris,
in quibus Duces, & alij Miniſtri* Re-
*gum ſoluunt ſtipendia militibus in
pannis, quibus illi non indigent, quo-
uſque longè viliori pretio ſtatim ven-
dere coguntur*. Hactenus ille.

5 Negari enim ſuaptè nequit Vaſſal-
lum pro pręſtitis ſeruitijs eſſe credito-
rem in pecunia, & tamē neſcit nemo re-
6 gulam: Aliud pro alio inuito creditore
ſoluendum non eſſe & ſoluentem mini-
mè liberari, vt in *l 2. §. Mutui datio
ſi cert.petatur l promiſſor §.fin.ff. de con-
ſtit.pecun.l. item liberatur §. qui para-
tus ff quib.mod. pign. vel hipotec. l. cum à
quo C. de ſolut* exornant *Card.Tuſc.con-
cluſ.354. lit. S. & Guttierez de Iuram.
confirmat.cap.29 part. 1.*

Vndè in materia reſtitutionis, quan-
do Res ablatæ non ſunt vſu conſumpti-
biles, & extent non eſt in facultate re-
ſtituere debentis dare æquiualens Rei,
ſed ipſam rem dare tenetur *Turrian.2.
2.tom.2. diſp.10. dub. 1. num.2. &
3.Valent.tom.3.diſp.7. quaſt. 6. punt.7.
Tarrer.in 2. 2. diſp. 4. quaſt. 6.dub.14.
num 375.Dian.reſol.moral.part.2.tract.
2.Miſcell.reſol.41.*.

Nec aliud pro alio recipere creditor
tenetur etiam ſi melior ei offeratur
cōditio *§ præterea Inſtit.de Action.l.fin.
ff.de Vſu.& habitat. Auth. offeratur &*
ibi *Gloſ.C.de lit conteſtat.Surd.conſ. 201.
num.2.* vbi *num.3.* quod creditor aliud
6 pro alio recipere non compellitur, nec
debitor inuitus aliud pro alio ſoluere
cogitur, vt *in l.domini prædiorum C.de
Agricol & cenſi.lib. 11.b* videndus latè
*Alphonſ. Guzman. in tract. de euictioni-
bus quaſt.22.* vbi multa cumulat occa-
ſione diſcuſſionis articuli, ſi venditor
condemnatus ob pecuniæ penuriam
cogat emptorem ad recipienda bona
immobilia præſtita cautione de eui-
ctione.

10 Et ſoluens ſpeciem pro quantitate
11 non liberatur, cùm ſpecies pro quanti-
tate ſolui nequeat, *l. creditor § Lucius,
ff.de vſur.l. cum à quo, ff. de ſolut. Ruin.
conſ 65.num.10.volum.2.Dic. in d.l.2. §.
12 Mutui datio num 26.* Vnde Maritus re-
cipiens dotem in quantitate, illam in
ſpecie ſoluere non poteſt, *l.ex pecunia,
C.de Iur.Dot.Bar. in l.res in dotem, num.
43 ff.de iur.Dot.Ludouic.concluſ.10.Giz-
zarell.deciſ.29.Ludouiſius deciſ.352.*

13 Facit, quia debitor quantitatis per
publicum inſtrumentum nequit pro ſa-
tisfactione ſui debiti offerre bona, niſi
ſtante impoſſibilitate, & concurrenti-
bus requiſitis, de quibus in *Auth.
Hoc niſi C.de ſolut.Ludouic. deciſ. peruſ.
63.part.2.Benitend. deciſ. 28. Theſaur.
deciſ.153.*

14 Et ſuffragatur, quia nec vna Res pro
altera retineri poteſt niſi de partium
conſenſu *l.ſi Maritus C. de diſtract. pi-
gnor l.quamuis C.de pignor. l. ſi ex ca
pecunia de Rei vendicat. Corn. conſ. 207.
num 3.lib.1 Gratian.forenſ. diſcept. tom.
4.cap.618.num.5.*

15 Et aliud pro alio cedi nec poteſt ma-
ximè quando creditori præiudicium af-
ferre poſſet, *Cocta in memorabil.in verb.
ſolui non poteſt verſic. adao pr adicta
Regula*.

16 Quare theorica *Bar.* meritò vera
redditur, dum in *l.talis ſcriptura num.3
in fin.per illum textum, ff.de leg.1.* ſcrip-
ſit, quòd ſi Teſtator legauit mihi cen-
tum, quæ erant pęnès Campſorem, & ſi
ea mihi hæres non præſtaret, teneretur
vineam mihi dare: ſi hæres illa centum,
quæ penès Campſorem erant expende-
ret, velletque mihi alia centum dare,
ea recipere non cogor, ſed vineam pe-
tere, & obtinere poſſum tradit etiam
Iaſ. in d. §.Mutui datio num.8. Et de
communi teſtatur *Surd.conſ.217. num.
17 31.* quod tamen procedit, quando pe-
cunia fuiſſet in ſacculo tamquam ſpe-
cies deſignata, ſecus ſi quantitas adnu-
merata, vt per *Addent.ad Bar. loco cit.
lit. A.* & ibid. *Iaſ. num. 11.* vbi teſta-
tur

tur de communi,ſequitur noniſſimè *Aluar. de Velaſc. in tract. de priuileg. paupert. quaſt. 46. num.3.part.1. & Pyrr. Maur. Arretin. in tract. de ſolut. cap 7. num. 14.* apud quem alia habes cum declarationibus.

SVMMARIVM.

1 *Tabellarij nomen vnde ortum.*

2 *Vaſſalli ab ſeruitium vtilium Dominorum tenentur iuxta eorum exercitium, & artem, nec extra illud inſeruire debent.*

3 *Tabellarij qui debent portare litteras, ſi cogantur à Baronibus portare aliud onus ſupra dorſum, grauantur.*

4 *Tabellarij coguntur cum litteris Baronum portare aliud onus, ſi ſint ſoliti cum litteris aliorum portare alia onera.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones Curſores quos mittunt cũ litteris cogant pariter ad portanda Bona ſupra dorſum vulgò (in cuollo)

GRAVAMEN XXIV.

1 OFficium, ſiue Curſorum munus eſt portare litteras, vnde nomen Tabellariorum ortum eſt, qnia tabellas antiquitus portabant, quæ loco cartarum deſeruiebant, vt per *Polidor. Virgil. de Inuention. Rerum.*

2 Cumq; ad ſeruitium Vtilium Dominorum Vaſſalli iuxta eorum exercitium, artem, & officium inſeruire debeant, nec extra illud, vt pluries reperio iudicatum ad fauorem Ciuium, & probatur in *l. cuius artificij, & l. nec audiendos ff. de operibus libertorum.*

3 Ideo Tabellarij, & Curſores, qui tenentur portare litteràs non poſſunt cogi portare aliud onus ſupra dorſũ, vulgò (in cuollo) quòd ſi contrarium attẽtent Vtiles Domini vtique grauant, prout pro Grauamine fuit reputatum in S.R.C. dum Vniuerſitas Terræ Prata de hoc conqueſta eſſet contra ſuum Baronem, qui dabat Curſoribus portãtibus litteras bona aſportare ſupra dorſum, & proinde mediante Decreto fuit prouiſum Baronem poſſe tantùm litteris onerare Curſores, vt in proceſſu Grauaminum dictę Terræ fol.226. in Banca Figliolæ.

Et aliàs quòd abſtinere debeat Baro ab hoc iniungendo fuit prouiſum pro Vniuerſitate, & Ciuibus Terræ Sancti Gregorij pęnès Iubennm Sacri Conſilij Actuarium nunc de Canrone exiſtente cauſæ Commiſſario Regio Conſiliario Cæſare Vitello.

Prout & ſic pariter in Anno 1632. reminiſcor per Regiam Audientiam fuiſſe relaxatas prouiſiones contra quẽdam Baronem Comitatus Moliſij, dũ cogebat Ciues Tabellarios quos mittebat Neapolim pro ſuis ſeruitijs nedum aſportare litteras, verùm etiam aliquando duos pares hippacum, dnas formas caſei, & ſimilia, vel alia, & ſolebat ad rationem Pragmaticæ, & ac ſi ſimpliciter litteras aſportaret.

4 Verùm ſi Tabellarij ipſi ſolerent in ſeruitium particularium portare aliquid vltra litteras, ne de deterioris conditionis eſſe videantur Barones, mihi ſuaderem, vt ſoluto ſalario, prout inter Ciues, ipſi poſſent cogi ad ſimilia aſportanda pro ſeruitio Baronum, quia cùm extra ſolitum non ſint ſeruitia, ceſſat vtique grauamen, prout millies in ſimili iudicauit Sacrum Conſilium.

Videmus enim quàm ſæpiùs Villicos non eſſe tam delicatos, quin ſupra dorſum non portent, etiam in itinere lõgo.

SVMMARIVM.

1 *Ciues electi pro ſeruitio Vniuerſitatum ſi vocentur à Baronibus ad eorum ſeruitia, ad diuertendum ſeruitium Vniuerſitatis, grauatur Vniuerſitas.*

2 *Baro ſuo iure dominicali non poteſt impedire quin eius Vaſſallus potius obſequatur propriæ Vniuerſitati, quàm ſibi.*

3 *Obſequium Vniuerſitatis eſt vna ex cauſis, in quibus Vaſſallus excuſatur à Domini ſeruitio.*

4 *Vaſſallus de iure eſt obnoxius ad præſtanda ſeruitia Baroni, quemadmodum & Vniuerſitati in muneribus perſoninalibus exercendis.*

5 *Ciuis in concurſu potius debet inſeruire Vniuerſitati, quàm Baroni, amplia num. 6. & 8.*

7 *Vaſſallus, & Ciuis electus à Barone in Aerarium, & ab Vniuerſitate in electum Vniuerſitatis, potius Vniuerſitati ſeruire debet, quàm Baroni.*

9 *Prioritas temporis in electione minimè prodeſt Baroni contra Vniuerſitatem, ſi ciuis eligatur ad ſeruitia præſtandum Baroni, & Vniuerſitati.*

10 *Regula prior in tempore potior in iure procedit cęteris paribus, ſecus quando concurrit magis priuilegiatus.*

11 *Baro ſi velit vti tabellione ſalariato ab Vniuerſitate pro mittendo Neapolim pro litibus, non poteſt illum impedire, quin ſeruiat Vniuerſitati ſub prætextu quòd inſeruiat ſibi, & ita deciſum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſtantes accincti pro aliquo ſeruitio Vniuerſitatis ab illo diuertuntur per Barones, vt eis inſeruiant, & ſic potiùs ipſis, quam Vniuerſitati inſeruire coguntur.

GRAVAMEN XXV.

MVltoties videmus deputari, & eligi Ciues pro aliquibus occurrentijs,
1 & ſeruitijs Vniuerſitatum, & Barones
impediendi cauſa ſolent fingere, ipſos
opus habere talibus perſonis deſtina-
tis pro ſuo ſeruitio, & cum effectu mã-
dant vt eis inſeruire veniant, & ſic di-
uertunt Vniuerſitatum ſeruitia, & certè
ex hoc grauare ſe poſſunt Ciues, & Vni-
uerſitas ipſa, prout in facti contingentia
grauata eſt Vniuerſitas Terræ Caſola-
rum in Sacro Regio Conſilio, eo quia
dum ipſa deſtinabat Tabellarios mit-
tendi cauſa Neapolim, & in alios locos
pro ſeruitio Vniuerſali, Baro diuerten-
di cauſa, ne dicti Tabelliones inſeruî-
rent Vniuerſitati, impediebat faciendo
imponi mandata quòd erant neceſſarij
pro ſuo ſeruitio, inde ipſa Vniuerſitate
inſtante per Michaelem de Villa Noua
Regium Conſiliarium, & Commiſſariũ
deſtinatum extitit prouiſum, Magnifici
Baronem abſtinere debere, cuius pro-
uiſio decreto Sacri Conſilij facto verbo
fuit confirmata ſub die 24. Menſis Maij
1574.
2 Certi enim iuris eſt Baronem ſuo iure
dominicali non poſſe impedire, quin
eius Vaſſallus obſequatur propriæ Pa-
triæ potius, quàm ipſi Baroni, hæcque eſt
3 vna cauſa, ob quam Vaſſallus à Domini
ſeruitio excuſatur, ita in proprijs ter-
minis fundat *Ardizon. in ſumma feudal.
cap. 69. in fin.* quem refert, & ſequitur
Reg. Roueit. in conſ. 73. lib. 1. vbi quòd li-
cèt Vaſſallus ſit de iure obnoxius ad
præſtanda ſeruitia Baroni quemadmo-
dum, & Vniuerſitati ſuæ patriæ in mu-
neribus perſonalibus exercendis, vt *toto
tit. ff. de Muner. & honor. & de Vacat.
Muner.* ac *in libr. 10. Cod. eiſdem tit.* Et
ſignanter in muneribus concernentibus
defenſionem, & regimen Vniuerſitatis;
5 Tamen in concurſu potiùs debet inſer-
uire Vniuerſitati, imò neque ex præoc-
6 cupatione datur prælatio ipſi Baroni,
7 & proinde ibi concludit, quòd ſi Baro
eligat Vaſſallum, vt ſubeat onus Aerarij
& Vniuerſitas ei demandat munus, &
officium electi, potius Vniuerſitati, quã
Baroni Vaſſallus, & Ciuis ſeruire debet
per textum *in l. honor. §. 1. verſic. ple-
bei, ff. de Muner. & honor.* & ex di-
ctis per *Ramand. in l. Imperialem, §.
firmiter, num. 33. de prohibit. feud. alien.
8 per Frideric.* etiam quòd Baro in ele-
ctione ab ipſo facto eſſet prior in
tempore ipſa Vniuerſitate, ſicque te-
ſtatur

ſtatur deciſum, allegat pro hoc vltimo text. *in l. libertum §. præſcriptio, verſ. cũ ſimul, ff. ad municip.* dicendo prioritatẽ temporis in electione minimè prodeſſe
10 Baroni, nam regula illla prior in tempore potior in iure procedit cæteris paribus, ſecùs autem quando concurrit magis priuilegiatus ad textum in *l. interdum, ff. qui potior. in pign. hab. & in l. licèt C. eodem tit.* addo *l. ſed & milites*, ibi fortior *ff. de excuſat. Tutor. & Card. Tuſc. concluſ. 760. lit. P. tom. 5.*

11 Sed non prætermittam dicere id quod reperi in proceſſu inter Vniuerſitatem Auigliani, & eius Baronem in Banca Figliolę; nam cùm conqueſta eſſet ipſa Vniuerſitas, quòd teneret pro Tabellione ordinario Ioan. Nicolaum della bella mittendi gratia Neapolim, vel alibi pro occurrentijs, & litibus Vniuerſitatis; & *Baro*, eiuſque Germani impedirent taliter, nè poterat ſeruitijs Vniuerſitatis prædictæ vacare, vnde petebatur mandari, nè dictus Ioan. Nicolaus abſtraheretur a dictis ſeruitijs per Conſiliarium Vitellium cauſæ Cõmiſſarium ſub die 18. Martij 1575. fuit prouiſum, quòd ſi dictus Ioannes Nicolaus nominatus in Grauamine haberet ſalarium ordinarium ab Vniuerſitate, eo caſu Baro non impediat Vniuerſitatem vti ſeruitio ipſius Ioannis Nicolai, Sin autem præferatur prædictus Baro.

SVMMARIVM.

1 *Aerarij non poſſunt cogi à Baronibus ad reddendas rationes extra locum adminiſtrationis.*

2 *Rationes quis reddere compellitur in loco geſtæ adminiſtrationis.*

3 *Priuilegium electionis fori priuilegiatis perſonis conceſſum non competit vbi agitur de reditione computorum & reliquorum ſolutione, & quare, num. 4.*

5 *Barones grauant Vaſſallos, ſi vocent illos Neapolim, ad reddendum computum adminiſtrationis officij Aerarij in eorum Terris.*

6 *Iudicis arbitrio relinquitur vbi ſint reddendæ rationes abminiſtrationis geſtæ contrarium, num. 7.*

8 *Libertas ſi legatur ſeruo, ſi de adminiſtratis rationem reddat, quo in loco ſit reddenda ratio.*

9 *Legatarius aut hæres inſtitutus ſub conditione aliquid agendi vel dandi an ſemper debeat accedere ad locum illius, cui res eſt præſtanda.*

10 *Barones non poſſunt eſſe iudices, quo nam loco ſint reddendę rationes adminiſtrationis ab eorum Aerarijs*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Aerariatu, Conſeruatoria, vel Factoria adminiſtratis cogantur dare Rationes extra locum Adminiſtrationis.

GRAVAMEN XXVI.

1 NOn poſſunt abſque Grauamine Vaſſalli pro Adminiſtratione Aerariatus, Conſeruatoriæ, aut Factoriç cogi à Baronibus ad reddendas rationes extra locum Adminiſtrationis, prout ſic fuit determinatum in cauſa Vniuerſitatis Terræ Siciniani cum eius Duce Vtili Domini exiſtente Commiſſario Prçſide de Franchis tũc Conſiliario, fuit enim prouiſũ, quod Vtilis Dominus dictæ Terræ, & eius officiales recipiant compura Aerariorum, ſeu Camerariorum in loco adminiſtrationis eorum officiorum, vt in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ in Banca de Mõdellis Actorum Magiſtri.

2 Stat enim in iure indicata Regula, vt in loco geſtę adminiſtrationis, quis reddere rationes compellatur ad text. in *l. 1. & 2. C. vbi de ratiocin. agi oport. l. prætor § 15. etiam ff de edendo.* fusè confirmar varijs quippe Doctrinis, & Rotalibus deciſionibus *Gratian. deciſion. Marcb. 180. Munnoz de Eſcobar. de Ratiocin. cap. 7. Gabriel. Berart. in Specul. Viſitat. cap. 23. num. 140. Seraphin. deciſ. 2205.* & nos latiori calamo reaſſumpſimus in *tract ſiue prax. elect & variat. fori quæſt. 33. ſect 4.* in vltima impreſſione Neapolitana, vbi ex hoc vero axiomate ideo firmauimus concluſionem electionis fori beneficium aliàs

priuilegiatis perſonis conceſſum minimè competere, vbi agitur de redditione rationum, & reliquorum ſolutione, quia ſunt huiuſmodi peragenda in loco
4 geſtæ adminiſtrationis, cùm ibi faciliùs & pleniùs veritas inueſtigati poſſit; ſequitur hanc opinionem Nos allegando nouiſſimè *Carleual in tractat. de Iudicijs diſp.2.q.6.ſect.7.lib.1.tit.1.in fin.*

5 Vnde ſatis patet, quantum grauent Vtiles Domini reſidentes in hac Ciuitate Neapolis, quando à Calabria, Hidrunti, à Terra Barij, ab Apulea, ab Aprutio, & à Baſilicata Vaſſallos vocant ad reddendas rationes, & danda computa in eorum præſentia, nec aduertunt eſſe obligatos ad omnia damna & intereſſe tam acceſſus, & receſſus, quàm moræ extra proprios lares.

Inuigilent igitur circa id Patres Pœnitentiarij, & huic morbo remedium querant, quia eſt ſatis quotidianus, & de facili morboſum poterit facere perire, cùm de illo non habeatur ratio aliqua.

6 Et quãuis recenter *Vrſellius in examin. concluſ. legal. in verbo Adminiſtrator concluſ.56. num.53.* videatur firmare eſſe arbitrarium Iudici, vbi debeat reddi adminiſtrationis Ratio.

7 Tamen non eſt ſimpliciter tuta talis opinio, quia ad id adducit *Gratian. indicat. deciſ.180. num.9.* qui licèt reportet textum *in l. penult. §. fin. ff. de condit. & demonſtrat.* vbi cum ſeruo eſt legata li-
8 bertas, ſi de adminiſtratis rationem reddat Iudex ex loco, & perſona debet extimare vbi ſit reddenda, dicit autem non obſtare, cùm talis text. procedat in
9 conditionibus implendis, Non enim legatarius, aut hæres inſtitutus ſub cõditione aliquid agendi, vel dandi debet ſemper accedere ad locum illius, cui eſt præſtanda conditio, ſed in arbitrio Iudicis relinquitur, nè partes in hoc grauentur, puta nè in loco nimis remoto rationes reddantur; & alias reſponſiones habes in *noſtra Praxi elect. fori. quæſt.34. num.45.& 6. ſect.4.*

10 Vltra quod in caſu noſtro, quonam in loco ſint reddendæ rationes ab Adminiſtratoribus ſuis non poſſunt eſſe Iudices ijdem Barones.

SVMMARIVM.

1 *Aerarij & alij Factores Baronum, ſi finito anno velint reddere computa, & Baro reijcit, grauat, limita; num 9.*

2 *Socius ſi à conſocio offerente computa reddere nolit accipere, quid agendũ.*

3 *Conſanguinei conſentire obligati, ſi recuſent, Iudex poteſt compellere, & ſupplere vices eorum.*

4 *Tertius poſitus à iudice ad videndum computa Aerarij erit ac ſi poſſit eſſe Barone recuſante.*

5 *Factum Iudicis, & partis equiparantur.*

6 *Ratio in ſolutum facta à Iudice cenſetur voluntaria partis.*

7 *Ratiocinijs obligatus niſi rationes reddiderit, non poteſt ordinari, nec ingredi Religionem ex Bulla Sixti Quinti.*

8 *Baro infra quem terminum debet recipere, & expedire computa Aerariorum, & Camerariorum.*

10 *Cauſa excludit Grauamen, & dolum.*

11 *Cauſa qualibet etiam leuis excuſat à pœna & contumacia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones renuant recipere Computa Adminiſtrationis factæ pro eorum ſeruitio.

GRAVAMEN XXVII.

1 SI Aerarij, Factores, Conſeruatores, & ſimiles, qui adminiſtrarunt Bona feudalia Baronum finito Anno velint reddere rationes, & dare computa, non poſſunt abſque Grauamine reijci, ſed debent admitti ad computa danda.

2 Dixit enim Rota in *Romana ſocietatis Officiorum 1600. coram R.P.D. Penia,* ſocium teneri accipere computa à conſocio illa offerente, & in caſu renitentiæ poſſe per Iudicem compelli, & illo nolente interuenire poſſe deputari alterum ad illa videnda, conferũt *Roland. conſ. 49.* & latè adducta per *Gizzarell.*
3 *deciſ.65.* qui refert concluſum in Sacro Conſilio vt conſanguineis obligatis cõſentire

ſentire

ſentire recuſantibus,poſſe Iudicem illos
compellere, vel ipſis dare licentiam,
& ſupplere eorum vices, ex *Bal. in l. 1. cap. de Nupt. & l. Viduæ, C. eod. tit. vlt. Salicet. l. infanti C. de Iur. deliber.* fusè *Roman. in l. tranſactionem C. de tranſact.*
4 Qui quidem Tertius poſitus à Iudi-
ce, erit ac ſi à Barone eſſet potius ex
5 Regula quòd factum Iudicis, & partis
æquiperantur, *l. ſi ob cauſam C. de euiction. Menoch. de Recuper. poſſeſſ. Remed. 8. num. 44. Caldas Pereira de Reſolut. emphiteuſ. cap. 5 num. 5. Card. Tuſc. pract. concluſ. lit. F. concluſ. 30. tom. 3. Rot. in Recent. deciſ. 184. num. 2. tom. 1. part. 1. Caualer. deciſ.* 319. *num.* 3. vbi *num.* 4.
6 fundat dationem in ſolutum factam à
Iudice cenſeri voluntariam partis ex
Surd. deciſ. 266. num. 13. vbi alia cumu-
lat; Vnde ita conſului cuidam, qui per
varios annos adminiſtrauerat bona ſui
Baronis, & deinde vellet aſcendere ad
Sacros Ordines, & ex impedimento
redditionis rationum dicto Baroni erat
ſuperſeſſus, cum ratiociniis obligatus,
7 niſi reddiderit rationes non poſſit or-
dinari, *cap. vni C. de obligat ad Ratiocin. Ordin. vel non*. Nec ingredi valeat Re-
ligionem vigore Bullæ Sixti V. incip.
Cùm de omnibus, *Salzedad Diaz in pract. Canon cap. 20. Cur. Philippoc. part. 2. libr. 2. cap. 9. Munnoz Eſcobar. de Ratiocin. cap. 4. Bonacin. de Cenſur. diſput. 7. quæſt. 2. punct. 5.*

Hinc in cauſa Illuſtriſſimi Marchio-
nis Sancti Erami cum Vniuerſitate, &
Hominibus Caſtri Paſcarolæ die 2. Mē-
ſis Octobris 1578. viſis Actis per Re-
gium Conſiliarium Ferdinandum de Ha-
ro cauſæ Commiſſarium prouiſum, &
decretum eſt, vt finito anno, ac venien-
te Camerario ad reddenda computa,
8 teneri dictum Marchionem illa recipe-
re, & expedire infra duos menſes pęnès
Ioannem Andream Felice Actorum
Magiſtrum.

9 Cæterùm nè omninò indefenſos Ba-
rones relinquam, liceat in eorum gra-
tiam dicere, quòd ſi legitima cauſa exi-
ſteret denegandi computorum recep-
tionē ceſſabit Grauamen ex dictis per
Gizzarell. indicat. deciſ. 65. num. 1. vbi in
tantum tranſit cum adducta opinione,
in quantū cauſa non inſit contradictio-
nis, at ſecùs ſi cauſa legitima contradi-
cendi vigeat.

10 Cauſa enim excludit Grauamen, &
dolum ad *text. in l. igitur, ff. de liber. cauſ.*
cum fusè adductis à *Farinacc. in practic. crimin. quæſt. 90.* vbi ampliationes quo-
que reportat *Caſtillus* nouiter poſt cę-
teros *deciſ. Sicil. 188. part. 2.* vbi proba-
11 uit cauſam quamlibet etiam leuem, &
multò magis iuſtam excuſare à pęna,
& contumacia.

SVMMARIVM.

1 Barones *grauant Vaſſallos, niſi dent liberatorias Aerarijs in fine anni, cùm non remanent debitores, & ita deciſum, num. 2.*

3 *Adminiſtrator qui reliqua reſtituit ſi quæ debetur, debet habere liberatoriam, alias poteſt implorare Officium Iudicis.*

4 *Renitens facere liberatoriam adminiſtratori qui non debet ex adminiſtratione geſta poteſt cogi.*

5 *Liberatio ſiue quietatio poteſt eſſe plena, plenior, & pleniſſima.*

6 Q*uietationes adminiſtrationis geſtæ debent eſſe in ſcriptis, aliàs non ſunt legitimæ.*

7 *Iudex poteſt facere reuideri rationes, & dari quietationem adminiſtratori, qui reſtituit reliqua parte remanente, cui erant reddenda computa.*

8 *Quietatio facta à Iudice habetur vt conceſſa à parte renitente illam dare.*

9 *Quietatio facta per Balium Baronis, niſi de computis conſtet, non habet vigorem, & poterit cogi ad reddendas rationes.*

10 *Tutor ſi quietat geſtorem negotiorum pupilli, an illud liberet, etiam ſi ratificarit pupillus.*

11 Liberatoria *facta Aerario intelligitur de adminiſtratis, non de adminiſtrandis.*

12 *Liberatio relicta tutori quid operetur?*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando poſt reddita Computa, & Rationes Aerariatus, vel Conſeruatoriæ, aut Factoriæ Baronalis, Barones illis qui adminiſtrarunt differunt facere Liberatorias, & Quietationes, vulgò, *Quietanze*.

GRAVAMEN XXVIII.

VBi redditis computis, & ſaldatis
1 partitis, Ciues qui adminiſtrarunt Baronalia bona vti Aerarij, vel Conſeruatores non remanent debitores, debẽt obtinere Liberatorias ſeu Quietationes, vulgò (*Quietanze*) quòd ſi ipſas facere Barone differant ad finem tenendi illos timoratos, vtique grauant.

2 Indè cùm Vniuerſitas Terræ Auigliani cõquereretur de ſuo Barone, qualiter poſt exactum ſeruitiũ à Ciuibus vti Aerarijs, & Camerarijs nolebat facere Liberatorias habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium ſub die 17. Menſis Aprilis 1578. per Conſiliarium Vitellum extitit prouiſum quod in fine Anni teneatur Baro facere Liberatoriam Aerario, & Camerlingo, vt in Banca Figliolæ, & aliàs fuit prouiſum per Regium Conſiliarium Bermundez, quòd Magnificus Baro Poſtilionis teneatur facere Quietationes, & Liberatorias Adminiſtratoribus Baronalibus, qui reddiderũt computa cum reliquorum ſolutione penès eumdem Figliolam Actuarium.

3 Vbi enim qui adminiſtrauit ſaldauit computa, & reliqua ſi quæ debuit reſtituit, debet habere liberatoriam, & obti-
4 nere Quietationem. Et contra recuſantem poteſt implorare officium Iudicis, & illum cogere, *l. pluries Apochis C. de fide Inſtrument. l. ſicut datam. C. de liberal. cauſ. Damauder. de Tutor. & Curat. liberat. num. 9. Dec. conſ. 90. circa finem*, refert, & ſequitur *Munnoz. de Eſcobar. in ſuo tractat. de Ratiocin. cap. 40.* Vbi
5 etiam quòd liberatio, ſiue quietatio po-
6 teſt eſſe plena, plenior, & pleniſſima, dicens huiuſmodi quietationes in ſcriptis redigi deberi, quia non aliter legitimè probantur *ex Gloſ. notabil. in l. 1. C. de ſolut. & liber. Debit. Ciu. in verbo Aſſignantium*, quam ſequuntur *Imol. in l. vero procuratori §. fin. ff. de ſolut. Gregor. Lop. in l. 14. partit. gloſ. in verbo Mãdamiento*.

7 *Et Roland. in conſ. 49.* annuit, quòd ſi quis fuerit renitens ad faciendam Quietantiam ſaldatis computis, & reſtitutis reliquis, in tali caſu Iudex poteſt facere reuidere rationes, & de reliquis ſolutis præſtabit Quietationem Adminiſtratori nomine illius Quietationem
8 reddere nolentis, & hæc erit veluti à parte ipſa concessa.

Qua occaſione obſeruabis, vt ſi reperiatur facta Liberatoria, & Quietatio Aerario Baronali per Balium Baronis, nec conſtet de rationibus redditis, & computis factis, illa non habebit vigorem, & poterit cogi ad reddendas rationes, *Caual. in tract. de Tutor. & Curator. num. 203. & ſequ.* vbi alios allegat *Montanar. in Pragmat. 5. §. 10. num. 10. de Adminiſtr. Vniuerſit. Thor. in Compend. deciſ. Regni in verbo Quietatio facta Tom. 1.* Dicens ſic fuiſſe iudicatum per Sacrum Conſilium ad relationem Regij Conſiliarij Ioan. Andreę de Georgio cauſæ Commiſſarij, & per ſenten-
10 tiam condemnatum Negotiorum Geſtorem pupillorum non obſtante quietatione habita à Duce Traiectæ Tutore, & ratificatione pupillorum, & hoc de anno 1618. de Menſe Iunij apud Turinum Actuarium; addo etiam *Peguer.* qui id confirmat *deciſ. Cathaloniæ 142. & Viſcont. in concluſ. Iur. in verb. Quietatio in fin.*

11 Nec prætermittam dicere, quòd liberatoria facta Aerario Baronis intelligitur de adminiſtratis tempore Liberatoriæ, & non de adminiſtrandis, *Cephal. conſ. 31. num. 21. volum. 1. Borrell. conſ. 31. num. 47.* aſſerens *num. 44.* quòd li-
12 beratio Tutori relicta non operatur, quin Tutor cogi poſſit rationes reddere, reliquaue reſtituere, ſed id tantùm, quod in diſcutiendis diſpungendiſque tutelæ rationibus ſcrupuloſa quodammodo inquiſitio non exigatur *ex l. quidam decedens in princip. ff. de Adminiſtr. Tutor. l. ſi ſeruus vetitus, ff. de leg. 1. Dec. conſ. 349 num. 11. Paneirol. conſ. 88. nu. 15. volum. 1. Grat. conſil. 23. num. 9.*

vo-

volumin. 1. Parſ. conſil. 21. num. 56. volum. 2. Ruin.conſil. 54. num. 13. volumin. 1.

SVMMARIVM.

1 *Liberatoriæ dandæ Ciuibus, qui adminiſtrarunt res Baronis, debent dari gratis, & Barones aliàs agentes grauant, & tenentur reſtituere, num. 2. & 3.*

4 *Viſio computorum, & rationum geſtę adminiſtrationis per Vaſſallos, eſt facienda expenſis Baronum non Vaſſallorum, & num. 5. vbi deciſum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Liberatorijs Adminiſtrationis Aerariatus, Conſeruatoratus, aut Factoratus aliquid ſoluere cogantur.

GRAVAMEN XXIX.

1 Liberatorię, quas tenentur dare Vtiles Domini poſt ſaldata computa, & redditas rationes Ciuibus, qui officium Aerariatus, Conſeruatoratus, aut Factoratus adminiſtrarunt, gratis ſunt concedendæ, nec aliquid pro illis Ciues ipſi tenentur ſoluere, quod ſi cō-
2 trarium Barones obſeruare faciant, vtique grauant, & ad reſtitutionem teneņtur.
3 Hinc cùm habuiſſet recurſus Vniuerſitas Terræ Siciniani contra ſuum Vtilem Dominum, eo quia redditis computis per Aerarios, ſeu Camerarios coram rationali non expediebantur Liberatoriæ, niſi prius ſolutis duobus aureis, die 30. Ianuarij 1572. per Regium tunc Conſiliarium Vincentium de Franchis cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, quòd Vtilis Dominus dictæ Terræ, & eius Officiales nihil faciant ſoluere Aerarijs, qui pro tempore fuerint ex cauſa Liberatoriarum, vt patet in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ pęnès de Mondellis Actorum Magiſtrum.
4 Iuuatur hæc opinio, & redditur verum tale Grauamen ex ijs, quę cumulauimus *Tom. 1. Grauam.* 122. quatenus ibidem firmauimus viſionem computorum, & rationum geſtæ Adminiſtrationis per Vaſſallos ad ſeruitium Baronum eſſe faciendam expenſis ipſorum Baronum, non autem Vaſſallorum.
5 Indè cùm Vniuerſitas Terræ S. Gregorij conqueſta eſſet de ſuo Vtili Domino, quòd faciebat ſoluere Aerario, & Camerario ducatos ſex illi, qui trahebat onus conficiendi quinternum exitus, & introitus Baronalium reddituum, & alios ducatos ſex Rationali, qui perſcrutabatur computa, & finalem Apocham liberatoriam efficiebat, fuit prouiſum Baronem debere abſtinere pęnès Iubenum Actuarium, nunc de Cantone, quod & aliàs ad inſtantiam eiuſdem Vniuerſitatis reperio confirmatū die 14. Iunij 1575. exiſtente Commiſſario cauſæ Regio Conſiliario Ceſare Vitello, pęnès eumdem Actuarium Iubenum, hodie de Cantone.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos, ſi eorum vxores mulieres Vaſſallas cogant ad nandum, ſeu filandum linum, ſtuppam, & ſimilia ad trahendum ſericum, niſi tamen tales mulieres ſint ſolitæ operas locare alijs in ſimilibus agendis cum ſalario, vt num. 2. & num. 5. vbi Deciſio S. C.*

3 *Seruitia licet iniungi ſolitis.*

4 *Opera poſſunt præſtari pro vt cuiuſque artificio conueniunt.*

AR-

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi à Baronibus cogantur nare ſeu filare Linum, Stuppam, Guſippium, ſiue Bombacem, & ſimilia.

GRAVAMEN XXX.

1 DOminæ Baroniſſæ adhuc intendunt habere partem in hoc tractatu, quia dum cogunt Mulieres Vaſſallas ad nandum, ſeu filandum linum, ſtuppam, Gaſſipium, vel ad trahendum ſericum, quia contra voluntatem actum agere conficiunt, vtique grauant, prout pro Grauamine fuit porrectum ad inſtantiam Terræ Mariliani contra Marchionem Vtilem Dominum, dum Marchioniſſa eius Vxor mitteret quantitatem lini, & ſtuppæ Magnifico Capitaneo, & alijs Officialibus ipſius, vt diſpẽſarent ſub pœnali mandato Ciuibus, vt filarent, & denegantibus per indirectas vias carcerabant maritos, & fratres, eiſque minabantur, & proinde per Iacobum Anellum de Bottis cauſæ Commiſſarium prouiſum eſt non deberi exigi talia ſeruitia niſi à ſponte volentibus & iuſto ſalario mediante, *ſub die 7. Menſis Nouembris 1580. penès Scannapecum Actorum Magiſtrum*.

Sicque reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Quarram die 25. Menſis Nouembris 1565. pro Vniuerſitate, & Ciuibus Terræ Sciniani contra Illuſtriſſimum Ducem apud Actuarium de Mondellis.

2 Quæ Decreta quamuis ſint generalia & de directo contraria Vtilibus Dominis, tamen in gratiam Dominarum Baroniſſarum liceat mihi illud declarare, ne procedat reſpectu ipſarum mulierum, quæ ſolent hanc artem filandi exercere mediante ſalario alijs in hoc opere inſeruire, quia pro ſeruitio Dominarum adhuc poſſent cogi, cùm & illæ non debeant eſſe deterioris conditionis, quàm cæteri Ciues, & eſſet indecentia ſubditorum, imò abſurdum locare operas alijs, & poſtea Dominis poſſe denegare.

3 Licèt inquam ſeruitia iniungi ſolitis, *ad tex. in l. curſum, C. de Curſ. public. lib. 11.* ibi (*Qui ea ſolent accepta mercede locare*) *Capiblanc. in pragm. 16. num. 24. & 40. de Baronibus tom. 1. & ſing. 165.* Sicque ſolitum eſt prouideri per Sacrum Conſilium, vt patet in proceſſibus Grauaminum Terrarum Montis Fortis, Mariliani, Auigliani, Lauri, Piſtitij, Theani, Veggiani, Otioli, Vallis Vitulani, Biccari Caſularum, & alijs cum eorum Vtilibus Dominis, ſicque hodie indiſtinctè ſolet prouideri, cùm
4 & opera poſſint præſtari prout cuiuſq; artificio conueniunt, vt probat *Gratian. forenſ. diſcept. cap. 185. num. 37.*

5 Et poſt hæc ſcripta ſic reperio determinatum in Anno 1558. per Regium tunc Conſiliarium Vincentium de Frãchis æternæ memoriæ ad fauorem Claudiæ Adornæ Baroniſſæ Terræ Carellæ: Nam cùm conquereretur Vniuerſitas, quòd dicta Baroniſſa abſque exceptione perſonarum cogeret omnes mulieres dictæ Terræ ad nandum, & texendũ pro eius ſeruitio, extitit prouiſum Mulieres debere ſeruire Baroni, & eius Vxori iuſto ſalario mediante in operibus, quibus ſunt ſolitæ locare operas ſuas eo modo, & forma, quibus cæteris ſeruitia ſolitæ ſunt præſtare, vt patet in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli ſi cogantur locare domus pro vſu Officialium Baronum, vel eorum familiæ grauantur, & num. 3. vbi Deciſiones Sacri Conſilij.*

2 *Inuitus quis locare compelli nequit.*

4 *Grauem ſapit iniuriam, vt Ciuis cum ſua familia aſtringatur ex propria habitatione exire, & inuitus rem ſuam derelinquere.*

5 *Neceſſitas propria debet præferri aliena.*

6 *Dominus pro vſu proprio ob ſuperuenien-*

nientem neceſſitatem, poteſt Inquilinum expellere, etiam pro vſu filij vxorem ducentis, num. 7.

8 *Baro an, & quando præferatur volente Vaſſallo alteri rem ſuam locare; ſed vide num. 9*

10 *Baro non præfertur, quando Vaſſallus vult vendere ſtabilia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro comoditatibus Baronum cogantur locare Vrbana, vel Ruſtica, quæ habent pro eorum vſu.

GRAVAMEN XXXI.

INter cætera Grauamina porrecta in Sacro Regio Conſilio ad inſtantiam Ciuitatis Theani aduerſus Illuſtriſſimũ Principem Hoſtiliani Vtilem Dominum illud in decimo capite fuit, quia ipſe Princeps, eorumque Officiales cogebāt Dominos domuum ad locandas illas pro eorum, vel ſuæ familiæ vſu, & ipſi Subditi erant neceſſitati exfractare à proprijs laribus.

Et quamuis, vt ex proceſſu vidi circa iſtud caput fuerit prouiſum quòd obſeruetur ſolitum.

1 Tamen negari ſuaptè nequit talem coactionem inducere, cùm locare quis inuitus compelli nequeat, *l. inuitos C. locati.*

3 Et ideo Sacrum Conſilium ad fauorē Terræ Lauri contra Marchionem ſic iudicauit apud Cioffum Magiſtrum Actorum; fuit enim dictum non licere Baronibus cogere Subditos ad ſibi locanda nec Vrbana, nec Ruſtica, *Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 4. cap. 18. num. 65. Capiblanc. in Pragmatic. 1. num. 330. de Baronib. tom. 1.*

Et aliàs ſic reperio prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis Auigliani contra Baronem penès Figliolam Actuarium. Et iterum ſic extitit prouiſum per D. Vincentium de Franchis vti cauſæ Cōmiſſarium ad fauorem Hominum Terræ Cobactæ, vt in proceſſu Grauaminũ dictæ Terræ fol. 24. in Banca de Felice.

4 Grauem enim ſapit iniuriam, vt Ciuis cum ſua familia adſtringatur è propria habitatione exire, & inuitus rem ſuam derelinquere *ex traditis per Gotofred. in l. Re mandata lit. C. in verbo Moderator C. Mandat.* vbi quod grauis eſt iniuria, vt homines de Rebus ſuis facere aliquid cogantur inuiti *ex l. dudum C de contrahend. empt. notant etiam Rol. à Vall. conſ. 21. nu. 8. & ſeq. lib. 1. Aſſlict. de iur. protomis cap. 1. et vltra alios Corbul. de iur. emphiteotic. cap. 15. Ampliat. 27.*

5 Neceſſitas enim propriera debet
præferri alienæ ex *reg. tex in l. ede C. locati, & cap. propter ſterilitatem eod. tit.*
6 vbi quod dominus prò vſu proprio ob
ſuperuenientem neceſſitatem poteſt in-
quilinum expellere *Gabriel. concluſ. 3.
lib. 3.* ita quod præceptum de dimitten-
do conceditur locatori cōtra conducto-
rem etiam durante locatione quando
locator indiget re conducta pro vſu
7 proprio *Zuccar. decis. Lucenſ. 50.* Imo
etiam dicta facultas conceditur ſi egeat
domo locata pro vſu filij vxorem ducen-
tis, vel quia eius pater, aut mater ex ali-
qua noua, & honeſta cauſa eius domus
habitatione indigeant ita *ex Bald. in d. l.
ade firmat* Gomez *tom. 3 var. reſolut cap.
3. ſub num 6. in fin. quem refert, & ſequi-
tur Paſcal. in tract. de Patria proteſtat.* [sic]
part. 4. cap. 6. vbi plura in hac materia
conglomerat.

8 Liceat tamen in gratiam Baronum dicere, quod in dicto decreto lato ad fauorem Terræ Lauri fuit etiam prouiſum, quod Vaſſallis volentibus Vrbana, vel Ruſtica locare præferatur Baro cōfert *Tiraquel. de retract. in præfat. n. 15.*

9 Quamuis *Rendell. in tract. de Iur. protom. § in primis verſic. ſub eodem ſeruitio num. 62.* ſir eſt [sic] in opinione id eſſe verum, & poſſe procedere, quando Baro haberet aliquod ius in rebus quas Ciues, vel Vniuerſitas vellent locare, nam ratione conſortij præfertur volentibus locare, ſed ſi ſimpliciter Vaſſallus vellet locare ſua ſuper quibus Baro nullum ius habet in tali caſu eſſe conſiderandum, & decretum Sacri Conſilij videndum vndè ortum habuerit putauit *Capiblanc. in alleg. loco,* cum quibus, & ipſe concurro *ex dictis ſupra in Grauam. 19 to. 1.* quia alias eſſet eripere facultatem liberè diſponendi de re ſua.

10 Vndè

10 Vnde idem dicendum erit reſpectu venditionis ſtabilium, in quibus Barones non haberent prælationem maxime ſi concurrant vicini *ex Conſtit. Regni Sancimus*.

SVMMARIVM.

1 *Aſſiſia in rebus comeſtibilibus eſt ſatis neceſſaria.*

2 *Baro grauat Vaſſallos, niſi ex priuilegio vendat res comeſtibiles abſque aſſiſia per Catapanos imponenda, vt num. 3. vbi Deciſio Sacri Coſilij.*

4 *Tabernarij Baronales debent recipere aſſiſiam à Catapanis Vniuerſitatis, vbi Deciſiones Sacri Conſ. Quod an procedat reſpecta aliorum, an Vaſſallorum tantum, num. 5.*

6 *Pretia rerum relinquere arbitrio venditorum non confert ad bonum regimen*

7 *Pretia rerum non debent ex affectu, & vtilitate ſingulorum inſtitui.*

8 *Vendentes res abſque aſſiſia Reipublicæ videntur immergi in maximum animæ diſcrimen, & quare.*

9 *Priuilegium vendendi res vltra taxam quomodo intelligendum.*

10 *Barones tenentur emere res iuxta aſſiſiam, & ſi minori pretio res velint, grauant Vaſſallos; limita tamen ſi in aſſiſia comprehenderetur gabella, ad quam Carones non tenentur, quia tunc non grauarent, ſi minus ſoluerent, num. 11. vbi ita deciſum per Sacrum Conſilium.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt vendere eorum Bona commeſtibilia abſq; Aſſiſia, vel emere ipſi velint non ſeruata Aſſiſia.

GRAVAMEN XXXII.

1 Aſſiſiam in Rebus commeſtibilibus eſſe ſatis neceſſariam ſatis eſſuſo ſermone demonſtrauimus, *grauam. 117. tom. 1. & nouiter poſt illa ſcripta viſus confirmat pater Antonin Dian. Reſolut. Moral. tract. 6 Miſcellan. reſol. 60 part. 3.*

2 Vnde cum vtiles domini in ſpecie non reperiantur priuilegiati, quia volentes vendere ſimiſia non teneantur illa vendere cum Aſſiſia, proindè tutò inferri poteſt grauari Vaſſallos, quando Barones id attentant.

Hinc merito cum Baro Terræ Auigliani haberet quantitatem porcorum,
& illos macellare, & vẽdere abſq; Aſſiſia
in dicta Terra faceret habito recurſu
per Vniuerſitatem in Sacro Regio Con-
ſilio die 24. menſis Iunij per Magnifi-
cum Regium Conſiliarium Cęſarem
Vitellium cauſæ Commiſſarium extitit
prouiſum carnes eſſe vendendas iuxta
3 Aſſiſias imponendas per Catapanos, &
in futurum Baronem debere abſtinere
apud Figliolam Actuarium, quod etiam
fuit prouiſum pro vniuerſitate Poſtilio-
nis, cõtra vtilẽ dominum exiſtente Cõ-
miſſario Conſiliario Bermundez pęnes
eundem Figliolam Actuarium.

Et tempore meo in Regia Audientia Apuleæ reminiſcor ſimiles prouiſiones fuiſſe expeditas contra quendam Baronem, qui faciebat vendere caſeum, & vinum, & alia commeſtibilia in Apothe-ghis abſq; Aſſiſia.

4 Et reſpectu Tabernariorum Baronalium, quod debeant recipere Aſſiſiam à Catapanis Vniuerſitatis tam per Regiam Cameram Summariæ, quam per Sacrum Conſilium fuit pluries determinatum ad fauorem Terræ Mariliani cõtra Marchionem eius vtilem Dominũ, vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ penes Borrellum Actuarium.

Et alias ad fauorem Terræ S. Marzani contra Marcellum de Tufo vtilem dominum prouiſum reperio ſub die 24. Nouembris 1569. per D. Vincentium de Franchis Commiſſarium, quod liceret Catapano vniuerſitatis imponere Aſſiſiam ſuper commeſtibilibus, quæ in Taberna Baronali dictæ Terræ venduntur. & hoc facta relatione in Sacro Regio Conſilio, quod grauamen reperio pariter porrectum pro parte Terræ Montis fortis pro Baronali Hoſteria vocata dell'Aluanelle, vt in banca Sarni in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ,

& fa-

& facto verbo in Sacro Conſilio extitit determinatum debere vendi bona in dicta Hoſteria ſecundum communem Aſſiſam per Catapanos impoſitam in Terra.

7 Licet alias inſtante vniuerſitate Terræ Valuæ fuerit prouiſum, quod pro Rebus commeſtibilibus, quæ in caupona venduntur Vaſſallis tantum imponatur Aſſiſa, vt in proceſſu grauaminū dictæ terræ penes Actuarium de Mondellis.

8 Non enim ad bonum regimen confert relinquere arbitrio venditorum prætia rerum *Lopez de contractibus lib. 1 cap. 3. Salon in 2. 2. quæſt. 97. artic. 1. controuerſ. 2. num. 9. tom. 2. Mercatores de contractibus lib. 2 cap. 6.* qoia pretia rerum non debent ex affectu, & vtilitate ſingulorum inſtitui *Apretio rerum ff. ad l. falcid.*

8 Ita quod in maximum animę diſcrimen videantur immerſi communiter omnes vendentes res, quarum prætia à Republica non taxātur, nam ſolent petere, vt plurimi prætium immoderatum, vt facile decipiant in geminato, & amplius, quod eſſe deplorandum fatetur *Valer in differens inter vtramq; forum in verbo venditio differens. 1 num. 2.*

9 Hinc quamuis aliquis habeat priuilegium vendendi ſua bona vltra taxam metæ, non propterea ſequitur ex hoc, vt valeat vendere quo prætio voluerit, & exorbitanter, ſed intra latitudinem iuſti prætij neturalis *Leſſius in ſumma tom. 2. tract. 8. cap. 32. diffic. 11. Turrian. in 2. 2. tom. 2. diſput. 57. dub. 5. num. 2. Molin. de Iuſtit. & iur. tract. 2. diſput. 364. num. 13.* Et latius nouiſſimè confirmat *Diana reſolut. moral. part 2. tract. 3. Miſcellan. reſol. 1.* vbi effuſo ſermone loquitur circa moderationem priuilegij, ſeu conſuetudinis permittentibus Ciuibus Vrbis Panormi non vendendi vinum de eorum vineis collectum iuxta taxam.

10 E contra verò Barones ipſi tenentur emere ſecundum Aſſiſam impoſitam à deputatis per Vniuerſitates, & contrarium agendo grauarent, & ideo dum Vniuerſitas Terræ Valuæ conquereretur de ſuo Barone volente emere carnem duobus denarijs minus quam erat Aſſiſa impoſita, per Regium Conſiliarium Vitellium cauſæ Commiſſarium extitit prouiſum, quod ſolueret iuxta Aſſiſam, vt & Ciues ſoluunt, & in poſterum abſtineret, vt in Banca de Mondellis Actorum Magiſtri.

Iterumq; facto verbo in Sacro Conſilio fuit determinatum referente Conſiliario Altomare pro Ciuitate Grauinæ contra Illuſtriſſimum Ducem in anno 1560. pęnes Cęſareum Secretarium, vt in proceſſu in Banca Sarri.

Et alias ita pariter prouiſum vidi ad fauorē vniuerſitatis Terræ Sancti Gregorij contra eundem Baronem, vt in proceſſu grauamioum dictæ Terræ fol. 76. penes ſubenum Actuarium cuius verba adamuſsim reponere libuit nam, & in fauorem Baronum etiam quoad aliud caput videntur eſſe, verba autem ſunt, vt infra videlicet.

Quoad ſecundum fuit prouiſum, quod Magnificus Baro ſoluat prout alij Ciues ſoluunt demptis gabellis, & alijs oneribus impoſitis, vel imponendis pro neceſſitatibus dicta Vniuerſitatis.

11 Ita quod ſi denariorum duorum, vel ſemiſſis, ſiuè tornefij gabella inſit pro quolibet rotulo carnis, vigore dictæ prouiſionis eſſent exempti Barones, & vti franchi non tenerentur ſoluere, & proinde non grauarent, ſi illis dempta carnem acciperent, & tanto minus ſoluerent.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos ſi velint exigere Decimas cum menſuris non ſiclatis à Regia Curia.*

2 *Barones & ſi habeant in iuriſdictionibus ius ponderis, & menſuræ, non tamen ipſi poſſunt illa facere, ſed tenentur ſeruare illa, quæ à Supremo Principe conſtituta ſunt.*

3 *Pondera, & menſuræ illa probanda ſunt, quæ per ſupremos Principes ſtabilita ſunt.*

4 *Pondera, & menſuræ ſigno Regio ſignanda ſunt, in ſignum ſupremi Dominij.*

AR-

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro receptione decimarum quas debent Baronibus, Barones, ipſi non vtantur Menſuris ſiclatis Regiæ Siclę, ſed Menſuris ad eorum arbitrium factis.

GRAVAMEN XXXIII.

1 PRo receptione decimarum, quas vtiles Terrarum domini ab eorum Vaſſallis in victualibus exigere ſolent debent vti menſuris ſiclatis Regiæ Siclæ, & non alijs ad eorum arbitrium factis, quod ſi contrarium attentent vtiq; grauant, & poſſunt prohiberi, nè id agāt prout ſic reperio prouiſum per Conſiliarium Ferdinādum Fornarium die 27. Ianuarij 1582. ad fauorem Vniuerſitatis Vallis Vitulani, quæ cum conquereretur quòd Tapetarij aſſiſtentes in Tapetis Baronalibus nolebant decimare cum menſuris Siclatis Regiæ Siclæ, ſed cum menſuris ab eiſdem confectis obtinuit decretum, quod teneantur prædicti decimare cum menſuris Siclatis, & quod abſtinerent, vti alijs.

2 Barones, inquam, & ſi habeant in ſuis iuriſdictionibus ius ponderum, & menſurarum, non tamen illa ipſi facere poſſunt, ſed ſeruare debent, quæ à ſupremo Principe conſtitura ſunt, vt per bellè fundauit *Renatb. Choppin. in conſuet. Andegauenſ. lib. 1. cap 40. nu. 4. & cap. 43. n. 16. & poſt eum ſcripſit Borrell. qui multa in hac materia ponderum, & menſurarum cumulat in trac. de Magiſtrat. Edit. lib. 3. cap. 15. num.* 7. vbi quod Barones habentes merum, & miſtum imperium etſi habeant ius ponderum, & menſurarum in eorum priuilegijs nequeunt per hoc ipſi alias menſuras, vel pondera tradere, quam illa, quæ à Summo Principe conſtituta fuerunt.

3 Illa ſiquidem pondera, & menſuræ probanda ſunt; quæ per ſupremos Principes ſtabilita reperiuntur ad *tex. in l. modios C. de ſuſcept. propoſ. & Arcar.*
4 *lib. 10.* cum in ſupremi dominij, ſignum menſurę, & pondera ſigno regio ſint ſignande *Ramirez in tract. de abſolut. Princip. poteſt. ſiue de lege Regia* §. 26. *num. 68.*

SVMMARIVM.

1 *Agris poſt meſſem ſtipulas accendere ſatis antiquum.*
2 *Stipulas incendere poſt meſſem prodeſt agris.*
3 *Stipularum incenſio abundantiam operatur.*
4 *Terrę alimenta igne præbentur.*
5 *Igne fere omnia procreantur.*
6 *Baro grauat Vaſſallos ſi prohibeat vaſſallos immittere ignem in reſtucchijs poſt meſſem nu. 6. vbi de ciſ. lim. niſi ante tempus id fieret, vt num. 7.*
8 *Stipularum concrematio quo tempore fiat ex capitulis regni.*
9 *Inquiſitio fieri poteſt contra immittentem ignem in reſtucchijs tempore prohibito.*
10 *Damnum ſi vicinis infertur quando comburuntur ſtipulæ ex vi ventorum quando excuſetur ignem immittens, & nu. 11. & 12.*
13 *Ignis fortuitò immiſſus in maceriē lignorum meorum ſi tranſeat ad maceriem lignorum vicini, an ego tenear remiſſiue.*
14 *Leuiſsima culpa venit in actione dè incendio.*

ARGVMENTVM.

Vaſsalli grauantur, quando vetantur immittere ignem in Reſtucchijs poſt Meſsem.

GRAVAMEN XXXIV.

1 SAtis antiquitatis ſapere in Agris poſt meſſem ſtipulas accendere, vt demonſtrat *Luberus de incendijs cap. 1. num. 32.* & probat *Borrell. conſ. 7. nu. 3.* vbi moris antiquiſſimi fuiſſe ex *Vergilio Georgicorum lib. 1.* fatetur eiuſdem reponendo verſus qui ſequuntur videlicet.

Sępe

Sępè etiam ſteriles incendere profuit agros,
Atque leuem ſtipulam crepitantibus vrere flammis,
Siuè indè occultas vires, & pabula Terræ
Pinguia concipiunt, ſiuè illis omne per ignem
Excoquitur vitium, atque exudat inutilis humor,
Seu plures calor ille vias, & ceca relaxat.
Spiramenta nouas veniat, qua ſuccus in herbas.
Seu durat magis, & venas aſtringit hiantes,
Nè tenues pluuiæ rapidiue potentia Solis
Acrior; aut Boreæ penetrabile frigus adurat.

2 Ex quibus verſibus apertè colligitur in vtilitatem agrorum redundare hanc ignis immiſſionem, & nimium prodeſſe illorum ſtipulas incendere, & flammis vrere, vt ex eodem *Virgilio* probauit *Plinius libr.12.cap.30.*

3 Et ſtipularum incenſionem abundantiam operari ſcribit *Strabo libr. 5.* Et plura conglomerat *Facell. Hiſtoriarum Sicularum Decad.1.libr.2. cap 4.* refert, ſequitur *Borrell. in cit. conſ.7.num.5. vbi num.4. ex Seruio ad Virgilium loco cit.*
4 & *ex Heracliti ſententia* probanit Ter-
5 ræ alimenta igne præberi quaſi omnia ex igne procreentur.

6 Quare in Subditorum Grauamen redundaret, vbi fieret à Baronibus prohibitio, nè poſt Meſſem ignē in Reſtucchijs, immitterēt, prout ſic declarauit Sacrum Regium Conſilium, dum Ciuitas Theani conquereretur, quòd Ciuibus dictæ Ciuitatis, & ſuorum Caſalium ab Illuſtriſſimo Principe Hoſtiliani erat prohibitum, nè ignem in Reſtucchijs immitterent, & proinde fuit iniunctum mandatum, vt abſtineret à tali prohibitione.

7 Ceſſaret tamen Grauamen, ſi ante tempus ſtabilitum ne immitterent ignē
8 prohiberent nempe ante diem Decimū quintum Menſis Auguſti, quia id iuxta tramites legis Regni agerent cum ex *cap. Regni, pridem*, ſtipularum concrematio ante dictum diem non ſit licita, vt ibi etiam *Niger in coment.* notat, de quo meminit *Vycont. in concluſ. Iur. in verbo Incendiarij in fin.* addo *Foller. in fragment. crimin. num.200. Monteleon. in prax. Arbitr. part 5. num. 54. Lubrer. de Incend. cap.2. num.25.*

9 Itaquòd inquiſitio fieri poteſt contra immittentem ignem in Reſtucchijs tēpore prohito, vt in *d. cap. pridem*, ſicque inuiolabiliter ſeruatur, & nouiſſimè poſt hæc ſcripta fatetur *Thor. in vot. 27.* vbi nonnulla cumulat in hac materia.

10 Et hac occaſione obſeruabis, vt ſi quando comburuntur ſtipulæ ignis ob ventorum vim valdè ſerpat, ſi venti poſt ignem accenſum flare ceperint, quamuis damnum viciuis oriatur, immittens erit excuſatus, cum potiùs caſui, quàm propriæ culpæ ſit aſcribendum, *Angel. de Malefic. in verbo Incendiario, in verſ. cuius Rei, num.9 Ludouic. deciſ. Peruſ. 25. num.21.* vbi alios allegat *Cardinal. Tuſc practic. concluſ. lit. I. in verbo Incendium num.3.*

11 Sed ſi in die ventoſo ignis fuerit immiſſus, ſi ille percurrat in vicini agrum, ad damna, & intereſſe tenebitur immittens, *Rota deciſ.19. poſt Conſil. Farinac.*

12 Prout, quando cautelam non adhibuiſſent, quando locum circum circa arando, vel fodendo, faciendo Repara, ne ignis in aliena Territoria tranſire poſſit, & damnificet, quod vulgò vocatur (fare le proceſe) adhuc in iſto caſu cenſerē teneri ad damna, & intereſſe, at ſecus ſi talis diligentia fuerit facta, & limites circum circa fuerint arati, nè materia comburenda vltra illos dilatetur, *Iacob. Philipp. Port. conſ72. nu. 12. Borrell. conſil ſæpius cit.7. num. 9.* quo in loco quādo pro incendio in ſtipulis poſito

poſito,& damno inde emerſo quis teneatur ad intellectum *d.cap. Regni pridem*, tractat, videndus etiam *Rendell.in tractat. de paſcuis tit. de defenſ. & paſcuis Vniuerſitat. part. 3. cap. 10. verſ. ignis*.

13 Et ſi ignis fortuitò immiſſus in maceriem lignorum meorum, & deinde tranſiens ad maceriem lignorum tuorum operetur, vt ego tenear ad reficiendum damnum tibi ex igne datum declarat *Reg.Rouit.deciſ.593.* vbi etiam
14 quòd leuiſſima culpa venit in hac occaſione de incendio, ex *Gram.deciſ.3.*

SVMMARIVM.

1 *Penſio an poſſit augeri, quando ex re locata lucrum exorbitans recipitur, & num.3.*

2 *Legatum augetur, ſi augeantur negotia, & è contra.*

4 *Pactum initum inter contrahentes aliquid dandi, vel faciendi aucta familia creditoris non tenetur ad augmentum.*

5 *Onus ſuper feudo augeri non poteſt ſecundum quod feudi fructus excreſcunt.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prętextu lucri inopinati in affictu, quem tenent à Baronibus eiſdem augeatur penſio vltra conuentam.

GRAVAMEN XXXV.

1 COolorata quamuis videatur poſſeſſio, in qua ſe manutenent Barones cum eorum Vaſſallis, vt ſi ex affictu ſuorum Iurium, & dirictuum feudalium eiſdem facto videant lucrum quod percipitur eſſe exorbitans reſpectu penſionis quam ſoluunt, illam augent iuxta Theoricam *Bart. in l. cotem ferro §.3.maximos,ff. de publican.* quam tuetur *Boſſ.in tit.de* Remiſſ *merced. public.* vbi loquitur in conductore vectigalium, quaſi quòd liceat ſtante augmento lucri augeri penſionem, cum donis auctis augeantur pariter donorum rationes, *Afflict. in Proœmio Conſtitut. §. nos itaque*.
2 Et legatum augeatur, ſi augeātur negotia, prout illis diminutis diminuitur & illud, vt probat *Menoch.de Arbitr.Iudic. caſ.223.libr.2.* quem ſectatur *Molfeſ. in ſumma Theolog. Moral. tractat. 13. titul. de vltim. voluntat. cap. 1. num. 41.* Et augmentum cedit legato, ſicut & diminutio, *l.peculium, §. 1.ff.de leg. 2. l.ſi ex toto ff.de leg.1.Bertach in ſuo repertorio in verbo augmentum*.

3 *T*amen negari minimè poteſt id in ſubditorum grauamen redundare, ita vt quoties vtiles domini id practicant ſemper grauant ex *Gloſ. in l. ſi merces §. vis maior ff.locati Paris de Reintegrat. feud. cap An ſi dominus Feud.Pinell.*qui alios concordantes ſecum vehit *in l.2.cap. 3. num.34. part. 1. C. de Reſcind. vendit.* quos nouiſſimè cum cęteris adducit *Thor. in compend. deciſ.* Regni *in verbo Augumentum tom. 2.* vbi in cauſa Io: Aloiſij Boſſij cum Io: Baptiſta Balſamo refert deciſum per Regiam Cameram Summarię augmentum non deberi locatori alicuius iuris exigendi per conductorem ex inopinato lucro peruento, nam dum per ipſum Balſamum fuiſſet ſibi à Boſſio conductum ius exigendi dirictus auri, & argenti & pendente tali affictu magna quantitas argenti, & auri in Regnum immiſſa reperiebatur cuius ratione ex dirictuum exactione magnũ augmentum reſultauerat conductori, & ideò locator conqueſtus fuiſſet in Regia Camera vt ſimiliter merces augeri deberet, non per hoc fuit auditus ſed à ſua pretentione excluſus, & abſolutus conuentus ad relationem Pręſidentis Valcarcel. ſub die 25.ſeptembris 1599. apud Mancinum Actuarium.

Con-

4 Confert pro corroboratione *Cepolla in tract. de ſeruitut. Vrban. præd. cap. 50. num. 4. cum ſeq.* vbi tutatur pactum initum inter contrahentes aliquid dandi, vel faciendi, aucta familia Creditoris nullatenus ad augmenta teneri.

5 Et iuuat hanc partem nam Regi non licet augere onus ſeruitij militaris ſuper feudo ſecundum quod redditus feudi exereſcunt maximè quando ſeruitium militare promiſſum in conceſſione feudi eſt determinatum, vide *Petrum de Gregor.* qui latè tangit articulum *in ſuo Tractat. de conceſſion. feud part. 1. quaſt. 11.* vbi *Maſtrill. in addit.* plures adducit, & præciſè *Regen. de Pont. in conſil. 79. num. 27. volum. 1.* teſtificando in Regno Siciliæ numquam Regiam Curiam ratione augmenti petijſſe augeri ſeruitium, nec noſtram Regiam Cameram Sommariæ conſueuiſſe tale ſeruitium militare augere auctis fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Macellarios cogi exercere artem ſuam pro ſeruitio Ciuium quomodo intelligendum.*
2 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur macellare Vitulas, Iuuencas, & Baccas, tempore quo ipſi habent alia animalia deſtinata, & ſolita macellari in regione pręſertim in Terris paruis, num. 3.*
4 *Pactum inter Datiarios & Macellarios macellandi pro toto anno pro vſu Ciuium, de quibus animalibus intelligatur.*
5 *Contractus interpretatio regulariter fit à loci conſuetudine.*
6 *Contraxiſſe quis præſumitur ſecundùm patriæ ſolitum.*
7 *Quilibet pręſumitur velle conformare ſtatuto, ſolito & conſuetudini Patriæ, & Regionis.*
8 *Contrahentes videntur ſe conformare cum iure.*
9 *Teſtator videtur ſe conformare cum iure.*
10 *Conſuetudo, & Ius inſunt contractui.*
11 *Contractus à ſtatuto, & Regionis ſolito informantur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Datiarij, & Buccerij pro ſeruitio Baronum cogantur macellare Vitulas, Iuuencas, & Vaccas, tempore quo ipſi habent alia Animalia deſtinata ad hunc effectum, & ſolita macellari in Regione.

GRAVAMEN XXXVI.

Facta Relatione in Sacro Regio Conſilio per Regium Conſiliarium de Altomare cauſæ commiſſarium die 15. Menſis Maij 1560. penes Cæſareum Secretarium extitit decretum ad fauorem Ciuitatis Grauinæ contra Illuſtriſſimum Ducem nõ poſſe cogi Dariarios, & Buccerios ad macellandas vitulas, Iuuenchas, & Vaccas, pro vſu dicti Ducis, & ſuæ familiæ, ſed ſolum teneri macellare illa Animalia quę pro tempore ſunt deſtinata ad macellandum, & ad hunc effectum à Datiarijs, & Buccerijs habetur, & in Regionibus tunc eſt conſuetum macellari.

1 Macellarij enim ſecuta particulari conuentione, vel ſpeciali pacto quamuis artem ſuam pro ſeruitio Ciuium exercere debeant, id intelligitur circa macellationem Animalium, quę in promptu habent, & Regio pariter ex communi vſu, vendi, & à Ciuibus comedi.

Vnde cùm in Regni Terris dę rarò huiuſmodi Vitulę, Iuuencę, & vaccę ma-
2 cellantur, ſed ſoleant in ęſtare macellari veruecces, pecudes, & Capręs; in hieme vero ſues, grauarentur Vaſſalli ſi pro ſeruitio Baronum Vaccas

Vitulas, & Iuuencas macellare cogerẽtur, cùm huiuſmodi ſpecies Animalium ſoleant ipſi ordinariè macellare.

3 Idque eò fortiùs procedet in paruis Terris, in quibus pauci ſunt, qui edunt carnes, & maximè huius qualitatis, vndè ſatis intereſſe Buceeriorum verſaretur, quia occiſa Vacca, vel Iuuenca illã totam vendere non poſſent.

4 Itaquod etiam ſtante conuentione, & pacto inter Datiaros, & Buccerios macellandi Animalia pro vſu Ciuium per totum Annum, niſi ſpecialis enunciatio facta fuerit, de illis Animalibus intelligitur, quæ iuxta Regionis, & temporis ſtatum macellari ſolent, quia

5 contractus interpretatio regulariter fit à loci conſuetudine, *l. ſemper in ſtipulationibus ff. de Reg. Iur. l. in lege C. locat. l. quod ſi nolit §. 9. Aſſiduaff. de edilit. edict. Ronchegal. in l. nemo num. 27 ff. de Duobus Reis, Gabriel. concluſ. 1. de Conſuet. Sorbader. conſ. 12. num. 105. Surd.*

6 *conſ. 540. num. 38. Magon. deciſ. Florent. 56. num. 3.* Vnde ſecundùm patriæ ſolitum contraxiſſe quis cenſetur, *Honded. conſ. 52. num. 26. vol. 1. Barz. deciſ. 39. num. 8. Mantic. de Coniectur. vltim. volunt. libr. 1. tit. 2. num. 16. Reg. de Ponte conſ. 53. num 17. vol. 1. Marta deciſ. 1. nu. 4.* cum inſit præſumptio quemlibet vel-

7 le ſe conſuetudini, ſolito, & ſtatuto patriæ, & Regionis ſe conformare *Surd. deciſ. 322. num. 55. Rimin. conſ. 282. nu.*

8 *102. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 38. num 8. & 9* ad inſtar, & contrahentes videntur ſe conformare cum iure, prout & Teſtatores *l. heredes mei §. cum ita ff. ad Trebell. Maſcard. de probat. concluſ. 1416. à nu. 2. Caldas Pereira de empt. cap. 9. num. 10. Valaſc. deciſ. 134. n. 11. Gonzalez in Regul. 8. Cancellar. gloſ. 5 nu. 81. Gama deciſ. Luſitan.*

10 *16. num 4.* Ideò quæ ius, & conſuetudo intelligunt inſunt contractui *Reg. de*

11 *Ponte conſ. 2. num. 40.* & à ſtatuto, & Regionis ſolito informantur *Surd. deciſ. 114. num. 11. Mantic. de tacit. & Ambig. conuent. tit. 8. num. 13. lib. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Curia debet regi in determinata hora, quę litigantibus ſit certa.*

2 *Vaſſalli grauãtur, ſi in incerta hora Curia regatur, & de ratione, nu 3. & referuntur Deciſiones Sacri Conſilij ad rem hanc facię, num. 4 5. & 6.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi horis, vel diebus inſolitis regatur Curia.

GRAVAMEN XXXVII.

AD finem vt detur comoditas Vaſſallis, & Ciuibus reſpondendi, excipiendi, opponedi, & ſuas rationes allegandi tam in cauſis ciuilibus, quàm criminali-

1 bus Curia debet regi in determinata hora, quæ eiſdem ſit nota, nec modò valde mane, & deindè valde tardè, aut in hora incompetenti, ſed in ſolita, &

2 conſueta hora eſt regenda, quod ſi ſecus fiat oriretur ipſorum Vaſſallorum grauamen, qui ex inuarietate temporis quo Curia regitur, de facili non poſſent reperiri ad opponendum quiquid dicere,

3 & opponere voluerint, & procedetur contra eos ad cõtumaciam, vel ad alios actus eiſdem præiudiciales. Hinc meritò cum de hoc conqueſta eſſet Vniuerſitas

4 Terræ Cotroni in Sacro Regio Conſilio per Regium Conſiliarium Petrum Paulum Theodorum Cauſæ Commiſſarium extitit prouiſum horam in qua regi debet Curia, & dies in quibus eſt regẽda publicari debere ſemel pro omnibus, & non prętereantur, neque dies, neque hora ad hoc vt omnibus innoteſcat, vt in Banca de Ferrarijs Actorum Magiſtri, prout ſic ad inſtantiam cuiuſdam Vniuerſitatis Prouinciæ Apulcæ reminiſcor relaxaſſe prouiſiones in Anno 1632.

Et ad

5 Et ad fauorem Terræ Prata die 21. Februarij 1578. per Cæſarem Vitellum Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium mediante Decreto fuit prouiſum, regendam eſſe Curiam in dicta Terra bis in hebdomada tantùm, videlicet in die Mercurij, & in die Sabati, non obſtante quòd Baro mandaſſet Curiam debere regi quolibet die, vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ, fol. 529. in Banca Figliolæ.

6 Sicque aliàs inſtante Vniuerſitate Terre Sibaris, fuit prouiſum per Regiũ Conſiliarium Ioannem Felicem Schalaleonem Commiſſarium deſtinatum, vt in Banca Sarni.

SVMMARIVM.

1 *Curia regenda eſt in loco deſtinato, ſolito, & conſueto pro Ciuium comoditate.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi Baro, vel Capitaneus nolint Curiam regere in loco deſtinato, & ſolito, vbi deciſio Sacri Conſ. num. 3. declara ſi mutatio fiat ex iuſto impedimento, vt num. 9.*

4 *Mutatio loci in præiudicium Vniuerſitatis, & particularium quibus per temporis curſum eſt quæſitum fieri nequit.*

5 *Ea quæ habuerunt antiquam conſuetudinem mutanda non ſunt.*

Parlamenta ab Vniuerſitatibus, & Ciuibus non poſſunt fieri niſi in loco ſolito & conſueto, & facta alibi ſunt nulla.

7 *Conſilium Vniuerſitatis, vt dicatur legitimè conuocatum, requiritur vt congregetur in loco ſolito & conſueto.*

10 *Magiſtratus publica perſona eſt & palàm & publicè ſui copiam facere debet.*

11 *Capitanei, Iudices, & alij Officiales aſſiſtere debent in loco publico, in quo ſolitum eſt regere Curiam, & in Palatijs publicis, & non in locis remotis.*

12 *Officiales extra locum ſolitum Iudicia exercere prohibetur, aliàs acta ſunt nulla.*

13 *Iudicia exerceri non poſſunt in domibus priuatorum, niſi tamen neceſſitas ſuadeat.*

14 *Locus in quo antiquitus Curia regebatur quomodo dictus*

15 *Curia Baronalis ſolet conſtitui propè Carceres ob celerem carceratorum expeditionem, & prope portam Terrę.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones, vel Officiales non faciunt regere Curiam in loco ſolito.

GRAVAMEN XXXVIII.

1 PRo comoditate Ciuium ſolet in aliquibus Terris eſſe deſtinatus particularis locus pro regenda Curia, & Barones alibi curant illam regere facere, vel eorum Officiales in loco deſtinato regere nolunt, quòd cùm in Ciuium incommodum redundet, vtique

2 ſubintrat Grauamen, prout ſic prærendit Ciuitas Theani aduerſus Illuſtriſſimum Principem Hoſtiliani, dum faciebat regere Curiam à ſuis Officialibus extra locum ſolitum Sedilis, vulgò (delli Liuni) in quo Curia ſolita erat regi à tempore immemorabili, & fuit prouiſum, quòd capiatur informatio ad finem prouidendi.

3 Inde ad fauorem Vniuerſitatis Cotroni prouiſum reperio Curiam regendam eſſe in loco ſolito, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Petro Paulo Theodoro pęnès Actuarium de Ferrarijs, & aliàs prouidit Regius Conſiliarius Ioannes Felix Schalaleo pro Vniuerſitate Sibaris, vt in Banca Sarni, per quem fuit ordinatum, Capitaneos debere Curiam regere in loco ſolito Terræ, & non in Caſtro Comitis.

4 Mutatio enim loci in præiudicium
Vniuerſale,imò particulare, cui per tẽ-
poris curſum eſt acquiſitum ius fieri ne-
quit ex regula, quòd ea quæ habuerunt
5 antiquam conſuetudinem mutanda non
ſunt *vulg.l.minimè ff.de legibus*.
6 Confert, quia parlamenta ab Vni-
uerſitatibus, ſiuè Ciuibus non poſſunt
fieri, niſi in loco conſueto, & alibi
facta ſunt nulla vt diximus *in collect. ad
Pragmat. 2. de Adminiſtr. Vniuerſitat.*
quia vt conſilium Vniuerſitatis dicatur
legitimè conuocatum requirur vt con-
gregetur in loco publico ſolito, & cõ-
ſueto, *l. fin.C.de legat. libr.10.l 2. C.de
Decur. libr. 10. Bar. in l. omnes; populi.
num.16.ff de Iuſt. & Iur. Angel.in l. 5.
num.1.de legat.Roland. conſ.90. num.3.
volum.1. Thiſaur. deciſ.257. num.3.* Et
fuit prouiſum per Regium Conſiliarium
de Curte die vltimo Auguſti 1579. in
cauſa Vniuerſitatis Terræ Pratæ, vt in
proceſſu fol. 664. & confirmatum per
Sacr.Conſil.
9 Ceſſaret tamen Grauamen, quando
mutatio loci fieret ex cauſa, & ex ali-
quo iuſto impedimento.

Videmus inquam parlamenta per Ci
ues poſſe fieri in loco non ſolito, & ne-
gotia alibi, quàm in deſtinato loco tra-
ctari, quando aliquod ineſt impedimen-
tum, *Bal.in l.3.num.2.ff.quòd quiſque
Iur. Loſeus de Iur. Vniuerſitat. cap. 3.
num.72. part.1.Caput. de Regim.Reipu-
blica cap.6.ſub num. 1.* vbi refert in
cauſa Antonij Aioſſæ cum Sedile Por-
tus fuiſſe data ſuffragia extra Sedile, &
fuiſſe iudicatum in Sacro Conſilio eſſe
valida ex *Anna ſing.355.*

Inde paucis diebus retro electionem
à Reuerendo Capitulo Ciuitatis N. quã
ſub prætextu non eſſe factam in loco
ſolito, nonnulli Canonici intendebãt
inualidare ſtante allegatione, & proba-
tione legitimæ cauſæ obtinui apud Illu-
ſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Dele-
gatum Apoſtolicum eſſe validam, &
nullitatem oppoſitam minimè militare,
& proinde Reuerendum Canonicum
P. vti legitimè electum eſſe ponendum,
& manutenendum in poſſeſſione, vt in
effectu fuit obſeruatum, cumque iterũ
ad Sanctam Sedem Apoſtolicam eſſet ha-
bitus recurſus per viam Appellationis,
& denuò illius vigore obtentum aliud
Breue directum, & præſentatum Illuſtriſ-
ſimo, & Reuerendiſſimo Domino Aloy-
ſio Riccio Epiſcopo Vici Equenſis, non
fuit Cliens defraudatus de primo De-
creto, quoniam extitit illud confirmatũ,
& prouiſum benè fuiſſe iudicatum, &
malè appellatum pro parte dicti Reue-
rendi Capituli exiſtente Actuario Re-
uerendo D. Luca de Dulce Canonico
Eccleſiæ Vicanæ ſatis benemerito, &
in ſuo exercitio multùm practico.
10 Qua occaſione obſeruabis, quòd cum
Magiſtratus publica ſit perſona, & pa-
làm, atque publicè ſui copiam facere
debeat *l. Maritum C. de Procurat. l. 2.
C de his, qui ven. ætat. impetr. c. diffinitũ
18. quæſt. 2. cap. mulieres de Iudic. in 6.
Azeued. libr. 2. Recopilat. tit. 9. l. 7. num.*
11 *19. in verſ. Muger.* Ideò Capitanei,
Iudices, & Officiales aſſiſtere debent
in loco publico, in quo ſolitum eſt re-
gere Curiam, & in Palatijs publicis, *cap.
1. de Immunitat. Eccleſ. Put. de Syndic. in
verſ. Officialis pag. 186.* & non in locis
remotis *ad textum in l. nulli Iudices vbi
Bart. C. de Offic. Prætor. Prouinc. Gloſ. in
l. obſeruari ff. de Offic. Proconſul.* Et ex-
12 tra dictum locum iudicia exercere
prohibentur, *Azeued. in l. 15. tit. 6 libr.
3. num. 1. & 2. Auendan. de exequend.
mandat. Reg. cap. 20. num. 1. cum ſeq.* aliàs
acta ſunt nulla, *Maſtrill. de Magiſtrat.
libr. 3. cap. 9 num. 51.*
13 Nec in domibus priuatorum iudicia
exerceri poſſe patet *ex l. obſeruare de
Offic Proconſ. & ex d. l. nulli 12 1. C. de
Offic. Rector.* Traduntque *Auendan. de
exequend. mandat. cap. 4. num. 45.
Bouadill. in ſua Politic. lib. 3. cap. 5.
num. 16.* niſi tamen neceſſitas ſuaderet
*Auiles in cap 2. Prætor. in verſ. Caſus, &
cap. 18. num. 4.*
14 Nec prætermittam dicere, quòd lo-
cus in quo Curia regitur antiquitus nũ-
cupabatur Conuentus, Concilium; Se-
natus, Ordo, Collegium, Congregatio,
Capitulum, Adunantia, vel Corpus, *Cur.
Piſan. cap. 5. num. 5. libr. 1. Bouadil. in
Politic lib. 3. cap. 7 num. 5. Auiles in cap.
18. Prætor in verſic. de Conſejo.*

Item vocabatur Palatium, aut Præto-
rium, *l. 2. C de Decur. libr. 10. l. quicum-
que C. de oper. public. Surgent. de Neapol.
Illuſtrat. cap. 14. num. 9.*

Item Tribunalia, vt vocantur hic
Neapoli, & apud Romanos teſta-
tur *Petr. de Gregor. Tholoſ. cap. num.*

4. de

4 *de Republic. libr. ſecundo*.

In Terris autem Baronalibus Regni propriè vocatur Curia, vt apud *Borrell.in conſ.26.num.32.&* 39. quod cõſtat ex *l.obſeruare in verſ.Curiam, C. de Decur.lib.10. vbi Plat.& Luc. de Penn. Ioan.de Montag. in tract.de Parlament. verſ.& primò Curia eſt*.

15 Quę quidem Curia ſolet conſtitui propè carceres ob celerem carceratorum expeditionem, *Gregor. Tholoſ.de Republic.lib 2. cap. 7. Maſtrill de Magiſtrat. libr.3.cap.9. num,54* & propè portam Terræ, *Surgen de Neapol.Illuſtrat. cap. 6. num.23.*

SVMMARIVM.

1 *Curiarum ſtylus debet ad vnguem ſeruari.*

2 *Stylus Curię ſeruandus eſt ad modũ priuilegij & conceſſionis Regalis, aut Apoſtolicę.*

3 *Stylus facit Ius, & eſt habendus pro lege ſiue ad ordinationem, ſiue ad deciſionem cauſarum, & facit Ius vniuerſale, etiam in partibus, nu. 14.*

4 *Stylus Curiæ pro lege habendus eſt, tam in ordinatione proceſſus, quã iudiciorum vſum, etiam in criminalibus cauſis.*

5 *Stylo potius ſtandum eſt quàm conſuetudini.*

6 *Stylus Sacri Conſil Neapolit.preferτur authoritati plurium Doctorum affirmantium contrariam opinionem eſſe magis communem.*

7 *Vaſſalli grauantur ſi ordinarij ſtylus Curiarum ſeruari non fiant per Barones.*

8 *Stylum non ſeruans grauat partes, & tenetur in ſindicatu.*

9 *Iudicans contra ſtylum facit litem ſuam, ac ſi indicaret contra legem.*

10 *Stylus Curię ſeruari debet in modo procedendi.*

11 *Sententia lata contra ſtylum eſt nulla.*

12 *Reſcriptum contra ſtylum impetratum non prodeſt, nec cenſetur à Principe conceſſum*

13 *Errare minimè dicitur qui ſtylum ſuę Curię obſeruat.*

15 *Stylus non preſumitur, ſed eſt probandus ab allegante.*

16 *Strictiſſima interpretatio fit in ſtylo.*

17 *Stylus in deciſorijs non ligat forenſes ſecus in ordinatorijs Iudicij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in eorum cauſis Barones, ſiue Officiales non faciunt ſeruare Curiarum Stylos.

GRAVAMEN XXXIX.

1 COmmuni quidem Calculo apud Noſtrates eſt receptum Curiarum ſtylos debere ad vnguem ſeruari, vt patet apud *Ludou deciſ.Peruſ.96.n.7.cum ſequen. Maſcard de probat.concluſ.1041. Carauit.in Pralud. ad Rit. M.C.V. Paz in ſua pract.in princip. à num. 4. Ignat. del Villar. in ſilua Reſponſorum libr. 1. reſponſ.1. Perez in libr.28 tit.4. libr.2. Ordinam. fol. meo 251. Bellon. in deciſ. Rot. Gen. 206. D. Ricc. in Collect. deciſ. 794.& 1838.*

Stylumque ſeruandum eſſe ad inſtar priuilegij, & conceſſionis Regalis, aut Apoſtolicæ notauit *Caldas Pereira in conſ 5.num.7.* & facere ius *ex cap.ex litteris de conſtitut.* probat *Garcia de benefic.part.1.cap.5 num.87.*

Illumque pro lege eſſe habendum, ſiue ſit ad ordinationem, ſiuè ad deciſionem cauſarum fundarunt, *Cacher. deciſ 22.num.7 Gratian.deciſ.Rot.Marchia,237. num.18. Raudenſ. deciſ.Piſan. 6.num 67.Pariſ de Reſignat. benefic.libr. 10. quaſt. 2. num. 17.Borrell.in ſumma deciſ. tit. de legibus, & Conſtitut. num. 108.*

108. tom.1.Pheb.deciſ.42.num.8.tom.1. D.Praſul.Ricc.deciſ.Cur. Archiep. Neapol.119.part.2.

4 Et Stilum Iudiciorum circa proceſſus ordinationem, & iudiciorum vſum verſantem pro lege in eodem iudicio obſeruandum, tutantur *Craueƈt. conſ. 201.num.21.Menoch.conſ.110.num.4. Theſaur. dec.1.num.9. Amat.dec.Marcb. 32.num.27.Viu.deciſ.297.* quod procedit etiam in cauſis criminalibus, *Menoch.de præſumpt. quæſt.8.num.15. libr. 2.Iannin.decitat. Real.cap.1.num.76.*

5 Potiuſque ſtandum eſſe ſtylo, quàm conſuetudini tenent *Franc.Marc.deciſ. 158.num.3.tom.1.Caualc. deciſ.6. num. 17. Afflict.deciſ.135.num.3.Cornazzan. deciſ.Florent.72.num.6. Maſtrill. deciſ. 1.num.20.& multi ex alijs ſupra citatis.*

6 Stylumque præferri Authoritati plurium DD. contrariam opinionem magis communiter affirmantium, loquendo de ſtylo noſtri Sacri Conſilij ex *Afflict.d.deciſ.135 & Præſid.de Franc. deciſ.238.* nouè firmat *Theodor. Allegat.1. num.33.*

7 Itaquòd meritò in facto dicebatur granari Subditos, quãdo Ordinarij ſtylus in Curijs per eorũ Barones ſeruati nõ ſiũt vel per Officiales nõ ſeruantur, & proinde fuerunt obtentæ prouiſiones, quòd à ſolito ſtylo minimè recedatur.

8 Siquidem Iudex non ſeruans ſtylum
Curiæ grauat partes, & tenetur in ſyn-
9 dicatu, & iudicando contra ſtylum facit
litem ſuã, ac ſi faceret & iudicaret cõtra
legem, *Rodolfin.de bracch ſecular.n.32.*
10 Et in modo procedẽdi debere ſeruare
ſtylos Curiæ docent *Luc.de Penn.in*
l.momentanea, C.de Annon. & Trib.lib.
10. Cancer. var. reſolut. libr. 3.cap 13.
num 354 Maſtrill. de Magiſtrat. lib.4.
cap.18.num.106.

11 Cùm ſententia contra ſtylum lata
ſit nulla, *l.prolatam C.de ſentent. & in-*
terlocut.Guid.Pap.deciſ.292. num.2.Ca-
cher.d. deciſ. 22. num. 6. quos refert *D.*
Ricc.alleg.deciſ.119.part.2. prout & re-
12 ſcriptum contra ſtylum impetratum,
nec prodeſt, imò nõ cenſetur à Principe
conceſſum, *Rebuff.ad leg. Gallia tom. 3.*
tit.de conſuet art.2 gloſ.13.à num.32.cũ
ſequ.Perez in l.1.quæſt. 14. col.3. tit. 2.
libr 36.

13 Inde errare minimè dicitur, qui ſtylum ſuæ Curiæ obſeruat, vt conſiderabam inter cætera ad fauorem Prioralis Curiæ Sancti Nicolai Barenſis coram Reuerendiſſ. Domino Cappellano Maiore dum tractabatur de nullitate excommunicationis latę aduerſus Reuerendum D. Ioann. Ferrignum Canonicum Regalis Eccleſiæ S. Nicolai dictæ Ciuitatis Barij.

14 Videmus inquam ſtylum tantæ eſſe potentiæ, vt faciat ius vniuerſale etiam in partibus, ſic probãt *Grauat.ad Veſtr. in pract.libr.5.cap.3.num.6.Guttier.Canonic quæſt.libr.1. cap.33. num.35. in fin.* & nouiſſimè habetur in *tract. de cognit.per viam violentiæ, quæſt. 135.n. 4.part.2.*

Et proinde Sacrum Regium Conſilium ſolet relaxare prouiſiones pro obſeruantia ſtyli Curiarum inferiorum, prout pro obſeruantia cuiuſdam ſtyli Terræ Siciniani prouiſum reperio per D. Vincentium de Franchis cauſę Commiſſarium die 30. Menſis Maij 1571. vt in proceſſu dictæ Terræ in Banca de Mondellis.

15 Sed ſtylum non præſumi in dubio, quamuis ſit iudiciorum, & alleganti incumbere onus probandi, notarunt *Maſcard.de probat. concluſ. 258.& 1338. Menoch. de præſumpt. d.quæſt 8.* vbi plura de ſtyli probatione cumulata reperies.

16 Et in ſtylo ſtrictiſſimam fieri interpretationem ſcribit *Pariſ. de Reſignat. Benefic.quæſt.18.num.37.cum ſeq.*

17 Et in deciſorijs cauſæ ſtylum non ligare Forenſes, licèt ſecus in ordinatorijs iudicij probarunt *Gonzalez in Reg. 8.Cancellar.gloſ.9.§.1.num.104.& Maſcard.de probat.concluſ.423.num.9.*

SVMMARIVM.

1 *Officiales debent præſtare ſolitum Iuramentum de bene adminiſtrãdo.*

2 *Officiales debent iurare quòd officiũ non emerint, & alia, vt num.3.& 4.& num.5. vbi quòd iuramenta debent*

debent adminiſtrando, & alia receſſerunt ab vſu.

5 *Officiales hodie qualiter iurent, & num. 16. vbi referuntur deciſiones Sacri Conſilij.*

6 *Iuramentum Officiales præſtare nõ debent die non feriato, & quare, num. 7.*

8 *Officialis exercens ante præſtitum Iuramentum, punitur pęna criminis læſæ Maieſtatis.*

6 *Officialis nouus iuriſdictionem habet p ſt ingreſſum Palatij, poſt acceptationem, & poſt præſtitum Iuramentum.*

10 *Baro grauat Vaſſallos ſi recuſet, quod eorum Officiales iurent ſeruare Statutum, Conſuetudines, & Capitula locorum.*

11 *Statuta, & Capitula in terris faciũt Ius ciuile.*

12 *Officiales quare tenentur ſeruare Capitula, & Statuta locorum in deciſionibus cauſarum.*

13 *Iuris appellatione veniunt Statuta, Conſuetudines, & Capitula locorum.*

14 *Argumentum de lege ad Statuta, Conſuetudines, & Capitula valet.*

15 *Conſuetudo, & Statuta æquiparantur.*

17 *Officialis obſeruare non tenetur, niſi Conſuetudines, Statuta, & Capitula laudabilia, valida, & præſcripta.*

18 *Statutis ſe ſubmittens intelligitur de licitis.*

19 *Iuramentum de ſeruandis Statutis intelligitur de validis, & legitimis.*

10 *Officiales non tenentur obſeruare Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam.*

21 *Officialis non eſt periurus ſi non ſeruet Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam, vt illicita.*

22 *Officiales Baronum non tenentur præſtare Iuramentum requiſitum in pragmat. 4. ſub Rubric. de Officialibus.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones impediunt, nè eorum Officiales præſtent Iuramentum de bene adminiſtrando, & obſeruando Leges, Conſtitutiones, Locorum Conſuetudines, Statuta, Priuilegia, Capitula, Pandectas, & Vniuerſitatum Immunitates.

GRAVAMEN XL.

1 QVamuis ſanè conſpicui Iuris ſit Officiales debere præſtare iuramentum ſolitum de benè adminiſtrando ad textum in § *ſic igitur in Auth. vt ſine quoque ſuffrag.* & poſt Antiquorũ ſcholam *Auiles in c. Prætor SS. Symanc de Republ. libr. 7. cap. 15. Auendan. de exequend. mandat. Reg. cap. 2. à num. 3. cum ſequen. Bouadill. in ſua Politic. lib. 3. cap. 7. num. 19.*

2 Nec non quòd Officiũ minimè emerint per *Cap. Regni 37 & 216. & Pragmat. 2. ſub Rubric. de Official. & quæ ijs prohibeantur.*

3 Sicut etiam iurabunt, quòd Deum, & iuſtitiam præ oculis habebunt, & omnibus conquerentibus iuſtitiam adniſtrabunt abſque fraude per *Conſtitut. Regni, Inter cætera. vbi Afflict. in princip.*

3 Et quòd purè, & ſine fraude, non amore, non odio, non prece, nec timore iuſtitiam peragent ſecundùm *Conſtitut. Regni, Puritatem, Leonard. in pract. Official. cap. 6 num. 11.*

6 Tamen quia huiuſmodi Iuramenta videntur receſſiſſe ab Aula, Officiales ſolumodo iurabunt obſeruare Leges, Conſtitutiones, locorum Conſuetudines, Statuta, Priuilegia, Capitula, Pandectas, Stylos, & Vniuerſitatum Immunitates, ac Prærogatiuas, ad textum in § *Ius dicendum, in Auth. de Defenſor. Ciuit. l. rem non nouam, ff. de Iudic. l.*

Con-

Conſiliarios, C. *de Aſſeſſor. Gaill. obſeruat.*
36. num 13. *& ſeq. libr.* 1. *Burſat. conſil.*
235. num 101, *vol.* 3. *Auil. in cap. Prator.*
2. *in verbo, En los caſos, num.* 3. Cancer.
var. reſolut. libr. 3. *cap.* 13. *num.* 328. *cum*
ſequen. Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 2. *cap.*
2. *num* 52.

6 Quòd iuramentum debere præſtari
in die non feriato affirmat *Fontanella*
de pactis nuptialibus part. 1. *clauſ.* 4. *gloſ.*
10. *num.* 114. *tom.* 1. Quia non diceren-
7 tur periuri, ſi tale iuramentum in die
feriato præſtitiſſent, *Cauale. deciſ.* 9. *nu.*
31. *par.* 1. *Mancin. in tract. de Iurament.*
artic. 17. *num* 9. *part.* 2.

8 Et ideo non præſtito tali iuramento
Officialis prohibetur interim exercere,
& ſi propria authoritate exercuerit, pu-
niendus venit pęna criminis læſæ Ma-
ieſtatis per text. in *l.* 3. *ff. ad l. Iul. Ma-*
ieſtat. Luc. de Penna in l. vnicuique C. *de*
proxim. Sacr. Scrin. libr. 12. *Pariſ. de Put.*
in tract. de ſyndic. in verb. Iuſtitia, §. Iu-
ramentum.

9 Nouus namque Officialis iuriſdictio-
nem habebit poſt introitum Palatij poſt
acceptationem, & poſt iuramentum
prædictum præſtitum, *l.* 1 *ff. de Offic.*
Præfect. Auguſt. l. ſed ſi fortè, ff. de Offic.
Præſid. l. obſeruare §. poſt hoc ff. de Offic.
Procõſ. Bal. in l. priuatorum C. *de Iuriſd.*
omn. Iudic.

10 Vnde ſi Barones recuſent, quòd eo-
rum Capitanei, & Iudices ſecundarum,
& tertiarum cauſarum præſtent tale iu-
ramentum de ſeruandis Statutis, Con-
ſtitutionibus, & Capitulis vt ſupra, vti-
que grauabunt.

11 Faciunt ſiquidem huiuſmodi Capitu-
la, & Statuta Ius ciuile in Terris ad tex-
tum *in l. Ius ciuile, ff. de Iuſtit. & Iur.* no-
tat Bar. in l. omnes populi ff. eod.

12 Et ideò illa obſeruare Officiales te-
nentur in deciſionibus cauſarum, *Abb. in*
cap. cum contingat num. 8. *de foro compe-*
tent. in cap. quòd Clericis num. 21. *eodem*
tit. & in cap. Eccleſia S. Marię de Con-
ſtitut. num. 44.

13 Nam appellatione Iuris veniunt Sta-
tuta, Conſuetudines, & Capitula, *Abb.*
in Rubric. de Conſuet. num. 3. *& in cap.*
1. *vt lit. pendent. vbi etiam gloſ. Felin. in*
cap. 1. *num.* 2. *de ſponſal. & in cap. licèt*
cauſam, vbi Dec. de probat.

14 Argumentum enim de lege ad Sta-
tuta, Conſuetudines, & Capitula valet
15 cùm conſuetudo, & Statuta æquiparen-
tur, *l. Magiſtratus, ff. ad Municip l. ſem-*
per ff. de Iur. Immunitat. Bar. in l. omnes
populi ff. de Iur. Immunit. Triuiſan. dec.
94. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 2.

16 Pro quorum omnium verificatione
reperio prouiſum ſub die 10. Martij
1584. per Conſiliarium Pinarium, quod
Iudex Baiulationis Terræ Vallis Vitu-
lani iuret obſeruare Capitula, Conſtitu-
tiones, Pragmaticas Regni, prouiſiones
Sacri Conſil. Capitula, & Pandectam
Vniuerſitatis; & aliàs extitit prouiſum
pro Vniuerſitate Præteræ, vt in Banca Fi-
gliolæ de Anno 1572.

17 Eſt tamen animaduertendum, Offi-
ciales non eſſe aſtrictos, niſi ad Statuta,
Priuilegia, Capitula honeſta, & Conſue-
tudines laudabiles, validas, & præſcrip-
tas, ſecundùm *Angel. in l. omnes populi*
in fin. ff. de Iuſt. & Iur. Innocent. in cap.
1. *de Maiorit. & obedient.*

18 Statutis namque ſe ſubmittens intel-
ligitur de licitis, *Imol. in cap. Clericus de*
Iur. Iur Par. de Re Milit. & Duel. lib. 9.
quæſt. 7. *num.* 5. *Felin. in cap. ex tenore,*
num. 7. *de reſcript.* vbi probat iuramen-
tum de ſeruandis Statutis intelligi de va
lidis, ac legitimis, ſicque confirmat *Re-*
gens Valenzuel. conſil. 34. *num.* 135. *vo-*
lum. 1.

20 Inde ſi ſtatuta eſſent illicita, & contra
Chriſtianam Charitatem, vel Eccleſia-
ſticam libertatem Officiales minimè
obligantur ſeruare, *Amod. de Syndicat.*
21 *num.* 250. ſubdens non eſſe periuros,
quamuis generaliter iurauerint omnia
Statuta ſeruare, ex *cap.* 1. *de Iur. Iuran.*
in 6. Conferunt nuper tradita ſupra in
Grauam. 178. *num.* 6. *tom.* 1.

Sed non reticeam dicere, quod *Danz*
22 nouiſſimè in *ſuo Tractatu de Pugna*
Doctorum. tit. de Officialibus in genere
cap. 8. *num.* 30. eſt in opinione Iuramen-
tum requiſitum per *Pragmaticam* 4.
ſub Rubric de Officialibus, quod hodie
exigitur à Iudicibus Magnæ Curiæ, Au-
ditoribus Prouinciarum, & Officialibus
locorum Demanialium, non debere da-
ri per Officiales Baronales, quia illa
Pragmatica loquitur de Officialibus Re
gijs, ſicque dicit obtinuiſſe prouiſiones
à Regia Audientia Principatus citra,
dum Doctor Vincentius de Martino
Terræ Vitulani fuiſſet deputatus Capi-
taneus in Terra Giprtæ Minardæ, &
tem-

tempore oſtenſionis ſuæ commiſſionis
fuiſſet contra dictum nè admiteretur
ad adminiſtrationem, niſi iuraſſet iuxta
dictam Pragmaticam.
declarationibus.

SVMMARIVM.

1 *Facultas faciendi depaſcere ſua animalia, qualiter debeat eſſe arctata.*

2 *Dominorum cura debet eſſe ad excludendam iacturam Subditorum.*

3 *Barones abſtinere debēt quòd eorum ſues depaſcantur in reſtucchijs vbi adhuc ſint faſciculi ſpicarum. num. 3. vbi deciſ. & num. 4. vbi idem deciſum reſpectu Equarum, & Porcorum, quòd non paſcant in vineis Vaſſallorum.*

5 *Paſcula permiſſa ſunt quouſque fiant abſque tertij præiudicio.*

6 *Tertij præiudicium ſemper debet ſupereſſe ad inſtar olei, & ſemper euitandum eſt.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt depaſcere Porcos in Reſtucchijs, tempore quo ibi ſunt ſpicarũ faſciculi, vulgò (le Gregne) vel Animalia immittant in Vineis.

GRAVAMEN XLI.

1 FAcultas quã habent Dñi Terrarum
faciendi depaſcere ſua Animalia
debet eſſe arctata loco, & tempore,
nec in diſcriminatim illa vti debent,
ſemperque Barones coguntur habere
rationem ad excludendum damnum
2 Subditorum, illorumque iacturam euitare,
ea enim debet eſſe cura Dominorum.

3 Et ideo abſtinere debent, nec procurare
quòd eorum ſues aſportentur ad
paſculandum in Reſtucchijs, ſiue Reſtuppijs,
in quibus adhuc extant ſpicarum
faſciculi, vulgò (le Gregne) quia id
in graue Subditorum damnum reſultat,
prout ſic reperio iudicatum ad fauorem
Nobilis Terræ Piſtitij, quæ cùm conqueſta
eſſet de hoc contra Mattheum
Comitem Vtilem Dominum per Conſiliarium
Cæſarem Vitellium Commiſſarium
deſtinatum, fuit prouiſum, quòd
capiatur informatio, & quia præfatus
Magnificus Baro negabat id fuiſſe factum,
cùm de iure id fieri non potuiſſet,
fuit prouiſum, quòd abſtineat ſub die
17. Menſis Iunij 1567. apud Ioannem
Andream de Caro Actuarium, ſicque
pariter reperio prouiſum ad fauorem
Vniuerſitatis Terræ Siciniani contra
Illuſtriſſimum Ducem ſub die 25. Menſis
Nouembris 1565. exiſtente Commiſſario
Regio Conſiliario Quatra, vt in
Banca de Mondellis.

4 Et cùm aliàs idem Baro faceret depaſcere
equas, quarum numerum magnum
habebat in Vineis Ciuium dictæ
Terræ, ob quod vites magnam iacturam
ſentiebant, & maximopere diminuebantur,
porrecta ſupplicatione in
Sacro Regio Conſilio pro parte Vniuerſitatis
extitit prouiſum à Regio Cõſiliario
eodem, quod capiatur Informatio,
& interim Magnificus Baro abſtineret;
quod grauamen reperio etiam
porrectum per Vniuerſitatem Terræ
Augliani contra Baronem, qui faciebat
depaſcere porcos in Vineis Ciuium
vt patet in proceſſu grauaminum dictæ
Terræ in Banca Figliolæ.

Et reſpectu Vinearum, & Hortorum
ſic etiam reperio prouiſum pro Vniuerſitate
Terræ Poſtilionis penès eumdem
Figliolam Actuarium die 10. Menſis
Iulij 1564. exiſtente cauſæ Commiſſario
Regio Conſiliario Gonzaluo Bermundez.

5 Paſcula enim ſunt permiſſa abſque
tamen tertij præiudicio, quod ſemper ad
6 inſtar olei debet ſupereſſe, cùm & illud
ſit euitandum ad *text. in l. 3. §. ſi ſucceſſ.
& ibi Doctores ff. de vi, & vi Armat.
ett adductis per Gabriel. concluſ. 1. de Iur.
quaſit. non tollend.* Et latiùs confirma-

uimus

Digitized by Google

uimus *formſ.quæſt.63.à num.3.cum ſequent. tom.1.* vbi plura conglomerata ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos ſi moleſtent eos ex cauſis antiquis, à quibus fuerant aliàs moleſtati, & poſtea liberati, & num. 26. vbi Praxis Sacri Conſilij refertur circa probationem quale delictum ſit antiquum.*

2 *Abſolutus à Iudice de aliquo crimine pro ſententia diffinitiua, nullo modo poteſt pro eodem crimine moleſtari, ſiue per viam inquiſitionis, ſiue per viam accuſationis cognitum fuerit, num.5.*

3 Diuina Clementia *poſt dimiſſa peccata ad vltionem redire non patitur.*

4 *Deus bis in idipſum non iudicat.*

6 *Abſolutus in foro pęnitentiali adhuc poteſt inquiri, & accuſari in foro iudiciali non obſtante illa abſolutione, vel condemnatione,*

7 *Accuſatus, & iudicatus de aliquo ex criminibus mixti fori in iudicio Eccleſiaſtico, poteſt iterum in ſeculari accuſari, & puniri contra num.8.*

9 *Text. in cap. Felicis de pœnis, declaratur.*

10 *Tex in l. placet, C de Sacroſ. Eccleſ. declaratur.*

11 *Verbum acrimonia in l. placet C. de Sacroſ. Eccleſ. accipitur pro excommunicatione.*

12 *Excommunicatio non eſt pęna ordinaria criminis ad publicam vindictam, ſed potius ad emendationem medicina.*

13 *Tex. in cap.2.verſic.per temporalem de maledic. perpenditur.*

14 *Abſolutus in forma nouis ſuperuenientibus indicijs illis, deinde accedentibus recte moleſtatur, niſi tamen ſuperueniant tranſacto biennio, num.15. & quare, num 16.*

16 *Inſtantia perimit biennio, ne dum quòad acta ordinatoria, ſed etiam quòad probatoria.*

17 *Perempta inſtantia non datur facultas amplius accuſandi, vel inquirendi, fallit in Regno, & quare num.8.*

18 *Inſtantiæ in Regno ſemper cenſentur prorogata in regno in criminalibus.*

19 *Inſtantiæ prorogatio in criminalibus an habeat locum in Terris Baronalibus.*

20 *In dubio pro exiſtentia Iuris communis eſt iudicandum ad euitandam correctionem.*

21 *Correctio legum ad poſſibile eſt vitanda.*

22 *Lex quod non exprimit non vult, & excludit.*

23 *Curię Baronales & Inferiores grauant ſi elapſo biennio moleſtant liberatos nouis ſuperuenientibus indicijs, vel niſi ſuperueniant indicia non vt priora, ſed vrgentiora, & non leuia, num.24.*

25 *Noua indicia quando ſuperuenire dicantur.*

26 *Delictum antiquum quale dicatur, & quando commiſſum.*

27 *Vetuſtas delictorum operatur, nè in eis procedatur pro vt in delictis de recenti,*

28 *Lapſus temporis minuit pęnam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro delictis antiquis moleſtantur, non obſtante, quòd decreta liberatoria de illis oſtendant.

GRAVAMEN XL.

1 RENaſcere faciunt quandoque vetera crimina Barones ipſi, vel Noui Offi-

Officiales,& hac de cauſa ſubditos moleſtare ſolent,ob quod eorūdem oritur granamen prout, & ſic agnotum fuit cum Vniuerſitas Terræ Pratæ conqueſta eſſet de ſuo Barone, dum procedebat ad multas cauſa antiquaa, & à quibus Vaſſalli alias fuerant moleſtati, & deindè liberati,vndè per præſidem de Franchis tunc Conſiliarium, & Commiſſarium deſtinatum extitit decretum, vt in cauſis in quibus fuerant moleſtati Ciues. & ſequuta erat ſententia non moleſtari deberent, pęnès Figliolam Actnarium.

2 Poſtquam enim quis abſolutus eſt à Iudice per ſententiam diffinitiuam, nullo modo poteſt pro eodem crimine moleſtari, *cap.de his de Accuſat..Bonacoſ.commun. opinion. crimin. part.* 2. *in verbo Abſolutus*, *Diaz in Regul.* 6. *Menoch.de Arbitr. Iudic. caſ.*591. *Caldas Pereira in Coment.ad l.vnic.C.ex delict.defunct.part.*2.*num.*59.*Reg.Valenz. conſ.*145.*tom.*2.

3 Redditur huius concluſionis ratio,
quia Diuina Clementia poſt dimiſſa
peccata ad vltionem redire non patitur,
*cap. ſi illis de Accuſat.Franc.Marc.
deciſ.*637.*num.*4.*tom.*2.dicens,*deciſ.*817
4 *num.*4.*eodem tom.* Neque Deum iudicare
bis in idipſum.

5 Eſtque vera allegata Regula, ſiue per viam inquiſitionis, ſiue per viam accuſationis crimen ſemel fuerit cognitum, *Ioann. de Anan. conſil.* 17. *col.* 3. *Dec. in l. bona fides non patitur num.* 5. *ff.de Regul.Iur.Couarr. libr.*2.*variar.reſolut. cap.*10. *num.*5. *verſic.*8. *Vrſellius nouiter in examin.concluſ.legal.in verbo Abſolutus concluſ.*12.Et fusè in hac materia *Farinac. in practic. crimin. quaſt.* 4.*tit.de inquiſit.part.*1.vbi plures refert ampliationes, & limitationes, quarum aliquas recenſet pariter *Seſe deciſ. Rot. Aragon.*106. quas apud eum videre poteris.

6 Sed non reticeam dicere, abſolutum in foro pęnitentiali adhuc poſſe inquiri, & accuſari in foro Iudiciali, non obſtante illa abſolutione, vel condemnatione, *Marſil. ſingul.* 639. *Comitol.Reſponſ.moral.lib.*6.*quaſt.*6.*Guttierez Canonic.quaſt.libr.*1. *cap.*3. *num.*13. *Perez in l.*1.*gloſ.*1.*tit.*8. *libr.*8. *ordin. Sayr. de cenſur.libr.*2.*cap.*20.*num.*31. *Parlador. part.* 3. *different.*12.§.2. *num.*12. *Sanchez de Matrimon. libr.* 8. *diſputat.* 34. *num.*26. *D.Praſul Ricc. deciſ. Cur. Archiep Neap.* 230.*part.*2.

7 Quin immo apud multos Doctores eſt receptum accuſatum, & iudicatum de aliquo ex criminibus mixti fori in Iudicio Eccleſiaſtico poſſe iterum in ſeculari accuſari,& puniri, & ſic è conuerſo, idque eliciunt ex *cap. Felicis*,ibi. (*per hoc neque ſecularibus poteſtatibus*) *de pęnis l. placet verſic. ſi quis C. de Sacroſ.Eccleſ ita Abb,& Felyn.in cap. de his de Accuſat. Barbat. in cap. cum ſit generale de foro compet. à num.* 39. *Alciat. Couarruu.var.libr.*2. *cap.*10 *num,*6.*Alciat.in cap.*1.*num.*134. *de Offic.Ordinar. Gomez variar.reſolut.tom.*3.*cap.*1. *num.* 40.*Clar. in practic. crimin.* §.*fin. quaſt.* 57.*num.*11.*Guttierez Canonic.quaſt.lib.* 1.*cap.*12.*num.*12. *& ſeq.*

8 Licèt non deficiant contradictores perperam de directo totum contrarium firmantes, vt *Franc.Berous in cap.fin. de offic. Ordinar. num.* 23. *vbi Anania, & Innocent.* & multi alij apud *Cened. in collect. ad decretal. collect.*126. *num.* 4. Quibus iungo ex Neotericis *Cur Philippic.part.*3.§.2.*num.*33. *Mendez à Caſtro in Praxi Luſitan. cap.*4.*nu.* 7.*cum ſeq.libr.*2.*Bouadil. in Politic.libr.* 2 *cap.*17,*num.*98.*Mirand. de ordin. Iudic.quaſt.*1.*artic.*7. *concluſ.* 2. *Suarez de Paz in practic praelud.*2. *à num.*49. *cum ſequent. tom.*2.

9 Inde in facti contingentia hanc ſectando ſententiam, dicebam non obſtare Textum in *dicto Cap. Felicis*, quia vltra intellectum datum ab *Aretin.in cap.de his de Accuſat.* potiùs per locum a ſpeciali videbatur probare contrarium, quoniam ſi iuxta Iuris Regulas Accuſatus in foro Eccleſiaſtico poterat denuò accuſari in ſeculari, fruſtra Papa Conditor dicti Canonis proteſtatus eſſet non eſſe ſuæ intentionis per impoſitionem pœnarum Eccleſiaſticarum eripere pęnas fori laicalis, vnde cùm neceſſarium eſſe duxerit id exprimere iuxta ordinarios iuris tramites contrarium eſſet annuendum prout ſic docet *ibid gloſ.in verbo Addimus*.

10 Et ad textum in *dicta l.placet*, præ-
ſtabam Reſponſum, quòd dùm ver-
11 bum *Acrimonia*, de quo ibi, ſumatur
pro excommunicatione, vt per *Gloſ.*
12 *& DD.* communiter ibidem, & excõ-

municatio non ſit pęna ordinaria criminis ad publicam vindictam, ſed potius ad emendationem medicina, vt in *capit. 1. de ſentent. excommunicat. in 6. Couarruu. in cap. Alma Mater, part. 1. in princip. num. 9. Sayr. de Cenſur. libr. 1. cap. 3. num. 9.* proinde non impeditur accuſatio criminis ad publicam vindictam.

13 Reſtabat autem *Textus in cap. 2. verſic. per temporalem de Maledicis*, qui diruebatur eo quia ille diuerſos apud Doctores ſortitus eſt ſenſus, vt fatentur *Abbas ibi num. 4. Zabarell. oppoſit. 2. & Ancharan. num. 6.* inter quos inſurgit magis conſentaneus litteræ, vt agat in caſu denegatur obedientia Eccleſiaſtico, & ideo ibi inuocabitur ſeculare præſidium, non vt ſæcularis Iudex cognitionem habeat, ſed vt condemnationem ab Eccleſiaſtico geſtam contra parere nolentem exequatur.

14 Quibus ita præhabitis obſeruare minimè deſinam abſolutum in forma nouis ſuperuenientibus Inditijs, alijs deinde accedentibus iterum moleſtari poſſe, nec ſubintrare grauamen, *Doctores in cap. Admonendi de Iur. Iurand. Grilland de Relaxat. Carcerat. Rubric. de Abſolut. Innocent. quæſt ſecunda num. 4 Boſſ. in practic. criminal. tit. de ſentent. num. 65. & 72.* dicens ſic obſeruari in Mediolanenſi Dominio, *Couarruu. libr. 1 variar. reſolut. cap. 1. num. 8.* qui de praxi Hiſpaniæ fidelem perhibet fidem, *Foller in practic Criminal. quaſtion. 62. num. 2.* vbi teſtatur de Stilo Mediolani, *Farinac. in Praxi ſua citat. quæſt. 4. num. 23. cum ſequent. Carthar. in prax. interrogand. Reos capit. primo num. 135. cum ſequent. libr. 4* & fusè confirmat *Caball. reſolut. criminal. caſ. 93.*

15 Declara tamen taliter abſolutû tranſacto biennio etiam nouis ſuperuenientibus indicijs non poſſe amplius moleſtari, *Conſtant. Pap in Rit. Magn. Cur. Vicar 246. Praſ. de Franchis deciſion. 653.* Et apertiùs *deciſ. 664.* cum intra
19 tale biennium inſtantia perempta ſit, *vulg l properandum de Iudic. l. final. C. vt intra certum temp. Rit.* M C.*V*. 248.
17 adeo quòd ne dum acta pereunt ordinatoria, verùm etiam probatoria, nec amplius datur facultas iterum accuſandi, vel inquirendi, *Praſ. de Franch. deciſ. 250.* vbi teſtatur iudicatum in Sacro Regio Conſilio firmatam concluſionem eſſe veram etiam ſi biennium decurrerit ob inquiſiti impedimentum *Reg. Tap. in ſuo Iur. Regn. in Conſtitut. omnes Baiuli locorum num 4*

18 Cæterùm nouiſſimè in Regno hæc declaratio non poteſt practicari, quia vigore *Pragmatica 51. de Offic. Iudic. & aliorum Officialium*, expreſſe ſancitum eſt inſtantias ſemper cenſeri prorogatas, ita vt numqnam illarum peremptioni ſit locus, quòd reſpectu Regiarum Audientiarum Regni fuit pariter diſpoſitum, vt in *Pragmatica Octuaginta nouem capitum ſub eodem tit. de offic. Iudic.* & ideo in proprijs terminis modernè *De Marinis Quotidianarum reſolut. cap. 184. num. 13.* hanc tutatur ſententiam.

Et iuxta illam fatetur determinaſſe magnam Curiam Vicariæ maxima præcedente diſcuſſione in cauſa Ioan. Andreæ Ventura, inquiſiti de homicidio, & liberati in forma nouis ſuperuenientibus indicijs, qui cùm à dicto decreto reclamaſſet facto iterum verbo in eadem magna Curia vt delegata loco reclamationis, fuit Decretum prædictum confirmatum ſub die 27. Auguſti 1630. *Et nos latiùs diximus in Reg. Audientia Apulea* . . . . . Vbi ſic practicatum in illo Tribunali retulimus.

19 Sed quia Pragmaticæ illæ loquuntur de Tribunalibus in hac Ciuitate Neapolis exiſtentibus, nec non de Regijs Prouincialibus Audientijs, ideo ſequitur annuere declarationem poſitam vigere in alijs Curijs præſertim Baronalibus, nã de illis nulla fuit facta mẽtio, igitur non cenſentur incluſa, ſed regulari debent iuxta tramites iuris commu-
20 nis pro cuius exiſtentia in dubio eſt iudicandum ad euitandam correctionẽ, *Picard ad princip inſtitut. de lege Falcidia num. 34. Armendariz ad Recopilat. legum Nauarra in Proœmio num. 51. Cardinal. Tuſc. concluſ. 1036. lit. C. tom. 2.*

21 Communium legum enim correctio ad poſſibile eſt euitanda *l. 1. C. de inoffic. dot. l. ſi quando, C. de inoffic. Teſtament.*

ment.l. præcipimus in fin.C.de Appellat. cap.1.de noui operis nunciat.cap.cum expedi at de elect.in 6.

22 Si enim voluiſſet includere huiuſmodi Curias inferiores expreſſiſſet prout expreſſit & alia Tribunalia, ſed quia non expreſſit illas, includere noluiſſe dicendum eſt, *Menoch. conſ. 30. num. 8. Armendariz in dicto Progmio addit. ad Recopilat.leg.Nauarr. num.150.* cum fuſiùs adductis per *Cardinalem Tuſcum, litera V. concluſ. 89. & Cardoſ. in Praxi Iudic.& Aduocat.in verbo lex num.8.*

23 Quare Curiæ huiuſmodi inferiores grauarent, ſi poſt elapſum bieunium moleſtare vellent liberatos, ſinè habilitatos in forma nouis ſuperuenientibus indicijs:

24 Prout ſimiliter ſubintraret granamen in hac materia, quando moleſtia inferretur huiuſmodi ſic habilitatis tempore, quo incitia de nouo ſuperuenientia non ſunt vrgentiora primis, ſed ad inſtar illa, quia in tali caſu ſunt ligatæ manus Iudicis in procedendo contra tales ſic liberatos, cum nequeant illi moleſtari niſi noua inditia ſint vrgentiora primis, prout ita pluries ad inſtātiam partium reminiſcor relaxaſſe proniſiones in prouincijs Capitanatæ Apulæ,& Comitatus Moliſij.

25 Et noua indieia tunc ſuperuenite dicuntur, quando non ſunt de illis, quæ in proceſſu antea extabant, ſed diuerſa, nam ſuper primis iam purgatis non poteſt fieri ſundamentum etiam ſi illa melius probarentur,quia non dicitur tunc ſuperuenire nouum indicium, vt eſt neceſſe,ſed noua inditij veteris probatio, quæ non dicitur ſufficiens, ita *Bellouiſ. in practic. crimin. tit. de quæſt. num. 92. Guid. de Suzzar. in tractat. de indic.& tortur.num.57* vbi recenſet exemplum noui indicij in torto, cui dixit nullum ibi illa nocte iacuiſſe, vbi crimen fuerat patratum, & deinde fuit repertum per teſtes, quòd ibi aliquis iacuit, *Brun. in ſimil. tractat. de indic.& tortur. in part.2. quæſt. 5. num.63. Pract. Papienſ. in form. inquiſit. in gloſ.1. ſub num. 21.* affirmantes noua indicia appellari illa,quæ differunt à præcedentibus ſpecie, vel ſubſtantia, *Boſſ. in pract.crimin tit. de tortur. ſub num. 42. Clar.in pract.crimin.quæſt.64.num.46.* quos refert,& ſequitur *Caball. reſolut. crimin.d caſ. 93.num.43. & ſeq.* vbi ponit exemplum videlicet prima indicia erant de mala ſama rei, vel de inimicitia cum offenſo; ſuperuenit poſtea vnus teſtis affirmans, ſe vidiſſe reum percutere, vel dicens vidiſſe illum cum gladio euaginato, dicentur enim talia indicia noua.

26 Imò hac nactus occaſione non grauabor reportare ſanctam practicam (vt ita dicam) ſolitam obſeruaruari per Sacrum Regium Conſilium, vt quādo ei conſtat inter Vniuerſitates,& Barones Ciuilia eſſe iurgia, & proinde inter eoſdem Ciues, & Vtiles Dominos vigere odia, quamuis Ciues ipſi inquirantur de aliquibus criminibus antiquis, & ſub hoc colore à Baronibus carcerentur, vel carcerari ſuſpitio habeatur, ſolere expediri Saluaguardias nè pro delictis prætenſis fuiſſe commiſſis ante triennium inchoatarum litium ipſi moleſtentur inconſulto Sacro ipſo Regio Conſilio, in quo mandant præſtari cautionem, vt finitis litibus debeāt ſtare iuri,&c. vt reperio prouiſum ad fauorem Terræ Pratæ apud Figliolam Actuariū,& Vniuerſitatis Cobactę, vt in Banca de Felice.

Pro cuius etiam Practicæ corroboratione ad vnguem nonnulla volui reportare Decreta, & ſunt quæ ſequuntur.

Die 17. Menſis Aprilis 1581. Neapoli.

Viſis actis per Excellentem V.I.D. Dominum Vincentium de Franchis cauſæ Commiſſarium fuit decretum & prouiſum, quòd pro delictis antiquis per triennium commiſſis ante litem motam, Curia Terræ prædictæ Vici non procedat in eis inconſulto Sacro Conſilio, nec moleſtet homines dictę Terræ, pro alijs verò delictis procedat Iuris ordine ſeruato. Nec non prouiſum eſt, quòd carce-

rati pro contentis in retroſcripta comparitione, præter quàm pro cauſa ſoni Campanæ liberentur ſub vnica cautione vnciarum auri viginti quinque de parendo mandatis Sacri Conſilij, & tranſmittantur Acta: Reſpectu autem cauſę non præſtiti Auxilij ad ſonum Campanæ adeant Magnam Curiam Vicariæ hoc ſuum.

Vincentius de Franchis.

Die 13. Iulij 1566. Neapoli.

In Cauſa Vniuerſitatis Siciniani cum Magnifico Barnaba Caracciolo Vtili Domino.

Facto verbo de prædictis in Sacro Conſilio per Magnificum V.I.D. Vincentium de Franchis Regium Conſiliarium, &c.

Decreto ipſius Sacri Regij Conſilij prouiſum eſt, quòd Ioannes Antonius Creſtainus, Antonius de Stephano, Not Gaſpar Longus, Carolus de Iuliano, Antonius de Iuliano, & Archangelus Forlaura pro delictis commiſſis per triennium ante litem motam, non moleſtentur inconſulto Sacro Conſilio, ſalua prouiſione facienda reſpectu aliorum. hoc ſuum, &c.

Vincentius de Franchis.

Cæſareus Secretarius.

In cauſa Vniuerſitatis Hominum Ciuitatis Grauinæ cum Illuſtri Duce, & eius Balia.

Die vltimo Menſis Maij 1559. Neapoli.

Facto verbo de prædictis in Sacro Regio Conſilio per Magnificum V. I. D. Thomam de Altomare Regium Conſiliarium.

Decreto ipſius Sacri Regij Conſilij prouiſum eſt, quòd Anibal de Santoro, & Angelus Carronus, Sindici, & Procuratores ad lites Ciuitatis Grauinæ cum Illuſtri Duce eiuſdem ſeù eius Illuſtris Balia pro præteritis delictis antiquis, pro quibus hactenus moleſtati non fuerunt, non moleſtentur durantibus litibus prædictis inconſulto Sacro Conſilio. Quo verò ad Minicum Caldaronum, & Bartholomeum Tuccio ſimiliter Sindicos, & Procuratores carceratos, fuit prouiſum, quòd expediantur prouiſiones pro traſmiſſione copiæ Actorum, ad hoc, vt ea viſa per dictum Sacrum Conſilium poſſit de iuſtitia prouideri, hoc ſuum, &c.

De Altomare.

Cæſareus Secratarius.

In cauſa Vniuerſitatis, & Hominum Terræ Soliſpatæ cum Illuſtri Marchione Vtili Domino.

Die 19. Februarij 1565. Neapoli.

Facto verbo de prædictis in Sacro Regio Conſilio per V. I. D. Magnificum Conſaluum Belmundez Regium Conſiliarium.

Decreto

Digitized by Google

Decreto ipſius Sacri Regij Conſilij prouiſum eſt, quod retroſcripti Antonius Ferruccio, Pompeius Abamundo, Antonius Abamundo, & Ioannes Vigilante cum moleſtentur pro debitis commiſſis per eos ante triennium poſt motam præſentem litem per Vniuerſitatem dictæ Terræ Soliſpatæ contra Illuſtr. Marchionem Vici Vtilem Dominum dictę Terræ inconſulto prędicto Sacro Conſil. hoc ſuum, &c.

Conſaluus Belmundez.

Cæſareus Secretarius.

In Cauſa Vniuerſitatis Terræ Maſſafræ cum Magnifico Franciſco Antonio Pappacoda ſuper Grauaminibus, & Saluaguardia petita in perſonam N. Donati Scharani, & Matthei de Rigis Syndicorum, & Procuratorum, vt aſſeritur per Vniuerſitatem.

Die 5. Nouembris 1547. Neap.

Facto verbo de prędictis in Sacro Regio Conſilio per Magnificum V.I.D. Io. Andream de Curte.

Decreto ipſius Sacri Conſilij prouiſum eſt, quòd prędicti N. Donatus Scharanus, & Mattheus de Riggis Sindici, & Procuratores dictę Terrę Maſſaphrę non moleſtentur durantibus prędictis, pro prętenſis delictis antiquis, pro quibus hactenus moleſtati non fuerunt, præſtita per dictos N. idonea cautione de ſtando Iuri finitis litibus, hoc ſuum, &c.

Hieronymus Seuerinus Præſidens.

Io. Andreas de Curte.

Nicolaus Vincentius Ceſareus Secret.

In Cauſa Vniuerſitatis, & Hominum Mirabellæ, cum Magnifico Fabritio Guinnatio.

Facto verbo de prędictis in Sacro Regio Conſilio per V.I.D. Io: Andream de Curte.

Decreto ipſius Sacri Regij Conſilij prouiſum eſt, quòd Priſcus de Angelo gaudeat Saluaguardia in eius perſona expedita pro delitiis pręteritis commiſſis antè expeditionem dictę Saluaguardię tantum, hoc ſuum &c.

Io. Andreas de Curte.

Nicolaus Vicentius Ceſareus Secretarius.

27 Vetuſtas in quam delictorum operatur, nè in eis ſic ſeuerè procedatur, ac ſi eſſent recentia *arg. l. ſi diutinò ff. de pœnis*, qui iuxta communem DD. intellectum probat ob lapſum longi temporis
28 minui pœnam delinquentis *Coraſ. lib. 2. miſcellan. cap. 20.* ſuſe *Tiraquel. de pœn. temperand. cauſ. 29.* vbi rationem reportat *Raynald. Corſ. lib. 1. Indagat. Iur. cap 19. Theſaur. deciſ. pedamont. 79.* vbi *latè*.

SVMMARIVM.

1 *Tempus ad accuſandum ſtatuto, vel legitima conſuetudine præſcribi poteſt.*

2 *Termino ſtatuto elapſo ad accuſandum non poteſt procedi per inquiſitionem, & qualiter procedat in delictis continuatis, vide num. 4.*

3 *Via parti ſi ſit præcluſa ad agendũ, ſiſco pariter ad inquirendum dicitur præcluſa.*

4 *Partes ad querelandum termino elapſo admitti nequeunt, & quid ſi conſtet de abſentia partis, num. 6.*

5 *Lapſus temporis eſt defectus, quàm renunciatio, imò renunciationem inducit.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtente Statuto vel Cõſuetudine præfigente Terminũ ad accuſandum in criminalibus illo iam elapſo ex Officio contra eos procedatur, vel admittantur ad querelandum Partes.

GRAVAMEN XLIII.

1 STatuto, vel legitima conſuetudine preſcirbi poteſt rempus ad accuſandum quo elapſo excluditur quis ab accuſatione, vel Actione, vndè ſtatutum, quod de crimine quis accuſari nequeat elapſo certo termino valet, vt ſusè probant *Soccin. in conſ. 108 lib. 4. & Canter. in quæſt criminal. tit. de queſtion. tangentibus Iudicem quæſt. 6. num 2.*

2 Quo vigente Statuto, vel exiſtente conſuetudine grauarentur ſubditi, ſi elapſo iam termino prefixo ad accuſandum ex officio procederetur iuxta theoricam *Bar. in l. querela C. ad. l. Cornel. de Falſ. & in l. non ſolum §. fin. de Iniur.* quam vti veram, & communem ſectantur *Salicet.* ita illam vocans ibidem, & in *l. Adulter ſub num. 1. C. ad l. Iul. de Adulter. Roman. conſ. 214. num. 4. Alex. conſ. 64 ſub num. 3. libr. 1. Balb. in tract. de præſcript. in 4 part. 4. part. principal quæſt. 2. num. 3. Marſil. in pract. crim. §. conſtante num. 81. Clarus,* qui teſtatur de magis communi in *pract. crim. quæſt. 5c. num. 2.* vbi ſocios vehit de communi atteſtantes, vt etiam teſtatur *Bonacoſ. lib 1 commun. opin. in verb. ſtatutum præfigens*; Et ſequitur hos, & alios adducendo *Caball. in reſolut. crimin. caſ. 5.* vbi iuxta hanc ſententiam vidiſſe iudicari fidem facit.

3 Redditur huius concluſionis Ratio, quia vbi eſt præcluſa via parti ad agendum, ibi etiam ſublata intelligitur Iudici ad inquirendum, cùm officium iudicis inquirentis ſuccedat in locum accuſationis partis, *l. Diuus la 2 ff. de Cuſtodia Reor l. 2 C. de Abolit. l. Reſcriptum, §. ſi quis accuſatorem non habens, ff de Muner. & honor. cap. qualiter, & quando il 2. de Accuſat* & nos tutati ſumus *forenſ. quæſt. 152. à nu. 52. cum ſeq. tom 1.*

At non prætermittam dicere, quòd ad præcludendam viam accuſatori, vel Iudici contra delinquentem ob ſtatutum mandans de Maleficio vltra cer-
4 tum tempus cognoſci non poſſe in delictis reiterabilibus, puta Adulterij, & ſimilium longo tempore continuatis inſpiciendum eſt tempus finis delicti, *Cabal.* ſic probat *reſol. crimin. caſ. 7.* vbi Antiquos reportat concordantes, & ita deciſum teſtatur, & nos latiùs proſequuti ſuimus *forenſ. quæſt. 61. tom. 2.* quem locum videre non pigeat.

Qua occaſione obſeruabis negligentes ad vindicandi defuncti necem ad hoc vt vxor admittatur ad querelandum tunc dici proximiores ad quos ſpe-

ctat

Digitized by Google

ſtat, cum labi permiſerunt tempus, infra quod querelam proponere potuerunt abſque vlla interpellatione, vt nouiſſimè probat *Merlin. controuerſ. forenſ cap. 16.*

4 Nec auaram habere volo manum in firmando, nec termino conſtituto elapſo partes querelantes abſque grauamine eſſe admittendas, *Put. de Sindic. in verbo dicit Conſtitutio, num. 2.* vbi quòd quando conſtat Iudici de lapſu temporis, ob quod amplius querelans non debet audiri ſententia ſequi nequit *Clar. in pract. crimin. §. fin quaeſt. 51. num. 6.* & latè recenter probat *Thomat. deciſ. Macerat. 25.* vbi teſtatur ſic

5 quotidie practicari ea de ratione, quia lapſus temporis eſt fortior defectus, quàm ſit renunciatio, ſiue expreſſa, ſiue tacita ex *Iaſ. conſ. 165. & 168. volum. 2. Vant. de Nullitat. inhabilit. compar. nu. 51. & ſequ.* imò renunciationem inducit *Tiraquell. de Retract. conſanguin. §. 3 gloſ. 4. num. 2. Surd deciſ. 189. num. 8 & ſequent. Gratian. Forenſ. diſcept. 752. num. 52.*

6 Sed ceſſaret Grauamen, ſi conſtaret de abſentia partis in termino conſtituto; & id ex probabili ignorantia adiectum in *l. ſi cui §. iiſdem ff. de Accuſat.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi moleſtantur pro iniurijs tranſacto anno, & nu. 7.*

2 *Iniuriarum actio anno expirat & praeſcribitur ſiue realis, ſiue verbalis ſit iniuria, vt num. 4. & 6. contra num. 5. ſiue procedatur ad inſtantiam partis, ſiue fiſci, num. 8.*

3 *Iniuriarum actio per anni interuallum cenſetur remiſſa.*

8 *Praeſcriptio eadem obſtat ſiue agatur ad querelam, ſiue ad inſtantiam fiſci in actione iniuriarum.*

9 *Inquiſitio loco accuſationis ſucceſſit.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Iniurijs illatis poſt Annum inquirantur tam ad inſtantiam partium, quàm Fiſci.

GRAVAMEN XLIV.

1 SEpius querulae voces Vaſſallorum apud ſuperiora Tribunalia inſurgũt ſub praetextu, quod moleſtantur, & inquirantur de iniurijs, contra aliquos prolatis, ob quod ſalutares prouiſiones expetunt nè pro dictis cauſis moleſtentur, quae quidem prouiſiones libenter ſolent, expediri, imò & relaxari debent, cum ſatis grauaminis ſapiat nè dum ad partium inſtantias in illis tranſacto anno procedere, ſed etiam ad inſtantiam Fiſci, & Baronalium Curiarum Coadiutorum.

2 Stat enim concluſio in noſtro iure communi calculo ab omnibus recepta & particularibus ſanctionibus fulcita Iniuriarum Actionem anno expirare, quia tanti temporis dilatione & taciturnitate huiuſmodi Actio praeſcribitur *l. ſi non conuicij C. de Iniur. l. ſi vnius §. ſi Ante & ibi Gloſ. ff. eod. &* praeceteris fundarunt *Clar. in pract. Crim. § Iniuria verſic. tollitur autem Rota in Nouis deciſ. 2. de Iniur. Viuius deciſ. 55.* vbi quod Iniuriarum actio per hunc temporis interuallum remiſſa cenſetur *Valer. in different. inter forum Iudic. & penitent. in verbo Remiſſio in iuria different 7. Aſcia determinat. 106.*

4 Quae ſanè ſententia eſt nè dum vera reſpectu iniuriae verbalis ſed etiam Realis, vt poſt Antiquiores de communi Doctorum opinione teſtantur *Plac. in epithom. delictorum cap. 6. circa finem Marian Soccin in cap. final. num. 30. de Iniur. Villalob. in commun. opin. lit. A poſt num. 16. Fachin. controuer. Iur. lib. 9. cap. 7.*

5 Et licet non deficiant qui totum contrarium in hoc particulari ſcribant, pout & nouiſſimè *Vrſellius in examin. concluſ. legal. in verbo Actio Iniuriarum concluſ. 40. ſub num. 39.*

6 Tamen ipſe cumulum Doctorum adducendo pro prima opinione & ſi alios pari-

pariter adduxerim pro altera, nolui ab illa diſcedere tutans etiam, & rationibus vt eſt videre *forenſ. quæſt.* 152. *tom.*1.

Cumque vigeat Regula, vt tanto temporeque accuſandi ius preſcribitur, tanto pariter Iudicis officium conquieſcat, ne valeat inquirere, grauamen ſimiliter Vaſſallorum intrabit ſi anno elapſo illi ad inſtantiam Fiſci, ſiuè Curiarum Baronalium Conduttorum pro iniuriarum cauſis inquirentur, & moleſtentur.

8 Siuè enim procedatur ad querelam & partis inſtantiam ſiuè ex Iudicis officio eadem præſcriptio obſtat *Iodoch. in ſua pract.crimin.tit. de Inquiſit. num.* 23.*Gomez var.reſol.tit. de delictis cap.* 1. *num.*6. *Anchar.quæſt.famil.* 49. *part.* 2. *Boer.deciſ.Burdegalenſ.*26.*Peregrin.de Iur Fiſci libr.*6.*tit.*8.*num.*33. quos cum alijs adduximus *d.Forenſ.quæſt.*152. vbi firmauimus præſcriptionem Annalem in cauſa iniuriarum ſic obſtare Iniuriato quin agere nequeat aduerſus iniuriatum, ſicuti & Fiſco poſt annum agere volenti, cum Inquiſitio loco accuſationis

6 nis ſucceſſerit *l.reſcriptum §.ſi quis accuſatorem ff.de Muner,& honor. l diuus la a ff.de Cuſtod. Reorum cap. qualiter, & quando,il* 2.*de Accuſat.* ad cuius ornatum *Toletan. in concurdant vtriuſque Iur.* cum legibus Caſtellæ *part.*1.*&* 2.*& Vuian in Rational. Iur.pontific. lib.* 5. *pag. mihi* 17.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos, ſi carnes Animalium demoriuorum ſolitas vendi ad fruſtra vendant ad pondus.*

2 *Barones an poſſint vendi facere ad pondus Carnes animalium non ex morbo, ſed caſu interfectorum.*

3 *Caro Animalis morboſi, quòd fuit propterea interfectum, an poſſit vendi ad pondus, & quo pretio vendi debeat, num* 4.

5 *Portulani non poſſunt mandare, quòd dilanietur caro animalium demortuorum ad pondus, & iuxta taxam faciendam, ſi ſit conſuetum vendi ad fruſtra, & abſque aſſiſia per Ciues.*

6 *Conſuetudo habet parem vim cum lege.*

7 *Conſuetudo facit licitum, quòd aliàs eſt illicitum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt vendere carnem Animalium mortuorum ad pondus, nec illam in quarta, vulgò (A quarti) vel in fruſtra, vulgò (A pezzi) prout eſt conſuetum vendere permittunt.

GRAVAMEN XLV.

CArnes demortuorum Animalium in multis Regionibus ſolent vendi in fruſtra, vulgò (A pezzi) vel ad quarta, vulgò (A quarti) ſeu (Quartieri) nullo præcedente pondere.

1 Sed Barones, qui à conſueto deuiare intendunt, & cum currenti nolunt trãſire, ſed ſemper volunt eſſe priuilegiati, mãdant, carnes iſtas morticinas ſnorum Animalium ex morbo mortnorum vendi ad pondus, vulgò (a tanto lo Rotolo) ac ſi eſſent carnes Animalium occiſorum, & in hoc caſu certè grauant.

Inde cùm Nobilis Vniuerſitas Piſticij ſe grauaſſet, quòd vtilis Dominus faciebat vẽdere huiuſmodi carnes mortacinas porcorũ, ouiũ, & aliorũ Animaliũ ad põdus, mediante decreto firmato manu Regij Conſiliarij Vitellij in Anno 1567. fuit mandatum, quòd caperetur Informatio, & interim obſeruandũ eſſe, prout inter Ciues hactenus obſeruari conſuetum erat penès Magiſtrum Actorum de Caro.

Et in quodam proceſſu antiquo Terræ Montis Fuſcoli in Banca de Felice reperio ſpeciale Bannum emanatum a Gubernatore dictæ Terræ, nè huiuſmodi carnes vendãntur ad pondus, ſed

ad

ad pęnis extra plancas ſolitas cum pęna aduerſus contrauenientes, vt pro qualibet vice debeat ſoluere medium Auguſtale.

2 Obſeruabis autem in gratiam Baronum me ſeriò, & cum grano ſalis loquutum fuiſſe de carnibus Animalium ex morbo mortuorum, quia credo non eſſe prohibitum Baronibus facere vendere ad pondus carnes Animalium caſualiter interfectorum, vel quæ cadendo ex præcipitatione mortua ſunt, vel quæ à lupis fuerunt occiſa.

3 Licèt non definam adnectere cadere dubitationem pariter, quando Animal aliquo morbo laboraret, & antequam moreretur occidatur, nam cum pateat ad ſenſum carnem illam ex morbo eſſe infectam ad pondus vendi poſſe mini mè credo.

4 Quòd ſi fortaſſe ad pondus vendi poſſe dicat ſaltem pro medietate pretij ordinarij eſſet vendenda, quia non poteſt eſſe tantæ bonæ conditionis, & qualitatis, vt æquiparetur carni Animalium non morboſorum.

5 Cæterùm non prætermittam notare, quòd cùm Vniuerſitas Terræ Orioli vigore antiquæ conſuetudinis reperiretur in poſſeſſione, quòd quando mortuum eſſet aliquod Animal Ciuibus, vel fuiſſet neceſſe illud occidere antequam mortuum eſſet ex morbo, quo fortè laboraret, ipſi Ciues potuerant, & ſoluerant vendere carnem ad eorum libitum, in eorum domibus, & extra, & ſine pondere,& pro eo pretio pro quo poterant conuenire, & deinde per portulanum prohiberentur, nè potuiſſent talia Animalia vt ſupra laniari facere modo quo ſupra, ſed quòd illa facere deberent laniare,& vendere ad pondus ordinarium, & iuxta aſſiſiam imponendam habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium per Regium Conſiliarium Petrum Paulum Theodorum Commiſſarium ſpecialiter deſtinatum die 15. Menſis Iunij 1583. fuit prouiſum quòd caperetur Informatio, & interim quādo contingerit vendi carnes huiuſmodi Animalium, vendantur prout hactenus vendita fuere.

6 Quòd ſanè decretum inſtificatur ex vi conſuetudinis habentis parem vim cum lege *vulgat.l.de quibus ff. de legibus cum traditis per Bernard. Greu. ad pract. Camer. Imperial. libr. 1 concluſ. 36* & facientis licitum, quòd illicitum erat, vt latiùs diximus in *Prælud. 8. hoc eodem tom. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi permittatur vendi caro Animalium contagioſorum, & infectorum, & num. 3. quid de tali carne ſit faciendum, num. 2.*

4 *Multę Cautelę adhibendę ſunt pro ſalubritate aeris conſeruanda.*

5 *Epiſcopo licet reſignare ob aeris intemperiem.*

6 *Aer ſuper omnia eſt neceſſarius ad conſeruandam ſalutem.*

7 *Licentia conceſſa Epiſcopo teſtandi, dumodo tempore teſtamenti reperiatur reſidere ſuffragatur, ſi poſt captam poſſeſſionem per procuratorem eius nomine ſuperuenerit infirmitas, ob quam nequiuit ad locum reſidentiæ accedere, & alibi diſpoſuerit.*

8 *Iuſtum impedimentum facit, vt non reſidens habeatur pro reſidente.*

9 *Reſidentia eſt habenda pro adimpleta, quando non ſtat per adimplere debentem.*

10 *Gratiæ Principum ſunt ampliandæ.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones, vel eorum Officiales, aut etiam ab Vniuerſitatibus Deputati pro Rebus comneſtibilibus, permittunt vendi carnes Animalium contagioſorum,& infectorum.

GRAVAMEN XLVI.

1 Inuigilare ſummopere debent Vtiles Domini, eorumque Officiales, nec non Deputati ab Vniuerſitatibus remi-

niſci

niſei debent, nè pro vſu Ciuium vendi permittant Carnes Animalium habentium aliquod contagium, vel infectionem, quia de facili poſſent cauſare infectionem in Cives ipſos?

Hinc in quodam proceſſu antiquo Terræ Montis Fuſcoli fol. 319. Actuario de Feliee inter cætera Banna promulgata ex ordine Magnifici Petri Schalatiæ Gubernatoris dictæ Terræ,& Caſalium eſt vltimum, vt nullus Buccerius vendat carnes infectas in planchis, vulgò (alle Chianche) in quibus bonæ ſolent vendi.

2 Vndè meritò ſimilibus caſibus occurrẽtibus, quòd infeſtentur aliquæ ſpecies Animalium morbo contagioſo, vix ſolent illa excoriari & carnes conceremuntur, vel in foueis multum cautè reponuntur, nè malus odor oriatur, & deinde aliquod damnum ſalubritati Aeris eueniat, poſſet inquam ex huiuſmodi fetoribus ſuperuenire peſtis, quæ à corruptela aeris principium ſolet habere, ſicque vidi multoties ſeruatum quando ex ira Dei propter populorum peccata Animalium mors euenit.

3 Quare vbi carnes huiuſmodi Animalium contagio aliquo affectorum permitterentur vendi nedum Subditorum reſultat grauamen, ſed ob periculum quod imminet,& malum finem quem cauſare poſſet vtique eſſent puniendi, qui id patiuntur.

4 Multæ enim pro ſalubritate aeris conſeruanda ſunt adhibendæ cautelæ, & perplura euitanda, ac gerenda vt *per Rip. de peſt. tit. de Remed. preſeru. Borrel. de Magiſtr. Edict. lib. 3 cap. 12.* & multa etiam conceduntur pręcipuè nam Epiſcopo licet reſignare ob aeris intemperiem, vt poſt cęteros probat *Pariſ. de Reſignat. benef. quæſt. 3. num. 244 lib. 5.*

5 Aer inquam ſuper omnia neceſſarius ad conſeruationem ſalutis vt ſusè probat *Caſtor Durantus in ſuo theſauro ſanitatis cap. 1.* vbi ſequentes verſus recitat videlicet.

Si cupis incolumem vitam producere, Cælum
Effuge corruptum Nebulis nidore lacunis,
Quodque mouet madidus morboſus Africus Auris,
Purum ama, & ad Solem naſcentem, & lumine Apricum,
Purgatumque Euro, & Boreali frigore terſum.

7 Qua de ratione inferti poteſt licentiam à ſummo Pontifice conceſſam Epiſcopo teſtandi dumodo tempore teſtamenti teperiatur reſidere, eidem ſuffragare, ſi ille experit poſſeſſionem Epiſcopatus per procuratorem, & eidem ſuperuenerit infirmitas, ob quam nequiuit ad locum ſuæ reſidentiæ accedere ex metu mutationis Aeris, eiuſdemque intemperie, quia non erat ſimilis illi aeri, à qua diſcedebat ita vt, quamuis ex dicta cauſa non potuerit reperiri tempore teſtamenti in loco reſidentiæ, non per hoc eius diſpoſitio in alio loco in tali infirmitate facta, ob quam mors ſecuta eſt reddetur inutilis.

8 Iuſtum enim tale videtur impedimentum & non reſidentem pro reſidente habere facit, quia reddit illum excuſatum, nec facit incidere in pænam vt probauimus *Forenſ. quæſt. 69. num. 19. part. 5.* & vti impeditus impedimẽto facti remanet illæſus, vt diximus *quæſt. 40. n. 13. ad par. 1.* vbi etiã quòd impedimentum iuſtũ equipetatur impoſſibili vt ibid. *num. 54.* impoſſibilium autem nulla eſt obligatio *l. ſiquis in graui, vbi Bar ff. Ad Sylian. l. ſi ſtipuler ff de verb. oblig. l. impoſſibilium ff. de Reg. Iur.* cum abeſſe non dicatur abſens ex iuſta cauſa *Cap. ex parte, & cap. Ad Audientiam in fin. de Cleric. non reſident. cap. vnic. eod. tit. in 6. l. queſitum ff. de leg. 3. l. ſeu §. Pamphile ff. de fundo Inſtruct. l. abſentia ff. de Reg. Iur.* cum latius conglomeratis per *Mandoſ. in Reg. 32. Cancillar. de impetrand. Beneſic. per obit. famil. Cardin. quæſt. 22.*

9 Vltra quod, dum non ex defectu voluntatis, ſed neceſſitatis talis reſidentia non potuerit adimpleri, pro adimpleta eſt habenda ex regula quod factum dicitur, quod non ſtat per adimplere debentem

bentem vt ſcripſimus *tom. 1. grauam. 88 num 3.*

10 Congruit quia ſumus in gratijs Principum in quibus lata nec ſtricta eſt facienda interpretatio,nec tenaciter interpretanda *l. 3 ff. de conſtit. Princip. l. 2. C de Noxal. l. quod verò ff. De legibus cap alligant,* & ibi *Gloſ. 26. queſt. 7. Card. Tuſc. pract. concluſ. lit* B. *concluſ. 49.* & 50.

Idque fortiùs exiſtente neceſſitate cauſaque de illicito facit licitum,vt benè probauimus ſupra *prælud. 6.*

Certique Iuris eſt vrgentem neceſſitatem excuſare à reſidentia,quando ſi Epiſcopus reſideret, graue periculum vitæ incurreret ex cauſa morbi, *D. Thom. 2. 2. quæſt. 185. Artic. 5. Caranz. in tractat. de Reſidentia Epiſcoporum cap. 12. verſic. 2. Galet. in Margarit caſ. Conſcient. in verbo Reſidentia, Azor. Inſtitut Moral. libr. 7. cap. 4. quæſt. 4. tom. 2. Genuenſ. in Manual. Paſtor. cap. 31. nu. 3. Barboſ. in tract. de Offic. & Poteſt. Epiſcopi allegat. 53. num. 7. part. 3.*

Confert,quia verbum reſidere non eſt amarè intelligendum, *Zabarell. in Clement. 1. quæſt. 12 nu. 1. de foro competent.* Sed cum quadam modificatione iuſtificatiua,& ideo caſus,infirmitatis eſt excipiendus, ne afflicto afflictio addatur, *cap. indicatis 3. quæſt. 9. cap. cum percuſſio 7. quæſt. 1.* Et ne infirmus duplici afficiatur damno,*l. ſi pecuniam. §. ſi acceperit, ff. de condit cauſ. dat.* Et nè quod quis inuitus patitur afferat ei præiudicium, *Gloſ. in cap. fin diſtinct. 5. cap. Preſbyteros 50. diſtinct.* Et nè quis abſque ſua culpa priuetur gratia, *Prob. in cap. finnum. 17 de Cleric. non reſident.* cum adductis pat *Sanctarel. Variarum reſolut. quæſt 8.*

Nec erit inconſonum conſiderare, quòd ſi tempore conceſſionis dictæ gratiæ fuiſſet interrogatus, & ſupplicatus Summus Pontifex vtique conceſſiſſet ex dicta cauſa.

Vnde pro conceſſo haberi debet, quia cauſa dicitur dux mentis, *Anchar. conſil. 254. num. 4. Roman. conſil.* 503. *à num. 7. cum ſeq.* vbi quòd cauſa legati limitat,& reſtringit legatum, *Cardin. Tuſc. concluſ. 136. lit. C.*

SVMMARIVM.

1 *Barones habent magnam reſiſtentiã pro ſeruitijs perſonalibus in Vaſſallos.*

2 *Confeſſio Vaſſallorum, vel alicuius Vniuerſitatis in inſtrumento ſe eſſe obligatos Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia, iuxta antiquum ſolitum eis non nocet, nec per dicta verba probatur antiquum ſolitum,* & *vide num. 5.* & *6.*

D. Fuluius Lanarius laudatur, ibid.

3 *Vaſſalli non poſſunt ſe obligare ad ſeruitia, vel alia onera perſonalia in fauorem Baronum abſque Aſſẽſu Regio.*

4 *Rex eſt Dominus perſonarum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub ſolo prætextu Confeſſionis ipſorum, vel Vniuerſitatis, factæ in Inſtrumento ſe eſſe obligatos Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia iuxta antiquum ſolitum, deinde cogantur ex hoc illa præſtare.

GRAVAMEN XLVII.

1 TAlem,tantamque circa ſeruitutes in Vaſſallos habent iuris reſiſtentiam Barones,quia per vim,vel metum eorum præſtatio præſumitur extorta, *cap. quia cognouimus* 10. *quæſt.* 5. cum lariùs adductis ſupra in *Prælud. 9. hoc eodem tom 2.*

Vt ſi Vaſſalli ipſi,vel aliqua Vniuerſitas in Capitulatione, aut Inſtrumento confiteantur ſe eſſe obligatos Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia iuxta antiquum ſolitum, talis confeſſio eis non nocet, nec talia verba probant talem vetuſtatem,& antiquum ſolitum; Ita,in proprijs terminis *Afflict. in Conſtitut. Regni, Quia frèquenter num. 5.* Quem refert, & ſequitur eximius ille

vir

vir numquam ſatis laudatus *D. Fuluius*
Lanarius Doctiſſimus,& facundiſſimus
Regij Patrimonij Aduocatus nuper
creatus in *addit.ad Regent. Lanarium pa-*
truum in §.ſi quis per triginta.ſi de feud.
defunct.conten.num. 65. fol. mihi 516.
col.2.

Reddunt rationem,quia eſt facta in-
ter perſonas prohibitas,& conſequen-
ter præſumitur facta in fraudem dictæ
3 Conſtitutionis, Quia frequenter, qua
eſt cautum Vaſſallos, & Vniuerſitates
non poſſe obligari ad ſeruitia, vel alia
onera perſonalia in perpetuum ſuis
Dominis & Baronibus abſque aſſenſu
4 Regio, quia Rex & Dominus Perſo-
narum.

5 Vnde ad noſtrum inſtitutum cala-
mum dirigendo,firmare poſſumus con-
cluſionem,grauari Vaſſallos, ſi ſub ſo-
lo prætextu,quod ipſi, vel Vniuerſitas
in Capitulatione, aut Inſtrumento
confeſſi ſint, ſe eſſe obligatos Baroni
ad aliqua ſeruitia perſonalia, iuxta an-
tiquum ſolitum,per hoc cogãtur ad il-
lorum præſtationem,niſi tamen cum il-
la enuntiatiua concomitaretur imme-
morabilis poſſeſſio ſuis vallata ſolem-
nitatibus ad *cap.1. de præſcription. in*
6. cum conglomeratis *Prælud. 8. hoc*
eodem tom. 2. Vel illi ſuffragarentur
priuilegium, aut inueſtituræ tenor, vt
ſupra in *Prælud. 4 & 5.* vbi erit recur-
rendum, ne eandem cantilenam recan-
temus.

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos, quando*
non faciunt ſoluere gabellas Vni-
uerſitati ſpectantes à Cauponibus
Curiæ,vt ipſi penſiones augeant,&
num.1.vbi deciſio Sacri Conſ.
3 *Gabella Vniuerſitati eſt ſoluenda*
etiam pro pane, qui fit in furnis,
exiſtentibus intus tabernas Baro-
nales,num. . vbi Deciſio Regiæ
Cameræ Summariæ.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones
non faciunt ſoluere Gabellas Fari-
næ, Vini, & Carnis, quæ conſu-
mantur in Cauponis, ſeu Tabernis
ipſorum.

GRAVAMEN XLVIII.

AD finem alterandi penſions Caupo-
narum, quæ ſunt ipſorum Baronum
& vulgò vocantur (Tanernæ della
Corte) ſolent illi locare huiuſmodi Ta-
bernas faciendo francos, & exemptos
conductores à ſolutione gabellarum
Farinę, Vini, & Carnis, quæ in dictis
Cauponis conſumantur etiam per Ci-
ues.

Cumque talium Gabellarum reddi-
tus ſpectet ad Vniuerſitates,& per hoc
1 illę veniant defraudatę eorum iure:Ideò
facienda eſt concluſio, Barones graua-
re Vaſſallos,quando non faciunt ſolue-
re gabellas huiuſmodi ab eorum Cau-
ponibus.

2 Indè cum Mattheus comite iam diu
Vtilis Dominus Terræ Piſtitij locaret
Tabernam faciendo francum Taberna-
rium à Gabella Vini, & Carnis, quæ
in dicta Taberna conſumebantur, ha-
bito recurſu per Magnificam Vniuerſi-
tatem ad Sacrum Regium Conſilium,
prouidente Regio Conſiliario Cæſare
Vitellio Commiſſario deſtinato extitit
determinatum, quòd caperetur Infor-
matio, & interim quòd Tabernarij, &
Ciues comedentes, & bibentes in Ta-
berna prædicti Magnifici Baronis ſol-
uant gabellas ſolitas, & debitas Vni-
uerſitati prædictæ,& hoc de Anno 1567
apud Ioannem Anteream de Caro Magi-
ſtrum Actorum.

3 Quæ gabella eſt ſoluenda etiam pro
pane qui fit in furnis exiſtentibus intus
Tabernas Baronales, vt iudicauit Re-
gia Camera ad fauorem Terræ Mariliа-
ni contra Marchionem, vt in ſequenti
Decreto, quod per extenſum ponere
libuit.

Die

Die 14. Februarij 1598.

In Cauſa inter Vniuerſitatem Terræ Mariliani, & Caſalis Bruſciani ex vna, & Marchionem dictæ Terræ ſuper eo, ſi Decreta Regiæ Cameræ mandantia ſolutionem Gabellarum pro pane, quem conficiunt Fornarij dicti Illuſtr. Marchionis in Furnis ipſius Marchionis, debeat obſeruari etiam quoad Furnos exiſtentes intus Tabernas, vt in Actis.

Viſis Actis per Magnificum Militem V.I.D. Mutium Sargentem Præſidentem Regiæ Cameræ, & Cauſæ Commiſſarium, & facta de eis relatione circumſpecto Regenti Fornario dictæ Regiæ Cameræ Locum tenenti, & alijs Magnificis Præſidentibus fuit per dictam Regiam Cameram prouiſum, quòd decreta per dictam Regiam Cameram lata in cauſa prædicta, exequantur in omnibus furnis Baronalibus etiam exiſtentibus intus Tabernas dicti Illuſtr. Marchionis, & terminus aliàs datus nihilominus currat in dicta cauſa, hoc ſuum.

Mutius Surgens.

Antonius Eugenius Actuarius.

SVMMARIVM.

1 *Ex ſola ſolutione releuij non probatur rem eſſe feudalem.*
2 *Releuium quomodo ſe habeat ad feudum.*
3 *Releuij ſolutio eſt introducta à Conſuetudine.*
4 *Releuium eſt contra feudi naturam, & odioſum.*
5 *Releuium eſt præſtatio extrinſeca à feudo, cui non ineſt.*
6 *Quantitas pro releuio ſoluta non poteſt deduci ab hærede in feudalibus.*
7 *Solutio releuij probat rem feudalem & inueſtituram.*
8 *Præſtatio releuij per triginta annos facit præſumi feudum, ſed non reſpectu tertij num 9.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub ſolo prætextu quòd de Territorio ſoluatur Releuium, vti feudale Barones non exiſtentes in poſſeſſione de facto illud capiant, & in eo plantent, & alias faciant culturas.

GRAVAMEN XLVII.

IN Collegio habito pro parte cuiuſdam Vniuerſitatis conquerentis de ſuo nouo Domino, qui ſub ſolo prætextu, quòd de quadam Montanea ſolutum ſit Releuium per prædeceſſores illam vti feudalem occupauerat, & in ea plantauerat Arbores fructiferas, & alias culturas fecerat tempore quo prædeceſſores non erant in hac poſſeſſione, & cuilibet Ciuium ad ibi paſcendum, & ſeminandum licebat, grauaſſe per hoc Baronem illum dicebatur.

1 Et roborabatur huiuſmodi Aſſertio, eo quia ex ſola ſolutione Releuij non
2 probatur rem eſſe feudalem, quia Releuium de ſui natura non ineſt feudo, ſed dicitur quodammodo extrinſecum ab eo

ab eo, vt docuit *Andr. in cap. 1. §. ſed*
& plures verſic. non eſt ſimile per quos
fiat inueſtitur. Bal. in cap. quæ in Eccle-
ſiarum de Conſtitut. latè *Frecc. de ſub-*
feud. libr. 2. Author. 3. à num. 1. cum ſeq.
3 Vbi quòd Releuij ſolutio eſt ex conſue
tudine introducta & extra regulas feu-
di, *Brun. conſ. 44. col. 4. Damnatæ memo-*
riæ Author in gloſ. 2. §. 3. num. 18. vbi pa-
4 riter Releuium eſſe contra feudi natu-
ram, & odioſum aſſeuerat *Schueiduuin*
in tract. de feud. part. 5. num. 60. Reg. de
Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit. de
Refutat. feud. §. 4. num. 1. vbi quòd eſt
5 præſtatio extrinſeca à feudo cui ineſt, &
de conſuetudine ſolui per ſucceſſores
in feudis, ſeu hæredes, vt etiam tradunt
Ann. allegat. 95. Maſtrill. deciſ. 112. Præ-
ſes de Franch. deciſ. 121. Georg. allegat.
18. num. 23. Camill. de Medic. conſ. 18.
Reg. Conſtant. in l. 1. C. pæn. Fiſcal. Credit.
præfer. libr. 10. num. 68. Amat. conſ. 1. n.
2. & conſ. 79. num. 7. Moles in ſuo tra-
ctatu manuſcripto de Regalibus Regni
Neapolis in Rubric. Releuij quæſt. 6. Giz-
6 *zarell. deciſ. 8.* vbi etiam quòd quantitas
pro Releuio ſoluta non poteſt ab hæ-
rede in feudalibus deduci.
7 Et quamuis replicaretur, quòd inter
cæteros modos articulandi, & probandi
inueſtituram de feudo factam eſſe, &
rem de qua contenditur eſſe feudalem,
Releuij præſtationem eſſe vnam de illis,
vt tutantur poſt Antiquiores *Roſental.*
in tract. de feud. cap. 6. concluſ. 16. num.
10. Bambacar in cap. ſi quis per triginta
num. 6. & 7. ſi de feud. defunct. Scradet
de feud. cap. 5. part. 4.
8 Tamen reſpondebatur in facto de
quo diſceptabatur ceſſare poſſeſſionem
& tamen Releuij præſtatio cũ poſſeſſio-
ne triginta annorum feudalem rem fa-
cit præſumere, vt probat *Capan. in*
particulari tractat. de Iure Releuij quæſt.
17 part. 3.
Nec non conſiderabatur ceſſare ſu-
pradictam concluſionem, vbi agitur de
præiudicio tertij, prout in caſu iſto, in
quo de intereſſe vniuerſali tractabatur,
9 quia ſi ex ſimplici, & voluntaria ſolutio-
ne Releuij efficeretur res feudalis ſeque-
retur, quòd quis poſſet ad ſui libitum
Rem burgenſaticam facere feudalem,
quod eſſet abſurdum reſpectu intereſſe
Tertij; Reſpectu verò directi Domini
confeſſio poſſeſſoris ſufficit ad proban-
dam qualitatem feudalem, vt poſt *Andr.*
in cap. 1. in princip. verſic. quæritur Gloſ. ex
quib. cauſ. feud. amitt. notat Reg. Rouit.
ſuper Pragmat. Regni in Rubric. de feud.
num. 6. & 7. & benè Franc. de Amic. in
tit. de his, qui feud. dar. poſſ. pag. mihi 174
verſic. Feudum & naſcitur, qui ſolidè
fundat ob Releuij ſolutionem, non in-
duci qualitatem feudalem in tertij præ-
iudicium.

Inde dum pauci ſunt dies Regius Fi-
ſcus prætenderet remiſſionem cuiuſdam
cauſæ ad Regiam Cameram eo ſolo fũ-
damento quòd ex recognitione confi-
nium probaretur infra terminum Mon-
tis Sannacis ſitas eſſe Defenſas, de quo-
rum reditibus fuerat ſolutum Releuium
Regię Curię, & proinde vti de re feudali
Regiam Cameram debere eſſe Iudicem
prætendebat vigore *Pragmat. 63. ſub*
Rubric. de Offic. Procurat. Cæſar Anna
allegat. 121. Præſ. de Franchis deciſ. 11.

Tamen qui partes Illuſtriſſimi Ar-
chiepiſcopi Barenſis tuebantur ex ſu-
pradictis, & alijs, quæ ad hunc noſtrum
caſum non faciunt non eſſe locum pe-
titæ remiſſioni pro parte Regij Fiſci,
ſed omninò eſſe procedendum in Sa-
cro Conſilio vſque ad totalem ſenten-
tiæ executionem per idem Tribunal la-
tæ ſatis contendebant, quia ſola illa
ſolutio Releuij ipſi Archiepiſcopo vti
tertio intereſſato non debebat nocere,
vt faceret præſumi rem feudalem.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur tenere porcos domeſticos intus Terram, ſiue Ciuitatem, nec pro illos tenendo poſſunt cogi aliquid ſoluere, num. 9*

2 *Sues ſunt theſaura, & comprehenſoria pauperum.*

3 *Porcellus dicitur oculus Ruſtici, & tenuis perſonę.*

4 *Ruſticus plus offenditur ex offenſa facta porco, quã diues ex amiſſione duſentorum aureorum.*

Cauſa

Digitized by Google

5 *Cauſa leuis vel grauis reputatur habita conſideratione qualitatis perſonę.*

6 *Cauſa de porcello eſt magna inter ruſticos & pauperes.*

7 *Terra paruula dicitur magna reſpectu Eccleſię pauperis.*

8 *Terrulę quęnam dicantur, remittitur arbitrio Iudicis.*

10 *Ciues generaliter poſſunt tenere omnes ſpecies animalium in eorum domibus intus terras ſitis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi porcos Domeſticos vulgò (Mannarini) & alia Animalia intus Terram, ſiuè Ciuitatem prohibeantur a Baronibus.

GRAVAMEN L.

1 ACcidit, quod conſuetum eſt à Ciuibus intus Terram, ſiuè Ciuitatem teneri vnum, vel duos porcos domeſticos, quos vulgò (Mannarini) vocantut, illoſque creſcunt, & impinguant vel pto vſu proprio ſaliendi cauſa, vel vt vendant pto ſuis neceſſitatibus. Cumque Barones, vel corum Officiales prohibeant illorum retentionem ſolent conqueri Vaſſalli, & ſicut conqueſtus eſt iuſtus, ita & iniuſtum Grauamen quod eis indicitur, & proinde abſtinere ſe debent Barones, & Officiales à tali prohibitione facienda, prout ſic fuit prouiſum oblaro tali grauamine in Sacro Regio Conſilio, & coram Regio Conſiliario Cæſare Vitello cauſæ Commiſſario pro parte Vninerſitatis, & Hominum Nobilis Terræ Piſticij cōtra Magnificum Baronem; & facto verbo de prædictis in Saero Conſilio die 6. menſis Septembris 1568. fuit dictum benè prouiſum per cauſæ Commiſſatiū pęnès Cæſateum Seeretarium.

Idemque reperio prouiſum per tunc Regium Conſiliarium de Franchis cauſæ commiſſarium pro Vniuerſitate, & Hominibus Terræ Pretecatellæ contra Baronem, per quem fuit ordinatum licete Ciuibus dictæ Terræ tenere ſues per Tertam, & hoc de Anno 1584. vt pate: ex proceſſu grauaminum dictæ Terræ in Banca Figliolæ.

Eſt enim habenda Ratio, vt plurimū pauperes hæc animalia tenere ad finem vendendi, & ſatisfaciendi debitis, & præeisè onetibus Fiſchalium.

2 Sues inquam ſunt Theſanra, & comprehenſoria pauperum, nam minutatim & pauliſper ad eos impinguandos expendunt, & poſtea in vnum comodum pecuniæ ſentiunt.

3 Inde non ſine ratione porcellus di-
citur oeulus Ruſtici, & renuis perſonæ,
vt inquit *Gloſ. in l. illicitas §. ne potentio-*
res in verbo lumine, ff. de Officio Præſid.
quàm nouiſſimè commemorat *Franc.*
Nigr. Cyriac. controuerſ. forenſ. 102. nu.
4 *14. tom. 1.* vbi quòd Ruſticus, & pauper
magis mouebitur ex offenſa facta ſuo
porco, quàm diues ex amiſſione du-
centorum ducatorum, & ideò cauſa le-
5 uis, vel grauis reputatur habita ratione
qualitatis perſonæ, *Genuenſ. in prax.*
Curiæ Archiepiſcop. Neapolitan. cap. 73.
ſub num. 3. in antiqua impreſſ. vbi quòd
6 ſicuti cauſa de porcello eſt magna in-
ter pauperes & ruſticos ex *Corſect. in*
tractat. de Minimis, Innocent. & Zaba-
rell. in cap. final. §. his autem de offic. de-
7 *legat.* Ita pariter patuula Tetrula dici-
tur magna reſpectu Eccleſiæ pauperis,
8 & ideo Iudicis arbirrio remitti, quæ-
nam Tetrula dicatur attenta conſue-
tudine loci faculratumque rei datæ,
& venditæ firmat *ex Hoſtienſ. in ſum-*
ma de his quæ fiunt à Prælatis §. fin. &
ibi etiam Goffred. addo Piaſig. in praxi
Epiſcop. cap. 5. part. 2. Filliuc. de ſtat. Cle-
ric. tractat. 44. cap. 4. num. 4. D. Ricc. in
prax. fori Eccleſ. reſolut. 36. part. 1. Bar-
boſ. de Poteſtat. Epiſcopi allegat. 95. num.
51. part. 3.
9 Qua occaſione non granabor re-
portare, quòd cum in Terra Caſula-
rum ex longeua poſſeſſione eſſent in
libertate Ciuium, & in ea habitantium
tenere intus ſtallas porcos domeſticos
vulgò (Caſatini) abſque aliquo onere
ſolutionis in beneficium Baronis, &
deinde prohiberentur per Baronē illos
teuere, niſi ſoluto prius Catoleno pro
quolibet porco, hab to recurſu ad Sacr.
Conſil. extitit prouiſum, licere debere

Ciuibus dictæ Terræ illos tenere in domibus vel ſtratellis diſtantibus à dicta Terra taliter quod non cauſetur fetor abſque aliqua ſolutione, vt in proceſſu agitato per Vniuerſitatem ipſam cum Ioanne Vincentio Criſpano Barone in Banca de Felice.

10 Et generaliter Ciues poſſe tenere in eorum domibus intus Terras ſitis, omnes ſpecies Animaliũ prouiſum reperio ad fauorem Vniuerſitatis, & Ciuium Terrę Pratę contra Baronem, qui id vetauerat exiſtente Commiſſario D. Vincentio de Franchis ſub die 30. Maij 1571. vt in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Colonus qui in exercitio colonię habet Vaccas domitas, & Boues ſi vetetur depaſcere Vaccas cum Bobus grauatur, & quare, num. 2.*

3 *Aequiparatorum eadem eſt Iuris diſpoſitio.*

4 *Immunitas conceſſa prędio extenditur ad animalia neceſſaria ipſi prædio.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi per Barones prohibeantur, Ne in Defenſis Vniuerſitatum, vnà cum Bobus faciant paſcere Vaccas domitas quas ad vſum culturæ tenent.

GRAVAMEN LI.

1 SI Vaſſalli, qui in exercitio Coloniæ ſeu Maſſarię reperiuntur pro tali vſu habeant Vaccas domitas, cum quibus Territoria arant, & colunt, poſſunt illas vna cum bobus depaſcere & aquare facere vnà cum Bobus, quòd ſi à Baronibus vetentur id agere, vtique grauantur.

Patet inquam, quia cum Magnifica Vniuerſitas Piſtitij conqueſta eſſet in Sacro Regio Conſilio, quòd Mattheus Comite Vtilis Dominus prohibebat, nè Ciues facerent paſcere in Defenſis dictæ Vniuerſitatis Vaccas domitas vnà cum Bobus per Conſiliarium Vitelliũ Commiſſarium deſtinatum fuit prouiſum, quòd caperetur Informatio, & quòd interim Vaccæ domitæ ad vſum arandi deſtinatæ poſſint paſcua ſumere in locis in quibus paſcua ſumunt Boues domiti apud Carum Actuarium.

Et in Anno 1631. reminiſcor, quòd quòd porrecto memoriali in Banca Tribunalis Regiæ Audientiæ Apuleæ per nonnullos Ciues Terrę Serræ Capriolæ, quòd impediebantur facere paſcere Vacca domitas, quas ad vſum culturæ habebant vnà cum Bobus, fuit prouiſum, eis licere facere depaſcere Vaccas, & quòd minimè impedirentur pęnès Salſanum Secretarium.

2 Dum enim Vaccæ Domitæ idem exercent quod & Boues, & eadem in Vaccis, quæ in Bobus videatur vtilitas reſpectu Agriculturæ eodem cum iure tranſire debent ad textum in *l. ſi poſtulauerint, §. 2. ff. ad l. Iul. de Adulter. §. pari ratione Inſtit. quib. mod. Ius patriæ poteſt. ſoluit. l. A Titio ff. de furt. l. quidã numularios ff. de edend.*

3 Et cùm Vaccæ ad hunc effectum æquiparentur Bobus, vti Boues poſſunt paſcere in defenſis, ita & Vaccæ ex regula, quod æquiperatorum eadem eſt diſpoſitio, *l. 1. ff. de leg. 1. Gloſ. in cap. ſi poſtquam §. fin. de elect. in 6.* cum latius adductis per *Cardin. Tuſc. concluſ.* 308. *lit. B. tom. 3. Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 88. num. 8. Mar. Antonin. var. reſolut. libr. 3. reſolut. 25. num. 10. Monach. deciſ. Bonon. 68. num. 19. Illuſtriſſimus Epiſcopus Riccius in deciſ. Cur. Archiepiſc. Neapol. 223. num. 4 part. 2.*

Con ferunt pro corroboratione quæ diximus infra *Grauam. ſequent.*

Et conducit, quòd talia animalia ſunt inſtrumenta culturæ, vnde eodem priuilegio potiri debent ex ijs quæ adducit, *Niger Cyriac. controuerſ. forenſ.*
4 *141. tom. 1.* vbi quòd immunitas conceſſa prędio extenditur ad Animalia neceſſaria ipſi prædio.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi quando habent Vaccas domitas ſolum abſque bobus prohibeantur facere mezanas,*

2 *Vbi eadem ineſt ratio, diuerſitas rationis regulariter non datur,*

3 *Ratio vbi eſt diuerſa, tunc diſpoſitio quoque debet eſſe diuerſa, non aliàs.*

4 *Diuerſitas rationis diuerſitatem Iuris inducit.*

5 *Diuerſa ratio, vbi reddi non poteſt diuerſum ius induci non debet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi quando habent ſolum Vaccas domitas abſque Bobus prohibeantur facere Mezanas.

GRAVAMEN LII.

1 ADdendum eſt firmatis *Grauamin. 34. tom. 1.* quòd cùm Nobilis Vniuerſitas Piſtitij conqueſta eſſet, Nam einſdem Baro, & ipſius Officiales prohibebant, ne Maſſarij habentes Vaccas domitas abſque Bobus poſſent facere Mezanas in graue damnum Ciuium, qnia carentes Mezanis pro Vaccis domitis nequibant facere Noualia, vulgò (Maieſi) ſeminandi gratia anno ſequẽti fuit per Conſiliarium Vitellium Commiſſariũ ſuper grauaminibus dictæ Terrę deſtinatum prouiſum eſſe capiendam informationem, & interim Ciues dictę Terræ Piſtitij, poſſe facere Mezanas pro Vaccis domitis, vulgò (Vacche) eo modo, & pro eo numero prout faciunt pro Bobus domitis pęnès Carum Actuarium.

2 Certum eſt enim Mezanas ſolere fieri pro ſeruitio Bouum ad culturam neceſſariorum, cumque huiuſmodi idem faciant exercitium, eadem ratio in illis militare debet, ex Regula quòd vbi eadem ineſt ratio diuerſitas diſpoſitionis regulariter minimè detur, vt ſuſè probat *Farinacc. in fragment. criminal. lit. B. à. num. 51. cum ſeq. Portoles in tractat. de Conſortibus, & fideicommiſſ. legal. cap. 5. num. 14. Argel. in tract. de legitimo Contradict. quaeſt. 10. num. 115. Narbon. de appellat. à Vicario ad Epiſcopum part. 2. num. 6.*

3 Ratio ſiquidem vbi eſt diuerſa tunc diſpoſitio quoque diuerſa eſſe debet, & non aliàs, *l. ſi ita ff. de manumiſſ. teſtam. l. ſi ſeruus ff. de ſtat. liber.* Dec. *conſil. 394. num. 3. Surd. conſil. 67. num. 19.* Diuer-
4 ſitas enim rationis diuerſitatem iuris inducit, *l. inter ſtipulantem §. Sacram, ff. de verbor obligat. l. fin. ff. de Rit. Nuptia-*
5 *rum*, Et vbi diuerſa ratio reddi non poteſt, diuerſum ius induci non debet, *l. 3. §. 1. ff. de Iniuſt Rupt. Teſtam. l. à Titio ff. de verbor. obligat.* quia eadem lex videtur ineſſe non extenſiuè, ſed comprehenſiuè, *l. illud C. de Sacroſ. Eccleſ. l. bis ſolis §. ſatis C. de Reuoc. donat. Surd. deciſ. 276. num. 8. Guttierez pract. quaeſt. libr. 3. cap. 17 num. 84. Gonzalez in Reg. 8. Cancellar. §. Proœmial. num. 105.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi per Barones limitetur, & taxetur numerus Vaccarum domitarum pro exercitio culturæ, & quare, num. 2.*

3 *Publicæ vtilitatis ratio ſemper eſt habenda, eaque preferenda*

4 *Iura omnia clamant pro publica vtilitate.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi per Barones limitetur, & taxetur numerus Vaccarum domitarum pro exercitio culturæ.

GRAVAMEN LIII.

1 REſtringitur vtique ius libertatis, ſi fiat prohibitio nè ad libitum quis poſſit pro exercitio culturæ tenere Vaccas domitas, cum illarum taxatum numerum habendum eſſe nulla lege ſancitum ſit, & proinde ſubintrat Grauamen, quando per Barones Ciuibus id non permittitur.

Quare meritò in Anno 1567. die 15. Menſis Iunij, inſtante circumſpecta Vniuerſitate Terræ Piſtitij, fuit per Conſiliarium Vitellium iniunctus ordo Magnifico Baroni dictæ Terræ,

eiuſque Officialibus, nè auderent limitare,& taxare numerum Vaccarum domitarum, Maſſarijs eiuſdem Terræ, & quod eis liceret ad eorum arbitrium numero talium animalium vti.

2 Tenderet enim, ſi aliàs diceremus in in graue damnum Maſſariorum, quia non omnes poſſunt habere Boues.

Vltra quod ex retentione Vaccarum reſultat publica, & priuata vtilitas, quia ex illis naſcuntur Boues, dicitur inquam vulgariter inter Maſſarios, *Che, chi haue vno Boue, & vna Vacca, più preſto ne vende, che ne accatta*.

3 Hinc ratione publicæ vtilitatis talis Taxatio fieri nequit, ſemper enim illi eſt habenda ratio, & venit præferenda *Marchac. illuſtr. quaſt. cap. 5. num. 16. Girond. de priuileg ſeu exemption. explicat num. 908. Mexia in pragmat. taxa panis concluſ. 5. num. 17. Auiles in cap. 1. Prætor. num. 6. Cabed. deciſ. Rot. Luſitan. 74 nu. 5. part. 1.* Et multa eius de cauſa ſunt

4 ſufferenda, quæ aliàs eſſent cancellanda, nam iura omnia clamant pro ipſa.

SVMMARIVM.

1 *Contractus vnus poteſt in alium transfundi, interueniente contrahentium conſenſu & voluntate.*

2 *Vaſſalli grauantur, quando cenſus ſimplices quos Baronibus ſoluunt eſſe emphiteuticos declarare coguntur.*

3 *Cenſum eſſe ſimplicem, & emphiteuticum ſatis refert.*

4 *Vendens rem emphiteuticam inconſulto Domino directo priuatur iure ſuo, quamuis tradiderit poſſeſſionem per clauſulam conſtituti, num. 5. & contractus eſſet in euidentem vtilitatem Domini, num. 6.*

7 *Emphiteuta non ſoluens cenſum cadit à Iure ſuo, & aperitur via caducitaci, etiam ſi deficiat in vno nummo per biennium, etiam ſi vnus nummus ſoluatur pro cenſu, num. 8.*

9 *Cenſuarius non cadit à iure ſuo, etiam ſi per centum annos defecerit in ſolutione cenſus.*

10 *Emphiteuta propter deteriorationem rei emphiteuticæ poteſt expelli.*

11 *Laudemium ſoluitur pro omni cenſu emphiteutico Domino directo dum alienatur.*

12 *Laudemium ſoluitur ex legis diſpoſitione, & ex natura contractus emphiteutici Domino directo.*

13 *Laudemium ſoluitur ad rationem duorum aureorum pro centum, & ſecundùm loci conſuetudinem.*

14 *Contractus potius cenſualis præſumitur, quàm Emphiteuticus, & quare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quādo Cenſus ſimplices quos Baronibus ſoluunt eſſe emphiteoticos declarare coguntur.

GRAVAMEN LIV.

1 CErti Iuris quamuis ſit, contractum vnum poſſe in alium transfundi, *l. certi conditio, § fin. & l. ſingularia, & ibi DD. ff. cert. petatur*.

Tamen huiuſmodi concluſio vera redditur interueniente contrahentium voluntate, & conſenſu, *Gloſ. in l. fin. C. de vſur. Card. Pariſ. conſ. 75. num. 27. volum. 4 Rot. apud Farinac. deciſ. 286.* quos refert, & ſequitur *Viſcont. in ſuis concluſ. Iur. in verbo contractus*.

2 Inde cum ratione conquerebatur in facti contingentia in Sacro Regio Conſilio Vniuerſitas Sanctæ Catherinæ, quòd eius Baro cogebat Ciues à quibus ſimplices cenſus exigebat ad faciendos nouos contractus, & ad declarandum dictos cenſus, quos ſoluebant eſſe Emphiteoticos, vt cernitur in proceſſu Gra

uaminum

uaminum dictæ Terræ apud Roppulum Actuarium Grauamin. 11. in Ordine.

3 Satis enim importat cenſum eſſe ſimplicem, & emphiteuticum, quia cenſum ſimplicem ſoluens nō recognoſcit onus, at ſecus emphiteuticum debent.

4 Videmus inquam illum inconſulto
Domino directo non poſſe vendere, &
vendendo priuari iure ſuo, *argum. l. fin.
C. de Iur. emphiteut. Clar. in §. emphiteu-
ſis quaſt. 23. Afflict. decif. 97. Gram. decif.
77. num. 2. & 3. Guid. Pap. decif. 162. nu.
1. Caballin. Milleloq. 212. Franc. Marc.
decif. 7. num. 7. tom 1. Vigell. decif. 67. cē-
ſur. 1.* vbi ampliat, quamuis tradiderit
5 poſſeſſionem per clauſulam conſtituti,
ſequitur *Tiraquell.* qui alios adducit in
*tract. de Iur. conſtitut. part. 3. limitat. 26.
num. 5. & Guid. Pap. decif. 46. num. 2.* Et
6 etiam ſi eſſet in euidentem Domini vti-
litatem *Berous conſ. 124. num. 16. vol. 1.
Rot. diuerſ. decif. 312. part. 2.*

7 Nec non emphiteuta non ſoluens Ca-
nonem cadit à iure ſuo, & contra eum
aperitur via caducitati, quamuis in
nummo deficiat, *Barbat. conſ. 36. vol.
2. Gozadin. conſ. 99. num. 8. Cornazzan.
decif. Lucenſ. 1. num. 33. Verall. decif. 182.
& 300. part. 1. Surd. decif. 221. num. 21.
Raudenſ. variar. reſolut. libr. 1. cap. 17.
ſub num. 27. Benintend. decif. 6. Valaſc.
decif. 35. & 86. Gama decif. 41. & 116.* vt
8 etiam Emphiteuta ſoluens nummum
pro canone ita expellitur, & cadit à Iu-
re, ſi illum nummum ſoluere ceſſat per
biennium ſeu triennium, ſicuti ſi maior
eſſet ſumma, *Pereira quaſt. forenſ. libr.
1. quaſt. 11. num. 13. Rebel. de obligat. Iu-
ſtit. part. 2. libr. 13. quaſt. 8. num. 8. Card.
Mantic. de tacit. & ambig. conuent. libr.
22. tit. 27. num. 13. Cardin. Tuſc. concluſ.
239. num. 42. lit. M.*

9 Et tamen Cenſuarius non cadit à iure ſuo, etiam ſi per centum annos non ſoluiſſet cenſum, *cap. conſtitutus, & ibi Gloſ. de Relig. Dom. Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua, verſic. 119. Dec. conſ. 164. Capic. decif. 196. num. 5. Borrell. conſ. 40. num. 22.*

10 Pariterque Emphiteuta ob deteriorationem rei emphiteuticæ poteſt expelli, *Berous conſ. 125. volum. 1. Decian. conſ. 92. num. 8. volum. 3. Nonius conſil. 58. nu. 17. Clar. in §. Emphiteuſis quaſt. 25. Milanenſ. decif. Sicil. 17. num. 44. & ſeq. lib. 2. Cornazzan. dec. Lucen. 65. n. 2.*

11 Et tandem ne longior euadam pro
omni cenſu emphiteutico directo Do-
mino ſolui debet laudemium, dum alie-
natur, *Alexand. conſ. 123. vol. 5. Surd. de-
cif. 31. num. 6.* Et probant, *Clar. in §.
emphiteuſis quaſt. 23. & Amodeus de
Ponte in tractat. de laudem. quaſt. 1. Vi-
ſcont. in concluſ. Iur. in Verbo Laude-
12 mium.* Vbi quòd Lademium ſoluitur
ex legis diſpoſitione, & ex natura con-
tractus emphiteutici Domino directo,
13 *ex l. fin. in fin. C. de Iur. Emphiteutic.*
& hoc ad rationem duorum aureorum
pro centum, vt in *d. l. fin.* & ibi *Iaſ.
Henric. in commun. opin. Iur. concluſ.
205. libr. 1. Præſ. de Franchis decif.* 201.
vel ſecundum conſuetudinem loci,
*Cardin. Tuſc. concluſ. 15. lit. L. Gratian.
forenſ. diſceptat tom. 1. cap. 180. & Bor-
rell in ſumma decif. tit. de laudemijs tom.*
1. vbi plura in hac materia.

14 Inde ob maiorem ſeruitutem, quæ debetur in cenſu emphiteutico, quàm in ſumplici, potius cenſualis præſumitur, contractus, quàm emphiteuticus, *Marſil. Sing 95. Vſembec. conſ. 5. num. 45. Grama. decif. 77. num. 8, Capic. decif. 103. Cauale. decif. 43. num. 55. part. 1. Rot. diuerſ decif. 307. part. 1. Creſcent. decif. 1. de cenſib. Milanenſ decif. 1. nu, 123. lib. 1. Marc. Anton. del Rius Miſcellan. Codic. libr. 4 tit. 6. Menoch. de præſumpt. libr. 3. cap. 106.* Vbi quàm ſufiſſimè reportat coniecturas, & præſumptiones, quibus contractus emphiteuticus, vel cenſualis iudicetur.

SVMMARIVM.

1 *Supremi Principis eſt concedere Indultum.*

2 *Barones quando poſſint concedere Indultum, & vide num. 3.*

4 *Indultus promiſſus, vt obtineatur quid nam requiratur, vt fiat à Reo.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones ſe ingerunt in promittendo Indultum, ſiue Impunitatem Reuelantibus Crimen, vulgò (metter in vero, & ſcoprire il delicto) etiam prçuia partium offenſarum Remiſſione.

GRAVAMEN LV.

1 POſt antiquorum ſcholam non defuerunt, quin eam deueniete ſentẽtiam, Supremi Principis eſſe concedere Indultum, & impunitatem Reuelantibus crimina, vt ex *l. relegati ff. de pęnis*, tutatur *Bouadilla in Politic. libr. 3. cap. 11 ſub num. 12. Maſtrill. de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4. num. 10.* conueniunt ſcripta per nos *Grauam. 206. tom. 1.*

2 Et quamus ex dictis per *Frec. in tractat. de ſubſiud. libr. 2. Authorit. 45.* pateat poſſe Barones hoc agere ex cauſa approbata, videlicet ad comparendum, vel pro veritate indaganda, quo in caſu licere Baronibus agere, quæ licerent & Regi, nec eſſe de reſeruatis ſupremę Principis poteſtatis, præcedente tamen partis remiſſione, quod in indiuiduo caſus noſtri firmat *Capiblanc. in pragmat. 6. num. 139. & 139. de Baronib. tomo 1.*

3 Tamen huiuſmodi opinio nullatenus eſt recepta, niſi in ſpecie ex priuilegio haberent hanc facultatem Barones, ita *Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 4. cap. 16. num. 271. & 272. tom. 2. Regens Tapia*, nouitet *tom. 5. Iur. Regni tit. de Abolit. in cap. incip. Miſericordiam fol. 406.* Et nouſſimè latiùs tutatur perſpicax Iudex *Merlin. controuerſ. forenſ. 33. cont. 1.* Vbi fundat contrarijs reſpondendo Barones Regni non poſſe impunitatem, ſeu indultum promittere Reuelanti crimen, etiam prænia offenſę partis remiſſione, ſicque per Maguam Curiam Vicariæ in Collaterali Conſilio die 20. Aprilis 1633. referente Benemerito Iudice D. Io. de Vera, fuiſſe habirum pro abſoluto, non negans tamen Barones poſſe ad tempus ſaluum conductum concedere, quod dicit ſeruandum eſſe à ſuis Officialibus, & in ſua Baronia, ſicque hodie viget praxis, & ita intelliguntur adducta per *Regent. de Ponte in tractat. de Poteſt. Pro. reg. tit. de prouiſionibus fieri ſolit. §. 4. à num. 53.* & dicta per *Præſid. de Franchis deciſ. 370. num 4.*

4 Eſt autem hac occaſione obſeruandum, minimè ſufficere ad huiuſmodi impunitatem, ſiue Indultum obtinendum denunciationem ſimplicem, & detectionem, ſed eſſe neceſſarium ſocios criminis conuincere ad textum, in *l. indicare ff. de verbor. ſignific. Clar. in practic. Crimin. §. fin quæſt. 27. Put. de ſindicat. in verbo premium, Ball. in tractat. de Indit. quæſt. 26.* quod inueterata praxis interpetata eſt ſufficere ad talem impunitatem, aut premium conſequendum dari legitima inditia ad torturam, vt nouiter probat *Giurb. conſ. crimin. 22* maximè in delictis difficilis probationis, *Viuius deciſ. 196.* vbi de materia.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi à Barone vel Capitaneo prohibeantur accedere ad domum ſponſarum ante contractum matrimonij in faciem Eccleſiæ.*

2 *Concilium Tridentinum hortatur, ne couiuges ante Benedictionem Sacerdotem in Templis ſuſcipiendam in eadem domo cohabitent.*

3 *Verbum (hortatur) non obligat, ſed excitare voluntatem videtur.*

4 *Natura Conſilij eſt, vt excitet ad deliberandum, non vt obliget ad ſequendum.*

5 *Sponſus conſumans matrimonium ante Benedictionem Eccleſiæ ſublato ſcandalo non peccat mortaliter, maxime ſi probabile ſit Incontinentiæ periculum, fallit ſi in*

Diçceſi

Diœceſi ſit ſpecialis ordinatio Ordinarij, vel ſi oriatur Scandalum, aut contemptio legis Eccleſiaſticæ, num.6.& an peccatum incurratur prima vice ſolum, & quando, num.7.

8 *Qui ſemel contraxit matrimonium non tenetur in ſecundo matrimonio Benedictionem recipere, mortuo primo coniuge ſi renubat, & ideo poteſt conſumare matrimonium abſque alia benedictione num.10. vide num.12.*

9 *Benedictiones reſpiciunt perſonas, & non nuptias.*

11 *Benedictio Sacerdotalis in ſecundo nubentibus, quando ſit ſeruanda Diœceſis conſuetudo.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grautur, ſi Barones eis prohibeant ne accedant ad domus ſuarũ Sponſarum, niſi contracto Matrimonio in faciem Eccleſiæ.

GRAVAMEN LVI.

1 INter cætera grauamina producta in Sacro Regio Conſilio pro parte Vniuerſitatis Vici de Montanæ S. Angeli contra Marchionem vtilem Dominum, illud etiam in quinquageſimo, capite fuit repoſitum, quod Marchio ipſe prohibebat, ne Ciues qui contraxerant Sponſalia accederent ad domus earum Sonſarum abſque licentia Capitanei, niſi poſt contractum Matrimonium in faciem Eccleſiæ. Et per Io. Felicem Schalaleonem Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium extitit prouiſum, quòd circa id Capitaneus non ſe intromitteret, & abſtineret penès Figliolam Actuarium.

2 Solent tamen huiuſmodi præcepta fieri à Locorum Ordinarijs Epiſcopis ex mente *Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 24. de Reformat. Matrimon. cap. 1.* Vbi Sancta Synodus hortatur, vt coniuges ante Benedictionem Sacerdotalem in Templis ſuſcipienda in eadem domo minimè cohabitent.

3 Sed quia Concilium loquitur per verbum (hortatur) non obligare ſed excitare voluntatem videtur ad textum *in cap. fin. in fin. 4 diſtinct. Gloſ. in cap. 1. in verbo ſtatuta*, & ibi *Abb. num. 9.* & *Felinus num. 20. de Conſtitut.*

4 Stat enim Regula firma in iure noſtro, vt Conſilij natura ſit quod quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad ſequendum, *l. cum pater, §. mando, & ibi Bart. ff. de leg. 2. l. 1. §. idem Pomponius, vbi Gloſ. in verbo quia rem. ff. depoſiti, l. 1. §. ſi verò ſualeris, ff. de pan. l. ſi enim ff. mandat. cap. cum olim de Arbitris*; plures concordantes citant *Guttierez de Tutel. part. 1. cap. 8. num. 4. Sanchez de Matrimon. lib. 1. diſp. 34. num. 24. Gonzalez in Reg. 8. Cancellar. gloſ. 46. num. 36. cum ſeq.*

5 Vndè ante hanc Eccleſiæ Benedictionem ſponſum conſumantem Matrimonium ſublato ſcandalo, & contemptu legis Eccleſiaſticæ, vt infra, non peccare mortaliter, maximè ſi probabilis ſit incontinentiæ periculum (quod in iuuenibus vtique præſumitur præciſè in primis ardoribus) cõmuni calculo apud ſcribentes eſt receptum; ſic inquam præ cæteris tradunt *Nauarr. in Manual. cap. 22. num. 83. Ledeſma de Matrimon. quæſt. 45. Artic. 5. punct. 3. dub. 1. Rebell. de obligat. Iuſtit. quæſt. 7. num. 2. part. 2. libr. 2. Matiens libr. 5. noua Recopilat. tit. 10. gloſ. 1. num. 98. Coninch. de Sacrament. tom. 20. diſput. 27. num. 71. cum ſeq. Perez. libr. 5. ordinam. tit. 1. libr. verſic queri poteſt, Lopez inſtruct. conſcient. part. 2. de Matrimon. cap. 39. Guttierez in tractat. de Matrimon. cap 48. num. 3. Vinald. in Candelabr. Aur. part. 1. de Matrimon. num. 254. Bonacin. in tractat de Matrimonio quæſt. 4 puncto 6.*

6 Quòd ſi vigore particularis diſpoſitionis in Diœceſi ſit per Ordinarium impoſita excommunicatio contra id agentes, prout in multis Regionibus ſeruatum vid(ilicèt in alijs contra tranſgreſſores pęna aliquarum librarum ceræ laboratæ imponatur) vel ſi oriatur ſcandalum, aut contemptio legis Eccleſiaſticæ, tunc in his caſibus non euitatur peccatum mortale, ſi contrauentio ſubſequatur, vt per *Henriq. in Summa libr. 11. cap. 16. §. 2. Baſil. Pont. in tract.*

tractat. de impediment. Matrimon. cap. 26.§.2.verſic.ex quibus condit.4.

7 Sed in hoc velim aduertes & liga digito, quòd peccatum incurretur prima vice, quia huiuſmodi prohibitio non eſt, niſi vt debitus ordo conſumandi ſeruetur, & Reuerentia Benedictionibus debita, præmittẽdo eas priori copulæ, qua matrimonium legitimè conſumatur, illaſque habita ſeruari amplius nequit, ita *Sanchez in tractat. de Matrimon. lib. 3.diſput.12.num. 11*: vbi ſecus annuit quoties conſumatur matrimonium ante denunciationes, nam huiuſmodi prohibitio eſt ob impedimenti timorem, quod vigore denunciationum poteſt detegi, quæ ſanè ratio viget pariter in ſubſequentibus copulis, ſicque in diſcurſu habito cum diuerſis Theologis in facti contingentia concludebam, & ſequitur noniter *Barboſ.* poſt hæc ſcripta viſus in ſuo *tractat. de Offic. & poteſt Epiſcopi allegat.32.num.182.part. 2.* Quo in loco omnia per nos dicta cum maiori cumulo Doctorum confirmat.

8 Cumque idem *loco indicat.num.* 183. reportet, vt qui ſemel contraxerit Matrimonium, & mortuo primo coniuge aliud inierit, non teneatur in ſecundo Matrimonio recipere Benedictionem

9 quamuis fortaſſe primum fuiſſet inualidum, quia Benedictiones reſpiciunt perſonas, & non Nuptias, *Nauarr in Manual.cap.22.num.83.Mozz. de contract.tit. de Matrimon. cap. de Natur. Matrimon.num.10 Rebell.de obligat.Iuſtit lib.3.quæſt.20.num.3. Coninck. de Sacrament.diſput.27. dub. 8. num. 72. Perez.in l. 1. verſic. & alia pœna, tit. 5. libr.1.Ordin.Sanchez.de Matrimon. lib.*

10 *7.diſput.82.num.15.& alij.* Ideo ſubintrat concluſio, vt qui aliàs contraxerit Matrimonium, & ſic eſt viduus, poterit conſumare Matrimonium ante quàm illud contrahatur in faciem Eccleſiæ, quia ceſſat ratio benedictionis recipiendæ, licèt, tutiùs, & honeſtius ſit abſtinere, remitto autem me iudicio Sanctæ Eccleſiæ.

11 Annuit tamen *Poſſeuin.in tractat.de Offic. Curat cap.10. num. 48.* ſemper in hoc ſeruandam Diœceſis conſuetudinem, quæ generaliter ſolet eſſe, vt ſi fœmina ſolùm non fuiſſet benedicta, non eſſet prohibitum fieri Benedictionem ſolemniter, vt poſt cæteros notarunt *Alter.de Cenſur. diſput. 11. de ſuſpenſ. cap.4. tom. 2. Genuenſ. in praxi Cur. Archiepiſc Neapol cap.59. Illuſtriſſimus Epiſcopus Ricc. in praxi fori Eccleſ. reſolut.313.in fin.part.1.in Magnis.*

SVMMARIVM

1 *Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur hoſpitari, ſiue albergare conſanguineos, & amicos exteros in eorum domibus.*

2 *Albergatio omnibus debet eſſe libera, & quare.*

3 *Hoſpitatio laudanda, & eius fauore cuncta ſunt concedenda.*

4 *Hoſpitalitatis laudes remiſſiuè.*

5 *Hoſpitari in Cauponis licet.*

6 *Receptatio Bannitorum conſanguineorum non eſt prohibita per Pragmaticam quartam de recept. Maleſ.*

7 *Conſanguinei excuſantur, ſi receptent conſanguineum etiam rebellem, & num.15.*

8 *Affinem bannitum receptans non punitur.*

9 *Receptans affines ſpirituales non punitur.*

10 *Cognatio carnalis & ſpiritualis parificantur.*

11 *Cognatio ſpiritualis maior eſt carnali.*

12 *Fauore ſanguinis multa ſunt permiſſa, quæ aliàs ſunt prohibita.*

13 *Conuerſatio facta cum conſanguineo vel affine Bannito non punitur pœna ordinaria, ſed mitiori, & num.14.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur hoſpitari, ſiue albergare Conſanguineos, & Amicos exteros in eorum domibus.

GRAVAMEN LVII.

1 SAcrum Regium Conſilium pro gra-
uamine reputauit probibitionem
factam Vaſſallis, ne in eorum domibus
hoſpitari poſſint, & recipere valeant
conſanguineos, & Amicos exteros ve-
nientes in eorum Terris.
Paret inquam, quia dum Ciuitas
Theani conqueſta eſſet, quòd Illuſtriſ-
ſimus Princeps Hoſtiliani Vtilis Do-
minus vetaret tam Ciuibus dictæ Ciui-
tatis, quàm Caſalium, ne receptarent, &
hoſpitarentur Amicos, & Conſangui-
neos non delinquentes, fuit iniunctum
mandatum, quòd abſtineret, & capere-
tur imſormatio.
2 Albergatio ſi quidem omnibus de-
bet eſſe licita, nec impediri debet tam-
quam nociua libertati, *Rota in Illerden. exemptionis coram R.P.D.Bubalo*.
3 Confert quia hoſpitalitas eſt fauora-
bilis, & venit laudanda, & ideo eius fa-
uore cuncta ſunt concedenda.
4 Perplura inquam de Hoſpitalitate
ipſa, eiuſque laudibus patent, *Deuteronom.*10.*&* 19.*Eſau.* 18. *Matth.* 25. 36
37. *Luc.* 14. & videndi ſunt *Marc. Tull. lib.* 2. *de Offic. & Senec. libr.* 4. *etiam de Offic.* non omiſſis *DD. in l. omnia priuilegia C. de Epiſcop. & Cleric. & Caſſan. in Cathalog. gloria Mundi part.* 11. *conſid.*
46. vbi fusè loquitur.
5 Redditur verum ſupradictum Gra-
uamen, quia ſi liceat hoſpitari in Cau-
ponis, in quibus ſolet fieri ſolutio per
itinerantes, nec Baronibus competit
ius prohibendi, vt ſupra *in Grauam.* 73.
tom. 2.
Igitur eò fortiùs amicitiæ vel Con-
ſanguinitatis cauſa hunc actum facere
ſubditis non erit prohibitum.
6 Nec non iuuat, quòd vigore *Pragmatica IV. de Receptatoribus Malefactorum*, non eſt prohibita Bannitorum
conſanguineorum receptatio, pro quo-
rum excuſatione videndi ſunt *Andr. in §. Receptatoribus de pac. Iuram firmand. Bombin. dub.* 11. *poſt eius Conſilia*, *Bertazzol. conſil. crimin.* 498. *Afflict. in Ru-*
7 *bric. de Iur. protomiſeos num.* 16. Vbi ait
conſanguineum excuſari, ſi receptaue-
rit conſanguineum etiam rebellem, ſe-
quitur *Reg.* Rouit. *in dicta Pragmat.* 4.
8 *num.* 3. amplians *num.* 5. illam pragma-
ticam procedere ne dum in conſangui-
neis, ſeu affinibus carnalibus, ſed etiam
9 ſpiritualibus, prout ſunt Compatres, &
Commatres, & filioli ex traditis per
10 *Tiraquell. de pœn. temperand. cauſ.* 21.
Cum pariſicentur cognatio ſpiritualis,
& carnalis, *cap. debitum de Bigam. Ioan. Andr. in Regul. poteſt quis per alium num.* 6. *de* Reg. *Iur*, Regem *Valenzuel.*
11 *conſ.* 159. *num.* 12. *volum.* 2. vbi quòd
imò cognatio ſpiritualis maior eſt car-
nali *cap. pittarium, vbi gloſ. in verb. multò magis* 30. *quaſt.* 3. *Melchior. Gullec. de cognat ſpiritual. cap* 5. *num.* 7. Roias *de ſucceſſ. cap.* 28. *num.* 7.
12 Fauore enim ſanguinis multa permit-
tuntur, quæ alioquin eſſent prohibita
Laurent. in deciſ. Rota *Auenion.* 1. *nu.*
4. *addo Caſtill. deciſ. Steil.* 161. *part.* 2.
13 vbi etiam quòd conuerſatio facta cum
conſanguineo, vel Affine Bannito non
eſt punienda pęna ordinaria, ſed mi-
tiori, ex *l.* 1. *&* 2. *ff. de* Recept. *& ex DD.*
14 *in l.* 1. *C. de his qui latrones.* & quòd ſi
ſtatuto caueatur, vt nullus recipiat do-
mi ſuæ bannitos ſub certa pœna, ſi con-
ſanguineus recipiat conſanguineum,
non tenetur pęna ſtatuti ex Rim. *Iun. conſil.* 327. *in fin. libr.* 3. *Nell. de* Bannitis *in* 3 *part.* 2. *Tempor. quaſt.* 21. *Foller. in Conſtitut.* Regni *Patarenorum, num.* 56.
& ſeq. Monteleon. in ſua Prax. arbitr. par. 4. *n.* 105. *&* 908. latè *Farin. in pract.*
15 *criminal. quaeſt.* 123. *à num.* 32 *cum ſeq.*
vbi reſtatur de commun. idem dicens
de inquiſitis de crimine læſæ Maieſta-
tis, ex communi pariter DD. ſententia,
quam præ cæteris ſectantur *Gigas de pluribus, & var. quaſtion quaſ.* 5. *num.*
17. Berous *conſil.* 192. *num.* 4. *libr.* 3.
Rimin. *Iun. conſil.* 635. *num.* 9. *&* 10.
Port. conſil. 206. *num.* 11. *Nizzol. allegat.* 43. *num.* 17. *cumpluribus ſequentibus*.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *A Magiſtris Nundinarum appellatur ad Tribunalia Regia.*
2 *Vaſſalli ſi probibentur recurrere ad Tribunalia Regia in grauaminibus à Magiſtris Nundinarum grauantnr, intellige vt num. 3.*
4 *Feudo conceſſo à Barone cum aſſenſu Regio ob delictum, vel culpam ſi redeat redit ad Baronem, non ad Regem.*
5 *Cauſa potentior, & originalis attenditur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando à Grauaminibus illatis per Magiſtros Nũdinarum, vulgò (Maſtri Mercati) cogantur appellare ad Iudicem ſecundarum cauſarum Baronalem, & impediantur adire Regia Tribunalia.

GRAVAMEN LVIII.

1 IN caſibus grauaminum illatorum per Magiſtros Nundinarum, tempore quo illæ reguntur eſſe recurrendum ad Tribunalia Regia firmat *Minadous conſil.* 24. & fusè probat *Borrell.conſil.86. per totum*, vbi diſcutiendo articulum ſi à ſententia Officialis Nundinarum, ſeu Mercatus debeat appellari ad Iudicem Appellationis Vniuerſitatis, Baronis, vel Regis tandem in ea reſidet ſententia, Regios Magiſtratus de cauſis appellationum in caſu ſuo Iudices eſſe.

2 Quare ſi Vaſſalli impediantur in huiuſmodi grauaminum cauſis ad Regia Tribunalia habere recurſum, ſub prætextu quòd Barones prætendant, illos debere adire ſuos Iudices ſecundarum cauſarum, vtique grauantur.

3 Cæterùm modificabis hanc firmatã concluſionem procedere, & eſſe veram quando priuilegium Nundinarum reperiatur conceſſum Vniuerſitati immediate à Principe, & ab ipſo, vel ab Vniuerſitate ſingulis annis eligitur Magiſter Nundinarum, at ſecus ſi præcedente Regio Aſſenſu Baro priuilegium Nundinarum Vniuerſitati conceſſiſſet, quia tunc in caſu appellationis eſſet adeundus Iudex ſecundarum cauſarum eiuſdem Baronis prout ſic in facti contingentia contra Vniuerſitatem Ciuitatis Muri ad fauorem Comitis tuetur *Capiblanc.practic.quæſt. ſuper pragmat. 8.Baron capit.39.tom.2.* adducens illud
4 ſimile, quòd conceſſo feudo à Barone cum Aſſenſu Principis ob culpas, & alias cauſas à legibus feudorum indictas, Feudum id non deuoluitur ad Regem à quo mediatè tenetur, ſed ad Regem, qui immediatè veſtiuit, quia
5 originalis, & potentior cauſa attenditur, & ab eo iuriſdictio, & cætera dicuntur collata, vt per *Andr.in capit.2. num.4.verſic. patet ergo, de pac. tenend. Afflict.deciſ.282. num. 12.* Camill. *de Curt.in diuerſ feudal.fol 62.à num.79. Bambacar.in ſua repetit.cap. Domino cõmittente ſi de feud. defunct. contr.* Vnde dicit ipſe, quòd quando conceſſum immediatè dependet à Barone ad eiuſdem Officiales eſt recurrendum ſuper appellationibus interpoſitis à Magiſtro Nũdinarum, ne ſuam iuriſdictionem minuendi detur anſa, ſicque annis longè elapſis reminiſcor conſuluiſſe veridicũ, & Doctiſſimum Dominum Genitorem meum Io.Dominicum Nouarium.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi ędificare in ſuo, vel extra Terram prohibeantur abſque Baronum licentia, & num.9.& 10.*
2 *Portulani non poſſunt impedire Ciues, vt non fabricent, vel reficiant domus, & aperiant, vel claudant feneſtras, & ianuas, niſi loca publica non occupentur aut impediantur.*
3 *Aedificare in ſuo, & altiùs tollere*

vſque

vſque ad Cælum cuique licet fodere, & excauare etiam cum damno Vicini, niſi ad iniuriam vicini principaliter fiat.

4 *Furnum in re ſua quilibet facere poteſt, & non præſumitur fieri ad damnum vicini.*

5 *Feneſtras in proprio pariete cuilibet facere licet.*

6 *Feneſtras habens in pariete cōmuni abſque cantonibus, vel cancella ferrea ex Conſuetudine Neapolitana, claudere illas debet.*

7 *Aedificare in muro diuiſorio inuito vno ex ſocijs non licet, cùm damnum alteri infertur. Quid in muro, qui poſſidetur pro diuiſo.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ędificare in ſuo, vel extra Terram abſque Baronum licentia prohibeantur.

GRAVAMEN LIX.

1 IVs libertatis infringitur, quando Barones faciunt prohibitiones, nè Vaſſalli ædificent in ſuo, niſi ab ipſis obtenta licentia, & proinde in huiuſmodi caſu grauant, & poteſt iniungi eis mandatum, ne id faciant, prout ſic ad inſtantiam Terræ Viggiani fuit prouiſum contra Ioannem Iacobum Denticem vtilem Dominum, qui cùm prohibuiſſet, nè Ciues dictæ Terræ ædificare poſſent domus in eorum Territorijs ad ipſorum arbitrium, fuit decretum debere licere dictis hominibus in proprijs locis ędificare, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Laurentio Polo, ſicque aliàs fuit determinatum ad fauorem Terræ Orioli contra Portulanum, fuit inquam in caſu iſto prouiſū, licere vnicuique in ſolo proprio fabricari facere abſque licentia Portulani, dūmodo fabricæ faciendæ non impediant publicum. Cumque eadem Vniuerſitas Orioli conquereretur, quòd quando Ciues, & habitantes vellent diruere ſuos muros, & illos reficere, & facere ampliores, vel magis paruos, vel longiores, quàm per prius erant, vel facere portas, & feneſtras, vel illas claudere, & alibi conficere, & ob id eſſent impedita à Portulano, qui contra non obtemperantes exigebat pęnam, fuit prouiſum, vt liceret Ciuibus dictæ Terræ facere omnia ſupradicta, nulla obtēta, nec petita licentia, dummodo loca publica non occupentur, nec in aliquo impediantur, & hoc in Anno 1583. die 15. Menſis Iunij, Conſiliario Theodoro Commiſſario, & de hoc etiam vidi porrectum Grauamen contra Baronem ab Vniuerſitate, & Hominibus Terræ Anigliani, vt in proceſſu inter eos in Banca Figliolæ.

3 Stat enim regula, cuilibet licere in ſuo ædificare, & altiùs vſque ad cælum extollere, *l. altiùs ff. de ſeruitut. & Aqu. l. ſi intercedat, & ibi Gloſ. de ſeruitut. vrban. prædiorum, Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 56. libr. 2. Vrutus deciſ. 306.* qui circa hanc concluſionem diſcurrunt, & declarationes repottant, *Gratian. forenſ. diſceptat. tom. 3. cap. 432. Theſaur. deciſ. 23. & 41.* & præ cæteris nouiter fusè *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo Aedificare*, vbi plura cumulat, nouiſſimè magis latè *Vrſellius in examin. apum, ſiuè concluſ. legal. concluſ. 62. in eodem verbo Aedificare*, Vbi quòd ne dum ædificare cuilibet licet in eius ſolo, & ad ſidera extollere, verùm etiam fodere, excauare, & ſimilia agere, etiam cum damno vicini, dummodo tamen id principaliter animo nocendi non faciat, ſed benè, vt ſibi prodeſſe poſſit ex *Marſil. ſingul. 154. Duen. regul. 32. Soccin. regul. 137. Cepoll. in tractat. de ſeruitut. Vrban prædiorum, capit. 39. Afflict. deciſ. 328. Magon. deciſion. 29 Franciſc. Marc. deciſ. 499. tom. 1. Buratt. in deciſ. Rot. Rom. 38. & 631.* ad materiam recentiſſimè *Dauid Dorinus in Bibliothec. Iuris Conſultorum, in verbo Aedes, & Aedificium.*

4 Et poſſe quemlibet facere furnum in re ſua, & non præſumi feciſſe ad damnum alterius poſt antiquiores firmarunt *Guid. Papa deciſ. 298. Gaill. obſeruat. 69. numer. 26. libr. 2. Theſaur. deciſ. 16. Apicell. allegat. 2. ſub num. 14.* vbi latè declarat *dicta l. Altius C.*

de ſeruitut. & aqu. & l. Meuiana C. de Aedific. priuat.

5 Et feneſtras in proprio pariete licere vnicuique ad libitum facere ſcripſerunt *Bald. Salicet. & Caſtrenſ. in dicta l. Altius*, C. *de ſeruitut Cępol. in tit. de feneſtr. in principio*, quos refert *Amat. conſil. 40.* vbi tamen concludit, in communi pariete feneſtras habentem, & ſi antiquas, ſine tamen cantonibus, vel cancella ferrea ex Neapolitana conſuetudine illas claudere debere, ſicque dicit iudicatum in Magna Curia Vicariæ, & in Sacro Regio Conſilio, videndus Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus *D. Ricc. deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ 265. parte 2.*

7 Prout ſuper communi Muro diuiſorio nec licet vni ex ſocijs ſuperædificare, inuito altero ſocio, cui damnum infertur, *l. Sabinus, l. ſi ædes, ff. commun. diuid. l. quidam Hyberus*, vbi etiam in *§. & parietem, & l. fiſtulas in principio, ff. de ſeruitut. Vrban. prædiorum*, latè *Regens Valenzuel. conſil. 118. volum. 2. Reg. Rouit. in deciſ. 30.* vbi *num. 2.* firmat, quòd ſi paries communis pro
8 diuiſo inter ſocios poſſideatur, poteſt altero inuito altiùs extolli, etiam ſi talis paries non fuerit conſtructus ad vſum ædificandi, ſed ad clauſuram, vt latiùs apud eum eſt videre, addo *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo Murus.*

9 Hinc ex ſupradictis, cùm Vniuerſitas Terræ Vici de Montanea conqueſta eſſet de Marchione ſuo Vtili Domino, quòd prohiberet Ciues, nè conficerent fabricas in eorum domibus exiſtentibus ante palatium ipſius Marchionis, nec ibidem feneſtras aperirent, correſpondentes extra muros dictæ Terræ, mediante Decreto Ioannis Felicis Schalaleonis Regij Conſiliarij, & Commiſſarij extitit prouiſum, nè prohibeantur Vaſſalli ædificare ſuper eorum domibus, & quòd liceat altius extollere ædificia, & aperire feneſtras, dummodo ædificia non tangant parietes dictæ Terræ, vt in Banca Figliolæ.

10 Ad cuius Vniuerſitatis pariter fauorem extitit decretum, quòd cùm ex abundantia populorum intus Terram deficerent habitationes, liceret Ciuibus extra Terram ædificare nouas domus ad eorum libitum, abſque vlla licentia, exiſtente Commiſſario eodem Regio Conſiliario Schalaleone, vt patet in ſupradicto proceſſu.

SVMMARIVM.

1 *Iudex tenetur inquirere criminis veritatem, quæ coarctanda non eſt.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi dicta Teſtium formaliter vt referuntur, pro & contra reos non recipiantur, & tenentur in ſindicatu Iudices ad omnia damna, & intereſſe, num. 10.*

3 *Dicta Teſtium recipi debent pro & contra inquiſitum integra, & prout proferuntur, etiam contra Fiſcum, & omiſſa, quæ contra Fiſcum faciunt, receptio eſt nulla, num 11.*

4 *Fiſcus non poteſt dictum Teſtis acceptare, reiecta qualitate minuente delictum.*

5 *Fiſcus tenetur aſſentire Interrogatorio partis, an talis ſit inimicus, vel ne.*

6 *Qualitas atteſtationi adiecta ſcindi non debet.*

7 *Teſtis dictum diuidi non poteſt.*

8 *Iudex tenetur interrogare teſtes ſuper toto negotio, vt rei Innocentiam deinde exploret, nec omittere debet, quod oretenus audiuit, nec qualitatem illi adhærentem.*

12 *Actus geſtus contra Iuris diſpoſitionem eſt nullus.*

13 *Actus geſtus contra legem pro infecto habetur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi dicta Teſtium formaliter vt referũtur pro, & contra Reos non recipiantur.

GRAVAMEN LX.

1 CVm teneatur Iudex criminis veritatem inquirere, quæ coarctanda non eſt, *l. 2. & ſeq. ff. de Interrogat. act. Bocc. conſ. 145. nu 21. Franc. Marc. deciſ. 382. tom. 2.*
2 Ideo neſcio, quo pacto, quaue de cauſa ſoleat ab iniquis ſeruari tempore capturæ informationis dicta Teſtium formaliter prout referuntur prò & contra Reos extendere, ſed ſolùm quæ contra miſeros inquiſitos faciunt, ſcribere mandant, & Actuarij ſcribunt, quod ſicuti ſatis peximitatis ſapit, ita & ſubditorum inducit grauamen.
3 Iudex enim, & Actuarius depoſitionem Teſtis ſimpliciter vt pronunciatur nec damnoſa fiſco omiſſa, illam contra contra Reum facientem in ſcriptis redigere debent, cùm integrè illa ſit ſcribenda, prout ſic in Regno habemus prouiſum vigore Particularis *Pragmatica 6. ſub Rubric. de Actuarijs, & Scribis*; vbi mandatur, pro, & contra inquiſitos dicta Teſtium recipi debere, ſicque adnotarunt *Niger in cap. Regni, ſi cum ſceleratis, num. 37. Granat. ad Veſtr. libr. 6. cap. 2 num. 44. Baiard. ad Clar. in §. final. quæſt. 23. Guazzin. de Reorum defenſ. cap. 2 defenſ. 14. Farinac. in practic. crimin. quæſt. 74. num. 16. D. Riccius deciſ. Cur. Archiep Neap. 88. part. 4.* vbi nos allegando pariter deciſum teſtatur,
4 Fiſcum non poſſe dictum Teſtis acceptare, reiecta qualitate minuente delictũ,
5 & *deciſ. 290. part. 3.* aſſerit, Fiſcum teneri aſſentire interrogatorio partis, An teſtis ſit inimicus, vel nè.
6 Qualitas, inquam, atteſtationi adiecta ſcindi non poteſt, *Simon de Petris conſ. 178. num. 10. & 11. Surd conſil. 137. nu. 68. Guazzin. de Reorum defenſ. cap. 35. num. 11. defenſ. 32. Farinac. in practic. criminal. quæſt. 43. num. 19.* reportans *deciſ. Rota 49. num. 5. & 7. poſt eius conſ.*
7 *volum. 2.* Teſtis dictum non poſſe diuidi, vt per *Ancharan. in cap. ſi quid veri num. 2. diſtinct. 37. Giurba conſil. crimin. 23.* vbi latè tractat, ſi liceat ne Iudici teſtem interrogare, vt eius dictum Fiſco vtile in ſcriptis redigat, & damnoſum, in totum, vel in parte reijciat, & firmat *num. 4.* Iudicem teneri inter-
8 rogare Teſtes ſuper toto negotio, vt Rei innocentiam deinde exploret ex *l. ſi non defendatur*, cum ibi notat. per *Bar. ff. de pen. l. 1. §. fin.* & ibi idem *ff. de quæſt. Marſil. conſil. 17. Menoch. de præſumpt. libr. 5 præſumpt. 48. num. 2.* & meminit *ſub num. 5. de opinione Guazzin. Reorũ defenſ. 14. cap. 2. n. 5.* qui aduerſus *Scacc. de Iudic. cap 86. num. 9.* inquit, quòd ſi Iudex oretenus audierit Teſtem, inte-
9 gram eius depoſitionem omittere non debet, nec partem aliquam, imò nec qualitatem illi adhærentem, niſi tamen audito oretenus Teſte opinetur Iudex, quòd ſubornatus ille ſit ad falſum deponendum, quod dixerunt pariter *Clar. in §. fin. quæſt. 23. in princip. & Farinac. in pract.* Crim. *quæſt. 74. num. 16.*
10 Inde his veris exiſtentibus, facilè inferri poteſt, quòd ſi Iudex, vel Magiſter Actorum non recipiant dicta Teſtiũ integra pro Reo, & contra Reum, tenentur in Syndicatu, & debent condẽnari ad omnes expenſas, & intereſſe, quæ paſſus fuit miſer Inquiſitus.
11 Quinimò vbi in defenſione Rei conſtaret, dicta teſtium integra non fuiſſe recepta iuxta tenorem allegatę *Pragmatica* non poſſet ſubſequi condemnatio, & ſi poſt condemnationem conſtaret Iudici ad quem, veniret reuocanda, cùm ſit actus geſtus contra iuris
12 diſpoſitionem, qui non valet, nec tenet, quamuis ipſe per legem ſpecificè non retractetur, vt in Reg. *quæ contra fiunt de Regul. Iur. in 6.* conducit *Text. in c. nouit de his, quæ fiunt à Prælat. Viu. dec. 321.* vbi quòd conſequenter Actus
13 factus contra legem pro infecto habetur, *ex l. non dubium de legibus, cap. Imperiali 25. quæſt. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur ſi prohibeantur deferre ferramenta ſui exercitij, & arma Ruralia, & num. 3. & 5.*

2 *Probibitus deferre arma, non cenſetur probibitus deferre ferramenta eius artis, intellige, vt num. 7.*

4 *Arma minus trium palmorum trahi prohibentur, ſi tamen abſcondita trahantur, vt numero 6.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur deferre Ferramenta ſui exercitij, & Arma Ruralia.

GRAVAMEN LXI.

1 OCcurrit, quòd Vaſſalli portant Ferramenta neceſſaria pro ſeruitio ſuarum artium, & ad vſum proprij exercitij, & Barones carcerant eos ſub hoc prætextu, ob quod Vaſſalli conqueruntur, & certè iuridica eſt eorum conqueſtio.

2 Siquidem vbi quis prohibetur deferre arma, non cenſetur prohibitus deferre Ferramenta eius Artis, *Afflict. in Conſtitut. Regni, Si quis aliquem, ſub numer. 7.* Rubrica *de percuſſion. illicit. cum Arm. Intrigliol. ſingular. 7. libro 1.*

Inde in hoc Regno vigore *Pragmatica 28. ſub Rubric. de Armis*, licèt prohibeantur aſportari quælibet arma, acutam aciem habentia, tamen excluduntur neceſſaria pro alicuius Artis exercitio.

Vnde cum quidam Baro annis elapſis prætenderet ſub banno promulgato à ſuo Capitaneo circa Armorum aſportationem, incluſum fuiſſe Magiſtrum Ioannem Antonium Torrettam, qui exercebat artem Fabri lignarij, & fuerat captus à Birruarijs cum ſcarpello duorum palmorum ſatis acuto, habito recurſu ad Regiam Audientiam Apuleæ Ego vti Regius Auditor relaxaui prouiſiones, quòd veris exiſtentibus narratis in comparitione mihi porrecta, ſcilicèt quòd præfatus Ioannes Antonius eſſet Faber lignarius, ſi pro alia cauſa non detineretur carceratus, ipſe ſtatim excarceraretur, prout cum effectu in vim dictarum prouiſionum fuit è carceribus dimiſſus.

3 Hinc iuridicè cùm in Anno 1584: coram Domino de Franchis tunc Conſiliario & cauſæ Commiſſario, deinde Præſide S. C. comparuiſſet procurator Vniuerſitatis Cobactæ, dicens nouiſſimè Magnificum Baronem per eius Officiales prohiberi feciſſe, quòd Ciues tam in acceſſu, quàm in receſſu, quem faciebant ab eorum agris non poſſent arma Ruralia aſportare, & in ſpecie Securas, ſiue Accettas, Roncas, Separolas, & ſimilia deſeruientia pro vſu agrorum, & Aratrorum, & nè poſſent ire, & redire abſque igne, & proinde inſtaret prouideri, ne tales prohibitiones fierent, & licere Ciuibus de die, ac nocte pro vſu agrorum arma prædicta aſportare in acceſſu, & receſſu ab eorum agris abſque igne, etiam quòd Securæ, & Rõchę ſint minus trium palmorum, licèt
4 pro parte Baronis eſſet replicatum, arma minus trium palmorum non poſſe trahi ex prohibitione *Regie Pragmaticę* extitit tamen prouiſum, quòd Magnificus Baro abſtineret, & prædictis Ciuibus liceret aſportare arma prædicta Ruralia, & in ſpecie Securas, ſiue Accettas, Roncas, & Riparolas in Grauamine contenta, etiam noctis tempore abſque igne, pęnès de Felice Actuarium, vt in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ fol. 270.

5 Et aliàs ita reperio fuiſſe per Regium Conſiliarium de Altomare ad fauorem Ciuium Terræ Petremolariæ contra Illuſtr. Marchionem Velem Dominum, qui prohibuerat aſportationem dictorum Armorum, & ob id carcerabat pauperes Ruſticos, & Agricolas, de quo facta relatione per eundem in Sacro Regio Conſilio fuit confirmatum

die

Digitized by Google

die 3. Decembris 1569. vt in Banca Iubeni.

6 Licèt cùm Vniuerſitas Terræ Vici de Montanea conqueſta eſſet, quòd eius Officialis emiſiſſet Bannum, ne aſportarentur ſecuræ cum aſtis minus trium palmorum, per Regium Conſiliarium Schalaleonem Commiſſarium fuit prouiſum intelligi tale Bannũ contra aſportantes illas abſconditè, quaſi quòd tūc videantur habere animum delinquendi, vt in proceſſu in Banca Figliolæ.

7 Et aliàs Vniuerſitatem Ciuitaris Theani, cum Illuſtriſſimo Principe Hoſtiliani fuit prouiſum licere hominibus dictæ Ciuitatis portare Arma Ruralia, & ad cuiuſque vſum, & exercitium neceſſaria tempore tamen congruo.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi prohibentur extrahere victualia ab eorum domicilijs, vt illa vendant pro eorum neceſſitatibus ſupplendis, & num. 3. ſecluſa neceſſitate propriæ Terræ, num. 4.*

2 *Cuilibet licet vendere, & emere, alioſque contractus gerere.*

5 *Tracta datur extra Regnum neceſſitate non vrgente.*

6 *Sindici, & Electi tempore careſtiæ & eius ſuſpicionis, poſſunt facere banna, ad hoc vt annona ſit in Ciuitate, quod nemo extrahat de Ciuitate Victualia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur extrahere Victualia ab eorum Domicilijs, vt illa vendant pro eorum neceſſitatibus ſupplendis.

GRAVAMEN LXII.

Banna prohibitiua, nè ſubditi extrahere debeant Victualia à proprijs laribus ad aliti vendenda regulariter inducunt Grauamen, quia cuilibet debet eſſe licitum extrahere propria bona, vt vendat currentibus egeſtatibus ſuccurrendi cauſa, aliàs eſſet impedire libertatem contrahendi, quòd

2 iura non concedunt, nam ſtat regula, cuilibet licere vendere, & emere, contractuſque alios gerere, nec illis impedimentum abſque grauamine præſtari poteſt, vt dixit *Rota in vna Recanatin. Contractus coram R. P. D. Lugdunen. allegat textum in l. Libertas negotiationis ff. de Iure patron.*

3 Hinc eùm pro parte Vniuerſitatis Terræ Sibaris fuiſſet habitus recurſus ad Sacrum Regium Conſilium contra Comitem eius Vtilem Dominum, & Officiales ab illo dependentes, eò quia tam in tempore abundantiæ, quàm penuriæ ſemper vetabant ipſos Ciues, ne poſſent extrahere a dicta Terra propria frumenta, ordea, & alia legumina, pro illis vendendis ſatisfaciendi cauſa ſolutionibus fiſcalibus, & alijs eorum neceſſitaribus, extitit propterea decretum, & prouiſum per Io. Felicem Schalaleonem Regium Conſiliarium, & Cõmiſſarium licere vendere volentibus, vendere, & extrahere pariter, ſalua prouiſione, tempore magnæ neceſſitatis, quo caſu vendantur inter Ciues, vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ, apud Sarnum tunc Actuarium, & debere abſtinere à tali prohibitione Vtilem Dominum Terræ Valuæ reperio prouiſum aliàs, vt in Banca de Mõdellis, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Vitello.

4 Secluſa inquam neceſſitate propriæ Terræ, huiuſmodi extractio non poteſt prohiberi, imò neceſſitate non vigente

5 in Regno Tracta datur extra illud, vide *Reg. de Pont. in tract. de Poteſtat. Proreg. tit. de tract. ſeu extract.*

Tempore ſiquidem careſtiæ, & quando eſt ſuſpicio deficiendi in proprio loco, Sindici, & Electi Vniuerſitatum poſſunt procurare huiuſmodi Banna prohibentia extractionem à proprijs Terris, & Ciuitatibus, & ita intelligo loquutum fuiſſe *Montanar. in pragm. 2. num. 63. de Adminiſtr. Vniuerſ.* quatenus generaliter concludit, Sindicos, & Electos poſſe facere Banna, ad hoc vt Annona ſit in Ciuitate, quòd nemo extrahat de Ciuitate Victualia ex *Bal. in l. l. cætera §. ſed ſi quis, ff. de leg. 1. & ibi Aretin.*

Aretin Rip. de peſt. in tit. de Remed. ad cõſeruand vbertat. num. 42. Guid. Pap. deciſ. 373. ſicque videtur innuere *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo vendere, fol mihi 282. columm. 1. in princip.*

SVMMARIVM.

1 *Alcæ nomen omne fortunæ luſum complectitur, omneſque ludos in fortunæ varietate conſiſtentes.*
2 *Ludi, in quibus caſus euentuſque expectatur prohibitus.*
3 *Aleæ inſtabilitas atque incertitudo fallax.*
4 *ludi vſus deteſtabilis propter plura, & in finita mala, quæ inde oriuntur.*
5 *Luſores odoſi ſunt.*
6 *Ludi materia odioſa.*
7 *Ludens in ludo prohibito, & in magna quantitate vix datur caſus quòd non peccet, propter tot mala, & delicta, quæ ex ludo proueniunt.*
8 *Omnis ludus in pecunia, vbi agitur de lucrando, vel amittendo prohibitus.*
6 *ludus de per ſe, ac de ſui natura non eſt prohibitus, ſed propter mala accidentia.*
10 *Clerici omninò debent eſſe alieni à ludo.*
11 *Clericl luſores diuerſis pęnis plectuntur.*
12 *Clerici luſores nequeunt obtinere beneficia Eccleſiaſtica, & ſi conferanntur collatio eſt nulla etiam ſi non fuerit monitus, quod tamen declara, vt num. 13. & 14*
15 *Clericus ludens incidit in peccatum mortale.*
16 *Pęna luſus quæ ſit in Epiſcopo, & alijs Clericis in ludo perſeuerantibus.*
17 *Clerici ludentes non excuſantur ex conſuetudine, niſi tamen cum luderent in ludis permiſſis, & cauſa recreationis, num. 18.*
19 *Iudex tenens ludum, ſeu baraptariam poteſt priuari officio.*
20 *Voluntas teſtatoris omninò ſeruanda eſt, & ab ea nullatenus eſt recedendum.*
21 *Tutor teſtamentarius poteſt remoueri à tutela, non obſtante quòd teſtator eius qualitates non ignorauerit.*
22 *Luſor repellitur à teſtimonio ferendo, nec poteſt facere teſtamentum, aut admitti ad aliquod publicum officium.*
23 *Ludus in quibus permiſſus, & quando etiam in foro conſcientiæ.*
24 *Baro grauat Vaſſallos ſi prohibeat ludi ludis non prohibitis à Regia Pragmatica, & num. 28.*
25 *Ludus pilæ non eſt prohibitus, nec pilæ magnæ flatu plenè vulgo (dello Pallone)*
26 *Ludus ſcaccorum nec Clericis eſt prohibitus & de eius origine & inuentione, num. 27.*
29 *Ludens in ludo prohibito ſi perdiderit, nec in foro conſcientiæ tenetur ſoluere, & ſecus ſi in ludo permiſſo, num. 30.*
31 *Ludus quando appelletur crimen.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vetentur ludere Aleis, & alijs ludis in caſibus de Iure non prohibitis.

GRAVAMEN LXII.

1 ALeæ nomen omne fortunæ luſum complectitur, omneſque ludos in Fortunæ varietate conſiſtentes, vt ſcri-
2 bit *Cuiac. libr. 4. Cod tit. 43.* Et idcirco hi ludus, in quibus caſus euentuſque expectatur fortuitus prohibiti fuere; qua

de re

de re meminit *Horatius libr. 3. Carminum*, dum inquit:

Seu magis vetita legibus Alea.

3 Propterea ſui inſtabilitatem, atque
incertitudinem fallacem illam appellauit *Ouid. libr. 4. de Ponto.*

Nam neque me vinum, nec me tenet
Alea fallax.
Per quæ clam tacitum tempus abire
ſolet.

4 Vnde ludi vſum deteſtabilem eſſe
propter plura, & infinita propè modum mala, quæ inde veniunt: Nemo eſt
5 qui ignorat; Idcirco luſores odioſi ſunt,
6 prout materiam ludi odioſam appellat
Monach. decif. Florent. 2. & vide *in l. fin.*
C. de Relig. & ſumpt. funer.
7 Et propter tot mala, & delicta, quæ
ex ludo proueniunt, vix datur caſus, in
quo ludens in pecunia in magna quantitate, & præſertim ludo prohibito non
peccet.
8 Quare meritò omnis ludus in pecunia, hoc eſt vbi agitur de lucrando, &
de perdendo pecuniam de iure prohibitus eſt, *l. ſolent §. Senatus Conſultum*
ff. de Alea luſu, & Aleat. cuius verba
ſunt, *Senatus Conſultum vetuit in pecu-*
9 *nia ludere, Gratian. decif. 40.* licèt ludus
de ſe, ac de ſui natura nõn ſit prohibitus
ſicuti prohibita ſunt alia delicta, ſed
prohibitus ſit propter mala accidentia,
cùm ex ipſo proueniant Inſaniæ, Blaſphemiæ, patrimonij Diſſipatio, Furta,
& alia ſimilia, & peiora, vt quotidie
videmus, & conſideratur in *Pragmat.*
2. & alibi *ſub Rubrica de Aleator.* & notauit *Gramat. in decif. 51.* qui nonnulla
cumulat.
10 Quæ omnia præuidendo Sanctiſſimi
Pontifices meritò ſanxierunt, Clericos
debere omninò eſſe alienos à ludis, *cap.*
Clerici il 2. de vita, & honeſtat. Cleric.
cap. Epiſcopus 35. diſtinct. cap. inter dilectos de exceſſibus Prælat. Sacrum Concil. Tridentin. ſeſſ. 22 cap. 1. de Reformat.
11 Ita quòd Clerici luſores diuerſis pęnis plectuntur, quarum prima eſt, vt ne-
12 queant obtinere beneficia Eccleſiaſtica, *Rot. diuerſ. decif. 526. part. 1. Verall.*
decif. 219. part. 3., in tantùm, quòd ſi illis conferatur collatio erit nulla, *capit.*
1. 34 diſtinct. quod eſt verum, etiam ſi
13 non fuerit monitus, vt à ludo deſiſteret
& licèt nequeat beneficium obtinere
14 Clericus luſor, non tamen priuabitur
obtento, niſi poſtquam fuerit ter monitus, vt à ludo deſiſtat, & ipſis monitionibus non obſtantibus luderet, quia
tunc poſſet etiam priuari beneficio iam
obtento, *Graff. decif. aur. libr. 3. cap. 8.*
15 qui pariter aſſerit incidere in peccatum
mortale, & hæc erit ſecunda pęna.
16 Tertia pęna eſt, vt Epiſcopus, Presbyter, vel Diaconus in ludo perſeuerantes deponantur, Subdiaconi ac cęteris
Ordinibus inſigniti ſunt excommunicandi, *cap. Epiſcopus 35. diſtinct.* quæ pęnæ ſunt confirmatæ *per Sacrum Concil.*
Tridentin. vt habetur *in cap. 1. in fin.*
ſeſſ. 22. de Reformat. & ſeſſ. 24. cap. 2. etiã
in fin. de Reformat. Sed magis practicabile eſt, vt pęna Clerici ludentis ſit pæna extraordinaria arbitrio Iudicis imponenda.
17 Et in tantum eſt verũ, quòd Clerici ludentes nõ poſſunt excuſari cõtraria cõſuetudine, quia talis conſuetudo eſt dãnara, & diceretur potius corruptela,
cap. inter dilectos, vbi DD. de exceſſ. Prælat. Addentes ad Capell. Tholoſ. in decif.
192. niſi tamen luderent ludis permiſ-
18 ſis, puta in ludo Schaccorum, quia
tunc excuſarentur, vel ſi aliquando de
raro recreationis cauſa, videndus latè
Graſſ. qui plura cumulat in *tract. de effect. Clericat. effect. 22.*
Ex cauſa igitur huius peſſimi criminis
19 ſicut ludũ appellare fas eſt, oritur, q
Iudex propter ipſum ludum, ſeu Baraptariam, quam tenet, poteſt eius officio priuari, *Gram. decif. 40.* & licèt vo-
20 luntas Teſtatoris omninò ſit ſeruanda,
& ab ea nullatenus recedendum *l. cum*
quæ ſcio, in fin. ff. de leg. l. in conditionib.
primũ locum in princ. ff. de condit. & demonſtrat. Tamen Tutor teſtamentarius luſor poteſt remoueri à tutela,
non obſtante, quod eius qualitates ſciuerit Teſtator, vt deciſum refert *Caſtil. in decif. 20. part. 1.* Et nos practicauimus in Anno 1623. in cauſa Iudictæ
de Thebano pupillę cum Ioanne Angelo Lambuccio Tutore Teſtamentario,
nam illum remouere fecimus tamquam
publicum, & quotidianum Aleatorem,
& luſor repellitur à teſtimonio feren-
22 do, nec poteſt facere Teſtamentum,
neque admitti ad aliquod publicum
offi-

Officium, vt ex *Conſtit.Regni, Mores diſſolutè viuentium*, notat *Gram. deciſ.* 11.

23 Cæterùm quamuis Aleæ luſus ſit tam pernicioſus, tamen ſunt multi caſus, in quibus talis luſus eſt pmiſſus, videlicet, à Picchetto, Tarochi, Venti figure, Gile, Sbracare, allo Malecontento, a Trapolare, alla Gabella, à Primera ordinaria, à Primera ſcouerta, ſeu Mammatia, & à Rumſo, vt extitit declaratum in *Pragmatica 9. ſub Rubric. de Aleator.*

24 Vndè ſi nec in iſtis ludere ſub dictos Barones vetent, vtique grauant.

25 Prout, & grauare dixi quemdam Baronem, qui bannum pęnale à ſua Curia promulgare fecerat, ne Ciues luderent ad pilam, vulgò (alla Palla) cum & iſte ludus non ſit de prohibitis *l. ſolet §. Senatus conſultum, ff. de Aleator. Griuel. deciſ. Senat. Dolan.* 57. *Farinac in practic. Crimin. quæſt.* 109. *part.* 3. *num.* 106. *Thomat. deciſ. Macerat.* 20. De quo *Galenus* fecit proprium Comentarium, cui titulus eſt: *De parua Pila Exercitatione*. Prout ſic etiam ludus Pilæ magnæ flatu plenæ, vulgò (Palloni) vt per *Borrell. in tractat. de Magiſtrat. libr.* 3. *cap.* 11. vbi plura conſarcinat in materia ludorum permiſſorum, & prohibitorum, & pęnas contra luſores ſtatutas reportat.

26 Sicque etiam reſpectu ludi Scaccorum dicendum eſt, *§. interdicimus & ibi Gloſ. de Sanctis Epiſcop. Thomat. dicta deciſ. Macerat.* 20. qui nec Clericis etiam eſt interdictus, ne dicam laicis, *Comitol. Reſponſor. Moral. lib. 1. quæſt.* 91. *Sayr. in Claui Regia lib* 11. *cap.* 12. *num.* 5. De cujus origine, & inuentione vltra *Actium in ſpecial. tract. de ludo Scaccorum, Cornel. Kilian. in ſuo Dictionario Teutonico-latino in verbo Seacc. Barroſ. libr. 4. Decad. 2. cap. 5. Gregor. Sintag. Iur. lib. 39. cap 4. num.* 8. *Orozco nel Theſor della lengua Heſpañola in verbo Axedrez pagin mea;* 106. Poſt cęteros nouiſſime *Maurit. de Alzedo in Praxi de Epiſcop. function. & Poteſt. tit. de habit. candid. Epiſcop. cap. 5. num.* 18.

28 Et ne logior euadem ſufficiat generalem conſtituere concluſionem, non licere vtilibus Terrarum Dominis prohibere ludos fieri, qui à Regijs pragmaticis & Coſtitutionibus non ſunt vetitis, quia eſſet alterare illas, quod non licet inferiori, vt probauimus *Grauam.* 223. *tom.* 1.

29 Sed hac occaſione obſeruabis, quòd ludens in ludo prohibito, puta taxillorum, ſi perdiderit pecunię quantitatem, nec in foro conſcientiæ tenetur ſoluere *Molin. de Iuſtit, & Iur. tract. 2. diſp.* 515. *concluſ.* 4. *tom.* 2. *Ledeſma in ſumma tom. 2. tract.* 31. *cap.* 2. *concluſ.* 11. *Malder. in 2. 2. tract. 1. cap. 12. dub. 3. Philiarc. de Offic. Sacerdot. tom. 2. part. 2. lib. 6. cap. 2. num.* 11. *Aragon. in 2. 2. quæſt. 21. Artic. 7. & alij quos* nouiſſimè recenſet *Dian reſol. moral. part. 2, tract. 3. Miſcellan. reſol.* 8. & perplura ad hanc materiam habes apud *F. Barthol. de S. Fauſto in ſpecul. confeſſ. tit. de* Reſtitut. *eorum, quæ per ludum acquiruntur*, vbi multas quæſtiones ſuſcitat, & reſoluit.

30 Vt è contra ludens ludo permiſſo poteſt cogi ad ſoluendum, quia contra talem datur actio ad ſoluendum, vt ex plurium mente probat *Farinac. in pract. Crim. cit. quæſt.* 109. *num.* 197. *Griuel. deciſ. ſenat. Dolan. nuper adducta ſub. num* 7. *& num.* 8.

Nec obſtat vulgaris concluſio ex ludo minimè dari, nec actionem oriri *ex l. fin. C. de Relig. & ſumpt. funer. Pariſ. de Put. in tract. de ludo num.* 25. *Theſaur. forenſ. quæſt.* 19. *lib* 4.

Siquidem illa procedit in ludis prohibitis non autem de permiſſis, vt poſt cęteros tutatur *Ludouiſius deciſ. Rot.* Rom. 47. & recenter probat. *Thomat. d. deciſ.* 20. vbi ideò firmat in ludo permiſſo nè dum non repeti quod iam eſt ſolutum ex *Aufrer. ad Cappell. Tholoſ. deciſ.* 193. Sed etiam ad ſoluendum non ſolutum actionem dari.

31 Quare licet regulariter ludus appelletur crimen, & veniat appellatione criminis, *Bar. in proœm. ff. in princ. Conſtit. §. fin.*

Tamen id eſt verum vbi ille erit de prohibitis, non autem de permiſſis.

Inde oritur, vt ludens permiſſo, & honeſto ludo minimè agat contra cautionem pręſtita de benè viuendo, Illuſtriſſimus Epiſcopus *Riccius in prax. fori Eccleſ. reſol.* 395. *tom.* 2

Multa autem de Alea, & Aleatoribus quàm recenter cumulat *David Dorinus. in Biblioteca Iure conſultorum in verbo Alea, & Aleator.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando pro damno dato nulla interueniente violentia criminaliter agitur.*

2 *Damnofacto cum violentia, vel iniuria, criminaliter eſt procedendum.*

3 *Iniuria vel violentia ceſſante, ceſſat poteſtas criminaliter procedendi.*

4 *Damnum ſi ſit cum amotione, & rei contrectatione, dicitur furtum, & non damnum.*

5 *Damnum ſi ſit culpoſum, & non doloſum, datur actio ex lege Aquilia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro damno dato, nulla interueniente violentia, criminaliter agitur.

GRAVAMEN LXIV.

1 Caueant Barones mandare, & eorum Officiales practicare, vt nulla interueniente violentia pro caula dãni dati criminaliter agant, quia vtique ſubditos in tali caſu grauarent; & ita conſulebam, dum caſus accidiſſet ex facto, & meum expetebatur conſilium à quodam Magnifico Capitaneo; ſicque vidi pluries promiſum per Sacrum Regium Conſilium ad fauorem multarum Vniuerſitatum.

2 Stat inquam communi calculo apud Noſtrates acceptata concluſio, quod quando damnum eſt factum cum violentia, vel incuria, eo caſu criminaliter eſt procedendum, *Bar. in l. fin. ff. de priuat. delict. Afflict. in Conſtit. Regni, Baiuli locorum, Niger in cap. Regni 85.*

3 Igitur ceſſante violentia, vel iniuria, ceſſat poteſtas procedendi criminaliter, habent inquam in tali caſu ligatas manus exercendi criminalitatem, vt in quodam Collegio habito vna vice dicebam, & receptum videbam à Collegis.

4 Qua occaſione obſeruabis, quòd ſi damnum fieret cum amotione, & rei contrectatione, tunc diceretur furtum, & non damnum, vt comprobat *Capiblanc. in pragmat. 8. part. 1. num. 365. de Baron. tom. 1.* vbi etiam, quòd ſi fuerit damnum culpoſum, & non doloſum, in huiuſmodi caſu datur Actio *l. Aquilia ex Crauett. conſ. 96. Marant. in ſuo Specul. verſ. Iudic. Ciuil. vel Criminal. num. 89. Verſill. ad Afflict. deciſ. 57.*

SVMMARIVM.

1 *Verbum (occupare) in malam partem ſonat.*

2 *Occupatio locorum publicorum etiam Terrarum Dominis eſt prohibita.*

3 *Vaſſalli grauantur, quando à Baronibus occupantur loca publica pro ſuis neceſſitatibus & comoditatibus agendis.*

4 *Quilibet de populo poteſt agere, vt impedimentum de loco publico tollatur, & remaneat locus ad communem vſum.*

5 *Portulanus poteſt propria authoritate impedimentum de loco publico amouere, deſtruere, & tollere abſque læſione.*

6 *Locorum publicorum proprietas eſt publica, nec Princeps illius dominium habet.*

7 *Loca publica ſpectant ad uſum omnium, qui & communis eſt omnibus.*

8 *Nemini licet in locis publicis opus facere, aut ea occupare abſque licentia Principis.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando à Baroni-
bus occupantur loca publica.

GRAVAMEN LXV.

1 VErbum (occupare) in malam
partem ſonat, & occupatio loco-
2 rum publicorum etiam Terrarum Do-
mini [illegible] eſt prohibita, *Rota in Mantuana*
pradij coram R. *P. D. Remboldo in ma-*
nuſcriptis; vbi quòd loca publica occu-
pare, & ius in eis alicui priuato acqui-
rere prohibitum eſt, quodde ſpeciali
Statuto Mantuæ cautum recenter te-
ſtatur *Niger Cyriac. controuerſ. forenſ.*
178.num.66.tom.1.

3 Inde grauantur Vaſſalli, quando Ba-
rones pro ſuis neceſſitatibus, & com-
moditatibus agendis occupant loca pu-
blica, prout inter cętera grauamina
oblata per Ciuitatem Theani contra
Illuſtriſſimum Principem Hoſtiliani
iſtud fuit pariter allegatum, dum ipſe
Princeps pro refectione, & ampliatione
ſuæ domus in dicta Ciuitate occupaue-
rat viam publicam, vulgo vocata (la
Via Noua) & in illa fabricare fecerat
ſubtus, & ſupra, domum pro coquina, &
ſcalam cum maximo incommodo Ciui-
tatis prædictæ, vnde petitum fuit, quòd
ſublato omni Aedificio locus reſtitua-
tur in priſtinum, & iuridicè grauabatur
Vniuerſitas Sanctæ Catharinæ contra
Baronem, dum ipſe ſibi appropriaſſet
quamdam quantitatem Terreni in loco
dicto S. Sebaſtiano, quod erat Vniuerſi-
tatis prædictæ.

4 Locus enim publicus occupari non
poteſt, quòd ſi de facto occupatus re-
periatur, vel etiam impeditus, cuilibet
de populo competit Actio, vt illud im-
pedimentum tollatur, & remaneat lo-
cus ad communem vſum, vt probat
Bertrand.conſ.234.lib.3.per text. in l.1.
de loc.& itiner public.l.c.§. hoc interdi-
ctum, & ibi *Gloſ.* Ne *quid in loc. itin. pu-*
blic.Gratian.forenſ. diſceptat. 658. num.
16.tom. 4. Sequitur *Reg. Rouit. in Ru-*
5 *bric.Pragmatica,* Ne *quid fiat in loco pu-*
*blico num.17.*dicens *num.18.* quòd Por-
tulanus poteſt ſua authoritate illud im-
pedimentum tollere, & deſtruere, &
amoueri facere abſque læſione, per tex-
tum in *l.ædiles, verſic.curent in fin. ff.de*
via public.Paul.Caſtr.in l.lectos, ff. de
*petit.& comod.*Rei *vendit.*

6 Locorum, inquam, publicorum pro-
prietas eſt publica, cum nec etiam Prin-
ceps illorum dominium habeat, *Andr.*
in Rubric.*quæ ſint Regalia propè fin.ver-*
7 *ſic. hoc non videtur obſtare, & in cap. 1.*
eiuſdem Rubric. licèt ſpectent ad vſum
omnium, qui & communis eſt omnibus,
l.1.ff.de loc.& itiner.public Molin. de
Iuſtit.& Iur.diſput 707.Surd.decis. 42.
Maſtrill.de Magiſtrat.libr.3.cap.10.nu.
271.Gratian.diſcept.forenſ. tom. 4. cap.
658.num.18.

8 Et nemini licere in locis publicis
opus aliquod facere, vel ea occupare,
niſi de licentia Principis, patet ex *l.2.in*
princip.ff.ne quid in loco public.& l.1.§.
permittitur, ff. de Aqu. quotid.& æſtiu.
notantque *Peregrin. de Iur. Fiſc. lib. 1.*
tit.1.num.16.Cabed.deciſ.18.ſub num.6.
*part.2.Borrell.de Præſtant.Reg.*Catholic.
cap.7.num.3. & alij, quos congerit no-
uiſſimè *Niger Cyriac. controuerſ. 178.*
num.10.tom.1.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando* Barones
mutant viam publicam in aliam,
& quomodo eo caſu Vaſſalli a-
gant, num.7.

2. *Viam publicam claudere non*
licet.

3 *Pontem facere de vna domo ad*
aliam ſuper via publica, aut vici-
nali non licet.

4 *Viam publicam in aliam mutare*
non licet abſque Principis, vel Ci-
uitatis licentia, maximè ſi inde
via fiat anguſtior, & tranſitus dif-
ficilior, & num.6.

5 *Viam publicam claudere, & ſolum*
ſibi applicare, aut alienare nemo
poteſt abſque licentia Principis, aut
Ciuitatis.

8. *Viæ publicæ mutatio, vt fiat, quæ*
fieri

fieri debeant ante mutationem.

9 *Via publica non eſt ex quo per omnes longo tempore per eam itum eſt.*

10 *Viam publicam occupaſſe non dicitur, quando non conſtat aliàs eſſe publicam, niſi quia per eam publicè itum fuiſſe ab omnibus conſtet.*

11 *Via publica vt dicatur, quæ requirantur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones mutant viam publicam in aliam.

GRAVAMEN LXVI.

1 SVb prætextu quòd ſunt Domini Terrarum, putant Barones habere largam manum etiam circa loca, & vias publicas, & tamen falluntur.

Inde cùm pro comoditate ſui Caſtri quidam Baro viam publicam recluſiſſet, & alteram pro comoditate Ciuium, ipſis inuitis, facere curauiſſet, pro grauamine fuit id reputatum, & deducta prætenſione ad Superiores, coactus eſt ad priſtinum omnia reducere, licèt abſque ſententia conſultus inquam habere malam cauſam.

2 Non licet ſiquidem viam publicam
claudere, vt dixit *Gloſ. in l. 1. ff. de loc. & itiner. public. l. 2. §. ait Prætor ff. Ne quid in loco public. Angel. conſ.* 181. *Berous conſil.* 136. *volum. 3. Surd. deciſ.* 412. *nu.* 7. Sequitur etiam hanc concluſionem *Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 3. cap. 10. nu.*
3 273. vbi pariter, quòd eſt prohibitum
facere pontem de vna domo in aliam ſuper via publica ex *Molin. de Iuſtit. & Iur. diſput. 707. num* 19. *& Surd. conſil.* 137. *vol. 1. ante eos Gloſ. in l. 2. §. tractatus, ff. ne quid in loco publico, latè Syluan. conſ.* 60. vbi probat, idem eſſe in via vicinali.

4 Nec licet viam publicam in aliam
mutare ſine Principis, vel Ciuitatis licentia, vt fundat nouiſſimè *Anton. Monach. deciſ. Bononienſ.* 3. vbi quod eſt
5 prohibitum abſque dicta licentia viam
claudere, & eius ſolum ſibi appropriare, & occupare, aut alienare, *Franc. Marc. deciſ. 596. tom. 1.* vltra alios, quos addu-
6 cit, firmans ideo maximè debere pro-
cedere, quando ex clauſura antiquæ viæ, & ſubrogatione nouę redditur vſus illius deterior, & tranſitus difficilior, & anguſtior; addo *Viſcont. in concluſ. Iur.* in verbo *via publica*, dum dicit, occupantem viam publicam puniri, neque illam poſſe abſque iuſſu Principis alienari.

7 Inde, quando huiuſmodi, & ſimilia
attentantur per Vtiles Terrarum Dominos, competit Vaſſallis agere interdicto, vt reſtituatur in priſtinum, *d. l. 2. §. Prætor ait, Capoll. de ſeruitut. Ruſtic. præd. cap. 3. num. 27. 29. & 30. Franc. Marc. d. deciſ. 596. num. 1. qui in fine dicta deciſ. & 592. eodem tom. 1.* an-
8 nuit, quòd antequam mutatio viæ fiat,
debent ſumi prius ſummariæ informationes ſuper vtilitate, comodo, vel incomodo Ciuitatis, aut neceſſitate mutationis vocatis vicinis, & alijs quorum intereſt, idque confirmat *Monach. d. dec. Bonon. 3. num. 5.*

9 Eſt autem in hac materia obſeruatio
ne dignum, viam non per hoc dici publicam, ex quo per eam ab omnibus itum eſt longo tempore, *Mathefil. ſingul. 92. Arnon problem. 92. Io. de Amic. conſ. 1. num. 27. Rota Lucenſ. deciſ. 101. Ludouic. concluſ. fin. verſic. ad probandum, Menoch. conſ. 448. num. 9. Bertazzol. conſil. crimin. 470. num. 6. Calà de modo articulandi, & probandi pagin. mea 219. num. 1218. Surd.* qui alios concordantes ſecum vehit, *alleg. deciſ. 42.*
10 *num. 4.* Vbi quòd non dicitur occu-
paſſe viam publicam, quando non aliter conſtat eſſe publicam, niſi quia per eam publicè iter habitum fuiſſe ab omnibus conſtet.

11 Via, inquam, vt dicatur publica, tria
ſunt de eſſentia, nempè quòd per eam publicè iter fiat, quòd ſolum publicum ſit, & quòd illa ducat ad Ciuitatem, Villam, vel Flumen, *Ripa in l. quo minus, num. 92. ff. de flumin. per text. in l. 2. §. via ff. ne quid in loco publico, Surd. cit deciſ. 42. num. 4.* & vide *Barzium deciſ. Bonon. 156. & Maſcar. de probat. concluſ.* 1411. Vbi quæ nam dici poſſit via publica, & quæ nam ad eam requirantur.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo aſportandi muſtum cum vtris, non poteſt reijci.*

2 *Officiales, & Barones grauant, ſi prohibeant Ciues, ne vtantur vtris pro aſportando muſto.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur portare Vinum cum Vetis, ſed cum Cadis, vulgò (Barrili.)

GRAVAMEN LXVII.

1 IN multis Regni Regionibus viget conſuetudo aſportandi muſtum, vel vinum cum vtris, & Vtiles Terrarum Domini, vel Officiales intendunt vetare, vt pro tali effectu vtantur cadis, vulgò (Barrili) & quia prohibitio hæc tendit in diminutionem libertatis, ideo ſubintrat in hoc caſu Subditorum grauamen.

2 Hinc cùm in facti contingentia grauaretur Vniuerſitas Terræ Viei de Mõtanea, quòd Officiales Marchionis Vtilis Domini dictæ Terræ emiſerant Banna, ſub pœna, quam exigebant, ne particulares aſportarent vinum cum vtris, ſed cum barrilibus, idque erat contra ſolitum, cum numquam in dicta Terra in vſu fuerint barriles, ratione maioris comoditatis, nam cum reuertebantur ad domus cum vtris, emebant tritica, & alia; & onuſti regrediebantur ad proprios lares, *die 17. Menſis Aprilis 1581* Viſis Actis per Regium Conſiliarium Vincentium de Franchis Commiſſariũ fuit prouiſum, quòd veniat copia Banni, & interim non impediantur Ciues dictæ Terræ Viei aſportare eorum vina cum vtribus, vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ, fol. 285. in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Schalas, aut gradus etiam in proprijs parietibus facere non licet, quando nocent in via publica, ſiue noceant de præſenti, ſiue in futurum num. 2.*

3 *Expectari non debet, vt quod indebitè poſitum eſt cum effectu noceat, ſed ſtatim coercetur, ſiue noceat quod poſitum eſt, ſiue non.*

4 *Attentari ne dum in publico, ſed etiam in proprio prohibetur, quod nocet viæ publicæ, aut loco publico.*

5 *Foſſam in proprio fundo quis facere nequit, vt aqua in viam collecta, in illam decurrat.*

6 *Nemo in ſuo ædificare poteſt, vt aqua in via publica reſtagnet.*

7 *Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi, & conſtruendi ante eorum domus ſcalas fabricę, & ligneas, nec non ciſternas, & piſcinas pro conſeruatione aquarum, ac foueas pro conſeruatione victualium turbentur in ea, & num. 8. & 9.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauãtur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi, & conſtruendi ante eorum Domus ſchalas fabricæ, & ligneas, nec non Ciſternas, & piſcinas pro cõſeruatione aquarum, ac Foueas pro conſeruatione Victualium turbentur in illa.

GRAVAMEN LXVIII.

1 QVamuis non liceat facere ſcalas, aut gradus etiam in proprijs parietibus, quando nocet in via publica, *l 2. §. ſi quis in ſuo, & ibi Bar. ff. Ne quid in loco public. Franc. Marc. decíſ. 595. num. 2. tom. 1. Surd. decíſ. 42. num. 8.* Vbi quòd nec primus gradus ſcalarum poni poteſt ſuper via publica

ex

ex Cepol. de ſeruitut. Ruſtic. præd. cap. 3. tit. de ſeruitut. via quæſt. 13. addo Grattian. forenſ. diſcept. tom. 4. cap. 658. nu. 14. Reg. Rouit. in pragmat. 3 num. 8. ſub Rubric. Ne quid in loc. public. dicens nè
2 dumquando actualiter nocet, ſed quãdo poſſet nocere in futurum, vt pura quia aliquid poſitum, aut proiectum ſit, cuius caſus nocere poſſit tranſeuntibus, *l. ſi verò plures §. Prætor ait ff. de his, qui deiecer. vel effuder.*

3 Nam non debet expectari, vt id quod indebitè poſitum eſt cum effectu noceat, ſed ſtatim coercetur ſiue nocuit quod poſitum eſt ſiue non, *d. l. ſi verò plures, §. Prætor ait, verſic. coercetur.*

4 Imò nedum prohibitum eſt aliquid attentari, & innouari in loco publico, ſed etiam nec in ſuo proprio, vt ex eo aliquod nocumentum viæ, aut loco publico afferatur, vnde in proprio fundo non poteſt quis facere foſſam, ita
5 vt aqua in viam collecta ibi decurrat, *l. 2 §. ſi quis nemine in fin. ff. Ne quid in*
6 *loc. publico*, & pari modo nulli licet in ſuo ædificare, vt aqua in viã collecta reſtagnet, *cit. l. 2. §. Idẽ labeo ſcribit in prin.*

7 Tamen annis elapſis grauata eſt Magnifica Vniuerſitas Piſticij contra Matteum Comitem, tunc Vtilem Dominum, quòd cùm illa eſſet in pacifica poſſeſſione, ſeu quaſi ab immemorabili tempore tenendi conſtructas, & de nouo conſtruendi, & habendi ante Ciuium domus ſchalas fabricæ, & ligneas, ipſe Baro prætendebat turbare, & inquietare ipſam Vniuerſitatem, & Homines ipſius in dicta pacifica poſſeſſione, ſupponendo facere deſtruere, & disfabricare dictas ſchalas, & exigere pęnas à dominis dictorum ædificiorum, illoſque carcerare, & per Conſiliarium Cęſarem Vitellium *die 11. Menſis Martij 1568.* tamquam Commiſſarium fuit prouiſum quòd caperetur informatio, & interim ædificia conſtructa non deuaſtentur.

Et ad fauorem hominum Terræ Auigliani reperio quòd ſub *die Menſis Iunij, 1574.* per Cæſarem Vitellium Regiũ Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium extitit prouiſum licere ipſis facere ſcalas ante eorum domus, vt comodius aſcendere poſſint ad illas, quòd Magnificus Baro abſtineat à prohibendo Actuario Figliola, licèt ibi ſupponatur locum in quo fabricare intendunt, non eſſe publicum, nec priuatum.

8 Idemque fuit ſeruatum reſpectu Ciſternarum, nam decreto eiuſdem Cõmiſſarij extitit prouiſum, licere Ciuibus dictæ Terræ Piſticij vti, & de nouo cõſtruere poſſe alias, prout reſpectu piſcinarum, & puteorum pro conſeruatione aquæ ad vſum animalium reperio prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis, & Ciuiũ Vici de Montanea contra Illuſtr. Marchionem eius Dominum, vt in Banca Figliolæ.

9 Vt ſimiliter idem extitit prouiſum reſpectu fouearum pro conſeruandis victualibus, nam licere hominibus dictæ Terræ Piſticij conſtructis vti, & nouas facere fuit determinatum.

Prout cum effectu ſemper Ciues dictæ Terræ continuarunt deinde ad cõſtruendas nouas ſchalas, ciſternas, & foueas, & in hac pacifica poſſeſſione reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Materia vbi agitur de crimine, & pæna eorum, qui fines ſeu terminos agrorum mutant euellunt vel furantur, vbi tractetur recenſetur,*

2 *Mouens terminos, vt lapidem furetur, pena furti tenetur, & nõ amotionis terminorum, & quando, n. 3.*

5 *Terminos mouens, non vt ſui agri fines verſus vicinium extendat, ſed vt litem de finibus inter eos pẽdentẽ in ſui fauorem determinari faciat, pęna arbitraria punitur.*

4 *Terminos mouens, ut ſui agri fines exendat iudicis arbitrio punitur.*

6 *Terminos mouens non vt ſibi proſit, ſed vt vicino noceat pro altero vicino, pęna ordinaria punitur.*

7 *Terminos exiſtentes intra propria Territoria poteſt quiſque rumpere, & amouere.*

8 *Termini apponi ſolent ad finem diſtinguendi bona diuerſarum perſonarum.*

9 *Vaſſalli grauantur, ſi proceſſentur de termino amoto, quando rempunt terminos exiſtentes intra propria Territoria.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi proceſſentur de termino Amoto, quando rumpunt terminos exiſtentes intra propria Territoria.

GRAVAMEN LXIX.

1 HAbemus totum titulum in noſtro Iure de crimine, & pęna eorum, qui fines, ſeù terminos Agrorum mutant, euellunt, vel furantur, *vt ff. de Termino moto cap. tanta vbi Gloſ. 3.86. diſtint. cap. in legibus 12. quaſt. 2.* vbi recenſetur illud *Deuteronom.* 27. Maledictus, qui transfert terminos proximi ſui *Abb. & Decius in cap. ex literis ille num. 13. iſte num. 18 de probat. Clar. in practic. Crim. §. fin. queſt. 83. num.* 10. *Auiles in cap. Prator in verbo lei à num. 7. cum ſeq.* fusè *Menoch. in tractat. de Arbitrar. Iudic. caſ. 293.* vbi quatuor caſus diſtinguit.

2 Primus eſt, vbi quis mouet terminos non eo animo vt limites atque fines obſcuret, vel corrumpat, ſed vt lapidem furetur, & tunc pęna furti, & non amotionis indicitur, niſi tamen ignorantia

3 motoris interueniat.

4 Secundus caſus eſt, cùm quis eo animo terminos mouet, vt ſui agri fines verſus vicini fines extendat, & tunc Iudicis arbitrio, ſecundùm perſonæ qualitatem punitur ex *l.* 2. *ff. de terminis amot.*

5 Tertius caſus eſt, quando quis terminos ex ratione mouet, non vt ſui agri fines verſus vicinum extendat, ſed vt litem de finibus inter eos pendentem in ſui fauorem determinari faciat, idque agitur vt obſcuruentur limites, & tunc etiam arbitraria ſubintrat pęna attenta perſonæ qualitate, & factorum violentia ex *l fin. verſic. ij quoque tit. tit.*

6 Quartus caſus eſt, cũ quis terminos eo ſolo animo mouet, nè ſibi ꝓſit, ſed vt vicino noceat, vt ſi vni' ſui vicini ad alterius vicini comodum terminos moueat, & hoc caſu, quia vicino ſuo negotiũ gerit eamdem arbitrariam cadere pęnam ſcribit, vt latius de his omnibus apud eum, cum in compendio illos reaſſumere viſum ſit.

7 Inter hos caſus certè non reperitur, qui a nobis propoſitus eſt, quando rumpũtur, amouentur, & euellũtur Termini exiſtẽtes intra propria Territoria, quo in caſu nulla poterit intrare pęna, quia nulli officere tunc Amotor videtur, & alterius conditionem deteriorem non facit, ſed rei ſuæ moderator eſt, quod iura non prohibent, vt probant *Menchac. quaeſ. Illuſtr. cap. 28. num. 15. Mar. Antonin. var. reſolut. libr. 2. reſolut. 45 num. 6. Perez in l 1. verſic ex qua infertur tit. 2. lib 5. ordin. fol. mihi 76. D. Praſul Ric. in Praxi fori Eccleſ. reſolut. 149. num 3. tom. 1. in Magn.*

8 Iſti enim confinium termini apponi ſolent gratia diſtinguendi bona diuerſarum perſonarum ad rem ipſam demonſtrandam, *Gratian. forenſ. diſceptat. tom. 4. cap. 657. num. 29. cap. 775. num. 18. & cap 855 num. 6. tom. 5.* non autem quãdo bona ad eumdem dominum ſpectãt *Seraphin. deciſ. 826. num. 1.* quem refert & ſequitur nouiſſimè *Vrſellius in examin. concluſ. legalium in verbo Actio finium Regum dorum, concluſ. 38. num. 5.* vbi perplura cumulat in hac materia.

9 Inde cùm Vniuerſitas, & Homines Terræ Sibatis iuridicè grauabantur de Comite eorum Vtile Domino, qui prohibebat rupturam, & amotionem terminorum exiſtentium in medio propriorum Territoriorum, non obſtante quòd termini erant eorumdem Dominorum, & in caſu contrauentionis illos proceſſabat de termino amoto, per Regium Conſiliarium Ioan. Felicem Schalaleonem Commiſſarium deſtinatum, fuit prouiſum, quòd pro tali cauſa minimè ipſi Vaſſalli moleſtentur, & quòd Illuſtris Comes abſtineret a tali prohibitione pęnès Sarnum Actorum Magiſtrum.

SVMMARIVM.

1 *Tranſitus per vias publicas, ne impediatur regulariter prohiberi poteſt, ne in illis aliquid reponatur.*
2 *Super Vijs publicis ſuperimponi non poſſunt Ballæ, merces, & Sbarræ.*
3 *Arena in viam publicam immitti non poteſt.*
4 *Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur immittere tigna ædificijs minantibus ruinas, nec reponere calcem, arenam, lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria in vijs publicis, vel perticas pro areſcendis pannis, num. 5. 6. & 7. ſed declara vt num. 8.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur immittere tigna Aedificijs minantibus Ruinas, nec reponere Calcē, Arenam, lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria in vijs publicis.

GRAVAMEN LXX.

1 Regulariter ne impediatur liber tranſitus per vias publicas, nè in illis aliquid reponatur prohiberi valet, vt *toto titulo, Ne quid in loco publico, & itinere fiat*.

2 Vnde ſuper illis non poſſe poni Ballas, Merces, & Sbarras tutantur *Bertazzol. conſil. crim. 393. num. 4. Bertrand. conſ. 334. libr. 3. & Gratian. forenſ. diſcept. tom. 4 cap. 658 num. 18.*

3 Et arenam non poſſe immitti in viam publicam, probat *Reg. Rouit. in Pragm. 3. num. 5. Ne quid in loco publico fiat*, allegat textum in *l. 1. in fin. & in l. 3. verſic. curent ff. de via public.*

4 Cæterùm cùm grauata eſſet Magnifica Vniuerſitas Piſticij, quòd ſuus Baro, & Officiales prohibebant, ne ciues potuiſſent immittere tigna, & reparare cum trabibus, & alijs materijs ædificia ruinam minantia, quouſque illa reſarcirent, & fabricarent, vel de nouo conſtruerent, & id agebant ſub prætextu, quòd dicti trabes ſtarent in vijs publicis, per Regium Conſiliarium Vitellium fuit prouiſum, licere dictis Ciuibus ponere trabes ad hunc effectum congruo loco, & tempore.

5 Et cum idem Baro prohiberet, quòd homines dictę Terræ, quando fabricare faciebant, vel volebant, non deberent reponere Calcem, Arenam, Lapides, & alia in vijs publicis, ab eodem Cōſiliario vti Commiſſario deſtinato fuit prouiſum, vt Baro abſtineret à tali prohibitione, & quòd Ciuibus (durante neceſſitate fabricæ) liceret, prout ſic etiam prouidit, reſpectu Tabularum, Trabum, & ſimilium deſeruientium pro tegendis domibus, quas poſſe tenere in vijs publicis fuit conceſſum.

6 Et cùm conqueſta eſſet eadem Vniuerſitas Piſticij, quòd Baro exigebat pęnam à pauperibus Ciuibus, ſub prætextu, quod tenerent ante eorum domus faſciculos fraſearum, quouſque reperirent qui eas emerent, dum non habebant alium locum illos tenendi, fuit prouiſum die 22. Martij 1568. licere illos tenere cum moderamine tamen, ne impediatur vſus viæ publicæ.

7 Prout ſic pariter fuit prouiſum circa aliud caput grauaminis oblati contra eumdem Baronem, qui prohibebat nè mulieres poſſent tenere perticas ab vno muro ad alium, vel ab vna feneſtra ad aliam pro areſcendis pannis, fuit, inquam dictum per Commiſſarium Cęſarem Vitellium Regium Conſiliarium debere Magnificum Baronem abſtinere dummodo non impediatur vſus viæ publicæ.

8 Declara autem ſupradicta procedere, quando non haberent alium locum aptum, congruum, & commodum, quia aliàs poſſent prohiberi tenere huiuſmodi in talibus plateis publicis, nec erit tunc grauamen.

In Subſidium enim huiuſmodi facultate poſſent vti ciues, alio ſcilicet non exiſtente apto, & commodo loco.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur intrare in ſocietate cum Baronibus* in

Aretin Rip.de peſt.in tit. de Remed. ad cōſeruand vbertat.num.42. Guid. Pap.deciſ.373. ſicque videtur innuere *Viſcont. in concluſ.Iur.in verbo vendere, fol mihi 282.column.1. in princip.*

SVMMARIVM.

1 *Aleæ nomen omne fortunæ luſum complectitur, omneſque ludos in fortunæ varietate conſiſtentes.*

2 *Ludi,in quibus caſus euentuſque expectatur prohibitus.*

3 *Aleæ inſtabilitas atque incertitudo fallax.*

4 *ludi vſus deteſtabilis propter plura, & infinita mala, quæ inde oriuntur.*

5 *Luſores odoſi ſunt.*

6 *Ludi materia odioſa.*

7 *Ludens in ludo prohibito, & in magna quantitate vix datur caſus quòd non peccet,propter tot mala, & delicta, quæ ex ludo proueniunt.*

8 *Omnis ludus in pecunia, vbi agitur de lucrando, vel amittendo prohibitus.*

6 *ludus de per ſe, ac de ſui natura non eſt prohibitus,ſed propter mala accidentia.*

10 *Clerici omninò debent eſſe alieni à ludo.*

11 *Clerici luſores diuerſis pęnis plectuntur.*

12 *Clerici luſores nequeunt obtinere beneficia Eccleſiaſtica, & ſi conferantur collatio eſt nulla etiam ſi non fuerit monitus,quod tamen declara,vt num.13.& 14*

15 *Clericus ludens incidit in peccatum mortale.*

16 *Pęna luſus quæ ſit in Epiſcopo, & alijs Clericis in ludo perſeuerantibus.*

17 *Clerici ludentes non excuſantur ex conſuetudine, niſi tamen eum luderent in ludis permiſſis,& cauſa recreationis,num.18.*

19 *Iudex tenens ludum, ſeu baraptariam poteſt priuari officio.*

20 *Voluntas teſtatoris omninò ſeruanda eſt,& ab ea nullatenus eſt recedendum.*

21 *Tutor teſtamentarius poteſt remoueri à tutela, non obſtante quòd teſtator eius qualitates non ignorauerit.*

22 *Luſor repellitur à teſtimonio ferendo,nec poteſt facere teſtamentum, aut admitti ad aliquod publicum officium.*

23 *Ludus in quibus permiſſus, & quando etiam in foro conſcientiæ.*

24 *Baro grauat Vaſſallos ſi prohibeat ludi ludis non prohibitis à Regia Pragmatica,& num.28.*

25 *Ludus pilæ non eſt prohibitus, nec pilæ magnæ flatu plenè vulgo (dello Pallone)*

26 *Ludus ſcaccorum nec Clericis eſt prohibitus & dè eius origine & inuentione,num.27.*

29 *Ludens in ludo prohibito ſi perdiderit, nec in foro conſcientiæ tenetur ſoluere,& ſecus ſi in ludo permiſſo,num.30.*

31 *Ludus quando appelletur crimen.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vetentur ludere Aleis, & alijs ludis in caſibus de Iure non prohibitis.

GRAVAMEN LXII.

1 Alex nomen omne fortunæ luſum complectitur, omneſque ludos in Fortunæ varietate conſiſtentes, vt ſcri-
2 bit *Cuiac.libr.4.Cod tit.43.* Et idcirco hi ludos, in quibus caſus euentuſque expectatur fortuitus prohibiti fuere; qua de re

de re meminit *Horatius libr. 3. Carminum*, dum inquit:

Seu magis vetita legibus Alea.

3 Propterea ſui inſtabilitatem, atque
incertitudinem ſallacem illam appellauit *Ouid. libr. 4. de Ponto*.

Nam neque me vinum, nec me tenet Alea fallax.
Per quæ clam tacitum tempus abire ſolet.

4 Vnde ludi vſum deteſtabilem eſſe
propter plura, & infinita propè modum mala, quæ inde veniunt: Nemo eſt
5 qui ignorat; Idcirco luſores odioſi ſunt,
6 prout materiam ludi odioſam appellat
Monach. deciſ. Florent. 2. & vide *in l. fin. C. de Relig. & ſumpt. funer.*
7 Et propter tot mala, & delicta, quæ
ex ludo proueniunt, vix datur caſus, in
quo ludens in pecunia in magna quantitate, & præſertim ludo prohibito non
peccet.
8 Quare meritò omnis ludus in pecunia, hoc eſt vbi agitur de lucrando, &
de perdendo pecuniam de iure prohibitus eſt, *l. ſolent §. Senatus Conſultum ff. de Alea luſu, & Aleat.* cuius verba
ſunt, *Senatus Conſultum vetuit in pecu-*
9 *nia ludere*, *Gratian. deciſ. 40.* licèt ludus
de ſe, ac de ſui natura non ſit prohibitus
ſicuti prohibita ſunt alia delicta, ſed
prohibitus ſit propter mala accidentia,
cùm ex ipſo proueniant Inſaniæ, Blaſphemiæ, patrimonij Diſſipatio, Furta,
& alia ſimilia, & peiora, vt quotidie
videmus, & conſideratur in *Pragmat. 2.* & alibi *ſub Rubrica de Aleator.* & notanit *Gramat. in deciſ. 11.* qui nonnulla
cumulat.
10 Quæ omnia præuidendo Sanctiſſimi
Pontifices meritò ſanxierunt, Clericos
debere omninò eſſe alienos à ludis, *cap. Clerici il 2. de vita, & honeſtat. Cleric. cap. Epiſcopus 35. diſtinct. cap. inter dilectos de exceſſibus Prælat. Sacrum Concil. Tridentin. ſeſſ. 22 cap. 1. de Reformat.*
11 Ita quòd Clerici luſores diuerſis pęnis plectuntur, quarum prima eſt, vt ne-
12 queant obtinere beneficia Eccleſiaſtica, *Rot. diuerſ. deciſ. 526. part. 1. Verall. deciſ. 219. part. 3.*, in tantùm, quòd ſi illis conferatur collatio erit nulla, *capit. 1. 34 diſtinct.* quod eſt verum, etiam ſi
13 non fuerit monitus, vt à ludo deſiſteret
& licèt nequeat beneficium obtinere
14 Clericus luſor, non tamen priuabitur
obtento, niſi poſtquam fuerit ter monitus, vt à ludo deſiſtat, & ipſis monitionibus non obſtantibus luderet, quia
tunc poſſet etiam priuari beneficio iam
obtento, *Graſſ. deciſ. aur. libr. 3. cap. 8.*
15 qui pariter aſſerit incidere in peccatum
mortale, & hæc erit ſecunda pęna.
16 Tertia pęna eſt, vt Epiſcopus, Presbyter, vel Diaconus in ludo perſeuerantes deponantur, Subdiaconi ac cęteris
Ordinibus inſigniti ſunt excommunicandi, *cap. Epiſcopus 35. diſtinct.* quæ pęnæ ſunt confirmatæ *per Sacrum Concil. Tridentin.* vt habetur *in cap. 1. in fin. ſeſſ. 22. de Reformat. & ſeſſ. 24. cap. 2. etiã in fin. de Reformat.* Sed magis practicabile eſt, vt pęna Clerici ludentis ſit pæna extraordinaria arbitrio Iudicis imponenda.
17 Et in tantum eſt verũ, quòd Clerici ludentes nõ poſſunt excuſari cõtraria cõſuetudine, quia talis conſuetudo eſt dãnata, & diceretur potius corruptela, *cap. inter dilectos, vbi DD. de exceſſ. Prælat. Addentes ad Capell. Tholoſ. in deciſ. 192.* niſi tamen luderent ludis permiſ-
18 ſis, puta in ludo Schaccorum, quia
tunc excuſarentur, vel ſi aliquando de
raro recreationis cauſa, videndus latè
Graſſ. qui plura cumulat in *tract. de effect. Clericat. effect. 22.*
Ex cauſa igitur huius peſſimi criminis
19 ſiue ludũ appellare fas eſt, oritur, q
Iudex propter ipſum ludum, ſeu Baraptariam, quam tenet, poteſt eius officio priuari, *Gram. deciſ. 40.* & licèt vo-
20 luntas Teſtatoris omninò ſit ſeruanda,
& ab ea nullatenus recedendum *l. cum quæ ſcio, in fin. ff. de leg. l. in conditionib. primũ locum in princ. ff. de condit. & demonſtrat.* Tamen Tutor teſtamentarius luſor poteſt remoueri à tutela,
non obſtante, quod eius qualitates ſciuerit Teſtator, vt deciſum refert *Caſtil. in deciſ. 20. part. 1.* Et nos practicauimus in Anno 1623. in cauſa Iudictæ
de Thebano pupillę cum Ioanne Angelo Lambuccio Tutore Teſtamentario,
nam illum remouere fecimus tamquam
publicum, & quotidianum Aleatorem,
& luſor repellitur à teſtimonio feren-
22 do, nec poteſt facere Teſtamentum,
neque admitti ad aliquod publicum
offi-

Officium, vt ex *Conſtit.Regni, Mores diſſolutè viuentium*, notat *Gram. deciſ. 11.*

23 Cæterùm quamuis Aleæ luſus ſit tam pernicioſus, tamen ſunt multi caſus, in quibus talis luſus eſt pmiſſus, videlicer, à Picchetro, Tarochi, Venti figure, Gile, Sbracare, allo Malecontento, a Trapolare, alla Gabella, à Primera ordinaria, à Primera ſcouerta, ſeu Mammaria, & à Rumſo, vt extitit declaratum in *Pragmatica 9. ſub Rubric. de Aleator.*

24 Vndè ſi nec in iſtis ludere ſub dictos Barones vetent, vtique grauant.

25 Prout, & grauare dixi quemdam Baronem, qui bannum pęnale à ſua Curia promulgare ſecerat, ne Ciues luderent ad pilam, vulgò (alla Palla) cum & iſte ludus non ſit de prohibitis *l. ſolet §. Senatus conſultum, ff. de Aleator. Griuel. deciſ. Senat. Dolan. 57. Farinac in practic. Crimin. quæſt. 109. part. 3. num. 106. Thomat. deciſ. Macerat. 20.* De quo *Galenus* fecit proprium Comentarium, cui titulus eſt: *De parua Pila Exercitatione*. Prout ſic etiam ludus Pilæ magnæ flatu plenæ, vulgò (Palloni) vt per *Borrell. in tractat. de Magiſtrat. libr. 3. cap. 11.* vbi plura conſarcinat in materia ludorum permiſſorum, & prohibitorum, & pęnas contra luſores ſtatutas reportat.

26 Sicque etiam reſpectu ludi Scaccorum dicendum eſt, *§. interdicimus & ibi Gloſ. de Sanctis Epiſcop. Thomat. dicta deciſ. Macerat.* 20. qui nec Clericis etiam eſt interdictus, ne dicam laicis, *Comitol. Reſponſor. Moral. lib. 1. quæſt. 91. Sayr. in Claui Regia lib 11. cap. 12. num. 5.* De cuius origine, & inuentione vltra *Actium in ſpecial. tract. de ludo Scaccorum, Cornel. Kilian. in ſuo Dictionario Teutonico-latino in verbo ScaecK. Barroſ. libr. 4. Decad. 2. cap. 5. Gregor. Sintag. Iur. lib. 39. cap 4. num.* 8. *Orozio nel Theſor della lengua Heſpañola in verbo Axedrez pagin mea*; 106. Poſt cęteros nouiſſime *Maurit. de Alzedo in Praxi de Epiſcop. function. & Poteſt. tit. de habit. candid. Epiſcop. cap. 5. num.* 18.

28 Et ne longior euadem ſufficiat generalem conſtituere concluſionem, non licere vtilibus Terrarum Dominis prohibere ludos fieri, qui à Regijs pragmaticis & Coſtitutionibus non ſunt vetitis, quia eſſet alterare illas, quod non licet inferiori, vt probauimus *Grauam. 223. tom. 1.*

29 Sed hac occaſione obſeruabis, quòd ludens in ludo prohibito, puta taxillorum, ſi perdiderit pecunię quantitatem, nec in foro conſcientiæ tenetur ſoluere *Molin. de Iuſtit, & Iur. tract. 2. diſp. 515. concluſ. 4. tom. 2 Ledeſma in ſumma tom. 2. tract. 31. cap. 2. concluſ. 11. Malder. in 2. 2. tract. 1. cap. 12. dub. 3. Philiarc. de Offic. Sacerdot. tom. 2. part. 2. lib. 6. cap. 2. num. 11. Aragon. in 2. 2. quæſt. 21. Artic. 7. & alij quos* nouiſſimè recenſet *Dian reſol. moral. part. 2. tract. 3. Miſcellan. reſol. 8.* & perplura ad hanc materiam habes apud *F. Barthol. de S. Fauſto in ſpecul. confeſſ. tit. de* Reſtitut. *eorum, quæ per ludum acquiruntur*, vbi multas quæſtiones ſuſcitat, & reſoluit.

30 Vt è contra ludens ludo permiſſo poteſt cogi ad ſoluendum, quia contra talem datur actio ad ſoluendum, vt ex plurium mente probat *Farinac. in pract. Crim. cit. quæſt. 109. num. 197. Griuel. deciſ. ſenat. Dolan. nuper adducta ſub. num 7. & num. 8.*

Nec obſtat vulgaris concluſio ex ludo minimè dari, nec actionem oriri *ex l. fin. C. de Relig. & ſumpt. funer. Pariſ. de Put. in tract. de ludo num. 25. Theſaur. forenſ. quæſt. 19. lib 4.*

Siquidem illa procedit in ludis prohibitis non autem de permiſſis, vt poſt cęteros tuatur *Ludouiſius deciſ. Rot. Rom. 47.* & recenter probat. *Thomat. d. deciſ.* 20. vbi ideò firmat in ludo permiſſo nè dum non reperi quod iam eſt ſolutum ex *Aufrer. ad Cappell. Tholoſ. deciſ. 193.* Sed etiam ad ſoluendum non ſolutum actionem dari.

31 Quare licet regulariter ludus appelletur crimen, & veniat appellatione criminis, *Bar. in progm. ff. in princ. Conſtit. §. fin.*

Tamen id eſt verum vbi ille erit de prohibitis, non autem de permiſſis.

Inde oritur, vt ludens permiſſo, & honeſto ludo minimè agat contra cautionem pręſtita de benè viuendo, Illuſtriſſimus Epiſcopus *Riccius in prax. fori Eccleſ. reſol. 395. tom. 2*

Multa autem de Alea, & Aleatoribus quàm recenter cumulat *David Dorinus. in Biblioteca Iurc conſultorum in verbo Alea, & Aleator.*

SVM.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando pro damno dato nulla interueniente violentia criminaliter agitur.*

2 *Damno facto cum violentia, vel iniuria, criminaliter eſt procedendum.*

3 *Iniuria vel violentia ceſſante, ceſſat poteſtas criminaliter procedendi.*

4 *Damnum ſi ſit cum amotione, & rei contrectatione, dicitur furtum, & non damnum.*

5 *Damnum ſi ſit culpoſum, & non doloſum, datur actio ex lege Aquilia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro damno dato, nulla interueniente violentia, criminaliter agitur.

GRAVAMEN LXIV.

1 CAueant Barones mandare, & eorum Officiales practicare, vt nulla interueniente violentia pro cauſa dãni dati criminaliter agant, quia vtiq; ſubditos in tali caſu grauarent; & ita conſulebam, dum caſus accidiſſet ex facto, & meum expetebatur conſilium à quodam Magnifico Capitaneo; ſicque vidi pluries prouiſum per Sacrum Regium Conſilium ad fauorem multarum Vniuerſitatum.

2 Stat inquam communi calculo apud Noſtrates acceptata concluſio, quod quando damnum eſt factum cum violentia, vel iniuria, eo caſu criminaliter eſt procedendum, *Bar. in l. fin. ff. de priuat. delict. Afflict. in Conſtit. Regni, Baiuli locorum, Niger in cap. Regni 85.*

3 Igitur ceſſante violentia, vel iniuria, ceſſat poteſtas procedendi criminaliter, habent inquam in tali caſu ligatas manus exercendi criminalitatem, vt in quodam Collegio habito vna vice dicebam, & receptum videbam à Collegis.

4 Qua occaſione obſeruabis, quòd ſi damnum fieret cum amotione, & rei contrectatione, tunc diceretur furtum, & non damnum, vt comprobat *Capiblanc. in pragmat. 8. part. 1. num. 365. de Baron. tom. 1.* vbi etiam, quòd ſi fuerit damnum culpoſum, & non doloſum, in huiuſmodi caſu datur Actio *l. Aquilia ex Crauett. conſ. 96. Marant. in ſuo Specul. verſ. Iudic. Ciuil. vel Criminal. num. 89. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 57.*

SVMMARIVM.

1 *Verbum (occupare) in malam partem ſonat.*

2 *Occupatio locorum publicorum etiam Terrarum Dominis eſt prohibita.*

3 *Vaſſalli grauantur, quando à Baronibus occupantur loca publica pro ſuis neceſſitatibus & comoditatibus agendis.*

4 *Quilibet de populo poteſt agere, vt impedimentum de loco publico tollatur, & remaneat locus ad communem vſum.*

5 *Portulanus poteſt propria authoritate impedimentum de loco publico amouere, deſtruere, & tollere abſque læſione.*

6 *Locorum publicorum proprietas eſt publica, nec Princeps illius dominium habet.*

7 *Loca publica ſpectant ad vſum omnium, qui & communis eſt omnibus.*

8 *Nemini licet in locis publicis opus facere, aut ea occupare abſque licentia Principis.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando à Baronibus occupantur loca publica.

GRAVAMEN LXV.

1 VErbum (occupare) in malam partem ſonat, & occupatio loco-
2 rum publicorum etiam Terrarum Dominis eſt prohibita, *Rota in Mantuana prædij coram* R. *P. D. Rimboldo in manuſcriptis*; vbi quòd loca publica occupare, & ius in eis alicui priuato acquirere prohibitum eſt, quod de ſpeciali Statuto Mantuæ cautum recenter teſtatur *Niger Cyriac. controuerſ. forenſ. 178.num.66.tom.1.*

3 Inde grauantur Vaſſalli, quando Barones pro ſuis neceſſitatibus, & commoditatibus agendis occupant loca publica, ptout inter cętera grauamina oblata per Ciuitatem Theani contra Illuſtriſſimum Principem Hoſtiliani iſtud fuit pariter allegatum, dum ipſe Princeps pro refectione, & ampliatione ſuæ domus in dicta Ciuitate occupauerat viam publicam, vulgo vocata (la Via Noua) & in illa fabricare fecerat ſubtus, & ſupra, domum pro coquina, & ſcalam cum maximo incommodo Ciuitatis prædictæ, vnde petitum fuit, quòd ſublato omni Aedificio locus reſtituatur in priſtinum, & iuridicè grauabatur Vniuerſitas Sanctæ Catharinæ contra Baronem, dum ipſe ſibi appropriaſſet quamdam quantitatem Terreni in loco dicto S. Sebaſtiano, quod erat Vniuerſitatis prædictæ.

4 Locus enim publicus occupari non poteſt, quòd ſi de facto occupatus reperiatur, vel etiam impeditus, cuilibet de populo competit Actiò, vt illud impedimentum tollatur, & remaneat locus ad communem vſum, vt probat *Bertrand.conſ.23.a lib.3.per text. in l.1. de loc.& itiner publ.l.2. §. hoc interdictum*, & ibi *Gloſ.Ne quid in loc. itin. public.Gratian.forenſ. diſceptat. 658. num. 16.tom. 4.* Sequitur *Reg. Rouit. in Ru-*
5 *bric.Pragmatica,Ne quid fiat in loco publico num.17.*dicens *num.18.* quòd Portulanus poteſt ſua authoritate illud impedimentum tollere, & deſtruere, & amoueri facere abſque læſione, per textum in *l.aditer, verſic.curent in fin. ff.de via public.Paul.Caſtr.in l.lectos, ff. de petit.& comod.*Rei vendit.

6 Locorum, inquam, publicorum proprietas eſt publica, cum nec etiam Princeps illorum dominium habeat, *Andr. in Rubric.quæ ſint Regalia propè fin.ver-*
7 *ſic. hoc non videtur obſtare, & in cap. 1. eiuſdem Rubric.* licèt ſpectent ad vſum omnium, qui & communis eſt omnibus, *l.1.ff.de loc.& itiner.public. Molin. de Iuſtit.& Iur.diſput 707.Surd. decif. 42. Maſtrill.de Magiſtrat.lib.3.cap.10. nu. 271.Gratian.diſcept.forenſ. tom. 4. cap. 658.num. 18.*

8 Et nemini licere in locis publicis opus aliquod facere, vel ea occupare, niſi de licentia Principis, patet ex *l.2.in princip.ff.ne quid in loco public.& l.1.§. permittitur, ff. de Aqu. quotid.& æſtiu.* notantque *Peregrin. de Iur. Fiſc. lib. 1. tit. 1.num.16.Cabed.deciſ.18.ſub num.6. part.2.Borrell.de Præſtant.Reg.Catholic. cap.7.num.3.* & alij, quos congerit nouiſſimè *Niger Cyriac. controuerſ. 178. num.10.tom.1.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando* Barones *mutant viam publicam in aliam, & quomodo eo caſu Vaſſalli agant, num.7.*

2 *Viam publicam claudere non licet.*

3 *Pontem facere de vna domo ad aliam ſuper via publica, aut vicinali non licet.*

4 *Viam publicam in aliam mutare non licet abſque Principis, vel Ciuitatis licentia, maximè ſi inde via fiat anguſtior, & tranſitus difficilior, & num.6.*

5 *Viam publicam claudere, & ſolum ſibi applicare, aut alienare nemo poteſt abſque licentia Principis, aut Ciuitatis.*

8 *Viæ publicæ mutatio, vt fiat, quæ fieri*

fieri debeant ante mutationem.

9 *Via publica non eſt ex quo per omnes longo tempore per eam itum eſt.*

10 *Viam publicam occupaſſe non dicitur, quando non conſtat aliàs eſſe publicam, niſi quia per eam publicè itum fuiſſe ab omnibus conſtet.*

11 *Via publica vt dicatur, quæ requirantur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones mutant viam publicam in aliam.

GRAVAMEN LXVI.

1 SVb prætextu quòd ſunt Domini Terrarum, putant Barones habere largam manum etiam circa loca, & vias publicas, & tamen falluntur.

Inde cùm pro comoditate ſui Caſtri quidam Baro viam publicam recluſiſſet, & alteram pro comoditate Ciuium, ipſis inuitis, facere curauiſſet, pro grauamine fuit id reputatum, & deducta prætenſione ad Superiores, coactus eſt ad priſtinum omnia reducere, licèt abſque ſententia conſulens inquam habere malam cauſam.

2 Non licet ſiquidem viam publicam
claudere, vt dixit *Gloſ. in l. 1. ff. de loc. &*
itiner. public. l. 2. §. ait Prator ff. Ne quid
in loco public. Angel. conſ. 181. *Berous*
conſil. 136. *volum. 3. Surd. deciſ.* 412. *nu.*
7. Sequitur etiam hanc concluſionem
Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 3. cap. 10. *nu.*
3 273. vbi pariter, quòd eſt prohibitum
facere pontem de vna domo in aliam
ſuper via publica ex *Molin. de Iuſtit. &*
Iur. diſput. 707. num 19. *& Surd. conſil.*
137. *vol.* 1. *ante eos Gloſ. in l. 2. §. tractatus, ff. ne quid in loco publico, latè Syluan.*
conſ. 60. vbi probat, idem eſſe in via
vicinali.
4 Nec licet viam publicam in aliam
mutare ſine Principis, vel Ciuitatis licentia, vt fundat nouiſſimè *Anton. Monach. deciſ. Bononienſ.* 3. vbi quod eſt
5 prohibitum abſque dicta licentia viam
claudere, & eius ſolum ſibi appropriare,
& occupare, aut alienare, *Franc. Marc.*
deciſ. 596. tom. 1. vltra alios, quos addu-
6 cit, firmans ideo maximè debere procedere, quando ex clauſura antiquæ viæ,
& ſubrogatione nouę redditur vſus illius
deterior, & tranſitus difficilior, & anguſtior; addo *Viſcont. in concluſ. Iur.* in
verbo *via publica*, dum dicit, occupantem viam publicam puniri, neque illam
poſſe abſque iuſſu Principis alienari.
7 Inde, quando huiuſmodi, & ſimilia
attentantur per Vtiles Terrarum Dominos, competit Vaſſallis agere interdicto, vt reſtituatur in priſtinum, *d. l. 2.*
§. Prætor ait, Capoll. de ſeruitut. Ruſtic.
præd. cap. 3. num. 27. 29. & 30. Franc.
Marc. d. deciſ. 596. num. 1. qui in fine
dicta deciſ. & 592. eodem tom. 1. an-
8 nuit, quòd antequam mutatio viæ fiat,
debent ſumi prius ſummariæ informationes ſuper vtilitate, comodo, vel incomodo Ciuitatis, aut neceſſitate mutationis vocatis vicinis, & alijs quorum
intereſt, idque confirmat *Monach. d. dec.*
Bonon. 3. num. 5.
9 Eſt autem in hac materia obſeruatione dignum, viam non per hoc dici publicam, ex quo per eam ab omnibus
itum eſt longo tempore, *Mathæſil. ſingul. 92. Arnon problem. 92. Io. de Amic.*
conſ. 1. num. 27. Rota Lucenſ. deciſ. 101.
Ludouic. concluſ. fin. verſic. ad probandum, Menoch. conſ. 448. num. 9. Bertazzol. conſil. crimin. 470. num. 6. Calà de
modo articulandi, & probandi pagin.
mea 219. num. 1218. Surd. qui alios, concordantes ſecum vehit, *alleg. deciſ.* 42.
10 *num.* 4. Vbi quòd non dicitur occupaſſe viam publicam, quando non aliter
conſtat eſſe publicam, niſi quia per eam
publicè iter habitum fuiſſe ab omnibus
conſtet.
11 Via, inquam, vt dicatur publica, tria
ſunt de eſſentia, nempè quòd per eam
publicè iter fiat, quòd ſolum publicum
ſit, & quòd illa ducat ad Ciuitatem, Villam, vel Flumen, *Ripa in l. quo minus,*
num. 92. ff. de flumin. per text. in l. 2. §. via
ff. ne quid in loco publico, Surd. cit deciſ.
42. num. 4. & vide *Barzium deciſ. Bonon. 156. & Maſcar. de probat. concluſ.*
1411. Vbi quæ nam dici poſſit via
publica, & quæ nam ad eam requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo aſportandi muſtum cum vtris, non poteſt reijci.*

2 *Officiales, & Barones grauant, ſi prohibeant Ciues, ne vtantur vtris pro aſportando muſto.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur portare Vinum cum Vtris, ſed cum Cadis, vulgò (Barrili.)

GRAVAMEN LXVII.

1 IN multis Regni Regionibus viget conſuetudo aſportandi muſtum, vel vinum cum vtris, & Vtiles Terrarum Domini, vel Officiales intendunt vetare, vt pro tali effectu vtantur cadis, vulgò (Barrili) & quia prohibitio hæc tendit in diminutionem libertatis, ideo ſubintrat in hoc caſu Subditorum grauamen.

2 Hinc cùm in facti contingentia grauaretur Vniuerſitas Terræ Vici de Mõtanea, quòd Officiales Marchionis Vtilis Domini dictæ Terræ emiſerant Banna, ſub pœna, quam exigebant, ne particulares aſportarent vinum cum vtris, ſed cum barrilibus, idque erat contra ſolitum, cum numquam in dicta Terra in vſu fuerint barriles, ratione maioris comoditatis, nam cum reuertebantur ad domus cum vtris, emebant tritica, & alia; & onuſti regrediebantur ad proprios lares, *die 17. Menſis Aprilis 1581* Viſis Actis per Regium Conſiliarium Vincentium de Franchis Commiſſariũ fuit prouiſum, quòd veniat copia Banni, & interim non impediantur Ciues dictæ Terræ Vici aſportare eorum vina cum vtribus, vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ, fol. 285. in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Scbalas, aut gradus etiam in proprijs parietibus facere non licet, quando nocent in via publica, ſiue noceant de præſenti, ſiue in futurum num. 2.*

3 *Expectari non debet, vt quod indebitè poſitum eſt cum effectu noceat, ſed ſtatim coercetur, ſiue noceat quod poſitum eſt, ſiue non.*

4 *Attentari ne dum in publico, ſed etiam in proprio probibetur, quod nocet viæ publicæ, aut loco publico.*

5 *Foſſam in proprio fundo quis facere nequit, vt aqua in viam collecta, in illam decurrat.*

6 *Nemo in ſuo ædificare poteſt, vt aqua in via publica reſtagnet.*

7 *Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi, & conſtruendi ante eorum domus ſcalas fabricę, & ligneas, nec non ciſternas, & piſcinas pro conſeruatione aquarum, ac foueas pro conſeruatione victualium turbentur in ea, & num. 8. & 9.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauãtur, ſi exiſtentes in poſſeſſione tenendi, & conſtruendi ante eorum Domus ſchalas fabricæ, & ligneas, nec non Ciſternas, & piſcinas pro cõſeruatione aquarum, ac Foueas pro conſeruatione Victualium turbentur in illa.

GRAVAMEN LXVIII.

1 QVamuis non liceat facere ſcalas, aut gradus etiam in proprijs parietibus, quando nocet in via publica, *l 2. §. ſi quis in ſuo, & ibi Bar. ff. Ne quid in loco public. Franc. Marc. deciſ. 595. num. 2. tom. 1. Surd. deciſ. 42. num. 8.* Vbi quòd nec primus gradus ſcalarum poni poteſt ſuper via publica

ex

ex Cepol. de ſeruitut. Ruſtic. præd. cap. 3.
tit. de ſeruitut. via quæſt. 13. addo Gra-
tian. forenſ. diſcept. tom. 4. cap. 658. nu.
14. Reg. Rouit. in pragmat. 3. num. 8. ſub
Rubric. Ne quid in loc. public. dicens nè
2 dumquando actualiter nocet, ſed quã-
do poſſet nocere in futurum, vt puta
quia aliquid poſitum, aut proiectum
ſit, cuius caſus nocere poſſit tranſeun-
tibus, *l. ſi verò plures §. Prætor ait ff. de*
bis, qui deiecer. vel effuder.

3 Nam non debet expectari, vt id quod
indebitè poſitum eſt cum effectu no-
ceat, ſed ſtatim coercetur ſiue nocuit
quod poſitum eſt ſiue non, *d. l. ſi verò*
plures, §. Prætor ait, verſic. coercetur.

4 Imò nedum prohibitum eſt aliquid
attentari, & innouari in loco publico,
ſed etiam nec in ſuo proprio, vt ex eo
aliquod nocumentum viæ, aut loco pu-
blico afferatur, vnde in proprio fun-
do non poteſt quis facere foſſam, ita
5 vt aqua in viam collecta ibi decurrat,
l. 2. §. ſi quis nemine in fin. ff. Ne quid in
6 *loc. publico*, & pari modo nulli licet in
ſuo ædificare, vt aqua in viã collecta re-
ſtagnet, *cit. l. 2. §. Idẽ labeo ſcribit in prin.*

7 Tamen annis elapſis grauata eſt Ma-
gnifica Vniuerſitas Piſticij contra Mat-
teum Comitem, tunc Vtilem Domi-
num, quòd cùm illa eſſet in pacifica
poſſeſſione, ſeu quaſi ab immemorabili
tempore tenendi conſtructas, & de no-
uo conſtruendi, & habendi ante Ciuium
domus ſchalas fabricæ, & ligneas, ipſe
Baro prætendebat turbare, & inquieta-
re ipſam Vniuerſitatem, & Homines
ipſius in dicta pacifica poſſeſſione, ſup-
ponendo facere deſtruere, & disfabri-
care dictas ſchalas, & exigere pęnas à
dominis dictorum ædificiorum, illoſque
carcerare, & per Conſiliarium Cęſarem
Vitellium *die 11. Menſis Martij 1568.*
tamquam Commiſſarium fuit prouiſum
quòd caperetur informatio, & interim
ædificia conſtructa non deuaſtentur.

Et ad fauorem hominum Terræ Au-
gliani reperio quòd ſub *die Menſis Iu-*
nij, 1574. per Cæſarem Vitellium Regiũ
Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium
extitit prouiſum licere ipſis facere ſca-
las ante eorum domus, vt comodius
aſcendere poſſint ad illas, quòd Ma-
gnificus Baro abſtineat à prohibendo
Actuario Figliola, licèt ibi ſupponatur
locum in quo fabricare intendunt, non
eſſe publicum, nec priuatum.

8 Idemque fuit ſeruatum reſpectu Ci-
ſternarum, nam decreto eiuſdem Cõ-
miſſarij extitit prouiſum, licere Ciuibus
dictæ Terræ Piſticij vti, & de nouo cõ-
ſtruere poſſe alias, prout reſpectu pi-
ſcinarum, & puteorum pro conſerua-
tione aquæ ad vſum animalium reperio
prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis, &
Ciuiũ Vici de Muntanea contra Illuſtr.
Marchionem eius Dominum, vt in
Banca Figliolæ.

9 Vt ſimiliter idem extitit prouiſum
reſpectu fouearum pro conſeruandis
victualibus, nam licere hominibus di-
ctæ Terræ Piſticij conſtructis vti, & no-
uas facere fuit determinatum.

Prout cum effectu ſemper Ciues di-
ctæ Terræ continuarunt deinde ad cõ-
ſtruendas nouas ſchalas, ciſternas, &
foueas, & in hac pacifica poſſeſſione
reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Materia vbi agitur de crimine, & pæna eorum, qui fines ſeu terminos agrorum mutant euellunt vel furantur, vbi tractetur recenſetur,*
2 *Mouens terminos, vt lapidem furetur, pena furti tenetur, & nõ amotionis terminorum, & quando, n. 3.*
5 *Terminos mouens, non vt ſui agri fines verſus vicinium extendat, ſed vt litem de finibus inter eos pẽdentẽ in ſui fauorem determinari faciat, pęna arbitraria punitur.*
4 *Terminos mouens, ut ſui agri fines excndat iudicis arbitrio punitur.*
6 *Terminos mouens non vt ſibi proſit, ſed vt vicino noceat pro altero vicino, pęna ordinaria punitur.*
7 *Terminos exiſtentes intra propria Territoria poteſt quiſque rumpere, & amouere.*
8 *Termini apponi ſolent ad finem diſtinguendi bona diuerſarum perſonarum.*
9 *Vaſſalli grauantur, ſi proceſſentur de termino amoto, quando rempunt terminos exiſtentes intra propria Territoria.*

SVMMARIVM.

1 *Tranſitus per vias publicas, ne impediatur regulariter prohiberi poteſt, ne in illis aliquid reponatur.*

2 *Super Vijs publicis ſuperimponi non poſſunt Ballæ, merces, & Sbarræ.*

3 *Arena in viam publicam immitti non poteſt.*

4 *Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur immittere tigna ædificijs minantibus ruinas, nec reponere calcem, arenam, lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria in vijs publicis, vel perticas pro areſcendis pannis, num. 5. 6. & 7. ſed declara vt num. 8.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur immittere tigna Aedificijs minantibus Ruinas, nec reponere Calcẽ, Arenam, lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria in vijs publicis.

GRAVAMEN LXX.

1 REgulariter ne impediatur liber tranſitus per vias publicas, nè in illis aliquid reponatur prohiberi valet, vt *toto titulo, Ne quid in loco publico, & itinere fiat*.

2 Vnde ſuper illis non poſſe poni Ballas, Merces, & Sbarras tutantur *Bertazzol. conſil. crim. 393. num. 4. Bertrand. conſ. 334. libr. 3. & Gratian. forenſ. diſcept. tom. 4 cap. 658 num. 18.*

2 Et arenam non poſſe immitti in via publica, probat *Reg. Rouit. in Pragm. 3. num. 5. Ne quid in loco publico fiat,* allegat textum in *l. 1. in fin. & in l. 3. verſic. curent ff. de via public.*

4 Cœterùm cùm grauata eſſet Magnifica Vniuerſitas Piſticij, quòd ſuus Baro, & Officiales prohibebant, ne ciues potuiſſent immittere tigna, & reparare cum trabibus, & alijs materijs ædificia ruinam minantia, quouſque illa reſarcirent, & fabricarent, vel de nouo conſtruerent, & id agebant ſub prætextu, quòd dicti trabes ſtarent in vijs publicis, per Regium Conſiliarium Vitellium fuit prouiſum, licere dictis Ciuibus ponere trabes ad hunc effectum congruo loco, & tempore.

5 Et cum idem Baro prohiberet, quòd homines dictę Terræ, quando fabricare faciebant, vel volebant, non deberent reponere Calcem, Arenam, Lapides, & alia in vijs publicis, ab eodem Cõſiliario vti Commiſſario deſtinato fuit prouiſum, vt Baro abſtineret à tali prohibitione, & quòd Ciuibus (durante neceſſitate fabricæ) liceret, prout ſic etiam prouidit, reſpectu Tabularum, Trabum, & ſimilium deſeruientium pro tegendis domibus, quas poſſe tenere in vijs publicis fuit conceſſum.

6 Et cùm conqueſta eſſet eadem Vniuerſitas *Piſticij*, quòd Baro exigebat pęnam à pauperibus Ciuibus, ſub prætextu, quod tenerent ante eorum domus faſciculos fraſcarum, quouſque reperirent qui eas emerent, dum non habebant alium locum illos tenendi, fuit prouiſum die 22. Martij 1568. licere illos tenere cum moderamine tamen, ne impediatur vſus viæ publicæ.

7 Prout ſic pariter fuit prouiſum circa aliud caput grauaminis oblati contra eumdem Baronem, qui prohibebat nè mulieres poſſent tenere perticas ab vno muro ad alium, vel ab vna feneſtra ad aliam pro areſcendis pannis, fuit, inquam dictum per Commiſſarium Cęſarem Vitellium Regium Conſiliarium debere Magnificum Baronem abſtinere dummodo non impediatur vſus viæ publicæ.

8 Declara autem ſupradicta procedere, quando non haberent alium locum aptum, congruum, & commodum, quia aliàs poſſent prohiberi tenere huiuſmodi in talibus plateis publicis, nec erit tunc grauamen.

In Subſidium enim huiuſmodi facultate poſſent vti ciues, alio ſcilicet non exiſtente apto, & commodo loco.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur intrare in ſocietate cum Baronibus*

in faciendis mercaturis, maſſarijs, Calcareis, & tũnarijs, & n. 4. & 5.

2 *Nemo cogitur facere cõmunionem, & in illa ſtare.*

3 *Communio ſolet excitare diſcordias.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur intrare in ſocietate cum Baronibus in faciendis Mercaturis, Maſſarijs, & ſimilibus.

GRAVAMEN LXXI.

1 AD inſtantiam Vniuerſitatis, & hominum Terræ Sibaris per Regium Conſiliarium Io. Felicem Schalaleonem Commiſſarium ſpecialiter deputatum fuit prouiſum, Ciues dictæ Terræ non poſſe cogi per Comitem Vrilem Dominum ad faciendam Maſſariam, nec ad exercendam mercaturam cum illo, niſi accedente eorum voluntate, vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ penès Sarnum Actuarium.

2 Stat enim regula, vt nemo cogatur facere communionem, & in illa ſtare *l. ſi non ſortem §. ſi centum ff. de condit. indebit. leg in re communi, verſic. propter immenſas ff. de ſeruitut. Vrb. præd. l. cum pater § dulciſſimis ff. de legat. 2. l. ſancimus §. ne autem C. de donat l. 2 ibi Naturale quippe vitium C. quando*, & *quibus quarta pars libr. 12.* tradunt *Maſcard. de Probat. concluſ. 328. Card. Tuſc. pract. concluſ. tom. 1. lit. C. concluſ. 535.*

3 Quia communio ſolet excitare diſcordias, vt in dictis Iuribus, *Tiraquell. de Retract. lign. §. 23. gloſ. 1. num. 17. Caual. practic. quæſt. commun. contra commun. quæſt. final. num. 220. tom. 4. Piccard. ad* Rubric. *Inſtit de ſocietat. n. 18.*

4 Inde cum ad ſocietatem Calcearearum exerceri ſolitarum per ſubditos vellet intrare quidam Baro, & renitentiam reperijſſet, dum vellet illos cogere, habito recurſu ad Superiores, exititit prouiſum, vt Baro abſtineret.

5 Et aliàs reminiſcor vidiſſe prouiſiones Sacri Regij Conſilij, quibus mandabatur, non licere Baroni adſtringere Ciues ad habendam ſocietatem cum ipſo in Tunnaria, quam in Mari adiacenti ſuo Territorio repoſuerat, & proinde quòd ceſſaret à coactione, pro cuius prouiſionis obſeruatione erat iniuncta poteſtas Gubernatori Regio loci conuicini, qui in caſu contrarij expenſis contrauenientium ita obſeruare feciſſet.

SVMMARIVM.

1 *Interdictis, & relegatis de iure cõmuni datur terminus, infra quem à loco vetito recedere debeant, & quomodo ſeruetur in* Regno, *nu. 4.*

2 *Verbũ (poteſt) exponitur pro (debet.)*

3 *In Iudice poteſtas non eſt abſque neceſſitate.*

5 *Fauorabiliores ſunt rei, quàm actores, illiſque potius fauere debemus in apicibus iuris.*

6 *Potior cauſa eſt eius, qui tractat de damno vitando, quàm eius, qui de lucro captando.*

7 *Data Iudicis conſuetudine, ſeu neceſſitate impartiendi terminum relegatis & exulatis, terminus ille habetur pro dato, quamuis non fuerit datus.*

8 *Quod conſuetum eſt fieri, habetur pro facto.*

9 *Solita apponi in contractibus habentur pro appoſitis & ſi nõ apponãtur*

10 *Clauſula conſueta ſi non fuerit appoſita habetur pro appoſita, quamuis non fuerit ſcripta.*

11 *Clauſula conſueta cenſetur appoſita, & ſcripta de voluntate partium.*

12 *Notarius videtur ſemper rogatus apponere clauſulas conſuetus.*

13 *Verba in lege appoſita accipienda ſunt iuxta ſolitum, & conſuetum, & communem vſum loquendi, & ita promulgata cenſentur.*

Pactum reſciſſorium pro capitale ſi fuerit omiſſum habetur pro appoſito, ibidem.

14 *Vulgaris appellatio pro lege habetur.*

15 *Mora bidui modica eſt cenſenda, habito reſpectu ad terminum menſis.*

16 *Mora modica non nocet, nec mora breuis conſideratur.*

17 *Lex mandans aliquid fieri ad pri-*

uatam

Digitized by Google

uatam vtilitatem, intelligitur ſi à
parte petatur, declara tamen vt
num. 19.

18 *Iudex parte inſtante debet dare*
terminum relegatis diſcedendi à
loco vetito.

20 *Petitio termini pro recedendo à loco*
exilij, an ſit neceſſaria.

21 *Fruſtra precibus impetratur, quod*
iure communi conceditur.

22 *Cautela ad euitandam pęnam fra-*
cturæ exilij; termino ad diſceden-
dum à loco vetito non conceſſo.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciant
exequi pęnam contra exulatos cap
tos poſt cautionem præſtitam de
ſeruandis finibus intra Menſem, ſo-
litum cōcedi ad recolligendas ſar-
cinulas, licèt talem terminum non
petierint.

GRAVAMEN LXXII.

1 ATtenta iuris communis diſpoſi-
tione Interdictis, & Relegatis da-
tur terminus, infra quem à loco vetito
recedere debeant *ad textum in l. Rele-*
gatorum §. his, qui relegantur, vbi *gloſ.*
& Alber. ff. de interdict. & Relegat. qui
2 licèt vtatur verbo (poteſt) in iudice ta-
men exponitur pro (debet) iuxta theo-
ricam *gloſ. in l. 1 ff. de Iuriſdict. omn. Iu-*
dic. quam ibi ſectātur *Bar. Purpurat. &*
Dec. Fortunat. Garſias fusè in l. Gallus
in princip ff. de liber. & poſthum. Fonta-
nell. de pact. nuptial clauſ. 4. gloſ. 10. nu.
23 part. 1 Antonin. var. reſolut. libr. 3.
reſolut. 25. num. 13. Morla in Empor.
Iur. tit. 2. in præmiſſ. num. 18. cùm in
3 Iudice poteſtas non ſit abſque neceſſi-
tate, *Monter. decis. Arag. 29. num. 14.*
4 Quare in Regno ſeruatur, facta con-
demnatione ſolere fieri memoriale per
condemnatum, & impartiri commu-
niter terminum vnius menſis ad colli-
gendas ſarcinulas, de quo & *Anna*
ſing. 504.
Accedit autem in facti contingentia,
Euangeliſtam de Mirto, & Ioan. Fran-
ciſcum Sanctillum fuiſſe condemnatum

in exilium per eorum Curiam Barona-
lem ad triennium, illudque exilium ac-
ceptaſſe, & cautionem de ſeruandis fi-
nibus præſtitiſſe, ſed minimè petijſſe
hanc dilationem ad colligendas ſarcinu-
las, cùmque poſt dictam cautionem
præſtitam duobus diebus ſubſequētibus
in loco, a quo exulati erant, fuerint cap-
ti, incuſata eiſdem fuit pęna fideiuſſio-
nis, præſtita de ſeruandis finibus, & il-
lam exigi mandauerat Baro, ob quod
ſentientes dicti ſe grauatos meum ex-
petere conſilium, ſi iuridica eſſet Ba-
ronis prætenſio, & ſi potuiſſent excu-
ſari.
5 Et quia fauorabiliores ſunt Rei, quā
Actores, illiſque potiùs fauere debemus
in apicibus iuris, *l fauorabiliores ff. de*
Regul. Iur § retinēda Inſtit. de interdict.
cap cum ſunt partium de Regul. Iur. in
6. Et in hoc caſu Baro erat Actor, Vaſ-
ſalli autem Rei, qui tractabant de dam-
6 no euitando, & ille de lucro captando,
quo in caſu ſubditorum cauſa potior
debet eſſe, *l fin. ff. ex quib. cauſ. Maior.*
l. verum, §. fin. num. 7. de Minor. cum fu-
ſiùs adductis per *Trentacinq. var. reſo-*
lut. libr. 1. tit. de Reſcript Reſolut. 1.
Ideo in æquiorem ſententiam volui
deſcēndere, non licuiſſe abſque graua-
mine Baroni incuſatam pęnam exigere
me conformando cum deciſione Ma-
gnæ Curiæ Vicariæ, de qua apud *Præſid.*
de Franch decis. 487. per quam in hiſce
terminis fuit determinatum, non debere
moleſtari Reum pro dicta pæna, à qua
fuit liberatus.
7 Fouet hanc opinionem Regula illa,
vt data iudicis conſuetudine, ſeu neceſ-
ſitate impartiendi terminum recedendi
Relegatis, & Exulatis, perinde eſt ac ſi
dediſſet, *arg. text. in l. nouiſſimè ff. quod*
8 *falſ. Tutor. Author.* Et quod conſuetum
eſt fieri pro facto habetur, *l. ſi cui cum*
ibi notatis ff. de an. legat. Salic. in l. excepto
num. 1. & 3. C. locat. latè *Euerard. in to-*
pic. legal. in loco ab vſitato nu. 6. & ſequ.
Bero conſ. 48. Brunor. à Sol. in locis com-
mun. in verbo factum num. 14. Surd. de-
ciſ. 199. num. 4.
9 Et ſolita apponi in contractibus, & ſi
non apponantur pro expreſſis habētur
vt per *Diaz in Reg. 147. Valaſc decis. 72.*
10 *num. 12. Surd. decis. 223. nu. 9.* Et clau-
ſula conſueta ſi non fuerit appoſita ha-
betur pro expreſſa, & cēſetur appoſita

Digitized by Google

etiam ſi non adſit ſcripta, *Souſa in*
Releƈt. de cenſur. Bull. Cana cap. 23. di-
ſputat. 99. num. 7. Azeued. in l. 15. num.
8. tit. 3. libr. 4. Noua Recopilat. Cardoſ. in
prax. Iudic. in verbo clauſula num. 31.
Sanchez de Matrimon. libr. 8. diſput. 25.
num. 19. Caldas Pereira de poteſtat. eli-
*gend. cap. 6 num. 3. Farinac. de falſit & *
ſimulat. quæſt. 157. num. 39. imò cenſe-
11 tur appoſita de voluntate partium, vt
percipitur *ex l. fin. C. de fideiuſſor.* & tra-
dunt *Brunor. à Sol. in compend. Reſo-*
lut. in verbo Clauſul. num. 55. Guttie-
rez in Repetit. Auth. Sacramenta pube-
rum num. 102. C. ſi aduerſ. vendit. Mo-
lin. de primogenit. libr. 4. cap. 2. num. 51.
12 Et Notarius videtur ſemper rogatus
illam apponere, *Bertazzol. de Clauſul.*
gloſ. 34. clauſ. 4. Mathienſ. in l. 8. gloſ. 14.
num. 11. tit. 11. libr. 5. Noua Recopilat.
Florez Diez de Mena var. quæſt. libr. 1.
quæſt. 11. num. 6. Cardin. Mantic. de ta-
cit. & ambig. conuent. libr. 2. tit. 9. num.
10. quemadmodnm in clauſula Conſti-
tuti, & Precarij probant *Tiraquell. de*
Iur. Conſtit. poſſeſſ. part. 3. limit. 31. Co-
ſta in prax. Conuent. part. 2. clauſul. 70.
Nam in omnibus contractibus adeſt
Conſtitutum, & Precarium de ſtilo No-
tariorum, *Reg. de Ponte conſ. 147. num.*
26. vol. 2.

13 Inde deſcendit, vt verba in lege ap-
poſita accipienda ſint iuxta conſuetũ,
& ſolitum communem vſum loquendi,
& ita promulgata cenſentur, *l. libro-*
rum §. quod autem Caſſius vbi Bart. ff.
de legat. 3. l. labeo, ff. de ſuppelleƈt. legat.
l. cùm autem C. de Donat. ante nupt Eo
14 quia vulgaris appellatio pro lege habe-
tur, *Gonzalez in Regul. 8. Cancellariæ,*
gloſ. 11. num. 68. & 69.

Condncit nouiſſimè *Thor. in vot. 60.* quatenus firmat pactum reſciſſorium pro Capitale, ſi fuerit omiſſum appoui in inſtrumento, cenſeri deberi appoſitum, ſi ob defectum tertiarum non ſolutarum contingerit vigore pacti expreſſi contractum reſcindi etiam pro capitale, quia etiam ſi ſint executiua pacta ſolita apponi, habentur pro expreſſis, *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. Conuent. libr. 3. d. tit. 9. num. 25.*

Eoque magis ad hanc ſectandam ſen-
15 tẽtiam ferebar, quia pauca mora erat
ſubſecuta poſt præſtitam cautionem,
quia non erat elapſum biduum, quod
modicum cenſendum eſt, habito reſpe-
ctu ad terminum menſis de iure debi-
16 tum, & mora modica non nocet, nec
breuis mora conſideratur, *Anchar. con-*
ſil. 75. & nos loquendo in hac materia
fractionis exilij diximus *forenſ. quæſt. 28*
tom 1.

17 Et quamuis contra ſupradicta obſta-
re videatur Regula illa, vt qnando lex
aliquid fieri mandat ad priuatam vtili-
tatem, intelligatur ſi à parte petatur *l. 2*
§. quod ait Prætor, ff. de collat. bonorum
Gloſ & Iaſ. in l. vniuerſa C. de precibus
Imper. offerend. Dec in cap. licèt cauſam,
col. 7. probat. Gaill. obſeruat. 46. libr. 2.
Frecc. de liquid. inſtrum. part. 9. quæſt. 3.
fusè *Surd. deciſ. 57.* Vnde cùm datio hu-
ius menſis reſpiceret illorum priuatam
vtilitatem, nec petierint, non debet eis
prodeſſe, quin inciderint in pęnam fide-
18 iuſſionis, cùm Iudex parte inſtante te-
neatur dare terminum hunc ex *Dec. in*
l. 1. col. 3. verſ. 2. ff. de Iuriſd. omn. Iudic.
19 Tamen idem Præſes remouet ob-
ſtaculum declarando, hanc concluſionẽ
iuuare, vt Iudice non faciente minimè
teneatur ad aliquid, vel quòd actus non
ſit nullus, & ſic ad alium procedit illa
concluſio, quàm ad finem noſtrum,
in quo agitur de pęnæ ſolutione ob di-
lationem non petitam, quæ neceſſariò
concedenda erat, ſi petita fuiſſet.

Confert vlteriùs pro corroboratio-
ne, talem menſem ad colligendum ſar-
20 cinulas ipſo iure cenſeri conceſſum,
nec petitionem eſſe neceſſariam, *Guaz-*
zin. de Reor. defenſ. cap. 9. defenſ. 12. num.
58. Thor. in compend. deciſ. Reg. in verbo
condemnatus tom. 1. Quia fruſtra preci-
bus impetratur, quod à iure communi
conceditur *l. 1 ff. ad Munic. l. Imperato-*
res de priuileg. Creditor. l. 1. C. de Theſaur.
libr. 10. Surd. deciſ. 173. num. 18. Eſcobar.
de Ratiocin. cap. 6. num. 29. in fin.

Quare viſa mea conſultatione per Baronem, ne ſibi præiudicaret in futurum, mediante gratia eiſdem reis conceſſa, moleſtare non fecit, præcedente tamen memoriali eidem, nomine ipſorum porrecto, & ſic Clientuli obtinuerunt intentum,

Non nego autem (inſpecto iuris rigore) quòd dum Fiſcus in caſu relato per Prędidem, fuit admiſſus ad recurſum, Sacrum Conſilium illum pro grauato habuiſſe, prout idemmet Præſes aduer-

tit

tit in fine,qui licèt teſtetur fuiſſe Reum pariter per Sacrum Conſilium liberatum,ſubiungit, nam & erat exter, & multa in facto probauit eum excuſantiam.

21 Vnde vt Aduocati tutiori via in hoc mari nauigent, pro excluſione fractionis exilij in caſu ſimili aduertant etiam coloratam adducere cauſam & ſi friuolam,quæ vnita eum dubietate quæſtionis iudicis mentem vtique quieſcet, quieſcereque debet ad faciendam euadere pęnam reo.

Et hæc erit optima cautela pro condemnatorum defenſione, quam ligare digito minimè obliuiſcantur.

SVMMARIVM.

1 *Exulatus fines exilij rumpens, ſi capiatur, exilij tempus reduplicatur, niſi ex probabili cauſa fuerit fractum exilium, num. 2. & quæ pęna tunc puniatur, num. 3.*

4 *Amoris furore corruptus, ſi ruptis exilij finibus ad locum, à quo exulatus fuerat venerit, excuſatur.*

5 *Baro non poteſt exigere pęnam fideiuſſionis de ſeruandis exilij finibus, ſed tenetur indicere pęnam reduplicationis tantùm, ſed vt poſſit exigere fideiuſſionis pęnam cautela, num. 22.*

6 *Vnica pęna debetur rumpenti exilium, legalis ſcilicet, non conuentionalis, & ita deciſum.*

7 *Pęnis legalibus contenti eſſe debemus, & vide num. 9. 10. & 14.*

8 *Duæ pęnæ ad vindictam publicam non exequuntur.*

11 *Pęnæ rigoroſæ apponuntur ad terrorem potius, quàm vt exigantur.*

12 *Iudicis electio eſt, ſi velit exequi pęnam legalem, vel conuentionalem.*

13 *Iudicis electio eſt, quando pęnarum vna eſt corporalis, alia pecuniaria.*

15 *Pęnalia non ſunt extendenda, ſed reſtringenda, etiam ſi ex ſimilitudine rationis fiat extenſio.*

16 *Pragmatica comprehendere non dicitur id, de quo mentionem non fecit.*

17 *Pragmatica quæ non dicit, ab homine non eſt præſumendum.*

18 *Benignior fit interpretatio ad excludendas pęnas.*

19 *Lex debet eſſe clara vt liget, dubia ſibi ipſi parat inſidias.*

20 *Interpretatio facienda eſt contra eum, qui potuit apertius legem ſibi dicere, & non dixit.*

21 *Pęna non irrogatur, niſi expreſsè à iure caueatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu quòd ruperint fines exilij vltra illius reduplicationem, pœnam fideiuſſionis ſoluere cogantur.

GRAVAMEN LXXIII.

1 SI contingerit exulatum fines exilij
rumpere,& fuerit captus,ad reduplicationem exilij erit condemnandus,
vt in *Pragmat. 1. de Relegat.* & tradunt
Damouder in practic criminal. cap. 58.
Caualcan. de Bracchio Regio part. 4. nu.
2 32. *Peguer. deciſ. 41.* Quam reduplicationem euitabit,ſi ex probabili cauſa
3 fuerit fractum exilium, quia erit condemnandus,vt redeat in cauſam ſuam
abſque additione duplicationis exilij,
ſeu alterius pęnæ, *Reg. Rouitus in*
4 *pragmat. 7. num. 2. de condemnat.* inde
Amoris furore correptus, ſi fractis exilij finibus ad locum,a quo exulatus fuerat Reus venerit,excuſandus erit,vt copiosè tutatur *Giurba conſ. crimin. 47.*
vbi ſic iudicatum teſtatur.
5 Cæterùm non per hoc Vtiles Terrarum Domini poſſunt exigere pęnam
cautio-

cautionis præſtitæ de ſeruandis finibus ,
quando Vaſſalli exulati illos ruperint,
ſed ſufficiet illis exilium reduplicare .
6 Vnica ſiquidem pęna , nempè legalis
debetur frangenti exilium , & ſic redu-
plicationis exilij , non autem conuen-
tionalis,quæ ex cautione præſtita debe-
retur,prout ſic latè tutatur omninò vi-
dendus *Anna allegat.40.* dicens iuxta
hanc ſententiam iudicatum per Ma-
gnam Curiam Vicariæ ad fauorem Illu-
ſtr. Iulij Carrafæ Comitis Policaſtri , &
facto verbo in Sacro Regio Conſilio die
5. Nouembris 1563. fuiſſe decretum
confirmatum, Actuario Capua .
7 Contenti enim debemus eſſe pęnis
legalibus, *l.ſi ita ſtipulatio , ff de verb.
obligat. D. Riec. deciſ. Cur. Archiepiſc.
Neapol. 42. ſub. num. 2. & deciſ. 57.
part.2.*
8 Et duæ pęnæ ad vindictam publicam
tendentes non exequuntur, vt de com-
muni teſtatur *Laderch.conſ.195.num.3.*
& probat *Maſtrill.* qui alios allegat
deciſ.219 num 8.
9 Nec officit, pęnam reduplicationis
exilij deſcendere ex contrauentione
fractionis exilij,& ſic ex delicto; pęnam
autem conuentionalem ex ſtipulatione
ratione contempus. Igitur vtraque
debetur *ad text. in l.ſi quis rem,§.fin.vbi
gloſ de Arbitr.*
10 Reſpondet namque idem *Anna* nu-
per *citat allegat.40.num.7.* iſtud proce-
dere vbi petitus ex diuerſa cauſa vna
pęna,& altera ex alia , quia petitus rei
vendicatione pęna ex ſtipulatu, ſecus ſi
ex eadem cauſa allegat *Bar. in l. ita ſti-
pulatus in vltima part. in vndecima op-
poſitione num. 31.ff.de verb.obligat.* alle-
gat *textum in l.celſus ff.de Arbitr.*

Nec obſtat,cautionem ſolitam præ-
ſtari pro finibus ſeruandis ſeruire de
vento,quando non poſſet exigi , & ſic
fruſtatoriam euadere , & tamen nihil
fruſtra debet eſſe factum, ſed aliquem
operari effectum .

Siquidè duas inueſtigo Reſponſiones,
quarum prima eſt, illam apponi ad ter-
rorem Reorum,potius, vt adimpleant,
11 quam vt exigatur, pro vt de pęnis ri
goroſis loquuntur *Riminal. Iun. conſ.
327 num 2. Bimius conſ. 143. num. 15.
Bertazzol.conſil.103.num 8.& 14. Ro-
land conſ.47 num 60. volum.2. Sola in
cõment.ad decret.Sabaud.tit.de falſ. gloſ.
1.nu.1.Caſtill.deciſ.Sicul.188.nu. 14.*
12 Secunda eſt , vt ſit in electione Iudi-
cis , quam nam velit pęnam exigere ,
nempè legalem , vel conuentionalem
iuxta *l.qui fidem ff. de pactis* , vbi quod
vna tantum debetur pęna , aut legalis
aut conuentionalis. *D. Riec.d.deciſ Cur.
Archiepiſc.42.num.2.*
13 Nam quando pęnarum vna eſt cor-
poralis, altera verò pecuniaria , Iudicis
eſt electio , vt plenè docet *Andreas in
cap.ſi verò violator, verſic. ſimiles num.
24 de pac.tenen Abb. in cap.inter cęteras
de reſcript.Bardell.conſ.33.Riuſner de-
ciſ.15.num.22 part.2.Paz ad ll.Stil.63.
num.7.Cardin.Tuſc.concluſ. 102. num.
36. & 37.lit.E.Carthar. de execut. ſent.
capt. bannit.cap. final.à num.444.*
14 Et quamuis vigore *Pragmatica 5.
ſub Rubric.de Relegat.* vltra pęnam du-
plicationis relegationis debeatur etiam
pęna conuentionalis fideiuſſionis præ-
ſtitæ .

Tamen cùm dicta Pragmatica in fine
loquatur tantùm de Relegatis , & non
de exulatis,non procedet contra illos,
vt videtur in proprijs terminis tenere
Petr.ad Gram.deciſ.5 num.5.
15 Pęnalia ſiquidem non ſunt exten-
denda,ſed reſtringenda, *Burg.conſ 8.nu.
2.* nec debent extendi ad alios caſus ,
*l factum §.in pęnalibus,vbi Dec. ff. de
Regul.Iur.cap.in pęnis eod.tit.in 6.Surd.*
cum multis ab eo recollectis de *ali-
ment.tit.1.quaſt.52. num. 12.* etiam ſi
extenſio fiat ex ſimilitudine rationis,
*Io. Andr.in Regul.odia de Reg.Iur in 6.
Imol.in l.ſi verò § de viro col.8.ff ſolut.
matrimon.Duen.reg. 287. Girond. de
Priuileg ſeu exempt. explicat. nu.540.*

Si enim Pragmatica illa voluiſſet in-
16 cludere exulatos,expreſſiſſet,ſicuti ex-
preſſit Relegatos,vnde cum de illis non
fecerit mentionem, comprehendere
noluiſſe dicendum eſt , *Gonzalez in Re-
gul.8.Cancellariæ gloſ.9. §. 1.num. 33.*
17 cùm quod pragmatica non dicat , non
ſit ab homine præſumendum *l. diſſen-
tientis C de Repud. cap.illa , ne ſede va-
18 cante,Surd.conſ 219.num. 20.* maximè
cùm ſimus ad excludendas pęnas , in
quibus benignior ſit interpretatio , *l.
pęn.ff.de pęn.cap in pęnis de Regul. Iur.
in 6.cap.ex litteris de conſtitut.*
19 Et lex debet eſſe clara,vt liget, dubia
enim ſibi ipſi parat inſidias, *Eman. de*

Valle

Valle de Enſalmis,& incantat.ſect.1.cap. 20 5 num 23. ex regula quod contra eum qui legem dicere potuit apertius eſt interpretatio facienda, vt *cap.contra eum de Reg.Iur.in.6.*

Quare cùm non reperiatur cautum in dicta Pragmatica, pęnam iſtam conuentionalem reſpectu exulatorum eſſe
21 exigendam, dicendum eſt, non deberi pęnam, in quam non irrogatur, niſi expreſsè a iure caueatur, iuxta *auth. de non eligend.ſecund.nubent. §. ſin autem,* & quæ notantur *in l.cum quidam, ff. de liber.& poſthum.Gloſ.in cap. fin. de iur. patronat.* cum adductis per *Mar. Anton.uar.reſolut.libr.3.reſolut. 39.num. 11.& 32.Girond.de priuilegijs, ſeu exempt.explicat.num.563.*

22 Quare, vt ſecurius nauigent Vtiles Terrarum Domini, in huiuſmodi caſibus ad exigendam pęnam cautela erit, quòd aduerſus contrauenientem exilio incuſare faciant fideiuſſionem præſtitam, nec de exilij duplicatione quidquid agant.

SVMMARIVM.

1 *Relegati, ſiue exiliati ex cauſa neceſſaria, ſi accedant ad locum prohibitum excuſantur, & quare, nu. 6. intellige tamen vt num. 9. & 11.*

2 *Amoris furore correptus, ſi fractis exilij finibus ad locum, à quo exulatus eſt accedat, excuſatur.*

3 *Exiliatus accedens ad locum prohibitum pro confitendo peccata, vel ſumendo Euchariſtiam in die Paſchatis excuſatur, ſi in Eccleſia viciniori non potuerit.*

4 *Confinia exilij non ſeruans cauſa implendi votum excuſatur.*

5 *Facta Religionis gratia excuſant.*

7 *Neceſſitas voluntatis libitum excludit.*

8 *Agens aliquid imminente neceſſitate caret culpa.*

10 *Neceſſitas vera dicitur, quæ habet principium neceſſarium.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi contra exiliatos, vel Relegatos, eorumque fideiuſſores incuſetur, & exigatur pęna fideiuſſionis, quando ad locum, à quo fuerunt exiliati ex cauſa neceſſaria acceſſerint, vel à loco Relegationis diſceſſerint.

GRAVAMEN LXXIV.

POena cautionis præſtitæ de ſeruandis finibus exilij, & Relegationis non poteſt exigi, nec fideiuſſio incuſari valet contra exiliatos, & Relegatos, quando ex cauſa neceſſaria ad locū, a quo exulati fuere acceſſerint, vel de Inſula, ad quam fuerunt relegati diſceſſerint, quod ſi agatur, vtique ſubditorum grauamen oritur.

1 Excuſantur ſi quidem ex neceſſaria cauſa exiliati, & relegati, ille accedere ad locum prohibitum, & iſte recedere ab Inſula aſſignata, vt hanc concluſionem egomet reaſſumpſi, & probaui *forenſ. quaeſt.28.à num.9 cum ſeq.tom.1.*

2 Et illam nouiſſimè probat *Giurba conſil.criminal.47.* vbi quòd ſi Amoris furore correptus, ſi fractis exilij finibus ad locum, a quo exulatus fuerit deuenerit, excuſandus erit, & magis aperte
3 *conſil.81.à num.12. cum ſequent.* vbi & nos allegat, & ſequitur firmando, debere excuſari exiliatum, qui ex cauſa confitendi peccata, & ſumendi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Paſchate acceſſit ad Eccleſiam loci, ei prohibiti, dum in alia viciniori Eccleſia id
4 agere nequiret, quia contraueniſſe non dicitur ad inſtar pro explendo voto, non ſeruans confinia dicitur contrauenire ad textum *in l. illud ff. de offic. Præſid. Bott.in Rubric.ff de interdict & Relegat. Marſil.ſing.149 Cardin. Tuſc. practic. concluſ. lit. C. concluſ. 695. num. 2.*
5 quaſi quod facta Religionis gratia excuſent.

6 Redditur & vera hæc opinio, quia ille acceſſus, & receſſus videtur prohibitus, qui eſt voluntarius, at si implicitam quodammodo habeat neceſſitatem excu-

excuſatur, *Paul. de Caſtr. in l. filius familias num.* 10 *ff. de procurat.* nam neceſſitas voluntatis libitum excludit, *Bellam. conſ* 6 *num.* 10. *Gall conſ.* 28. *num.* 11. *Cardin. Tuſc. concluſ.* 21. *num.* 19. *lit. N.* cum ſit illi contraria, *Monald. conſ.* 50. *num.* 9. *vol.* 1. Nec præcepto impoſito impugnare, & cõtradicere videtur; *Odd. in tract. de fideicommiſ. quaſt.* 31. *n.* 28.

8 Culpaque caret imminente neceſſitate aliquid agens, *Signorol conſil.* 42. *num.* 3. *Card. Tuſc. concluſ.* 19. *num.* 2. *lit. H.*

9 Ceſſaret tamen grauamen, quando contrauentio limites neceſſitatis exceſſiſſet, puta quia poſt ceſſatã neceſſitatem in loco exulatus adhuc ſteterit, & fuerit captus, vel Relegatus ad inſulam deſtinatam non redierit, quia tunc licitè poſſet exequi pęna, *arg. l. Senatus ff. de offic. Praſid. l. Iulianus §. ſed quod dicitur, ff. ad Maced.* & ex dictis per *Cardin. Mantic. in tractat de tacit. & ambig. conuent. libr.* 8. *tit.* 15. *num.* 7. Conferunt quæ latiori calamo diſſeruimus ſupra in *Praludio* 6 *hoc eod. tom* 2.

10 Et hac occaſione obſeruabis, eam dici veram neceſſitatem, quæ principium habet neceſſarium, *Rimin. Iun. conſ* 679 *num.* 44. *Surd conſ.* 215. *num.* 30. *Anna conſ.* 4 *num.* 21. *&* 63. *tom* 1.

11 Ita quòd ſi à principio receſſus à loco Inſulæ deſtinatæ, & acceſſus ad locum prohibitum non inerit neceſſitas, licèt deinde illa ſubſequuta ſit, non per hoc excuſabit à contrauentione, prout in facti contingentia votabam.

SVMMARIVM.

1 *Guidati grauantur, ſi capiantur ſub prætextu, quòd reperiantur extra Mænia locorum prohibitorum.*

2 *Guidati vetiti accedere ad Ciuitatem, non prohibentur extra Mænia commorari, num.* 2. *vbi deciſ.*

3 *Exulatus à propria patria qualiter cenſeatur exulatus à Territorio, & diſtrictu remiſſiuè.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes Guidati capinatur, ſub prætextu, quòd extra Męnia locorum eis prohibitorum reperiantur.

GRAVAMEN LXXV.

1 SE iuridicè grauant Vaſſalli habentes guidatica, ſi ſub prætextu, quòd reperiantur extra mœnia locorum, eiſdem prohibitorum accedere ibi carcerentur.

2 Quia Guidati vetiti accedere ad Ciuitatem, & Terram non prohibentur extra mœnia commorari, vt fuit iudicatum per Magnam Curiam Vicariæ in Guidatico conceſſo Hieronymo Andriettæ, qui fuerat captus propè Mænia huius Ciuitatis Neapolis, & per Regiam Audientiam Principatus citra, & Baſilicatæ ad fauorem Thomæ de Roſa, & aliàs ad fauorem Gabrielis Rugij, teſte *Paſchal.* qui hanc tuetur ſententiam *in tractat. de Patria poteſt. part.* 4. *cap.* 3. *à num.* 23. *cum ſequ.* ſicque pariter deciſum per Sacrum Conſilium ad Relationem Magnæ Curiæ Vicariæ retulimus *forenſ. quaſt.* 130. *tom.* 1. vbi quia ſatis abundanter hanc probauimus concluſionem reſpondendo contrarijs, ideò amplius hic non inſiſtimus, ſola remiſſione ad illum locum contenti, meminit nouiſſimè de hac noſtra opinione *Thor. in compend. deciſ. Regni in verbo Guidaticum tom.* 2.

3 Sed qualiter exulatus à propria patria cenſeatur exulatus ab eius Territorio, & diſtrictu, *Gizzarell. deciſ.* 23. determinationem Sacri Conſilij reportat, & articulum declarat, cumque talis Codex ab omnibus præ manibus habeatur, eiuſdem relatione contentus amplius non immoror.

SVMMARIVM.

1 *Hominem habere, & pęnam exigere ſatis iniquitatis ſapit.*

2 *Res, & pęna haberi non poteſt.*

3 *Hoſpitatione Militum deſtinata impenſis delinquentium non poteſt rata illis applicare contra vnum ex dictis carceratum, ſed contra cæteros vagantes tantum.*

4 *Pęna fideiuſſionis exigi non poteſt præſentato Reo, etiam poſt incuſatam fideiuſſionem, & num. 5. vbi deciſio Sacri Conſil. & Reg. Cameræ Summar. & num. 8. vide tamen num. 6. & 7.*

9 *Fideiuſſores de præſentando aliquem infra certum tempus, ſi elapſo tempore per aliquos menſes, & non facta incuſatione pęnæ, ſed tantùm perquiſitione, non poſſunt moleſtari facta præſentatione, & purgata mora.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando coguntur ſoluere pęnam fideiuſſionis præſtitæ ob non præſentationem Rei factam in tempore præfixo, quamuis poſt illud in effectu Reus non fuerit præſentatus.

GRAVAMEN LXXVI.

1 HOmioem habere, & pęnam exigere ſatis iniquitatis ſapit, *l. apud Celſum § labeo. ff. de dol. except. l. Reſcriptum §. ſi facto ff. de pact. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 130. num. 7. Carauit in Rit. 102. num. 2. Reg. de Ponte in tractat. de poteſtat. Proreg. tit. 1. de diuerſ. prouiſ. fieri ſolit. num. 28. in fin.*
2 Sicuti nec res, & pęna haberi poteſt *l. Reſcriptum §. pactum, & ibi DD. ff. de pact. l. ſi duo, §. item ſi duo ff. ſi quis caution. Borrell. in addit. ad Bellug. in Specul. Princip. Rubric. 31. §. quãuis lit. E. Carocc. deciſ. 28. num. 12. Anna allegat 40. num. 8.*

3 Ex qua regula dicebam hoſpitatione militum deſtinata impenſis quorumdam delinquentium, non poſſe ratam illius applicari contra vnum ex dictis, qui iam reperiebatur carceratus, ſed contra cęteros vagantes tantùm.

4 Inde Barones grauarent Vaſſallos, ſi illos cogerent ad ſoluendam pęnam fideiuſſionis incuſatæ ob oon præſtationem Rei factam in tempore præſixo, quamuis poſt illos Reus fuerit in effectu præſentatus, quia ſequuta præſentatione etiam poſt tempus præfixum, nequit fieri exequutio, nec contra principalem, nec contra fideiuſſorem, *Reg. Tapia in ſuo oper. Iur. Regni in Conſtitut. 230. Incip. legem veterem*, vbi teſtatur ſic indiſtinctè ſeruari in magna Curia Vicariæ, & in Sacro Regio Conſilio, *D. Ricc. deciſ. Cur. Archiepiſcop. Neapol. 42. par. 2.* vbi ita iudicatum in dicta Curia fatetur.

5 Et *Gram. deciſ. 95.* ſcribit fuiſſe deciſum in Sacro Conſilio, quod fideiuſſor citatus ad præſtandum principalem, ſi poſt paucos dies præſentauerit, non poterit exigi pęna incuſatæ fideiuſſionis, ſed excarcerandum eſſe fideiuſſorem, & ſuperſedendum in executione pęnæ quouſque cauſa principalis fuerit determinata, quia ſi abſoluatur à delicto principali, debet etiam abſolui a pęna conuentionali, pro vt ſic reperio nouiſſimè obſeruatum per Regiam Cameram Summariæ die 29. Menſis Maij 1619. in cauſa Io. Leonardi Fanuzzi fideiuſſoris Nardi Lacannæ, & Innocentij Martaccij inquiſitorum in Regia Audientia Menepecudum Apuleæ, nam ſeruatis ſeruandis deciſum fuit, quòd ſtante Decreto liberationis caſſetur fideiuſſio, & non moleſtetur pro pęna, apud Scongnamigium Actuarium meminit *Thor. in compend. deciſ. Regni, in verbo pęna fideiſſionis incuſata tom. 1. addo Muſcatell. in praxi fideiuſſor. part. 2. quæſt. 1. Caualcan. de Bracchio Regio part. 2. num. 241. Carrab ſing. 76. Mareſcott. variar. reſolut. libr. 2. cap. 124 num. 33. Cabal. reſolut. crimin. caſ. 190.* & præter cęteros nouiter *Maur. Aretin in tract. de fideiuſſor. part. 1. ſect. 2. cap. 3. num. 69. & 72.*

6 At non reticeam dicere, quod *Guazzin. in ſuo tractat. de tregua, & pace part. 2. § 3. quæſt. 66.* cum ſupradicta tranſiendo

ficando ſententia, illam declarat ceſſare, quando Reus ſpontè non præſentatus ſed captus fuiſſet, quia tunc nec Reus, nec fideiuſſor erint excuſati a pęna, allegat *Carauitam in Rit. M.C.V. 163. &*
7 *Baiard. ad* Clar *quaſt. 46. num. 58.* declararque inſuper non habere locum quando pęna fuiſſet in totum, vel pro parte exacta allegat Rimin. *Sen. conſ. 415. num. 8. vol. 2. Iaſ. in l. ſi in Inſulam num. 31. de verb. oblig. Crauett conſ. 446. num 5.* & ita ait deciſum per *Rotam Romanam coram Emiuentiſſimo D. Cardinali Platto.*

8 Cæterùm nouiſſime *Giurba conſil. crimin. 33. num. 17.* ad mittit primam declarationem, ſed *num. 26.* impugnat ſecundam, putans veriorem *Bilug.* ſententiam *in ſpecul princip* Rubric. *31. de Offic in Carcer. Milit. num. 27. ad fin.* & ibi *Borrell. lit. B.* quòd imò pęna in totum, vel in parte exacta poſſit mora purgari præſentato etiam *Reo* allegando concordantes, *Bertazzol. conſ. crimin. 560 num. 24. Herculan. de caution. de non offendend. cap. 23. num. 21. Foller. in practic. crimin. part. prima 2 partis, gloſ. verum ſi citati num. 4.* Sicque ait iudicatum per ſuam Magnam Curiam, dicens vlterius non dici factam executionem, niſi realiter pecunia pęnæ fuerit imburzata, vide eum, quia quàm latiſſimè loquitur circa hunc articulum, & rationum, atque Doctorum cumulum magnum reportat reſpõdendo contrarijs.

9 Sed fideiuſſores de præſentando aliquem infra certum tempus, ſi elapſo tempore per aliquos menſes non facta incuſatione pęnæ, ſed tantùm perquiſitione, An moleſtari poſſint facta pręſentatione principalis purgando morã cauſatam ex mora creditoris, non accuſantis tẽpore præfixo, tractat *Thor. recenter in vot. 63,* Vbi cum negatiua pertranſit ſententia, & ita dicit fuiſſe expeditas prouiſiones prouiſiones per Magnam Curiam ſub die 5. Nouembris 1624. in Banca Seraphini, & fuiſſe executum per Regiam Curiam Monopolitanam die 9. Ianuarij 1625.

SVMMARIVM.

1 *Pęna fractionis exilij non exigitur, niſi capto exiliato, nec ſufficit fuiſſe uiſtum, & num. 3. vbi quòd ſi aliter fiat grauatur Vaſſallus, vide tamen num. 10. 17. 27. 45.*

2 *Capiblanchi ſententia refellitur in Pragmatica 7. num. 42. de Baronib. tom. 1. & cap. 34 tom. 2.*

4 *Bannũ Indultus conceſſum bannitis pro bello Lombardiæ refertur.*

5 *Bannum Indultus expedit, vt ſit probibitorium ingreſſus Terræ, & Territorij partis offenſæ.*

6 *Poteſtati incumbit obuiare quantum poteſt, ne delicta patrentur, & patrata puniri.*

7 *Poteſtas diſſimulando vel tacendo ſi permittat delicta non excuſatur, & dicitur conſentire delicto.*

8 *Delictum, cui non reſiſtitur approbatur.*

9 *Iudex negligens in puniendo delinquentes dicitur fautor eorum, & particeps criminis.*

11 *Statim quòd quis ingreditur locum prohibitum committit delictum.*

12 *Capi in crimine dicitur qui poſt crimen commiſſum capitur.*

13 *A verborum ſignificatione non eſt recedendum.*

14 *Verba banni ſunt ad vnguem obſeruanda.*

15 *In bannis non habet locum argumẽtum à contrario ſenſu.*

16 *In incertis non certis locus eſt coniecturis, & argumentis.*

18 *Bannum vtile Reipublicę iuuandum eſt interpretatione fauorabili.*

19 *Statuta diſponentia ſuper delictis puniendis ſunt fauorabilia.*

20 *Verba banni ſunt accipienda in proprio ſignificatu, licèt dura ſint.*

21 *Menti, & intentioni inhærere debemus.*

Lex

Digitized by Google

22 *Lex non debet eſſe fruſtratoria, & in ſuperuacuo poſita.*

23 *In bannis quæ ſunt ſtricti iuris, ſolùm rigor attenditur.*

24 *Recedēs à ſignis qua pęna puniatur.*

25 *Vnumquodque verbum appoſitum in aliqua ordinatione, intelligitur appoſitum cum miniſterio aliquid operandi.*

26 *Iteratus acceſſus ſemper magis punitur.*

28 *Banno, quòd aliquis non accedat ad Terras partis offenſæ, an poſſit delinquens accedere de licentia bannum ſtatuentis.*

29 *Tranſgreſſores mandatorum Principis ſunt atrociter puniendi.*

30 *Deſertores vexilli morte naturali puniuntur.*

31 *Voluntas animi cum conatu, & effectu ſequuto punitur.*

32 *Confugiens ad* Eccleſiam *non eſt tutus, ſi ſit ſibi interdictus acceſſus ad illam.*

33 *Clericus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ non poteſt ibi orare, & ſi moritur non poteſt ibi ſepeliri.*

34 *Crimina indulgentia ſubleuari non debent, ſi daretur occaſio maiora committendi.*

35 *Magis delinquit, & grauius peccat qui contemnit Iudicem, quàm qui legem.*

36 *Dolus adeſſe dicitur contra illos, qui Principis mandata contentempſerunt, & non paruerunt.*

37 *Iudex debet eſſe promptus in puniendo inobedientes, & tranſgreſſores.*

38 *Hoc ipſo, quòd quis paruit malo, nocet bono.*

39 *Partes Iudicis ſunt in exequendo in confeſſis.*

40 *Vbi aliquod licitum percipitur ſub pęna excommunicationis, tamen & ſi illud præceptum non fiat pro mortali, illud tamen veniale ob contemptum efficitur mortale.*

41 *Ingrediens clauſuram Monialium eſt excommunicatus excommunicatione latæ ſententiæ, etiam ſi clauſurā ingrediatur per duos pedes, & retrogrediatur, ſi tamē animo deliberato contemnendi ingrediatur.*

42 *Modicū ſemper excuſat à mortali.*

43 *Oppoſitum diſſoluit propoſitum.*

44 *Apprehenſio requiritur, cùm ſtatutum imponit pęnam inuento, vel reperto in maleficio.*

46 *Non exprimens omnia crimina, indultu non gaudet, ſed captus debet puniri.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quòd fuerint viſi in locis, à quibus erant exulati, contra eos incuſetur fideiuſſio, de ſeruandis finibus præſtita.

GRAVAMEN LXXVII.

1 CAutio à Subditis condemnatis ad exulandum pro obſeruandis finibus præſtita incuſari nequit, nec exequi poteſt, niſi in fraganti exulati ipſi capti fuerint.

Ita quòd ſi conſtiterit Curiæ, illos fuiſſe viſos in locis, ad quæ accedere vigore exilij habiti erant prohibiti, non per hoc licita erit incuſatio fideiuſſionis præſtitæ de finibus ſeruandis, & cōſequenter nec Rei ipſi, nec fideiuſſores poſſent pro tali cauſa moleſtari, pro vt in hiſce terminis hanc tutatus ſum partem *forenſ. quæſt. 3. part. 1.* quam vide in vltima editione, & hanc meam opinionem nouiſſimè confirmat *Additio ad Coſtam conſil.* 93. vbi talem locum in ſpecie allegando affirmat, exulatum, qui fregit fines exilij puniri non poſſe, niſi fuerit captus, nec ſufficere fuiſſe repertum, & eſſe neceſſariam apprehenſionem, & capturam, vt pœna exequi poſſit.

2 At non reticeam in fauorem Baronum dicere ex *Peguer. deciſ. Rotæ Luſitan.* 90. hanc ſententiam titubantem reddi, vt contra eam pariter tutatur *Capiblanc. in Pragmat. 7. n. 42. t. 1. de Baron.* & nouiſſimè magis apertè *tom. 2 c.*

34. vbi quòd exiliatus licèt non fuerit captus in loco prohibito, tamen ſi cõuincatur fines exilij fregiſſe cõdẽnatur:

Sed quia huiuſmodi ſentẽtia eſt maximæ rigiditatis plena, illã nõ video apud Regia Tribunalia in praxi ſeruari, vt reflatur *Viſcõt.in Vocl.Iur.in verb.Relegatus*, qui cũ antesignana trãſit opinione.

Et proinde tutò inferri poteſt, quòd
3 ſi ſub tali prætextu incuſerur fideiuſſio contra Vaſſallos, & illa exigatur, Barones tunc grauare videntur, ex dictis per *Viuium in ſilua commun. opinion. concluſ.763. Mart. decis.Rot. Piſan.*80. & per Illuſtriſſimom D.Epiſcopum *Riccium deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis Neapol.257 part.2.*

Sumus enim in odioſis, & pęnalibus contra quæ in dubio eſt iudicandum, & apices iuris aduerſus ea ſunt interpretandi.

Cæterùm cùm concernentia circa hunc articulum fuerint exarata in quadam Allegatione, & ſi meæ opinioni contraria, placuit allegationem ipſam per extenſum reponere, quæ eſt tenoris ſequentis.

4 Publicatum fuit Bannum Indultus ordine illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi Domini Proregis pro pace, & quiete vniuerſali, vt delinquentes huius Regni inſeruiant Regi noſtro Cattholico in bello Lombardiæ, exceptuando nonnulla delicta, & expreſsè prohibendo, delinquentes ipſos, (ne intrent Terras, & Territoria partis offenſæ, & Neapoli, ne tranſeant per Vicos, & Plateas, in quibus partes offenſæ commorantur.

Philippuſſ Vega, Petrus Raduazzus, Benedictus Neapolillus, & Achilles Ciccone delinquentes, & contumaces, etiam ad foriudicando Mag. Cur. Vic. pro homicidijs, in comitiua cum Paulo Magnaceuo Baronæ Terræ Candidæ, & S. Pititi commiſſis in perſonam Clericorum Doctoris Io: Baptiſtæ Amatucijs, & Lucæ Santulli dictæ Terræ S. Petiti cum archibugiatis, & corteltacciatis, ex animo, & propoſito deliberato, premeditato, & appenſato, omni dolo pleno, & quod peius cum denegatione Sacramentorum, ex cauſa, quod prędicti defendebant cauſas eorum patriæ, aſſentati ad militiam equeſtrem, nuncupatam delle Corazze (abſque tamen remiſſione partis offenſę) contrauenerunt per plures vices legi, & banno prędicto, non ſolum intrando Territorium, & Terras partis offenſę, ſed ibidem commorando per plures dies, & noctes, deambulando per plateas, eundo, & redeundo ſurſum, & deorſum, & ante domus ipſius partis offenſę, equitando, & gioſtrando, armati etiam cum armis proibitis, publicum ſcandalum inferendo, indultu, & gratia prędictis gaudere minimè poſſunt, carcerarique, & ad carceres criminales Mag. Cur. V. reduci, & puniri debent, & ex infraſcriptis clarè patebit.

5 Expediens enim fuit bannum prędictum fieri prohibitorium ingreſſus Terræ, & territorij partis offenſæ, ne ex homicidijs, & delictis homicidia, & delicta maiora
6 otirentur; cùm Poteſtati incumbat obuiare quantum poteſt, ne delicta patrentur, & patrata puniri, ne ſanguis occiſorum de manibus ſuis re-
7 quiratur *cap.irrefragabili de off.ord.* & ſi aliàs diſſimulando, vel tacendo permitteret, non eſſet excuſatus *cap.quamuis de reg iur.* & tacendo. & negligendo, diceretur delicto conſentire, *cap.ephelis 43.d.cap. ne-*
8 *gligere, & ibi gl.3.q.2.* quia delictum, cui non reſiſtitur, approbatur
7 *cap.error.83.d.* Et Iudex negligens in puniendo delinquẽtes quos punire poteſt, dicitur fautor eorum, & Princeps criminis, *cap. quanto de ſent.excomm. Crauett. conſ.314 col. 3.verſ. Iudex negligens, & conſ.132. col.2. Baiard. ad Iul. Clar. q. 73. num.*

num.32.verſ.Iudex negligens;

Bannum prædictum inhæret perſonæ delinquentium, prohibendo
10 introytum Terræ offenſæ partis, & non requiritur apprehenſio *cap. is,cui de ſent.excommun. in 6.* quia
11 ſtatim quòd quis ingreditur locum prohibitum committit delictum, & tenetur ad pœnam, & ſi ſtatim, & in continenti exeat, *text.ad literam in l.quod ait lex §.quod ait.ff. de adulterijs,& ibidem Bart.* tunc enim
12 dicitur capi in crimine, qui poſt crimen commiſſum capitur, *Bald. in l. ictus fuſtium vltim. col.ff. de his, qui notant infamia*, cum verbis bãni prædicti non ſit ambiguitas, de mente ipſius non eſt diſputandum,
13 *arg.tex.in l illud. ff. de legat. 3.* & à verborum ſignificatione non eſt recedendum *l. non aliter ff.eod.de* qua concluſione *latè per Fabrum Dec.13.de verbor.ſignificat.* verba
14 enim banni prædicti ſunt ad vnguem ſeruanda, *l.1.§.is, qui nauem*
15 *ff.de exercit.actione*, nec in eis habet locum arg. à contrario ſenſu *Bart. in l. cunctos popul. C. de Sum. Trinit. & fide Catholic.* quia in in-
16 certis, non certis, locus eſt argumentis,& coniecturis *l.continuus §. cum ita de.verb.oblig.* at verba Banni ſunt clara, & prohibent introytus Terræ,& territorij partis offenſę,inquiſiti prædicti non modo intrarunt, ſed commorati ſunt per plures dies,vt ſupra, idcircò non gaudent gratia,& indultu prædictis, ſed principaliter pro delictis prædictis puniri debent *argum. l. Ancillæ C.de furt. & l. quod labeo ff. ad Carbon.* & tanquam tranſgreſſores banni prædicti doloſè ex animo deliberato,Principem, & bannum contempſerunt, & vltra partes offenſas, magnopere deliquerunt. Vndè finalis ratio banni prædicti non tantum conſiſtit in quiete, & pace, quæ reſpicit fauorem publicum totius Regni in extirpando,& exmorbando delinquentes intuitu militiæ prædictæ, ſed etiam reſpicit fauorem priuatum partis offenſę expreſse prohibendo ingreſſum Terræ, & ipſarum territorij, ideò ingrediendo abſque commoratione contrauenitur banno, cum delictum conſiſtat in ingreſſum tantum, & non requiritur captura, vt
13 *DD. in §.fere inſtit. de rer. diuiſ. & Cępoll. ad literam in cap 103. alias 21.num.3.de ſeruit.vrb.præ. l. iniuriarum actio §.fin.ff.de Iniur.* Idcircò interpretationem in contrarium recipere nõ poteſt, *l. Iubemus nullam C. de ſac. Eccleſijs*,quia Ban-
18 num vtile reipub.iuuandum eſt interpretatione fauorabili, *tex. in l. hoc modo,ff.de conditionibus, & demoſtrat.* vt puniantur delicta, quia fauorabilia dicuntur ſtatuta, quæ
19 diſponunt ſuper delictis puniendis,quamuis videantur pęnalia, & odioſa,& ratio,quia reſpiciunt publicam vtilitatem,ita *Bart.ad litteram in l.quemadmodum C. de agric. & cenſit.lib.11.circa medium, & in l.2.§.exercitium ff de his qui notant. infam. Bald. in l. non ſine ff. de bon. quæ liber. Paul.in l.bona fides ff. depoſit. Vaſq. contra. vſu frequent. cap. 39.num 13 lib.2.*

20 In tantum quod verba banni ſunt attendenda, & obſeruanda in proprio eorũ ſignificatu, vt ſonãt, licèt dura ſint *l.qui, & à quibus l. proſpexit alijs,de ſepulchro viol.* men-
25 ti enim & intentioni ſtatuentis inhærere debemus *l.gallus §. & qui ſi in tantum ff. de lib. apoſth. l. non dubium de leg.* vnde cùm bannum dicat, vt non intrent in Terras, & Territoria partis offenſæ, ſtatim quòd ſponte intrant, contraueniunt banno, & committunt delictum, & gratia, & indultu prædi-

ctis gaudere non debent, & pro tranſgreſſoribus, & inobedientibus ex animo doloſo, de iure habentur, & reputantur, quia pro
22 deuictis habentur, ne lex ſit fruſtratoria ſuperuacuo poſita, *l. poſtliminij in fin. ff. de poſtlim. & §. in quib. in* 1. *conſtitut.* C. cùm in ban-
23 nis, quæ ſunt ſtricti Iuris ſolum rigor attenditur, *l. conſtitutionibus ad municipal.* & verba ſtricti Iuris in banno appoſita, important id, quod ipſorum verborum tenor ſignificat, *l.* 1. *&* 2. *C. ſi plures vna ſent.* & non attenditur aliud, niſi quod placuit ſtatuenti, § *quod autem inſtit. de vſu cap. l.* 1. *de conſtitut. Princip. Paris de Puteo de re militar. ad litteram in capit.* 28. *incipiente duello patrato fuit bannum per text. in l. deſertores* §. *ſi quid ad hoſtes in*
24 *verbo*, qui recedit à ſignis debet puniri pœna capitis, ſi ex voluntate tranſcêdit ſignum punitur pœna Banni, *text. eſt ad litteram in l. tribuni, C. de re militar. lib.* 12.

Nam bannum puniens intrantem palatium certo tempore pœna mortis, habet locum in ſpontè intrantem palatium illo tempore, ſecùs ſi per vim, & coactè, quia delictum conſiſtit in ingreſſu ſpontaneo ex voluntate, At ſponte delinquentes in contenptum ipſius Principis, & banni prædicti, non ſolum intrauerunt, ſed commorati ſunt per plures dies, vt ſupra in terris, & territorijs partis offenſæ, quare puniri debent, & gratia, & indultu prædictis gaudere non poſſunt *Bald. in auth. habita in* 5. *col. verſ. item ſi non ingreditur C. ne filius pro patre*, ſed verba banni conueniunt in ſpôtè intrantibus, ergo conuenit eius diſpoſitio *l.* 4. §. *toties ff. de dãno infecto l. hos accuſare.* § *omnibus ff. de accuſ. cap. indẽmtati.* §. *ſed cum*
25 *eas. de elect. in* 6. nam clarum eſt, quod vnuſquodq; verbum appoſitum in aliqua ordinatione intelligitur appoſitum cum miniſterio aliquid operandi *Bald in rubr. C. de contrahen. empt. in* 1. *queſt.* ſi aliter, ergo diceretur, ſequererur, quod dictum verbum (quod non intrẽt) poſitum in banno prædicto nihil operaretur, quod non eſt dicendum, *per Iura ſupra* allegata, *Hippol. de Marſil ad litteram in conſ.* 99.
26 *num.* 4. 14. *&* 15. quia iteratus acceſſus ſemper magis punitur *cap. ita nos* 25. *q.* 2.

Bannum contra perſonas delinquentes, quando rationabili ex cauſa eſt publicatum in eorum præiudicium, & odium valet, & obſeruandum eſt in eius forma ſpecifica, Idcircò dum ingreſſus ad Terras, & territorium partis offenſæ per bannum noſtrum eſt prohibitus, ſtatim quod dicti delinquentes intrauerunt, & puniendi ſunt, nec indultu, & gratia prædictis gaudere debent, *text. eſt rotundus ad hunc*
27 *propoſitum in l.* 1. *§. hoc interdictum ff. de cloacis Ang. in l. impetrata C. ſent. reſcin. non poſſe, & l. neque & l. doctiſij C. de Decur. lib.* 10. *Bald. in l. amiſſione* §. 1. *ff. de cap dim. & in authen. habita num.* 18. *(nè filius pro patre.*
28 In tantum, quod nec de licentia ſtatuentis delinquentes præfati in Terras, & territorium prohibita intrare poterunt, quia bannum prædictum non modo reſpicit vtilitatem publicam, ſed etiam priuatam, partium offenſarum, & eſt præceptum negatiuum, quod obligat ſemper, & ac ſemper durante tempore banni prędicti, nè iniuriẽtur de nouo, & nè ex homicidijs homicidia oriantur; cum delinquentes prædicti non ſunt pœnitentes, & ſatisfacientes de delictis, pro quibus interdicti, & prohibiti ſunt intrare in Terras

Terras,& territorium partis offenſæ *arg. tex. cap. reprehenſibilis de appell. & cap. cognoſcentes. de conſt.* & dum non ſolum intrauerunt,ſed per plures dies commorati ſunt in Terris prædictis,vt ſupra,cõmiſerunt noua delicta,& tanquam inobediẽtes, & tranſgreſſores mandatorum Princi-
29 pis, veniunt atrociter puniendi, *text. in cap. Monachia. 16. quæſt. 1.* &
30 tanquam deſertores vexilli morte naturali puniendi, *l. 1. C. de deſertoribus lib. 12.* quia voluntas animi cum
31 conatu, & ſine effectu punitur ſæpe, quanto magis effectu ſequuto *cap. Anaſtaſius 32. q. 5. cap. quod ſtudet 1. q. 1. Archid. in cap. nullitas nu. 1. & 2. diſt. 19.*
32 *Decianus tractatu crim. tit. de caſibus, qui reſpiciunt perſonas intrantes ad Eccleſiam num. 14. lib. 6.* dicit quod is, cui eſt interdictus acceſſus ad Eccleſiam, ſi ad eam confugiat, non eſt tutus, quia capi, & extrahi poteſt, & adducit *Feli. in cap. à nobis nu. 5. de except.* qui affirmat ad litteram,& ponit exemplum in clerico
33 interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, quod ibi non poteſt orare, & ſi moritur, non poteſt ibi ſepeliri *per text. in cap. is, cui eſt §. 1. de ſent. excom. in 6.*
34 Vnde crimina,& delicta,quæ indulgentia ſubleuantur ſi non punirentur, daretur occaſio maiora committendi,& indulgentia ſubleuari non debent, *text. in l. ſi apparitor C. de cohortalibus lib. 12.* & contra præfatos ſponte cotemptores, & inobedientes banno prædicto, lex exclamat,quod puniantur,quia Bannum, & Principẽ contempſerunt,& nouis iniurijs partes offen-
35 ſas affecerunt, ex vulgata *Iuris* regula, quod magis delinquit, qui contemnit Iudicem, quam legem, ideſt grauius peccat non obediens Iudici,quam legi, *gloſ. in cap. dolentes de celebr. Miſſ. Dec. in cap. 1. num. 22. de poſtulatione prælatorum*, quia
36 dolus adeſſe dicitur contra præfatos,qui ſui ſuperioris mãdata contempſerunt, & non paruerunt *cap. 2. de maiorit. & obed. & 13. q. 1. &*
37 Iudex debet eſſe promptus in puniendo inobedientes,& tranſgreſſores ex ſententia *Apoſt.* relata *in cap. 1. de poſtul. prælat & ibidem Dec. 19.* notab. alia ad propoſitũ adducit *l. fin. C. de delatoribus lib. 10.* quia hoc ipſo, quod quis parcit malo,
38 nocet bono, *text. in §. homicidia in auth. de manumiſ. princip.* Idcirco gratia,& indultu prædictis gaudere nõ debẽt,& tanquã ſpontè cõfeſſi, & conuicti de delictis prędictis pęna mortis naturalis ſunt plectendi,
39 & ſic partes Iudicis ſunt in exeqnendo *cap. nos in quemquam, & c. multi 2. q. 1. cap. Lotharius 31. q. 2. & l. quod ſententiam de Pęnis l. 1. C. de confeſſis.*
40 Item vbi aliquod licitum cuipiam precipitur ſub pæna excommunicationis, tamen ſi illud præceptum non fiat pro mortali, illud tamen veniale ob contemptum efficitur mortale, *ſecundum gloſ. 25. diſt. §. nimis in verb. plus accepti, in cap. qualis in verbo blaſphemias. Decius in cap. eum non ab homine poſt nu. 7. de iudic. & in cap. 1. in 2. lect. colum. 2. in fin. de conſtit.* vbi plenè; Ex quibus intrat comm. opin. Canoniſt. &
41 Summiſt. tenentium, ingredientes clauſuram monialium, qui ſint excommunicati excommunicatione latæ ſententiæ, quod ſi quis ex animo deliberato contemnendo ingreditur clauſuram prædictam per duos pedes, vel quaſi,& poſtea retrogrediatur, eſt excommunicatus, non obſtante regula quod modicum ſemper excuſat à mortali,&
42 ratio propter contemptum, *ex Cath. Neapolit. lib. 3. cap. 11. num.* 92

92.& *Nau. in Manual.cap.27. nu.* 109. At quanto magis delinquetunr præfati delinquentes, qui non pęnitentes, nec ſatisfacienres de delictis prędictis, Bannum, & Principem contempſerunt, & non per modicū, ſed per reiteratas vices, & dies in Terris prędictis commorati ſunt, & tanquam deſertores vexilli in mortis naturalis pœnam ſunt incurſi, quæ abſque noua ſententia de iure exequi debet, Nam *S. Thomas ad Rom.cap.13.lect. 3.vlt.colum.* ſic exponit verba illa. Mihi vindictam; & ego retribuam, quando quæritur vindicta delicti authoritate Iudicis ad comprimēdum malitiam, non propter odium, ſuam defenſionem procurat, intelligitur locum dare iræ. i. Diuino iudicio, cuius miniſtri ſunt Iudices, qui ſunt obnoxij delicta punire, vt ipſi non puniantur à Deo benedicto.

Additur, quod Bannum prædictum reſpectu delinquentium eſt indulgentia delictorum (quod ſine partis remiſſione de iure ſuſtineri non poteſt) & quando Princeps indulget, ſperat beneficia, & grata ſeruitia recipere, alias non facturus, At delinquentes prædicti vti ingrati, tanquam gens Anglorum, & peius, in bello ſæculari non fortes, in fide non ſtabiles, hominibus non honorabiles, nec Deo amabiles, & tanquam omni nota infamię pleni bannum prædictum non ſeruauerunt, Principem ſpretu contempſerunt, partes offenſas nouis iniurijs affecerunt; Ideò gratiam prædictam perdiderunt & indultu
43 non gaudent, quia oppoſitum diſſoluit præpoſitum *Bald. de Vbald. de pace conſtant. num. 7. cap. ſi. gens Anglorum 56 d.* ex quibus non obſtant, quæ forſan in contrarium adduci poſſent per *l. ſi barſatorū C. de fideiuſſor.* quia DD. per illū *text.* loquuntur in terminis, in quibus requiritur captura, nàm loquuntur ſuper articulo, quando imponitur per ſtatutum pœna contra illum, qui fuerit inuentus, vel repertus in
44 maleficio, tunc requiritur apprehenſio, ſiuè capturatio, *vt Ceual. com.opin.quæſt.651.* quia dicta verba important, vt quis deprehendatur, Secus verò ſi verba banni proſpiciunt inobſeruantiam facti, vt in propoſito caſu Banni noſtri (vt non intrent Terram, & territorium partis offenſæ) nam tunc ſufficit conſtare contrauentionē, vt quis condemnari poſſit pęna banni prędicti, & in caſu noſtro etiam pœna deli-
45 cti principalis, *Rip. de peſt. tit. de remed.ad conſer.vber.verſ 9.quæro nu. 103.* quem citat *Regens Rouitus in Prag.1 nu.7.de armis, et dicit ad litteram.*

Accedat tandem, quod præfati Philippus Vega, Petrus Raduazzus, Benedictus Napulillus, & Achilles Ciccone ſunt notati, & inquiſiti de alijs homicidijs, vulneribus, ictu ſcoppicti ſimul cum Paulo prædicto Barone de morte fratris Thomæ delo Maſtro Ord. S. Auguſt. Terræ Candidæ, de morte Hieronymi, ſeù Ciōmi Sbirri Terræ Atripaldę, de morte Aſcanij de Iaſo Terræ Candidę, de ictu ſcoppicti in capite D. Aſcanij Magnacerui Archiprębiteri Terræ Pulcchareni, de furtis in maſſarijs, & per campaneam, & alijs delictis, pro quibus tā in Regia Audiētia Principatus Vltrà, quam in alijs Tribunalibus ſunt contumaces, & delicta prædicta in ſupplicatione pro gratia, & indultu prædictis obtinēdis, prout de iure obnoxij erant, non expreſſerunt, cum omnia crimina, & delicta qualitercumque de illis ſint notati, vel de eis ſit præſumptio,

ptio,

ptio, quod conſcij ſint, referre debebant, eò fortius, quod de delictis prædictis capta eſt informatio; Quò circa gratia, & indultu prædictis gaudere minimè poſſunt, nec eò fortius debent, & propterea ad carceres criminales Mag. Cur. reduci, vt puniantur dicit *Auen. dec.* 42. *Regens Rouit. titulo de exulibus num.* 20. *Ioannes Gran. de Bello exulum tit. de quibus q.* 3. *requiſit.* 25. & ſic concluditur fieri, & exequi omni cum inſtantia Iuris, ſaluo ſemper rectius ſentientis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi exigatur pęna appoſita, nè accedant ad aliquē locum, cùm ſolum pertranſeunt.*
2 *Simplex tranſitus non eſt prohibitus illi, cui eſt prohibitum ad locum aliquem accedere, contra num.* 3. *Quid ſi prohibitio ſit, nè introeat locum, vel approprinquet, num.* 4.
5 *Tranſiens non dicitur ſtare.*
6 *Veniſſe, ac comparuiſſe non dicitur, qui non ſtat.*
7 *Abeſſe non dicitur qui ſtatim eſt reuerſurus.*
8 *Poenam excommunicationis impoſitam contra non venientes ad Synodum incurrit qui veniens ſtatim abijt.*
9 *Veniens ad Iudicium, & non ſtans vſque quo à Iudice dimittatur, nō dicitur veniſſe.*
10 *Probibitus habere prædia in Territorio non vetetur habere, ſi illicò ſit venditurus.*
11 *Fratres mendicantes poſſunt capere etiam immobilia ſibi relicta non animo retinendi, ſed illa vendendi, & eorum pretio vtendi.*

ARGVMENVM.

Vaſſalli grauantur, ſi contra eos, & fideiuſſores incuſetur fideiuſſio, & exigatur ſub prætextu, quòd tranſierint per loca, à quibus fuerunt exulati.

GRAVAMEN LXXVIII.

1 MVltoties occurrit, exiliatos à locis tranſire per illa animo alibi migrandi, & per Barones prætenditur incuſari, & exigi pęnam cautionis præſtitæ de ſeruandis finibus, ob quod Vaſſalli iuridicè grauantur.

2 Siquidem ſimplex tranſitus non eſt prohibitus illi, cui vetitum eſt ad locum aliquem accedere, vt poſt cęteros *Farinac. in pract. Crim. quæſt.* 107. *num.* 267. *Vtuiui deciſ.* 505. *num.* 15. vbi in poprijs terminis anuuit *Nell. de S. Gemin. in tract. de Bannit. in prima part. tempor. quæſt.* 58. firmaſſe, à loco exulatum iter illac facere non prohiberi, allegat pariter *Ancharan. conſil.* 74 *in fin. Marſil. conſil.* 122. *num.* 7. *& conſil.* 136. *nu.* 16. *& Cephal. conſil.* 204. *volum.* 2. & proinde varijs medijs roborat concluſionem, licere impunè exiliato tranſire per Tetritorium, à quo exulatus fuit, quod & nos latiori calamo fouimus *forenſ. quæſt.* 28. *tom.* 1. vbi cùm pluta ſiut conglomerata, quæ veram hanc reddunt opinionem, ne iterum eadem recanere videar, prætermitto, addo *Giurb. conſ. crimin.* 91. vbi fusè ſimiliter hanc probat ſententiam, *& Nos in cit forenſ. quæſt.* in ſpecie adducit, & ſequitur, & ex alijs confirmat *Paſchal. in tractat. de patria poteſtat. part.* 4. *cap.* 3 *num* 21 *&* 22.

Sed non reticeam dicere, nouiſſimè *Reg Rouit. in deciſ.* 4. *num.* 37. eſſe in opinione, vt prohibito acceſſu ad aliquem locum, tranſitum per illum adhuc videri prohibitum, firmando, conceſſa Reo gratia cum prohibitione non accedendi ad Ciuitatem Neapolis per triginta milliaria, ſi in Ciuitatis eiuſdem litrore captus ipſe fuerit, vltimi ſupplicij pœnam pati debere, ſicque in facti contingentia refert iudicatum per Magnam Curiam Vicariæ, & confirmatum per Sacrum Conſilium, quod per-

per prins ſcripſerat *in pragmat. 1. num. 10. de Guidatiç.*

De quo quidem mirandum non eſt, nam conditio, de qua ipſe loquitur, erat minus ſtricta, quoniam nè dum erat prohibitus acceſſus ad Ciuitatem, ſed etiam per triginta milliaria circumcirca, & verba appoſita ibi in Guidatico (*con che non habbia d'accoſtare*) enixam demonſtrabant Principis intentionem, vt nè dum inquiſitus introiret Ciuitatem, ſed nec appropinquaret per triginta milliaria circum circa, vt pariter aduertunt *Giurb. & Paſchal. locis citat.* ille *num. 10.* iſte autem *ſub nu. 22.* vnde cùm conſtet de voluntate prohibentis, & habentis poteſtatem prohibendi, ceſſant coniecturæ, & iuris Regulæ.

5 Tranſiens enim non dicitur ſtare,
6 & veniſſe, ac comparuiſſe non dicitur
qui non ſtat, *Tiraquel. in l. ſi vmquam in verbo ſuſceperit num. 176. C. de Reuo-*
7 *cat donat.* vt è contra abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus, *l. poſtliminium §. captiuus, & l. nihil ff. de captiu & poſtlimin. reuerſ. Rebuff. in concord. Franc. Rubric. de Collation. §. 1. In verb. & ſi reſidentiam deſeruerit Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarcharum ſede erect. cap. 9. num. 31. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat. 53. num. 92. part. 3.*

8 Hinc ſi ſit pęna excommunicationis contra non venientes ad Synodum, poteſt declarari excommunicatus, qui venit, & ſtatim abijt abſque licentia. Idem *Barboſ. in cap. de quo vult Deo, nu. 8. de Iudic. allegat Duen. Regul. 271. Am-*
9 *pliat* 2. vbi etiam quòd veniens ad iudicium, & non ſtans vſquequo à Iudice dimittatur, non dicitur veniſſe, ſicque in facti contingentia conſiderabam pro Domino Vicario Prioralis Curiæ Regalis Eccleſiæ Sancti Nicolai Ciuitatis Barij contra Canonicos eiuſdem Eccleſiæ Io. Baptiſtam Venturam, Proſperum Riſolem, & Petrum Conſtantinum.

10 Et ex hoc pariter deſcendit, vt prohibitus habere prædia in Territorio, non veteur habere, si illico ſit venditurus, *Menchac. Illuſtr. quæſt. cap. 32.*
11 *num. 3.* vbi quòd ideo Fratres Mendicantes poſſunt capere etiam immobilia ſibi relicta, non animo retinendi, ſed illa vendendi, & eorum pretio vtendi, de quo *Nauarr. in comment. 2. de Regular. num. 54. Duen Regul. 381. Ampliat. 8. Peregrin de Iure fiſci, libr. 3. tit. 14. num. 2. Fut. deciſ. 286. libr. 1. Rodriquez quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 125. Art. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando cum ignominia ducuntur carcerati.*

2 *Carceratio ignominioſa iniuriam Carcerato afficit.*

3 *Grauamen iniuriam parit.*

4 *Carceratus cùm remittitur, debet mitti de vno Tribunali ad aliud abſque ignominia, & ſi mittatur cum ignominia, Iudex mittens puniendus eſt, & num. 7. & pęna legis Iuliæ de vi num. 5.*

6 *Regens M.C.V. priuatus ſuo officio quòd clericum ſuo Epiſcopo remiſerat cum catena ad collum.*

8 *Carceratus quando dicatur mitti cum ignominia, & num. 9.*

10 *Ignominiā ſicut facit creſcere qualitas perſonæ carceratæ, ita & facit decreſcere.*

11 *In atrocioribus, & ex qualitate criminis poteſt quis carcerari cum ignominia.*

12 *Infames non debent includi ſub regulis generalibus.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando cum ignominia ducuntur carcerati.

GRAVAMEN LXXIX.

1 Cauere ſummopere debent vtiles Terrarum Domini, eorumque Officiales, ne carceratio Vaſſallorum fiat cum ignominia, cum oriatur grauamen, quando ignominioſè ſubditi ducuntur carcerati, prout & ita in facti

con-

contingentia declaraſſe Sacrum Regiũ
Conſilium ad inſtantiam Vniuerſitatis
S. Ioannis Rotundi contra eius Baro-
nem annis iam diù elapſis in quodam
proceſſu antiquo patet.

2 Ignominioſa ſiquidem carceratio car-
cerato iniuriam apportat perſonalem,
quia perſonæ, & in perſonam fit, *Hon-
ded. conſil. 103. num. 14. libr. 1. Bellug. in
ſpecul. Princip. Rubric. 27. §. Milites nu.
42.* igitur & illum grauat, cum ex iniu-
3 ria grauamen naſcatur, ſicuti grauamen
iniuriam parit.

4 Confert pro corroboratione, quia
quando remittitur carceratus de vno
ad aliud Tribunal, abſque ignominia
debet mitti, *Bar. in l. Iulia ff. ad l. Iuliam
de vi public. Boer. deciſ. 303. circa finem*,
affirmantes, quòd ſi cum ignominia
mitteretur, Iudex teneretur lege Iulia
de vi, refert & ſequitur *Carauit.* in *Rit.
M.C.V. 235. num.* 8. ſubdens ex *Parid.
de Put. in tractat. de Syndicat. in verſic.
Remiſſio*, quemdam Regentem M. C.
6 fuiſſe priuatum Officio, eò quia cum
catena in collo remiſerat Clericum ſuo
Epiſcopo, comprobat omnia *Præſul
Ricc. in Prax fori Eccleſ. reſolut. 87 part.*
7 2. vbi etiam quòd Officialis remittens
inquiſitum cum ignominia venit pu-
niendus.

8 Exemplificat autem idem *Carauita*
loco nuper citato *num* 9. quod eſſet mit
tere cum ignominia, quotieſcumque
mitteretur carceratus cum mitra in
capite, cum catena in collo, vbi caſus
hoc non requireret, quia tunc potius
ob ignominiam, quàm ad cuſtodiam
diceretur fieri, & idem confirmat *D.
Ricc loco nuper adducto*.

9 Et ſi quis alicuius bonę conditionis,
& qualitatis, & alicuius exiſtentiæ car-
ceratus duceretur cum manibus liga-
tis præpolleré, vulgò (da dietro) &
ſine pileo, vulgò (ſcouerto) ignomi-
nioſè carceratus poterit dici, prout in
facto ſic fuit habitum pro vero, dum
quædam perſona honeſta cuiuſdam Ci-
uitatis tali modo fuiſſet carcerata de
ordine ſui Baronis.

10 Sed non reticeam dicere, quòd ſicuti
qualitas perſonę carceratæ facit excre-
ſcere ignominiam, ita & pariter illam
decreſcere.

11. Nec non, quod licèt aliquoties ex
qualitate criminis, ſi ſit de atrocioribus,
infamibus, & horribilibus ignominioſè
criminoſum carcerare, & ceſſabit gra-
uamen, ceſſare (inquam) debet fauor
iſte cum huiuſmodi perſonis, & contra
eos armantur leges, & ſub regulis vni-
12 uerſalibus non debent illi includi.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando Barones differunt ad recipiendos carceratos ſibi remiſſos per ſuperiora Tribunalia, & quid eo caſu ſit agendum, num. 2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones differunt ad recipiendos Carceratos ſibi remiſſos per Superiora Tribulia.

GRAVAMEN LXXX.

1 AD inſtar ſolent vtiles Terrarum
Domini eſſe ſolliciti, & infeſtoſi
ad petendas remiſſiones ſuorum Vaſ-
ſallorum à Tribunalibus ſuperioribus,
in quibus carcerati reperiuntur.

Sic è contra ſolent eſſe tepidi, imò
frigidi ad procurandum receptionem
carceratorum, poſtquam obtinuerunt
illorum remiſſiones, quo in caſu vtique
grauant, poſt obtentam, inquam, remiſ-
ſionem cauſæ tenetur Baro procurare
tranſmiſſionem carcerati ad ſuos car-
ceres ad finem, vt de iuſtitia prouideri
in illa cauſa poſſit, & condemnari, vel
abſolui iuxta Iuris tramites.

2 Inde, quando Baro non mittit ad re-
cipiendum carceratum ſibi remiſſum,
ſolet prouideri, quòd infra tot dies pro-
curet tranſmiſſionem carcerati, aliàs
cauſa remaneat, vt ſcribit *Anna in ſin-
gul. 271.* de qua obſeruantia ego teſtis
ocularis eſſe poſſum, nam non vna vice
vidi ſeruatum in Regia Audientia Ca-
pitinatę

piſtinatæ Apuleæ, per quam ſimilia præcepta Baronibus fiebant, & elapſo termino, & ipſis non curantibus mittere ad recipiendos carceratos non obſtante remiſsione conceſſa procedebatur in eadem Regia Audientia.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando Barones prohibent, & impediunt ne eis notificentur prouiſiones, & ordines Regij, & num. 6. Et quid eo caſu ſolitum ſit prouideri, num. 2. & 7.*

3 *Prohibere, quòd notificentur prouiſiones eſt per indirectum tollere defenſiones Vaſſallis.*

4 *Recurſus ad legitimos Superiores nõ eſt denegandus.*

5 *Superioris aditi ordines impediri nõ debent, quin ſuos ſortiantur effectus.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones prohibent, & impediunt, ne eis notificentur prouiſiones, & ordines Regii.

GRAVAMEN LXXXI.

1 PRo releuamine grauaminum, vel prætendentiarum, quæ ſunt inter ſubditos, & Vtiles Terrarum Dominos ſolent inpetrari reſcripta à Principe, & à ſuperioribus Tribunalibus prouiſiones, & ordines obtineri, & quando illos notificare facere intendunt, Vaſſalli non reperiunt perſonas quæ intimare tales prouiſiones velint, quia Barones ipſi, vel eorum Officiales prohibuerunt, & certè grauantur in hoc Vaſſalli, pro vt ita reperio iudicatum per Sacrum Regium Conſilium inter Illuſtriſſimum Principem Hoſtiliani, & Ciuitatem Theani, quæ cùm conquereretur, quòd Officiales eiuſdem Principis prohibebant ſeruientibus, & Iuratis eius Curiæ, ne ad inſtantiam Ciuium notificarẽt prouiſiones, & ordines Regios, & multoties, quia illi intimauerant carcerauerant dictos ſeruientes, fuit per dictum Sacrum Conſilium prouiſum, vt abſtineret, & quòd caperetur informatio, & ideò aliàs iure optimo cùm de eodem grauamine conquereretur Vniuerſitas Vallis Vitulani contra Baronem, per Ferdinandum Fornarium
2 Commiſſarium deputatum fuit decretum, quòd liceret facere intimare Regias prouiſiones per quoſcumque ſeruientes abſq. vlla licentia die 21. Aprilis 1581.

3 Impedire ſiquidem huiuſmodi citationes, nihil aliud eſt, quàm modum defendendi per indirectum eripere Vaſſallis, & recurſum ad Superiores denegare, quod iura negant, *Rota in Ariminen. Recurſus coram R. P. D. Accorambono*, vbi quòd recurſus ad legiti-
4 mos Superiores non eſt denegandus,
5 & illo adito eiuſdem ordines non debent impediri, ne ſuos legitimos habeant effectus, quia aliàs importarent recurſus impedimentum, & ideò impedientes poſſent puniri.

6 Quare, cum Baro Terræ Auigliani ordinaſſet Baiulis dictæ Terræ eiſque expreſsè prohibuiſſet, nè deberent intimare prouiſiones Sacri Regij Conſilij, & aliorum Tribunalium ad inſtantiam Ciuium, & Vniuerſitatis dictæ Terræ porrecto de hoc grauamine in Sacro Conſilio extitit prouiſum, quòd Magnificus Baro abſtineret, & quòd prouiſiones eiuſdem Sacri Conſilij, & cæterorum Tribunalium liberè potuiſſent intimari dicto Magnifico Baroni, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Vitellio, vt in proceſſu in Banca Figliolæ.

7 Et iuxta ſupradicta aliàs prouiſum reperio pro Vniuerſitate Vici de Montanea contra Marchionem Vtilem Dominum, exiſtente Commiſſario Regio tunc Conſiliario Vincentio de Franchis, per quem fuit ordinatum, vt deberet Iuratus Curiæ Terræ Vici intimare Regias prouiſiones, etiam abſque licentia Magnifici Capitanei,

cum

cum mandato, quòd Capitaneus pro tempore ipſum impedire non debeat, vt in proceſſu fol. 349. in eadem Banca Figliolæ..

SVMMARIVM.

1 *Proreges Regni eligunt æſtiuo tempore Capitaneos ad guerram in locis maritimis, & illis non diſponentibus Præſides Prouinciarum.*

2 *Barones grauant Vaſſallos, ſi eligãt Capitaneos ad guerram, ſed vide num. 3. & 4.*

5 *Verba Maſtrilli de Magiſtratibus libr. 4. cap. 16. num. 127. reponuntur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones vltra ordinarios Annales Officiales, Ius Ciuibus reddere debentes, conſtituunt pariter Capitaneos ad Guerram.

GRAVAMEN LXXXII.

1 AD Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Regni Proreges, vti Capitaneos Generales, vt in eorum litteris patentialibus patet, & ſcribit Dominus Iudex *Taſſon in obſeruat. Iuriſdictional. ad Pragmat. de Antefat. verſic. 2. obſeruation. 4.* ſpectat creare Capitaneos ad Guerram, qui ſolent per illos eligi æſtiuo tempore, & in locis maritimis reponi, & illo non diſponente in caſibus neceſſarijs ad prouinciarum Præſides tale ius pertinet, pro vt ſic vidi ſeruari, & patet etiam in eorum litteris patentialibus, in quibus Capitanei ad Guerram nominantur.

2 Vnde ad Barones tale ius minimè ſpectare dicendum eſt, quòd ſi ſecus agant grauare vtique videntur Vaſſallos.

3 Quare cum Vtilis Dominus Terræ S. Catherinæ, quotannis ſoleret conſtituere vltra Capitaneum ordinarium pro regenda iuſtitia alium Capitaneum ad Guerram, à quo facere multos exceſſus contra Ciues patiebatur, ſub prætextu quòd non eſſet redditurus rationem, quia agebat illos vti Capitaneus ad Guerram, habito recurſu ad Sacrum Conſilium fuit per Dominum Vincentium de Franchis die *26.* Auguſti Anno 1580. tunc Conſiliarum, & deinde per idem prouiſum contra Baronem, vt deberet abſtinere, & ſi quid prætenderet, vt deberet exhibere priuilegium apud Actuarium Roppulum.

Ex quo ſanè decreto ſatis patet, quòd vbi ex priuilegio tale ius Baroni non competit, minimè illud exercere abſque grauamine valeat.

4 Inde ſecluſo priuilegio meritò cum Vniuerſitas Terræ Sibaris conqueſta eſſet contra Comitem Vtilem Dominum, quod ipſe vellet creare Capitaneum ad Guerram, mediante prouiſione Regij Conſiliarij Io. Felicis Schalal. Cõmiſſarij deſtinati fuit ordinatũ, ne talis electio fieret, niſi de ordine Illuſtriſſimi Proregis, vt in proceſſu grauamin dictæ Terræ in Banca Sarni Actuarij Sacri Regij Conſilij.

5 Sed non reticeam hic reportare verba *Maſtrilli in tractat. de Magiſtratibus lib. 4. cap. 16. num. 127.* quæ ſunt tenoris ſequentis, videlicet.

Amplia decimoſexto, quòd Barones habentes merum, & mixtum imperium poſſunt in eorum Terris tempore belli conſtituere armorũ Capitaneum ad eas cuſtoſtiendas ſecundùm *Luc. de Penn. in l. 2. C. de exactor. & executor. libr. 12. Capyc. deciſ. 26. Anton. de Ball. libr. 4. quæſt. 2. num. 2.* Vbi ſubdit, quòd non per hoc prohibetur Rex, ſi vult ipſe ponere armorum Capitaneum, eoque caſu ceſſabit poſitus per Baronem, *Iohann. Anton. de Nigris capit. 20. num. 51. & ſeq. Andr. & Afflict. in conſtitut. cùm ſatis*, licèt in Regno hoc fieri non conſueuit per Barones, ſed benè ipſi ijdem à Domino

mino

mino Prorege armorum Capitanei in caſu prædicto nominantur.

SVMMARIVM.

1 *Barones habentes Terras cum Caſalibus, ſi vnum conſtituant Iudicem curare debent, vt Iudex pro rata temporis modò in vno Caſali, modò in altero Iuſtitiam regat.*

2 *Iudex plurium locorum in locis pro rata temporis aſſiſtere debet, niſi aliud ſit de conſuetudine, vt num. 4. & 6.*

3 *Quilibet debet participare de commodo, & incommodo.*

5 *Mutanda non ſunt quæ certam habuernnt obſeruantiam.*

7 *Curia debet exigi in loco ſolito.*

8 *Gubernator Agerulæ reſidet, & ex antiqua conſuetudine non deſcendit, niſi volens ad alia loca pro iuſtitia miniſtranda.*

9 *Gubernator Amalphiæ, qui præeſt quoque Ciuitati Minorum accedit ad regendam Curiam in Ciuitate Minorum intra hebdomadam, quamuis non vadat ad alia Caſalia, num. 10.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vbi Terra reperiatur diuiſa in Caſalia, & vnum habeat Officialem, pro rata temporis in vnoquoque ex dictis Caſalibus Baro Officialem aſſiſtere non faciat ad regendam Curiam.

GRAVAMEN LXXXIII.

MVltæ ſunt Terrę diuiſę in Caſalia, quę per vnum reguntur Officialem, itaquòd Ciues dictorum Caſalium pro conſequenda iuſtitia ad ipſum confugere tenentur, nec ad quem pro primis
1 cauſis recurrant alium habent, in huiuſmodi enim caſu æquum eſt, vt Barones pro rata temporis modò in vno Caſali, & modò in altero iuſtitiam regere faciant, prout ſic in varijs quippe locis vidi ſeruari.

2 Hinc cùm grauata eſſet in Sacro Conſilio Ciuitas Litterarum, quòd Magnificus Iudex continuè aſſiſteret in Terra Graniani, & Ciues dictæ Ciuitatis cogebantur ire ad procurandas prouiſiones in cauſis occurrendis in dicta Terra Graniani cum eorum magno damno, & intereſſe, per Regium tunc Conſiliarium de Franchis, fuit prouiſum, quòd aſſiſtat Magnificus Iudex pro rata temporis in vnoquoque ex locis prædictis die 20. Menſis Octobris 1588. apud Actuarium de Ferrarijs.

3 Quilibet enim debet participare de commodo & incommodo, nec vnus ſemper in pace ſtare, & alter in bello exiſtere, ſed correlatiua debet eſſe boni, & mali coaceruatio; areſceteque debet quis quandoque, aliuſque opimus euadere, & repartitio commodi eſt inter Caſalia facienda.

4 Cœterùm ſi conſuetudo exiſtat ſtandi in vno loco, & ibi ſit ſolitum miniſtrare iuſtitiam, ibidem abſque grauamine reſidere poterit Officialis.

5 Mutanda enim non ſunt, quæ certam obſeruantiam habuerunt, *l. minimè, ff. de legat Gloſ. in cap. 1. §. præterea de cap. Corrad Viuius deciſ. 255. num. 29. & deciſ. 339. num. 21. Decian. conſil. 22. num. 40. volum. 1. Roland. conſil. 80. num. 50. volum. 3.*

6 Et proinde cùm tempore meo in Regia Audientia Capitinatæ ſimilis caſus accidiſſet trutinandus ad inſtantiam nonnullorum Ciuium, qui ab vno ex Auditoribus Collegis obtinuerunt prouiſiones cõtra eorum Officialem conſtitò deindè Regio Tribunali de Antiquo ſolito, fuerunt illæ reuocatæ, & ordinatū ne illis habeatur ratio, & quod ſolitum obſeruaretur me exiſtente Relatore, & commiſſario de ordine Illuſtriſſimi Marchionis Orioli præſidis, & habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium ita audiui deindè fuiſſe confirmatum inſtante Barone, quoniam Ciues ipſi poſt obtentam prouiſionem Sacri Conſilij non curabant amplius causā proſequi.

Recipit

Digitized by Google

7 Recipit incrementum huiuſmodi declaratio ex dictis ſupra *in grauamine*, vbiquod Curia debet regi in loco ſolito.

8 Et teſtis ocularis eſſe poſſum, quòd cum Regius Gubernator expediatur in Terris Agerulæ, & Praiani ac in loco montis Pertuſij, quia in electione Gubernatorum pro tempore exiſtentium ab immemorabili, fuit regere Curiam vel in Terra Praiani, in qua ſoluerunt habitare Officiales, vel in Terra Agerulæ, numquam fuerunt aſtricti aſcendere, vel deſcendere ad dicta loca pro regenda Curia, ſed ſemper iuxta inueteratam conſuetudinem ab arbitrio Gubernatorum id proceſſit, idque teſtor, quia in mea adoleſceutia tempore quo Illuſtriſſimus, & Excellētiſſimus Dux Albę hoc regebat Regnum, tali functus ſui officio per annos quaſi duos, & quamuis Terra Agerulæ ſit diuiſa in plura Caſalia, quorum vnum vocatur Planillum, aliud Camporum, aliud S. Lazarus, & aliud Mumaranum, non per hoc Officiales vadunt ad regendam Curiam, modo in vno Caſali, & modò in altero, ſed in loco, in quo degunt.

9 Verùm non derelinquam annuere, quòd Regius Gubernator Ciuitatis Amalphiæ, in qua etiam ego Iudex præfui, ſolet intra hebdomadam accedere ad regendam Curiam in Ciuitate Minorum, in qua ipſe etiam præeſt, & ſtante tali ſolito cogitur id facere, & ego vti Iudex deſtinatus tempore debito non effugi ire, noſcebam enim ad id agēdum antiquam & inueteratam conſuetudinem me attingere, ob quod renuentes Gubernatores adhuc mecum non vna vice duxi, & quando ipſi accedere non curabant, ipſe promptus eram, & ibi me conferebam ſubminiſtrandi cauſa Iuſtitiam quærentibus illam.

10 Et quamuis ſub dicto gubernio ſubſint & alia Caſalia, nempè Caſale Furoris, Caſale Conchæ, Caſale Veſſicæ Minoris, tamen ad illa non accedunt Gubernatores ad regendam Curiam, ſed in Ciuitate Amalphiæ aſſiſtūt, & ibi Ciues dictorum Caſalium coguntur ire.

SVMMARIVM.

1 *Barones, & alij Officiales non poſſunt committere actuarijs, vt ipſis abſentibus Curiam regant, aut cauſas audiant, vel decidant, & contrarium agentes grauant Vaſſallos, num. 42.*

3 *Baro in caſu abſentię Officialium non poteſt facere miniſtrare ſuos Aerarios, ſed Locum tenentes ſunt ſubſtituendi per Officiales in caſu modicæ abſentiæ.*

4 *Capitaneus eligens Locumtenentem in caſu ſuæ abſentiæ, tenetur de culpis, & defectibns electi.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando committitur Actuarijs, vel Aerarijs locorum, quòd in abſentia officialium cauſas audiant, vel decidant.

GRAVAMEN LXXXIV.

1 ADuertere debent Vtiles Terrarum domini, eorumque Capitanei nè commictant Actuarijs quod in eorum abſentiam, curiam regant, aut cauſas audiant vel decidant, quia nequeunt vt per *Conſtit. Regni Iuſtitiarij non per Kalendas* vbi *Bartholom. de Capua*.

Quare ſi contrarium practicare faciant, vtique ſubditos grauant, prout ita reperio prouiſum ad inſtantiam Vniuerſitatis S. Agathæ annis iam diu elapſis.

13 Nec in caſu abſentiæ Officialium poſſunt facere adminiſtrare ſuos Aerarios, ſed Locumtenētes ſunt ſubſtituendi per Officiales ipſos, vt in facti contingentia fuit decretum ad fauorem Terræ Sanctę Catherinę, quę cum conqueſta eſſet, quòd ſuus Baro ordinariè vteretur ſuo Aerario pro Locumtenēte Capitanei, obtinuit prouiſionem, eſſe

4 Locumtenentem eligendum per Capitaneum in caſu modicæ abſentiæ, qui

teneatur de eius culpis, & defectibus apud Roppulum Actuarium exiſtente Commiſſario ad Vincentio D.Franchis in Anno 1580.

Et iuxta hanc ſententiam quoque aliàs reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Scalaleonem pro Vniuerſitate Terræ Sibaris contra Illuſtr. Comitem Vtilem Dominum pęnès Sarnum Actuarium.

SVMMARIVM.

1 *Officialis & non Baro eligit Locumtenentem in caſu ſuę abſentia, & ipſe tenetur de defectibus electi in ſindicatu, vt num. 2.*

3 *Officialis diſcedens debet relinquere ſubſtitutum, & eo non eligente eligit Baro. num. 5.*

4 *Parochus diſcedens debet relinquere Succeſſorem in Parochia.*

6 *Epiſcopus ne Eccleſia careat Rectore, poteſt ſe ingerere in beneficijs ſpectantibus ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, & ponere Rectores quouſque fuerit prouiſum à Sanctiſſimo.*

7 *Lite durante inter præſentatos à cõpatronis, Epiſcopus poteſt ponere Vicarium in Parochia taxata ſibi mercede, donec de Rectore prouideatur.*

8 *Electio Rectoris Epiſcopo non poteſt impediri collitigantibus præſentatis, etiam interpoſita appellatione ab electione Oeconomi, quamuis Parochialis inſtitutio ſpectet ad inferiorem, num. 9.*

10 *Deputatio Vicarij (donec prouideatur de Rectore) ſpectat ad Epiſcopum, & ſede Vacante ad Vicarium.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro abſentia Officialium Barones ipſi volunt facere Locũtenentes, nec illos à Capitaneis deputari permittunt.

GRAVAMEN LXXXV.

1 AD inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Sancti Gregorij conquerentis de ſuo Barone, quòd in caſu abſentiæ Capitanei deſtinati in dicta Terra Vtilis Dominus deputabat Locumtenentem, nec permittebat Officiali deſtinato illum ponere, fuit prouiſum quòd Baro nequiret deputare locumtenentem ſui Officialis & in caſu abſentiæ eundem Officialem, ſiuè Capitaneum tantum poſſe eligere locumtenentem, qui te-
2 neatur ſtare ſindicatui, de culpis, & defectibus ipſius Locũtenentis, iuxta ſuſiſſime tradita per *Giurbam conſil. crim. 36.* ita quidem patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ penès Iubenum Actuarium Sacri Regij Conſilij exiſtente Cauſę Commiſſario Regio Conſiliario Cęſare Vitello.

Idemque grauamen fuit porrectum contra Illuſtriſſimum Ducem Sioiniani pro parte Vniuerſitatis vt cernitur in proceſſu grauamin. dictę Terrę in Banca de Mondellis.

3 Debet enim Officialis diſcendens relinquere ſubſtitutum, vt tenetur Parochus diſcedendo à ſua Paroechia, *Poſſeuin. in tract. de Offic. Curati cap. 1. num. 13. Barboſ. in tract. de poteſt. Epiſcopi allegat. 53. num. 107. part. 3. & patet ex Concil. Trid. ſeſſ. 6. de Reformat. cap. 1.*

5 Et quamuis *tom. 1. grauam. 195.* enunciauerim Barones poſſe Locumtenentes ponere in caſu abſentiæ Officialium, ne contradictio oriatur, id intelligitur verum, vbi Officiales diſcedunt nullo relicto Locumtenenti, At ſecus ſi ipſi Locumtenentes deputauerint, quia illi debent adminiſtrare &, ſunt præferendi.

6 In ſubſidium enim proprio Officiali non diſponente tale ius competit Baroni, ne Terra abſque Capitaneo ſtare videatur, ad inſtar Epiſcopi, qui ne Ec-

clesia

cleſia ſuo carcat Rectorc, & defraudc-tur ſeruitijs neceſſarijs, poterit ſe inge-rere in Beneficijs ſpectantibus ad San-ctam Sedem Apoſtolicam, & ponere Oeconomos quouſque fuerit prouiſa à Sanctiſſimo, ex latè traditis per *Coſtam in tractat de Remedijs ſubſidiarijs remed. 115. & per Theſaur. deciſ. 131.* vt etiam occurrente Parochialis Eccleſiæ vaca-tione, vel intra quadrimeſtre nullo præ-ſentante, aut inter præſentatos à com-patronis lite durãte, debet Epiſcopus in ea Vicariũ conſtituere, qui res Eccleſię cuſtodire, & adminiſtrare debeat, eiuſq; onera ſuſtinere, taxata ſibi mercede, donec de Rectore prouideatur, *cap. cum vos de Offic ord. Sacr. Concil. Tridentin. ſeſſ. 24 de Reformat. cap. 18 Graff. deciſ. Aur. part 2. libr. 6. cap. 26. num. 28. D. Ricc. in, Praxi fori Eccleſ. reſolut. 495. part. 1. in Magn. vbi ex Cauale. deciſ. 37.*
8 *n. 51. & 52 part. 2.* firmat non poſſe im-pediri à colliticantibus, etiam interpo-ſita appellatione ab electione Oecono-mi, ſequitur *Barboſ. in tractat. de poteſtat. Epiſcopi allegat. 60. part. 3.* vbi ampliat
6 procedere, quamuis Parochialis inſtitu-tio ſpectet ad inferiorem, quod ante eũ probauerunt *Leon in Theſaur. fori Ec-cleſ. part, 2. de collat benefic. cap. 18. num. 52. & Viuian. in tractat. de Iur patrona-tus cap. 8 part. 2. libr. 8.* vbi & alia ha-bes, quia huiuſmodi deputatio Vicarij, donec prouideatur de Rectore, ſpectat ſemper ad Epiſcopum, in cuius Diœceſi Parochialis eſt, *Armendariz in Recopi-lat. leg Nauar. libr. 1. tit. 18. l. 7 de Epiſco-*
10 *pis num. 86. &* ſede Vacante ad Capitu-lum, *Reginal. in praxi fori Penitent. lib. 30. tractat. 3 num. 241.*

SVMMARIVM.

1 *Officialium in abſentia quando ſo-liti ſunt Camberlinghi, ſiue Ca-merarij Iuſtitiam adminiſtrare, non poſſunt eligi alij Locumtenen-tes, quòd ſi ſecus fiat grauantur ſubditi.*

2 *Vniuerſitas Terræ Turturellæ ex priuilegio, & antiquiſſimo ſolito eligit Locumtenentem, qui Iuſti-tiam regat, & Curiam in defectu Capitanei.*

3 *Recedens à ſolito, & conſueto gra-uat, quando illi pro quibus aſſiſtit ſolitum, conqueruntur.*

4 *Non ſeruans conſuetum, dicitur cõ-trauenire legi.*

5 *Conſuetum habet paritatem cũ lege.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi quando eſt con-ſuetum in Terris in abſentia Offi-ciaalium Iuſtitiam adminiſtrari per Camerarios, vulgò (Camerlen-ghi) alius in Locumtenentem eligatur.

GRAVAMEN LXXXVI.

1 QVando in Terris, & Ciuitatibus eſt ſolitum, & conſuetum in ab-ſentia Officialium, & Gubernatorum, ſiue Capitaneorum curiam regi, & iuſti-tiam adminiſtrari per Camerarios, vul-gò (Camerlinghi) quod in multis Regni noſtri partibus ex priuilegio eſſe agno-
2 uimus, & præſertim in Terra Turturel-læ, vti vidi ex priuilegio, quod oſtendit mihi V. I. D. Ioannes Iacobus Anni-chinus cum multis prouiſionibus Ma-gnæ Curiæ, per quas mandabatur, vigo-re dicti priuilegij, & antiquiſſimæ poſſeſ-ſionis, quod liceret locumtenentibus electis per Vniuerſitatem exercere iuſti-tiam in abſentiam officialium, & Capi-taneorum, non obſtante quòd Baro di-ctæ Terræ, cuius eſt confirmare electum, noluerit dictis electis facere litteras commiſſionales, ſtante hoc ſolito, & priuilegio, non poſſunt alij Locumte-nentes eligi, quod ſi ſecùs fiat grauan-tur ſubditi.

Hinc iuridicè cum Vniuerſitas Ter-ræ Auigliani ab antiquiſſimo tempore eſſet in hac pacifica poſſeſsione, in ab-ſentiam ordinarij Capitanei Camera-rios, vulgò (Camerlenghi) regendi Cu-riam, & iuſtitiam adminiſtrandi cum perceptione dirictuum, & iuris Portelli, & Vtilis Dominus dictæ Terræ cæpiſſet ipſe in caſu abſentiæ ponere Locumte-nentem, & adminiſtrari facere, habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium,

exiſtente Commiſſario Regio Conſilia-
rio Vitellio ſub die 29. Menſis Octo-
bris 1574. fuit prouiſum, eſſe obſeruan-
dum antiquum ſolitum, & conſuetum,
apud Figliolam Magiſtrum Actorum.

3 Non eſt enim nouum, recedentem à
ſolito, & conſueto grauare, quando illi
pro quibus aſsiſtit ſolitum conquerun-
tur, *Rota in vna Bononien. ſoliti 1572.*
coram Eminentiſſimo Aldobrandino, de-
4 *inde Sanctiſſimo Clemente VIII. Ponti-*
fice Optimo Maximo, quia non ſeruans
conſuetum, dicitur contrauenire legi,
5 cum qua habet paritatem, *cap. conſue-*
tudo 1. diſtinct. cum adductis per *Ber-*
nard. Graue ad practic. Camer. Imperial.
libr. 1. concluſ. 36. Guid. Pap. ſingul. 803.
& tamen lex, quamuis dura, ſeruari de-
bet, *l. proſpexit ff. qui & à quibus, Ar-*
mendariz in proœm addit. ad Recopilat.
leg. Nauarr num. 152. Scacc. de Appellat.
quæſt. 17. limit. 48. num. 11. Cardin.
Tuſc. pract. concl. tom. 5 lit. L concl. 262.

Conferunt pro corroboratione eaque
quæ nuper cumulauimus *Grauamin.*
177. tom. 1. à num. 3. cum ſequent. vbi lu-
beat videre, & quæ adducuntur à *Vi-*
uio deciſ. 255. num. 29. & deciſ. 339. n. 21.

SVMMARIVM.

1 *Officium Capitanei, & Actuarij eſt diſtinctum & ſeparatum.*

2 *Officium Iudicis, in quo conſiſtat, & in quo Actuarij, & num. 4.*

3 *Actuarius debet actitare coram eius Officiali, ſiue ordinarius ille ſit, ſiue delegatus.*

5 *Actuarius dicitur pars quotitatiua ad Iudicium.*

6 *Acta facta per Capitaneũ ſunt nulla, & ſi de facto Iudex ſcribat ei non creditur, num. 7. lim. tamẽ vt num. 18. 19. & 21.*

8 *Iudices debent habere Actuarios.*

9 *Nemo valet Iudicis, & Actuarij officio fungi.*

10 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciant exerceri officium Actuariatus à Capitaneis.*

11 *Actuarij, & Iudicis officium exerceri poteſt in paruis Terris, & Villis ſi ita ſit conſuetudo in loco deficiente tamen conſuetudine ſunt eligendi diſtinctim, vt num. 12.*

13 *Iudex, & Notarius, quis poteſt eſſe in his quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, niſi tamen de ſuo comodo ageretur, num. 15.*

14 *Notarij de iure communi dicuntur Iudices, & habent voluntariam Iuriſdictionem, cuius vigore percipiunt guarantigiam.*

16 *Notarius cauſæ poteſt deputari ad officium receptionis teſtium, & quomodo tali caſu ſe habeat, lim. vt num. 17. & 18.*

19 *Cauſæ breuiores poſſunt agitari ſine ſcriptis.*

20 *Iudici, & eius ſcripturæ creditur in cauſis breuioribus, etiam ſi non ſint Notarij.*

21 *Iudex ſcribere poteſt in his quæ non fiunt in forma Iudicij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones faciant exercere officium Actuariatus ab eodem Capitaneo.

GRAVAMEN LXXXVII.

1 Diſtinctum, & ſeparatum eſt officiũ
Capitanei, & Actuarij, cùm Capi-
taneus ſit merè officialis, & habeat po-
teſtatem iudicandi, & regendi iuſtitiam,
Actuarius verò habet nudum dictan-
di, & ſcribendi miniſterium, *Viſcont. in*
concl. Iur. in verb. Actuarius. vbi etiam
3 quòd debet actitare acta coram eius of-
ficiali, nõ ſolùm quando ille procedit vt
ordinarius, ſed etiam ſi vti delegatus,
quod extat prouiſum *per pragmatic. 89.*
cap. ſituata in Rubric. de Offic. Iudic.
& alior. Offic. & notarunt *Boer. deciſ.*
258. & Anna ſing. 4. vbi teſtatur mul-
toties in facto habuiſſe in Actuario
Montis Fuſcoli cum Capitaneo.

4 Eius enim munus eſt ſcribendi actus
ordinatorios, & conſeruandi ſcripturas,
& proceſſus, nec non capiendi fideiuſ-
ſiones, cum patrator ſcripturarum dica-
tur

tut *Danza in tract. de pugna Doctorum*
tit de offic. Actuarij num. 1. vbi etiam
quod dicitur Actuarius pars quotariua
5 ad iudicium, vt pariter fundarunt *Giz-*
zarell.deciſ.24.& Reg. Rouit. deciſ.72. n.
*51.*dum firmant, Actorum Magiſtrum
officium eſſe partem iuſtitię veluti quo-
tatiuam.
6 Et adeò ad Actuarios ſpectant ſcri-
bere acta, vt alias confecta per Capita-
neos minimè valeant, & ſint nulla, vt
ſcripſimus *in pragmat.Regni 9.nu.3.ſub*
Rubric.de Actuar.& ſcrib. & forenſ. qu.
21.num 8.tom 2. & fundauit *Viuius de-*
*ciſ.48.*non eſt Iudicis ſcribere officium,
7 & ſi de facto ſcribat, illi non creditur *Pe-*
rez l.5.gloſ.1.tit.8.lib.3. ordina. Barboſ.
in cap.quoniam contra nu 24. de probat.
8 Iudices, inquam, debent habere Actua-
rius *l.vniuerſos C.de decur. lib. 10. & §.*
ex prouinciali Auth. de defenſor. Ciuit.
& ideò in cauſis, quæ coram ipſis agitã-
tur non poſſunt acta ſcribere, & iu-
dicare, cũ nemo valeat Iudicis, & Actua-
9 rij officio fungi, vt probatur *in cap. quo-*
niam contra de probat.& notarunt *Abb.*
& Aret.in cap.ex literis eod. tit. Bar in l.
2.ff.de ſtipul. ſeru.& in l. iubemus §.ſa-
nè C. de ſacroſ. Eccleſ. Angel. in §. illud
Auth. vt Iud. ſine quoquo ſuffrag. Inno-
cent.in cap. cum nobis de Teſtibus Alex.
in l.hac conſultiſſima § ſi quis autem C.de
Teſtam.Ruin.conſ.149.nu.11. vol.5.
10 Hinc vt ad noſtrum veniamus, iuridi-
cè grauari poſſunt Vaſſalli, quando Ba-
rones facerent exercere officiũ Actua-
riatus à Capitaneis.
11 Ceſſaret tamen grauamen, ſi in paruis
Terris, puta Caſalibus exiſteret conſue-
tudo, quod Capitaneus eſſet pariter
Actuarius ex theorica *Bal. in Auth. niſi*
breues C.de ſentent. ex breu. recitand. vbi
dicit, quod in Villis iidem poſſunt eſſe
iudices, & Actuarij, ſi hoc dictat cõſue-
tudo earum *Salic.in l.iubemus §.his quo-*
que C.de Sacroſ. Eccleſ. vbi quod minimi
Iudices, qui in parua quantitate iuriſdi-
ctionem habent, & iurare inter Ruſti-
cos ius reddant, poſſunt vtrunque offi-
cium exercere ex conſuetudine, ſequitur
Alex.in conſ.120.vol.7.& omnes refert,
& teſtatur *Trentacinq. var. reſolut. lib.*
2.tit.de Iudic.reſol.1.num.3. vbi annuit
id probari *in cap.cum dilectus de fide in-*
ſtrumentorum.
12 Quod ſi non extaret conſuetudo, etiã
in paruis Terris, Barones cogerentur
diſtinctim huiuſmodi officia exerceri fa-
cere, licet poſſit officium Actuarij tunc
facere exercere ab vno de loco, & ſic
Ciue, prout ſic reperio in facti contin-
gentia iudicatum, cum enim Vniuerſi-
tas, & Homines Terræ Cobattæ ſe gra-
uaſſent de ſuo Barone, quod faceret
exercere officium Capitaniatus abſque
Actuario, & inſtaret, quod officiũ Actua
riatus dictæ Curiæ exerceretur per A-
ctuarium idoneum, & non per eundem
Capitaneum, & pro parte Baronis op-
poneretur, dictam Terram eſſe focula-
riorum triginta tantum, & fuiſſe diffici-
le venire Capitaneum, & Actuarium pro
exercitio iuriſdictionis, cum non vale-
tẽt ex emolumẽtis viuere, & propterea
permittendum eſſe, nè dicta Terra re-
maneret abſque Officiali, mediante de-
creto *Præſidis* de Franchis tunc Regij
Conſiliarij, & cauſæ Commiſsarij exti-
tit prouiſum, quod Magnificus Baro de-
ſtinare debeat Actuarium, qui ſit in loco,
vt in proceſsu grauaminum dictæ Ter-
ræ fol.24.in Banca de Felice.
Sed non grauabor reportare, quod
idem *Trentacinq.cit.reſol. 1.* ad regulam
illam, quod Iudices non poſsunt acta
ſcribere, reponit tres declarationes.
13 Dicit enim primò, non procedere in
his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis,
nam in his quoque poteſt eſse Iudex, &
Notarius *Bar.in d §.ſane Anto. de Butr.*
& Abb in dict.capit ex literis,tradit Dec.
in conſ.42. Hinc eſt quod *Alber.in l. con-*
ſul.ff.de adoption. dicit quod ſiunt aliqui
Notarij, & Iudices, qui inſtrumenta cõ-
ficiunt tamquam Notarij, & authorita-
tem impartiuntur tanquam iudices, &
14 *Innoc.in cap.cum à Nobis de teſtib.* con-
cludit, quod de iure communi Notarij
dicuntur iudices, & quod ſimiliter habẽt
voluntariã iuriſdictionem, cuius vigore
præcipiunt guarentigiam; Declara pro-
15 cedere quando de commodo eius non
agitur, aliud .n. eſſet ſi de ſua vtilitate
tractaretur, *Bar.in dict.l.ſi conſul.et Dec.*
in dict.conſ.42. vndè infert, quod Nota-
rius cauſæ poteſt deputari ad officium
receptionis teſtium, & ſic vti duplici of-
ficio in eadẽ cauſa, ideſt vt deputetur tã-
quã nudus miniſter in receptione teſtiũ,
itaut non efficiatur iudex, vt puta, quia
examinatis articulis, & interrogatorijs,
& approbatis pſonis teſtiũ p iudicẽ ſit

commiſſio Notario ſuper receptione
quo caſu ſit propriè examinator &
non iudex vt *notant gloſ.in clem.vnic.de
officio delegat.* & iſtud poteſt fieri, quia
dicto caſu Notarius non habet officiũ
contentioſum quamuis dicat hanc con-
cluſionem non habere locum quando
17 in receptione Notarius ſit iudex, vt
quia habet examinare capitula interro-
gatoria arctare & compellere ſeu pu-
nire teſtes *dict. Clem. vnica cum gloſ.*
Item conteſtari & alia facere quæ iudi-
18 cialem iuriſdictionem requirunt nam
tunc no n poteſt facere & fungi dupli-
ci officio *Ruin in conſ.149. num. 11. &
12.vol. 5. & Dec.in dicto cap. quoniam
contra num.44.*
19 Secũdo annuit non præcedere in cau-
ſis breuioribus quæ poſſunt agitari ſine
ſcriptis *vt in authent.niſi breues cod.de
ſentent ex princ. recitand.* nam tunc iu-
20 dici creditur & eius ſcripturæ, ita decla-
rat *Bartol.in dict. §. ſane quem ſequitur
Abb.in dict.cap.ex litteris num. 11.* vbi
dicit eſſe ſingulariter notandum pro iſtis
Vicariis Caſtrorum qui etiam ſeribunt
acta vt in iſtis modicis eorum ſcripturis
credatur, etiam si alias non ſint Nota-
rij & in hoc caſu loquitur *Bart. in l.
comperimus num.3.cap.de proxim.ſacror.
ſerin.lib.12.*
12 Tertio firmat non procedere in his
quæ fiunt in Iudice non in forma Iudicij
quia nihil tunc repugnat quo minus
iudex ſcribere poſſit, *Giul. de Cun. &
Bartol.in d. §. ſanè*, ſequitur *Dec. in
conſ.42. num. 5. in verſic. ſecus eſt*. Et
hine eſt, quòd litteras teſtimoniales
ipſemet Iudex poteſt ſcribere, *l.Diuus
ff.de offic.Præſid.& l. ſi publicanus . §.1.
ff.de public.*

SVMMARIVM.

1 *Capituli Regni quia de non ordinã-
dis diſpoſitio recenſetur.*
2 *Iudices Baiulorum habent Iuriſdi-
ctionem, & non dicuntur aſſeſſo-
res baiulorum, ſed dicuntur Iudi-
ces.*
3 *Baiuli vnà cum eorum Iudicibus
debent proferre ſententias, Baiulis
præſentibus, aliàs non valet.*
4 *Baiulus abſque licentia Iudicis non
poteſt exequi.*
5 *Baiulus abſque Iudice non poteſt fa-
cere mandata.*
6 *Baiulus, & eius Iudex habent Iu-
riſdictionem ſimul.*
7 *Baiulatio ſi exerceatur abſque Iudi-
cibus Vaſſalli grauantur.*
8 *Baiuli tenentur habere Iudices, &
cum eorum voto iudicare, vbi re-
quiritur cauſæ cognitio, & num.
9.vbi ita iudicatum refertur.*
10 *Baiulus non tenetur tenere aſſeſſo-
rem, & Iudicem ordinarium, ſed
ſufficit cauſas expediri per baiu-
lum cum voto conſultoris.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones faciunt exercere baiulationem abſque Iudicibus Annalibus.

GRAVAMEN LXXXVIII.

1 INter cœtera contenta *in cap. Regni
quia de non ordinandis Vicarijs eſt*,
quod huius Regni noſtri fideles per Iu-
ſticiarios & Baiulos, ac Iudices proue
conſuetum eſt hactenus regantur fide-
liter, & ſalubriter gubernentur, *vbi Ni-
ger in comen num.5.* annuit iſtum textum
facere pro eo quod dicit *Allit. in Con-
ſtit: Regni cum noua col.2.notal.3.& col.
2 fin.in fin.* quod Iudices Baiulorum ha-
bent iuriſdictionem, & non dicuntur
Aſſeſſores Baiulorum ſed dicuntur Iudi-
ces, vt *ibi per Gloſ.* & ideo infert *Af-
flict.ibi* Baiulos vna cum Iudicibus de-
3 bere proferre ſententias, & debere eſſe
ipſos Baiulos præſentes alias ſenten-
tiam non valere.
4 Nec Baiuols poſſe exequi abſque li-
centia Iudicum ſcribit *Sebaſt.de Neap in
Conſuet.Incip.Baiulus in gloſ. in verbo
Iudicum.*
5 Nec Baiulos abſque Iudice poſſe fa-
cere mandata tutatur *Niger loco cit.
num.*

num. 16. dicens omnes habere Iuris
6 dictionem ſimul ponderando textum *in Conſtit. Baiulos, ibi Baiulos, & omnes Iudices, & in Conſtitut. Omnes Baiuli ibi, Omnes Baiuli locorum, & Iudices*.

8 Quare ſi Baiulatio exerceatur abſque Iudicibus vtique Vaſſallorum reſultat grauamen, quia tenentur habere Iudices, & Conſultores, & eum voto ipſorum iudicare, vbi cognitio cauſæ requiritur *Rendella de paſcuis pag. 29. verſic. ad etiam*.

9 Hinc cum Magnifica Vniuerſitas Piſticij granata eſſet, quòd eius Baro exercere faciebat Baiulationem abſque Iudicibus ſuper ea deputatis, qui ſolebant eligi per ipſam Vniuerſitatem duo quotannis, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Cęſare Vitello fuit prouiſum quòd caperetur Informatio, & interim Baiulum debere exercere Iuris dictionem cum Iudicibus Annalibus ſeruata forma Conſtitutionum Capitulorum, & pragm. Regni penes Carum Actuarium in Anno 1567. die 23. Menſis Septembris.

Et ſub die 12. Menſis Iulij 1583. ad inſtantiam Vniuerſitatis Vallis Vitulani reperio prouiſum, viſis Actis per Cōſiliarium Ferdinandum Fornarum quod Baiuli dictæ Terrę procedere debeant in cauſis cum conſilio iudicis pęnès Stellatellum Actuarium vt in proceſſu fol. 431.

Et aliàs ita reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Schalaleonem ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Vici de Montanea, vt in Proceſſu grauaminum dictæ Terrę grauamin. 40. in Banca Figliolæ.

10 Sed non reticeam dicere, hac natus occaſione, per Regiam Cameram Summariæ in cauſa Matthæi Pagani, Baiuli Ciuitatis, & Caſalium Coſentiæ prætendentium illum eſſe obligatum tenere ordinarium Conſultorem fuiſſe iudicatum ſufficere cauſas cum voto Conſultoris decerni, & quòd ſi expenſis dictæ Ciuitatis ordinarius conſultor peteretur eſſe dandum, ſic teſtatur *Capiblanc. in Pragmat. 3. num. 229. de Baron tom. 1.* dicens *Pragmat. 8. num. 370 part. 1.* de eadem re loquendo, non aſtringi tenere Conſultorem exterum aſſidentem, ſed ſat eſſe tenere vnum de Terra, vel extraneum, ſed non aſſidentem, ſicque fuit deciſum per Collaterale Conſilium eade ratione, quia tale Officium erat ibi tenue, refer nouiſſime *Thor. in compend. deciſ. Regni in verbo Baiulus tom 2.*

SVMMARIVM.

1 *Baro non poteſt impedire ne à Curia baiulationis poſſit appellari ad Ordinarium Capitaneum, vbi ita Iudicatum, & quòd Capitaneus iuſtitiam faciat in appellationibus à baiulis, num. 2.*

3 *A baiulo appellatur ad Capitaneum in terris Baronum, & quare id ſit num 8. 9. & 10. Quid ſi Baro non habeat cauſas appellationum, vt num. 4. & à Capitaneo ad Iudicē ſecundarum cauſarum, ſi illum Baro habeat, num. 5. & quid in terris demanialibus à Baiulo appellatur ad Regium Secretum, vt num. 21.*

7 *Capitaneus Baronis quomodo procedat in cauſis baiulationis.*

9 *Marinus Frezza in ratione quare Capitanei Baronum ſint Iudices appellationum, refellitur à Capiblanco, eius opinioni adhæret Vincentius de Franchis, num. 10. refertur ad illam rem Afflict. ſenten. num. 17. Rendellę ſentent. num. 18 vbi fusè ratio approbatur.*

11 *Barones non ſe intromittunt in Iuriſdictionibus, ſed Capitanei ab eis deſtinati, & num. 19. vide num. 13. in cauſis baiulationis.*

12 *Baiuli ſententia, & Capitanei ad quem appellatum fuit putatur prima cauſa reſpectu ſecundarum cauſarum, ſi baro eas habeat.*

14 *Conſuetudo appellandi ab Epiſcopi Officialibus ad Epiſcopum non valet.*

15 *Officialis Epiſcopi an ſit Iudex, vel ſit vti aſſeſſor Epiſcopi loco, & n. 16.*

AR-

ARGVMENVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones impediunt, nè à Curia Baiulationis poſſint appellare ad ordinarium Capitaneum.

GRAVAMEN LXXXIX.

1 CVm conqueſta eſſet Nobilis Vniuerſitas Piſticij quòd Matthęus de Comite Vtilis Baro dictæ Terræ ordinauerat ſuo Capitaneo pro regenda iuſtitia deſtinato, ne ſe intromitteret in appellationibus, quas Ciues faciebant ſentientes ſe grauatos à Curia Baiulationis eiuſdem Terræ, ob quod Capitaneus audire illos nolebat, & ideo non habendo, ad quem recurrere, erant coacti iniuſtè ſoluere quamlibet extorſionem, mediante decreto interpoſito per Regium Conſiliarium Cæſarem Vitelliam ſub die 23. Menſis Septembris de Anno 1567. fuit prouiſum eſſe capiendam Informationem, & interim Magnificum Baronē debere abſtinere, De Caro Actorum Magiſtro.

2 Et ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Pratæ die 6. Menſis Octobris 1578. per Conſiliarium Theodorum Commiſſarium fuit decretum, quòd Magnificus Capitaneus dictæ Terræ recognoſcat de grauaminibus illatis, & quæ inferuntur per Baiulos, & eius Iudices, & ſuper eis iuſtitiam faciat, vt in proceſſu fol. 184.

3 Stat enim communi calculo receptum, & in viridi obſeruantia viget praxis à Baiulo appellari ad Capitaneum in Terris Baronum, vt in *Conſtit. Regni, Officiorum periculoſa*, & ibi *Gloſ. in verſic. ad requiſitionem*, & ibi etiam *Andr.* notat, appellari à Baiulo iniuſtè grauante ad Capitaneum Baronalem, quā-

4 uis Baro non habeat cauſas appellationum, *Frecc de ſubfeud. Authorit. 16. præſes de Franch. deciſ. 511 à num. 1. Capiblanc. in pragm 8 part. 1. num. 179. de*

5 *Baron. tom. 1.* vbi etiam quòd datur ius appellationis ad Capitaneum, & deindè ad Iudicem ſecundarum ſi Baro habeat ſecundas cauſas, nouiſſimè *Rendell. in tract. de paſcuis tit. de Baronum Paſcuis Pag. mihi 104. verſic. Appellatur*, qui cum fusè circa id loquatur, volui pro lectoris commoditate illius verba adamuſſim reponere & ſunt, quæ ſequuntur.

Appellatur autem à Baiulo iniuſtè grauante ad Capitaneum Baronalem, quamuis Baro non habeat cauſas appellationum, quæ regulariter reſident penès Regem, quia ita eſt conſtitutum in Regno, *not. Andr. per illum textum in Conſtitut. Officiorum periculoſa*.

7 Eoque caſu Baro, ſiue eius Capitaneus dicitur in iſtis cauſis Baiulationis procedere vti Principis Delegatus, non vt ordinarius, vel ſi vt ordinarius ex ſpeciali prouidētia dict. legis Regni, non tamen vt Iudex ſecundarum cauſarum, ſi eas nō habet à Rege, vt poſt *And.* ibi declarat *Frecc. de ſubſeud. auth.* 16.

8 Rationem ſtatuti, quò ad hoc dictum de appellatione à Baiulo ad Capitaneum opinatur *Freccia* ex modicitate cauſarum, & ſummarum, quæ tractantur, & deciduntur in Curia Baiulationis pro euitandis ſumptibus, & expenſis, ſi haberetur recurſus ad Iuſtitiarium Prouinciæ, de quo in ſtabulo de tarenis quinque, vel de porcello.

9 Quam rationem pungit *Capiblanc. dict. Pragmat.* 8. *num.* 88. Ex quo inquit, in Curia Baiulorum omnes cauſæ ciuiles maximæ ſummæ poſſunt agitari, nec inuenta differētia probabili ratione id euenire dicit ex dicta *Conſtit. Regni*.

10 *Vincent. de Franch. deciſ.* 511. *num.* 2. adhęret rationi *Frecciæ*, & in idem citat *Foller.* ſcilicet hoc cauſari ex modicitate cauſarum reaſſumens articulum, quod à Decretis Baiulorum appellatur ad Baronem in cuius locum hodie, inquit ipſe, ex prouiſionibus, quas in dies facimus, vt Barones non ſe intromittant

tant in exercitio iuriſdictionis appellatur ad Capitaneum, allegat *Afflict. Capyc. & Nigrum concordantes Gloſæ in ea Conſtitut. Officiorum periculoſa*.

Per quos & aduertitur, quòd licèt Capitaneus Baronis videatur
12 Iudex appellationis ſententiæ latæ per Baiulum, tamen reputatur prima cauſa reſpectu ſecundæ, ſi fortè Baro habet priuilegium primarum cauſarum, & ſecūdarum cauſarum, ideò à Capitaneo, qui iudicat per Baiulum, confirmando, vel infirmando appellandum eſt ad Iudicē ſecundarum, ergo vnà cenſetur, eademque cauſa Baiulationis Curiæ & Capitanei, quaſi non ſit Iudicij variatio in iſtis modicis.

13 Verum non eſt propter hæc dicta reſoluta difficultas, quin magis augetur, quia *Gloſ.* ibi plus dicit, quòd à ſententia Baiuli, & Iudicis Terræ Baronis appellatur ad Baronem, & ſic videtur Baro habere appellationum cauſas à Iudicibus ſuæ Terræ, etiam ſi ad ipſum non pertineat ex ſpeciali conceſſione ſecūdæ cauſæ appellationum, ideò *Andr.* aliam rationem conſiderat à communi iure deductam, quia (inquit) Baro eſt Dominus, & Iudex ordinarius Vaſſallorum, & ſicut à Iudice dato appellatur ad eū, qui dedit, *D. quis & à quo appell. l.* 1. ita eſt Baro dans Iudicem, & Baiulum ad Vniuerſitatem cauſarum, & nè obſtet, quod de Epiſcopo habetur, & eius Vicario, quorum vnum eſt Auditorium, ideo nō
14 valere conſuetudinem appellandi ab Officiali Epiſcopi ad ſuum Epiſcopum, in *capit. non putamus de conſuetud. in 6. Andreas* reſpondet diuerſificando Epiſcopum à Barone, quòd Officialis Epiſcopi non
15 eſt Iudex, imò ſicut aſſeſſor loco Epiſcopi.

16 Quod dictum improbat *Afflict.* probatque Vicarium Epiſcopi eſſe Iudicem, verùm eſſe idem cum Epiſcopo, propterea ad eum non appellari, Baro verò facit Baiulum Iudicem & Actorum Magiſtrum Notarium à Rege creatum, & non eſſe idem Tribunal, ideò infert *Afflict.* appellarur à Baiuli ſententia ad Baronem, per *dict. l.* 1. *quis, & à quo appell.*

Ego cogitandam puto, quòd in
11 *dict. Conſtitut. Officiorum*, nec verbum eſt de Barone, & Baiulis Baronalibus, ſed de demanijs Regijs, vbi Magiſter Camerarius, ſeu Regius ſecretus eſt Iudex competens Baiulorum, eſt tamen verum, quòd *gloſ. ver. ad requiſitionem* infert ad determinationem huius quæſtionis, *verſ. ex hoc videtur*, ſcilicèt quòd à ſententia Baiuli, & Iudicis Terræ Baronis appellatur ad Baronē, & ex cōparitione, quā pręmiſit de Iuriſdictione Camerarij ad Baiulū, vt in eius defectū iudicet etiā in principali negotio, vt eſt *gloſ. præcedens verſ. pro iuriſdictione ſua* dicit ſic, *licèt ſuā ceſſerit Baiulo, non tamen eam à ſe pęnitus abdicauit*, vt *de Officio Præſid. l. legatus*, & ſicut dicitur de poteſtate tranſacta in Principem à populo Romano, & videtur *dict. Gloſ.* non tantum in Baiulo dicere, ſed in Iudice Terræ Baronis, vt ab eis ad Baronem appelletur, qui non omnino à ſe ipſo iuriſdictionem abdicauit, intelligendo eandem eſſe cauſę inſtantiā, non ſecundam.

Quia verò in Iudice per leges
19 Regni aliud eſt conſtitutum, cùm teneatur Baro omnem iuriſdictionem in iudicem transferre, quem elegit, probat *Dominus Rouitus in Pragmat. quinta de Baron.* & ibi latius *Capiblanc. Muſcatell. in practic. Sacr. Conſil. 2. part. gloſ. comm. petentes*,

tes, *num.60.* per ipſius Iudicis ſententiam, prima inſtantia finita meritò non ad Baronem eumdum eſt, ſed ad Iudicem ſecundæ inſtantiæ.

In Baiulo autem Baronali, cum non ſit aliud ordinatum,& id quod poterat Baro, poſſit eius Iudex, & ſit eadem inſtantia, ſecundùm ſenſum *Gloſſæ*, nimirum ſi procedit, quod ipſa dicit.

Eoque magis hęc de Baiulo in Terra Baronis vſu recepta animad-
20 uertimus. Nam cùm omnium cauſarum ciuilium cum mero, & mixto Imperio cognitio ſit Iudicis Baronalis, veriſſimũ eſt quod *Freccia*, *& alij* teſtantur de modicis adiri ad Curiam Baiularem, vt ſunt damna, ſiue iniuriæ illatæ, & ruſticorum differentiæ ceterus, quas ad Baiulos ijdem Capitanei Baronales remittunt, diſtinctis igitur Baronalibus à demanialibus cauſarum inſtantijs, & Regni vſu in officiorum commiſſionibus omnia videntur plana ni fallor; attendi namque conſuetudinem in appellatione ab inferioribus Officialibus ad committentem interponenda eſt, *cap. 3. §. 1. de appellat. in 6.*

21 A Curia autem Baiulationis locorum Demanialium appellari ad Regium Secretum *ex Conſtitut. Regni, Officiorum pericnloſa*, *& ibi gloſ. & Scribent.* probat allegatus *Rendell. in eod. tractat. de paſcuis pag. 29 cap. 12.* |*in fine*, quod ego in nonnulllis partibus vidi ſeruari.

SVMMARIVM.

1 *Pandectę diriſtuum ad quem finem affigantur.*
2 *Pandectæ diriſtuum in Supporticu ingreſſus Ianuæ Tribunalium huius Ciuitatis affigi mandatæ per D. Franciſcum de Alarcon Viſitatorem Generalem.*
3 *Vaſſalli grauantur, ſi Baro, & eius Officiales non permittant Pandectas ſtare affixas in loco publico, in quo debet regi Curia.*
4 *Baiuli tenentur tenere Capitula affixa in loco publico.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Pandectæ Iurium, & Dirictuum ſpectantium ad Officiales, & Capitula Baiulationum non teneantur affixa in loco publico, vel in quo regitur Curia.

GRAVAMEN XC.

1 AD euitandas fraudes fieri ſolitas, vel quæ fieri poſſent in materia ſolutionis Dirictuum, & Iurium ſpectantium ad locorum Capitaneos, Iudices, & Actuarios, eſt ſatis bonum adhibere medicinam, & Theriacam affixionis Pandectarum, & Capitulorũ Baiulationum, ad finem ex lectura ipſarum poſſent litigantes ſe regulare, vnde meritò ſic videmus practicari in Regia Cancellaria huius Ciuitatis.

2 Quod ſatis agnoſcens iuſtum annis elapſis Integerrimus Eques Dominus D. Franciſcus de Alarcon Viſitator Generalis deſtinatus à Catholica Maieſtate in hoc Regno, meritò in Supporticu Supremorum Regiorum Tribunalium huius Ciuitatis mandauit litteris in lapideis marmoribus inſculptis huiuſmodi reponi, vt in ingreſſu Supportici Cortilis Tribunaliũ apertè cernitur.

3 Quare grauarentur Vaſſalli, ſi Barones, vel Officiales non permittant Pandectas, & Capitulationes Baiulationum ſtare affixas in loco publico, vel in quo regi ſolet Curia.

4 Hinc cùm pro parte Terræ Montis Fuſcoli eſſet præſentata comparitio in Sacro Regio Conſilio, eo quia Baiulus dictæ Terræ non tenebat affixa Capitula in loco publico, ob quod inſtabatur ad finem euitandi, nè dictus Baiulus ad ſuum arbitrium exigeret iura ſibi ſpectantia, die 10. Menſis Ianuarij 1566. exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Ludouico Quadra extitit decretum, Capitula eſſe tenenda affixa in publico

brico penès de Felice Actuarium.

Sicque reminiſcor non vna vice in Prouincia Baſilicatæ vti Iudicem primarum, & ſecundarum cauſarum diuerſorum locorum relaxaſſe prouiſiones eximium Iureconſultum Dominum Genitorem meum Io. Dominicum Nouarium.

SVMMARIVM.

1 *Officialis grauat Vaſſallos, ſi præſentatis prouiſionibus Superioris, vult decernere, quòd obſeruentur prouiſiones, vt exigat directus, & num. 2. & 3. vbi refertur iudicatum, quòd nihil exigatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro executione prouiſionum Superiorum Tribunalium Capitanei locorum, ſiue alij Officiales interponunt Decreta, & exigunt illorum Directus à partibus.

GRAVAMEN XCI.

1 IN dies accidit, quòd ſubditi grauati à Baronibus, vel eorum Officialibus ob aliquam cauſam coguntur adire ſuperiora Tribunalia, a quibus obtinent prouiſiones ſalutares, & neceſſarias directas eiſdem Officialibus, vt aliquid agant, vel ſic faciant, aut excarcerent, & ſimilia, ob quod & ipſi prætendunt interponere Decreta ſuper obſeruatione dictarum prouiſionum, & exigere directus, nec aduertunt non licere, & proinde grauare Vaſſallos, cùm eorum munus ſit ſimpliciter obedire, & iniuncta a Superioribus executioni demandare.

2 Hinc cùm Vniuerſitas Terræ Pratæ ſe grauaſſet, quòd de Decretis & prouiſionibus, quæ expediebantur ab eorum Regio Conſiliario Commiſſario deſtinato, vel à Magna Curia Vicariæ aut ab altero Tribunali Regio, quod aliquid fieret Capitaneus intendebat interponere aliud decretũ pro obſeruantia, & executione, & Directus, expetebat mediante decreto Præſidis Vincentij de Franchis tunc Conſiliarij de Anno 1572. extitit prouiſum, vt præſentatis prouiſionibus Sacri Conſilij, vel Magnæ Curiæ Vicariæ ſuper ipſarum executione Magnificus Capitaneus aliquod Decretum minimè interponat, ſed illas iuxta eorum continentiam, & tenorem executioni demandet.

3 Et aliàs ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Vici de Mõtanea per eundem D. de Franchis cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, quòd Magnificus Capitaneus, & Actuarius Terræ Vici pro intimationibus, & præſẽtationibus Regiarum prouiſionum nihil exigant, ſed illas obſeruet abſque aliqua decreti interpoſitione, vt in proceſſu grauaminũ dictæ Terræ fol. 749. in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatis, & Procuratoribus partium præmittendum eſt replicare in dorſo ſcripturarum, & pro replicatione nihil ſolui debet Actuarijs, niſi pro prima comparitione. quòd ſi ſecùs fiat grauantur Vaſſalli, vt num. 2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur reſpondere in calce ſcripturarum, & comparitionum, quæ ſibi intimantur, ſed cogantur conficere comparitionem ſeparatim.

GRAVAMEN XCII.

1 VIget Praxis in omnibus Tribunalibus Regni, vt in dorſo Scripturarum notificatarum reſpondeatur, & excipiatur.

Hinc

2 Hinc iuridicè cùm Vniuerſitas Ciuitatis Boiani conquereretur de Actuarijs, eo quia, quando dabant Iuratis Scripturas notificandas, prohibebant nè facerent in dorſo, & in calce illarum reſpondere ab Aduocatis, & procuratoribus partium, ad finem vt deinde ſeparatim cum ſpeciali comparitione cogerentur reſpondere, ob quod eis intrabat carolenus pro præſentatione, per Vincentium de Franchis Regium Conſiliarium cauſæ Commiſſarium die 16. Maij 1573 fuit prouiſum, quòd Actuarius permictat fieri tales replicationes, & quod eis nihil ſoluatur vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Ciuitatis fol. 544. à tergo in Banca Galterij nunc delicto.

Et ita pariter reperio prouiſum ad fauorem vniuerſitatis Terræ Pratæ in Anno 1578. per Regium Conſiliarium Cæſarem Vitellium Commiſſarium, per quem fuit ordinatum Actuario vt permitteret fieri replicationes, & pro eis nihil ſoluatur præterquam in prima comparitione vt in proceſſu grauaminũ dictæ Terræ fol. 576.

Quare in Vaſſallorum grauamen redundaret, vbi prohiberentur reſpondere in calce ſcripturarum, & comparitionum, quæ ſibi intimantur, ſed cogerentur conficere comparitionem ſeparatim, prout & ſic conſului, dum caſus ex facto accidiſſet in Ciuitate Vici.

SVMMARIVM.

1 *Decretum, quòd intimetur parti, & pro replicationibus nihil ſoluitur, ita deciſum.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi pro prouiſionibus quòd intimetur parti, aut pro replicationibus, & reſponſionibus aliquid ſoluere mandentur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro qualibet prouiſione, quòd intimetur parti, & Replichis factis in ſcripturis intimatis cogantur ſoluere aliquid Actuario.

GRAVAMEN XCIII.

1 VNiuerſitas, & Homines Terræ Ieſualdi grauabantur, quia Officiales dictæ Terræ cogebant Ciues illius, & Reos conuentos ad ſoluenda Magiſtro Actorum grana quinque pro qualibet prouiſione, quòd intimetur parti, & replicatione in qualibet comparitione, vel Scriptura.

Et facta Relatione in Sacro Regio Conſilio de hoc per D. Regium tunc Cõſiliarium Vincentium de Franchis cauſæ Commiſſarium die 10. Iulij 1566. Decreto ipſius Sac. Reg Conſilij prouiſum eſt, quòd pro prouiſione, quòd intimetur parti, & replicationes, & comparitiones, quæ fiunt hinc inde nihil exigatur, præterquam pro prima prouiſione, quæ fit in prima petitione Actoris pro qua ſolui debere grana quinque mandatum eſt, ita quidem patet in copia Decreti præſentata in proceſſu grauaminum Terræ Sciniani contra Ducem prædictæ Terræ Vtilem Dominum fol. 504. in Banca Io. Baptiſtæ de Mondellis, & ad fauorem Terræ S. Gregorij in Banca Iubeni.

Et quòd de comparitionibus, quæ fiunt per viam replicationis, nihil exigi debeat prouiſum aliàs reperio ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Valuæ, vt apud eumdem de Mondellis Actuariũ.

2 Vnde attenta ſupradicta deciſione Sacri Regij Conſilij, grauamen erit, ſi Vaſſalli cogantur aliquid Actuario ſoluere pro qualibet prouiſione, quòd intimetur parti, vel pro reſponſionibus, & replichis factis in ſcripturis currẽtibus & notificatis.

SVMMARIVM.

1 *Diri*ć*tus ſoluendi pro literis exe-toriolibus taxantur, & ſi vltra taxam exigantur Vaſſalli grauantur, num. 2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro litteris executorialibus vltra vnciam ſupra cogantur ſoluere pluſquàm carolenos quatuor, & infra vnciam vltra Auguſtale pluſquàm grana decem.

GRAVAMEN XCIV.

AD Inſtantiam eiuſdem Vniuerſitatis Icitualdi fuit propoſitum grauamen in Sacro Regio Conſilio, qualiter Ciues dictæ Terræ aſtringebantur ad ſoluendos nunc duos, nunc tres, & aliàs quatuor, & quinque carolenos pro literis executorialibus, & vbi ſumma debiti nõ excedebat duos Auguſtales talem ſummã Officiales ſoluere faciebãt; Vnde facta relatione in eodem Sacro Regio Conſilio per cauſæ Commiſſarium D. Vincentium de Franchis die 10. Iulij 1566. fuit prouiſum quòd capiatur informatio, & interim pro litte-
1 ris executorialibus, quæ expediantur infra Auguſtale, & pro vno Auguſtale ſoluantur grana quinque tantùm; infra vnciam vltra Auguſtale grana decem, & vltra vnciam ſit quæuis ſumma tareni duo penès Cæſareum Secretarium, ita vidi ex copia Decreti præſentata in proceſſu Terræ Siciniani contra Illuſtr. Ducem dictæ Terræ, fol. 504.
2 Quare grauamen erit, ſi vltra hic relata pro litteris executorialibus ſoluere teneantur Vaſſalli.

SVMMARIVM.

1 *Pro decretis interlocutorijs nihil ſoluitur, niſi habeant vim ſententiæ diffinitiuæ, & requirant cauſæ cognitionem.*

2 *Interloquutio non eſt neceſſaria, ſed per proceſſum ad vlteriora debet tranſgredi.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſuper Interlocutorijs Replicatorum per partes litigantes cogantur ſoluere aliquos diri*ć*tus Officialibus.

GRAVAMEN XCV.

1 COmparuit in Sacro Regio Conſilio, & coram olim Regio Conſiliario Vincentio de Franchis bonæ memoriæ deinde eiuſdem ſupremi Tribunalis Præſidè, Procurator Vniuerſitatis & Hominum Ciuitatis Litterarum aſſerendo, quòd Magnifici Capitaneus, Iudex, & Actuarius dictæ Ciuitatis in cauſis vertentibus in dicta Curia faciebant decreta inter locutoria in omnibus inſtantijs, & incidentibus, & prouocabant partes ad faciendas nonnullas replicationes, & tam de dictis replicationibus, quàm de dictis interlocutorijs decretis ſolutionem diri*ć*tuum recipiebant, & ad illos ſoluendos partes cogebãt, ob quod ſentientes ſe grauatos opportunum remedium querebant, & die 13. Menſis Septembris 1582. viſis actis per dictum Dom. Commiſſariũ fuit prouiſum, quòd de interlocutorijs non habentibus vim diffinitiui, nec non requirentibus cauſæ cognitionem nihil exigatur apud Actuarium de Ferrarijs.

Quare attento tenore huius Decreti poteſt quidem inferri grauari Vaſſallos ſi de interlocutorijs decretis replicatorum per partes Officiales aliquid exigant, quando non habent vim diffinitiui, nec cauſæ cognitionem requirunt, prout ſic reperio prouiſum ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Pratæ tribus vici-

bus per Regium Conſiliarium Cæſarem Vitellium in Anno, 1578.

Inde reſpuenda eſt conſuetudo, ſiue potius corruptela, quam pro cautela habent officiales in quolibet incidenti, interponendi decreta accipiendi gratia quadrinos, vt multoties vidi ſeruatum.

Potius, inquam, dicitur extorſio, quàm diri&tum receptio, quoniam vbi cauſæ cognitio nonrequiritur, nec interlocutio eſt neceſſaria, ſed per proceſſum ad vlteriora illa debent tranſgredi.

SVMMARIVM.

1 *Curia ſecundarum cauſarum debet ſe regulare iuxta ſtylum curiæ primarum cauſarum.*

2 *Curia primarum, & ſecundarum cauſarum conſtituunt vnum & idem tribunal.*

3 *Iudex ſecundarum cauſarum grauat ſubditos ſi augeat diri&tus qui ſolui ſolent in Curia primarum cauſarum, ſed exigere debet iuxta ſtylum Iudicis, & Curię primarum cauſarum, & non poteſt exigere duplicatos.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere duplicatum Ius, ſiue duplicatos Diri&tus pro A&tis quæ fiunt in Curia ſecundarum cauſarum, quàm quæ ſoluuntur in Curia primarum.

GRAVAMEN XCVI.

1 CVria Baronalis ſecundarum cauſarum debet ſe regulare iuxta ſtilum Curiæ primarum, cùm vnum, & idem Tribunal conſtituant, vt probant *Reg. de Ponte in tra&tat. de poteſtat. Pro. reg. in Rubric. de diuerſ. prouiſ. fieri ſolit. tit. de Donat & expenſ. num. 18. & Reg. Tapia in oper. Iur. Regni in Conſtitut. Ea, quæ ad decus num. 42.* & proinde

3 diri&tus qui in illa ſolui ſolent, & Iudex ſecundarum accipere poteſt, nec augere valet aliàs grauaret.

Hinc cùm pro parte Vniuerſitatis Sancti Erami eſſet porre&tum grauamen in Sacro Regio Conſilio contra Iudicem ſecundarum cauſarum di&tæ Terræ prætendentem exigere pro omnibus a&tis faciendis coram ipſo duplicatos diri&tus, eorum qui ſoluebantur in Curia primarum, fuit ideo prouiſum per Regium Conſiliarium Vitellium cauſæ Commiſſarium vt abſtineret, penès de Mondellis A&torum Magiſtrum.

Vnde meritò aliquibus vicibus vti Regius Miniſter fui pronus relaxare prouiſiones Auditorem ſecundarum cauſarum non debere alterare pande&tam Curiæ primarum, ſed ſecundùm illius tramites eſſe regulandum, & proinde ſubditos litigantes non poſſe aſtringi ad ſoluendam maiorem quantitatem diri&tuum illorum, qui ſolui ſolent in Curia Capitanei.

SVMMARIVM.

1 *Vnicum ſalarium debetur pro vno decreto, quamuis ſint plures in eo deſcripti & inquiſiti, declara vt num. 4.*

2 *A&tuarij exigentes ſportulas immoderatas committunt crimen concuſſionis, & num. 3. vbi pœna eſt arbitraria, etiam à ſponte dantibus.*

5 *Ioannes Iacobus Annichinus allegatur in tra&tat. de preuent. inſtrum.*

6 *Fideiuſſio vnica ſufficit pluribus Reis debendi preuenientibus, nec tot debent exigi, quot ſunt preuentorum perſonę.*

7 *Vaſſalli grauantur, ſi plures inquiſiti pro eadem cauſa non permittatur*

tantur coniunctim facere defenſiones, ſed ſeparatim, & diſiunctim.

8 *Pluribus inquiſitis de vno delicto, vnicus ſit proceſſus, non plures.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere plures Dirictus pro vno Decreto ſub prætextu, quòd ſint plures in eo deſcripti, vel cogantur ſeparatim facere defenſiones, ſi ſint plures inquiſiti pro eadem cauſa in eodem tempore non obſtante quòd defenſiones vnius, aliorum importent defenſionem.

GRAVAMEN XCVII.

PAtiuntur Vtiles Terrarum Domini ſub prætextu, quòd plures correi ſint nominati in Decreto plures diri-ctus debeant ſoluere eorum Actuarijs, & Officialibus, & certè in hoc Vaſſallos grauant.

1 Siquidem vnicum ſalarium debet haberi pro vno decreto, quamuis ſint plures inquiſiti in eo deſcripti, *Reg. Rouit. in pragmat. 38. num. 5. ſub Rubric. de Offic. Magiſtr. Iuſtitiar.* refert, & ſequitur nouiſſimè *Danza in ſuo tract. de pugna Doctorum, prælio Iudic. & Victoria Aduocatorum tit. de Officio Actuarij num. 12.* dicens *num. 11.* Actuarios exigentes ſportulas immoderatas, vel vltra taxam crimen concuſſionis committere ex *textu in cap. ſtatutum §. Notarium in verbo Metas rationis in gloſ.*

3 *de Reſcript. in 6.* & pęnam eſſe arbitrariam etiam à ſponte dantibus, videndus *idem in eodem opere tit. de Officialibus in* [illegible] *cap. 8. num. 26.* vbi repetit quòd ſi plures de vno decreto continentur, non exigitur, ac ſi à pluribus decretum exigi debuiſſet, & teſtatur ſe numquã hoc permiſiſſe, ſed ab Actuarijs exigendum curaſſe vnicum decretũ, etiamſi decretum prædictũ contineret plures in-

4 quiſitos (addendo tamen) dummodo vnum caput comprehendat id quod la-

5 tiſſime probauit *Ioannes Iacobus Anniechinus in tract. at.* quem vidi ad pennam *de præuentione Inſtrumentaria, ac de rectis aduerſus Inſtrumenta præuent.*

6 *de ratione tit. de ſatiſdatione præuentorum quæſtione 9.* in qua agit pluribus correis debendi præuenientibus vnicam ſufficere fideiuſſionem requiſitam à præuentoribus per *Pragmaticam malitijs de præuent. moder.* Et non tot eſſe exigendas, quot ſunt præuentorum perſonæ.

7 Et reſpectu Vniuerſitatis Terræ Mõtis Fuſcoli pro grauamine fuit reputatum in Anno 1565. apud Regium Conſiliarium Quadram cauſæ Commiſſarium contra Marchionem Vici tunc Vtilem Dominum, dum eueniente caſu quòd pro vna eademque cauſa, vno eodemque tempore erant inquiſiti, pręfatus Marchio, & eius Officiales mandabant, quemlibet dictorum inquiſitorum facere debere ſuas defenſiones ſeparatim & diſiunctim non obſtante, quod vna defenſio concerneret omniũ defenſionem, & proinde extitit prouiſum, debere abſtinere, & ad libitum inquiſitis in tali caſu ſeiunctim, & coniunctim defenſiones facere licere.

8 Et ad fauorem Vniuerſitatis Sicinia-ni per tunc Regium Conſiliarium Vincentium de Franchis cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, quòd quando plures inquiruntur de vno delicto, vnus fiat proceſſus, & non plures pęnès de Mond[illegible]is Actuarium.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli non tenentur hoſpitari hoſpites, & foraſterios venientes ad Barones, nec pro eis cubilia, ſiue lectus accommodare quod ſi cogantur, grauantur, num. 2. etiamſi fuerint ſoliti accommodare non cogi poſſunt in futurum.*

4 *Hebrei ſoliti accommodare cubilia pro Concionatoribus non poſſunt*

p[illegible]ſunt [illegible]ogi in futurum.

5 *Vniuerſitas non poteſt cogi accomodare cubilia, & lectus pro Officialibus & Capitaneis locorum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Cubilia cum ſprouerijs, & alijs fornimentis pro ſeruitio Exterorũ, ad domus Baronum accedentium, vel pro Officialium comoditate, qui pro tempore ſunt.

GRAVAMEN XCVIII.

1 NEdum hoſpitari Aduenas, ſeu Foraſterios ad Barones venientes cogi poſſunt Vaſſalli, vt diximus in *Grauam. 146. tom. 1.* Et reperio prouiſum ad fauorem Terræ Pratę pęnès Figlioſam Actuarium. Sed nec pro ſeruitio ipſorum tenentur accomodare cubilia, ſiuè lectus, prout ſic fuit prouiſum per Conſiliarium Polum Commiſſarium deputatum ad fauorem Vniuerſitatis Veggiani contra Ioannem Iacobum Denticem Baronem, qui cùm vellet lectus à Ciuibus, quando foraſterios habebat, fuit ei mediante decreto iniunctum, vt abſtineret, & ſic pariter inter eoſdem fuit prouiſum per Io. Angelum Piſanellum vigore compromiſſi facti à dictis Vaſſallis, & Barone per quem fuit arbitratum, & declaratum, vt quò ad caput dandi lectus, ſeu cubilia cum ſprouerijs, & alijs fornimentis pro hoſpitibus venientibus in Terram Veggiani, quam Capitaneo, ſeu Officiali dictos Homines, & Vniuerſitatem non teneri ad prædicta, ſed eſſe liberos, & immunes, & à præfata præſtatione vlterius non debere moleſtari, quòd laudum decreto Sacri Regij Conſilij fuit mandatum exequi die 24. Menſis Decembris 1549 & firmatum eſt per Conſiliarium Marinum Frecciam pęnès Cęſareum Secretarium.

2 Ita quòd grauamen erit, quando ad illa præſtanda cogerentur Vaſſalli, ſicq; fuit declaratum inſtante Vniuerſitate Terræ Sibaris contra Comitem Vtilem Dominum, vt in proceſſu Grauaminum dictę Terræ in Banca Sarri.

3 Amplia vt quamuis ſoliti ſint dare huiuſmodi lectus, nec in futurum cogi poſſint ex *Marta deciſ. Piſan. 229.* Vbi tutatur Hebreos ſolitos accomodare
4 cubilia Concionatori, non poſſe cogi in futurum ad illa præſtanda, & probat textus in *l. & habet §. hoſpites, ff. precar.*

5 Prout & Vniuerſitatem non poſſe cogi illa præſtare Officialibus ſiue Capitaneiss reperio prouiſum ad fauorem Ciuitatis Boiani contra Vtilem Dominum, exiſtente Commiſſario Vincentio de Franchis tunc Regio Conſiliario, vt in proceſſu grauaminum dictæ Ciuitatis fol. 544. & ita aliàs extitit prouiſum pro Vniuerſitate Terræ Sancti Erami cóntra Marchionem Vtilem Dominũ, qui cogebat ſubditos ad præſtanda huiuſmodi cubilia, & ſuppellectilia officialibus, qui pro tempore erant, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Vitellio 6. Iunij 1585. pęnès de Mondellis Actuarium. Sicque facta relatione in Sacro Regio Conſilio per Conſiliarium de Altomare fuit prouiſum pro Ciuitate Grauinæ contra Illuſtriſſ. Ducem de Anno 1560. pęnès Cæſareum Secretarium Actuario Villalta deinde Sarro.

SVMMARIVM.

1 *Acta tranſmittenda vigore prouiſionum ad Superiores in cauſis appellationum ſunt conſignanda ſoluta mercede partibus.*

2 *Tabellio, ſi mandetur quòd ſoluatur pro traſmittendis actis cauſæ Ciuilis, à qua fuit appellatum ad ſuperiorem Vaſſalli grauantur, ſecus ſi cauſa fuerit criminalis, vt num. 3.*

4 *Tabellio mittendus pro aſportatione Actorum eligi debet in quẽ minus impẽdatur inter eos qui ſunt ęqualiter tuti & idonei*

5 *Illa via capienda eſt, per quam burſa miſerorum ſubditorum minus euacuetur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi copia Actorum cuius tranſmiſſio per Regia Superiora Tribunalia ad eorum inſtantiam fuit ordinata denegetur ipſis cõſignati, ſed Barones vel Officiales ad expenſa ipſorum appellatorum illã cum ſpeciali Tabellione, vulgò (Corriero à poſta) velint mittere.

GRAVAMEN XCIX.

1 QVando contingit appellari a Decretis latis per Curias Baronales, & per Superiora Tribunalia ad quæ fuit appellatum copiam Actorum trãſmitti mandatur vt de iuſtitia prouideri poſſit, virtute prouiſionum Superiorum Tribunalium illa copia debita ſoluta mercede clauſa & ſigillata, vt decet parti eſt conſignanda, nec eſt
2 extorquenda ab appellante pecunia, ſub prætextu mittendi illam ad Iudicem Appellationis cum ſpeciali homine, vulgò (con Corriero a poſta) quòd ſi ſecus agant Barones, vel eorum Officiales vtique grauant, prout pro grauamine id fuit porrectum per Vniuerſitatem Terræ Controni contra eius Baronem, & iuxta ſupradicta obtinuit Decretum per Magnificum cauſæ Cõmiſſarium Petrum Paulum Theodorum Regium Conſiliarium vt in proceſſu in Banca de Ferrarijs.

3 Verùm cùm de hoc pariter conquereretur Magnifica Vniuerſitas Piſtiеij in Sacro Conſilio contra ſuum Baronem, fuit prouiſum, quòd proceſſus ciuiles conſignentur partibus, vel Curſoribus ab eis mittendis, quo verò ad proceſſus criminales tranſmittantur copiæ per perſonas melius viſas Officiali, iuſto ſalario mediante, dummodo ſalarium fuerit promiſſum, vel ſolutum aſportantibus, & tranſmiſſio non retardetur, vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ apud de Felice Actuarium.

Oriri poſſet autem grauamen, quia debendo mittere Tabelliones propriè ad hunc effectum plus impenditur, quàm ſi cum ordinarijs Tabellionibus, vel Procaccijs mitteretur, vnde cùm in præiudicium Vaſſallorum appellantium id redundare videatur, ideo ſubiutrare poteſt grauamen.

5 Capienda eſt enim illa via per quam Burſa miſerorum Subditorum ad poſſibile quantominus poteſt euacuetur.

SVMMARIVM.

1 *Baro pro neceſſitate eius victus poteſt cogere Vaſſallos ad vendendũ niſi tamen Vaſſallis materia non deficeret, vt num. 2.*

3 *Tractæ frumentorum vendi non debent, quando eſt modicum frumentum in Regno.*

4 *Concedendum non eſt quòd aliquis locupletetur cum aliena iactura.*

5 *Qui valuit facere, & non fecit dicitur eſſe in culpa.*

6 *Qui non facit, quæ facere tenetur præſumitur doloſus.*

7 *Qui non facit quod tenetur non recipit quod oportet.*

8 *Barones grauant Vaſſallos ſi vendant propria Victualia vt vtantur illis Ciuium.*

9 *Malitijs eſt occurrendum.*

10 *Malitijs via non eſt aperienda.*

11 *Malitijs non eſt indulgendum.*

12 *Ex ſua malitia quis non debet commodum reportare.*

13 *Ignorantia in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur, fallit in facto proprio, num. 14.*

15 *Scire, & ſcire debere in Iure pariſicantur.*

16 *Ignorãtia ceſſat caſu quo quis diligẽtiã adhibere, & inueſtigare debet.*

17 *Ignorantia non præſumitur in eo, quòd veriſimiliter ſcire debuit.*

18 *Scire tenetur qui inueſtigare tenetur.*

19 *Neſcire quod quis ſcire tenetur eſt ignorantia craſſa, & ſupina.*

20 *Ignorans habetur pro ſciente in his quæ ſcire tenetur.*

21 *Epiſcopus non præſumitur ignorare beneficiorum vacationem.*

22 *Heres cõficiens inuentariũ præſumitur ſcire bonadefuncti, & quare.*

23 *Tutor præſumitur ſcire facta pupilli, cuius bona adminiſtrat.*

24 *Epiſcopus præſumitur ſcire deuolutionem Iuris patronatus.*

25 *Epiſcopus ſemel in anno Eccleſiam viſitare tenetur.*

26 *Epiſcopus præſumitur ſciuiſſe collationem beneficij diù obtemptam ab Inferiore collatore in ſui præiudicium.*

27 *Epiſcopus ex officio tenetur inquirere beneficiorum collationes.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones victualia propria vendant, & deinde accipiant illa quæ pro vſu Ciuium Vniuerſitates conſeruarunt.

GRAVAMEN C.

IVſtum fuit Grauamen porrectum in in Sacro Regio Conſilio pro parte Vniuerſitatis Sibaris contra Comitem Vtilem Dominum dictæ Terræ, qualiter ipſe tempore extremæ penuriæ, & cariſtiæ vendebat, & vendere faciebat Frumenta, Ordea, Legumina, & cętera victualia, & pro ſua commoditate recipiebat pecuniam non retinendo ſufficientem quantitatem pro vſu ſuæ domus, ſuorum ſeruorum, & famulorum, & deinde accipiebat pro victu, & vſu ipſius, & ſupradictorum frumentum, legumina, & alia victualia, quæ procurauerat Vniuerſitas pro comoditate, & vſu Ciuium, ob quod deficiebãt Victualia ipſa Ciuibus, & fame perire quaſi cogebãtur. Inde rationabiliter inſtabatur mandari abſtineri debere dictum Comitem, & prouideri, vt in tali tempore contra voluntatem ipſius Vniuerſitatis Officialium, & Ciuium non cogantur ei dare, neque vendere frumentum, neque legumina dedicara pro victu, & vſu ipſius Vniuerſitatis, Ciuium, vt patet in proceſſu grauaminum dictæ Terræ in Banca Sarni.

1 Licèt enim pro neceſſitate victus proprij Barones poſſint cogere Vaſſallos
ad vendendum, vt in *Pragmat.15. de Baronibus*.

2 Tamen id intelligitur cum grano ſalis, quando ſcilicet Vaſſallis Materia non deficeret ex dictis per *Padill. in l. Praeſes. C. de ſtruct. & aqu. & per Afflict.*
3 *in deciſ. 250.* vbi quòd quando in Regno eſt modicum frumentum non debent vendi tractæ frumentorum, *Viſcont. in conciuſ. Iur. in verbo charitas*, vbi conducentia ad corroborationem cumulat, conducunt tradita per *Nos tom. 1. Grauam. 81. & 143.*

Facit in adiuuamen Grauaminis, quia dum Comes ipſe poterat retinere quãtitatem Victualium pro vſu proprio,
4 & vendendi cauſa, & accipiendi pecuniam non retinuit, videtur voluiſſe locupletari cum aliena iactura, dum deinde Victualibus ab Vniuerſitate procuratis, & conſeruatis pro vſu, & neceſſitate Ciuium, volebat vti, quod non eſt concedendum ad *textum in l. Iure naturæ, ff. de Reg. Iur. Piccard. ad §. ſed naturalia Inſtitut. de Iur. natural. num. 3 Vital de Cambanis in tractat. clauſul. pag mihi 15. num. 11. Vgolin. de Offic. & Poteſt. Epiſcop. cap 18 §. 2. num. 4.*

Et dum retinere poterat de ſuis victualibus, nec retinuit, videtur eſſe in
5 culpa ex regula, quòd ille qui valuit facere, nec fecit dicitur eſſe in culpa, &
6 qui non facit, quod facere tenetur pręſumitur doloſus, *Caldas Pereira de emption. cap. 19. num. 18 Farinac. in practic. criminal. part. 3. quaeſt. 89. num. 92.*
7 *cum ſequent.* & ideo non recipit quod oportet, *l. ſi non fuerit vbi gloſ ff. de Iur. Iurand. Menoch. de Recuperand. poſſeſſ. Remed. 1. num. 89. Surd. in tractat. de Aliment tit. 8. priuil. 53. n. 10.*

8 Vnde aduertant Vtiles Terrarum Domini, quòd ſi propria habeant Victualia, de illis retineant vſum, nec vendant omnia animo vtendi victualibus pro vſu Ciuium ab Vniuerſitatibus deſtinatis, quia non poſſent deinde illas cogere, & contrarium faciendo grauarent.

9 Malitijs ſi quidem eſt occurrendum, *Paris' de confidentijs quaeſt. 32. num. 6.*
10 firmans *quaeſt. 35. num. 70.* illis non eſſe viam aperiendam, quod confirmauit *Argelius in tractat. de legitim. contradi-*
11 *ctore, quaeſt. 13. num. 90.* Nec malitijs eſt indulgendum, *Munnoz Eſcobar de*

12 *Ratiocinij cap.15. num.3.* Nec ex ma-
litia ſua quis debet commodum repor-
tare, *l. in fundo ff. de rei vendic. l. itaque*
fullo ff. de furt. cap. cognoſcentes de conſti-
tut. cap. ſedes, & cap. pleriumque de Re-
ſcript. cap. intelleximus de Iudic. Cardoſ.
in prax. Iudic. & Aduocatorum in ver-
bo delictum num.7.

Satis enim malitijs eſſet aperire viã,
ſi licere Baronibus dixerimus propria
vendere victualia, & marſupium im-
plere, & deinde pro victu Vaſſallos,
aut Vniuerſitates poſſe moleſtare.

13 Nec in huiuſmodi materia poterit
pro parte Baronum allegari ignorantia,
quæ in dubio præſumitur, niſi ſcientia
proberur, *l. verius ff. de probat. cap. præ-*
ſumitur de Regul. Iur. in 6. Sayr. in Clau.
Regia libr.3. cap.5. à num.4. cum ſequen.
Maſcard. de probat. concluſ.879. Gardin.
Tuſc. concluſ.23. lit. I. tom.4. D. Ricc. in
collectan. deciſ.1015.

14 Siquidem ſecluſo, quòd in facto pro-
prio ignorantia dari nequit, & proin-
de ceſſat in huiuſmodi caſu adducta cõ-
cluſio ad *textum in cap. ab excommuni-*
cato, verſic. qui de facto ſuo de Reſcript.
Soccin. Reg.219. Guttierez de Iuram. cõ-
firmat. par.3. cap.18. Maſcard. de probat.
concluſ.879. Gabriel concluſ.5. de Regul.
Iur. cùm in facto alieno videatur pro-
babilis ignorantia, *l. fin. ff. pro ſuo l. qui*
in alterius ff de Regul. Iur. cap. cum quis
in ius alterius eod. tit. in 6. Vrſuius deciſ.
273. num. 10. Odd. de Reſtitut. in inte-
grum part.1. quæſt.8. num.35. Gram. de-
ciſ.36. num.16. Tuſc. concluſ.18. num.9.
lit. I. Ripa de nocturno tempore cap.64.

Eſt & pariter conſiderandum Baro-
nes præuidere debere huiuſmodi neceſ-
15 ſitates proprias, illaſque ſcire, & ſtat
regula in Iure ſcire, & ſcire debere
parificari, *l. quod te in fin. vbi Gloſ. ff. ſi*
cert. pet. l. ſi duo ff de acquirend. hæredit.
l. qui fundum §. ſeruus ff. pro empt. Ti-
raquell. de Retract. lign. in fin. tit. num.
43. Surd. conſil. 150. num 23. Gratianus
diſceptat. forenſ. cap.194.

16 Et ceſſat ignorantia eo in caſu, quo
diligentiam quis adhibere, & inueſti-
gare debet, *l. Regula § ſed ſi facti ver-*
ſic diligenter ff. de Iur. & fact. ignorant.
Pacific. de Saluian. Interdict. inſpect. 4.
cap. 3. Monald. conſ.6. num.12. volum.1
cum alijs quos adducit *Giurba deciſ. Si-*
cil 91. num.23.

17 Et ignorantia non præſumitur in eo,
qui veriſimiliter ſcire debuit, vt fundat
Eminentiſſimus Cardinalis Caualerius
deciſ.198. num.3.

18 Et ſcire præſumitur, quod aliàs in-
dagare tenetur *Gloſ. in d. cap. præſumi-*
tur de Regul. Iur. in 6. Garcia de Nobi-
19 *litat. gloſ.4. num.29.* Neſcire enim quod
quis ſcire, & inueſtigare tenetur eſt
20 ignorantia craſſa, & ſupina, & tunc
ignorans habetur pro ſciente, *Soccin.*
Regul.176. fallent.1. Coſta de facti ſcient.
& ignorant. Regul. 2. Lap. allegat. 51.
21 *num.17.* vbi de Epiſcopo, quòd non
præſumitur ignorare beneficiorum va-
cationem, quia cùm debeat viſitare
Eccleſias præſumitur hoc ſcire, *Gram.*
deciſ.103. num.36. & ſeq. Creſcent. deciſ.
10. num.11. de dol. & contum. Abb. conſ.
22 *73. libr.2.* vbi loquitur de hærede con-
ficiente inuentarium, qui præſumitur
ſcire bona defuncti, ex quo illa indaga-
23 re tenetur, *Alban. conſil.18.* vbi quòd
tutor præſumitur ſcire facta pupilli, cu-
ius bona adminiſtrat, cum ratione
Officij illa perquirere teneatur *Roman.*
conſil.481. vbi loquitur de Epiſcopo, vt
24 vt præſumatur ſcire deuolutionem Iu-
25 ris patronatus, cùm ſemel in Anno
Eccleſiam viſitare teneatur *Bellamer.*
26 *conſil. 10.* vbi quòd Epiſcopus præſu-
mitur ſciuiſſe collationem Beneficij diù
obtentam ab inferiore collatore in ſui
27 præiudicium ex eo quia ex officio tene-
tur inquirere beneficiorum Collatio-
nes.

SVMMARIVM.

1 *Officiales, & Aerarij Baronales non poſſunt mercari in loco in quo præſunt.*

2 *Officiales etiam temporales nequeũt contrahere durante officio.*

3 *Mercatura eſt probibita Officialibus in Regno.*

4 *Mercatura ab Officialibus perpetuis poteſt exerceri palàm, & bona fide de Iure communi.*

5 *Con-*

5 *Contractus quando dicatur palàm fieri.*

6 *Officialis an poſſit gratis mutuum accipere à Subditis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Officiales, vel Aerarij Baronales mercaturas exercent, & induſtrias faciunt in locis, in quibus adminiſtrationem habent.

GRAVAMEN CI.

VNiuerſitas Terræ Lauri conquerebatur de Marchione olim Vtili Domino, eo quia patiebatur quòd eius Officiales iuſtitiæ Adminiſtratores, & Aerarij eiuſdem mercabantur, & faciebant induſtrias in dicta Terra, & Caſalibus, & erant coacti Ciues vendere bona ſatis minùs iuſti pretij; vnde petebat prouideri, quòd tam dicti Officiales iuſtitiæ, quàm Aerarij, & cæteri Officiales dicti Marchionis penitus abſtinerent tales mercaturas exercere.

1 Et die decimo Menſis Aprilis 1568. per Magnificum V.I.D. D. Gonzaluum Belmundez Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, & decretum, quòd Officiales dicti Marchionis præſentes, & futuri durante tempore Adminiſtrationis eorum officij abſtineant penitus à mercimonijs in grauamine contentis pęnès Cioffum Actuarium.

2 Officiales enim etiam temporales nõ poſſunt contrahere durante eorum officio *l. principalibus*, & ibi *Gloſ. ff. ſi certum petatur*, & hoc tum ad euitandam ſuſpicionem Baractariæ & corruptionis tum etiam ne homines illius loci timore affecti ne à præfatis Officialibus malè tractentur vel ſpe corrumpendi eoſdem Officiales viliùs eorum bona venderent, & ſic licito iure prædicta facere vetantur, *Alexander conſil. 1. num. 11 & 12. libr. 2. Cardinal. Tuſc.* qui ſocios ſecum vehit eiuſdem opinionis *practic. concluſ. lit. D. concluſ. 100. n. 1. cum ſeq.* refert, & ſequitur *Molfeſ. in conſil. 16. num. 20. inter Commentar. ad Conſuet. Neapol. Maſtrill. de Magiſtrat. libr. 6. cap. 10. Molin. de contract. diſput. 343. Megal. Inſtitut. Confeſſ. libr. 2. cap. 5. nu. 126 cum ſequ. Gacher. deciſ. 144 Reg. de Ponte conſil. 49. volum. 1.* & nouiſſimè *Gait. in tractat. de Credito cap. 2. tit. 7. quæſt. 5 à num. 2021. vſque ad 2076.* vbi plura in hac materia cumulat, & nos allegat ſæpius *in collect. 130. ſuper Pragmat. Regni*, ibique dicta confirmat.

3 Et in hoc Regno omnibus Officialibus, tam maioribus, quàm minoribus etiam pecuniarijs, & eorum executoribus eſt prohibita mercatura, vt in *cap. 38 inter Capit. & priuileg. Neapol.* & nouiſſimè habemus *Pragmatic. 1. ſub Rubric. de Mercatur. Official. prohib.* vbi prohibita eſt Officialibus Mercatura ſub pęna priuationis meminit *Reg. de Ponte in tractat. de poteſtat. Proreg. tit. de elect. Official. §. 7.* Nec non in *pragm. 11. ſub Rubric. de Official.* & quæ eis prohibeãtur cauetur, nè Secretarij Regni, Scribæ mandatorum, & Magiſtri Actorum mercaturas, induſtrias, & ſimilia exerceant.

4 Quamuis licere Officialibus perpetuis palàm, & bona fide emere, & vẽdere, ac negotiari prout poſſunt cæteri homines eiuſdem loci *ex l. Præſidis, ff. ſi cert. petatur*, latè probant *Menoch. conſ. 1174. volum. 12. Card. Tuſc. d. concl. 100. num. 17. & ſequ. Reg. de Ponte d. conſil. 49. volum. 1. & in d. tractat. de poteſtat. Proreg. tit. de elect. Official. §. 7. num. 7. & ſeq. Molfeſ. d. conſ. 16. num. 14. & 15. Gacher. deciſ. indic. 141. num. 14. Paſcal. de patria poteſtat. part. 1. cap. 1. num. 13.* qui licèt *num. 18.* palàm fieri aſſerat quando conficitur ſcriptura de actu.

5 Ad hunc effectum tamen non recipitur à *Gaito in tractat. de Credito cap. 3. tit. 1. num. 504.* vbi quòd palàm fieri dicitur (vt fraus, & metus ceſſare videantur) quando Actus fit coram Iudice maiore ex *Gerard. ſingul. 67. num. 5. & Gram. conſil. crim. 40. num. 25.*

6 Sed an Officialis poſſit gratis mutuũ recipere à Subditis, & ſine nota criminis repetundarum, DD. non ſunt concordes, ſed verior opinio eſt pro Officialibus quam poſt antiquiores tuentur *Cataldin. de Syndic. quæſt. 96. num. 50. Peregrin. de Iur. fiſc. libr. 4. tit. 7. num 12. Auil. in cap. Prætor 1. in verbo*

Do-

*Donation. num.*25. nouiſſimè videndus omninò Conſiliarius *Carleual. in tract. de Iudic. libr.*1. *tit.*2. *diſputat.*3. vbi diſputat articulum, & eum hac reſidet opinione, quam nonnullis declarationibus exornat.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi tempore matrimonij cogantur dare gallinas Baronibus, & quid exiſtente Barone in poſſeſſione, quæ liceat exigere, num.* 2. *&* 4. *vbi idem ſtante poſſeſſione exigendi Parochorum.*

3 *Voluntaria à principio tractu temporis efficiuntur neceſſaria.*

5 *Parochi etiam ab inuitis exigunt gallinas tempore matrimonij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur ſi tempore Matrimonij cogantur dare Gallinas Baronibus.

GRAVAMEN CII.

1 NVlla lege (ni fallor) nec communi, nec Regni cauetur, quòd tempore matrimonij contracti ſubditi debeant recognoſcere Baronem in aſportando gallinas, & proinde Vtiles Domini malè faciunt ſi cogant ad illas præſtandas, & faciendo grauant.

Hinc cùm pro parte Vniuerſitatis Terræ Valuæ contra eius Baronem eſſet oblatum grauamen hoc, ſub prætextu quòd idem Baro intendebat exigere gallinam a qualibet muliere, quæ ſe collocabat in matrimonium, fuit per Regium Conſiliarium Vitellium cauſæ Commiſſarium prouiſum, vt deberet abſtinere.

2 Cæterùm ſecùs eſſet, ſi in antiqua poſſeſſione a[illegible]ata a[illegible] immemorabili, Barones rep[illegible]tur, & proinde quando id opponitur à Baronibus ſolet Sacrum Conſilium mandare, quòd capiatur informatio ad finem prout edi, qua conſtita non defraudat de tali poſſeſſione ex regula, quòd voluntaria

3 a principio tractu temporis effecta fiunt neceſſaria, *l. ſicut ab initio C. de Act. & obligat. l. incomodato §. ſicut ff. comodat. l. quāuis C. de tranſact. l. eo quod ff. ſi cert. petatur.*

4 Quæ ſanè immemorabilis poſſeſſio ſatis iuuat Parochos, Archipresbyteros Terrarum, qui ſolent ſemper habere gallinas à ſponſis quando contrahunt matrimonium in faciem Eccleſiæ.

Et in multis Regionibus etiam eſt conſuetum tempore Baptiſmi, & Matrimonij ipſis Parochis, & Archipreſbyteris aſportare gracillas.

5 Quæ omnia hodie ſunt redacta ad Iura Parochialia, & etiam ab inuitis exiguntur, vt ego vna vice obtinui coram quodam Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Archiepiſcopo vti Delegato Apoſtolico, per quem fuit pronunciatum præſtationem gallinarum in ſupradictis caſibus eſſe de Iuribus parrochialibus, de quorum materia vltra ſpecialem tractatum *Carata* perplura vtilia congeſſit & reſoluit Illuſtriſſimus Epiſcopus *Riccius in praxi fori Eccleſ. à reſolut.* 292. *vſque ad Reſolut.* 203. *tom.*4.

SVMMARIVM.

1 *Ciues debent vti Medicis, & Aromatarijs eiuſdem Terræ.*

2 *Quilibet in patria ſua debet beneficari.*

3 *Ciuis eſt præferendus extero, ſi habeat idoneitatem.*

4 *Clericus Diœceſanus eſt præſentandus.*

5 *Clericus qui eſt de gremio Eccleſiæ venit præferendus.*

6 *Papa præſumitur velle prouidere quemlibet in patria ſua.*

7 *Ciues originarij præferuntur in electione Officialium Vniuerſitatum, quamuis incolæ ſint magis idonei.*

Iura

8 *Iura maximè attendunt, nè alieni præficiantur Ciuibus.*

9 *In concurſu parrochialium præferēdi ſunt Clerici ipſius Ciuitatis exteris, dummodo extranei non præcellant in litteratura, & ſcientia.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones mandant, vt vtantur Medicis, Aromatarijs, & Magiſtris Grammaticæ exteris, illiſque aſſignent ſalarium excluſis Ciuibus eiuſdem profeſsionis ſcientiatis, & aptis.

GRAVAMEN CIII.

1 EXoritur Subditorum grauamen, quando Vtiles Domini cogunt illos ad vtendum Medicis, Aromatarijs, & Magiſtris Grammaticæ exteris, illiſque ſoluere ſalarium mandent excluſis Ciuibus eiuſdem profeſſionis ſcientiatis, & aptis, prout ſic reperio prouiſum ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Lauri contra Marchionem, vt in proceſſu penès Croſſum Actuarium Sacri Conſilij exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Conſaluo Belmundez die 10. Aprilis 1568. Fuit enim iniunctus ordo Marchioni, quòd abſtineret à cogendo vti Medico extero, dum in dicta Terra aderant Medici originarij, quibus Ciues intendebant vti.

2 Probatur hoc aſſumptum palpabili ratione, quia valde honeſtum, & fructuoſum eſt, quemlibet in patria ſua beneficari, nec exteros occupare ſtipendia Ciuium, argumento eorum, quæ comulauimus *forenſ. quaſt. 161. part. 1.* quatenus firmauimus legatum relictum pro Maritagio Virginum alicuius Ciuitatis non poſſe diſtribui puellæ expoſitæ in dicta Ciuitate, ſi aliæ nubilis ætatis puellæ originariæ adſint

3 Et æquitatem ſapit, vt q[illegible] ex loco e[illegible], habetque idoneitatem præferendus veniat exteris, *l in Eccleſijs C. de Epiſcop. & Cleric. Coraſ. de benefic. cap. 5. num. 9. part. 3. Surd. de Aliment quaſt. 93. num. 9. libr. 1. Mandoſ. in Regul 16. Cancellar. quaſt. 41. & 43. Rebuff. de Nominat. quaſt. 9. num. 7. Rocch de Curt. in tractat. de Iure patronat. in verbo Honorificum quaſt. 49. & 48. Garcia de bene-*

4 *fic. cap. 9. num. 5. part. 7.* Inde Clericus Diœceſanus nec alienigena præſentari debet, *cap. hortamur 71. diſtinct.* vt etiā

5 ille qui eſt de gremio Eccleſiæ eſt præferendus in Beneficio *cap. nullus cap per obitum 61. diſtinct. cap. ne pro def ctu de elect. cap. Metropolitano 63. diſtin. Sot.* 6 *de Iuſtit. & Iur. libr. 3. quaſt. 6. artic. 2. & ſequ. Rota diuerſ. deciſ. 413. part. 1.*

Hinc deſcendit, quòd ſi forenſis, vel alienigena impetret Beneficium non facta mentione de loco ſuæ originis, ſiuè de ſua Diœceſi gratia eſt ſubreptitia, quia in dubio præſumitur Papam cuilibet prouidere in patria ſua, ſi enim illud expreſſiſſet Pontifex, ei non conceſſiſſet gratiam in partibus alienis, vel non ita f[illegible]ciliter ad textum in *cap. bonæ de poſtul. prælat. ita gloſ. & Abb. in cap. ſi proponente de Reſcript. Felin. in cap. ſicut tuis col. 2. de Simonia Sarnen. in Regul. Cancellar. de Idiomate quaſt. 5. Corſet. in ſuis ſingularibus in verbo ſubreptio.*

Conducit, nam Ciues originarij in electione Officialium Vniuerſitatum

7 præferuntur incolis, etiam ſi incolæ ſint magis idonei, vt ex *Caſſan. in Cathalog. gloria Mundi part 11. conſider. 12. & Menoch. in tractat. de præſumpt. libr. 5. præſumpt 12. num. 5.* probat *Regens Rouit. in Pragmat. 5. num. 3. de Adminiſtrat. Vniuerſitat.* addo *Frecc. de ſubfeud. quaſt. 23. libr. 1. & Caput. de Regim. Reipublica. cap. 7. num. 52.*

Quorum opinio ſi erit [illegible]ctanda ad caſum noſtrum poterit dari ampliatio,

8 vt nec ſub prætextu, quòd Medici exteri, & ſimiles eſſent magis idonei Ciuibus, veniant per hoc præferendi, & ſtipendiandi excluſis ipſis Ciuibus aptis, quaſi quòd iura maximè attendant, ne alieni perficiantur, vt probat *Reg. Valenzuel. conſ. 73. num. 38. [illegible]m. 1. vbi ex Rot. d. dec 413. par 1. diuer[illegible] [illegible]rmat vt ſēper qui eſt de gremio alicuius Congregationis debeat præferri, ſi idoneus ſit etiam ſi alienus magis idoneus ſit, quod antea poſt *Gloſ.* tradiderunt *Bur. r. in cap. fin. num. 14. & 15. de Cleric. Peregrin.*

grin. & Rebuff. reſponſ. 107.

9 Sed circa id opinor eſſe verſandum Iudicis arbitrium iuxta locorum, & perſonarum qualitatem, cum videamus Doctores affirmantes in concurſu parrochialium præferendos eſſe clericos ipſius Ciuitatis cæteris exteris, dummodo extranei non præcellant in maxima ſcientia, ita *Fuſc. de viſitat. cap. 5. num. 14. libr. 2. Zecch. de Republic. Eccleſiaſtic. tit. de Parocho cap. 28. num. 7.* vbi ſentit in paritate eſſe præferendum incolam loci.

SVMMARIVM.

1 *Decretum in cauſa Vniuerſitatis Terræ Lauri cum Marchione refertur.*

2 *Litigantes in eorum patria nequeunt aſſumi ad officia, & ſi de facto ſcientes aſſumi patiantur, pœna ſunt digni, num. 3.*

4 *Verba Pragmaticæ 5. §. 17. de Adminiſtrat. Vniuerſitat. ſonant in vocem paſſiuam, quatenus prohibent litigantes non admitti ad officia Vniuerſitatis.*

5 *Verba ſunt ſigna, & teſtimonium mentis.*

6 *Verba clara non admittunt interpretationem.*

7 *Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum.*

8 *Decretum latum per Collaterale Conſilium in cauſa Ciuitatis Neritoni ſuper reformatione electionis refertur.*

9 *Abſurdum, vt vna via denegatum ex alia concedatur non eſt admittendum.*

10 *Verba generalia, & aperta ampliantur, & reſtringuntur ex veriſimilitudine, & reſtringuntur iuxta ſubiectam materiam, num. 11. & ampliantur ad euadendum tertij præiudicium, num. 12.*

13 *Verba non ſunt intelligenda, vt ſonant, ſed iuxta mentem proferentis.*

14 *Verba dependent à mente.*
Verba debent inſeruire intentioni, ibid.

15 *Verba ſe habent vt corpus, Ratio autem vt anima.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu quòd litigent cum Vniuerſitatibus minimè admittuntur dare vocem in parlamentis, & Concilijs circa electiones faciendas pro eorum adminiſtratione, & Gubernio; Sed contrarium tutatur per Authorem.

GRAVAMEN CIV.

CVm quidam Baro (cuius nomen ſerio hic prætermitto) feciſſet à ſuo Capitaneo prohibere nonnullis ſuis Vaſſallis, ne deberent accedere ad parlamentum, ſiue Concilium ad præſtandam vocem, & impartiendum ſuffragium circa electiones Sindici, & Electorum faciendas pro adminiſtratione & gubernio Vniuerſitatis, fuerunt qui conſulendo aſſeuerarunt in hoc eſſe grauatos à Barone ipſo, nec vidi rationes, quibus ad id affirmandum ſe mouebant.

Cumque articuli diſcuſſio ad me translata eſſet, tam pro parte Ciuium, quam Vtilis Domini in fauorem eorumdem Ciuium conſiderabam, quòd cùm alias caſus accidiſſet iuxta conſultationem ad eorum beneficium receptam, fuerat prouiſum inter Vniuerſitatem Terræ Lauri, & Illuſtr. Marchionem Vtilem Dominum, vt in proceſſu inter eoſdem fol. 110. in Banca Cioffi, vbi ſequens decretum inſertum reperies, videlicet.

Die 18. Martij 1568. Neap. Inſtante, &c.

Per Magnificum V. I. D. Dominum Conſaluum Belmund: z Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium prouidentem in eius Domo.

Viſis actis fuit prouiſum, quòd omnes deſcripti in comparitione oblata pro parte Vniuerſitatis, & Hominum Terræ Lauri ſub die 13. inſtantis Menſis, poſſint eligere, & eligi exceptis Magnifico Guglielmo Cappellano, & alijs, qui apparuerunt debitores dictæ Vniuerſitatis, qui non poſſunt nec eligere, nec eligi iuxta formam alterius Decreti per dictum Commiſſarium interpoſiti; Verùm litigantes cum Vniuerſitate prædicta poſſint eligere tantum, ſed non eligi, hoc ſuum, &c.

Belmundez.

Ex quo ſanè Decreto ſatis apertè
paret electionem in litigantium perſo-
nam eſſe prohibitam paſſiuè, non autem
actiuè, vt nequeant alios eligendo ſuffra-
gium præſtare.
Et addebam pro corroboratione
eſſe diſpoſitum in *Pragmatica 5 §. 17. de
Adminiſtr. Vniuerſit.* vt litigantes cum
eorum patria nequeant aliquod officium
ibi exercere, vbi in *Comentar.* nonnulla
adducit *Zappul.* & præcisè *num. 7.* aduer-
3 tit, quòd litigans cum Vniuerſitate,
ſi fuerit electus ab ea ad aliquod offi-
cium, & ipſe diſſimulans ſuum impedi-
mentum ſuſceperit officium, venit pu-
niendus vti indignus conſentiendo ele-
ctioni de ſe factæ ex *Bal. in l. Caſſius nu.
8. verſic. ſed certè ff. de Senat.* qui allegat
textum in *l. qui cum vno §. Inſulam ff. de
Re milit.*
4 Inde cùm verba dictæ Pragmaticæ,
quatenus prohibent litigantes admitti
ad officia Vniuerſitatis ſonant in vocem
paſſiuam tantùm, non propterea pote-
rant prohiberi habere vocem actiuam
in ipſa electione ex regula, quòd verba
5 ſunt ſigna, & teſtimonium mentis legiſ-
latoris demonſtrãtia voluntatem animi,
*l. labeo §. Idem Tubero ff. de ſupp: lect.
legat, l. ſcire ff. de Tutor & Curat. l. Ful-
cinius §. quid ſit lectitare ff. quib ex cauſ.
in poſſeſ. eatur* cũ adductis *per Aluar. de
coniecturat. mente defunct. cap. 1. lib. 1.
Maſcard. at probat. concluſ. 1413. à num.
24. cum ſeq. Cardin. Mantic de coniectur.
vltim. voluntat. libr. 3. cap. 4. Farinac. in
fragment. crimin. lit. A. num. 229. part. 1.*
6 & vti clara non poterant admittere
interpretationem, neque voluntatis
coniecturam *l. licèt Imperator ff. de legat.
1. Seraphin. deciſ 762. Card. Tuſc. con-
cluſ 108. lit. V.* qui *in concluſ. 89. eadem
lit. V.* reaſſumit concluſionem ad id fa-
cientem, quod verbo vbi quis non ex-
preſſit, mente nec concepiſſe videtur
ante eum *Oldrad. conſil. 266. num. 10.*
maximè quia verbis ſubtiliter non eſt
dialecticandum *Card. Mantic. de conie-
ctur vltim. voluntat. libr. 1. tit. 1. num. 4.
Monach. deciſ Florent. 72. num. 27.*
Hinc ſi huic inhærere vellemus opi-
nioni, vtique grauamen ſubintraret, vbi
prohiberentur Ciues litem habentes
dare vocem in parlamentis.
Cæterùm tandem in prolatione voti
recordabar talem articulum eſſe deci-
ſum per Collaterale Conſilium pro
contraria parte ſub die 24. Nouembris
1613. in cauſa particularium Neritoni
cum Vniuerſitate ſuper reformatione
electionis ad relationem bonæ memo-
riæ Regentis Fuluij Conſtantij Mar-
chionis Corleti, vt meminit *Regens Ro-
uitus in allegat. Pragmatic. 5. num. 32.*
vbi formalia verba Decreti reportat, &
ſunt quæ ſequuntur.

In

In Cauſa particularium Ciuitatis Neritoni cum ipſamet Ciuitate ſuper reformatione electionis ipſius Ciuitatis Neritoni vt in Actis die 24. Nouembris 1613. Neapoli.

Facta relatione Suæ Excellentiæ in Collaterali Conſilio per Illuſtriſſimum Marchionem Corleti Regentem Regiam Cancellariam, ac Regium Collateralem Conſiliarium, & præſentis cauſæ Commiſſarium fuit prouiſum, & decretum, quòd electio Regiminis Ciuitatis Neritoni fiat in hunc qui ſequitur modum, videlicet.

Decuriones veteres inter ſe conenientes nominent nouos, vnuſquiſque ſucceſſorem, & ex nominatis ij qui à Collegis omnibus, vel à maiori eorum parte approbati fuerint, proponantur in publico Conſilio Ciuitatis, & habentes maiora ſuffragia, quę ſecretè ferantur, electi remaneant, quòd ſi nominati omnes vel eorum aliqui repulſam tulerint, in eorum locum alij proponantur, donec fuerint nominati per Vniuerſum Conſilium, vel maiorem partem admiſſi.

Idemque ſeruetur in nominatione Sindicorum, Auditorum, atque omnium aliorum Magiſtratuum, Officialium Ciuitatis prædictæ, qui omnes Decurionibus nominentur tantùm, & ſuffragijs ſecretis Conſilij approbentur.

Seruetur etiam in eligendis Magiſtratibus vacatio munerum, ita vt ad idem officium per quinquennium ad diuerſum per triennium eædem perſonæ non admittantur, niſi in defectum idoneorum, atque habilium Reipublicæ vtilitas aliud ſuadeat, quo caſu accedente Conſilij conſenſu poſſit fieri electio, non habita ratione vacationis prædictæ.

Debitores Vniuerſitatis, ac litigantes cum ea, nec ipſi eligantur, nec in aliorum electione ſuffragij ferendi ius habeant, & forma prædicta in omnibus ex tunc in antea electionibus fiendis ſeruetur non obſtantibus Conſuetudine, Decretis, ac Ordinationibus contrarijs quibuſcumque, firma tamen remanente pro præſenti anno electione iam facta, hoc ſuum, &c.

Goroſtiola Regens.
Conſtantius Regens.

De Caſtelletta Regens.

Marcus Antonius de Ligorio
Regius Scriba Mandat.

Quod ſanè Decretum vti a tanto, & tali Supremo Tribunali emanatum licet ſufficere debeat pro ſubſtentatione huiuſmodi opinionis; Tamen ego pariter, & rationes immo reſponſiones ad contraria fundamenta non omittam reponere.

Dico, inquam, quod etſi verba Pragmaticæ loco nuper citato ſint ſpecialia & aperta circa paſſiuam electionem, tamen quia illa eſt emanata ad vtilitatem publicam ad euitandas frandes, quę poſſent oriri ex electione huiuſmodi litigantium comprehenſiuè videtur diſpoſuiſſe tam in paſſiua, quam in actiua electione.

Siquidem odium conſideratum contra Vniuerſitates reſpectu Ciuium litigantium, in vtroque caſu poteſt conſiderari, cùm de facili ipſi haberent anſam eligendi Conſanguineos, Affines, Amicos, & Dependentes, a quibus eo-

rum prætendentias habere poſſent, vn-
de ſequeretur abſurdum, vt vna via
prohibitum ex altera conſequereretur,
quod non eſt admittendum ex dictis per
Crauett conſ. 70. num. 29.

Certique iuris eſt, vt verba genera-
10 lia, & aperta reſtringuntur, & amplian-
tur ex veriſimilitudine *l. creditor §. Lu-
cius ff. Mandati, Oldrad. conſil. 159. Car-
dinal. Tuſc. concluſ. 142. num. 4 lit. V.* Et
reſtringuntur ac ampliatur ad habilia, *l.
vt gradatim in principio, ff. de Muner.
& bonor. l. 1. C. de Sacroſanct. Eccleſ.
Caldas Pereira de poteſtat. eligendi cap. 1.
num. 17. Molin. de Rit. Nuptiarum quæ-
ſtion 85. num. 61. libr. 3. Surd. deciſ. 112.
num. 2. Tuſc. concluſ. 131. liter. V.* qui
reaſſumit aliam congruentem regulam
11 *concluſ. 132. ead. lit. V.* vt talia verba
debeant reſtringi ſecundùm ſubiectam
materiam, *l. 3. §. ſi quis hæredi ff. de
ſtat liber. Rot. in Recentior. deciſ. 542. nu.
4. part. 1.*

Conducit, quia ſi talia verba Prag-
maticæ in caſu explicato ſolùm adap-
tarentur in damnum Vniuerſitatis per
12 hoc caput vrgeret, & tamen eſt re-
ceptum in iure, vt verba ſpecialia eſſe
amplianda, ne quis damnum indebi-
tè patiatur, *Anchar. conſil. 361. Mar.
Antonin. variar. reſolut. libr. 2. reſolut.
40. num. 12. & 19.* vt verba generalia
reſtringuntur, ne tollatur ius tertij,
Oldrad. conſil. 268. num. 5.

Augetur probatio, quia hic Vniuer-
ſitates tractant de damno euitando,
Ciues autem habentes litem de lucro
captando, vnde contra eos lata eſt fa-
13 cienda interpretatio, & dicendum eſt
hanc debuiſſe eſſe mentem legiſlatoris,
& propterea eſſe adaptandam regulam,
vt verba non ſint intelligenda, ſecun-
dum quod ſonant, ſed ſecundùm men-
tem & intentionem proferentis, *l. non
omnis in principio, ff. ſi certum peta-
tur, l. 3 §. ſi quis hoc interdicto, ff. de
Itiner. Actuque priuat. cap. intelligen-
tia, & cap. propterea de verbor. ſignifi-
cat. Cardinal. Tuſc. concluſ. 93. litter. V.
Coſm. in pragmatic. Sanctio tit. de ele-
ctione.*

14 Verba, inquam, dependent à men-
te, non è contra, *Menoch. conſil. 97.
num. 44.* Inde verba debent inſeruire
menti, & intentioni, non intentio
verbis, *l. non aliter ff. de legat. 3. l. 3.
§. conditio ff. de Adimend. legat. cap. ſedu-
15 lo 38. diſtinct.* Verba namque ſe ha-
bent vt corpus, & ſuperficies, at ve-
rò ratio vt Anima, & Spiritus, *Gon-
zalez in Regulam 8. Cancellariæ de Al-
ternat. gloſ. 48. num. 56.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli carcerari non poſſunt pro
pœnis Curiæ quæ debentur ex cau-
ſis ciuilibus, ſiue mulctis.*

2 *Pœnæ exigi non poſſunt, niſi debito-
re exiſtente ſoluendo.*

4 *Vaſſalli pro pœnis Curiæ carcerari
non poſſunt, ſi habent in bonis vn-
de ſoluant, niſi pro inſtrumentis
liquidatis, & obligationibus incu-
ſatis, & contumacijs ex cauſis cri-
minalibus, vt num. 6.*

4 *Carceratio datur in ſubſidium,
quando debitores non habent in
ære.*

5 *Debitores poſſidentes ſtabilia carce-
rari non poſſunt, etiam quòd ſint
fugitiui.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro pœnis, quæ
debentur Curiæ ex cauſis ciuilibus
ſiue mulctis carcerentur non ob-
ſtante, quòd ſint ſoluendo.

GRAVAMEN CV.

1 EST prohibita carceratio Subdito-
rum pro pœnis quæ debentur Cu-
2 riæ ex cauſis ciuilibus, ſiuè multis, ſi
tamen illi ſint ſoluendo, quòd ſi con-
trarium fiat, vtique grauamen infer-
tur.

Hinc cùm Vniuerſitas Terræ Sibaris
conqueſta eſſet de eius Comite Vtili
Domino, ac Officialibus, & Miniſtris
eiuſdem, quòd pro exigentia pœnarum
ſpe-

Digitized by Google

ſpectantium ad Curiam de facto Ciues
3 indifferenter carcerabantur, non obſtante, quòd haberent in bonis ſuper quibus potuiſſent ſatisfieri, ideo mediante decreto Regij Conſiliarij Ioannis Felicis Schalaleouis Commiſſarij deputati fuit prouiſum, vt pro pęnis debitis Curiæ pro cauſis ciuilibus, ſiuè mulctis non exequatur, niſi realiter cõdemnato exiſtente ſoluendo, vt in Banca Sarni Actorum Magiſtri.

Et alias ad fauorem eiuſdem ſic reperio prouiſum per eumdem Commiſſarium reſpectu debitorum Curiæ, nam fuit ordinatum, vt Magnificus Officialis procedat ſine carceratione, ſi ſiut ſoluendo debitores pęnès eumdem Sarnum Actuarium, vt in alijs grauaminibus præſentatis fol. 73.

4 Carceratio ſiquidem datur in ſubſidium, vbi debitores non habent in ęre. *Gloſ. in l. 3. §. Tutoris, ff. de ſuſpect. Tutor. Alexand. in l. à Diuo Pio §. in venditione ff. de Re Iudic. Couarruuias variar. Reſolut. libr. 2. cap. 1.*

5 Inde quando Debitores habent ſtabilia, quamuis ſint fugitiui, pro debito carcerari nequeunt, vt conſtat *Ritus Magna Curia Vicaria* 170. & probat *Gram. con. ſil. ciuil.* 17. *num.* 13. *& ſequent.* & poſt alios *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo debitor ſuſpectus*, qui latiùs loquitur in materia.

6 Eſt tamen verum, quod in primo Decreto legitur fuiſſe prouiſum, vt in pœnis deſcendentibus ex obligationibus, vel inſtrumentis liquidis, aut contumacijs ex cauſis criminalibus poſſe procedere Capitaneum realiter, & perſonaliter ad ſui electionem.

Vnde in huiuſmodi caſu ceſſabit grauamen, quando id fiat prout & communiter in practica videmus ſeruari.

SVMMARIVM.

1 *Pęna contumacię exigi non poteſt ab hæredibus ſub prætextu, quòd eorum defuncti in illas inciderint.*

2 *Hæredes ad expenſas contumacię, quam defunctus commiſit non tenentur, niſi defunctus ad illas condemnatus fuiſſet in vita, vt num. 3.*

4 *Aliud eſt condemnatio expenſarum, aliud taxatio.*

5 *Expenſa taxantur appellatione pendente.*

6 *Pęna realiter ad hæredes non tranſit.*

7 *Bona criminoſi ante condemnationem non ſunt hipotecata fiſco.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vti hæredes coguntur ſoluere pœnas contumacię ab eorum Defunctis incurſas.

GRAVAMEN CVI.

1 Exigere pœnas contumaciæ ab hæredibus, ſub prætextu quòd eorum defuncti in illas inciderint regulariter impotrat grauamen, & ideo à tali exactione abſtinere ſe debent Barones.

2 Stat, inquam communi calculo per Doctores receptum, quòd Hæredes ad expenſas contumaciæ, quam defunctus commiſit minimè teneantur, vt probat *Matthia Berlich. in practicabil. concluſ. part. 1. cap. de expenſ. num. 7. & in deciſ. 122. num. 1.*

Hæredemque non ſoluere emendam contumaciæ Teſtatoris docuit *Dyn. in l. ex iudiciorum*, quem ibi ſequitur *Alber. in principio, & Ioan. de Imol. ff. de Accuſat.*

Cęterùm, quia quælibet Regula ſuas patitur fallentias, & declarationes, erit ideo aduertendum, tunc ſubintrare grauamen in huiuſmodi exactione, quando defunctus adhuc erat condemnandus, at ſecus ſi adſuiſſet condem-
3 natus, quia in huiuſmodi caſu hæredes ad huiuſmodi taxationem, ſiue ſolutio-

nem benè poſſunt citari, & compelli, vt elicitur ex *Boer.deciſ.64. num.1.ibi, Quia vt pæna tranſeat ad hæredes requiritur copulatiuè litis conteſtatio, & condemnatio*, Sicque expreſſis verbis firmat *Berlich. nuper adducta deciſ.* 122. *num.*2. dicens ita pronunciatum fuiſſe in Præfectura VVeiſſenfeldenſi, & in ſupremo Parlamento Dreſdenſi deinde confirmatum in ſecunda inſtantia.

4 Aliud enim eſt expenſarum condemnatio,& aliud earumdem taxatio, cum taxatio non ſit noua condemnatio, ſed tantùm demonſtratio, & declaratio eius quantitatis, quæ in condemnatione deducta intelligitur *l. Meuio §.1.ff. de leg.2. l.ſi quando ff. vt legat.nom.cau. l.4.in fin.C.de Act.empt.l.cum proprtia in fin.C. ſi quis alter. vel ſibi Faber deciſ. 14. C. de procurator.* Inde appella-

5 tione pendente taxantur expenſe, *Felin.in cap.ſignificauerunt, num.11. de except.Lap all gat.82. Anna ſing.31.* Vbi ſic iudicatum refert in Sacro Regio Cōſilio, per quod non fuit reputatum grauamen taxatio expenſarum facta pendente appellatione.

6 Pœnamque regulariter ad hæredes non tranſire reo præmortuo patet ex *l.Iudiciorum ff. de Accuſat. l.ſi pœna ff. de pœn.* & firmarunt *Cacher. conſil. 63 num.9. Coſta de Retrotract. caſ.7. cap 8. num. 19. Farinac. in practic. criminal. quæſt. 10. num 52. Guttierez de Tutel. cap.24. num. 18. part. 3. Tuſc. concluſ. 256. lit. I.* quos ſequitur *Giurba conſ. criminal 75. num.7.* vbi etiam quod an-

7 tecondemnationem bona criminoſi Fiſco minimè ſunt hypotecata, nec ius aliquod in illis habet ex *l.rei uxoris, & ibi Bal. C. de Donat. inter vir.& uxor. Morla in Emporio Iur.tit.8.de Reb.cred. quæſt.1.n.16. Guazzin. de confiſcat. bonorum concluſ.22. Aules in cap.Prætor. 15.num.36.Surd.de aliment.tit.8 priuil. 35.num.6. Laurent.in deciſ Rot. Auenion. 121. num.8. Coſta de Re integra diſtinct.15.num.10.*

SVMMARIVM.

1 *Aerarij, & Conſeruatores Baronum tenentur recipere vina, & fructus feudales tempore vindemiæ, verum tempore permutationis dictorum vinorum eſt habenda ratio de defectu ad damnum Baronum, & vide num.2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Defectus, vulgò (lo sfraudo) in Vino, quod recipitur in Muſto, ab Aerarijs, & & Conſetuatoribus tempore permutationis, vulgò (alla Tramura) ſeu (alla Trafica) per Barones minime imputatur.

GRAVAMEN CVII.

1 QVamuis Aerarij, & Conſeruatores Baronales, quibus ineſt onus conſeruandi fructus feudales obligentur recipere vina tempore vindemiæ, & non tempore illorum mutationis, vulgò (Alla Tramuta) ſeu (Alla Trafica) quando ſcilicet vinum claruit, vulgò (e chiarito, è refinato.)

Tamen defectus, qui reperitur in mutatione, vulgò (A tempo della Tramuta, e Trafica) eſt eiſdem imputandus, & aliter agendo Barones grauarent Vaſſallos, qui onus Aerariatus, & Conſeruatoratus ſubirent prout ita extitit decretum per Regium Conſiliarium D. Ioannem Sances de Luna ſub die 12 Maij 1600.

Nam cum Vniuerſitas Petrecatellæ comparuiſſet in Sacro Regio Conſilio, & coram eodem Conſiliario, vti Commiſſario, dicens ab immemorabili Camerarios eiuſdem Terræ ſolitos fuiſſe recipere Vinum refinatum, vulgò (Alla Tramuta) & Baro cogeret contra dictum ſolitum, ad recipienda vina tempore Vindemiæ, quo Muſtum ebullit, & per viam, ac intra doleis eijcitur quouſque clareſcit, ob quod inſtabat pro ſoliti obſeruantia, fuit

fuit prouiſum, Camerarios teneri recipere Vina tempore Vindemię. Verùm tempore permutationis dictorum Vinorum eſſe habendam rationem de defectu, vulgò (lo sfraudo) pęnès Figliolam Actuatium Sacri Regij Conſilij.

SVMMARIVM.

1 *Pęna debet commenſurari delicto, & illo maior non eſſe.*

2 *Vaſſalli grauantur ſi pęna maior apponatur in ſententia contumaciali, ea quę delinquenti eſſet imponenda, ſi præſens reperiretur.*

3 *Vaſſalli grauantur ſi ex omni crimine pro quo mortis naturalis pęna imponenda non eſt foriudicentur.*

4 *Foriudicationis ſententia hodie proferri non poteſt, niſi in caſu in quo venit imponenda pęna mortis naturalis, non ciuilis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pœna maior apponatur in ſententia contumaciali ea quæ delinquenti eſſet imponenda ſi præſens reperiretur.

GRAVAMEN CVIII.

1 Regula illa ſatis nota, quòd pęna debet commenſurari delicto, vt in *cap felicis de pęn. in 6. cap. queſiuit de his, quæ fiunt à maior. part. Capitul. cap. non aſſeramus ſtatrat in fin. 24. quæſt. 1.* nam pęnam non debere eſſe maiorem delicto, patet in *l. Reſcriptum, ff. de his quibus vt indignis*, & firmat *Enriquez conſ. 77. num. 8.* producit grau-
2 amen ſi pęna maior apponatur in ſentẽtia contumaciali ea quæ delinquenti eſſet imponenda, ſi fuiſſet præſens.

Id enim in iure noſtro reperitur prohibitum, ita *Dec. in conſil. 11. num. 7. Ceſal. conſil. 79. num. 11. Nonius conſil. 104 num. 7. Farinac. conſil. 14 ſub num. 4. Cartar. in tractat. de execut. ſentent. capt. Bannit. cap. 1. num. 417.*

Approbant ſiquidem ſupracitati in ſententia contumaciali minimè poſſe imponi maiorem pęnam illa, quæ veniret imponenda, ſi Reus reperiretur præſens.

3 Inde grauamen Vaſſallorum ſuboriretur, ſi ex omni crimine pro quo mortis naturalis pęna irroganda non eſt quis foriudicaretur, cùm id hodie non liceat, vt paſſim iudicari per Sacrum Conſilium, & per Collaterale fatentur *Gizzarell. deciſ. 13. Reg. de Ponte in tractat. de poteſtat. Proreg tit. 1. de prouiſ. fieri ſolit. §. 4. num 48. Molfeſ. ad Conſuet. Neap. part. 4 de ſucceſ. ab inteſtat. quæſt. 47. num. 9. Giurba conſil. criminal. 83. & Reg. Tapia deciſ. Sacr. Conſil. 49.* apud quos latius habes articulum diſcuſſum, & communiter reſolutam ſententiam foriudicationis proferri non poſſe, niſi in caſu, in quo venit imponenda pœna mortis naturalis, ſublata antiqua formula ſententiarum per quam dicebatur, quòd poſſit impunè offendi in caſibus in quibus venit imponenda pęna mortis ciuilis membri abſciſſionis, aut perpetui carceris.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur ſi à Baronibus exequantur pro pęna, ſub prætextu quòd eorum animalia ſumunt paſcua, & paſcuntur ſpicas in reſtucchijs Conciuium, & areis in quibus triturantur ſegetes nullo partium pręcedente conqueſtu.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi à Baronibus exequatur pęna ſub prætextu quòd eorum Animalia ſumunt paſcua, & paſcuntur ſpicas in Reſtucchijs Conciuium, & Areis in quibus triturantur ſegetes nullo partium præcedente conqueſtu.

GRAVAMEN CIX.

1 PRo coronide dictorum *tom. 1. Grauam. 50.* liceat hic firmare concluſionem, grauari Vaſſallos, ſi à Baronibus fiat prohibitio, & in caſu contrauentionis exigatur, pęna, quando faciunt depaſcere eorum animalia, & ſumere ſpicas in reſtuppijs Ciuium, & in Areis in quibus triturantur ſegetes, nullo partium præcedente conqueſtu.

Quod & patet, nam ad inſtantiam Vniuerſitatis Terrę Vici de Montanea conquerentis de hoc contra Marchionem eius Vtilem Dominum die 7. Menſis Septembris 1581. fuit interpoſitum Decretum tenoris ſequentis, Videlicet.

Viſis Actis per Excellentem V. I. D. Dominum Vincentium de Franchis Regium Conſiliarium, & cauſæ Cōmiſſarium fuit prouiſum & decretum, quòd liceat Ciuibus Terræ prædictæ Vici ſpicas, & alia paſcua ſumere cum eorum Animalibus in Reſtuppijs in Areis, & in Territorio Ciuium Terræ prædictę & non moleſtentur ſine conqueſtu partium hoc ſuum.

Vincentius de Franchis.

Ita quidem inſpicitur aperte ex proceſſu grauaminum dictæ Terræ fol. 345. in Banca Figliolæ.

SVMMARIVM.

1 *Caſſatura querelarum qualiter debeat ſolui. Et quid ſi non obſtante Remiſſione procedatur vſque ad Decretum diffinitiuum, num. 2.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro ſola caſſatura querelarum cogātur ſoluere ad inſtar haberent Decretum liberatorium.

GRAVAMEN CX.

COnquerebatur annus elapſis Vniuerſitas Terræ Orioli, quatenus pro caſſatura querelarum factarum in cauſis iniuriarum verbalium, Mentitarum, & ſimilium cogebantur ſoluere eamdem quantitatem, ac ſi liberatorium Decretum obtinuiſſent.

Vnde habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium, vt pro delictis contentis in grauamine, & ſimilibus ſtante par-
1 tis remiſſione, ob quam fortè ad ulteriora non proceditur contra inquiſitos, Actuarij nequeant accipere vltra quantitatem, quæ ſibi deberetur per copiam repertorum, iuxta formam Regiæ Pragmaticæ; ſi verò non obſtante remiſſio-
2 ne, proceditur vſque ad diffinitiuam ſententiam ſiue Decretum, Actuarij debeant capere quod ſolitum fuit per antea.

Patet & id in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ Orioli fol. 163. in Banca Iubeni, deinde de Cantone exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Petro Paulo Theodoro.

SVMMARIVM.

1 *Materia accuſationis apud quòs tractetur remiſſiuè.*

2 *Accuſare qui poſſint de iure communi, & qui de Iure Regni.*

3 *Iudex ex officio quando debeat repellere Accuſatorem, & vide diſtinctionem num. 4.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ex officio non repellantur Accuſatores, vel Teſtes qui non ſunt idonei.

GRAVAMEN CXL

1 DE materia Accuſationum (vt Antiquiores prætermittam) perplura habes apud *Clar. in §. final quæſt. 12 & penès Farinac. in Practic. crimin. quæſt. 12.*

Edictum autem de Accuſationibus
2 eſſe prohibitorium & admitti quoſcumque, qui expreſsè non reperiuntur prohibiti, idem *Clar.* fundauit *quæſt. 14. eiuſdem §. fin.* & ſectantur *Surd. in tractat. de Aliment. tit. 8. priuileg. 87. num. 3. & Coriolan. de caſibus reſeruatis iuxta Regulam Clement. VIII. Regularibus præſcriptam caſ. 5. de Accuſat. part. 2.* licèt de Iure Regni accuſandi, & remittendi ius competat illis, quibus competit ſucceſſio, vt in *Pragmat. 8. ſub Rubric. de compoſit.* ad cuius ornatum plura nouiſſime reportat *De Marinis quotid Reſolut. cap. 2. in verbo Accuſare.*

Et ex textu *in cap. ſi legitimus de Ac-*
3 *cuſat.* deducitur Iudicem ex Officio debere repellere Accuſatorem non idoneum vt confirmat *Clar. in cit. §. fin quæſt. 15.* vbi tamen *Baiard. in addit.* diſtinctionis fœdere vtitur, vt ſi Accuſator
4 ſit omninò prorſus inhabilis, verbi gratia, Infamis, Iudæus, Hæreticus, & de ſimilibus, qui odio ipſius perſonæ repelluntur, tunc Iudex ex Officio parte etiam non opponente eos repellere poteſt, ſecus ſi omninò non ſint inhabiles, puta quia poſſunt expreſsè vel tacitè conſenſu partium habilitari, quia tales partes minimè opponente à Iudice repelli nequeunt.

Quare ad noſtrum deueniendo, poſſumus firmare regulam, grauari Vaſſallos, quando Iudices ex officio huiuſmodi non idoneos Accuſatores repellere minimè curant.

Et proinde ſi vera erit talis concluſio deſcendet, & altera ipſos in Syndicatu teneri.

Idemque grauamen ſubintrabit vbi per Iudicem admittuntur Teſtes, qui de iure ſunt prohibiti, ferre teſtimonium, etiam ſi partes taceant, vt per tex. *in l. quos prohibet ff. de poſtulando*, docet *Andreas in cap. 1. num. 6. qui teſtes ſunt neceſſarij ad probandam nouam inueſtituram*, declarans quinam ſint ij taliter prohibiti à iure ferre teſtimonium ob publicam vtilitatem, refert, & ſequitur *Regens Rouitus in pragmatica ij. num. 16. de ordine Iudiciorum*, vbi propterea fundat repulſam non eſſe neceſſariam quotieſcunque fuerunt recepti in Teſtes hij qui de iure ſunt prohibiti ferre teſtimonium, quia ſi recipiantur eorum dictum nihil officit.

SVMMARIVM.

1 *Defenſiones dantur intus carceres, vel per Palatium attenta criminũ & perſonarum qualitate.*
2 *Defenſiones in leuibus delictis debent dari extra carceres, & num. 3. ſicque ſeruari, & ſeruaſse ipſum refert Author, num. 4.*
5 *Iudex poteſt ex cauſa minuere, & remittere pœnam à Iure ſtatutã.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Criminibus leuibus defenſiones intus carceres facere adſtringantur.

GRAVAMEN CXII.

1 QValitates criminum, & criminoſorum poſſunt operari, vt Defenſiones debeant dari intus carceres, vel extra, & ſic per Palatium, vt dici, & practicari ſolet.
2 Inde quando crimina ſunt leuia grauantur Rei, ſi intus carceres defenſiones facere aſtringantur.
3 Quoniam in cauſa criminali leui extra, & in graui ex vinculis cauſam dicere oportet ad textum in *l. Cornelia, §. præ-*

§. preterea ff. de Sen.Cõſult.Syllan. Briſon.de formul.lib. 5. verſic. cauſam pag. 527. quos refert,& ſequitur *Calliſt.Ramirez,in tractat.de ſuprema,& abſoluta Princip poteſt.lege Regia in 101 translata §.16.num.11 fol.mihi* 119.

4 Vnde meritò ita in dies ſeruatur in magna Curia Vicariæ, & in alijs Regijs Tribunalibus huius Regni, & Ego vti Regius Miniſter non vna ůice practicaui,& vidi practicari indiſtinctè per Collegas.qui meo tempore fuerunt in diſcuſſione cauſarum in Regia Audientia Apuleæ,in qua ex cauſa etiam in criminibus grauibus vidi quandoque dari defenſiones per Palatium,quia licet Iudici ob cauſam pęnas etiam à Iure ſtatutas minuere,& remittere *Marſil in l.vnius §.cuſtodiæ ff.de quæſtion.Tiraquell. in tractat. de pęn. temperand. in præfat. num. 17. Marant. in Practic. part.6. num.115.*

SVMMARIVM.

1 *Accuſator non debet eſſe idem, & Iudex.*

2 *Procedi per inquiſitionem in multis caſibus poteſt.*

3 *Inquiſitio ceſſat per Accuſationem.*

4 *Pęna minuitur, vbi per viam Inquiſitionis quis eſt Reus, nec ordinaria infligitur, & num.5.*

6 *Verbum (poteſt) importat liberam voluntatem, & neceſſitatem.*

7 *Pęnę reſtringuntur, quando partes non inſiſtunt.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Inquiſitionis via effecti Rei pęnis ordinarijs afficiantur.

GRAVAMEN CXIII.

1 QVamuis idem non debeat eſſe Accuſator,& Iudex vt percipitur ex *cap.qualiter, & quando de Accuſat.* Ibi (Non tamquam idem ſit Accuſator, & Iudex, quia regulariter non poteſt procedi ad condemnationem, niſi adſit aliquis accuſator,) *cap. ſi quis poteſtatem 23.quæſt.4.*

2 Tamen in multis caſibus poteſt procedi per inquiſitionem,licèt non præcedat accuſatio,vt in Regno videmus ſeruari,Noſque alibi diximus,& tradit præ cæteris *Coriolanus in tractat. de caſibus reſeruatis iuxta Regulam Clement.VIII de Regularibus præſcriptam par.2. caſ.5. & de inquiſitione plura Farin. in pract. crim.quæſt.1.part. 1.Perez ad tit.1. libr.* 8.*Ordin. Rodriq q.Regul.to.2. q.5.art.2. & Savr.in* Clau.*Regia libr.12.cap.10.*

3 Quæ inquiſitio ceſſat per Accuſationem *Barboſ. in l. ſi quis poſtea quàm num.84.ff.de Iudic.*

4 Sed vbi aliquis eſt damnandus per viam inquiſitionis,non eſſe puniendum talem pęna ordinaria inducta à lege pro illo crimine,ſed mitiori, & ſic arbitraria pęna tradidit *Maranta in Prax. de Ordin.Iudic.part.4.diſtinct.* 10. quod & elicitur ex *cap.Inquiſitionis de Accuſat. ibi* (Pęnam poterit Iudicantis diſcretio moderari) vbi hanc firmat concluſionem *Barboſ.num.4.*

5 Pęna ſiquidem mitior magis imponitur per viam inquiſitionis, quam per viam Accuſationis vt apud *Tiraquel.in tract.de pęnis temperand cauſ.*53

6 Nec obeſt quod textus in dicto *cap. Inquiſitionis* vtitur verbo (poteſt) importans facultatem, & liberam voluntatem,& non neceſſitatem, quando affirmatiuè profertur *l.1. C. quomodo,& quando Iudex l.ſępè* cum ibi notatis *ff. de Offic. Praſid Guttierez de Tutel. part. 1.cap.7.num.6. Piccard. in diſput.de Mora num.121. Sanchez de Matrimon. libr.6.diſput.38.num.20.Morla in Emporio Iur.part.1.tit. 2. in prælud. num. 18.Gratian.Forenſ. diſcept.tom. 3. cap. 506.num.12.& 13.D.Ricc.in Prax.for. Eccleſ.reſolut 610.num.7. part. 1. in Magn.* Nam & in hoc ſenſu exponitur etiam pro verbo (debet) *Seraphin. de priuileg.Iuram.priuileg.33.num.71.Paris de Reſignat.Benefic.libr. 5. quæſt. 3. num. 84.* quos ſequitur Barbos *de Dictionibus Dict. 126.ſub num.* 1. maximè quando profertur a lege, vel Canone, *Praſis de Franchis deciſ. 487. num. 2.* & Nos alibi diximus in hoc

eod.

eod.tom.2. Et ideò neceſſitatem importare poſſumus annuere.

Vnde ſi dicta opinio erit attendenda vtique reſultabit grauamen, quando Vaſſalli pęnis ordinarijs afficiuntur, vbi per viam Inquiſitionis effecti ſunt Rei.

7 Et in Praxi videmus obſeruari, quòd vbi partes non inſiſtunt nec apparent, ſemper Reorum conditio melior redditur, & pęnę alias contra illos ſtabilitæ reſtringuntur, & relaxantur.

SVMMARIVM.

1 *Vbicumque à Iure tribuitur actio criminalis impartitur pariter actio in factum ad intereſſe paſſum.*

2 *Actio iniuriarum competit ad omnia damna & intereſſe, etiam damni emergentis, & lucri ceſſantis.*

3 *Actio in iudicio criminali emergens poteſt coram Iudice criminali intentari.*

4 *Vaſſalli grauantur, quando non condemnati ad pęnam ordinariam criminis, de quo ſunt inquiſiti condemnantur ad intereſſe partis.*

5 *Ex Iudicijs licèt deueniri poſſit ad pęnam extraordinariam, non tamen poteſt ſequi condemnatio ad intereſſe partis, niſi conſtet de delicto ex confeſſione delinquentis, num. 6. Contrarium num. 7. Prima ſententia verior, num. 8.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando non condemnati ad pœnam ordinariam criminis, de quo ſunt inquiſiti condemnantur ad intereſſe partis.

GRAVAMEN CXIV.

1 NVllus eſt qui neſciat, quòd vbicumque à Iure tribuitur Actio criminalis ad pęnam, impartitur pariter Actio in factum ad intereſſe paſſum *l.ex hac lege ff. ſi quadrup. paupér. fecisſ. dicatur l fin ff. de his qui deiecer vel effud. l. qui nomine vbi Bar. ff. ad l. Cornel. de falſ.* & traditur exemplum in fure *in l. interdum §. qui furem ff. de furt. Bal. conſ. 249. lib. 3. Gomez de delict. tit. de Homicid. num. 37. Preſ. de Franch deciſ. 460. Surd. deciſ. 89. num. 7.* vbi quòd

2 competit Iniuriarum Actio ad omnia damna, & intereſſe, & dicit venire intereſſe lucri amiſſi, ne dum damni emergentis, vt etiam fatentur *Menoch. in tract. de preſumpt. lib. 3. preſump. 114. Moron. in tract. de Tregua, & pace cap. 324. à num. 17. cum ſeq. Luodouic. deciſ. Lucenſ. 62 à num. 25.* apud quos habes, quæ veniant, & quomodo computentur huiuſmodi Intereſſe.

3 Quæ quidem Actio in criminali Iudicio emergens, poteſt coram Iudice criminali intentari ad textum de iure communi *in l ſed & loci §. ſi dicantur ff. fin. Regund.* & de Iure municipali *in cap. Regis Roberti 216. Incip. ſi de furto,* & notant præ cęteris, *Cappella Tholoſ. deciſ. 22. Clar in §. fin. quaſt. 2. verſic. & hac quidem vbi Batard.* ſocios coarctuat, *Magon. deciſ. Lucenſ. 92. num. 32. Peguer. deciſ. 27. in fin Farinac. in pract. crim. tit. de Inquiſit. quaſt. 1. num. 62. & ſeq. Scaccia de ſentent. &* Re *iudic. gloſ. 14. quaſt. 19. num 61. Graſſ. in tract. de effect. clericatus effect. 1. num. 1154. Illuſtriſſimus preſul Ricc. Collect. deciſ. 1298. Ramon. conſ. 51.*

4 Cęterum in materia noſtra ſubintrabit grauamen quãdo Reus inquiſitus de crimine non eſſet condemnatus pęna ordinaria, & tamen condemnaretur ad intereſſe partis.

Si quidem minimè debet ſequi condemnatio ad reſtitutionem Rei, vel damnorum, & inteſſe ſatisfactionem, vbi crimen non eſt confeſſum, aut legitimè probatum; & ideò non potuit inquiſitus condemnari pęna ordinaria.

5 Et licèt ob indicia forſitan ſufficienter non purgata, vel quæ ex aliqua cauſa purgari nequeunt deueniri, valeat ad pęnam extraordinariam, non per hoc poterit dari conſequens, vt poterit deueniri ad condemnationem intereſſe partis, cum tunc inquiſitus minimè cenſeatur condemnatus tamquam verè Reus,

Reus,& delinquens, ſed tamquam potius de crimine ſuſpectus, quæ quidem ſuſpicio quoad intereſſe partis non eſt habenda pro veritate, nec videtur ſufficiens ad condemnationem requirentem confeſſionem, vel plenam probationem, ita quidem in proprijs terminis tutatur *Caball.reſolut.criminal. caſ.* 82. *à num.* 14 *cum ſeq. Magon.deciſ. Lucenſ.* 91.*num.*7. *& ſeq.* vbi quòd niſi conſtet
6 de delicto confeſſione delinquentis, minimè proceditur ad condemnationem reſpectu intereſſe partis, ſequitur *Gratian.* qui alios eumulat *diſcept forenſ. tom.*3.*cap.*525.*num.*18.

7 Et quamuis *Coſta in tractat.de Remedijs ſubſidiarijs Remed.* 51. *& Guazzin. in tractat.de pace quaeſt.*42.*part.* 1. eum contraria tranſiuerint ſententia, quam ex noſtris Regnicolis ſectati ſunt *Paſcal.in tractat. de Patria poteſtat.part.* 4. *cap.*3.*num.*38.*& Capiblanc. in pragmat.* 6.*num.*105 *de Baron.tom.*1.

8 Tamen primam opinionem vti veriorem agnouerunt nouiſſimè *Reg. Ronit.deciſ.* 67. & benemeritus Iudex, & Commiſſarius generalis contra delinquentes *Merlin.controuerſ forenſ. cap.* 19. qui cum ſatis neruosè, & mordicus illam tueantur, & ſingulis Iuribus pro altera parte adductis, & Doctorum authoritatibus citatis latiori calamo reſpondeant illorum remiſſione contentus meum requieſcere facio, *vide ibi* quia non pigebit, nam omnia adamuſſim eumulata reperies.

SVMMARIVM.

1 *Iudex lata ſententia prohibetur ſuper intereſſe pronunciare.*
2 *Lata ſententia Iudicis officium expirat etiam circa acceſſoria, niſi eadem die velit ſupplere, quia poteſt, & quare, num.* 3. 4. *&* 5. *item ſi ſententia ſe referat ad Inſtrumentum, in quo intereſſe eſt promiſſum, num.*6.
7 *Relatum eſt in referente.*
8 *Delegatus Principis lata diffinitiua ſententia non pronunciat.*
9 *Intereſſe quod debetur Iure actionis etiam lata ſententia peti poteſt & quare, num.* 10.
11 *Intereſſe quod debetur Iure actionis peti poteſt ab eo qui recepit ſortem abſque proteſtatione.*
12 *Iudex non condemnans ad intereſſe & fructus petitos cenſetur reum abſoluiſſe.*
13 *Condemnatio iuxta petita continet etiam fructus ſi in petitione ſint deducti.*
14 *Abſolutus ab expenſis non cenſetur abſolutus à damnis, niſi damna veniant officio Iudicis, num.*15.
16 *Condemnatus ad expenſas cenſetur condemnatus ad damna.*
17 *Damnorum appellatione in ſententia, quæ damna veniant.*
18 *Iudex quando poſſit reum ad fructus non petitos condemnare.*
19 *Expenſæ poſt ſententiam, quando peti poſſint.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi poſt latam diffinitiuam ſententiam condemnentur ad intereſſe,& expenſas.

GRAVAMEN CXV.

IN Subditorum reſultat grauamen, ſi poſt latam diffinitiuam ſententiam condemnentur ad intereſſe, & expenſas.

1 Quoniam ſtat vetitum Iudicibus lata ſententia ſuper intereſſe pronunciare, *Innoc.in c grauis de Reſtit.Spoliat.Scac.de ſent.& Re Iudic. gloſ.*14. *qu.*17. *nu.*16. *Theſ.dec.*135. quia lata ſententia Iudicis officium expirat, *Bal.in l. cum propriat num.*6.*l.C. ſi quis Alter.Boer.dec.* 18.*Peregrin.de fideicommiſ.artic.*49.*num.*147. *Cornazzan.deciſ.*110.*num.* 9. *Anna conſil.*24.*num.*4.*Reg.de Pont.conſ.*28.*nu.*13 *Cencius de cenſibus part.*3.*cap.*2.*num* 18. *& ſequ.* nouiſſimè *Merlin. controuerſ. forenſ.cap.*20. vbi ex *cap.* Regni, ſi de furto probat, quòd poſt latam ſententiam

3 tiam diffinitiuam ceſſat omnino Iudicis
officium,ita vt nequeat in acceſſorijs ſe
4 intromittere,niſi tamen eadem die vel-
let ſuper his illam ſupplere qui id in-
5 continenti videtur factum, ex *l.Paulus,*
& l.Iudex poſtea quam ff. de re Iudic. l.
terminato C.de fruct.& lit.ex penſ. Abb.
in cap.ſæpe in fin.de Appellat. Marant.in
prax.part.3.part.6.num.31. *addo Surd.*
conſ.340.

6 *Et Theſaur.* mox allegata *deciſ.* 135.
Sub.num. 1. teſtatur fuiſſe dictum per
Senatum ſuum Pedamontanum eſſe ve-
ram principalem concluſionem ſupra
firmatam,ſed illam pariter ceſſare quo-
ties ſententia ſe referret ad Inſtrumen-
tum,in quo emptor promiſiſſet ſoluere
principale cum omnibus damnis , ex-
penſis,& intereſſe , quia tunc ſententia
7 videretur relatiua ad Inſtrumentum,&
relatum,eſt in referente *l. aſſe toto ff. de*
hered. inſtituend. & ita teſtatur iudica-
tum in cauſa Sauoſi Taurinenſis de an-
no 1588. de Menſe Octobris ſub die
Octauo referente Senatore Guerillo,
monens Iudicem ſemper clarè debere
loqui in ſua ſententia vt vel abſoluat ,
vel condemnet conuentum in huiuſ-
modi acceſſorijs , ne de lite lites orian-
tur .

8 Quare extra hos duos caſus non eſſe
audiendam partem intereſſe petentem,
niſi coram Iudice Appellationis annuit
*Merlin.cit.controuerſ.*20. *num. 5.* præ-
ciſè ſi Iudex , qui ſententiam tulit ſit
delegatus,cum eiuſdem iuriſdictio lata
diffinitiua ſententia totaliter extincta
remaneat,*Bald.in l.ſi vt proponis C.quo*
modo,& quando Iudex Ioan.Andr.in
cap.in litteris de offic.Delegat. Tiraquell.
qui alios iuxta morem ſecum vehit,*in l.*
Boues §.hoc ſermone limit.21.de verbor.
*ſignificat.*quibus , iungo *Illuſtriſſimum*
Epiſcopum Ricc. collectan. deciſ. 1474.
quamuis delegatus eſſet Principis, &
nulliter iudicaſſet,*Capic.deciſ.19. in fin.*
Gratian.tom.1.diſceptat. forenſ. cap. 42.
*num.*30.*Guarb. conſil. crimin.* 39. *num.*
8. *& ſeq.*

9 Sed aduertere minimè prætermittam
quod vbi ſumus in intereſſe,quæ deben-
tur iure Actionis tunc etiam lata ſen-
tentia,pro fructibus, & alijs acceſſorijs
agi poteſt,quoniam illi ſunt ſtipulati de
per ſe nec veniunt acceſſoriè , & petun-
tur iudicio ſeparato , adeò quod huiuſ-
modi peti poſſunt ab eo , qui abſque
11 proteſtatione ſortem recepit Bar.in
l.fin.num.3.ff.de eo quod certo loco, Gra-
tian.qui alios adducit forenſ.diſcept.tom.
1.cap.33.num.13. annuens ſic fuiſſe de-
terminatum in Romana Rota , negari
enim nequit quoad ſoluentem dici ſor-
tem prout indiſtinctè probat, *Medic.*
conſ.32.

At hæc dicas verum , vbi fructus in
dicto Iudicio petiti non fuiſſent , quia
alias ſecus eſſet , quoniam Iudex con-
12 denando Reum ad Rem intelligitur ab-
ſoluiſſe à fructibus,& Intereſſe vt docet
Alexander in l.properandum § ſin autem
il 2.num.6.C.de Iudic.

13 E vbi condennatio eſſet facta iuxta
petita , & in petitione eſſent deducti
fructus , & intereſse tunc condennatio
ſequta contineret illa *Marilian. de-*
ciſ. 32.

14 Et hac , occaſione obſeruabis abſo-
lutum ab expenſis non eſſe ab ſoluen-
dem à damnis *l ſi tutor,& ibi Gloſ.ff.de*
Author.Tutor. latè videndus *Surd deciſ.*
261.vbi etiam quando damno veniant
expenſarum appellatione .

15 Declara tamen,quòd vbi damna ve-
nirent officio Iudicis , ſi Iudex abſolue-
ret ob expenſis cenſetur pariter abſol-
uere à damnis,*l.ediles §. ſed ſciendum. ff.*
de edilit.edict.l. 4. §. hanc autem ff. de
damn.infect.Guid .Pap deciſ. 405. vbi li-
cèt non fuerint petita,& adducta , *The-*
16 *ſaur.deciſ.67.* vbi condemnatus ad ex-
penſas ad damna condemnatus cenſe-
tur , qui pariter firmat appellatione
17 damnorum in ſententia venire ſolùm
damna intrinſeca,ſcilicet illa, quæ circa
litem ſunt neceſſaria,vt expenſæ Aduo-
catorum,& Procuratorum,Scribarum,
Actuariorum,& ſimilium , *Gaill.obſer-*
uat.151. libr.2. de quo tamen vide
Menoch.de Arbitr.Iudic.caſ.154.lib.2.

18 Et Iudex quando poſſit Reum ad fru-
ctus non petitos condemnare , vide
Annam ſing 275.

16 Et quando expenſæ poſt ſententiam
poſsint peti, declarat *Trentacinq. var.*
reſolut.libr.2.Reſolut. 1. ſub tit. de ex-
penſis .

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Tondere barbam eſt grauamen, quia infert iniuriam, & num 8.*

2 *Vaſſalli grauantur, quando contra eos vti reos decernitur, vt tondatur barba ad finem recognoſcendi à teſtibus, declara vt num. 5. & 6.*

3 *Appellatio permittitur à decreto tõdendi barbam reo ad effectum recognoſcendi à teſtibus, quia infert grauamen irreparabile, & num. 12.*

4 *Marta conſ. 111. declaratur.*

7 *Appellatur ab Interlocutoria quando infertur grauamen irreparabile.*

9 *Barba licèt non ſit membrum ad operandum deſtinatum, tamen eſt membrum formale, ſine quo corpus noſtrum eſt deformatum.*

10 *Barba appellatione membri continetur.*

11 *Grauamen dicitur irreparabile, quando continet factum quod infectum haberi non poteſt.*

13 *Iudex quando pronunciat benè appellatum remanet Iudex in negotio principali.*

14 *Iudex deputatus quando eſt ſuſpectus tota Curia deputantis eſt ſuſpecta.*

15 *Iudice deputato exiſtente ſuſpecto, tota Curia iudicantis eſt ſuſpecta.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando contra eos vti Reos ſit Decretum, vt tondatur barba ad finem recognoſcendi à Teſtibus.

GRAVAMEN CXVI.

1 TOndere barbam eſt grauamen, quia infert iniuriam, *Bal. in tit. de pace tenenda num. 8. & ibi Afflict. in §. ſi quis aliquem num. 1.*

2 Vnde Vaſſalli regulariter grauantur, ſi vti Rei eiſdem tondatur barba ad finem faciendi recognitionem à Teſtibus.

3 Hinc nouiſsimè *Marta conſil. 111.* tutatur, Appellationem permitti à decreto tondendi barbam Reo ad effectum recognoſcendi a teſtibus, quia infert grauamen irreparabile.

4 Cæterùm hanc ſententiam ſimpliciter veram ſẽper eſſe minimè agnoſco, ſed illam in duobus caſibus claudicare præſentio.

5 Primus caſus eſt, quando teſtes deponerent contra inquiſitum tempore quo eſſet imberbis, quia ſi fuiſſet captus, deinde poſt natam barbam ad faciendam recognitionem poſſe abradi mihi ſuaderem.

6 Secundus caſus eſt, ſi Teſtes deponerent, quòd tempore patrati criminis inquiſitus erat raſus pilis, quia tunc poterit, & pariter antequam recognitio fiat expilari barba.

Nec erit grauamen inductum contra requiſitum, cum recognitio, vt valide ſubſtineatur debet fieri in eo ſtatu, & modo, quo Reus recognoſcendus reperiebatur tẽpore commiſsi delicti, & vti a teſtibus fuit viſus, alias enim daretur anſa, vt recognitio ſuum non ſortiretur effectũ, quia negari ſuaptè nequit Barbam mutare faciem hominis, ita quòd viſi imberbes poſt ortam barbam viſus ſpeciem mutare, & facile cognoſci non poſſe, & tali modo vt diuerſi appareant

Quare meritò *Marta* in facto, quod ſupponit *in d. conſ.* dicit, inquiſitum tam tempore delicti, quam tempore ſui conſtituti ſemper habuiſſe barbam cum pilis, vt cernitur ex eius dictis, quæ ad verbum hic referre placuit, & ſunt quæ ſequuntur.

In-

Inquiſitus de homicidio vocatus à Curia ſe præſentauit in carceribus, & tam tempore delicti, quàm tempore ſui conſtituti ſemper habuit barbam cum pilis more virotum nobilium, ſed quia vnus ex teſtibus illum nominat per nomen proprium, & dicit eum eſſe imberbem, D. Iudex pro recognitione facienda mandauit dicto carcerato abradendam eſſe barbam, & de facto ita per barbitonſorem fieri fecit.

A quo actu tonſionis barbæ tamquam inferentis ignominiam, & præiudicium reſpectu recognitionis ipſe inquiſitus appellauit, & ſupplicauit committi cauſam appellationis, cum hoc non de iure.

Quoniam certa & indubitata concluſio inter Doctores firmata eſt, quòd
7 ab interlocutoria appellatur, quando infert grauamen irreparabile, *Cyn. in l. ante ſententiam C. quorum appellat. non recip. & ibi Bartol. num. 2. Paul. de Caſtr. num. 2. idem Bart. in l. 2. in princip. & num. 2. ff. de appellat. recip. vel non Bald. in l. 2. num. 4. verſ. modò quæro, C de Epiſc. Aud. Franch. in cap. ſuper eo in l. 2. num. 2. & 4. de appellat. Marant. in ſuo ſpeculo part. 6. verſ. & quandoque appellatur num.* 308. Et alij plures ad hoc allegati, & per *Scacc. in tractat. de appellat. quæſt. 17. membro 7. num.* 24. Et ita fuit iudicatum, *Guid. Pap. in deciſ.* 75.

8 Sed tondere barbam eſt grauamen, quia infert iniuriam, *Bald. in tit. de pace tenend. num. 8. & ibi Afflict. in §. ſi quis aliquem num.* 1. quia *Bald. in l.*
9 *reus num. 6. C. de Accuſat.* vbi quòd licèt barba non ſit membrum ad operandum deſtinatum, tamen èſt mebrum formale, ſine quo corpus noſtrum
10 eſt deformatum, ideo continetur appellatione membri, & ſequitur *Imol. in l. 2. num. 6. verſic. quia dat formam corpori, & num. 7. verſ. 7. verſic. & per prædicta patet ff. de de public. iudic. Angel. in tractat. de maleſic. in verbo membrum num. 3. & num. 7.*

11 Item eſt grauamen irreparabile, quia continet factum, quod cum infectum haberi non poſſit, ideo dicitur irreparabile, *Rebuff. de ſentent. execut. art. 10. Gloſ. num. 13. verſ. 2. tom. 1. Lancellott. de attentatis part. 2 cap. 12. de attent. pendente appellat. limit. 1. num. 9. Scacc. de appellat. quæſt. 17. limitat. 47. membr. 1. num. 94.*

12 Quod factum infert iniuriam ipſi tonſo, & facit illi præiudicium reſpectu recognitionis faciendæ per teſtes, & licèt reſpectu ſecundi poſſit ſeparari per ſententiam diffinitiuam, tamen quia dicta recognitio eſt annexa cum facto irreparabili tonſionis barbæ, ideo reſpectu illius permittenda eſt appellatio.

13 Et quando iudex pronunciat benè appellatum, tunc ipſe remanet Iudex etiam in negotio principali, *capit. vt debitus de appellat.* & probant *Miſinger. obſeruat. 46. part. 4. & Gaill. obſeruat. 131. part. 1.*

Sed quia Iudex qui ita grauauit eſt deputatus ab Epiſcopo, ideo ab eo Iudice non eſt appellandum ad eumdem Epiſcopum, quia quando Iudex
14 deputatus eſt ſuſpectus, tota curia deputantis eſt ſuſpecta, *Dec. in cap. 1.*
15 *num. 78. in 1. lect. de Iudic.* vbi quòd Capitaneo exiſtente ſuſpecto tota Curia iudicantis eſt ſuſpecta.

SVMMARIVM.

1 *Habens remedium ordinarium non debet vti extraordinario, intellige vt num.* 2.

3 *Barones pro introitibus feudalibus quod remedium habeant, & an poſſint incuſare obligationes, & Inſtrumenta ſuper locatione introituum feudalium factas, num.* 4.

5 *Barones dum poſſunt habere intentum ſuum abſque ſubditorum intereſſe, peccant contra charitatem contrarium agendo.*

6 *Baro grauat Vaſſallos, ſi incuſet obligationes, & exigat pęnas quãdo poteſt exequi realiter & perſonaliter pro introitibus Baronalibus.*

7 *Creditor malè agit, & verſatur in dolo, ſi poteſt ſatisfieri ſuper re viliori, & facit vendi rem pretioſiorem.*

8 *Creditor licèt habeat omnia bona obligata, non tamen poteſt de illis ad ſui arbitrium diſponere.*

9 *Text. in l. creditoris arbitrium ff. de diſtract. pignor. declaratur, & ornatur.*

10 *Attendi debet quod minus præiudicium & onus appertat.*

11 *Licitator in dubio tenetur ad eam ſatisfactionem, à qua minus oneratur.*

12 *Clauſula (præſenti pecunia) appoſita in licitatione facta in publica ſubhaſtatione non admittit ſolam ſolutionenem in pecunia numerata, ſed etiam in alia de Iure promiſſa, & fieri ſolita.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi dum Barones pro Introitibus feudalibus, quas ipſis locauerunt contra eos poſſunt exequi realiter, & perſonaliter, hoc non obſtante incuſent obligationes, & liquident Inſtrumenta pro tali cauſa facta, & pœnas ſoluere permittant.

GRAVAMEN CXVII.

1 STat Regula communi calculo recepta, habentem ordinarium remedium non debere extraordinario vti, *l. quædam in princip.* ibi, *quia ad id conſequi, &c. ff. de edend. l. cum ſint ff. de Carbon. & in terminis reſtitutionis tex. eſt in l in cauſæ ff. de Minor.* ſicque firmarunt *Maurit. de in integr. Reſtit. cap.* 11. Zazi *libr. 1. Reſponſor. cap.* 20. *Chriſtophor. de Paz in ſchol ad leg. Styl. l.* 171. *Alphan. collectan.* 755. *Caldas Pereira in l ſi curatorem habens in verbo per quod priſtinum num.* 16. *C. de in integrum Reſtit. Cardin. Tuſc. concluſ.* 182. *lit. O. Sfort. Odd. de reſtitut in integrum par. 1. quæſt.* 17. dicens tamen id procedere vbi Remedium extraordinarium non eſſet vtilius ordinario ſequitur *Pinell. in l. 2. part. 1. cap. 1. num.* 19. *C. de Reſcindend. vendit. & Morla in Empor. Iur. part. 1. tit. 5. quæſt. 3 num.* 12.
3 Vnde cùm pro introitibus feudalibus
Baronibus competat remedium vt poſ-
ſint facere exequi realiter, & perſonali-
ter, quamuis pro locatione ipſorum ha-
beant obligationes, & inſtrumenta
confecta à Ciuibus, & Subditis, non de-
4 bent incuſare, nec liquidare illa, & pati
quòd vigore incuſationum, & liquida-
tionum factarum Vaſſalli ſoluant pę-
nas, quod ſi faciant grauare videntur
ſaltem ex non charitate proximi, quia
dum poſſunt habere intentum abſque
tãto intereſſe ſubditorum peccant con-
tra charitatem cõtrarium agendo ſem-
per, inquam, illa eſt capienda via, per
quam minus proximo fiat damnum,
tertijque intereſſe quo ad poſſibile eſt
euitandum & extraordinaria via non

eſt

eſt incedendum quando per ordinariam iri poteſt, ſi per illam proximi præiudicium eueniat.

6 Hinc cum Vniuerſitas Terræ Olineti conquereretur, quòd ſuus Baro exequi intendebat pœnas ortas ex incuſationibus Obligationum, & Inſtrumentorum liquidationibus factis per Ciues in beneficium ipſius pro introitibus feudalibus, quos ab ipſo conductos tenebant, & peterent quòd abſtinerent ab exactione dictarum pœnarum, dum Baro ipſe pro dictis debitis feudalibus habebat executionem realẽ, & perſonalem, exititit prouiſum die 8. Menſis Martij 1591. per Conſiliarium Carolum Fenitium Commiſſarium deputatum licere exequi contra Vaſſallos abſque noua incuſatione penès Sarnum Actotum Magiſtrum, vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ fol. 13.

7 Conducit *Gloſ. in l. quamdiù C. de diſtract. pignor.* dum docet creditorem male agere & in dolo verſari dum poteſt ex vna re viliori ſatisfieri cum minori incomodo & intereſſe poſſibili, & vendit rem pretioſiorem, *Bald. conſil.* 75. *num.* 2 *vol* 1. *Dec. conſil* 235. *num.* 17. *Ang. in l.* 2 *in fin. ff. de qui potior. in pign.*

8 ſequitur *Marta dec.* 130. vbi quòd licèt creditor habeat obligata omnia bona, non tamen poteſt ad eius libitum de illis diſponere, cum creditoris arbitrium debeat eſſe regulatum, *Reg. de Ponte de poteſtat. Proreg. in Rubric de Aſſenſ. Reg. ſuper det. num* 38. *Ioan. Vincentius de Anna allegat.* 141. *Gam. decif.* 40. *Minad. decif.* 13. *Manent. decif. Mant.* 62. *Amat. conſil.* 95. vbi etiam quòd *Text in. l. creditoris arbitrio ff. de diſtract. pignor.* ad cuius ornatum plura *Caſtil. decij.* 98 & *Trentacinque var. reſol. tit. de pignoribus reſolut.* 5. non procedit, quando electio in tertij preiudicium tendit *Anna conſ.* 63. & 76. vbi plura cumulat.

Rurſus confert, nam id quod minus preiudiciũ, & onus apportat eſt attẽdendũ ad *gloſ. in l. ſi ita ſit adſcriptum in fin. ff. de leg.* 1. & *in l. ſemper in obſcuris ff. de*

11 *Regul. Iur.* vigore cuius regula nouiter fundat *Reg. Rouit. decif.* 31. licitatorem in dubio ad eam ſatisfactionem teneri à qua minus oneratur, ita quod clauſula (præſenti pecunia) appoſita in licitatione facta in publica ſubhaſtatione à licitante, non importat ſolam ſolutionem in pecunia numerata, ſed etiam ad mittat aliam ſolutionem de iure permiſſam, & fieri ſolitam, ſicque dicit iudicatum, quod & pariter fuit approbatum per Rotam Romanam, vt apud *Ludouiſ. decif.* 28. *per textum in l.* 4. §. *ait Prætor* & §. *ſoluiſſe ff. de Re Iudic.* & *l. ſi procurator.* §. *ſi ab eo, vbi gloſ. in verſic. ſoluta ff. de Iur. Fiſci.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli tenentur victualia aſportare de loco ad locum, non tamen ad alium locum magis diſtantem, num.* 2. *aliàs Vaſſalli grauantur, num.* 3. & *quare num.* 4.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi obligati ducere Victualia Baronum, aut Vniuerſitatum de loco ad locum, cogantur illa aſportare ad locum magis diſtantem.

GRAVAMEN CXVIII.

1 Qvamuis Vaſſalli reperiantur, & ſint obligati victualia aſportare de loco ad locum pro ſeruitio Baronum, vel Vniuerſitatum.

2 Tamen illa aſportare ad alium locum magis diſtantem cogi nequeunt, quod ſi Vtiles Domini vel Vniuerſitates contra Ciuium volũtatem aſtringe-

3 rent ad id agendum vtique grauarent, & exiſtente grauamine liceret Ciuibus renuere.

Probat enim ex theorica *Bar. Angel.* & *Paris de Put.* quorum doctrina vtitur illos allegans *Surd in tractat de Aliment. tit.* 1. *quaſt.* 67. *num* 4. & 5. Subditos obligatos frumentum aſportare, & conducere Reipublicæ de vno loco ad alium poſſe quidem cogi ad alium locum aſportare, & vehere, qui tamen longior non ſit. refert, & ſequitur *Viſcont. in ſuis concluſion. Iur.* in verbo ſubditi fol. mihi 264. *col.* 2.

4 Redditur huius Grauaminis ratio, quia patet ad ſenſum quod augetur ſeruitutis ius, dum exceduntur limites locorum, in quibus Vaſſalli ſunt obligati aſportare Victualia, vel illa vehere, & ſeruituris augmentum eſt inductio noui oneris, quod non poteſt imponi, nec augeri, vt latius probauimus *tom. 1. Grauam. 1.* vbi eſt videre.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes examinari debent per Iudices loci ordinarios.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi pro ferendo teſtimonio extrahantur à loco Territorij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro ferendo teſtimonio extrahantur à loco Territorij.

GRAVAMEN CXIX.

1 Teſtes examinandi pro inueſtigandis criminibus ſucceſſis, non debent extrahi à loco Territorij, ſed eorum depoſitiones ſunt recipiendæ per Officiales ordinarios locorum, quod ſi ſecus ſeruetur grauantur ſubditi.

Hinc cùm Vniuerſitas Terræ Siciniani conqueſta eſſet, quòd Vtilis Dominus dictæ Terræ, & ſui Officiales, quando eueniebat aliquis exceſſus, ſeu delictum in captura informationis faciebat ire Teſtes in Terra Sancti Nicandri, diſtante per quatuor milliaria à dicta Terra Siciniani. Die 30. Ianuarij 1572. per Regium tunc Conſiliarium Vincentium de Franchis Commiſſarium ſpecialiter deputatum pro cauſis grauaminum dictæ Terræ fuit prouiſum, quòd Vtilis Dominus, & eius Officiales non extrahant Teſtes ab eorum Territorio, ſed illos recipi faciant per Officiales ordinarios degentes in loco pęnès de Modellis Actorum Magiſtrum.

2 Quare noſtro inſtituto ſatisfaciendo poteſt firmari Regula, Grauamen eſſe ſi pro ferendo teſtimonio Vaſſalli extrahantur à Territorio.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur ſi prohibeantur ſtare in ſocietate, & communione cum fratribus, & filijs Clericis, & vnanimiter maſſarias facere, dummodo illa non fiant ſimul in fraudem Baronis, & num. 2.*

3 *Non poteſt prohiberi quis ſtare in ſocietate, & communione.*

4 *Societas & cõmunio ſpecies eſt amicitiæ, & fraternitatis.*

5 *Barones prohibentes ſocietates inter filios & fratres Clericos ſunt excommunicati.*

6 *Statutum prohibens Eccleſiaſticis, quòd nec Diuino nec naturali Iure prohibitum eſt dicitur eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi prohibeantur ſtare in ſocietate, & communione cum Fratribus, & Filijs Clericis, & vnanimiter Maſſarias facere.

GRAVAMEN CXX.

1 Grauatam reperio magnificam Vniuerſitatem Terræ Piſtiej cõtra Baronem, & quia ille, & ſui Officiales emanauerant Banna ne ſeculares ſtarent in ſocietate, & facerent coniunctim maſſarias cum Clericis, vnde oriebatur, quod fratres, patres laici non po-

Digitized by Google

poterant habere ſocietatem, cum fratribus & filijs Clericis, & propterea ſe diuidere cogebantur contra libertatem, & commercium naturale.

Hinc habito de hoc recurſu ad Sacrum Regium Conſilium exiſtente cauſæ Commiſſario Regio Conſiliatio Cæſare Vitellio fuit prouiſum, vt Magnificus Baro permitteret, quòd laici exercere poſſint Maſſarias cum Clericis, dummodo non fiat in fraudem dicti Magnifici Baronis pęnès de Caro tunc Actuarium.

3 Non poteſt, inquam, prohiberi nequis ſtet in communione, & ſocietate,
4 quæ dicitur ſpecies amicitiæ, & fraternitatis, ad textum *l. verùm ff. pro Socio, Caſtrenſ. conſ. 269 lib. 2. Hector Felicius in tractat. de ſocietat. in proæm num. 20.* quos refert & ſequitur nouiſſimè *Coſta Siculus conſil. 58. num. 1.*

5 Quin imò in caſu iſto Baronem, ſiuè Officiales fuiſſe illaqueatos excommunicationis labe non dubitarem cum talia banna ſaltim indirectè videantur contra libertatem Eccleſiaſticam, & in Bulla Cœnę excommunicantur etiam qui indirectè aliquid ſtatuunt contra talem libertatem ex dictis per *Dian. reſolut. Moral part. 1 tractat. 2. de Immunit. Eccleſ reſolut. 53. qui in reſolut. 57.*
6 firmat ſtatutum prohibens Eccleſiaſticis, quod nec naturali, nec diuino Iure prohibitum eſt, dicitur contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe, *Mādell. de Alb. conſil. 8. num 3. & 10. lib. 1. Illuſtriſſimus Epiſcopus Riccius in praxi fori Eccleſ. reſolut. 207. num. 8. part. 3. Filliuccius tom. 1 tractat. 16. cap. 10. quaſt. 8. num 271.*

Et in iure prohibitum nòn reperitur, quin laici poſſint ſtare in ſocietate cum Clericis.

SVMMARIVM.

1 *Via ſunt tenendæ mundæ expenſis vicinorum.*
2 *Exempti cogi poſſunt per poteſtatem ſecularem ad vias ſuis expenſis mundandas, nec excuſantur à pęna & mulcta effundentium amurcas per vias publicas num. 3.*
4 *Vicinis contribuentibus ad ſternendam lapidibus viam, etiam Clerici tenentur contribuere, & renitentes compelli per eorum legitimos Superiores.*
5 *Pęna ex Banno pro mundandis vijs ſi exigatur pro immunditijs ſuperuenientibus tempore ſtatuto, via mundata per vicinos Vaſſalli grauantur.*
6 *Pęna pro mundandis vijs exigi non debet, niſi pro immunditijs quæ fetorem adducere poſſunt, & Aeris intemperiem cauſari.*
7 *Salutis maxima ratio habenda eſt.*
8 *Homo quantum in ſe eſt laborare debet, vt mortem fugiat, maximè tempore peſtis, vel eius ſuſpicionis, cùm ſit morbus contagioſus num. 9. vbi multa de peſte, & quę ſeruantur eo tempore.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pœnam ex cauſa Immunditiarū repertarum in via ante eorum domus, poſtquam illam mundauere tempore debito, vel pro immunditijs, quæ non cauſant fetorem, & impediunt viam.

GRAVAMEN CXXI.

Rationabilia ſunt Banna pęnalia mandantia, Vias eſſe tenendas mundas, & ne in eis immunditiæ effundantur, & Vicinos in ea parte in qua tales immunditiæ reperiantur, ad pęnam eſſe obligatos.

1 Viæ enim ſunt tenendæ mundæ Vicinorum expenſis *Mexia in Pragma-*
2 *tica taxæ panis concluſ. 5. num 70.* vbi probat etiam perſonas alias exemptas poſſe cogi per ſecularem poteſtatem repa-

reparare viam ante domum, & itineris
pertinentia ſua mundare facere ſuis ex-
penſis, quod dicit notandum in praxi
circa ordinationes Hiſpalenſes, Para
que non ecchen Agua ſuzia por las
calles ni otras immundicias, & ad man-
data Præfecti Vrbis Hiſpalenſis pro
mundandis per vicinos viarum ſuis per-
3 tinentijs, vt ab his mundicijs nulli etiam
exempti excuſentur, nec à pęna & mul-
cta effundentium amurcam per vias
publicas meminit nouiſſimè *Dian. re-
ſolut. moral. part. 1. tract. 2. de Immuni-
tat Eccleſiaſtic. reſolut.* 75. Vbi tamen
firmat, quòd ſi vicini omnes contri-
buant ad ſternendam lapidibus viam,
quæ eſt ante ianuas ipſorum, etiam Ec-
cleſiaſtici habentes ibi domum tenea-
tur contribuere, & ſi fuerint renuentes
poſſe per ſuos legitimos Superiores co-
gi vt fundarunt *Molin. in tractat. de
Iuſtit. & Iur. tom. 3. tractat. 2. diſput.
272 num 5. Layman in ſumm. Theolog.
Moral. libr. 4. tractat. 9. capit. num 7. Sa-
las de legibus diſput. 14. ſect. 9. & ſect 11.
num. 114.*

Vndè cùm in pertinentijs Pauſilipi in
hac Ciuitate Neapolis eſſet ampliata, &
accommodata via, Clerici vicini fuerũt
conuenti pro contributione in Curia
Archiepiſcopali.

5 Cœterum ſubintraret grauamen, ſi
ex cauſa banni emanati vt ſupra fieret
executio pęnę, quando tempore depu-
tato eſſent mundatæ viæ, per Vicinos,
& poſtea ſuperueniſſent aliæ immundi-
ciæ, vt reperio determinatum ad fauo-
rem Magnificæ Vniuerſitatis Piſtitij per
Regium Conſiliarium Vitellum cauſæ
commiſſarium die 23. Menſis Martij
1568. dum infraſcriptum grauamen te-
noris ſequentis eſſet oblatum per hæc
verba.

Item, s'aggraua detta Vniuerſità di
detto Magnifico Barone, & ſuoi
Officiali, che pretendono contra
ogni douere fare exigere la pena,
quando trouano mondezze alle
ſtrate, ancora ch'habbiano ſcopa-
pato al tempo deputato dette ſtra-
te, e che quando trouano dette
mondezze non ſia giorno di ſcopa-
re, & annettare dette ſtrate, ſe
ſupplica de opportuna prouiſione,
che detto Magnifico Barone, &
ſuoi Officiali non poſſano leuare
pene, ſe non quando trouaſſero
mondezze in dette ſtrate nelli gior
ni deputati a ſcoparle, & non in
altro giorno.

Prout ſimiliter per eandem Magnifi-
cam Vniuerſitatem fuit in hac materia
aliud porrectum grauamen per ſequē-
tia Verba.

Item, s'aggraua detta Vniuerſità, che
detto Magnifico Barone, & ſuoi
Officiali fanno exigere le pene,
quando trouano alle ſtrate alcune
ſcorze de cetrangoli, ò fronde di
cauli, preteſtu, che ſia lorditia
contra l'antiqua conſuetudine di
detta Terra, quale è, che non s'e-
ſiga pena, eccetto per le mondez-
ze corrupte, e che poteſſero de fa-
cili corrompere l'aire, ſe ſupplica
d'opportuna prouiſione, che s'aſ-
tenga dalle coſe predette, & s'oſ-
ſerui il ſolito.

Et per eumdem Regium Conſilia-
rium Vitellum, cauſæ Commiſſarium
extitit prouiſum, vt pęnas contenta in
4 banno minimè exigatur, niſi pro im-
munditijs, & ſordibus cauſantibus feto-
rem, & impedimentum viæ pubicæ,
6 Ita quòd non pro omni immunditia
poterit exigi pęna, ſed pro illa quæ fe-
torem adducere poterit, ex quo poſſet
7 cauſari Aeris intemperies, & Ciuium
ſalutis nocumentum cui eſt habenda
maxima ratio, vt *in l ſed ſciendum ad fin.
ff ad Senat. Conſult. Trebell. Caball. reſo-
lut. crimin. caſ.* 12. vbi quod ſalutis hu-
8 manæ eſt habenda ratio, & homo quan-
tum in ſe eſt laborare debet, vt mor-
tem fugiat, *cap. ſi nulla 23. quaſt 8.* quod
eo maximè dicit aduertendum tempo-
re peſtis, vel eius ſuſpicionis, cum ſit
9 morbus acutiſſimus, & contagioſus om-
tes alios ſuperans, *cap ſicut, & ibi DD.
de ſimon.* & ob id magnopere fugien-
da *cap. negotiatorem Clericum 88. di-
ſtinct.*

Hinc tempore quo peſtilentia viget,
vel de ea ſuſpicio eſt, plurima ſolent &
vidimus emanari edicta, & banna man-
dantia

dantia nonnulla fieri, vel non fieri, per quòd Aer malus, & corruptus purgetur, vel ſi bonus & ſalubris ſit, conſeruetur, nec corrumpatur vt apud *Ripam in particulari tractat. de peſte tit. de Remed. praſeruatiu. & in tit. de Remed. curat.*

Et tempore peſtis poſſunt infecti, ſeu ſuſpecti ipſis inauditis, & indefenſis de ſuis domibus eijci, & bona eorum mobilia, in quibus peſtis de facili conſeruari ſolet, vt ſunt lecti, pelles, & cartæ, comburi mandari, vt latè probat *Peguer. deciſ. 11.* vbi quòd conuenit Reipublicæ vt talis morbus citò eradicetur, ne ob moram plebs contaminata contriſtetur.

SVMMARIVM.

1 *Ordinario Capitaneo ſuſpecto poteſt per Baronem delegari cauſa.*

2 *Baro non poteſt cauſam commiſſam ad ſe abdicare, & alteri committere, aliàs grauat, num. 4.*

3 *Præſes Sacri Conſilij non poteſt reuocare commiſſionem ſemel factam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones commiſſionem cauſæ factam alicui Doctori nulla præcedente partium inſtantia reuocant.

GRAVAMEN CXXI.

1 EX cauſa ſuſpicionis Ordinarij cuiuſdam Terræ Capitanei cum per Baronem ad inſtãtiam partis eſſet cõmiſſa expeditio cauſę Doctori de Conuicinio, quo in caſu licere non eſt ambigendum, vt probauimus *tom 1 grauam. 201. in fin.* superuenit deinde reuocatio commiſſionis ſupradictæ, & in alterius perſonam facta, nulla exiſtente ambarum partium inſtantia, quare fui conſultus, ſi licito iure poterat id agere Baro.

2 Et abſque heſitatione voce reſpondi minimè licuiſſe tali Baroni abdicare iam conceſſam commiſsionem, dum nulla noua cauſa ſuperuenerat, nec partes inſteterant, quibus per electionem erat iam ius acquiſitum, & proinde abſque eorum conſenſu non poterat eripi ex ijs quæ larga manu reportuimus in *tom. 1. Grauam. 136.* vbi videas nam non pigebit.

3 Fauet huic opinioni illud ſimile, quòd Præſes Sacri Conſilij non valeat reuocare ſemel datam commiſsionem, vt annuit moderniſsimè *Conſiliarius Carleual. in tractat. de Iudicijs, & foro competenti libr. 1. tit. 1. diſput. 11. quaſt. 8. ſect. 4 ſub num. 1155. ex pragmat 8. §. 3. de Offic. Magiſtri Iuſtitiarij,* vbi ſancitum eſt, quòd poſtquam cauſa reperitur commiſſa Iudici, per ipſum eſt terminanda, niſi ſubſit aliquod iuſtum impedimentum

4 Quare grauamen erit, quoties nullius ex partibus inſtantia præcedente, nec exiſtente legitimo impedimento, commiſsio facta alicui Doctori à Barone reuocetur.

Indè meritò recepta mea conſultatione, habendo forſitan ſcrupulum idem Baro procurauit, & fuit contentus, quòd *Doctor*, cui perprius fuerat commiſſa cauſa ad expeditionem procederet.

SVMMARIVM.

1 *Satisdare qui non poteſt, quia fideiuſſorem non reperit, admittitur ad iuratoriam cautionem.*

2 *Iuratoria cautio quando fideiuſſor non reperitur admittitur etiam in criminalibus, ſed pro leuibus delictis, & quando inquiſiti non ſunt valdè grauati, num. 3.*

4 *Obtinens ſententiam aſſiſtentiæ, ſi non habeat fideiuſſores admittitur ad iuratoriam cautionem.*

5 *Iudicis arbitrio relinquitur an quis ſit*

ſit admittendus ad iuratoriam cautionem, & non admiſſus non grauatur.

6 *Obligatus dare idoneam cautionem non admittitur ad iuratoriam.*

7 *Cautio idonea dicitur fideiuſſoria, vel pignoratitia, non autem iuratoria.*

8 *Cautio iuratoria an & quando ſufficiat in iudicio, quo metuat vxor viri ſeuitiam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi quando ſunt impotentes, & fecerunt diligentiam reperiendi Cautionem, nec repererint ad iuratoriam non admittantur.

GRAVAMEN CXXIII.

SI quando Vaſſalli, qui ſunt impotentes, & facta diligetia reperiendi cautionem, quam præſtare tenentur, illam minimè reperiant, & admitti ad Iuratoriam petant, non poſſunt quidem abſque grauamine excludi.

1 Propter enim impotentiam ſatiſdandi, quis admittitur præſtando iuratoriam cautionem per quam ſe, & ſua bona obligat, cum quoties fideiuſſio non reperiatur cautio iuratoria concedatur, nam qui non poteſt ſatiſdare, eo quia non reperit fideiuſſorem, iurata prius per eum impotentia, admittitur ad iuratoriam cautionem, *l. 1 §. ſuper C. de Aſſert. tollend. §. ſi verò crimen Auth. vt null. Iud. l. ſi. fideiuſſor §. ſi neceſſaria ff. qui ſatiſdar. cogantur, §. ſed hodie Inſtitut. de ſatiſdat. l ſancimus, C. de Verbor. ſignificat. Auth. generaliter & ibi DD. C. de Epiſcop. & Cleric. cap. per veſtras de donat. inter vir. & vxor. cap fin. de ſent. excommunic. in 6.*

Hinc in Regia Audientia Apuleæ vidi ſeruari, quòd quando miſeri inquiſiti

2 maximè exteri, qui erant liberati in forma nouis ſuperuenientibus indicijs, fatta diligentia non reperiebant fideiuſſores, admittebantur ad hanc iuratoriam, cùm & in criminalibus concedatur huiuſmodi cautio. *Marſil in Rubric. de fidei ſſor. num 66.* Boſſ. *in praxi tit. de carcer ſi. commit. num 7. cum ſeq. Foller in fragment. crimin. tit de fideiuſſoribus num. 26 ſ.* vbi teſtatur ſic millies vidiſſe practicari in Magna Curia Vicariæ, quamuis *Clar.* id putet verum, vbi eſſemus in leuibus delictis, vel carcerati non eſſent valdè grauati in proceſſu, ſequuntur eum *Farinac. in practic. criminal. tit de Carcer. & Carcerat. quaſt. 33. num 46.* & nouiter *Pyr. Maur. Arretin. in tractat. de fideiuſſor cap. 25. num. 24.* qui cùm ſatis abundè poſt cęteros hanc materiam iuratoriæ cautionis ibidem per ampliationes, & limitationes pertractet calamum circa illam relinquo eo magis cum perplura adduxerim *forenſ. queſt. 165. tom. 1.* dum ibi tutatus

4 ſum, quod obtinens ſententiam aſſiſtentiæ ſi non habeat fideiuſſores debeat admitti ad hanc iuratoriam cautionem.

5 Vnúm tamen non omittam dicere, quòd quando quis ad hanc cautionem admitti debet ſatis à Iudicis arbitrio dependet, qui ex iuſta cauſa poterit denegare illam nec grauabit, *Gomez de delict. cap 6 num. 17 Menoch. de arbitr. Iudic. libr. 2 caſ. 140 num. 2. Moron. de tregua & pac quaſt. 170. num. 31. & alij apud Farinac in practic. crimin. tit. de Var. & diuerſ. crimin. quaſt. 107. num. 39.*

6 Prout ceſſabit grauamen, ſi quis eſſet obligatus dare idoneam cautionem, quia tunc non poſſet admitti ad iuratoriam, cum cautio idonea dicatur fideiuſſoria, ſeu pignoratitia, non autem iuratoria *l ſi mandato Titij §. ff. fin. Mādat. Gloſ. in cap. ex tranſmiſſa de reſtitut. ſpoliat.* Cotta in *Memorabilibus in verbo cautio idonea Duen. reg 86 Gratian. forenſ. diſceptat. tom. 1. cap. 147 num. 22. D. Riccius in praxi reſolut. 254 part. 1. in paru. Falson. Reg. 192. Souſa in Relect. Bulla Cęnę cap. 23 diſput 98.*

8 Hinc dum ſufficiens de iure ſit neceſſaria cautio, quando coniux probabiliter timet de ſeuitia viri, vt *vt in cap. litteras ibi, Alioquin ſufficienti de reſtitut ſpoliat.* non grauabit Iudex, non admittendo iuratoriam, quia cautio fideiuſſoria, vel pignoratitia deſideratur *Gloſ. in cap. de benedicto 23. quaſtion. 1.*

Caual.

Digitized by Google

Cauſ. commun. contra commun. quaſt. 66. num. 9. & 10. & poſt alios *Sanchez de Matrimon. libr. 10. diſput. 18. num. 40.* vbi tamen *num. 42.* fundat, quòd ſi vir ſit diſcretus, & emendatæ vitæ, ita vt Iudex arbitretur attenta ſeuitia probata, & circumſtatijs concurrentibus ſatis conſuli vxoris incolumitati iuramento præſtito non eſſe neceſſariam aliam cautionem.

Vnde meritò cùm ex defectu fideiuſſorum pro ſumma vnciarum quinquaginta ordinata per Regiam Audientiam Capitinatæ à carceribus non potuiſſet inquiſitus quidam liberari, porrecto memoriali in tribunali Regiæ Audiētiæ Capitinatæ fuit per Dominos Auditores ordinatum, vt admitteretur ad talem, qualē non obſtante Fiſci patroni cōtractione apud Mancinum Actuarium.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur vbi non admittuntur ad cautionem talem, qualem quando ex eorum impotentia nequeunt reperire fideiuſſores pro ſumma in cautione ordinata.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, vbi non admittuntur ad cautionem talem qualem, quando ex eorum impotentia nequeunt reperire fideiuſſores pro ſumma in cautione ordinata.

GRAVAMEN CXXIV.

1 MVltoties accidit, quòd ſubditi inquiſiti non poſſunt modo aliquo præſtare cautionem pro ſumma ordinata à Iudice, & impediuntur propterea è carceribus exire, ob quod petunt admitti ad talem, qualem cautionem, ad quam ſi in tali caſu non admittantur, vtique grauantur ex theorica *Io. Mill. in ſua prax. crimin. in verbo Andreas Irus num. 8. & 9. pag. 150.* vbi quòd quando aliquis inquiſitus non poteſt præſtare fideiuſſores pro ſumma ordinata præſtabit tales, quales poteſt, refert, & ſequitur *Foller. in fragment. crimin tit. de fideiuſſoribus num. 265.* vbi teſtimonium perhibet ſe ita practicaſſe tempore ſuo, & vidiſſe practicatum in Magna Curia Vicariæ.

SVMMARIVM.

1 *Iudex vltra petita iudicans putatur fatuus,*

2 *Iudex iudicans ſecundùm cauſam probatam, & non deductam iudicat vltra petita incurrit ſtultitiæ notam, & grauat.*

3 *Sententia vt valeat debet eſſe conformis libello:*

4 *Verba obſcura ſententiæ interpretantur ſecundùm concluſionem libelli.*

5 *Libelli concluſio potius attendi debet quàm narratiua, vel articuli.*

6 *Sententia in criminalibus poteſt eſſe vltra petita, & fauore piæ cauſæ & Eccleſiæ, num. 7.*

8 *Iudex an poſſit condemnare partem ad intereſſe, fructus & expenſas, quamuis non petantur ex clauſula Ius, & Iuſtitiam miniſtrari, & quare num. 9.*

10 *In Regno ſententiæ de facto feruntur difformes à libellis, quia proceditur ſummariè.*

11 *Sententiæ difformes à libellis poſſunt ferri, vbi proceditur ſummariè.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vltra petita condemnatio ſequitur.

GRAVAMEN CXXV.

1 INquit Imperator *in l. fin. C. de fideicommiſſ. libert.* fatuum reputari Iudicem

dicem vltra petita iudicantem, vt etiam elicitur ex *l. vt fundus ff. comman. diuid.* & notant *Azeued. in l. 10. num. 115. cum ſeq. tit. 17. lib. 4. Recopilat. Vant. de Nullitat. tit. ex defectu proceſſ. num. 97. Barboſ. in l. ſi eum dotẽ num. 44 ff. ſolut. matrimon.* Barz. *deciſ. Bonon. 33. num 9.*

2 Itaquod ſi Iudex iudicet ſecundum cauſam probatam, & non deductam certè iudicat vltra petita *ad textum in cap. licet heli, ibi vt iuxta iudicij formam de ſimon.* & ideo in ſtultitiæ notam incurrit, *Afflict. deciſ 32. num. 1. Valaſc. de Iur. Emphiteut. quæſt. 6. num. 12. in. fin.* & grauare vtique videtur.

3 Vt enim valeat ſententia debet eſſe conformis libello *d. cap. licet Heli, ibi ſententia quoque forma. Soccin. Regul. 442. Balb. deciſ. 298. Barz. d. deciſ. Bonon. 33. num. 9.*

4 Nam verba obſcura ſententiæ interpretantur iuxta concluſionem libelli, *Maſcard. de probat. concluſ. 110. num. 4. Gratian. deciſ.* Rot. *Marib. 214. num. 5. & 6. & diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 33. num. 11.*

5 Inde potius debere attendi concluſionem libelli, quàm narratiuam, firmat *Straph. deciſ.* Rot. *335 part. 1. & voluit Rota in Tudertina damni dati luna 31. Maij. 1607 coram Sanctiſſimo Gregorio XV. videndus D. Ricc. in deciſ. Cur. Ar-*
5 *chiep. 5. part* 1. vbi determinatum teſtatur ſententiam eſſe ferendam iuxta concluſionem factam in libello, licèt narrata in articulis repugnent, de quo tu vide *Annam in allegat. 6. & ſing. 312. & Thor. in compend deciſ. Regn. in verbo libellus debet continere tom. 1.*

6 In criminalibus autem non eſt de eſſentia, quod ſententia ſit conformis libello, imò in plus quàm ſit petitum poteſt Iudex condemnare, *Bonacoſ. commun opinion part. 2 in verbo ſententia. Gomez. tom. 2. variarum cap. 1. num. 39. Menoch conſ. 80. num. 44,*

7 Sicque ad fauorem Eccleſiæ, & piæ cauſæ fundat *Genuenſ. in practicabilib. Eccleſ. quæſt. 454.*

8 Et Iudicem poſſe condemnare partem in fructibus, Intereſſe, & expenſis licèt illa à partibus non petantur, & hoc ſaltem ex clauſula ius, & iuſtitiam miniſtrari votauit *Guid. Pap deciſ. 405.* adductus per *D. Ricc. collectan. deciſ. 1019. verſic.* infertur, addo *Bernard. Greu. ad practic. Camer. Imperial. lib. 1. concluſ. 61. conſiderat. 3. num. 4. Miſinger. obſeru. 55. cent. 4. Magon. deciſ. Lucenſ. 53. num. 18. Capic. deciſ.* 10, *num. 24. Cappella Tholoſ. deciſ. 194. Boer. deciſ. 18.*

9 Videntur enim virtualiter illla ineſſe, dum ſit condemnatio reſtitutionis Rei, quo in caſu licet Iudici vltra petita per libellum condemnare, *Panorm. in cap. grauis de Reſtitut. Spoliat Alexand. conſil. 8. volum 5 Vant. in tractat. de Nullitat. ex defectu proceſſ num. 97.*

10 Sed quia hæc materia eſt ſatis triuialis, & in Regno hodie tale grauamen non ſubintrat, cum de facto ſeruetur ſententias eſſe difformes à libello, quãdo ita videtur Iudici, cum in illo ſint omnes cauſæ ſummariæ, quo in caſu id licet Iudici, *Bar. in extrauagant. ad Reprimend. in verbo videbitur, Aretin. conſil. 83. Gramat. deciſ. 15. num. 13. Carauit. in Rit. 188. num. 10.* quos cum alijs reportat, *Borrell. in ſumma deciſ. tit. de libello num. 130. tom. 1. Miſinger. obſeruat. 44. cent. 1. Chriſtin. deciſ. Rota Belgie. 302. Caſtill deciſ. 57* Ludouiſ. *deciſ. 176. & 270. Gizzarell. deciſ. 68. Manent. deciſ. Mantua* 51. & recentius latiori calamo *Merlin in controuerſ. forenſ. 34.*

Ideo amplius circa id me non extendo, ſufficiat adduxiſſe nouiſſimos Authores de articulo tractantes, apud quos Antiquos etiam habebis.

SVMMARIVM.

1 *Alueus à flumine derelictus de publico fit priuati, & prædijs proximioribus accreſcit.*

2 *Incrementum euidens ſumit naturam agri cui coheret.*
Inferre, vt ibidem.

3 *Diminuta re emphyteutica non minuitur penſio.*

4 *Emphyteuta quare ſoluat Canonem.*

5 *Dominium an recipiat augmentum & diminutionem.*

Incre-

6 *Incrementum feudali prædio adiectum ſpectat ad Vaſallum.*
7 *Argumentum de feudo ad emphyteuſim valet.*
8 *An aucto ſeude augeatur ſeruitium.*
9 *Amplia in emphyteuſi.*
10 *Incrementum omne acquiritur vicinis poſſeſſoribus.*
Amplia, vt num. 11.
12 *Princeps non poteſt conqueri de expenſis factis ob publicam vtilitatem.*
13 *Commodum ſubditorum proprium exiſtimat princeps.*
14 *Alciat. conſi. 69. tom. 2. lib. 5. negat adeſſe legem concedentem alueum fluminis opera hominis derelictum accreſcere prædijs vicinis, & num.* 15.
16 *Alciat. d. conſi. 69. num. 2. reprebenditur.*
17 *Alciat. argumentatio in d. conſi. 69. retorquetur contra ipſum.*
18 *Alciat. argumentatio vbi ſupra reprehenditur.*
19 *L. vlt. C. de Alluuionibus declaratur.*
20 *Omne incrementum eſt reale.*
21 *Ius Alluuionis eſt de iure gentium.*
22 *Alciat. in d. conſi. 69. in alia ratione reprehenditur.*
23 *Curt. iun. conſi. 250. conſuluit contra Alciat. dict. conſilio 69. Curt. ſen. conſilio 72. Natta conſi.* 55
24 *Alciat ſe ſubſcripſit d. conſi. Curt. iun.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando per Augmentum, & Alluuionem Emphiteuſis, quam habent à Barone coguntur augere Canonem.

GRAVAMEN CXXVI.

IN quibuſdam manuſcriptis vidi porrectum grauamen pro parte Vniuerſitatis Regni contra ſuum Vtilem Dominum, dum cogebat nonnullos Ciues ad augendum Canonem Emphiteuſis, quã habebant à Barone, ſub prætextu quòd Territorium Emphiteoticarium erat auctum per alluuionem, de qua materia multa coaceruant *Vrſil. in concluſ. legal. in* verbo alluuio, & *Megal. in promptuar. Theolog. Moral. in eodem verbo. Doring. in* Bibliot Iure Conſ. *eod. verb. Alluuio*, Et per Conſiliar. Conſaluum Belmundez vti Cõmiſſarium reperi in tali caſu prouiſum, Baronem debere abſtinere à tali coactione, Banca ibi non refertur, nec de nomine Vniuerſitatis ſit ſpecialis mentio, ideo hic non refero.

At quia huiuſmodi prouiſio ſatis tuta redditur ex ſcriptis per *Nizzol. allegat.* 40. cuius codex cùm ſit rarus placuit illius tenorem hic referre.

Alueus à flumine Entiæ dereli-
1 ctus definit eſſe publicus, & iuris priuati factus fuit, & proximioribus prædiis acquiſitus fuit *l. adeo*, §.
2 *quod ſi toto ff de acquir. dom. l.* 1. §. *ſimili modo ff. de flum* & tale incrementum euidens factum fuit pars agri illius, cui cohæret, & eius ſimilitudinem conſequutus fuit, ita ſi fuit dotalis factus fuit dotalis *l.* 4. *ff. de iure dot.* ſi empyteuticus factus fuit emphyteuticus, & ad ipſum emphyteutam pertinet. *l. ſi ego. §. idem ait. ff. de public. act.* Propterea ſicut omne damnum contingens in re emphyteutica ſpectat ad emphyteutam, ita etiam omne emolumentum & commodum ſpectare debet. *l.* 1. *C. de iure emphy.* quo fit vt incrementum aluei fluminis Entiæ per diuerſionem relicti ſpectare debet pro rata ad fratres de Boſchinis, nulla facta diſtinctione latentis vel patentis incrementi. *Iaſon. in l.* 1. *numer.* 79. *C. de iure emphyt. refert. & ſequitur Menoch. conſi.* 26. *num.* 15. *Pereg. de fideicommiſſ. cap.* 10. *num.* 23. quia cum poſſideant prædia penes dictum alueum, fiunt acquiſitores ipſius *l. fin. C. de Alluuion.* abſque aliqua appre-

prehenſione. *Curt. iun. cenſ.* 250. *num.* 11.

3 Præterea ſi diminuta eſſet res emphyteutica, nulla fieret diminutio penſionis ipſius. *l.* 1. *& ibi Dd. C. de iure emphyteut.* ratio eſt, quia
4 emphyteuta Canonem modicum perſoluit in recognitionem potius directi dominii, quod penes dominum reſidet, quam in recompenſationem fructuum. *Natt. conſilio quadrageſimonono num.* 23.

Ideo tam diu durat dominium, quam diu durat ſubſtantia rei. *Bald. in dict. leg.* 1. *numer.* 2. *in prima lect. C. de iure emphyteut.* & licet diminuatur fundus, non minuitur ta-
5 men dominium, quia nec plus nec minus recipere poteſt. *Bald. in leg. data opera numero viceſimonono ff. de his qui accuſ.* ita ſi aucta eſt non debet augeri penſio, vt contrariorum eadem ſit diſpoſitio. *l. ſi ex toto in princip. ff. de leg. primo.*

6 Vlterius ſi incrementum feudali prædio adiectum pertinet ad Vaſſallum. *cap.* 1. *§. ſi qui de manſ. & ibi Dd ſi de inueſt. fuer contr.* ita etiam tale incrementum fundo emphyteutico adiectum debet ſpectare ad emphyteutam, cum de feudo
7 ad emphyteuſin valeat argumentum, quando de iure non reperiatur contrarium deciſum. *Rom. conſ.* 212. *num.* 4. *Iaſon, in d. l.* 1. *num.* 59. *C. de iure emphy. Socin ſen. conſ.* 167. *numer.* 24. *lib.* 2. ſiue tale incrementum ſit latens, ſiue ſeparatum, ſiue patens, accreſcit emphyteutæ. *Ita tenet Aym. de Alluu. lib.* 2. *cap.* 12. *per totum.* Nec per augmentum factum
8 feudo augetur ſeruitium, *vt dicunt Dd. in d. §. ſi quis de manſ.* ita nec emphyteutæ augeri debet penſio, vt æquiparatorum eadem ſit diſpoſitio. *Gloſſ. in l. infantu. C. de curat. fur.*

Adhæc ſi flumen Entiæ aliquas
9 terras ex illis recognitas per dictos fratres de Boſchinis in emphyteuſim à Camera abſtuliſſet, vt eſt natura fluminum. *le fin. C. de alluu.* Camera nollet dictos emphyteutas, ita etiam ſi addidit alias non debet velle lucrum facere, vt contrariorum eadem ſit diſpoſitio. *l. & ſi contra. ff. de vulg. & pup.* & ne etiam velit id cuius contrarium non eſſet poſtulatura. *l. pen. C. de ſolut. l. ſi ea lege Cod. de vſur.* & eſt etiam naturale, quod qui ſentit commodum, debeat etiam ſentire incommodum, & è contra. *l. ſecundum naturam. ff. de reg. iur. & ibi DD.*

Nec obſtat quod alueus iſte derelictus fuerit à flumine, non vi fluminis, ſed opere manu facto, & ſic per diuerſionem hominis, quo caſu videtur alueus ſpectare ad proprietarium. *Curt. ſen. conſ.* 72. *in add.* quoniam reſpondetur, quod regula
10 eſt generalis, vt omne incrementum cuiuſuis generis acquiratur vicinis poſſeſſoribus *l. adeo. §. inſula, & §. quod ſi toto ff. de acq. rer. dom. & aperte probatur in l. ſi ergo. §. tribus modis, ibi, cum modum qui aluei eſſet. §. eoc & pro regula generali firmat. Curt. iun. conſ.* 250. *num.* 5. *& ſeq.* & procedit etiam quod prin-
11 ceps tale flumen ære proprio diuertiſſet cauſa publicæ vtilitatis, non animo acquirendi antiquum alueum, quia publica vtilitas priuatæ præferenda eſt, & eſt officium boni principis ſic prouidere. *l.* 1. *§. hæc autem omnia. C. de Caduc. toll.* & cum ita lex generaliter & indiſtincte loquitur omnem caſum comprehendit, etiam dato quod maior ratio eſſet in vno, quam in alio. *l.* 1. *§. quod autem ff. de aleæ lud. & aleat.*

Nec princeps poteſt conqueri quod fruſtra expenderit ſuas pecunias

nias, quouiam ſatis eſt quod eius mens habuerit ſuum effectum, vt ſcilicet conſuleret eius indemnitati & publicę vtilitati, ne fortilitium Brixilli rueret, *vt bene aduert. Soc. iun. conſi.28 num.36 vol.4.*

Quod ſi nunc vellet pro ſe alueum antiquum, daret intelligi non feciſſe talem diuerſionem vt publicæ vtilitati conſuleret, ſed eius priuatæ ſuoq; fiſco, eiuſque intentionem fuiſſe lucrum facere. *leg. prima, poſt princip. Cod. de ſecund. nupt.* & potius eſt credendum mentem principis fuiſſe conſulere publico commodo, quàm inſeruire eius fiſco, ne videatur voluiſſe damnum adferre illi, qui ex publico commodum eſſet conſequuturus. *l. §. merito. ff. ne quid in loc. pub. facit. l. fui. ibi, vel rem noxiam C. de Alluu.* &

13 tanto fortius, quia commodum ſubditorum proprium exiſtimat Princeps *d. §. hæc autem omnia. l. vnic. C. de. Cad. toll.* quare concludendum eſt, iſtum alueum Principis, abſque tamen eius impenſa, vt eſt notorium, alio tranſmiſſum, flumen iure Alluuionis ſpectare ad ipſos vicinos poſſeſſores, ac ſi flumen de ſe ipſo per alium locum tranſtuliſſet, relinquendo prædictum alueum per regulam generalem. *d. l. adeo. §. quod ſi toto. de acq. rer. dom. cum aliis pluribus ſupra adductis*, & videntur æquiparari poſſe iſti caſus, vel quod diuertat flumen in ſuum alueum, vel id fiat iuſſu principis, quia ſicut flumen poteſt ſe diuertere eius vi, ita & princeps poteſt illud per alium locum tranſmittere, & ita æquiparare iſtos caſus videtur Iuriſconſultus *in d. l. ergo §. alluuio. de acq. rer. dom.* vbi dicit, flumina iure cenſitorum fungunrur, & gloſſ. ibi exponit cenſitorum, hoc eſt, iudicum, & ſi iudicum, multo magis principis, à quo auctoritas ipſorum pendet.

Nec me latet quòd vltra Curt. ſen. *in conſi.72. reſponſ.69. tom.2. libr.5.* tenuerit etiam quando flumen dereliquerit alueum opera

14 hominis, ille alueus derelictus non accreſcat prædiis contiguis, cuius tamen rationes ſi bene conſiderentur, ſunt partim contra leges claras, partim non militant in caſu noſtro, & reſpondendo tribus tantum, in quibus tota difficultas ſtare videtur, dico quod *ſub num. 2.* negat

15 Alciat. adeſſe legem, quæ loquatur de aluei mutatione opera manu facta, & tamen adeſt *l. 1. C. de Alluu.*

16 quæ vult quod non liceat alicui propria auctoritate flumen aliò auertere, ex qua lege arguitur, quod ſi diuerſio fit vel iuſſu principis, vel eo promittente, quod alueus relictus à flumine remanet vicinis poſſeſſoribus, & eo magis procedit, cum ipſa lex in fine hoc dicat. Ergo cum adſit lex clara, fruſtra diſputamus.

Sed poſito quod non adſit lex de hoc loquens, retorqueo argumen-

17 tum contra Alciat. & dico quod lex ſit de re dubia. *l. quod Labeo, de Carb. edict.* Sed plures abſunt leges loquentes de alueo derelicto à flumine eius vi, & nulla adeſt de alueo manu facto, ergo lex magis dubium habuit in illo qui vi fluminis fuit derelictus, quam in illo manu facto, quia pluries ſuper illo diſpoſuit, & ſemper ſic intelligitur in caſu habente maiorem rationem dubitandi. *l. D. Domitius detecta leg. prima. ad Mancip.* ergo neceſſarium eſt, vt ſub regula generali comprehendatur alueus opera hominis derelictus.

18 Ad hæc Alciat. dicit quod ſicut alueus relictus vi fluminis fit vicinorum, ſic per auerſionem factam per hominem, ille alueus debet eſſe

S illi-

illius in recompenſationem ſui laboris. Hæc tamen argumentatio nō videtur procedere, tum per damnum quod ſentirent colentes agros vicinos, *per leg. vnic. ff ne quid in flumin. public. in pluribus locis*. quibus etiam princeps non intendit præiudicare ad ſui commodum, *vbi ſupra concluſum fuit*, tum etiam quia eſt vna ſpecies Alluuionis, *per*
19 *text. in l. vlt. C. de Alluu.* ibi, *vel Alluu. ignorare vitia*, per quam legem cum loquatur numero plurali, qui plus quàm vnam requirit Alluuionem, videtur debere conprehendi tam incrementum patens, quàm larens & ſeparatum, & huius ſententiæ etiam adduco Aym. *de Alluu. lib. 1. cap. 5. num. 9.* neceſſario ergo eſt dicendum alueum iſtum ſub regula eſſe, & vicinis prædiis accreſcere.

Hæc ratio confirmatur ex eo
20 quod omne incrementum eſt reale, quia accreſcit rei, non perſonæ, ſiue ſit latens, *in l. ſi Titio in fin. ff. de vſufruct.* ſiue patens & diſcretum, *in leg. § fin. de except. rei iudic.* quas leges ita adducit Aym. *vbi ſupra num.* 1. vnde ſi eſt reale accreſcit rei, non perſonæ, cum omne ſimile magis attrahat ſuum ſimile. *l. ſi rem §. quicumque ff. de rei vend.* & ſic non eſt illius qui expendit,

Confirmatur etiā ex alio quod
21 iſtud ius Alluuionis eſt de iure gentium, & iure gentium Alluuionem, alueum, & inſulas acquiri probatur *ex text. l. adeo §. præterea de acquirend. rer. dom.* quæ licet vtatur tantum verbo, *Alluuionis*, comprehendere tamen debet omnia incrementa, cum text. *in l. 1. eiuſdem tit.* ſolum tractet de acq. rer. dom. de iure gentium. *ita dicit Aym. in d. cap. 5. num. 10.*

Neque etiam obſtare videtur
22 alia ratio Alciat. dicentis, quod ſi flumen facit ſibi naturaliter nouum alueum, nulla adeſt expenſa, ſed quando fit nouus alueus operitus adeſt expenſa, eſt diuerſa ratio, & diuerſus caſus, & propterea debet præferri, qui de expenſis agit, quia reſpondetur quod hæc ratio in caſu noſtro non procedit, tum quia hæc mutatio facta fuit cauſa publicæ vtilitatis, tum etiam quia nulla interuenit expenſa principis, ſed Cōmunitatis Brixill quæ eſſet præferenda, ſi ratio Alciat. eſſet vera. Reſpondetur etiam quod in caſu Alciat. de commodo priuatorum agebatur, & hic tractatur de remotione facta cauſa publicæ vtilitatis. vnde ex diuerſis non eſt inferendum. *l. Papinianus de minor.* Nec in tali diuerſione princeps hunc alueum ſibi reſeruauit, prout neceſſe erat, ſi voluiſſet illum habere. *Mazol. conſi. 4. num. 733.*

23 Et licet pro Alciat. adſit *conſil. 72. & Natt. conſi. 55.* tamen contra corum opinionem conſuluit Curt. iun. *conſ. 250. & deciſum fuit per Rot. Rom. teſte Caſſad in vnic. deciſ. de acq. rer. dom.* & ipſe etiam Al-
24 ciat. tenet hanc opinionem ſubſcribendo dict. consi. Curt. iun. dicendo Curt. iun. quanto iuniorem, tanto perſpicaciorem, *vt patet in ſuo reſp. 24. tom. 2. libr. 5.* Vnde fatendum eſt, aut Alciat. eſſe ſibi contrarium, aut in vtroque caſu loqui in diuerſis terminis. Ex quibus & aliis, quæ breuitatis cauſa penuria librorum, & oculi infirmitate prætereo, teneo inueſtituram eſſe renouandam fratribus de Boſchinis abſque vllo penſionis augmento, &c. Saluo ſemper, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iudices iudicare debent ſecundùm allegata, & probata, non ſecundùm conſcientiam, aliàs partes grauant num. 2. etiam in criminalibus, nu. 5.*

3 *Lex humana non iudicat de occultis.*

4 *Iudici qualiter conſtare debet id, de quo iudicat.*

6 *Iudex quomodo ſe gerat conuicto reo, quem ſcit eſſe innocentem.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſententia non fertur ſecundùm allegata, & probata.

GRAVAMEN CXXVII.

IN noſtra legali ſchola habemus fixum (vt ita dicam) latinum, Iudices ſecundùm allegata, & probata, non autem ſecundùm conſcientiam iudicare debere, vt patet ex *l. illicitas §. veritas ff. de Offic Praſid.* & notarunt præ cæteris *D. Thom. 2. 2. quæſt. 67. artic. 2. Couarr. libr. 1. variar. cap. 1.* Cuiac. *libr. 12. obſeruat. 19. Cauale. deciſ. 25. num. 5. part. 1. Clar. Recept. ſentent. libr. 5. §. fin. quæſt. 66. num. 2. Menoch. conſil. 92. nu. 80. cum ſequ. Cardoſ. in praxi Iudic. & Aduocat. in verbo Iudex num. 7. Seraph. de priuileg. Iuram. priuileg. 2.* plures cumulat *Cened. ad decretal. collect. 101. num. 11. Sayr. in Claui Regia libr. 12. cap. 8. num. 6 cum ſequ. Leſſ. de Iuſtit. & Iur. libr. 2. cap. 29. dub. 10. num. 84. Mirand. de Ordin. Iudic. quæſt. 28. artic. 3.*

2 Quòd ſi aliud practicent, grauare partes dicendum eſt, quia à ſibi mandatis de iure deuiant, cùm lex humana non iudicet de occultis, *cap. iudicet 3. quæſt. 8. Feder. de Sen. conſ. 21.* Nec ſufficit, quod aliquid ſit verum, niſi in actis ſit productum, & probetur id quod iudici conſtet, vt ſuper eo fundari poſſit ſententia valida, *Alexand. conſil. 186. num. 5. libr. 2.* fusè *Cardinal. Tuſc.* qui multa cumulat, quæ hic adaptari poſſent *concluſ. 398. lit. I.* vbi concluſionem veram profitetur tam in ciuilibus, quàm in criminalibus videndus etiam *Maſcard. de probat. concluſ. 948.* qui pariter lato ſermone diſcurrit.

6 Cæterùm ipſe libenter concurrerem in ſimili caſu differre expeditionem cauſæ, & diligentias facere, vt veritatis oraculum haberi poſſit, & prout res in rei veritate eſt detegatur, prout per hãc cautelam detexit crimen quidam Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ, & captis reis, & ſubſequuta eorum confeſſione illos damnauit, & Innocentem alias condemnatum licentiauit, reſtituitque ad eius priſtinam libertatem, vt refert Vinius *deciſ. 178. num. 2:* vbi reducendo firmatam regulam ad veram, tutiſſimamque practicam animaduertit; quòd licet Iudex ſub peccato mortali teneatur condemnare ad mortem eum, quem ſcit eſſe innocentem, ſi haberet ſolum probalitatem de eius innocentia, vt dictum eſt, primò debet vti magna diligentia in examinandis ſeorſum teſtibus, & diligenter, ſi eos aliquo modo poſſet conuincere falſitatis operari. Secundò, ſi id quidem non proſit valere Iudicem clanculum dimittere Inquiſitum innocentem, & concedere illi locum fugæ, abſque tamen ſcandalo. Tertiò, poſſe publicè Iudicem denunciare eius innocentiam. Quartò, ex charitate debere deponere officium ſuum in tali caſu, dicens nolle ſe intromittere, & eo depoſito teſtari pro innocente, licet ad hoc non teneatur ex iuſtitia præſertim, quia eius ſolius teſtimonium non eſſet ſufficiens ad liberationem.

Quæ omnia ſi fieri nequirent ſine ſcandalo teneretur inquiſitum abſque vllo peccato condemnare etiam ad mortem annuit, licet ſi eſſet Iudex ſupremus data partis ſatisfactione in pęna pecuniaria, vel aliquo alio modo, vt illi ſatisfaciat de crimine, de quo inquiſitus eſt conuictus poſſe illum liberare concludit, & ita in facti contingentia ſenaſſe ſuo tempore Regiam Audientiam Capinatæ Apuleæ in Anno 1583.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis arbitrio relinquitur quod in Iure diſſinitum non eſt, ne dum in iure ſcripto, ſed etiam non ſcripto, & quò ad pęnam, num.* 2. *&* 3.

4 *Lex ſcripta de omnibus non reperitur.*

5 *Arbitrio Iudicis quare tot ſint commiſſa.*

6 *Iudex exercendo arbitrium ad libitum grauat Vaſſallos.*

7 *Iudicis arbitrium debet eſſe regulatum, & num.* 9.

8 *Iudex vir bonus eſſe debet, & non intelligitur qui tamquam bellua ſenſu, & cupiditate ducitur.*

10 *Arbitrium eſt conformandum iuxta tramites Iuris rationis, & æquitatis.*

11 *Iudex quam normam in arbitrio regulato & libero obſeruare debet, & num.* 19.

12 *Iudex arbitrium extendere an poſſit ad mortem naturalem, & quãdo, num.* 13.

14 *Iudex arbitrium extendit ad mortem naturalem, ſi perſonæ vel delicti qualitas expoſcat ad inſtar ac ſi à Iure pęna mortis ſtatuta eſſet.*

15 *Iudicem in arbitrarijs non poſſe redargui de eo quod fecit, nec teneri in ſindicatu, quomodo ſit intelligendum, num.* 17.

16 *Præſumitur pro Iudice tam in interlocutoria, quàm in difinitiua ſententia.*

18 *Minor qualiter puniatur in Regno relinquitur arbitrio Iudicis.*

20 *Iudex qui pęnas alternatiuas imponere poteſt eligere, debet mitiorem.*

21 *Iudex æquitatem ſeruare tenetur in pęnis arbitrarijs infligendis.*

22 *Aequitas Iudicis in arbitrarijs non debet eſſe imaginaria & venire à capite Iudicis, ſed ex lege regulari debet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in his quę ſunt arbitraria Iudici, Arbitriu Regulatum non datur.

GRAVAMEN CXXVIII.

1 QVamuis arbitrio Iudicis relinquatur, quod in Iure diffinitum non eſt, *l. 1. ff. de Iur deliberan, l. in venditionem ff de Bon. Author. Iudic. poſſid. cap. de cauſis §. 1. de Offic. Delegat.* vbi *DD.* pluribus comprobant *Neuizaz. in ſilua nuptiali libr. 5. num. 74. Coraſ. libr. 4. Miſcellan. cap. 12. num. 5. cum ſeq.*

Quę ſanè concluſio habet locum, ne dum in Iure ſcripto, ſed in non ſcripto, ſeu conſuetudine, vt probat *Monet. in tractat de diſtribut. quotid. part. 3. quaſt.*
3 10. *num.* 5. dicens *num.* 7. id procedere etiam quòad pęnam.

4 Cumque lex ſcripta de omnibus non reperiatur, *l. non poſſunt, ff. de leg.* Ideo
5 rationabiliter perplura Iudicis arbitrio commiſſa ſunt de quibus fuſo quidem ſermone loquutus eſt eleganter *Menoch. in ſuo particulari tractatu de arbitrar. Iudicum*, & ad materiam conſcientiæ *Graſſ. in tractat. de arbitrar. Confeſſar.*

6 Sed licèt arbitrium in his habeat Iudex ipſe, non per hoc ad libitum illud exercere valebit, quia niſi regulatè cum illo procedet ſubditorum grauamen effugere nequibit.

7 Iudicis enim arbitrium regulatum eſſe debere communis ſchola noſtra docet, vt apud Benintend. *deciſ. Bonon. 31. Cæſar de Graſſ. deciſ. 8. num. 4. de ſentent. & Re Iudic, Caualer.* qui alios citat, & ſic pluries in Romana Rota iudicatum teſtatur *deciſ. 11. num. 2. deciſ. 63. num. 1. deciſ. 88. num. 1. deciſ. 183. num. 3. deciſ. 185. num. 1.* & alibi ſæpius *Lodouiſ. deciſ. 11. num. 3.* & cœteras adducẽs concordantes, & ſic deciſum mul-

toties

toties in Rota *Barboſ in tractat. de clauſul. cap. 10.*

8 Quoniam Iudex vir bonus eſſe debet, cum illum non eſſe intelligimus, qui tanquam bellua ſenſu, & cupiditate ducitur, ſed qui vt vir bonus eſt *ad textum in l. continuus, §. cum ita ff. de verbor. oblig.*

9 Et boni viri arbitrium regulatum eſſe debet iure, & ratione à ſimili, vt ſcilicet quod iuſtum, & æquum de iure videri poteſt ſtatuatur, ita quod tale arbitrium eſt conformandum iuxta tramites iuris rationis, & æquitatis, *Iaſ. in leg. ſi ſic legatum ff. de legat. 1. num. 22 Paris conſ. 56. libr. 1. Roman. conſ. 451. Antonin. Variar. reſolution. libr. 3. reſolut. 7 num. 14. Cabal. reſolut. criminal. 200. num. 144. Farinac. in practic. crimin. quæſt. 37. num. 199. Cacheran. deciſ. 1. num. 43. Azeued. conſil. 28. num. 77.* fusè *Menoch. de Arbitr. Iudic quæſt. 13. libr. 1.* vbi declarat, quam normam in arbitrio libero, & in regulato Iudex obſeruare habeat, & qualiter dolus malus in omnibus abeſſe debeat, dicens *quæſt. 14. num.* 8. Iudicem pro modo ſubiectæ materiæ arbitrium ſuum moderari debere, iuxta *Gloſ. in l. eas cauſas ff. de condit. & demonſtrat. & num. 10.* Iudicem in arbitrijs perſonarum qualitatem attendere eſſe obligatum ex *Bald. in l. fin. C. de obſequ. patron. præſtand.*

2 Inde oritur, quod etſi ſcelosa Doctorum controuerſia, ſi Iudex in pœnis irrogandis arbitrium à lege habeat naturalis mortis pœnam Reo poſſit imponere, & habendo pro vera illorum ſententia, quod quando ſumus in inferioribus Magiſtratibus talis pœna non poſſit extendi ad mortem, vt apud *Rimin. Iun. conſ. 327. num. 24. Burg. de modo procedendi ex abrupto quæſt. 23. num. 274. Farinac. in practic. criminal. quæſt. 17. num. 58. Guazzin. de defenſ. Reorum defenſ. 33. cap. 16. num. 2.*

13 Tamen ſi delicti, vel perſonæ qualitas expoſcat, tunc Reo pœnam mortis Iudex imponere debet, *Gram. deciſ. 36. Caroc. ſingul. 119. Ludouic. deciſ. Lucenſ. 15. num. 18. Azeued. libr. 8. Recopilat. Hiſpan. tit. 10. num. 65. Redin. de Maieſtat. Princip. gloſ. ſed etiam per legitimos tramites num. 31. Viu. in. Silua commun. opin. concluſ. 417. n. 2. Salzedad Diaz in practic. crimin. Canon. cap. 149. num. 4. lit. D. Gomez variarum part. 3. cap. 5. de Iniur. num 8. Perez in Rubric. tit 9 libr. 8. ordinam. Cardin. Tuſc. concluſ. 473. lit. A. Cabal. reſolut. crimin. caſ. 92. num. 2. 6. 7. & 8.*

14 Ad inſtar, & illam imponere valebit, ſi in ſimili delicto mortis pœna ſit ſtatuta de iure, *Dec. in cap. ex litteris num. 60. de conſtitut. Alexand. conſil. 13. num. 16. vol. 7. Caualcan. de Bracch. Reg. part. 4. num. 109. Præſ. de Franchis deciſ. 553. num. 12. Cardin. Tuſc. concluſ. 217. num. 11. lit. P. Giurba* qui alios ſecum vehit *conſil. criminal. 6.* vbi luculenter articulum diſſoluit.

15 Quare etſi in ore omnium ſit illud regulatum axioma, Iudicem in arbitrarijs non poſſe redargui de eo, quod fecit, *Caſtrenſ. conſil. 399. num. 4 libr. 2. Crauett. conſil. 78. num. 8 Ludouic. deciſ. Lucenſ. 1 num. 36. Magon. deciſ. eiuſdem Rot. 43. nu. 30. Ludouiſ. deciſ. 106. num. 2.* nec reprehendi in ſindicatu, *Cancer. var reſolut. tom. 3. cap. 12. num. 77. Ma-*

16 *ſtrill. de Magiſtrat. libr 6. cap. 10. num. 142.* quia præſumitur pro ipſo, tam in ſententia diffinitiua, quàm interlocutoria, *Paris de Put. in tractat. de Sindicat. pag. 18.* & patet ex *l. 1 in fin ff. de Offic. Præſid l 2. §. ſi publicanus ff. de vi bonor. raptor. Menoch. de præſumpt. libr. 2. quæſt. 67.* quod procedit etiam ſi a ſen-

17 tentia fuerit appellatum, *Surd. de Aliment. tit. 1. quæſt. 120. num. 11.* Tamen id intelligitur, dummodo arbitrium ſit regulatum a Iure, & æquitati conſonum, *Foller. in praxi criminal. in verbo ſtudeant num. 61. Cacher. deciſ. 71. num. 13. Vrſill. deciſ. 225. Caualc. de Tutor. & Curat. num. 301. Viuius deciſ. 86. num. 5. Cabal. reſolut. crimin. caſ. 86. num.* 3. & alij quos refert, & ſequitur *Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo Iudex.*

18 Vnde meritò quamuis in Regno vigore Pragmaticæ de Minoribus hodie ſit relictum arbitrio Iudicis, qualiter debeat puniri minor, tamen illud arbitrium debet eſſe regulatum, & ſecundùm leges, ita *Viuius deciſ. 86. num. 5.* nouiſſimè *Danza, in tractat. de pugna Doctorum tit. de Delegatione num. 9. in fin.*

19 Et propterea aduertant iudicare debentes, ne arbitrium, quod fortaſſe habere præſupponunt taliter amplient

S 3 vel

vel reſtringant, vt tertijs præiudicium inferentes, nec ad illud oculos habentes, tandem cæleſti gratia pro qua nati ſumus, & Chriſtus Dominus noſter tot, tantaque paſſus eſt, vt illa frueremur ipſa deinde priuentur, quod Deus Optimus Maximus auertat.

20 Cęterum non granabor dicere, quòd Iudex qui alternatiuè duas pęnas imponere poteſt mitiorem eligere tenetur, vt poſt *Canoniſtas in cap. de cauſis de Offic. Delegat.* fundarunt *Menoch. de arbitr. Iudic. libr. 1. quaſt. 85. & 94. Perez in l. 11. gloſ. 2. poſt med. tit. 1. libr. 3.* Et
21 æquitatem ſeruare tenetur in pęnis arbitrarijs infligendis, *Franc. de Souſa de*
22 *Largit. muner. fundam. 2. num. 18. Cened. ad Decretal. collect. 70.* Sed adhuc tamen talis æquitas non debet eſſe imaginaria, & dependere a capite Iudicis, ſed a Iure venit adhuc regulanda, *Coriolan. de caſibus Reſeruat. part. 2. caſ. 5. §. 8. num. 11. pagina mihi 702.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi ex eo quia coquunt panem in carbonibus domeſtici ignis cogantur ſoluere pęnam indictam contra coquentes panes in alijs furnis quàm Baronis, qui habent Ius prohibendi in furnis declara num. 2. 3. & 6.*

4 *Mens legis potius attendi debet quã verba.*

5 *Ioannes Baptiſta Iouinus laudatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ex eo quia coquunt panem in carbonibus domeſtici ignis, vulgò (le Focaccie ſeu pizze alla Ciniſce, ſeu Cenere) cogantur ſoluere pœnam.

ARGVMENTVM.

1 QVotidie accidit pauperes habere modicam farinæ quantitatem, & conficere ex illa focacias, vulgò (Focaccie, ſeu Pizze) quas deinde in igne in proprijs domibus coquunt.

Et quia Barones ſolent in aliquibus partibus habere ius prohibendi in furnis, & ad eos ſpectat tornaticum panis, qui ibi coquitur, ſub huiuſmodi prætextu intercipiunt tales focacias in igne coquentes & exigunt pœnas, ob quod Vaſſalli grauantur, prout cum effectu de hoc grauata eſt in Sacro Regio Conſilio Vniuerſitas Terræ Mirabellæ contra Ducem Sanctæ Agathæ Baronem Terræ prædictæ, vt in proceſſu pęnès Amatrudam Actuarium.

2 Cęterùm ego diſtinctionis federe vtendo eſſem in voto, quòd quando eſſet parua quantitas, quæ ammaſſaretur, & coqueretur in igne ratione paruitatis materiæ, excuſandum eſſe talem focacias in igne domeſtico coquentem, vti de minima re, ad vulgatum textum *in l. ſcio ff. de in integr. Reſtit.*

3 Sed ſi magna eſſet quantitas, quæ carbonibus accenſis, & in igne propriarum domorum coquerentur, tunc pęna poſſet exigi, quoniã in fraudẽ præſumeretur facta talis coctio ad textũ in *l. non dubium C. de legibus*, vbi quod idem eſt fundare verba legis, vel mentem legis, concordat *l. fraus ff. eod. tit.*

4 Potiùs, inquam, legis mens, quam verba debet attendi *l. ſcire leges ff. eod. l. non aliter ff. de legat. 3. l. nominis §. verbum, ff. de verbor. ſignific.* & lex ac legis mens idem ſunt, *Surd. deciſ. 43. num. 9.*

Eſſet enim contra mentem conceſſionis priuilegij habentis ius prohibendi coctionem panis, ſi concederemus, quantitatem panis carbonibus in domeſtico igne coqui poſſe.

Vnde meritò reminiſcor in aliquibus partibus vidiſſe exactas pęnas à Furnarijs deſtinatis, & conductoribus gabellarum dictorum furnorum à coquentibus domi panem in lapidibus, vulgò (Pietre chiatte, ſeu chianche) in quibus ſolent quoque furnis coqui & illi.

5 Et iuxta hanc diſtinctionem mecum concurrebat in facti contingentia Collegij habiti cum ipſo, & alijs amicus, & Collega meus Ioannes Baptiſta Iouinus inter Aduocatos primarios hodie vigentes non ſecundus, & ſua ætate ſatis admirabilis.

6 Hinc tempore meo in Regia Audientia Capitinatæ pluries mandaui, vt ſtante

te modicitate quantitatis paſtæ, ſeu maſſę, ſeu farinæ ammaſſatæ, & coctæ in domeſtico igne quædam paupereulæ moleſtarentur, & vna viee executionem iam factam reſtituere feci, & habito deinde recurſu ad Tribunal in plena banca prouiſio facta per me fuit mandata excutioni, & determinatum bene fuiſſe prouiſum, & proinde quod non moleſtetur d. mulier, contra quam executio fuerat facta.

Et quia habentes Datium furni erant ſatis litigioſi, & duræ ceruieis non contenti de Decreto lato per Regium Tribunal habuerunt recurſum ad Saerum Regium Conſilium, à quo fuerunt tráſmiſſæ litteræ inhibitoriales eidem Regiæ Audientiæ eum ordine tranſmittendi Acta, ſi quæ erant, deinde domi per vnum ex Conſiliarijs auditis partibus fuit confirmatum decretum latum per dictam Regiam Audientiam.

SVMMARIVM.

1 *Ex cognitione vnius immediatorum deuenitur ad notitiam alterius.*

2 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*

3 *Cauſa quando dicatur ciuilis, & quando criminalis. & num. 33. & ſequentib. & ibidem quid de pęna.*

4 *Barones in Regno an habeant fiſcũ.*

5 *Barones habent burſam communem.*

6 *Barones ſunt inueſtiti de mero, & mixto Imperio, cum conceſſione pęnarum, & prouentuum*

7 *Eerarij, & Curiæ Coadiutores Baronales ſuccedunt in locum Fiſci.*

8 *Barones conſequuntur pęnas fiſcales.*

9 *Barones habent iura fiſcalia, & priuilegia fiſci.*

10 *Subrogatum aſſumit naturam eius, in cuius locum fit ſubrogatio cùm omnibus eius qualitatibus.*

11 *Non valet conſequentia; Baro non habet fiſcum, ergò cauſa non dicitur criminalis.*

12 *Abſurdum omnino euitandum.*

13 *Barones in eorum Terris creant, & faciũt Aerarios inuitos per annum tantum.*

14 *Vniuerſitates tenentur dare Aerarium Baronibus, cui ſalarium dare tenentur.*

15 *Cur dicitur Fiſcus.*

16 *Pęna vt dicatur criminalis debet dependere à cauſa criminali, & quando, num. 49.*

17 *Effectus intelligitur in cauſa.*

18 *Cauſa in primis eſt attendenda.*

19 *Qualibet diſpoſitio regulatur à cauſa*

20 *Cauſatum non poteſt iudicari diuerſæ qualitatis, quàm cauſa ipſa influens.*

21 *Acceſſorium debet iudicari vt de principali, & num. 50.*

22 *Principale influit ſuas qualitates in acceſſorium.*

23 *In omni diſpoſitione inſpicitur principale, & in eo regulatur acceſſorium.*

24 *Augmentum eſt eiuſdem naturæ, cuius eſt res cui additur.*

25 *Incrementum eodem iure iudicatur*

26 *Adiunctum ratione alienationis aſſumit naturam, & cum principali, & num. 51. priuilegia rei cui adiungitur.*

27 *Accreſcens ſortitur naturam rei cui accreſcit.*

28 *Connexorum idem eſt iudicium.*

29 *Connexitas inducit inſeparabilitatem.*

30 *Ratione connexitatis fit extenſio de caſu ad caſum.*

31 *Idem debet eſſe iudicium de dependentibus, & emergentibus, quod de principali.*

32 *Vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri.*

33 Pę-

33 *Pęna homicidij eſt mortis.*

34 *Pęna pecuniaria dicitur illa, cuius finis tendit ad priuatum commodum, & ad priuatam vtilitatem.*

35 *Cauſa ſemper dicitur ciuilis, quando ciuiliter agitur, & per conſequens pęna ciuilis ſubintrat.*

36 *Cauſa eſt ciuilis, licèt pro facto criminali, pęnali, & punibili ponatur, quando pęna ponitur ad priuatam, & non ad publicam vtilitatem, ſiue ex contractu, ſiue ex delicto naſcatur, num. 37.*

38 *Cauſa ſiue applicetur parti, ſiue fiſco, quando dicatur ciuilis.*

39 *Cauſa dicitur criminalis, quando pro ea imponitur pęna mortis, vel exilij.*

40 *Regula vt quando pęna applicatur fiſco dicatur criminalis, declaratur.*

41 *Cauſa quando dicatur ciuilis, & n.* 42. 43. 44. 45. 46. 47. *&* 48.

49 *Pęna vt ſit criminalis debet dependere à cauſa criminali.*

52 *Ex diuerſis non fit illatio.*

53 *Separatorum ſeparata debet eſſe ratio.*

54 *Vbi ratio eſt diuerſa, diuerſa debet eſſe ratio iuris.*

55 *Ex diuerſis vno vitiato, non vitiatur aliud.*

56 *Ex diuerſis vno ſublato non tollitur aliud.*

57 *Ex diuerſis diuerſa fit interpretatio.*

58 *Vna, & eadem res poteſt diuerſis reſpectibus diuerſo iure cenſeri.*

59 *Non valet ſequela, Cauſa eſt criminalis, ergo pęna in ea adiecta ex pacto, & conuentione etiam eſt criminalis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli tenentes in Affictum Actuariam cum poenis Ciuilibus grauantur, ſi pęnam fractæ pacis, & fideiuſſionis de non diſcedendo, quæ eis deberetur, Baro pro ſe retineat.

GRAVAMEN CXXX.

CAſus præsẽtis grauaminis fuit diſceptatus per V.I.D. Franciſcũ Seuerinũ Amicum meum, & ſatis fatigatum virum, ideo pro corroboratione placuit inſerere eiuſdem Allegationes, ſiue diſcurſum ab ipſo compilatum, qui eſt tenoris ſequentis, videlicet.

Euenit in facto in Terra Caſtri fortis vltra Lyrim Excellentiſſimæ Principiſſæ Hoſtiliani, quòd Aerarius dedit in affictum Actuariatum dictæ Terræ quibuſdam Vaſſallis familiæ de Cancelliero, cum pęnis ciuilibus, de ordine dictę Excellentiſſimę Principiſſę; accidit, quòd inita pace inter aliquos Ciues cum reciproca promiſſione, & obligatione de non offendendo quemquã ipſorum ſub pœna vnciarum auri quinquaginta, Cameræ dictæ Excellentiſſ. Dominę applicãda, cùm vna pars alterã offendiſſet, grauiter, adeo quòd pace rupta, & fideiuſſione, pœna iam erat ſoluenda, Excellentiſſima Principiſſa prætendebat, huiuſmodi pœnam eſſe criminalem, & ſic cedere debere beneficio Cameræ ipſius, Actuarius aſſerebat, eſſe ciuilem, & ita debere cedere lucro eius, & maximè ſe grauatum ſentiebat de huiuſmodi prætenſione dictæ Dominæ; Vnde Conſultus ipſe, quid de iure ſentirem, quibuſdam prius præmiſſis, & iactis fundamentis, vt infra reſpondi.

Pro faciliori huius quæſtionis cogni-

cognitione, initio obſeruandum eſſe duxi, quæ nam dicatur cauſa criminalis, & quæ ciuilis, nam hoc cognito, facillimè, quæ erit pœna
1 ciuilis, & quæ criminalis cognoſcetur; ex cognitione enim vnius immediatorum deuenitur ad notitiam alterius. Ex regula contra-
2 riorum eadem eſt diſciplina, ſecundùm *Ariſtotel.* de quo in *§. 1. iuncta gloſſ. Inſt. de his qui ſunt ſui vel alieni Iur. & in l. 1 ff. eod.* Et ex hac reſolutione venit aperiendus vectis, & cardo noſtræ indagationis; Cui ſe offert *Bart.* in Iure noſter Auriga *in l. aguria ff. de termino moto*, vbi ait, quòd aut pęna applicatur fiſco, & cauſa dicitur criminalis, aut par-
3 ti, & cauſa dicitur ciuilis. Hanc eãdem ſententiam ſequitur *Iaſ. in §. 1. num 17. Inſtit. de act. Afflict. de iure protbom. §. 4. num. 23. Borrell. de compromiſſ. §. 2. gloſ. 1. num. 53. & ſeqq. Calà de modo artic. §. 1. gloſ. 2. num. 8. Afflict. deciſ. 84. num. 3. Muſcatell. in praxi ciuili part. 2. gloſ. gradum in addit. C. Farinac. de var. de var. & diuerſ. qq. quæſt.* 100 *cap. 1 num. 2. & ſeqq. Marant. in prax. p. 4. diſtinct.* 1. hãc eſſe communem nouiſſimè tentatur *Mauſon. de cauſ. Execut. in prælud. 1. num. 16.* At in caſu noſtro pęna applicatur Cameræ Excellentiſſimæ Principiſſæ, & ſic fiſco, igitur cauſa dicitur criminalis.

Sed audio ex aduerſo opponi, Barones in Regno non habent fiſcum, igitur cauſa non dicitur criminalis ex applicatione pœnæ Ca-
4 meræ Baronali, hoc aſſumptum probatur, nam Ciuitates, & Principes inferiores Superiorem recognoſcentes non habent fiſcum,
5 licèt habeant burſam communem. *Peregr. de Iure fiſci, libr. 1. cap. 1. num. 4. & 5. Amend. ad deciſ. Praſ. de Franchis deciſ. 56. num. 23. Mauſon. de cauſ. execut ampl. 8. num. 9 Rendell. de paſcu. & Foreſt. cap. 11. fol. 129.*

Sed replicatur quòd licèt non habeant fiſcum, nihilominus, quia
6 ſunt inueſtiti de mero & mixto Imperio cum conceſſione pœnarum & prouentuum illorum Aerarij, &
7 Curiæ Coadiutores ſuccedunt in locum fiſci, vt docet *Nouarius in tractat. de Grauamin. Vaſſall. Gra-*
8 *nam. 160. tom. 1.* Et ita conſequuntur pęnas fiſcales, *Mauſ. in loco relato num.* 10. Et habent iura fiſcalia, & priuilegia fiſci, *Viſcont. concluſ.*
9 *Iur. verbo Baro*. Itaque cùm ſubrogatum aſſumat naturam eius in cuius locum fit ſubrogatio, cum omnibus eius qualitatibus, iuxta tradita in *l. ſi eam §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. Scayn. de deciſion. 115. num. 25. & ſeqq.* & in proprijs terminis *Capiblanc. in pragmat. 8. part. 1. ſub num. 212. de Baron.* meritò aſſerendum eſt, cauſam eſſe criminalem, & non ciuilem.
11 Nec valet conſequentia, Baro nõ habet fiſcum, ergo cauſa non dicitur criminalis, nam ſequeretur, quòd crimina, quę in dies patrantur in Terris Baronum, vt ſunt homicidia, adulteria, furta, & huiuſmodi, quorum cauſę non ſolùm ſunt criminales, ſed criminaliſſimę non dicerentur criminales, quod eſſet abſurdum omninò euitandum *l. nam abſurdum, ff. de oper. libert.*
12 In hoc vno pręſertim differt fiſcus Regius ab huiuſmodi Aerarijs, quos Barones in eorum Terris Curiæ Coadiutores conſtituunt, &
13 faciunt; quos inuitos creare poſſunt, & inuiti ad tale officium compelli poſſunt per annum tantùm, *Nouarius de Grauaminibus Vaſſal-*
14 *lorum Grauam. 167.* Cùm Vniuerſitas ad hoc onus teneatur, licet ſalarium Baro præſtare debeat,

Noua-

Nouar. de Grauamin. Vaſſallor. Grauam. 163. Cap. & ibi Petr. in deciſ. 118. Carau. in Ritu M.C. 45. num. fin. Reg. Rouitus conſ. 73. num. 1. & ſeqq. volumin. 1. Capob. de Offic. & Auth. Baron. pragmat. 16. num. 15. & ſeqq. & num. 87. & ſeqq. & num. 95 & ſeqq. Licèt ad præſens Barones cum maximo Vaſſallorum grauamine ſibi vſurpauerint facultatem eligendi in Aerarios Vaſſallos ditiores, non per annum, ſed in perpetuum, donec illos decoctos, & exangues reddiderint, & ſine ſalario, vt in dies experientia videmus, & teſtari poſſumus. Et in hoc, inquam, differt fiſcus Regius ab huiuſmodi Aerarijs, & Curiæ Coadiutoribus Baronalibus. Nam ille dicitur fiſcus, ideſt, fixus, quia ſem-
15 per eſt ſoluendo; vel fiſcus, ideſt, firmus, quia numquam moritur, vt dicit *Peregrin. de Iure fiſci libr. 1. cap. 1. nu. 34. & ſeq. Mauſ. in alleg. ampl. 8. num. 4.* Sed iſti Aerarij, & Baronales Curiæ Coadiutores in dies fiunt decocti, & non ſoluendo, & centiès moriuntur in hora, dum de proprio ex defectu introituum Baronalium ſoluere, & ſubuenire Baronibus inuitè compellantur. Vnde ſi olim Sanctiſſimus appellabatur fiſcus Regius, *Lucas de Penna in Rubr. de Iure fiſci, num. 8. verſ. Fiſcus dicitur, &c. libr. 10. Mauſon. in alleg. ampl 8. num. 4.* Iſti Aerarij hodierni, & Curiæ Coadiutores Baronales poſſunt appellari infelices, & miſerrimi, & non fiſci, ideſt, fixi, & firmi; ſed fiſci, ideſt, ſacci, & fiſcellæ, quia à Baronibus ponuntur ad ſaccum, fiſcellam, & ruinam, adeo quòd exterminantur vſque ad ſacculum, & peram, vt in proprijs terminis, licèt ad alium ſenſum, dixit *Gait de credito cap. 4. quæſt. 11. num. 1704. & ſeqq. fol. 420.*

Quamobrem, vt inſtitutum proſequar, & inchoatum penſum abſoluam, vlterius conſiderandum eſt pro criminalitate, quod vt pœ-
16 na dicatur criminalis, debet dependere à cauſa criminali, immo licet pœna applicetur fiſco, ſi tamen non dependet à cauſa criminali, non dicitur criminalis. *Viu. deciſ. 350. num. 4. part. 2.* nimirum, quia effectus intelligitur ex cauſa, *Ioann. de Amicis conſil. 21. num. 1.*
17 Et cauſa in primis eſt attendenda,
18 *Gallus conſil 85. num. 10.* Et quælibet diſpoſitio regulatur a cauſa, *l. cancellauerat, ff. de his, quę in teſtam.*
19 *delent.* Et cauſatum non poteſt iudicari diuerſæ qualitatis, quàm
20 cauſa ipſa influens retinet *Portol. de Conſort. cap. 1. num 50.*

Additur, quòd hæc pœna eſt acceſſoria ad pœnam principalem corporis afflictiuã, quæ principaliter irrogatur pro ipſo delicto, ideo
21 tamquam quid acceſſorium debet iudicari vt de principali, *l cùm prin-*
22 *cipalis ff. de regul. Iur.* Et principale influit ſuas qualitates in acceſſorium, *l. certi condictio cum gloſ. ff. ſi*
23 *cert. pet.* Et in omni diſpoſitione inſpicitur principale, & ex eo regulatur acceſſorium, *Scayn. deciſ. 40. num. 36.*

Præterea hæc pœna fuit adiecta augmentatiuè ad pœnam principalem corporis afflictiuam delicti, &
24 augmentum eſt eiuſdem qualitatis, conditionis, & naturæ, & in omnibus regulatur ſecundùm principale, cui additur; *Reg. Rouit. in pragmat. 1. num. 45. & ſeqq. de iurib.*
25 *& exact. fiſcal.* Et incrementum eodem iure iudicatur cum principali, *Gall. conſ. 21. num. 31.* Et ra-
26 tione adiunctionis adiunctum aſſumit naturam, & priuilegia rei, cui adiungitur, *Lambertin. de Iure patron. libr. 1 quæſt. 1. princip. part. 1. artic. 6. num. 2. & ſeqq.* ſicuti accre-

ſcens

27 ſcens ſortitur naturam eius cui accreſcit, *Partul. de Conſortib. cap. 43. num. 13.*

Subiungitur, quòd hæc pœna eſt annexa cũ pęna principali cor-
28 poris afflictiua; igitur idem eſt iudicium, *cap. tranſlato de Conſtitut.*
29 *l. proinde ff. ad l. Aquil.* Et connexitas inducit inſeparabilitatem, *l.*
30 *eum ff. de negot. geſt.* Et ratione cõnexitatis fit extenſio de caſu ad caſum, *Pariſ. de Reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 10. num. 31.* Et idem debet
31 eſſe iudicium de dependentibus, & emergentibus, quod de principali, *cap. diſpendioſum de iudicijs,*
32 Et vna, & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, *l. eum qui ædes ff. de vſucap.*

Tandem pro criminalitate hæc quæſtio videtur ſopita in Regno ex *Pragmat. 2. de Iuriſd. ad inuicem non turb. & in cap. Regni Illuſtri Vicere-*
33 *gi*, Vbi quando pro delicto venit imponenda pęna mortis naturalis, ciuilis, vel corporis afflictiua, cauſa dicitur criminalis; ſed ſic eſt modò, quod in caſu noſtro venit cõponenda pęna mortis naturalis, cũ tractetur de homicidio, *l. 1. ff. ad l. Cornel. de ſicar. l. nemo C. de Epiſcop. Aud.* vbi homicida quod facit ſemper expectat. Et *Conſtitut. Regni Terminum vitæ, &c.* igitur.

Sed his non obſtantibus contrarium de iure veriùs eſſe reſpondi, ex infraſcriptis rationibus. Nam cùm
34 hìc agatur principaliter de pœna pecuniaria, cuius finis tendit ad priuatum commodum, & ad priuatam vtilitatem, licet in conſequentiam veniat probandum delictum, & infligenda pęna corporis afflictiua, pœna illa pecuniaria non dicitur criminalis, ſed ciuilis, cùm cauſa ſit ciuilis, *Chart in deciſ. Gen. 130. num. 18. & ſeqq. Calà de modo art. § 1. gloſ. 2. num. 2. Mauſon. de cauſ. execut. d. prælud. 1. num. 12.* non agitur hìc de pœna corporis afflictiua, vel pecuniaria ad publicam vindictam introducta, ſed tantùm
35 de priuato comodo, quo caſu ſiue ex contractũ, ſiuę ex crimine ciuiliter agatur, ſemper cauſa dicitur ciuilis, & per conſequens pœna ciuilis, *Far. in praxi part. 4. de var. & diuerſ. qquæſt. quæſt. 100. cap. 1. num. 3. & 6.* Nec poteſt negari quin hoc noſtrum adſumptum non ſit verum, quòd quando pęna ponitur
36 ad priuatam, & non ad publicam vtilitatem, cauſa ſit ciuilis, licèt pro facto criminali, pœnali, & punibili ponatur, *Peregrin. de Iure fiſci libr. 4. tit. 8. num. 6.* ſiue ex con-
37 tractu, ſiue ex delicto naſcatur, hãc eſſe communem fatetur *Scacc. de Iud. cauſ. ciuil. & crimin. libr. 1. cap. 5. num. 3. & cap. 6. num. 1.* Nec inficiari poteſt, quin in caſu noſtro nõ tractetur de partium, & priuatorum intereſſe, cùm tractetur de pœna pecuniaria, non de publico intereſſe ad publicam vindictam, in quo caſu, ſiue pœna ſit applicanda par-
38 ti, ſiue fiſco, ſemper cauſa dicitur ciuilis, vt Doctores in relatis locis fatentur, & ideo ſubiungit *Mauſon. ibidem num. 13.* quòd tunc cauſa dicitur criminalis, quando pro
39 ea imponitur pœna mortis, vel exilij, quòd ſecundùm vnam opinionem refert etiam *Farinac. d. cap. 1. num. 3.*

Et licèt audiam opponi, quòd ſi hoc eſſet verum, deſtrueretur illud commune DD. axioma, quòd quãdo pœna pecuniaria applicatur fiſco, cauſa dicitur criminalis, vt idẽ *Mauſon* in eodem loco fatetur *dicto nu. 13. & 16.* quod paſſim DD. omnes admittunt. Tandem reſpõdetur, quòd illud axioma procedit quando pœna illa imponitur à le-
40 ge, cùm tunc ad publicam vtilitatem,

tem,

tem, & vindictam impoſita cenſeatur, ſecùs ſi ex pacto,& partium conuentione, vt dixit *Mauſon.ibidem nu.*18. qui allegat *Chart.in loco relato,& Riminal.in conſ.*336.*n.*33.

Vnde concludunt DD. quòd quando non agitur ad publicam vindictam, vt delinquens pœna condigna puniatur, cauſa ſemper
41 dicitur ciuilis, veluti ſi agatur, vt quis ab aliquo officio remoueatur ob aliquod delictum *Marant.in praxi part.*4.*diſtinct.*1.*num.* 32. *& ſeq. & num.* 35.*Calà in loco relato num.*6 *& Farin.num.*18.21.*& ſeqq* vel ſi coram Eccleſiaſtico agatur de crimine adulterij, non ad pœ-
42 nam corporis afflictiuam, ſed ad ſeparationem thori, *Calà ibidem num.*4.*Farin.num.*9.*Marant. num.* 34.vel ſi agatur non per viam querelæ, ſed per viam exceptionis,veluti ſi contra teſtes opponatur de
43 aliquo crimine ad repellendum eos à teſtificatis, *Calà ibidem num.* 3.*&* 5. *Farin. num.* 16. *&* 17. *Marant.num.* 37 *& ſeqq.* vel ſi ex con-
44 tractu illicito pœna eſſet applicanda fiſco, *Calà eodem in loco num.* 8. *Marant.num.* 39. Idem ſi aduerſus furem, nō ad illum puniendum,ſed
45 ad reſtitutionem rei furatæ ageretur,*Calà ibidem num.* 10. *Farin. nu.* 7.*Marant.num.*4.*& ſeqq.*

46 Idem ſi de pœna liquidationis inſtrumentorum, & incuſationis obligationum pęnès acta ageretur. *Foller. in praxi crimin. in verbo Audiantur excuſatores, num.* 174.*Calà in loco relato num.* 11.*in fine.*

Idem dico de pęna fideiuſſionum incuſatarum, cum in ea militent omnes allegatæ rationes,ideo
47 idem ius eſt ſtatuendum, *l. à Titio ff.de verb.oblig.l.illud ff. ad l. Aquil.* Et tandem in proprijs terminis noſtræ quæſtionis, quòd pęna fractæ
48 pacis dicatur ciuilis] fatetur *Farin. dicta quæſt.* 100. *dicto cap.* 1. *num.*33.

4 Nec obſtant rationes ponderatę ex aduerſo, nam circa illud quod vt pęna & cauſa dicatur criminalis, debet dependere a cauſa criminali,concedo;ſed hæc pęna dependet à cauſa criminali,negatur,nam oritur ex pacto,& partium conuentione, aliàs delictum de per ſe ſine pacto, & partium conuentione hanc pęnam non pareret per ea quæ diximus ex *Mauſ.& Chartar.*

Nec illud de acceſſorio refraga-
50 tur, quia tunc acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, quando non eſt diuerſa ratio, *Præſ.de Franchis deciſ.*606. *num.* 23. *&* 29. Sed in caſu noſtro eſt diuerſa ratio, cùm vnum tendat ad publicā vnidictam, & aliud ad priuatum comodum,igitur.

51 Nec facit argumentum de incremento,nam illud procedit,quādo incrementum eſt intrinſecum, vt idem *Reg.Rouit.ibidem num.* 51. fatetur, ruunt & omnes oppoſitiones, & argumenta, nam pœna corporis afflictiua, quę pro delicto principaliter infligitur, & hæc pecuniaria, ſunt diuerſa. Et ideò
52 de vno ad aliud non poteſt inferri, *l.papinianus exuli, ff. de minor.* Et
53 ſunt ſeparata,& ſeparatorum ſeparata debet eſſe ratio, *Mar. Anton. var.reſolut libr.*1.*reſolut.*111. *num.*
54 4. Et vbi ratio eſt diuerſa, iuris diſpoſitio etiam diuerſa eſſe debet, *Mar. Ant. ibid. num.* 6. Hinc
57 in diuerſis vno vitiato, non vitiatur aliud, *l.*1.*§ pen.vbi Bar. ff. de*
56 *verb.oblig.* Et vno ſublato aliud nō tollitur, *l.ſi domus ff, de ſeruit. vrb.*
57 *præd.* Et ex diuerſis diuerſa fit interpretatio, *l. quod autem ff. de acq.*
58 *rer.domin.* Et vna & eadem res poteſt diuerſis reſpectibus,diuerſo iure cenſeri, *Gall.conſ.*32.*num.*28.

Quæ

Quæ omnia opitulantur pro reſponſione ad *allegat. Pragmat. 2. & 59 ad Cap. Regni*; nec valet ſequela, cauſa eſt criminalis, ergò pœna in ea adiecta pro pace firmanda, ex partium conuentione, etiam eſt criminalis, vt animaduertit *Mauſon. in loco relato, num. 21. & 22.*

Et ex his remanet enodata præſens noſtra indagatio, & hæſitatio, ex quibus tria reſultant grauamina.

Primum, dum Barones Aerarios in eorum Terris vltra annum inuitos dictum Officium exercere compellunt, & ſine ſalario.

Secundum, dum illos onerant indebitis ſolutionibus vltra Introitus, & vires Baronales.

Tertium, dum ſibi emolumenta ad affictuatarios ſuorum ſpectantia indebitè vſurpant. Cæterùm remitto me iudicio peritiſſimi, & doctiſſimi mei Domini Nouarij, & illius correctioni; fateor enim, quòd ingenium meum ſui naturali quadam ſiccitate ſterileſceret, niſi à dicto meo Domino in dies eius doctrina irrigaretur.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione ſoluendi Baronibus per multos annos Canonem in aliqua ſpecie cogantur ſoluere in alia ſpecie extra ſolitam ſolutionem, & num. 4.*

2 *Soluens Canonem in alia ſpecie, quā in cōuenta acquirit ius, vt nequeat cogi, niſi ad ſolutionem ſolitam.*

3 *Solutio vnius rei pro altera per triginta annos facit præſumere bonam fidem etiam ſine tituli probatione.*

4 *Soliti dare gallinam quotannis non poſſunt cogi valorem illius in pecunia præſtare, & ita conſuluit Author num. 5. & 6.*

7 *Aloyſius Riccius Epiſcop. Vici Equēſis commemoratur, & laudatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exiſtentes in poſſeſſione ſoluendi Baronibus per multos Annos Canonem in aliqua ſpecie, cogantur ſoluere in alia ſpecie, & ſic extra ſolitam ſolutionem.

GRAVAMEN CXXXI.

1 AD inſtantiam Vaſſallorum vnà vice vti Regius Miniſter Prouincialis relaxaui prouiſiones contra Baronem, qui cogebat ipſos Vaſſallos ad ſoluendum certum Canonem in alia ſpecie, quam in ea, in qua per triginta tres annos ſolutionem fecerant, & habui pro grauamine talem coactionem, & proinde mandaui, vt exigere debuiſſet canonem in illa ſpecie, in qua retroannis exigerat.

Et ad id prouidendum motus fui, quia licèt certus eſſet Canon, qui ſolui debebat, tamen ex lapſu tanti temporis erat acquiſitum ius Vaſſallis ipſis ſoluentibus, qui minimè poterant cogi ad aliam ſolutionem, quàm ad illam, quæ ex longa obſeruantia facta fuerat.

2 Stat enim communi calculo recepta concluſio apud noſtrates, vt ſoluens per triginta annos Canonem in alia ſpecie, quàm in conuenta, acquirit ius, vt nequeat cogi niſi ad ſolutionem ſolitam, iuxta theoricam *Gloſ. Zabarell & Innocent. in cap. olim de cenſibus, Dec. in l. ſi certis annis num. 14. C de pactis Abb conſil. 56. libr. 2. Imol. in l. ſi prius col fin. ff. de Aqua pluu. arcend. Curt. Iun. conſil. 24. num. 7. Brun. de Augment. Monet. part. 1. limit. 4. num. 8. S. rd. conſil. 120. num. 18. vol. 2. Menoch. conſil. 49. num. 20. libr. 1.*

3 Quæ quidem obſeruantia, cum curſu tanti temporis in talibus ſolutionibus vnius

vnius rei pro altera facit præſumere bonam fidem, etiam ſine tituli probatione *Gabriel. conſil. 164. num. 12. vol. 1.* vbi plura pro corroboratione anteſignanæ concluſionis, quam & aliàs vti Aduocatus tuebar in cauſa Emilij Ferrelli.

Corroborant firmatum axioma, quæ nuper adduximus ſupra *Grauamin. 9. hoc eodem tom. 2.* vbi erit videndum.

4 Inde ſoliti dare Baronibus gallinam quotãnis, non poſſunt aſtringi valorem
5 illius in pecunia præſtare, prout & voce, cùm caſus in facto acciidiſſet, meumque expeteretur votum, libenti animo votaui, & acquieſcerunt partes.

6 Prout & ſic contra quendam Parochum ad fauorem Filianorum anno elapſo cõſului, quod meum conſilium fe-
8 ctatus fuit *Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus Dominus Aloyſius Riccius* Neapolitanæ Ciuitatis, imo totius Italiæ decus, Præſul Vici Equenſis ſatis bene meritus.

SVMMARIVM.

1 *Exemplis quomodo iudicandum.*
2 *Vaſſalli grauantur quando indiſtinctè contra eos exemplis iudicatur.*
3 *Exemplis iudicandum non eſt, ſed legibus, & quare, num. 4.*
5 *Ex facto Ius oritur.*
6 *Bonus Doctor debet eſſe factiſta.*
7 *Exempla rerum iudicatarum ad interpretationem Iuris dubij multum proſunt.*
8 *Certum ſemper eſt, quod eſt iudicandum, ſed ex noſtra ignorantia dubitatur.*
9 *Deciſiones ſupremorum Tribunaliũ quomodo proſint, & quando ſecundùm eas ſit iudicandum, & exemplis.*
10 *Exempla qualia eſſe debeant, vt ſecundum illa iudicetur.*
11 *Exempla Supremorum Magiſtratuum qualiter facit, vt ſecundùm illa iudicandum ſit.*
12 *Authoritas rerum iudicatarum qualiter in ſimilibus vim legis obtineant.*
13 *Textus in l. Nemo Iudex, C. de ſent. & interlocut. explicatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando indiſtinctè contra eos exemplis iudicatur.

GRAVAMEN CXXXII.

1 Licet exempla rerum aliquoties ita iudicatarum nos aliquantulum moueant *l. cum de in rem verſo ff. de vſur. l. nonnumquam ff. ad Trebell l. 1. §. ſi cohæredi ff. ad l. falcid. l. 1. §. hoc autem ff. ad Syllanian.* Non tamen ita illis alligari debent Iudices, quod non præualeant apud eos fori leges, & æquitas ſcripta, vel in capitibus prudentum traditione maiorum repoſita, & in concuſſa praxi Regni obſeruata, *Caſtill. Ramirez. in tractat. de abſolut. Princip. poteſt. lege Regia in eos translatâ §. 20. num. 34 fol. mihi 152.*

2 Vnde ſi indiſtinctè exemplis iudicetur, Vaſſallorum vtique ſuboriretur grauamen:

3 Stat enim Regula exemplis non eſſe iudicandum, ſed legibus, *l. ſed licèt ff. de Offic. præſid. l. nemo, & l. non exemplis C. de ſentent.* & *interlocut. omn. Iudic. cap. 1. de poſtulat. Prælat. Rodolphin. in tractat. de diuerſis concluſ. pag. mihi 153. concluſ. 10. Monach. deciſ. Florent. 1. nu. 93. cum ſequen. Cardin. Tuſc. practic. concluſ. tom. 3. lit E concluſ. 549. Ian. Langleus ſemeſtr. libr. 7. cap. 3.*

4 Poteſt, inquam, eſſe varietas facti, quæ operatur, & vna eademque cauſa diuerſimodè iudicetur, eum ex iuſta cauſa Iudex moueri poſſit in vna cauſa
5 certa forma, & in alia diuerſa iudicare, quia ex facto ius oritur *l. ſi ex plagis §. in cliuo ff. ad l. Aquil. l. fin. in princip ff. de Iur. Iur.* cum adductis per Dec. in l præcibus n. 3. C. de Impuber. & alijs ſubſtitut. Bar-

Barboſ. in l. Titia num. 25. ff. ſolut. matrim. Vnde in praxi videmus, multos Aduocatos doctiſſimè ſcribere in iure, ſed quia ius illud non cadit ſuper facto amittere cauſas, & plures è conuerſo non ſcribere in iure, & benè diuidere, ponderare factum, & victoriam ex canſis reportare, vt meminit *Molfeſ. in conſil. 1. poſt comment. ad conſuet. Neap.* vbi ptopterea recenſet, bonum Doctorem omninò debere eſſe factiſtam, vt ſic, & ſecundùm veritatem cauſas defendere, & victoriam conſequi valeat.

7 Hinc quamuis exempla rerum iudicatarum ad interpretationem iuris dubij multum proſint, *l. filius in princip. ibi ſic inueni Senatum conſueuiſſe ff. de falſ. Affl. deciſ. 45. num. 4. deciſ. 96. nu. 11. & deciſ. 383. num. 8. Praſ. de Franchis deciſ. 81. num. 2. Peregrin. conſ. 91. num. 29. Menoch. conſil. 400. num. 65. Gama deciſ. 228. Cabed. deciſ. 212. num. 7. part. 1.* quod licet, vt inquit *I. C. Paulus in l. ſed & ſi reſtituatur, §. fin ff. de Iudic.* ſemper certum ſit; tamen ex noſtra ignorantia, quid iudicandum ſit, dubitatur, cum aut ſuper eo caſu, de quo contendimus iure nihil ſtatutũ reperiatur, aut ſi ſtatutũ ſit, dubia ſit illius interpretatio ad ſupremorum Tribunalium deciſiones recurrimus *cap. in cauſis verſ. cum in ſimilibus de Re iudic. l. Nam Imperator ff. de legibus*, & ceſſat adducta regula, quòd exemplis non iudicandum ſit, quando pluries in ſupremis Tribunalibus ita iudicatum reperitur, non tranſlaticiè, vt inquit *I. C. in l. 1. ff. de Iur. patronat.* ſed re per dies maturata, cum librorum reuolutione, & matura conſideratione, ac ſtudio.

10 Hęc autem ſunt ſectanda, quando concordant cum facto, cum minima facti varietas diuerſum ius producat, & parua facti mutatione ius mutatur totum, itaut vix reperiatur vnus caſus, qui per omnia alteri adęquetur, & exemplare, quod non claudicet non eſt multum, niſi omnibus circunſtantijs animaduerſis, & conſideratis in dictis exemplaribus fidendum, ita *Ramirez in d. tract. de poteſt. ſuprem. & abſolut. Princip. lege Regia in eo tranſlata cit. §. 20 num. 33.*

Sed quia circa ſuperius diſcuſſa pulchrè loquitur *Reg. Rouit. conſil. 18.* quod eſt reduplicatum in *conſil. 78. à num. 2. cum pluribus ſequentibus volum. 1.* placuit illius verba hic tranſcribere, vt infra.

Nam licèt de iure non ſit exemplis iudicandum, *l. nemo Iudex C. de ſentent. & interloc. omn. Iudic.* Tamen negari nõ poteſt, quòd iudicia tam Supremorum Magiſtratuum

11 alijs iudicaturis exemplum quod ſequantur, præbeant ex traditis per *Affl. deciſ.* 169. *num.* 9. *Zaſ. in rubric. ff. de except. num.* 6. *Plot. in l. ſi quando nu.* 156. *C. vnde vi*, *Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 1. num. 27. in fine.* Immò poſtquam pluries ita in eodẽ iuris articulo Suprema huius Regni Tribunalia iudicarũt, ita petneceſſe iudicandum eſt in futurũ in ſimilibus caſibus, prout docet *Theſaur. in proœm. ſuarum deciſ. ante num. 33. verſic. quod ſi ter, vel quater, Dec. in cap. at ſi Clerici num. 166. extra de iudicijs*, cuius meminit *Præſes de Franch deciſ.* 238. *num. 3 Gam. deciſ. Luſit.* 228. latius *Præſes de Franch. deciſ.* 470. *per totam*, & ſunt apertiſſima iura, quę in indiuiduo hoc mihi probant, nempe *text. in l. 1. §. hoc autem Senatus Conſultum*, ibi, *& ait text. ſic eſſe ſępè iudicatum ff. ad Syllan. in l. nam Imperator, ff de legibus*, vbi ad litteram Iute Conſult. tradit authoritatem rerum ſimiliter iudica-

12 tarum, perpetuò vim legis obtinere debere, *in §. 1. in auth. de reſtitut.* & ea, quæ part. in 11. menſ. ibi *& in iudicio approbata frequentantur*, in *l. an in totum C. de ędific. priuat.* ibi, *Præſes probatis his, quæ in oppido frequenter in eodem genere controuerſiarum ſeruata ſunt*, cum multis ſimilibus, inter quæ non omittam pulchrum *tex. in l. filius, ff. ad l. Cornel. de falſis ibi, ſic enim inueni Senatum cenſuiſſe*, non enim poteſt tergiuerſari, quin ex tot decretus ſtylus, & conſuetudo in hoc

hoc Regno, ſic iudicandi inſurrexeri, à quibus non eſt recedendum, tum quia eſt optima legum interpres conſuetudo, *l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* tum etiam quia ſtylus Curiæ in iudicando vim legis obtinet, *Cyn. & Bald. in l. fin. C. quæ ſit longa conſuetud. Afflict. deciſ.* 135. *num.* 3. Et in proprijs terminis terminantibus huius articuli, quòd illud ſit iudicandum, quod noſtri Antiqui iudicauerunt, & practicauerunt, voluit in indiuiduo *Bellug. in Specul. Princip. Rubric.* 41. §. *leges Regni num.* 43. *verſic. ſed quid ſi debitor, & num.* 44.

13 Nec obſtat textus *in leg. Nemo Iudex, Cod. de ſentent. & interloc. omn. Iudic.* quia procedit, quando Supremus Senatus iudicaſset contra textum expreſſum, non autem quando iudicaret in dubijs, & controuerſis Iuris articulis, vt ait *Menoch. dict. quæſt.* 1. *num.* 29. Quæ omnia ſi rectè procedunt in quibuſlibet Supremis Tribunalibus multò fortiùs procedunt in Sacr. Conſilio huius Regni, cuius Decreta pro lege obſeruari debere ſtatuit Dux Alcalanorũ huius Regni Prorex in *Pragmatica* 38. §. *final. in capit. Et ſi Decreta de officio Sacr. Conſil.* Nam articulus dubius deciſus per Sacrum Conſil. facit ius Vniuerſale in Regno ſecundùm *Afflictum deciſ.* 190. *Praſes de Franeb. dicta deciſ.* 238.

SVMMARIVM.

1 *Viſitatio carcerum, & carceratorũ quando ſit facienda in Regijs Prouincialibus Audientijs, & quando in Cathalonia fiat, num.* 2. *quidue ſeruauit Author vti Regius Miniſter num* 4.

3 *Iudex debet ſe informare de ſtatu cauſarum carceratorum.*

5 *Viſitatio carceratorum eſt præclarũ & ſanctiſſimum opus à Deo præmiatum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in locis, in quibus reſidet Tribunal Regiæ Audientiæ Prouincialis, in qualibet die Sabati non fiat Viſitatio Carceratorum, eiuſdem Tribunalis, nec non mittatur vnus ex Auditoribus ad viſitandos Carceres Ordinarij Gubernatoris.

GRAVAMEN CXXXIII.

1 VIgore Pragmaticæ Regni, vulgò (dell'Ottantanoue capi) vndecimæ in ordine ſub *Rubric. de Offic. Iudic. & aliorum Official.* §. 9. eſt quidem cautum, vt Regiæ Prouinciales Audientiæ habeant curam qualibet die Sabari viſitandi carceres ſuos, nec nõ mittendi vnum ex Audiroribus ad viſitandos carceres Capitaneorum Regiorum exiſtentes in locis, in quibus reſidet Audienria, quòd ſi talis dies erit feriatus, viſiratio ſit facienda in die iuridico proximo, vel præcedente ad Sabatum.

2 Quod quidem confirmar nouiter *Gabriel Berart. in Specul. Viſitat. tit.* de Decurioribus, ſeu Conſiliarijs Ciuitatum *num.* 63. Vbi quòd Conſiliarij Ciuitaris Barcinonæ tenentur quolibet die Veneris, ſi feriata non fuerit, ſin minus die ſequenti feriata ire ad Regios carceres dictæ Ciuitatis vnà cum Regio Vicario, vel Subuicario, & ibi viſitare dictos
3 Carceres, & Carceratos, & de ipſorum cauſis, & illarum ſtatu ab ipſis Carceratis ſe informare, intelligere, & ſollicitè intendere pro eorum iuſtiria, & cauſarum expeditione, & pro prædictis obſeruandis iuramentum in ingreſſu ſui

Regi-

Regiminis in præſentia centum Iuratorum dictæ Ciuitatis,& apud dictum Regium Vicarium præſtare tenentur, ex *Pragmat. Regia Petri III. in 2. volum. Conſtitut.ſub tit.de Offic. de Concellers*.

4 Sicque inuiolabiliter tempore meo in Apulea ſeruaui vti Regius Auditor, nam ſemper promptus fui viſitare Carceres Regij Gubernatoris Ciuitatis Luceriæ, in qua regitur Prouinciale Tribunal.

5 Eſt,inquam,hoc opus præclarum, ac ſanctiſſimum,à Deo Optimo Maximo præmiatum,iuxta illud *Matth.25.Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis Regnum, In carcere eram, & veniſtis ad me*.

Quare vtique in Subditorum granamen exorietur,vbi talis viſitatio derelinqueretur.

SVMMARIVM.

1 *Reliquatus ſolutio deſcendens ex cauſa Adminiſtrationis operatur, vt quis non debeat iterum reddere rationes.*

2 *Docens Reliquatum ſoluiſſe in neceſſarium antecedens iuſtificat pariter rationem per ipſum eſſe redditam.*

3 *Reliquatus reſtitutio ineſt redditioni rationum.*

4 *Reddere iterum rationes quis regulariter non tenetur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro Baronalibus bonis adminiſtratis, non obſtante quòd demonſtrent Reliquatus ſolutionem ex tali adminiſtratione deſcendentem, de nouo Rationes reddere à Succeſſoribus Baronibus adſtringantur.

GRAVAMEN CXXXIV.

SOlent multoties Barones ſucceſſores in feudis petere redditiones rationum bonorum feudalium à Vaſſallis, vti Conſeruatoribus,& Aerarijs factis tempore ſuorum prædeceſſorum, qui licèt ipſas reddiderint per antea, non tamen apparet euidenter illas fuiſſe datas, ſed allegant redditionem talium rationum ex ſolutione reliquatus deſcendente à tali cauſa, qua non obſtante, ſi adhuc per Barones moleſtentur vtique grauantur, prout pro grauamine reperio fuiſſe oblatum in Sacro Regio Conſilio a nonnullis particularibus Terræ Sibaris contra Vtilem Dominum, qui obtinuerunt prouiſionem a Regio Conſiliario Io. Felice Schelaleone in anno 1570. quod ſtante probatione ſolutionis reliquatus deſcendentis ex cauſa adminiſtrationis factæ per dictos tempore prædeceſſoris, nouus ſucceſſor nullatenus moleſtare debeat.

2 Verificatur hæc opinio ex recepta regula, quòd docens reliquatum ſoluiſſe in neceſſarium antecedens, etiam iuſtificat rationem per ipſum fuiſſe redditam, *l.1.§.officio,vbi Bar ff.de Tut. & Ration diſtrahend.Ripa in l. admonendi num 15.de Iur.Iur.Corn.conſil.*196 *lib. 3.Alexand conſil.45.libr.1.Crauett conſ. 231 lib 2. Roman. conſil* 423. quos refert,& ſequitur *Rota Genua dec.181.nu. 7.* & nouiſſimè fatetur *Pyrr.Maur. Arretin.in tractat.de ſolut. oblat. & retent. cap 96*.

3 Ineſt enim redditioni rationum reliquatus reſtitutio,vt vltra adductos *tom. 1.Grauam.329.num.5.*tradiderunt *Vtu. dec.253.Bellon.dec Genua* 209.*& Munnoz de Eſcobar.in tract de Ratiocin. adminiſtr.cap.31.num.12.* & ideo qui Reliquatus ſoluiſſe docet, & rationes reddidiſſe probare videtur.

4 Vnde ſtante tali probatione, eſſet cogere ad iterum reddendas rationes ad quas nullus tenetur, niſi in caſibus relatis *tom.1. Grauam. 168.* vbi videre non pigebit.

Hinc abſtinere ſe debent Domini Barones ſucceſſores a moleſtandis Vaſſallis pro adminiſtrationibus factis tempore Patrum,& Auorum,dum eiſdem conſtare ſit de Reliquorum ſolutione deſcendente ex dictis adminiſtrationibus.

SVMMARIVM.

1 *Reus inquiſitus pro leui delicto non poteſt capi mortuus.*

2 *Vt Reus poſſit capi viuus, vel mortuus quid debet conſtare, & quæ concurrere debent, & num. 4.*

3 *Iudices debent cauere nè procurent Reos capi cum periculo vitæ.*

5 *Iudex tenetur in ſyndicatu, ſi mandauerit capi Reum viuum, vel mortuum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando contra Reos pro delictis non dignos pœna mortis expeditur ordo, quòd capiantur viui, aut mortui.

GRAVAMEN CXXXV.

1 ESt quidem cauendum ſicut ab igne
relaxare ordines quod Inquiſiti ca-
piantur viui vel mortui, nam id mandari
regulariter non poteſt, nec quoque
2 debet, niſi in caſu in quo ex proceſſu li-
quido conſtet capiendum eſſe Reum
criminis capitalis pęna dignum, ita *Ca-
ſon. poſt tract. crim. de indit. & tortur.
Rubric. de Captur. & Carcer. cap. 9. nu.
13. & 24.* vbi non derelinquit admo-
3 nere iudices, vt abſtineant, nè Crimi-
noſos, ac Reos capi mandent, & curent
cum periculo vitæ, niſi ex actis liquidò
conſtet aduerſus tales Delinquentes de
crimine, eandemque ſententiam confir-
4 mat *Farinac. in practic. criminal. quæſt.
32 num. 53.* vbi annuit tria eſſe de ſub-
ſtantia, vt liceat talis ordo relaxari.
Primò, quòd Delictum ſit Capitale, &
ſic pęna mortis dignum; ſecundò, quòd
de tali crimine per capiendum patrato
ex actis conſtet.

Tertiò tandem, quòd de eodem delicto plenè, notoriè, & liquidè conſtet, tali modo, vt ſi capiendus vbi captus eſſet nullam poſſet facere defenſionem, vel probationem in contrarium, nam aliter eſſet innocentem condennare, & deuenire ad executionem ante condemnationem, quod ſatis iniquitatis ſaperet, cum ſit contra omnia iura mundi.

5 Quare niſi ſupradicta concurrant,
erunt ligatæ manus Iudicis, & ſuperio-
ris mandandi, & dandi ordinem quod
Reus capiatur viuus, vel mortuus, quod
ſi his deficientibus faciant vtique gra-
uabunt, poſſentque puniri, & teneren-
tur in Syndicatu Officiales temporales,
& perpetui in viſita, *Gabriel. Berart.* qui
ſupradicta omnia reportat, & confirmat
*in ſpecul. Viſitat. tit. de Iudicibus, & alijs
Officialibus cap. 17. num. 107. & 108.
folio mihi 234.*

Imò ego dicerem, quòd licet in Rigore iuris ſupradictis concurrentibus poſſet relaxari talis ordo, Tamen non debet fieri, niſi contra magnos latrones, & Bannitos, ac ſimilis ſpeciei Reos, qui fortaſſe cum difficultate poſſent haberi viui, quia tunc ratione publicæ vtilitatis ad extirpandas tales malas herbas poſſet id practicari.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando data ſuſpicione Iudicis in cauſa proceditur, fallit num. 10.*

2 *Suſpicio Iudicis eſt allegande in ſcriptis.*

3 *Iudex allegatus ſuſpectus ſe ingerens ne dum dicitur attentare, ſed & facere iniuriam parti.*

4 *Suſpictione propoſita Iuriſdictionis officium ſuſpenditur, & ſi Iudex ſe intromittat, proceſſus eſt nullus ipſo iure, num. 5.*

6 *Durum eſt coram Iudice ſuſpecto habere cauſam, & litigare.*

7 *Iudici ſuſpecto numquam præſumitur Iudex ex certa ſcientia cauſã committere.*

8 *Recuſationis remedium per Principem iure ſcripto tolli non poteſt, & num.*

& num. 9. vbi neque per Statutum.

10 *Iudex ex officio reÿcit cauſas ſuſpictionis friuolas iniuſtas, & non veras, & poteſt procedere ſuſpictione non obſtante.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando data ſuſpictione Iudicum in cauſis proceditur.

GRAVAMEN CXXXVI.

1 Hoc oriri poteſt grauamen, quando non obſtante allegatione ſuſpicionis in perſonam Iudicis proceditur in cauſa, tam reſpectu Baronis, quàm Officialis, & reſpectu Baronis erit ſi mandet procedi in cauſa non obſtante allegata ſuſpicione; reſpectu verò Officialis, quando ipſe procedit non
2 oſtante allegata ſuſpicione in ſcriptis, prout eſt neceſſe, *Perez in l. 1. gloſ. 1. cap. 465. Rulan. de commiſſar. libr. 2. cap. 15. ſub num. 8. part. 1. Soar. de pace in practi. tom. 2. part. 1. cap. 6. num. 26. Cardoſ. in. prax. Iudic in verbo recuſatio nu. 5. Cur. Philippica part. 1. §. 7. num. 2. Mirand. de ordin. Iudic. quæſt. 20. artic. 2. concluſ. 3.*

3 Grauantur, inquam, partes in hoc caſu, quia Iudex ſuſpectus allegatus ſe ingerens in cauſa, ne dum dicitur attentare, ſed & facere iniuriam parti, ad textum *in l. quæ omnia §. 1. ff. de procur. Bellamer. deciſ. 18. Lancellot. in tractat. de attentat. libr. 2. cap. 1. num.* 104. quos ſectati ſumus *in praxi elect. & variat fori quæſt. 2. num. 34. ſect. 1. in. vltim. impreſſ.* vbi cumulauimus & alia, quæ hic adaptari poſſunt, ibi videnda.

4 Cum propoſita ſuſpicione debeat iuriſdictionis exercitium ſuſpendere, & illa pendente non ſe intromittere, tum ad euitandum grauamen partis,
5 tum etiam ad euadendam nullitatem actuum, cum proceſſus ipſo iure nullus ſit, ſi Iudex recuſatus procedat iuxta theoricam, *Gloſ. Franc. & Gemin. in cap. Iudex, de Offic. delegat. in 6.* quam præ cęteris ſectarunt *Chrichon. commun. opin. cent. 3. concluſ. 91. Villadieg. libr. 2. for. iudic. tit. 1. l. 22. num. 11. Miſinger. obſeruat. 59. cent. 4. Ceual. practic. quæſt. commun. contra commun. quæſt.* 680. *Azeued. in l. 1. num. 8. tit. 16. libr. 4. recopilat. Gabriel. de Iudic concluſ. 1.* cum latè adductis per *Giurbam conſil. crimin. 9.* vbi quod data ſuſpicione conquieſcit iudicis officium ex *Milli. in repertorio, in verbo Iuriſdictio, Verall. deciſ. 7. part. 3. Mut. ad pragmat. Sicil. tit. 4. num. 23. Reg. Valenzuel. conſ. 43. num. 170. vol. 1. Amat. Rodriq. in pract. cap. 10. à num. 54. Caraſc. in explicat. leg. Hiſpan. Recopilat. cap 9. num. 337. Mendez à Caſtr. in prax. Luſitan. libr. 2. cap. 7.*

7 Durum eſt inquam coram Iudice ſuſpecto habere cauſam, & litigare *l. apertiſſimi de Iudic. cap. cum inter de except.* vbi ideo cauetur, quod Iudici ſuſpecto numquam Princeps præſumitur ex cer-
8 ta ſcientia cauſam committere, quia iſtud remedium recuſationis etiam per principem tolli non poteſt in reſcripto, vt fundat *Apicell.* nouiter *in comment. ſuper Pragmat. 9. cap. 2. de Offic. Iudic ſiue*
9 *de ſuſpic. official. num.* 10. neque ſtatuto, *Menoch. de præſumpt. libr. 2. præſumpt. 48. num. 32. Miſinger. obſeruat. 63. in fin. cent. 3. Scacc. de Appellat. quæſt. 16. limit. 1. num* 119. *&* 122. videndi in materia late *Farinacc. in fragment. criminal. in verbo Iudex Pacoan. de probat. libr. 2. cap. 45.* fusè etiam perplura conglomerat *Berart. in ſpecul. viſit. cap. 6.*

10 Ceſſaret tamen grauamen, ſi non obſtante ſuſpicione propoſita Iudex procederet quando cauſæ recuſationis non eſſent iuſtæ & veræ, ſed friuolæ, cum illæ ex officio reijci poſſint à Iudice *Franc. Marc. dec. 727. Galupp. in prax. S. C. cap. 5.* vbi cauſas ſuſpicionum reportat, vt etiam facit *Reg. Rouit. in pragm. ſub Rubric. de ſuſpic. Official.* vbi quia nos pariter permultas cumulauimus, ideo ibi lectorem relegamus videre, nec amplius in hac materia Calamum defatigamus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando Iudex non iudicat ſecundùm partium voluntatem, fallit in tranſactione alimentorum, num. 5.*

2 *Iudex in pronunciando debet ſequi partium voluntatem.*

3 *Iudex nihil aliud querit, quàm vt partes ſint concordes, & in pace.*

4 *Sollemnitates Iuris Iudex remittere poteſt, & debet accedente partium conſenſu.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in pronunciando Iudex partium voluntatem ſectari prætermiſit.

GRAVAMEN CXXXVII.

1 IN granamen Subditorum reſultat, quando Iudex prætermiſit pronunciare iuxta partium voluntatem.

2 Siquidem Iudex in pronunciando debet ſequi partium voluntatem, iuxta quam tenetur ſententiam proferre, ad textum in *l. ſi conuenerit ff. de re iudic.*

3 Nam Iudex nihil aliud querit, quam vt partes ſint concordes, & ideo ſecundum earum concordiam, controuerſiam dirimere obligantur, *Surd. in tractat. de Aliment. tit. 8. priuileg. 75. nu. 4.* quem referr & ſequitur *Viſcont. in ſuis concluſ. Iur. in verbo iudex fol. mihi 135. col. 1.*

4 Inde ſolemnitates Iuris accedente partium conſenſu, poteſt, & debet Iudex remittere, *Gloſ. in cap. de cauſis de offic. & poteſtat. Iudic. Deleg.* de quo videndi ſunt *Roman ſingul 703. Xuar. in l. poſt rem ſuper l Regni Hiſpan. in princip. nu. 13. Caual practic. commun. contra commun. quaſt. 585. Vant de Nullitat. ex defect. proceſſ. num 73. Perez in l. 2. gloſ. 4 in princip. tit. 4. libr. 3. ordinam*

5 Cæterùm ceſſaret grauamen, vbi eſſemus in tranſactione, siue conuentione facta per partes ſuper alimentis contra diſpoſitionem *text. in l. eum bi, ff. de tranſact. l. de alimentis, eodem tit.* cum latius adductis per *Surd. de Aliment. tit. 8. priuileg. 56.* nam tunc, non obſtante quod partes conſenſerint ſuper obſeruantia dictæ tranſactionis, non tenetur Iudex eorum aſſentire voluntati, vt in *d. l. eum bi, & ibi Angel.* dicens id eſſe ſpeciale in tranſactione facta ſuper alimentis, ne Iudex ſequatur partium voluntatem, ſed motum animi ſui, quod etiam voluit *Rota in vna Camerinen. Alimentorum in Anno 1600. coram R. P. D. Lutta*; & proſequitur *Surd. in allegat. tractat. d priuileg. 75 num. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Perſonæ priuilegiatæ multi ſunt, & referuntur quamplures, vſque ad num 6.*

7 *Vaſſalli grauantur, ſi priuilegia & beneficia à Iure priuilegiatis perſonis conceſſa non elargiantur & renuentes illa elargiri tenentur ad intereſſe, & in ſindicatu, num. 8.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Priuilegia, & Beneficia à iure priuilegiatis perſonis conceſſa non elargiantur.

GRAVAMEN CXXXVIII.

1 MVlti ſunt priuilegiati in iure, diuerſa habentes beneficia, vt pauperes, & miſerabiles perſonæ, de quibus particularem inſcripſi tractatum, nempè *De Miſerabilium perſonarum pri-*

priuilegijs, & poſt me *Aluar. de Velaſc.* alterum edidit *de Priuil.pauper.* inſcriptum,& ante eum *Cornel. Benincaſ.* eiuſdem tituli prerogatiua materiam exornauit,& plura conglomerauit *Cerdan. Callada in tract.della viſita de la careel. cap.16. & 17.* vbi octuaginta quinque priuilegia paupertatis congeſſit,

2 Nec non minores,qui habent reſtitutionem in integrum,ſiue primum,& ſecundum beneficium,vt in *Conſtitut.Regni,Minorum Iura*,& latè in particulari *tractat.de Reſtitut.in integrum, Sfort. Odd.& Imbrian.in ſpecial.tractat.de primo,& ſecundo beneficio*.

3 Similiter & mulieres, quæ pro ſuis dotibus ampla retinent priuilegia, de quibus latiori calamo *Bald.Nouel. in tractat.de dot.* & nouiter *Borrell. in ſumma deciſ. tit. de priuileg. dotalibus tom.3.*

4 Item & ſenes,ad quorum fauorem particularem compilauit tractatum *Paleoctus ſub tit.de priuileg.ſenectutis*.

5 Pariter & Scholares,de quorum priuilegijs amplè ſcripſere *Horat. Luc. & Rebuff.*

6 Et tandem, vt alios omittam, pia cauſa,quæ eſt in iure priuilegiatiſſima, & proinde de ipſius priuilegijs fecundam collexit tractationem *Tiraquell.* qui in moderna compilatione immenſior appatet ex ſufiſſimis additionibus ibidem adductis,& *ex tractat. noſtro de priuilegijs incertorum, & malè ablatorum*, qui poſt dictum opus impreſſus reperitur.

7 Si Vaſſallis huiuſmodi ſic à Iure priuilegiatis priuilegia, & beneficia abſque rationabili cauſa nō concedātur,ſed denegentur,vtiq; ſubintrat grauamen,& qui renuerunt illa elargiri ad intereſſe,quod

8 fortè paſſi ſunt obligantur, & in findicatu tenentur,prout conſideraueit *Rota in vna Britorien. Reſtitutionis in integrum 1597.coram R.P.D. Penia.*

SVMMARIVM.

1 *Officialis cogit partes, vt præſtent cautionem de non offendendo,ſi inter ſe odio proſequuntur.*

2 *Compulſio ad cautionem præſtandā per mulctam fieri poteſt.*

3 *Officialis imponit pœnam partibus, quòd vna aliam non offendat.*

4 *Melius eſt opportunè occurrere, quàm poſt vulnera remediū quęrere.*

5 *Cautio de non offendendo antequam præſtetur debet pars citari.*

6 *Iudex requiſitus, vt faciat præſtare cautionem de non offendendo omninò prouidere tenetur.*

7 *Iudex non prouidens de fideiuſſione præſtanda de non offendendo tenetur in ſindicatu.*

8 *Officialis negligens officio priuandus eſt.*

9 *Prætor videns, quòd quis occidi poteſt, debet cogere partes ad cautionem pręſtandam de non offendendo.*

10 *Cautio de non offendendo pręſtanda eſt vbi adeſt iuſtus timor, & iuſta cauſa.*

11 *Cautio ſi ſit pręſtanda num ſtetur partis Iuramento.*

12 *Cautio pręſtatur conſtito in actis de timore.*

13 *Partes ſatis grauari dicuntur, ex cautione de non offenden. præſtanda.*

14 *Prętor poteſt compellere ſubditos inimicos ad faciendam pacem.*

15 *Prętor poteſt inimicos ſubditos ad concordiam inducere.*

16 *Maximè vbi adeſt timor, ne partes ad arma deueniant.*

17 *Pax deſideranda ſemper eſt.*

18 *Reſpublica lęditur ex ciuilibus diſſentionibus.*

19 *Nil bello ciuili miſerius.*

20 *Bellum pace mutatur.*

21 *Prætor videns magnum rumorem poteſt emanare banna, vt nemo arma capiat.*

22 *Prætor poteſt inſolentem verberibus afficere.*

23 *Et tunc in ſindicatu non tenetur.*

23 Cau-

24 *Cautio de non offendendo quanto tẽpore duret.*
25 *Cautio de non offendendo ad decem annos extenditur.*
26 *Prætor poteſt ſtatuere, quòd cautio præſtetur in perpetuum ex cauſa iuſta.*
27 *Cautio infra quod tempus præſtanda.*
28 *Cautio præſtita ſimpliciter de non offendendo intelligitur perpetua.*
29 *Ius agendi ex cautione de non offendendo, præſcribitur annis viginti.*
30 *Cautione pręſtita ad tempus de non offendendo poteſt renouari per Prętorem.*
31 *Ex cauſa tamen.*
32 *Partes licèt cogantur ad cautionem præſtandam, non tamen cogitur eius fideiuſſor.*
33 *Tempus ſi non fuerit appoſitus in Cautione de non offendendo, habetur pro appoſito.*
34 *Cautio de non offendendo debet pręſtari regulariter cum fideiuſſore.*
35 *Pauper non inueniens fideiuſſorem pro cautione de non offendendo, admittitur ad iuratoriam cautionem.*
36 *Quod Iudicis arbitrio remittitur.*
37 *Prætor cogens ex officio ad cautionem poteſt admittere ad iuratoriã cautionem.*
38 *Ad iuratoriam cautionem, quando quis non admittatur.*
39 *Perſona bonę conditionis admittenda eſt ad iuratoriam cautionem.*
40 *Perſonę rixoſę non habentes fideiuſſorem exiliantur, donec fideiuſſorem inueniant.*
41 *Diues etiam tenetur cautionem pręſtare.*
42 *Cautio de non offendendo ad inuicem pręſtanda eſt.*
43 *Cautionem pręſtans de non offendendo, ſi altera pars recuſauerit præſtare, poteſt petere caſſari.*
44 *Cum limitatione tamen.*
45 *Qui cogitur ad cautionem, etiam cogitur de non offendendo filios, & ſimiles.*
46 *Etiam filios ſpurios.*
47 *Cautio de non offendendo in quibus caſibus præſtatur.*
48 *Fiſcus poteſt pęnam fractæ cautionis exigere in caſu contrauentionis.*
49 *Limita ſi offenſio eſſet verbalis.*
50 *Prouocatus poteſt impunè prouocantem offendere.*
51 *Cautio de non offendendo eſt ſtricti iuris, & non extenditur ad nouam cauſam.*
52 *Pax quando non cenſeatur rupta.*
53 *Pace non ratificata, fideiuſſor non tenetur ad pęnam.*
54 *Pęna fractæ pacis non debetur, ſi carnaliter mulierem eius cognouerit.*
55 *Vxore vnius in alteram rixante non cenſetur rupta pax.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando exiſtente odio, & inimicitia inter Ciues, Barones, vel Officiales, non procurant, vt ad inuicem præſtetur Cautio de pacifice viuendo, & de inuicem non offendendo.

GRAVAMEN CXXXIX.

SVmmam curam Barones, & Officiales adhibere debent, viribuſque omnibus ſtudere tenentur, vt populi ſibi commiſſi quietè, ac pacificè viuant.

Ita vt quando ad eorum perueniat aures, Ciues inter ſe odio proſequi, nec curant facere pręſtare cautionem alter alteri de pacificè viuendo, & de inuicem non offendendo, vtique grauant.

1 Poſſunt, inquam, & tenentur in huiuſmodi caſu hoc adhibere remedium ad euitanda ſcandala, & homicidia, quæ euenire poſſent vt probatur in *l. denunciamus C. de Epiſc. & Cleric.* & tradunt

*Cyn.in l.illicitas §.veritas ff.de Offic.Præ-
ſid.Plac.in Epitom.delict.lib.1.cap.7.nu.
1.& 3.Gomeſ.de delict.cap.8. Rubric. de
Crimin. ſtellion.num.16. Clar. in §. fin.
quæſt.*47.*num.* 3. vbi *Baiard. num.* 17.
*Præſ.de Franeb.deciſ.*259.

2 Quę ſane compulſio ad præſtandum
cautionem poteſt fieri per mulctam,per
captionem pignorum, per capturam
perſonæ,per bannum, ſeu exilium, per
carcerationem, alijſque pœnis Iudicis
arbitrio,vt dixit *Herculan cap.*5.*& cap.*
44 *num.*1.*& cap.*50. *num.* 29. *in tract.*
3 *de caut.de non offend.*& poterit impone-
te pęnam magnam partibus, quòd vna
aliam non offendat,*Bartolom.de Cap. in
Conſt.Reg.Subditorum num.* 17. melius
4 namque eſt oportunè occurrere, quàm
poſt vulnera remedium quærere, non
enim magiſtratus pati debent ad arma,
& rixam procedere,quos poteſt iuriſdi-
ctione ſua componere,vt inquit *Simanc.
de Republic.lib.8.cap.*25.

5 Et eſt animaduertendum, quando ex-
peditur citatio, vt in ea dicatur, aliàs
cautio habeatur pro præſtita in caſu
contrauentionis,& comminari exactio-
nem pęnæ, & illam poteſt effectualiter
exigere,ita dixerunt *Baiard. ad Clar. in
§.fin.q.*47.*num.*21. *Vulpell. de promiſſ.
de non offend.quaſt.*8. *in fine.Guid.Pap.
deciſ.* 418. *Fran. Marc. in deciſ.* 586.
*part.*2.

6 Et ſi Iudex fuerit requiſitus, omnino
tenetur prouidere, vt præſtetur talis
cautio,aliàs teneretur in Sindicatu de
omni ſcandalo, & damno ſequuto,*Rip.*
7 *reſponſ.* 9.*de reſcript.* & ſi non prouidet
de tali fideiuſſione præſtanda, & ſucce-
dit homicidium in perſonam petentis
cautionē,tenetur in Sindicatu de omiſ-
ſis,& neglectis,ac de homicidio ſecuto,
negligentia enim facit Iudicem culpa-
bilem, ſed multo plus dolus facit Iudi-
cem culpabilem, & tenetur de omni
damno, *Auth.nouo iure C.de pęn.Iud.qui*
8 *male iudic.* quinimo Officialis ob negli-
gentiam poteſt priuari Officio,*Marant.
in tract. de multiplic. alienation. num.*
334. *pagina mea.* 38.

9 Vbi enim dubitatur, quòd aliquis ti-
met occidi ab aliquibus parentibus,
ratione honoris, poteſt, & debet offi-
cialis cogere partes ad præſtandum cau-
tionem de non offendendo, cum cauſę
tamen cognitione, *Arnon. Sing.* 30. *&
Sing.*53.*Clar. in d. quæſt.* 47. *verſ. ſed
numquid.*

10 Et non ad ſimplicem partis inſtan-
tiam debet ſtatim Iudex ſe mouere ad
faciendum præſtare iſtam cautionem,
ſed ita demum ſi præcedat iuſta cauſa,&
iuſtus timor,vt diximus.

11 Sed an ſtabitur iuramento partis, vide
Bart.in l.capitalium, §.ad ſtatuas ff.de
12 *pœnis*, cum cauſæ igitur cognitione
poteſt cogere partes,& conſtare debet
in actis, aliàs non poterit cogere par-
tes ad cautionem præſtandam de non
offendendo,& de pacificè viuendo, *Pa-
riſ.Conſil.*168.*vol.*4.*Plac.de delic. lib.* 1.
*cap.*7.*Menoch.de arbitr.Iud.caſ.*140.*nu.*
13 4.Ratio eſt,quia partes ſatis grauari di-
cuntur ex iſta præſtatione cautionis,
*Felin.in cap.*2.*de treg.& pac.Capp.Tho-
loſ.deciſ* 489.*& Franc.Marc.deciſ.* 125.
*num.*2.

14 Hinc ad publicam quietem poteſt
Officialis compellere ſubditos inimicos
ad faciendam pacem,*Bar. in l. congruit,
ff.de offic.Præſid.Felī.in cap.*1 *de treg.&
pace, Bart. in l. ſi vſusfructus §. ſed ſi
inter, ff.de vſufr.& ibi Alex.*in *addition.*
& poteſt inducere eos ad concordiam,
15 vt ſcribit *Amatus in Conſil.*18. *num.*
4 *Bald.in l.omnia §.quies per illum. tex.
ff.de offic. Præfect. vrb.* maxime vbi ti-
16 mor adeſt,ne ad arma partes deueniant
Claud.de Seiſell.in l. 1. *§. & poſt operis
num.* 4. *ff. de nou. oper. nunc.* Pax enim
17 deſideranda eſt velut neceſſarium bo-
num,nam vt inquit *Tull. de amic.* nulla
ciuitas tam firma, tamque ſtabilis, quæ
non odijs ciuium labefectetur,nec nul-
18 lum tam grande imperium, quod ciui-
lis diſcordia non euertat, ex ciuilibus
enim diſſentionibus ſæpe Reſpublica
læditur, ad *tex. in l. ſi quis ingenuam §.
in ciuilibus ff.de captiu.*

19 Et idem *Tull.lib.* 12. *Epiſtol.* 16. *ad
Tironem* clamat, nihil eſſe bello ciuili
miſerius, & ſicuti placidum mare ex
aſpero, cęlumque ex nubibus ſerenum
20 hilari aſpectu ſentitur,ſic bellum pace
mutatum plurimum gaudij affert,& odij
acerbitas depoſita candida relatione
celebranda eſt,prout plura tradit *Anell.
de Amato in d. conſ. & Gulielm. de Be-
ned.in cap.Raimutius par.*2.*in ver. mor-
tuo itaq. teſtatore il primo.num* 228.*&
Boſſ.in tit.de* pace,& plura per *Gaſt. de
pace public.col.*1.*&* 2.

Imò

21 Imò Officialis zelo pacis, ſi viderit
magnum rumorem inter Ciues,& quòd
capiunt arma offendendi cauſa , poteſt
tunc emanare banna per Ciuitatem , vt
nemo audeat arma capere , & exire de
domo ſua,& cautè prouideat pro ſcan-
dalo euitando, vt dixit *Paris de ſind. in
ver.Concordia in verſ. ſi ſunt duo in ver.
ſi eſt contentio inter duos,& in ver.ſi offi-*
22 *cialis viderit*. nec non zelo pacis , &
concordiæ poteſt inſolentem , vel im-
portunè agentem increpare , ac verbe-
ribus afficere ad ſedandum tumultum ,
23 *l.in omnibus ff. de noxalib. actionib.* &
tunc non tenetur Officialis in ſindica-
tu,cum id fecerit ad pacem agendam ,
ac animo corrigendi *Paris de Sindicat.
in ver.Iudices cap.6.num.9* quæ omnia
vidi multis vicibus ſeruata , & ipſe vti
Regius Miniſter adhuc adhibui .

24 Cautio autem de non offendendo
quanto tempore duret, & an ſit perpe-
tua , vel temporalis , hoc Iudicis arbi-
trio relinquitur,vt dixerunt *Bart. in l.
illicitas §.ne potentiores num.7. ff. de off.
Pręſid.Felin.in rubr.de treug.& pac.nu.
10 in 3.declarat.Rip.in rubr.ff.de damn.
infect.num.23 in fine, Capp. Tholoſ. dec.
489.Gomeſ.in tit. de iniurijs num. 16.*
vbi de communi teſtatur,*Plaz de delict.
lib.1.cap.7 num.4.Clar.in §. fin. quæſt.
47. num.6.* vbi pariter de communi te-
ſtatur , & ab ea non eſſe recedendum
admonet *Menoch. de arbitri. Iudic caſ.
141.num.2.*

25 Quod Iudicis arbitrium poteſt ex-
tendi vſque ad annos decem , & non
vlterius *Ang Imol.& Caſtr. in l. penult.
per illum tex.in verb. longum tempus ff.
de Pretor. ſtipulat. Capp. Tholoſ. d.dec.
489.Alex.in l.dies cautionis num.6.ff. de
dam infect.Marſil.in l.1. §. preterea nu.
8 ff de quæſtion. Plac.de delict lib. 1. cap.
7.num.4 & Menoch.loco relat nu.3.*

26 Ex cauſa tamen Iudex poteſt quan-
doque ſtatuere,vt cautio præſtetur in
perpetuum,cauſa vero erit iuſta, quan-
do inimicitia procedit capitalis,& talis
vt illatæ iniuriæ , nec etiam longo tem-
pore obliuio ſit inducenda , vt puta ſi
fuiſſet alicui occiſus filius,aut pater , vt
ait *Vulpell in Tract. de Promiſſ. de non
offend.d.quæſt.78.num.2.*

27 At ſi ſimpliciter eam Iudex præſtari
mandauerit abſque termini pręfixione ,
ſecundum *Rip.in rubr. ff. de dam. infec.
num.23.* tunc duo tempora diſtinguen-
da erunt,vnum ante præſtitam cautio-
nem, & alium poſt; in primo præſtanda
eſt ſimpliciter , ne detur occaſio diffe-
rendi offenſionem; in ſecundum tantum
durabit,quantum durabit inimicitia , &
cauſa timoris Iudicis arbitrio , *Hercul.*
28 verò *in d. Tract.de Caut. de non offend.
cap. 9. num. 21*, dicit contrarium,quòd
ſcilicet ſi cautio fuerit ſimpliciter præ-
ſtita , quòd intelligatur perpetua , &
hac ratione mouetur, nam quando tem-
pus eſt incertum, & dubitatur an ſit
perpetuum,in dubio perpetuum iudica-
tur, *Iaſ. in l. ſufficit ff. de cond. indebit.
Tiraq. de vtroq. retract. §. 1. gloſ. 1.
num. 39.* & in hoc eſt aduertendum ,
29 quòd Ius agendi ex ea præſcribitur, aut
ſpatio annorum 30. aut 40. aut verius
20. *argum.tex.in l.querelam C.de falſ.* &
30 quando ad tempus fuerit præſtita, Iudex
tunc poteſt cogere partes ad illam re-
nouandam ex cauſa, quæ quidem cauſa
31 ſubeſſe dicetur, ſi idem Iudex arbitra-
tus fuerit in rancore inimicitiæ durare,
& non ceſſaſſe periculum futuri ſcan-
dali, ita *Clar. in d quæſt. 47.* quod in
practica hodie nullam habet dubicta-
32 tem , & tunc licèt partes poſſint cogi
ad renouandam cautionem, non pote-
rit tamen fideiuſſor cogi ad iterum fi-
deiubendum ad tex. notabilem in *l. nec
emere C.de iure deliberand.*

33 Et ne errent iudicare debentes in hac
materia,quia ſtylus loci,ac conſuetudo
ſemper erit attendenda,vt inquit *Clar.
in d.quæſt.47.num. 6.* tempus de con-
ſuetudine apponi ſolitus in iſtis cautio-
nibus de non offendendo habetur pro
appoſito,ſi non fuerit appoſitum ſecun-
dùm *Herculan. in dicto Trac. cap. 9.
num 25.*

34 Quæ cautio de non offendendo de-
bet cum fideiuſſore præſtari regulariter,
ita *Salic.in l denunciamus num.2.C.de
his qui ad Eccleſ confug. Felin. in* Rub.
*de Treg.& pac num.10. declarat. 2. cap.
literas & cap. ex tranſmiſſo de reſtitut.
ſpoliator. glo. in cap. ad noſtram de iure
iurand.Plac.de delict.lib.1 cap.7. num.2.
Clar.quæſt.47.num.5.*

35 Si verò fuerit pauper,& fideiuſſorem
non inueniat, debet tunc ad [illegible]
cautionem admitti,*Clar.d.quæſt.47.num.
5.Hercul.cap 5.num.11.Vulpell. de pro-
miſſ.de non off quæſt.77. num. 1. & 2.*

quod

Digitized by Google

36 Quod tamen Iudicis arbitrio relinquitur, an cum fideiuſſore, an ſine, caueri debeat, vt ait *Gomeſ. de delictis cap. 6. num. 17. Menoch. caſ. 140. num. 2. & caſ. 140. tl 2. num. 6.* & hoc iuxta facti, & perſonæ qualitatem.

37 Ad Iuratoriam cautionem tunc admittere aliquem debet, quando ex officio cogit, ſecùs ſi ad partis inſtantiam, *Felin. in d. rubric. de tregu. & pac. num. 2.*

38 *declarat. 2.* & maximè ſi fuerit perſona valde ſuſpecta, rixoſa, malæ conditionis, & famæ, & talis, quod valde timendum eſſet, ne offenderet, quia tunc non erit admittenda ad iuratoriam cautionem,

39 quod ſecus ſi fuerit perſona bonæ conditionis, & famæ *Rip. in d. Rubric ff. de damn. infect. num. 11. & Clar. in d. quæſt. 47. num. 5.*

40 Et ideo iſtæ perſonæ rixoſæ, quæ non habent, nec inuenire poſſunt fideiuſſorem, debent mitti in exilium donec inuenerint cautionem, *Herculan. de caut. de non offend. cap. 4. num. 4. & Vulpell. de promiſſ. de non offendend quæſt. 77. nu. 3.*

41 Et etiam quòd fuerit diues tenetur præſtare cautionem de non offendendo, *Rip. in rubric ff. de damn. infect. num. 9. Clar. quæſt. 41. num. 5. & Vulpell. quæſt. 76. num. 2. in tractat. de promiſſion. de non offendend.*

42 Nec eſt omittendum, talem cautionem debere ad inuicem præſtari, nam ſi vna pars præſtiterit, & altera non, valebit obligatio illius, qui cautionem præſtitit; & contrauenlendo non tenetur, non præſtita cautione per aduerſarium, *Bar. in l. qui bona §. ſi quis ff. de damn. infect. Felin. de treg. & pac. in rubr decla. rat. 6. Rip. ff. de damn. infect. num. 9. Herculan. cap. 31. num. 1. in. citat. tractat. de caution. de non offendend.*

43 Imò qui dedit cautionem tali caſu poteſt petere illam caſſari, ac reuocari recuſante aduerſario ſimilem præſtare cautionem, vt per Doctores loco relato, quod non ita indiſtinctè intelligen-

44 dum, nam non procedit, quando Iudex ex cauſa cognita videt ex parte vnius adeſſe iuſtum timorem, ex parte verò alterius non, quia tunc nihil eſt quod impediat, vt ad cauendum cogere poſſit eum ſolum, de quo iuſtè timetur, & tunc talis cautio valida erit, *Herculan. cap. 6. num 1. de caution. de non offendend.*

45 Qui autem cogitur ad hanc cautionem de non offendendo principalem, poteſt etiam cogi de non offendendo filios, familiares, affines conſaguineos, *Gratian. deciſ. 533.* complices, adhærentes, amicos, ſequaces, & ſimiles, *Bart. in l. illicitas §. ne potentiores, num. 3. ff. de Offic. Præſid. Felin. in rubr. de tregu. & pac. num 10 declarat. 5. Rip de damn. infect. in ff num. 12. Plac. de delict. libr. 1. cap. 7. num. 8. Herculan. in tract. de caution. de non offend. cap. 7.* & vide *Guaz-*

46 *zin. in tractat de tregu. & pace* Filij ſpurij etiam comprehenduntur, *Carocc. deciſ. 8.*

47 Et in quibus caſibus cautio de non offendendo præſtanda ſit, vide *Alexan. in conſil. 107. vol. 4. Clar. quæſt. 47. in §. finali, vbi Baiard. num. 17. Herculan. in d tractat cap 3. Vulpell. in tractat. de pace quæſt. 73. Maſcard. de probation. concluſ. 1279. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 140. Præſ. de Franch. in deciſ. 359. & Guazzin. in tractat de pace part. 2. §. 3. quæſt. 7.*

48 In caſu tamen contrauentionis ſiſcus poteſt pœnam fractæ cautionis exigere abſque partis querela, prout plenè explicat *Vrſill. ad Afflict. deciſ. 3. num. 4.*

49 Sed ceſſat hoc aſſumptum primò, quando offenſio eſſet verbalis in alterius perſonam, quam ex promittentibus, vt ex *Barzio deciſ. 131. Rot. Bononiæ firmat Illuſtriſſimus Epiſcopus Riccius collectan. deciſ. 541.*

50 Item in prouocato, qui poteſt impunè prouocantem offendere etiam abſque incurſu pœnæ de non offendendo, & pacis ruptæ, Barzius in *deciſ. Rota Bonon. 133.*

51 Præterea, ſi ex noua cauſa ſubſequeretur offenſio, cautio enim de non offendendo eſt ſtricti iuris & non extenditur ad nouam cauſam *Benitten. deciſ. Rot. Bonon. 65.*

52 Adhuc vt non cenſeatur rupta pax & per conſequens eius exigi pœna non poreſt per illa verba, tu, e chi vuole dire, ch'io habbi detto tal parole ſi mente per la gola e Io ſoſtenerò con le arme *Caualc. deciſ. 19. libr. 5.*

53 Nec non quando pax non eſſet ratificata, quia tunc fideiuſſor non tenetur, quoniam tunc incipit obligari, cùm ſequuta eſt ratificatio, *Caualc. deciſ. 22. libr. 5.*

54 Inſuper in eo, qui carnaliter mulierem

tem eius,cui promiſſa eſt fideiuſſio, cognouerit, *An.Robert;deciſ.16 libr.2.*

55 Tandem,vt pax non cenſeatur rupta,ſi vxor vnius in aliam vxorem rixata fuerit ſecundùm *Barzium in deciſ. 131. Præſul Illuſtriſſimus Riccius collectan. deciſ.*200.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli poſſunt diſcedere ab eorum Terris pro ſuis, vel alienis negotijs explendis abſque licentia Baronū, vel Capitaneorum, & illuc redire, & num.3.vbi iudicatum.*

2 *Clerici non poſſunt diſcedere ab eorum Diæceſibus abſque ſuorum Prælatorum licentia, & ſi deuotionis cauſa diſcedere velint.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur,ſi prohibeantur accedere ad alia loca, niſi præcedente licentia Baronum, vel Capitaneorum.

GRAVAMEN CXL.

1 POſſunt Vaſſalli ab eorum patrijs diſcedere,& ire ad alia loca pro eorū, vel aliorum ſeruitijs explendis, abſque vlla licentia Baronum, ſiue Officialium

2 locorum, nam ſolùm Clericis interdictum reperitur,ne valeant diſcedere ab eorum Diæceſibus abſque licentia ſuorum Prælatorum, etiam ſi deuotionis cauſa migrare vellent,*cap. non oportet de conſecrat.diſtint.* 5.*Zanch.de priuileg.Eccleſ.priuileg* 72.*num* 9. *Burgaſ. in tractat.de irregularitat.part.*5.*in tit.de peregrin & ignotis num.* 5 quos ſequitur *Graſſ.in tractat. de effect. Clericat. effect.* 25. vbi ampliationes & limitationes adducit.

3 Hinc cum Vniuerſitas Terræ Vici de Montanea conqueſta eſſet in *Sacro* Regio Conſilio, quod Ciuibus eiuſdem Terræ veniebat prohibitum nè irent extra dictam Terram Neapolim verſus,vel ad alia loca pro alienis, vel proprijs negotijs, niſi prius habita licentia à Capitaneo, mediante decreto Regij Conſiliarij Felicis Schalaleonis Commiſſarij deſtinati fuit prouiſum quod abſtineat Illuſtriſs. Marchio vtilis Dominus dictæ Terræ à faciendis talibus ordinibus, & quod ad arbitrium Ciuium liceret abſque vlla licentia recedere, & regredi ad proprios lares vt in proceſſu grauaminum dictæ Terræ in Banca Figliolæ & ſic etiã prouiſum reperiò ad fauorem Vniuerſitatis Rionigri contra Barones,& ſæpe in alijs caſibus.

Iuuatur huiuſmodi concluſio ex fuſius dictis *tom.1.grauam.* 75. vbi per plura ſunt conglomerata, & ex nouiſſime congeſtis per *Merlin. controuerſ. forenſ.cap.*83.

SVMMARIVM.

1 *Prohibita paſculatione per Vniuerſitatem in aliquo loco Baro non poteſt facere depaſcere ſua animalia.*

2 *Paſcua publica ſunt omnibus communia.*

3 *Baro ratione Dominij, & iuriſdictionis nullum habet ius in paſcuis publicis,ſed tamquam Ciuis, num.* 4.& 5.

6 *Regula quòd lex inferiorum non liget ſuperiores qualiter intelligatur.*

7 *Vaſſalli, & Barones æquiparantur.*

8 *Modus vtendi eſt pro qualitate rei iuxta Regionis conſuetudinem.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones vellent
facere depaſcere ſua Animalia in
publicis paſculis, in quibus tamen
ex cauſa de conſenſu Ciuium paſculatio fuit prohibita.

GRAVAMEN CXLI.

1 IN Vaſſallorum grauamen redundat,
ſi Vtiles Terrarum Domini intenderent mittere ſua Animalia ad depaſcendum in publicis paſculis in quibus
per Vniuerſitatem prohibita fuerit ex
aliqua cauſa Paſculatio.

Quod ſanè grauamen iuſtificatur ex
deciſ. Rotæ in Carpentoraten. Tranſactionis Veneris 25. Maij 1612. coram
R. P. D. Damaſceno, cuius Thema ad
literam placuit hic reponere, & eſt vt
ſequitur videlicet.

Fuit reſolutum Dominos Terræ
Maſſani eſſe obligatos remouere
animalia lanuta ex territorio Maſ-
2 ſani. Primò, quia licet paſcua
publica ſint omnibus communia,
l. ſi in tantum, *§. vniuerſitatis*, *ff. de
rer. diuiſ. l. 1. & 2. C. de paſcuis publicis lib.* 10. & proinde poſſit Dominus loci, & ipſe ſua animalia appellare ad paſcua, *Bertrand. conſ. 37. incip. quamuis qnoad iuriſdictionem, num. 2. lib. 1. Couar. practic. quæſt. cap. 37. num. 1. Surd. conſil. 65. num. 4. & 5.* Nihilominus non poterat
3 Dominus hoc facere tanquam Dominus cum ratione dominij, iuriſdictionis, nullum habeat ius in
publicis paſcuis, *Alexan. conſil. 76. num. 7. libr. 2. Caſtrenſ. conſil. 383. libr. 1. & conſil. 56. num. 2. libr. 2. Craueẗ. conſ. 383. num. 1. & 2. Bert.*
4 *conſil. & Surd. vbi ſupra*, ſed hoc
facit tanquam Ciuis, vt dicunt prę-
cirati Doctores, etenim Princeps
in fauorabilibus dicitur ciuis, imò
primus Ciuis, *Capyc. deciſ. 209. nu. 31. Rota in cauſa Beneuentana pecuniaria 19. Martij 1608. coram me.*

Hinc ſequitur, quòd cùm ex
cauſa publica, nè ſcilicet deuaſtentur loca redacta ad culturam, & vitibus plena fuerit per communitatem prohibita paſculatio, quòd
nec dominus ipſe ſua animalia in
loco prohibiro paſculare facere
poſſit, cùm talis paſculatio ſibi nõ
competat tamquam Domino, ſed
5 tamquam Ciui, & propterea debet ſubiacere legibus aliorum Ciuium, *Honded. conſ. 84. num. 60. lib. 2. Crauett. conſil. 383. num. 1. Couar. practic. quæſt. cap. 37. num. 1. Surd. conſ. 65. num. 5.* vnde ceſſat, quod
dicitur leges inferiorum non ligare
Superiorem, quia hoc eſt intelligendum reſpectu illius, in quo eſt
Superior, & Dominus.

Hactenus Rota.

6 Cõducit inſuper pro corroboratione
Regula, quod Vaſſalli & Barones equipetantur vt nouè probat *Caſtagna in tract. de beneficio deducto nè egeat quaſt. 5. Ampliat 3. num.* 10. inferens ideò diſpoſitum in vno debere procedere in
altero, nec ad imparia debere iudicari
vt *ibidem num.* 20.

Igitur ad inſtar Cines agunt, & inter ſe practicanr ſe debent Barones pariter regulare, dum vti Ciues in huiuſmodi habeantur.

Sequeretur alias abſurdum, qnia melioris conditionis eſſent Barones, quàm
Ciues omnes in vniuerſum.

7 Et confert nam modus vtendi eſt pro
qualitate Rei iuxta Regionis conſuetudinem, & deſtinationem patris familias,
Gloſ. in tit. de Feud. §. 1. gloſ. 8. num. 93. Camil. de Medic. conſ. 146. ſub num. 12.

Ergo modum ſeruatum à Ciuibus Barones in hac materia ſeruare debent,
dum ſub numero ciuium illi pertranſeunt.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Officiales ſindicatum præſtare debent finito officio, ſed illo dimiſſo, aliàs ſindicatus datus non valet, & Barones, ſi ſecùs fieri agant, grauant Vaſſallos.*

2 *Abſurdum ſequitur, quem vno eodemque tempore villicatio is factę rationes reddere, & pariter adminiſtrare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Officiales præſtent Sindicatum in fine Officij, non dimiſſo Officio.

GRAVAMEN CXLII.

1 AD finem refrenandi, & reſtringēdi libertatem ſubditorum ſolent Barones procurare, vt eorum Officiales in fine Officij, illo tamen non dimiſſo, ſindicatum præſtent, quod agendo, vltra quod ſindicatus datus non valet, grauant per hoc Vaſſallos.

Patet enim in Regno, vigore *prag. 1 ſub Rubric de ſindicat. Officialium* id non licere, vt cernitus ex *verbis eiuſdem in fine*, ibi.

Statuentes, quod Officialis reſirmandus in Officio numquam ſindicetur, niſi quando in totum fuerit ab Officio licentiatus.

2 Sequeretur, inquam, abſurdum, quem vno eodenque tempore villicationis factæ rationes reddere, & pariter adminiſtrare.

Indè cum comqueſta eſſet in facti cotingentia Vniuerſitas Terræ Sibaris contra vtilem Dominum fuerunt expeditæ prouiſiones quod abſtineret facere adminiſtrare iuſtitiam per Capitaneum pendente termino ſindicatus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtibus examinandis mandari poteſt, ne recedant a loco, donec examinentur, & in criminalibus, ſi non præſtent cautionem de non recedenao, poſſunt carcerari, & num.2. & per quot dies detineri poſſint, num.4.*

3 *Vaſſalli grauantur, ſi citati vt teſtes compareant, & carcerentur, non obſtante oblatione cautionis de non diſcedendo de loco, antequam examinentur, vel ex cauſa carcerati procraſtinetur excarceratio, vel examinatio, num.7 fallit, vt num.8.*

5 *Iudex an benefaciat carcerando teſtes, & quando facere id poſſit, num.6.*

9 *Vicini habent præſumptionem, quòd ſciant delinquentem in vicinio, & ideo poſſunt carcerari, & torqueri, vt iudicent delinquentem, & nu. 11.*

10 *Teſtis dicens, ſcio quia vicinus dicit per bonam rationem.*

12 *Teſtis quibus ex cauſis carcerari poſſit, & torqueri, & quando, num. 13.14. & 15.*

ARGVMENVM.

Vaſſalli grauantur, ſi citati vti Teſtes compareant, & carcerentur, non obſtante oblatione cautionis de non diſcedendo à loco, antequam examinentur, vel ſi ex cauſa carcerati fuerint, procraſtinetur eis carceratio, nec examinentur.

GRAVAMEN CXLIII.

1 VBi Teſtes citati, & moniti ad dicendum teſtimonium veritatis comparent, vel debent examinari, vel ad-

admitti cum fideiuſſoria , vel in ſubſidium cum iuratoria cautione , iuxta factorum , ſuper quibus deponere debent,qualitatem,ne recedant à loco antequam teſtificentur , ad *textum in l. ſi quando,& ibi gloſ. in verbo non amplius, Odofred. Bald. Salic. & Caſtrenſ. ff. de teſtibus Anan. in cap. dilectorum in fin. de teſtibus cogendis, Maſcard. de probat. libr. 1. quaeſt. 5. num. 61. Alber. de Malet. de teſtibus cap. 6. num. 56.*

2 Ita quòd in criminalibus , in quibus agitur de publica vtilitate, nè veritas occultetur,& malus,vt bonus æſtimetur , ac delicta puniri poſſint ſi teſtes qui venerunt ad ſe examinandum non præſtant cautionem de non recedendo donec examinentur , poſſunt detrudi in carceres,& ſecus ſi cautionem præſtare velint,*Fulgoſ. in d. l. ſi quando num. 4. in fin. verſic. iudicio meo, Carauit. in Rit. M.C.Vic.87. num. 8.* vbi teſtatur ita quotidianam vigere praxim , refert , & ſequitur *Farinac. in ſuo tract. de teſtibus, quaeſt. 78. num. 41. cap. 1.* qui in *cap. 3.* luculenter tractat quando teſtes poſſint cogi ad ferendum teſtimonium in cauſis criminalibus.

3 Quare ſi non obſtante cautione oblata Vaſſalli vti teſtes citati , qui ſponte comparuerunt carcerentur, vtique grauantur.

Quod ſi fideiuſſores non reperiant , & offerendo iuratoriam cautionem excludantur adhuc grauari dicuntur , cum ad illam in defectum admitti debeant,vt ſupra diximus;firmat nouiter *Pyrr. Maur. Arret. in ſuo tractat. de fideiuſſoribus cap. 25. num. 16.* vbi ſecundùm terminos,*d. l. ſi quando C. de teſtibus*, da-

4 tur huiuſmodi cautio per teſtes coactos venire ad teſtificandum , qui poſtquam venerunt poſſunt detineri per quindecim dies etiam cum cautione iuratoria de non diſcedendo , *Cacheran. deciſ. 45. num. 3.*

5 Sed quia *Alber.* in ſæpius *citat. l. ſi quando num. 2.* annuit malè facere Iudices in carcerando Teſtes de leui non exiſtente cauſa,ob quod ſubſiſtente cau-

6 ſa,videtur poſſe fieri prout cum effectu ſolet ex cauſa carceratio teſtium in practica ſeruari,& ita intelligo locutos *Bar. & Bellapertic. in d. l. ſi quando*, quatenus generaliter firmarunt poſſe teſtes à principio cogi per carcerationem, &

legitima cauſa erit , ſi eſſet ſuſpicio , quòd ipſi poſſent eſſe ſubornati à partibus & inſtructi quid dicere debeant in examine, *Scacc. de Iudic. libr. 1. cap. 42. ſub. num. 15 Guazzin. de defenſ. Reorum cap. 5. num. 14. in fin.*

7 Tamen aduertendum eſt , quòd ſi facta teſtium carceratione procraſtinetur examinatio ſubintrabit grauamen,cùm teſtes debeant expediri ab examine , & illo facto licentiari;maximè ſi reperiantur detruſi in carcere , quæ quotidie grauat , vt diximus *Grauamin. 275. tom. 1.*

Inde quando querulæ ſubditorum voces ad ſuperiora Tribunalia conuolant contra Barones,& Officiales locorum qui illos ex cauſa teſtimonium perhibendi incarcerant , & deinde eorumdem examen procraſtinant , ſolent relaxari prouiſiones,vt ſtatim examinent, & licentient;&quòd ab hoc abſtineant Barones reperio prouiſum per Conſiliarium Petrum Paulum Theodorum Commiſſarium deſtinatum ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Controni pœnès de Ferrarijs Actuarium.

8 Non nego tamen poſſe procraſtinari carcerationem Teſtium vbi haberent aliquam iuris aſſiſtentiam contra ſe quod potuiſſent ſcire factum , & illud negent,quia tunc ad purgandam hanc præſumptionem iuris , vt veritas eniteſcat poſſent per aliquos dies ſuperfluos detineri.

9 Cauſa autem erit puta,ſi Teſtes ſint vicini in loco inquo crimen fuit patratum,cum & illi habeant præſumptionem iuris contra ſe, quod poſſunt ſcire factum illud *l. tutela C. de in integr. Reſtitut. l. ſi ita in fin. ff. de fund. inſtruct. cap. quoſdam & cap. quanto de praeſumpt Card. Tuſc pract. concluſ. lit. V. concluſ. 201.* indè bona videtur Ratio, quando teſtis dicit ſcio , quia vicinus *Maſcard. de probat. concluſ. 233. Menoch. de praeſumpt. libr. 6 praeſumpt. 23.* & vt vnum pro omnibus allegem *Farinac. in tract. de Teſtibus quaeſt. 70. cap. 6.* vbi ad ſaturitatem loquitur cum ampliationibus, & limitationibus ad Regulam dicens *quaeſt. 79. num. 40.* quod ſi delictum

11 ſit commiſſum in vicinio , vicini examinantur carcerantur & torquentur vt indicent delinquētem *ex Bar. & Bal. in l. horreorum ff. locat, Angel. & ſalic. in l. fin.*

fin ff. de quæſtion. Marſil. in practic. §. di ligenter num. 97. vbi tamen limitat in vicinis bonę famæ, quod etiam approbarunt *Cyrill. in Summ. crimin Rubric. 29. tit. de quæſtion. §. 3. num. 2. & Foller. in practic. crim. in verbo* Capiat *Informationem num. 53. & 54.*

12 Et cauſa ſimiliter iuſta erit ſi fuerint Teſtes ſoliti practicare in loco, in quo ſucceſſit delictum, vel ſi habeant aliam præſumptionem quod veriſimiliter poſſunt eſſe informari de facto, cum & illi nèdum carcerari, ſed & quandoque torqueri poſſint, ſi illius facti veritatem deponere recuſent, *Bal. in l. nonſolum col. 2. ff. ad l. Iul. de Adulter. Perſonal. de Iudit. hab. num. 101. Boſſ in tit de tortur. teſt. num. 2. Montiecll. in Repertor. Teſtium Rubric. An, & quando exam. teſt. in tortur. Cyrill. in ſumma crimin in tit. de quæſt. Rubric. 29. Addit. ad Bertazzol. conſil. crimin. 173. lit. A.*

13 Cauſa pariter erit, ſi teſtes illi ſint vocati in conteſtes ab alijs, qui dixerunt interfuiſſe, & ipſi negarent, cum & tunc carceratio poſſet procraſtinari abſque grauamine, & torturæ pariter ſubijci poſſent, *Soccin. in. cap qualiter, & quando num. 1095. de accuſat. Angel. de Maleſic. in tit. comparuerunt dicti inquiſiti, & negauerunt num. 18. Caſon. in tractat. de torment cap. 10. Gomez de delict. cap. 13 tit de tortura Reorum num. 29. Burſat conſil. 216. num. 108. Cepoll. conſil. 60. num. 9. & 13.* quamuis ab vno ſint vocati, dummodo eis ſit dignior, *Bar. in l. vnius §. Iudex ff. de quæſtion. Boſſ. in tit de tortur. Teſt. num. 10. Brun. de Iudic. & tortur. part. 2. quæſt. 4. num. 5. Bertazzol. conſil. 210 num. 3.*

14 Idemque erit, ſi & illi conuincantur per alios teſtes deponentes de eorum extraiudiciali confeſſione, quia probata hac extraiudiciali confeſſione, præſumuntur ſcire veritatem, & velle eam occultare, *Foller in practic crimin. in dicto verbo capiat informationem num. 38 Farinacc. in tractat. de teſtibus d. quæſt 79. num. 21.* qui *num. 17.* idem confirmat de teſtibus, qui facto interfuerunt, & dicunt ſe nihil vidiſſe, allegat textum *in l. vnius § Teſtes,* & ibi *gloſ ff. de quæſtion. Clar. in pract. crimin. §. fin. quæſt 25. verſic. torquetur etiam teſtis, Th. ſaur. deciſ 42.* & alios, vt apud eum,

15 idem firmans *num. 9. & 10.* procedere reſpectu teſtium, qui ſunt in examine varij, & ſibi cõtrarient, vt latius de ſupradictis omnibus apud eum facilè videri poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando vti teſtes indiſtinctè, & pro omni crimine funiculis arcentur, vt deponant.*

2 *Teſtes quando producuntur in criminalibus non poſſunt funiculis arceri.*

3 *Teſtes quibus in caſibus tormentis aſſici poſſint, vt deponant, referuntur prouiſiones Collateralis Cõſilij.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vti Teſtes indiſtinctè, & pro omni crimine funiculis arcentur, vt deponant.

GRAVAMEN CXLIII.

1 SOlent Vtiles Terrarum Domini facere practicare ab eorum Officialibus, vt teſtes funiculis indiſtinctè pro omni crimine arceant, ad finem deponendi, nec recordantur id eis non licere, & conſequenter grauare ſubditos.

2 Quãdo enim teſtes producũtur in cauſis criminalibus, nõ poſſe funiculis arceri firmauit *Rot. in vna Ciuitatis Caſtelli coram R P. D. Remboldo,* & notè fatetur *Danz. in tractat. de Pugna Doctorum tit. de teſtibus cap. 3. num. 16.* dicens ſic fuiſſe declaratum per Regium Collaterale Conſilium, vigore prouiſionum directarum Regiæ Audientiæ Principatus citra, & Baſilicatæ, quarum tenor eſt vt ſequitur videlicet.

Philippus Dei gratia Rex, &c.

Illuſtres, & Magnifici Viri, &c.

3 Semo informati, che per queſta Regia Audiẽtia, quaſi indifferente-

men-

mente ſe dà a Teſtimonij il tormẽto di funicelle, del che ſe cauſa, che al più delle volte per li teſtimonij predetti, ſe dicono coſe, che mai hãno ſaputo in diſſeruitio di N.S. Iddio, di ſua Maieſtà, & danno de ſuoi Sudditi. Al che volendo Noi rimediare, ci è parſo farui la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che da quà auanti non debbiate in modo far dare detto tormento di funicelle, ne altro tormento à detti Teſtimonij, eccetto in caſi molto graui, e che ſiano cõtro detti Inditij, ò proue tali, che ſe li poſſa dare tortura, e darete in noſtro nome ordine à tutti li Capitanij delle Città, & Terre, e Luochi di queſte Prouincie, che così anco lo debbiano eſeguire, che tale è noſtra volontà. Datum Neap. die 20, Menſis Aprilis 1610.

El Conde de Venauente.

Vidit Conſtantius Regens,

Vidit de Caſtellet. Regens. In Cur. 2. Principatus citrà, & Baſilicatæ.

Vnde nisi iuxta diſpoſitionem ſupradictarum prouiſionum greſſus ſuos dirigant Officiales, vtique Vaſſallorum grauamen non euitabunt, & in ſindicatu tenentur.

SVMMARIVM.

1 *Barones poſſunt eligere Terram in Cameram reſeruatam, quæ exẽpta eſt ab obligatione hoſpitandi milites.*

2 *Barones pro electione Terræ in Cameram reſeruatam ſunt in poſſeſſione aliquid exigendi à Vaſſallis.*

3 *Terra ſemel electa in Cameram, ſi alienetur, an remaneat Camera.*

4 *Barones grauant Vaſſallos, ſi patiãtur Cameras reſeruatas hoſpitari, & maximè ſi procurent ipſi, & tenentur ad intereſſe, & ſi non defendunt peccant mortaliter, num. 12.*

5 *Priuilegium rumpere non debet, qui aduerſus alios illud defendere tenetur.*

6 *Concedens priuilegium pecunia mediante illud defendere tenetur, vt conceſſionarius vti poſſit.*

7 *Priuilegiatus dici nequit, qui priuilegio vti non poteſt.*

8 *Nullum, & inutile æquiparantur.*

9 *Priuilegium Cameræ non concedere, & conceſſum non defendere paria ſunt.*

10 *Factum non dicitur, quod ſuum non ſortitur effectum.*

11 *Confirmatio actus cum requiritur ad quaſi poſſeſſionem, electio non ſufficit abſque confirmatione ad quaſi poſſeſſionem.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones patiantur hoſpitari Terras, quas in Cameras reſeruatas fecerunt.

GRAVAMEN CXLIV.

1 HAbent conceſſionem à Catholica Maieſtate Barones, vt ſinguli vnam Terram in Cameram reſeruatam poſſint eligere, qua electa redditur illa exempta ab obligatione hoſpitandi milites, vt in *cap. 32. Regis Catholici inter Capitula. & Priuilegia Neapolis fol. mihi 61. & cap. 8. fol. 66.* & tradit *Surgens de Neapoli illuſtrat. cap. 23. nu. 42.*

2 Cumque pro huiuſmodi electione in Cameras reſeruatas Vtiles Domini ſtẽt in poſſeſſione recipiendi pecuniam à Vaſſallis, quod & licere multoties determinaſſe Sacrum Conſilium, & Regiam Cameram Summariæ referunt *Addentes ad Neapol. Illuſtrat. loco nuper citat. Vrſill. in Schol. ad Afflitt deciſ. 101. Camill. de Curt in diuerſ. feudal. fol. 36.* & nos diximus *forenſ. quæſt. 84. tom. 1.* vbi late de introductione huius Came-

ræ

ræ reſeruatæ verba fecimus, & vtilia
3 conglomeranimus ex occaſione diſcuſ-
ſionis Articuli, ſi terra ſemel electa in
Cameram à Barone alienetur adhuc
remaneat exempta ab hoſpitatione,
vt fusè ibi eſt videre.

4 Ideo recepta pecunia ab Vniuerſitatibus pro tali effectu, & declaratis iam Terris Cameris reſeruatis, non debent pati Vtiles Domini, quorum gratia habent hoc priuilegium Terræ, vt & illæ hoſpitentur, pro vt & in dies videmus practicari à Baronibus malæ conſcientiæ, qui ne dum (vt tenentur) defendunt priuilegium Camerarum reſeruatarum, ſed & ipſi procurant hoſpitia
5 in illis, nec vident ex hoc grauare Vaſſallos, & ipſos eſſe obligatos ad omnia damna, & intereſſe, quia priuilegium rumpere non debet qui aduerſus alios illud defendere tenetur, *Argil. de legitimo contradictore, quæſt. 7. nu. 111.*

6 Notum eſt enim concedentem priuilegium pecunia mediante, illud defendere, & præualere facere teneri, vt & illo vti poſſit Conceſſionarius expediens reperire obligatur concedens, quia non ſufficit priuilegium concede-
7 re, niſi illo conceſſo deinde pariter & ipſum in ſuo robore faciat ſtare, aliàs eſſet habere priuilegium voce, non autem cum effectu, quod non iuuat; nam
8 priuilegiatus non poteſt dici, qui ſuo priuilegio vti nequit, nec priuilegium eidem ſeruatur, cùm ſit inutile, & nullum & inutile æquiperatur, *Caldas Pereira de nominat. ad emphiteuſ. quæſt 12. num. 19.* cum fuſius adductis *forenſ. quæſtion. tom. 1. & in praxi elect. fori quæſt. 167. ſect. 2.*

9 Et paria ſunt non concedere priuilegium Cameræ, vel illo conceſſo
10 facere Terram hoſpitari, quia non dicitur factum, quod ſuum non ſortitur effectum, *l. 1. §. nihil ff. de inoffic. teſtam. l. ſi quis ſub conditione ff. de Teſtam. tutel. l. 2. § ſed & ſi ſint ſui ff. de ſuis, & legitim. hæred. l. ex conſenſu §. 1 ff. de apellat.*
11 *Surd. conſil. 436. num. 14.* Vnde cum inter cætera requiſita, vt acquiratur quaſi poſſeſsio in electione ex vnico actu ſit neceſſaria confirmatio illius, & plerumque ſuum effectum fuerit ſortita, electio etiam vera, & realis abſque hac confirmatione ad hanc quaſi poſſeſſionem non ſufficiet, vt poſt *Antiquiores* notarunt *Rip in cap. cum. Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſ. & proprietat. Gōzalez in Reg. 8 Cancellariæ gloſ. 45. §. 2. num. 36. & ſeq. Cardin. Tuſc. practic. concluſ. lit. Q concluſ. 34. Garzia de Benefic. part. 5. cap. 5 num. 67. & 99.*

12 Vnde niſi ipſi faciant omne poſſe, & adhibeant diligentiam poſsibilem, ne priuilegia Cameræ reſeruatæ infringantur, peccant mortaliter, ex regula quòd negligentia in iudice, Prælato, & alio ſuperiore, in his quæ facere tenentur ratione officij eſt peccatum mortale, *Nauarr. in cap. contrarium, num. 18. de pœnitent. diſtinct. 5. Coſm. in pragmatic. Sanctionum, in proœm. in verbo neglecta pagina mihi 35 Perez in l. 1. propè finem tit. 1. libr. 8 ordinam. fol. 4.*

Certum eſt enim, Vtiles Dominos debere Vaſſallos defendere, cùm ſint vti Patres, *Praſ. de Franch. deciſ. 541. num. 12. Mele in ſchol. ad Gizzarell. deciſ. 55. num 29.* vbi quòd ſicuti Barones honorantur à ſubditis, ita debent reddere vices ſuas amando Vaſſallos vti filios, eorumque comoda procurando, *l. nam ſalutem ff. de offic. Præfect. vigil.* & non eis detrahere, aliàs nomen Dominorum habere non merentur, *Bal. conſil. 43. Crauett. conſ. 238.*

SVMMARIVM.

1 *Pragmatica 1. de Barbitonſoribus refertur.*
2 *Pœna impoſita contra curantes vulnera abſque quod referant Curiæ, non poteſt exigi ſi prætermittatur relatio de modico vulnere, & ſi exigatur Vaſſalli grauantur.*
3 *Obligatus denunciare percuſſiones ſanguinolentas, excuſatur non denunciando modicas ſciſſuras.*
5 *Medici, Chirurghi, Barbitonſores, & quæuis alia perſona non poſſunt vulnera curare, & medicare non facta relatione Regenti Magnam Curiam.*
6 *Pax non dicitur rupta ex leui offenſione, niſi poſſit ſequi maior offenſio, num. 6.*

Bulla

7 *Bullę Clement. VIII. de largitione munerum pęna euitatur, quando Religioſii donant abſque licentia ſuorum Superiorum munuſcula aſcendentia ad valorem duorum aureorum.*

8 *Sacerdos omittens in conſecratione particulam (enim) conficit Sacramentum nec peccat mortaliter.*

9 *Leuitas materię excuſat à peccato mortali.*

10 *Sacerdos in conſecratione ſi ponat s pro x conficit Sacramentum.*

11 *Baptiſmus eſt validus, quamquam fiat in illa formà*, Ego te baptizo, In nomine Patrias, Filias, & Spiritua Sancta, Amen.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exequatur pęna contra Barbitonſores, vel Chirurgos, eò quia medicauerunt, nec fecerunt relationem Curiæ de Vulnenere modico.

GRAVAMEN CXLVI.

1 IN conformitatem *Pragmatica* 1. *de Barbitonſoribus*; ſolent Barones facere Banna pęnalia contra Chirurgos & Barbitonſores non reuelantes vulnera, & poſtea exigunt pęnam.

2 Pęna impoſita contra Chirurgos, aut Barbitonſores curantes vulnera, nec Curiæ relationem facientes exigi minimè valet, quando relatio de vulnere modico fuit prætermiſſa, quod ſi exigatur, vtique Vaſſallorum ſubintrat grauamen.

3 Patet, inquam, quòd obligatus denunciare percuſſiones ſanguinolentas excuſatur, non denunciando modicas ſciſſuras, vt fundarunt *Riminal. Iun. conſ. 359. num 18. cum ſeq. libr. 2. Tiraquell. in tractat. de Iudic. in rebus exiguis, num. 33.* & recenter *Leo in deciſ. Rota Valentia 123. num. 16. libr. 1.* ſicque iudicatum in Magna Cur. Vicarię teſtati ſumus *libr. 1. quaeſt. forenſ. queſt. 24.* vbi plura pro corroboratione adduximus
dando limitationem, & intellectum ad
d. Pragmaticam Regni 1. *Rubr. de Chi-*
4 *rurg. & Barbitonſor.* qua cauetur, vt
Medici, Chirurgi, & Barbitonſores, aliæque quæuis perſonæ nequeāt vulnera cu-
rare, & medicare, niſi prius facta rela-
tione Regenti Mag. Cur. Vicariæ, & no-
ſtram hanc opinionem in ſpecie refert
nouiſſimè *Thor. in compend. deciſ. Regni*
in verbo Chirurgus tom. 2.
5 Iuuat hanc partem, quia pax non
dicitur rupta ex leui offenſione *Ma-*
ſcar. de probat. concluſ. 1136. *à num. 17.*
cum ſeq. vbi allegat *Pariſ. conſ. 165. &*
6 *Bertazzol. conſil. 147.* dummodo tamen
non poſſit ſequi maior offenſio, *Peguer.*
deciſ. 21. num. 6. Cardin. Tuſc. concluſ.
180. *num. 15. lit. P. Guazzin. in tractat.*
de tregu. & pac. quaeſt. 47.
7 Et euitantur pęnę Bullæ *Clem. VIII.*
de largitione Munerum, quando Reli-
gioſi donāt abſque licentia ſuorum ſu-
periorum munuſcula aſcendentia ad
valorem duorum aureorum, vt poſt
alios quos citat cutātur *Scortia in Bull.*
pontiſic Epithom. 158. theorem. 396. Fi-
liuc. tom. 2. tract 34. cap. 3. quaeſt. 9. num.
65. Molfeſ. in ſumma Theolog. Moral.
tract. 7. cap. 20. num. 86. tom. 1. Homo-
bon. in examin. Eccleſ. part. 1. tract. 7. cap.
30. quaeſt. 123. quos nouiſſimè reportat
& ſequitur *Dian. reſolut. moral. part. 1.*
tract. de paupertat. Religioſ. Reſol. 5. af-
firmans ita viuæ vocis oraculo decla-
raſſe *Clementem VIII.* Reuerendiſſimo
Generali Sanctiſsimæ Religionis Socie-
tatis Ieſu, dicens *part. 2. tract. 3. miſcel-*
8 *lan reſol. 14. verſic. ſed ego*, Sacerdotem
omittentem in conſecratione particu-
lam (*enim*) conficere Sacramentum
nec peccare mortaliter, nam ſine par-
ticula illa (*enim*) adhuc ſaluatur ſen-
9 ſus ipſius formæ, & leuitas materiæ ex-
cuſat à peccato mortali allegat pro
ſua opinione *Henriq. in ſumma lib. 8.*
cap. 16. num. 4 Koninch. de Sacrament. in
3 part. quaeſt. 78. Artic 1. dubit. 2. num.
37. Suarez in 3. part. tom 3. diſp. 59. ſect.
1. & Cabret. in 3. part. de Sacram. quaeſt.
10 *60. Artic. 8. diſput. 2. num. 2.* idemque
concludit, quando Sacerdos diceret
Hic eſt enim Calis, ponendo s pro x
ex Pitigian. in 4 ſententiarum part 2. di-
ſtinct. 3. quaeſt. 2. artic. 14. ad inſtar in
Baptiſmo concluditur, quando eſt
adminiſtratum in hac forma. Ego te

bapti-

baptizo *In nomine Patrias, Filia, & ſpiritua Sancta Amen*, nam & illud validum eſſe annuũt vltra *ordinarios Summiſtas in verbo* Batpiſmus *Sotus in 4. diſtint. 1. quæſt. 1. Artic. 7. S. Anton. in 3 part. tit. 14. cap. 13. §. 3.* & D. *Thom. in 3. part. quæſt. 60. Artic. 7. ad 3.*

SVMMARIVM.

1 *Vſus paſcendi, vel lignãdi, & aquã accipiendi in montaneis Baronum non poteſt denegari Ciuibus.*

2 *Conceſſio facta Baronibus Terrarũ cum Montaneis aquis, & ſimilibus, abſque vlla ſeruitute, & cum pleno dominio, non priuat Ciues, vt illis vſum habeant, & quare num. 7.*

3 *Vſus venit de natura rei, & Ciues in illo habent intentionem fundatam.*

4 *Verbum (liberè) includit onus naturale, quando ineſt rei.*

5 *Euictio veniens ex natura rei non comprehenditur ſub quauis verborum forma.*

6 *Dictio (liberè) non excludit exceptionem prouenientem ex natura actus, & ex ſubiecta materia.*

7 *Conceſſio montanearum cum aquis abſque onere ſeruitutis, non excludit illam, quæ prouenit ex natura rei, & victu naturali.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſub prætextu, quòd Barones habeant conceſſionem Terrarum cum Montibus, Aquis, & alijs ſimilibus liberas à ſeruitutibus, & pleno iure in eis vſum habere non permittantur.

GRAVAMEN CXLVII.

1 PRo coronide ſupradictorum in *grauam. 32. tom. 1.* ne dum liceat recantare vſum paſcendi, aut aquam accipiendi, vel lignandi Ciuibus in Montaneis Baronum nullo iure denegari poſſe, vt apud *Couar. practic. quæſt. cap. 37.* & penès *Antibol. in ſuo tract. de Muneribus*.

2 Verum etiam erit quoque conceſſum figere pedes, & firmare concluſionem, vt generalis, & fauorabilis conceſsio Terrarum cum Montaneis, Aquis, & ſimilibus abſque vlla ſeruitute, vlloque onere, ſed cum pleno dominio, & iure non eximat ipſos Barones, quin non teneantur pati, vt Ciues & Vaſſalli in illis vſum habere poſsint, & valeant, vt pulchrè quidem fundat *Anna* ad fauorem Vniuerſitatis Lauri contra eius Marchionem *in allegat. 48.*

3 Siquidem vſus venit de natura rei, & in illis ciues habent intentionem fundatam, vnde conceſſa terra Baroni vna cum Montibus, & Aquis non excluduntur Ciues ab vſu prædicto, *Luc. de Penna in l. vſum Aquæ C. de Aquaduct. lib. 11.*

4 Nec verbum illud (liberè) includit onus naturale, quod ineſt rei, *Gozzadin conſil 58. num. 22. & conſil. 91. num. 7.* & ante eum *Iaſon. in l. 1. num. 12. C. de Sacroſ. Eccleſ.* ſequitur *Rota in vna Paduana Mercimonij coram R.P.D. Pirouano*, vbi etiam adducit in ſimili, *Gloſ. in l ſi*

5 *familia C. famil. hereiſcund.* affirmantem non cenſeri exclulam euictionem prouenientem ex natura rei ſub quauis verborum forma.

6 Et dictio (liberè) non excludit exceptionem prouenientem ex natura actus, & ſubiecta materia, *Seraphin. deciſ. 516. num. 4 & deciſ. 576. num. 4. Farinac. in practic. crimin. quæſt. 24. num. 82. quos ſequitur Barboſ. in Remiſſ. DD. de Dict. & Clauſ Dict. 164. num. 9.*

7 Indè quamuis conceſsio montanearum, & aquarum ſit libera & abſque onere ſeruitutis, non poteſt excludi illa veniens ex natura rei, & victu naturali tali modo, vt ſententia declarans illas liberat à ſeruitute minimè comprehendat vſum Ciuium, qui non iure ſeruitutis, ſed victus petitur, & ideò exceptionem rei iudicatæ quatenus per Regiam Cameram Summariæ fuerit lata ſententia, declarando Montaneas ſpectare Marchioni Lauri liberas à quocumque onere ſeruituris per Vniuerſitatem prætenſæ non procedere, quando pro

par-

parte Vniuerſitatis non iure ſeruitutis, ſed victus actio proponeretur vt latius apud *Annam tit alleg.48.* vide eum, & non pigebit, quia latè & multum lepidè loquitur.

Quare ſi contrarium aſſentare Vtiles Domini præſumpterint, vtique Vaſſallos grauabunt.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur dare Baronibus vuas, fructus, vel caules, & ſimilia, quæ habent in ſua poſſeſſione, & num.2.& 3.*

4 *Non iure facta dicuntur, quæ contra voluntatem agentium exiguntur.*

5 *Officiales, & habentes prohibitionẽ aliquid accipiendi, nec à ſponte dantibus accipiunt.*

6 *Medicus à publico ſalariatus cum pacto quòd non debeat petere premium ab infirmis, nec à ſponte dantibus recipere poteſt, & quid poſt reſtitutam infirmo ſalutem, affirm. num.7.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauautur, ſi cogantur dare Baronibus Vuas, Fructus, vel Caules, Indiuias, & ſimilia, quæ habent in eorum poſſeſſionibus.

GRAVAMEN CXLVIII.

1 CVm conqueſta eſſet in Sacro Regio Conſilio, & coram Conſiliario Polo Commiſſario deſtinato Vniuerſitas Terræ Veggiani contra eius Baronem, quòd tempore vuæ, & fructuum quotidie per circulum nũc vnus, & modò alter cogebatur dare caniſtrũ ficuum, vuarum abſque pretio aliquo fuit prouiſum abſtinere debere.

2 Et quia conquerebantur pariter quotidie ab eodem Barone mitti Baiulum in Vaſſallorum poſſeſſionibus ad colligendos caules, & alias herbas neceſſarias ad victum abſque ſolutione prætij fuit pariter prouiſum, vt abſtineret à contentis in grauamine.

3 Et ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Controni, cùm idem grauamen eſſet porrectum contra eius Baronem per Regium Conſiliarium Petrum Paulum Theodorum Commiſſarium deſtinatum fuit mediante decreto prouiſum eidem Baroni licere id agere inuitis Dominis penès de Ferrarij Actuarium, ſicque inſuper decretum reperio contra Vtilem Dominum Terræ Pratæ, vt in Figliolæ in proceſſu fol. 526.

Ita quod grauamen reputatur, quando Barones cogunt ſubditos ad præſtandos eis fructus vuas, & alia ſimilia, abſque alia ſolutione, prout fuit declaratum ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Sancti Hregorij contra Baronem penès ſubenum Actuarium, apparet inquam, ibi fuiſſe factam prohibitionem Baroni id facere patiatur.

4 Voluntaria ſiquidem huiuſmodi præſtatio debet eſſe, & non coacta, vnde quando Ciuium, & Subditorum ceſſat voluntas proinde ſubintrat grauamen, quia non iure facta dicuntur, quæ contra voluntatem agentium exeipiuntur, *Rota in vna Romana Caſtri coram R. P. D. Remboldo.*

5 Non nego tamen dari caſum, in quo nec à volente dare quis poſſit recipere vt videmus in Officialibus habentibus prohibitionem nè accipere valeant, nã & illi nec à ſponte dantibus recipere poſſunt, *Reg. Rouit. in Pragmatic. 1. de Muner Offičial.* vbi repottat *Couarr. in cap. in quamuis, part.2.§ 3. de pact. in 6.* videndus etiam *Miſinger. obſeruat. 71. centur.2.*

6 Ad inſtar Medici ſalariati de publico ea conditione, ne debeat petere præmium ab infirmis, nam non poteſt illud recipere nec à ſponte dantibus, vt per *Auil. in cap.1. Prator in gloſ. Nilleuaran num.8 Az. ud. in l.8. num.2. tit. 6. libr.3. noue Recopilat.* ſed poſſe tamen poſt reſtitutam ſalutem ab infirmo ſpõte oblata ſuſcipere ſcripſerunt, *Mathienſ. in dialog. Relator. cap.25. num.3. & Altamiran. de viſitat. in verbo etiam qualitercumque num.24.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 Salarium Officialibus non eſt ſoluendum, ſed retinenda tertia pars pro ſindicatu.

2 Pragmatica 1. de ſindicat. Official. re cenſetur, qua in Regno Barones retinent tertiam partem ſalarij conſtituti Officialibus pro ſindicatu, & quid ſit faciendum in caſu contrarij recenſetur.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando tertia pars ſalarij conſtituti Officialibus ſoluitur à Baronibus, antequam parcant Sindicatui.

GRAVAMEN CXLIX.

1 INter cętera grauamina porrecta in Sacro Regio Conſilio pro parte Vniuerſitatis Ciuitatis Theani contra Illuſtriſſimũ Principem Hoſtiliani Velem Dominum, fuit & iſtud, quòd Aerarij præfati Principis ſoluebant ante tempus ſalarium Officialibus, & Gubernatoribus dictæ Ciuitatis prouiſionem integram, ob quod Vaſſalli tempore Sindicatus non habebant quomodo potuiſſent recuperare illud ad quod præfati Officiales fuiſſent condemnati, vndè nomine ipſius Ciuitatis petebatur mãdari taliter eſſe ſoluendam dictam prouiſionem, vt tertia pars remaneat pęnès Aerarium ad finem prædictum, & extitit prouiſum eſſe ſeruandam Regiam Pragmaticam.

2 Habemus inquam, in Regno ſanctionem particularem regiſtratam in *Pragmatica 1. ſub Rubric. de ſindicat. Official.* id mandantem, cuius verba ſunt quæ ſequuntur.

Et vt Officiales cautiùs in iuſtitia adminiſtrandà procedant, volumus quòd de vltima tertia ſalarij ipſorum nihil percipere poſſint, niſi poſt finitum ſindicatum, & abſolutionem obtẽtam, dictamque tertiam partem ſalarij, ſiue prouentuum, vndè ſalarium ſoluitur, ponendam eſſe loco depoſiti pęnès Camerarium loci ad opus Officialis, ſi abſolutus fuerit, aliàs ad opus eorum, qui contra eum ſententiam obtinuerint, & Officialis, qui contrafecerit, integrum ſalarium perdat, & ſi aliter fuerit ſindicatus abſolutus, pro non abſoluto habeatur.

SVMMARIVM.

1 *Vuas comedere in vineis eundo non eſt damnum dare, etiam non data neceſſitate in comedente, num. 2.*

3 *Viatori prohibens ſtatutum comedere vuas in agro alieno inualidum eſt, & contra ius Diuinum.*

ARGVMENVM.

Vaſſalli grauantur, ſi exequantur, & cogantur ſoluere pœnam eò quia itinerando Vuas, & Fructus in alienis prædijs comederint.

GRAVAMEN CL.

1 NOn poſſunt abſque grauamine moleſtari Viatores, & exequi, ac pignorari, & condẽnari ad pęnam, ſi in alienis agris, & vineis vuas, ac fructus comederint, quia non dicuntur in tali caſu damnum dare *Gratian. forenſ. diſcept. tom. 1. cap. 80. num. 16.* affirmans id eſſe licitum etiam iure diuino, quamuis non vrgeret neceſſitas, qua extra illicita eſſet quoque illorum aſportatio, vt per *Cap. 13. Deutheronom. in verb. ingreſſus cap. 16. quaſt. 3. cap. diſcipulus diſtint. 5. de conſecrat. Ripa in l. damnum col. 3. ff. de damn. infect. Cagnol. in l. quæ propter num. 6. de Reg. Iur. Felin. in cap. omnes num. 31. de conſecrat. Cepoll. de ſeruit. Ruſtic præd. tit. de Meſſ. & Vindemia cap. 20. num. 3.* vbi teſtatur ſic ſeruari

nari de conſuetudine.

2 Nec eſſe attendendam neceſſitatem in comedente vuas in vinea alterius fundauit *Couarr. practic. quaeſt. cap. 37. num. 7.* dicens id eſſe priuilegium viatoris *Albor. in l. fin. C. ad l. Aquil.*

3 Ita quod inualidum reputari ſtatutum prohibitiuum viatoribus comedere vuas in alieno agro tamquam contra ius diuinum tutatur *Surd. in tractat. de Aliment. tit. 8. priuileg. 38. num. 8.* quem referendo ſequitur *Gratian. mox allegat. cap. 80. diſcept. forenſ. num. 9.*

Sed mihi ſuaptè ſuaderem ſupradicta intelligenda eſſe reſpectu illorum, qui intus prædia fructus comedunt, at ſecus ſi extra illos aſportarent.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi de compoſitionibus, prouentibus, & pænis liquidationis Inſtrumentorum, & incuſationibus obligationum non fiat gratia de medietate.*

2 *Regens Cancellariam in Regno facit gratiam de medietate pęnæ, & ſtante paupertatis fide de tota quãtitate.*

Sed quid ſi quantitas eſſet magna, num. 3.

4 *Retractari nõ debet factum, id quod non eſt de prohibitis fieri.*

5 *Oculi ſunt habendi ad pauperes.*

6 *Principis officium eſt habere protectionem pauperum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi de ompoſitionibus, Poue ntibus, & pœnis liquidationis inſtrumentorum, & incuſationis Obligationum nõ fiat gratia de medietate.

GRAVAMEN CLI.

1 IN caput grauaminis fuit datum contra Illuſtr. Marchionem Sancti Erami pro parte Vniuerſitatis, & Ciuium dictæ Terræ, eò quia de pęnis liquidationis Inſtrumentorum, Incuſationis obligationum exigebatur ad rationem decem pro centum, nec volebat facere gratiam de medietate, ob quod habito recurſu ad cauſæ Commiſſarium Regium Conſiliarium Cæſarem Vitellium die 16. Menſis Maij 1585. fuit per eumdem prouiſum eſſe ſeruandum pro vt in Magna Curia Vicariæ pęnès de Mondellis Actorum Magiſtrum.

Et aliàs cum idem accidiſſet caſus trutinandos inter Vniuerſitatem Terræ Sancti Gregorij, & Baronem iuxta ſupradicta fuit decretum per eumdem Regium Conſiliarium Vitellium Commiſſarium deſtinatum die 27. Menſis Iannarij 1574. vt in Banca de Inbeno deinde Canrone.

Pro cuius grauaminis comprobatione, ne pigeat videre ſi conferant, quæ nuper diximus *tom. 1. Grauamin. 177.* quæ ſi apta reperies applicabis ad tui commodum, illiſque vtere.

2 Videmus, inquam, in ſimilibus in hac Ciuitate Neapolis per vnum ex Regentibus Collateralis Conſilij fieri gratiam medietatis indiſtinctè, & ſtante fide paupertatis non vna vice obtinui gratiam pro tota quãtitate ab Illuſtriſſimo Marchione Corleti D. Regenti Fuluio Conſtantio bonæ memoriæ.

3 Et ſi quando quantitas eſſet magna, & forſitan excedens centum aureos ſoleat obtineri gratia pro tota quantitate coniunctim ab omnibus Dominis Regentibus, & ſic per Collaterale Conſilium, licèt non aſſeuerem, quòd ſi vnus ex Dominis Regentibus illam de facto impartiatur non valeat gratia.

4 Non eſt enim id de prohibitis fieri, & conſequenter dum factum reperitur eſt approbandum, ex regula quod retractari non debet factum, quod non eſt de prohibitis fieri.

5 Eoque maximè, quia id tendit in vtilitatem pauperum, ad quorum commo-

6 dum ſemper ſunt oculi habendi, & Principum Officium eſt illorum habere protectionem *cap. 1. & 2. 87. diſtinct. cap. ab Imperatoribus 23. quaeſt. 5. cap. Regum 23 quaeſt. 5. vbi gloſ. & Gemin. cum Archidiacon.*

SVMMARIVM.

1 *Peregrinanti, & in viam manenti licet capere herbam.*

2 *Animalibus tranſeuntibus per viam publicam, ne dum quandò ad alia loca recto tramite non diuertunt, ſed etiam propè viam ipſam herbas alienorum agrorum comedunt, herbas alienorum agrorum comedere licet.*

3 *Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pęnam eo quia eorum animalia tranſeuntia per viam publicam prope illã herbas alienorum agrorum bannitorum comedunt.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur ſoluere pęnam, eo quia eorum animalia tranſeuntia per viam publicam, propè illã herbas alienorum Agrorum banniterum comedunt.

GRAVAMEN CLII.

1 Licere capere herbam peregrinanti,& in via manenti pro equo elicitur ex *cap.1.§ fin. de pace tenend.& eius violator. & tradit Roman. ſing. 234. quem refert,& ſequitur Gratian. forenſ. diſcept.cap.80.num.20.tom.1.*

2 Et eſſe licitum animalibus tranſeuntibus per viam publicam,ne dum quando recto tramite ad alia loca non diuertunt,ſed etiam propè viam ipſam herbas alienorum agrorum comedere, patet ex *d.cap.1.§.fin.de pac.tenend.* vbi *Andr.& alij* & de Iure Regni eſt ſancitum per *Conſtitut.Incip. Cum per partes Apuleæ.Roman ſing. 234.* & ibi *Addit.Capoll.de ſeruitut.Ruſtic. prædiorum tit.de ſeruitut.Iur.paſcend.num.12.*

3 Vnde tam de Iure communi, quàm Regni non poſſe Barones per viam publicam tranſeuntia animalia prohibere, ne dum quando recto tramite ad alia loca non diuertunt, ſed cum propè viam herbas alienorum agrorum comedunt,tuetur *Staiban.conſil.91.d.nu.8.cum ſeq.* dicens *num. 12.* per Regiam Cameram Summariæ paſſim prohiberi, non deberi moleſtari animalia per publicam viam tranſeuntia, aut ab eis aliqua ratione aliquid exigi, dummodo aliena Territoria, vel Baronis non ingrediantur,& in eis moueantur, ſicque refert præcisè prouiſum,& declaratum per idem Tribunal, in cauſa Magnifici Baronis Briſegnæ cum Ciuitate Litij.

Hinc ſi contrarium attentaretur,vtiq. Vaſſallorum orirètur grauamen, quia eſſet contra ius commune,& Conſtitutionum Regni, vt annuit idem *Staiban. in conſil.91.ſub num.11.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando in Baronalibus molendinis tapetis, battinderijs, & ſimilibus iuxta ordinem quo venerunt eorum frumenta non molantur, & num.9. fallit, vt num.11.*

2 *Prior in tempore potior eſt in iure tam in agendo, quàm in excipiendo, num.3.*

4 *Prius deſcriptus debet præcedere vti dignior.*

5 *Inter obtinentes eamdem dignitatem, ille prius anteponendus eſt qui prius illam habuit.*

6 *Prior denominatus cenſetur magis dilectus.*

7 *Prior prouiſus eſt præferendus etiã ſi prioritas ſit in puncto.*

8 *Gratias pares ſi duo habuerint præferendus eſt qui præuenit præſentando gratiam coram exequutore.*

10 *Aduocatus qui à duobus recipit ſalarium, ſi inter eos lis oriatur vni eorum ſeruire debet.*

12 *Sacerdos maioris qualitatis debet prius celebrare, quamuis poſterius venerit in Eccleſiam, data conſuetudine quòd prius veniens prius celebret,ratione qualitatis perſonę.*

AR.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in Baronalibus Molendinis, Tapetis, Battinderijs, & ſimilibus iuxta ordinem, quo venerunt eorum frumenta molantur.

GRAVAMEN CXLIII.

1 QVando Barones habent Molendina, Tapeta, Battinderia, & ſimilia ad quæ Vaſſalli tenentur accedere, & fuerit ſolitum granum, & oliuas illius triturari, qui primò venit, ita quod ſecundùm, ordinem, quo accedunt expedianrur Ciues, ſi deinde qui vltimò venient prius expediantur, & qui prius venerunt vltimi ſint, vtique grauamen infertur.

a Qui primò enim venit dicitur occupaſſe locum, & ideò ipſe perprius erit expediēdus ex regula, vt prior tempore potior ſit in iure, *l. qui balneũ in princ. & l. potior in princip. ff. qui potior. hab. l. ſi fundum C. eod. cap. qui prior de Reg. Iur. in 6. exornant Duen regul. 198. Maſcard. de probat. concluſ. 1228.* Donel. *de pignor. caſ. 12. D. Rice. collectan. decif. 473. Card Tuſc. concluſ 465. lit. P. Cardin. Mantic. de tacit & ambig. conuent. libr. 11. tit 22.* quodq. procedit tam in agendo, quam in excipiendo, *l. creditor qui prior la 2. in princip. ff. qui potior in pignor.* Ripa *in l. priuilegia num. 18. ff. de priuileg. creditor. Girond. de priuileg. ſeu exempt, explicat num. 352.*

4 Congruit, nam prior deſcriptus debet præcedere vti dignior, *l. 1. ff. de Albo ſcribend. Pariſ. conſ. 38. num. 1. vol. 4. Peregrin. conſil. 3 num. 60. lib. 1.* quos referendo ſequitur *Mar. Antonin. var. reſolut. libr. 1. reſolut 81. num. 1.* inde inter

5 obtinentes eandem dignitatem ille prius in honoribus, præcedentijs, & prærogatiuis, erit anteponendus, qui prius habuit illam, vt in *l. 1. C. de Conſul. libr.* 12. vbi latè *Regens Conſtantius*, qui plura in tali materia conglomerat, & ſæpè *Reg. Tapia decif. ſuprem. Ital. ſenat.* 21. vbi ad ſaturitatem loquitur.

6 Inde deſcendit Regula, vt prior denominatus cenſeatur magis dilectus, *l.*

Tom. II.

ſi communis ſeruus ff. de ſtipul. ſeru. cap. ſi quis de elect in 6. Menoch. de præſumpt. libr. 4 præſumpt. 16 Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. libr. 6. tit. 11. num. 13.

7 Et prior prouiſus eſt præferendus poſteriori, *Ripa de cauſ. poſſeſ. & proprietat. Reſponſ. 3. num.* 2 etiamſi prioritas ſit vnius puncti, vel momenti, nam illa dat præuentionem, *Caſſador. decif.* 20. *num. 1. in fin. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 48. num. 3. Decian. conſil.* 109. *num. 22. libr. 2. Rot.* Roman. *decif.* 19. *num. 2. cum ſeq part. 2. diuerſ. Cardin. Tuſc. d. concluſ. 465. lit. P. D. Loret. de Franch. Epiſcopus Capritan. in controuerſ. inter Epiſcopos & Regulares, & inter Regulares & laic. pag. mihi 19. verſic. ad nonum.*

8 Hinc gratias pares ſi duo habuerint, ille præfertur qui etiam in puncto præuenit in præſentatione ſuæ gratiæ coram executore *cap. capitulum de reſcript. Gonzalez in Reg. 8. Cancellariæ §. 3. progm. num. 18.*

Ita quòd Vicenda, vel vt ſolet vulgò dici (la Verita) non poteſt eripi primo venienti, & locum occupanti.

9 Quare cum ratione coram Ferdinando Fornario Commiſſario deputato conquerebatur Vniuerſitas Vallis Vitulani, dum Tapetarij, qui tenebant tapeta ſui Baronis pro macinandis oliuis, & oleo conficiendo, prius ſeruiebant illis qui vltimò, quam qui prius venerant, contra antiquum ſolitum, & proinde obtinuerunt decretum, eſſe ſeruandum ordinem, vt primò accedens ad Tapetum expediatur, & hoc ſub die 11. Aprilis 1581. & ita etiam reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Vitellium ad fauorem Vniuerſitatis, & Ciuium Terræ Valuæ contra Baronem, vt in Banca de Mondellis, & alias pro Vniuerſitate Terræ Poſtilioni contra vtilem Dominum ſuum apud Actuarium Figliolam exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Gonzaluo Bermundez.

10 Confert, quia Aduocatus, qui a duobus accipit quolibet Anno ſalarium pro patrocinio præſtando in eorum cauſis ſi in lite vna inuicè dicti ſint contrarij tenetur patrocinare pro illo, qui prius ſalarium ſibi conſtituit *Roland. conſ. 44. num. 24. vol. 2. Alex. conſ. 118. num. 15. &*

X 2 16.

16.vol.5.Caraſt.in explicat. ad leges Recopilat.cap.10.num.31.& 32. Azeued. in l.8.tit. 16.lib.2.noua Recopilat.Hiſpan. Oter diuerſ.quæſt.Iur.cap.31.part.2.

11 Cœterùm non deſinam aduertere, quòd ſi frumentum alicuius habentis aliquas prærogatiuas eſſet aſportatum poſterius, poſſet moli, nec ſubintraret grauamen, quia ceſſat tunc ordo ratione qualitatis perſonæ.

12 Prout in ſimili ſic videmus in Eccleſiijs, in quibus celebrantur Sacrificia Miſſarum, nam admittuntur perſonæ alicuius qualitatis maioris etiam illis, qui primò venerunt, quamuis regulariter exiſtat conſuetudo vt Sacerdotes illi prius ad celebrandum per Sacriſtas admittantur, qui prius venerunt, & videmus practicari in hac Inclita Ciuitate Neapolis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex pęnas arbitrarias an poſſit extendere ad mortem incluſiuè antiqua eſt quæſtio.*

2 *Iudex in arbitrarijs pęnam mortis eligere non poteſt, niſi qualitas facti, & atrocitas delicti id expoſcat.*

3 *Vaſſalli grauantur ſi quando pęna eſt arbitraria extenditur vſque ad mortem.*

4 *Inferiores inconſulto Principe pœnā arbitrariam non poſſunt extendere vſque ad mortem incluſiuè.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi quando Pęna eſt arbitraria extendatur vſque ad mortem.

GRAVAMEN CXLIV.

OCcaſione huius grauaminis neceſſe eſſet illam aggredi diſceptationem, ſi in arbitrarijs pœnis Iudex poſſit illas incluſiuè vſque ad mortem extendere.

1 Sed quia antiqua eſt quæſtio, & à multis non infimi nominis Iure conſultis agitata, vt præ cæteris *Menochius de arbitrijs iudicum quæſt. 86. Cardinalis Tuſcus concluſ 112.lit.P.Farinac. in practic. criminal. in titulo de delictis quæſt.13.à num.34.cum ſequent. Viuius in ſilua communium opinionum concluſ. 417.* ideo illorum remiſſione contentus fimbrias non laxabo, ſed lento paſſu meabo.

2 Vnde ſimpliciter iuxta communem, & magis receptam ſententiam firmo regulam ex *cap.* de cauſis, ibi, (ſecundùm tuum arbitrium) *de officio, & poteſtate Iudicis* debere in arbitrarijs pęnis Iudicem mortis pęnam eligere non poſſe Salazar *de vſu, & conſuetudine cap.5.à num. 7.* Perez in ordinationes Regias Caſtellæ *libr.1.tit.2.l.4. gloſ. el* que lohixiere, *Viſcont. in concluſionibus iuris in verbo pœna Iudici arbitraria.*

3 Vbi quòd pęna quando eſt arbitraria non poteſt extendi vſque ad mortem, niſi qualitas facti id expoſcat, *Clar. in §.final.quæſt. 83.* Caballus *reſolutione criminali caſ. 92. Praſes de Franchis deciſ.504.* vbi refert indicatum per *Magn.Cur.Vicar.& Sacr.Conſil.* ob atrocitatem, & immanitatē delicti fuiſſe extenſum arbitrium vſque ad mortem naturalem incluſiuè, quod & repetit *deciſ.433.D. Riccius collectan.deciſ. 559. in fin.ex Peguer.deciſ.Rot.*Cathalon. 84.

4 Ita quòd ſi indiſtinctè id contra Subditos practicetur eorum grauamen vtique non poteſt euitari.

5 Quinimo ſi Baronales Officiales habentes arbitrium, ad mortem vſque illud extēdere vellent, certè grauarent, cum tale arbitrium ad mortem extendi nequeat ab inferioribus non conſulto Principe, *Cauálcan de Brachio Regio part. 4. num. 26. Intrigliol. deciſ. 91. num.9. Farinac.allegata quæſtion, 17. num, 58. Burgia de modo procedendi ex abrupto quæſt.23.num.274.*quos nouiſſimè refert, & ſequitur *Giurba conſil. crimin.73.num.18.*

Vnde abſtineāt, qui iudicare debent à tali extenſione, quia grauant.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pęnæ tres ob cauſas à legibus delinquenti ſtatutæ ſunt.*

2 *Reipublicæ expedit corruptos homines à tramite deuios in viam retrahere pęnis.*

3 *Impunitas eſt inſolentiæ mater, impudentiæ radix, & tranſgreſſionis nutrix.*

4 *Nocet bonis qui parcit malis.*

5 *Magiſtratus munus circa quæ verſetur.*

6 *Virga iuſtitiæ nec prácibus, nec lacrimis commiſerationis deflectenda.*

7 *Indulgens vni indigno plurimos facit [illegible]prolapſionis contagium labi.*

8 *Latroni ætatis, matris, filiorum, vel vxoris cauſa non indulgendum.*

9 *Neceſſarium eſt puniri malos.*

10 *Multitudo neceſſitati potiùs, quàm rationi, pęnis potius quàm honeſtati parent.*

11 *Reſpublicæ florent, quando Ciues pęnarum metu à malo abſtinent, & beneficiorum premio imitantur ad bonum.*

12 *Reſpublica pęnis & præmijs continetur.*

13 *Iudicia ſeuera vbi non exercentur, ingenia corrumpuntur.*

14 *Platonis lex refertur libr. 9. de legibus, & laudatur.*

15 *Delicta pretio remitti non debent, & quare, num. 16.*

17 *Pęna debet correſpondere delicto, & num. 21.*

15 *Leuia leuibus comparantur, nec ferula gladio digna eſt,*

19 *Iudex ex legis præſcripto iudicare debet, nec legitimam pęnam excedere, imò minorem eligere.*

20 *Factorum diuerſitas pęnarum diuerſitatem exigit.*

22 *Pęna exagerari non debet, quando habet certos fines ex delicto.*

23 *Iudex noua genera penarum imponere non poteſt, & recedere ab impoſitis.*

24 *Iudex poteſt ex cauſa minuere pęnam, & mitiorem ſententiam dicere.*

25 *Iudex in minuendis pęnis quæ attendere debeat.*

26 *Pęna aut certa & ordinaria, aut arbitraria, & extraordinaria.*

27 *Iudex in ſententia debet ſequi pęnas à legibus conſtitutas, neque illas temerè poteſt ſuo arbitrio minuere, aut augere, aliàs grauat.*

28 *Iudex non debet eſſe mitior lege.*

29 *Iudex arbitrari quando poſſit.*

30 *Pęna ordinaria quæ dicatur, & quę extraordinaria, num, 31.*

32 *Iudex ſuccedit loco legis in pęnis arbitrarij, & vocatur Princeps.*

33 *Dictio (quaſi) in pęnis infligendis importat pęnam arbitrariam.*

34 *Pęna grauiſſima quando indicitur, de qua intelligatur.*

ARGVMENVM.

Vaſſalli grauantur ex augmento pœnarum, vel ex illarum variatione, quando ſpecificè reperiuntur à legibus, vel Pragmaticis, & Statutis Municipalibus impoſitæ.

GRAVAMEN CLV.

SVmmus, ille vir *Plato* dicebat, tres ob cauſas à Sanctis legibus pœnas delinquentibus fuiſſe ſtatutas, prima eſt ob ipſiusmet delinquentis emendationem; Secunda vt parti offenſæ fieret aliqua iniuriæ compẽſatio, tertia vt exemplum probaretur, quo alij a malefaciendo deterreantur.

2 Expedit enim reipublicæ corruptos homines à tramite deuios in viam retrahere pœnis, & quando perditis illis nihil ſoluta pęna proderit, cedet tamen

in alium commodum qui illius pęnę ad-
monitione temperantius viuent vt in-
quit *Sot. de iuſtit.& Iur.quæſt.2.art. 2.*
in fine libr.1.

3 Et è contra impunitas eſt inſolentiæ
mater,impudentiæ radix , & transgreſ-
ſionis nutrix ſecundum *D.Bernard.libr.*
3.de conſiderat .

4 Hinc dicebat *Seneca* nocet bonis,qui
parcit malis .

5 Et ideo Magiſtratus debet furta co-
hibere adulteria punire;impios de terra
perdere,parricidas,& peierantes viuere
non ſinere,nec filios ſuos ſinere impia
agere, vt dixit *Diu. Ciprian. de abuſion.*
Seculi .

6 Immo nec præcibus , nec lacrimis
commiſerationis vlloue modo virgam
iuſtitiæ rectitudine deflectendam , quo-
minus Iudex pęnam legibus ſtatutum in
reos criminum exequntur , alioquin
iniuſta eſſet miſericordia *ad tex in cap.*
eſt iniuſta 23 quæſt.3.

7 Siquis itaque latronem filijs depre-
cantibus motus , & lacrimis coniugis
eius inflexus abſoluendum putet , cui
adhuc latrocinij aſpiret affectus nonne
innocenter tradit exitio qui liberat
multorum exitia cogitantem nonne
7 cum vni indulget indigno, plurimos fa-
cit ad prolapſinis contagium prouoca-
ri ? pro vt habetur *Deuteronom. cap.19.*

8 Et *Origen.homil.9.cap.13. Hieremia*
dixit,habeat Iudex propoſitam quietem
Ciuitatis , & pacem genti cui præſidet
prouideat,huic ſi offeratur latro hone-
ſta forma , ætate ſatis integer , ex alio
latere mater , expenſis crinibus depre-
cetur,vt ſenectuti ſuæ miſereatur, & ex
alio vxor ne virum ſuum interficiat, la-
crimabili voce deploret , circumſtent
& păruuli liberi cito orbi futuri, quid
faciet Iudex ? miſerebitur latroni an
non ? quid in communi expedit Ciuita-
ti ? Si miſertus fuerit, reuertetur homi-
cida ad ſcelus priſtinum,ſin vero in Iu-
diciaria ſeueritate permanſerit vnus
homo, interibit , & vniuerſo populo
prouidebitur .

9 Neceſſarium enim eſt vt huiuſmodi
pęnis, & mulctis puniātur mali,ſi nocē-
tes eſſe voluerint , aut emendentur ſi
per negligentiam aliquid admiſerint vt
dixit *Senec.libr.1.de ira cap.10.*

10 *Vnde Ariſtotel.10. Ethicor.cap. vlt.*
inquit,quod hæc eſt multitudinis condi-
tio,vt neceſſitati potius,quam rationi,
& pænis,quam honeſtati pareāt;ideoq;
inſtar iumentorum animaduerſionibus,
ac pænis cohercendi,& in officio contri-
nendi ſunt .

11 Hinc florentes,& beatæ fiūt Reſpub-
licæ , quando Ciues omnes pænarum
metu à maleficijs abſtinent , & benefi-
ciorum præmijs inuitati officium facere
ſtudeat,vt dixit *Demoſten.aduerſ. Leptin.*

12 Reſpublica vero duabus rebus con-
tinetur pænis nimirum , ac præmijs , &
vbi nulla ſæuera Iudicia exercentur,etiā
bona ingenia corrumpuntur , vt tradit
13 *Iſocrat.in Auropag.*

14 Et ob id merito lex illa *Platonis* lau-
datur *lib.9 de legib.* ne impune quicquā
cuiquā eſto,exitio, carcere, verberibus,
infamia,ære,capite ſontes puniantur .

15 Nec pretio delicta remitti debent ,
quia peſſima res diceretur multaq; in-
16 cōmoda reipublicę prouenirent *ad tex.*
in Auth.vt Iudic.ſine quoq; ſuffrag. §.1.

17 Pæna igitur debet correſpondere de-
licto,& ideo ab eius qualitate Iudex ex-
cedere prohibetur *l.reſcriptum,& l. hę-*
res ff.de his quib.vt indign. c.quæſiuit de
his qu. fiunt à maior. part.capitul.c.non
afferamus 24.q.1.

18 Vnde *Diu.Hyeroni.contra Pelagi.* ait
leuia leuibus comparantur, nec ferula
eſt gladio digna,& *Budeus in annotat ad*
Pandect.in l.vlt.ff. de Senator. dicit ne-
19 ceſſe eſſe Iudices ex legis pręſcripto iu-
dicare,nec legitimam pænam excedere,
immo minorem eligere *ad tex. in l. in-*
terpretatio ff. de pęnis put aduertit *Reg.*
Valenz. in conſ. 91. num.48.tom.1. di-
uerſitas.n.factorum pænarum diuerſita-
20 tem exigit *l.ſi ſeruus ff.ad l Aquil.*

21 Et eas tantummodo pænas exigi,quæ
vel cum competenti moderamine pro-
feruntur , vel à iure communi , & iure
Regni certo fine concluſæ ſtatuuntur *l.*
vnica C. de ſent. quæ pro eo quod intere.

22 immo quando pæna habet certos fines
ex qualitate delicti,& probationis,nun-
quam pęna exagerari poteſt *l.generaliter*
ff.de decur. nec Iudex poteſt noua genera
pænarum imponere , quia recedere non
debet à pęnis à iure , & conſuetudine
inductis iuxta *tex.in l.moris § ſed .n ſci-*
endum,& in l.capitalium §.maiores ff. de
pæn.

24 Et ſi ex cauſa poſſit minuere pęnam,
vel augere in ſententia *l.hodie ff. de pęn.*

ac

ae mitiorem ſententiam dicere poſſit, *l ſed & ſi ſeuerior C.ex quib.cauſ.infam. irrogat.*

75 Iudex namque in imponendis pœnis attendere debet circumſtantias ex quibus augetur, vel minuitur delictum, ætatem 53. perſonam, cauſam, quantitatẽ, qualitatem, ſexum, locum, tempus, & euentum cum idem exceſſus magis ſit in vno, quam in alio puniendus vulgatiſs. eſt *tex.in l.aut facta ff. de pęnis*, & notatur *in cap.ſicut dignum de homicid.*

26 Pœna autem in Iure aliquando reperitur certa, & ordinaria quandoq; arbitraria, ſeu extraordinaria quandoque cum ditione illa, quaſi, aliquando grauiſſima, de quibus inferius dicemus.

27 Quòad pęnam certam, & ordinariã, dico quod vbi in lege certa, & ſpecialis pœna ſtatuta eſt non eſt cur Iudex pœnam arbitretur, nam Iudex in ferenda ſententia perpetuo ſequi debet pœnas ordinarias, & in legibus conſtitutas, neque illas temere poteſt ſuo arbitrio augere, minuere, variare, inflectere, aut infringere alias grauat, ita *Iodoc. in Pract. crim.cap.55. num. 4. Marſil. ſing. 244. Menoch.de arbitr.quaeſt.96.à n.11. Auila in cap.pratorum 1.gloſ. de* Reebamente *nu.5.& 10. Aldrete de Religioſ.diſciplin. tuend.lib.2.cap. 10. num.5. Cened. alios addacens Collect. 43. nu.3. Perez in l.9.*
28 *tit.16.lib.8.ordinam.* neque debet eſſe mitior lege, vt in *§.oportet in Auth.de Iudicib.collat.6.*

29 Sed tunc demũ arbitrari poteſt, quãdo certa, & ſpecialis pęna per legem impoſita non eſt, vt *in l.1. §. expilatores ff.de effractor.& expilat. ibi, quibus nulla ſpecialis pęna reſcriptis principalibus impoſita eſt*, id circo cauſa cognita, liberum erit arbitrium ſtatuendi ei, qui cognoſcit.

30 Pęnaq. ordinaria dicitur illa, quam leges ſanxerunt, quam Principes ſtatuerunt, aut certe, quæ longa, patriæq. conſuetudine introducta eſt *l. 1. §. 2. ff.ad Senat.conſult.Turpill.*

31 Arbitraria verò pœna, ſeu extraordinaria differt ab ordinaria, ideò quod extraordinaria eſt illa, quam Iudex non ex legum, Principum ve Conſtitutione, aut ex inolita conſuetudine, ſed ex proprio arbitrio infert, & imponit *cap. de cauſis §.illis de off.deleg. c.ſuper his de Accuſat. l. hodie, & l. ſanctio legum ff. de pęn. l. 1. §. expilatore, ff. de effract. & expilat.* in quibus pęnes arbitrarijs Iudex
32 ſuccedit loco legis, & vocatur Princeps *Io.Andr.&* Bal.*in cap.1.de conſtit. Paris de ſindica.in ver.pęna §. an iudex.*

33 Et quando imponitur pęna, vt puniatur quaſi talis, iſta dictio, quaſi, imputat pęnam arbitrariam, *glo.in cap. cum olim de offic.deleg.Bald.in c. olim de reſcript.*

34 Pęna grauiſſima verò, quando inducitur, intelligitur de pęna mortis, *glo.in l.1.ver grauiſſimam* C.*de ſeditioſ. l. vltimum ff.de pęnis, &* Clar.*in §.fin.q.68.n. 37.Sed* Bart. *in l. ſed ſi hac §. ait prator ff.de in ius vocan.* ait pęnam grauiſſimã eſſe flagellis cedere.

SVMMARIVM.

1 *Probationes, quæ ſint veriſimiliores quando diſcerni non poteſt pronunciandum eſt ad fauorem reorum, item quando ſunt pares hinc inde, alias Vaſſalli grauantur, & quare num.3.*

4 *Inter probationes illa attẽditur, quę ad criminis excluſionem tẽdit maxime quando habent aliquam iniunctam præſumptionem num. 5.*

6 *Probationis fides ex coniecturis augetur, & habens meliores coniecturas ſuperat, licet poſt concluſum in cauſa nu.7.*

8 *Probationes in criminalibus ad reorum fauorem recipiuntur, etiam poſt concluſum in cauſa.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando probationibus hinc inde paribus exiſtentibus potius condemnantur, quàm abſoluuntur.

GRAVAMEN CLVI.

1 NE dum, quando non poteſt diſcerni, quæ probationes ſint veriſimiliores, & potentiores, hinc inde pronun-

runciandum eſt ad Reorum fauorem, vt per *Alexandr.conſil.24.num. 28. volum.2.*

2 Sed etiam ſi ſint pares hinc inde, tunc inuicem ſe confundunt, & quæ ſunt pro Reis attenduntur, alias grauare videntur Iudices, & illi ad quos ſpectat, idem *Alexan conſil.7.num.12.volum.7 Brun. in tractat de Indit. in 8 quaſt.penult. Io. de Amic conſil.137.num.29.*

4 Inter probationes enim illa attenditur, quæ ad criminis excluſionem tendit, *Gramat.conſil.ciuil 59. num. 7. Fulgoſ conſil.198.* maximè, quoties habet aliquam iniunctam præſumptionem *Alex.conſil.236.vol.2. Bal. in l. fin. C. commun.vel epiſt.* vbi quòd probationis fides ex coniecturis augetur, & habens meliores coniecturas ſuperat, licèt poſt concluſum in cauſa, cum probationes in criminalibus ad Reorum fauorem tunc admittantur, *Bar.in l. ſi accuſationibus col.fin.C.de Accuſat in l.diui fratres ff. de pœn.*

Vnde meritò in Regijs Tribunalibus iuxta ſupradicta innumeris quippe vicibus, immo indiſtinctè, vidi ſeruari, & vti Iudex ſeruare minimè erubui.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando opinio rigida in criminalibus contra eos ſectatur.*

2 *Opinio benignior, quę magis fauet æquitati, quàm rigori, & ſonat excluſionem delicti ſequenda eſt in criminalibus, & opinio etiam dubia, quæ faciat pro euitatione pęnæ amplectenda eſt, num. 3.4. & 5.*

5 *Opinio minus communis, & minus probabilis pro reo ſequenda eſt, omiſſa magis communi & probabiliori, quæ facit pro fiſco, & n. 8.*

7 *Mitior pęna eligenda eſt in conflictu opinionum in punitione criminum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando opinio rigida in criminalibus contra eos ſectatur.

GRAVAMEN CLVII.

1 ADuertant qui iudicare debent, & noſcãt Vtiles Domini, nè faciant contra Subditos practicare, nec practicent ſeruare opiniones rigidas, quando habent benigniores, quia grauarent.

2 Siquidem opinio benignior in criminalibus ſemper eſt tenenda *l. proximè*
3 *ff de his quæ in teſtament delent.* & quæ magis æquitati, quam rigori fauet *l in omnibus, & l. ſemper, & ibi Dec. ff. de*
4 *Reg. Iur. Iaſ. in l. 1. col. 4. ff de leg.* & quæ ad delictorum excluſionem ſonant, *l. meritò ff pro ſocio, Vulpell. conſil. 123. num. 12.*

5 Et opinio etiam dubia, quæ faciat pro euitatione pœnę amplectenda eſt *l. benignius ff, de legibus.*

6 Itaquod quando diſſentientes ſunt opiniones, quarũ vna fiſci eſt communis, & ſeuerior, Aduocati non communis, & mitior, fiſci communis opinio eſt relinquenda, & mitior Aduocati, & ſi minus communis eſt eligenda vt tutatur *Roland. conſil. 51. num. 44. vol. 1. & conſ.64.num.31.vol.2.*

7 Quoniam in conflictu, & opinionum concurſu in prouiſione criminum eſt aduertendum eſſe mitiorem pęnam eligendam *Bal in cap de cauſis num. 15. de offic deleg.*

8 Inde Iudicem in criminalibus teneri ſectare opinionem probabilem in fauorem Reorum non obſtante opinione probabiliori in fauorem fiſci notarunt *Caſtr. Palaus tom. 1. diſput. punt. 11. nu. 4. Salas in 2. D. Thom. tract. 8. diſput. vnic ſect. 12. num. 115.* & alij recenter adducti, & approbati à *Diana in addit. ad iam impreſſa opera reſolut. 13. vbi practicabilia Collexit.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur ſi in dubijs potius condemnantur, quàm abſoluantur.*

2 *Iudicis officium in criminalibus promptius eſſe debet in abſoluendo quàm in condemnando, & tunc cenſetur dignior maiori honore, num. 3.*

4 *Iudex ſponte ſua tenetur defendere innocentiam Rei, etiam parte non inſtante.*

5 *Iudex iuſtius peccat in abſoluendo, quàm in condemnando.*

6 *Iudex Chriſtianus maiorem honorem habet ex abſoluendo, quàm ex condemnando, quia in humaniorem partem inclinari debet, nec in condemnando, vel torquendo, num. 7.*

8 *Iudex inuitò, & doloroſè ad pęnam trahi debet.*

9 *Iudex criminalis glorians in morte hominis homicida eſt, vbi aliàs Dei miniſter nuncupatur.*

10 *Vera iuſtitia habet compaſſionem.*

11 *Iudex minorans pęnam mortis non peccat.*

12 *Reus in conflictu probationum abſolui debet, & vbi pares ſunt pręſumptiones.*

13 *Probatio Rei non plena totaliter offuſcat probationem fiſci, etiam ſi ſit inferior, dubia, ac imperfecta, num. 14.*

15 *Probatio fiſci cum redditur dubia ex probationibus Rei, Reus abſolui debet.*

16 *Probatio obſcurior & incerta in dubio, illa praeualet quae ſtat pro defenſione Rei.*

17 *In probationum conflictu, ſeu concurſu prefertur quę facit pro Reo, vti fauorabilis, & poſtponitur odioſa.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando in dubijs potius condemnantur, quàm abſoluuntur.

GRAVAMEN CLVIII.

1 ORitur quidem ſubditorum grauamen, ſi Inquiſiti in dubijs potius condemnentur, quam abſoluantur.

2 Siquidem Iudicis officium in criminalibus promptius debet eſſe in abſoluendo, quam in condemnando, & tunc cen-
3 ſetur dignior maiori honore *Boſſ. in pract. crim tit. de defenſ. Reorum. num. 6.*
4 aſſerens *in tit. de literis princip. num. 4.* ſponte ſua defendere debere innocentiam Rei, quod facere poteſt nemine
5 inſtante, & de hoc heſitare nequit quia iuſtius peccat in abſoluendo, quam in condemnando *Bald. conſ. vltim. vol. 5.*

6 Confert nam quilibet Chriſtianus Iudex maiorem honorem adipiſcitur ex Rei abſolutione, quam condemnatione *Caſtrenſ. conſ. 291. in fin. vol.* 3. cum Iu-
7 dex in hac maiorem partem inclinare debeat, & ſic in abſoluendo Reum, nec in torquendo, vel condemnando *Abb. in cap. afferte gladium de praeſumpt. Alex. conſ. 19. Alciat. de praeſumpt.* Regul. 3. *praeſumpt. 39. Vulpel. quaeſt. 47. num. 6.*

8 Et Iudex inuito, & doloroſè ad pęnam trahi debet *cap. milites, & cap. cum miniſter 23. quaeſt. 5. Faber in Rubric. Inſtit. de public. Iudic.*

9 Hinc *Ancharan. conſ. 25.* mordicus inuehit aduerſus Iudices criminales ad condẽnationem anhelantes, quia ſi glorietur in morte hominis homicida eſt
10 alias Dei miniſter nuncupatur *Faber indicat. Rubric. de public. Iudic. & ibi* pariter *Angel*, cum vera iuſtitia habeat Compaſſionem *Cap. vera iuſtitia 45. diſtinct. Aretin. conſ. 164. col. pen. in fin.* congruũt adducta *per Honded. conſ. 99. num. 88. & ſeq.* vbi tuetur Iudicem
11 mortis pęnam minorantem non peccare, confirmat *Sfort. Odd. in tractat. de in integrum reſtitut. quaeſt. 81. à num. 37. part. 2.*

12 Hinc probationum in conflictu Reus abſolui debet, *Bald. in Rubric. de controuerſ.*

trouerſ.inueſtitur. in fin. Sicque vbi pares ſunt præſumptiones *Scarlat. conſil. 120. Surd.conſil. 132. num.99. Giurba conſil.crimin.64.num.30.*

13 Et probatio non plena totaliter ita offuſcat, & obumbrat probationem accuſatoris, & fiſci, quòd neceſſariò debet ſequi ſolutio, *Iaſ. in l.non ſolùm §. ſciendum de nou. oper. nunciat.Corn. conſil. 134. col. final. volum.4.* etiam ſi
14 eſſet inferior & dubia, ac imperfecta, quia in criminalibus probatio Rei dubia, & imperfecta, nè dum offuſcat dictam probationem fiſci, ſed & pariter ipſam confundit, *Boſs.in practic.tit. de conuict. num. 60.* id quod minimè operari valet probatio inferior, dubia, & imperfecta fiſci, nam Rei non elidit probationem liquidam, *Cyn. & Bald. in l.de re, C.de Donat.ante Nupt.*

15 Vnde quando fiſci probatio ex Rei probationibus redditur dubia, Reus abſolui debet, *Alexan. conſil.15. num. 9.volum.1.*

16 Et probatio obſcurior, & incerta in dubio illa præualet, quæ ſtat pro defenſione Rei; *Craueṫt. conſil. 2. num. 16. Alexander conſil. 76. & 109. volum. 1.Vulpell.conſil.97.num.7.*

17 Et in probationum conflictu, ſeu concurſu præfertur quæ facit pro Reo, vti fauorabilis, & poſtponitur odioſa, *Barbat. conſil. 39 vol. 1.* cùm attendatur excluſiua delicti, *Fulgoſ.conſil.198. col.2. Gram. conſil.* Ciuil.69. & illa attenditur, quæ magis facit pro Reo, *Alber. in l. Titia Teſtores col. 2. ff. de leg.1. Ruin.conſil.145.num.7.volum. 5. Boer.deciſ.42.in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi contra eos teſtibus non repetitis proceditur ad condemnationem, vel torturam, num:4.*

2 *Teſtium repetitio eſt de ſubſtantia, antiqua, & omni iure introducta.*

3 *Teſtes ſunt repetendi in omnibus cauſis, etiam in quibus proceditur ad modum belli, & ex delegatione, non obſtante quocumque ſtilo, vel conſuetudine.*

5 *Teſtes non repetiti nullum faciunt inditium, neque cùm proceditur coram Iudicibus habentibus poteſtatem procedendi nullo Iuris ordine ſeruato, & citra ac contra ius, declara in tribus caſibus num. 6.7.& 8.*

9 *Teſtes mortui habentur pro repetitis, etiam ſi ſint examinati coram incompetenti.*

10 *Reus ſi declaret habere pro repetitis teſtes præter abſentes, & mortuos cui incumbat probare qualitatem mortis, vel abſentię, reo an fiſco, & num.11.& 12.*

13 *Teſtes abſentes & mortui carent omni ſuſpicione.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, vbi contra eos Teſtibus non repetitis proceditur ad condemnationem, vel ad Torturam.

GRAVAMEN CLIX.

1 TEſtibus non repetitis, ſi contra Subditos procedatur ad condemnationem, oritur vtique grauamen.

2 Teſtium, inquam, repetitio eſt de ſubſtantia, nedum de iure communi, *l.Teſtium, & ibi DD.C.de Teſtibus.*

Cum nedum illam eſſe antiquam, & omni iure introductam fateatur *Danz. in tractat. de pugna DD. tit. de poteſtat. ad modum belli num.30.*

Sed etiam de iure Regni, vt patet in *Pragmatic.89. cap. ſituata in Rubric. de offic.Iudic.& aliorum Officialium 11. in*
51 *ordine cap.51.* vbi ſtatuitur vt in omnibus cauſis, etiam in quibus proceditur ad modum belli, & ex delegatione teſtes ſunt repetendi, non obſtante quouis ſtilo, & conſuetudine in contrarium, probat & ſequitur nouiſſimè *Merlin. controuerſ. forenſ. cap. 42.* præcisè *num.11.* vbi lato calamo materiam pertractat.

Quin-

Digitized by Google

4 Quinimò nè dum condemnationem ſequi non poſſe, ſed nec torturam dicendum eſt.

5 Quia Teſtes non repetiti nullum patiunt indicium, nihilque probant, fumum non faciunt, nec teſtium nomen merentur, *cap.2. verſic. nullius de teſtibus, & ibi DD. l. ſi quando §. & cum oporteat in fin. C.eod.* Sicque eſſe receptum in praxi, & cõmuni calculo à DD. receptum fatentur *Boſſ. in tit. de delinquente num.5. Clar. in practic. crimin. §. fin. quæſt. 11. num. 2.* quos cum pluribus alijs conglomerat recenter *Ciarzius in diſcept. crimin. ad Reorum defenſam diſcept. 48.* vbi cum *Farinac.* qui cunctos pariter iuxta morem cumulat *in tractat. de Teſtibus quæſt. 72. num. 92. cum ſequ.* affirmat etiam coram Iudicibus habentibus poteſtatem procedendi nullo ſeruato iuris ordine, & citra, ac contra ius, cum quibuſcumque facultatibus verum eſſe annuit, ſicque in cauſis vbi omittitur ſollemnitas iuris, & etiam vbi proceditur per informationes.

6 Stat tamen cautum de Iure Regni vigore allegatæ *Pragmaticæ* ceſſare antedignatam regulam in duobus caſibus, nempè vbi Reus legitimè confeſſus eſt de crimine, vt in *cap.51. eiuſdem Prag-*
7 *matica*, vel quando perſiſtente in contumacia mortui ſunt teſtes, vt in *cap. 83. eiuſdem.*

8 Et vbi cum Reo eſſet facta cofrontatio, non deſideratur repetitio, cùm illa habeat vim repetitionis, & noui examinis, *Clar. in pract. crim. quæſt. 45. num. 14. Pegna in director. inquiſitorum coment. 23. part. 3. Afflict. in Conſtit. Regni, Si damna clandeſtina nu. 36. & ſeq. Ambroſin. in proceſſ. Informat. cap 9. n. 3. cum ſeq. Farinac. de Teſtibus quæſt. 66. num. 310. Cabal. reſolut. crim. caſ. 169. à num. 14.* latè *Scaccia de Iudic. cauſ. ciuil. & criminal. cap. 86. a num. 54.* ſicque indiſtinctè ſeruatur in praxi, & ego ſæpius ſeruaui, & practicari vidi in Tribunalibus Collegiatis.

9 Cæterùm notabis haberi pro repetitis Teſtes mortuos examinatos etiam coram incompetenti Iudice, *per l. fin. vbi Caſtrenſ. C. de Teſtibus, Foller. in practic. crimin. in verſic. & demum repetantur Teſtes Curia. Viuius deciſ. 78.*

10 Sed ſi Reus declaret habere Teſtes pro repetitis, præter mortuos, & abſentes, qualitas huiuſmodi, nempe mortis, vel abſentiæ, An ſit probanda à Reo, vel à Fiſco.

11 *Illuſtriſſimus Præſul Riccius deciſ. 210. part. 1.* teſtatur iudicatum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, tale onus ſpectare ad Reum.

12 Verùm ego contrariam ſententiam eſſe veriorem, nẽpe ſpectare ad Fiſcum perſpicio, vt videtur tenere *Viuius alleg. deciſ. 78. ſub num. 4.*

Et ne gratis contra Dominum & Magiſtrum meum, alioquin doctiſſimum, loqui videar, reddo rationem, quia id potius Fiſco, quàm parti intereſt, nam abſentes, & mortui carent omni ſuſpicione fraudis, vnde Reus poteſt nolle illos habere pro ritè & rectè examinatis, *Ambroſin in d. proceſſ. informatiu. lib. 3. cap. 1. num. 41.*

Indè *idem Dominus* hunc ſcopum fortè agnoſcens, licèt referat deciſionem Curiæ Archiepiſcopalis, tamen adhuc dicit in fine videndum *Viuium in mentionat. deciſ. 78.* ob quod *ipſe* in eamdem præſumitur inclinaſſe opinionem.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando non admittuntur ad purgandam contumaciam per interpoſitam perſonam.*

2 *Contumax poteſt alium mittere ad purgandam contumaciam etiam eo abſente, dummodo compareat poſtmodum perſonaliter infra terminum ſtatutum pro delictis principalibus num. 3. & referuntur proniſiones Collateralis Conſilij hoc mandantes, num. 4. & 5.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando non admittuntur ad purgandam Contumaciam per interpoſitas perſonas.

GRAVAMEN CLX.

1 VBi intenderent Vaſſalli contumaces per interpoſitas perſonas eorum purgare contumacias, nec ad id admitterentur, ipſorum oriretur grauamen.

2 Affirmat namque *Carauit.in Rit.M.C.V.211.in princip.* contumacem poſſe alium mittere ad purgandam contumaciam, & faciendum ſe ab ea caſſari, &
3 hodie in Regno contumaciam purgari per quemcumque amicum inquiſiti, etiã eo abſente nouiſſimè teſtatur *Danz. in tractat.de pugn. DD.tit.de Contumace cap.1.num.15.* dummodo tamen infra terminum ſtatutum compareant, deinde perſonaliter pro delictis principalibus, quibus inquiruntur, vt Collaterale Conſilium determinaſſe ex ſequentibus prouiſionibus patet.

Philippus Dei Gratia Rex, &c.

Magnifici Viri.

4 Ci hauete fatto intendere per la voſtra delli 2. del preſente, che molti contumaci ſogliono per terze perſone far' iſtantia à queſta R.A. che ſiano ammeſſi à compoſitione, e che dopò fatta la compoſitione per interpoſta perſona, detti contumaci non ſe ne curano cõparire perſonalmente, & ſtare à ragione per loro delicti principali, ma perſeuerano alle medeſime loro contumacie, & che il Magnifico Aduocato Fiſcale hà fatto iſtantia, che ſi prefiga, & ſtabiliſca termine à quelli contumaci, che ſono compoſti in loro abſentia per terze perſone, che non comparendo infra quel termine, la gratia della compoſitione s'habi per non fatta, & reſti ferma la loro contumacia, come noua contumacia, etiam in quanto alla pena pecuniaria, ò delle terze parti delli mobili, & deſiderate da Noi ordine come vi hauete da gouernare nel predetto, vi riſpondemo, che debiate prefigete il termine de vinti dì à pagar la compoſitione, & non pagandola fra detto tempo, & non comparendo frà lo medeſimo li detti contumaci à ſtare à giuſtitia, li reſti ferma la contumacia, etiam à riſpetto della pena pecuniaria, ò delle terze parti di mobili, per tanto coſì ſi potrà eſequire, che tale è noſtra voluntà. Datum Neapoli die 22. Octobris 1582. *Don Gio. de Zuniga, Vidit Salernitanus Regens, Vidit Reuerterius Regens, Vidit Salazar Regens, Boſtida Damunatius Secretarius, Regiſtrata in Curia Principatus citra, fol.173.*

Comque in hac eadem materia ſubſequutæ fuerint ab eodem Collaterali aliæ prouiſiones, hic & illas quoque per extenſum ponere libuit, & ſunt quæ ſequuntur, videlicet.

Philippus Dei gratia Rex, &c.

Magnifici, & Circumſpecti, viri, &c

5 Semo informati, che tanto in queſta R. A. come in altre del preſente Regno s'vſa ammetterſi li delinquenti à compoſitione delle contumacie, e delitti per terze perſone, ſenza prefigerſili terminatione à cõparire, & perche queſto è in preiudicio de Regio fiſco, volendo Noi prouedere come ſi conuiene in ciò, sì per indennità del d. Regio fiſco, come ancop leuar' alcuni reclamori, che di queſto ſi ne ſoleno hauere, ci hà parſo fare la preſente, per la quale volemo, & ordinamo che di quà auãti quelle perſone, che per queſta R.A. faranno compoſti de loro contumacie, e delitti, debbia fra vinti giorni

ni pagare tal compoſitione, aliàs non pagandola fra d.termine, ò non comparendo frà lo medeſmo tẽpo li d.delinquenti à ſtare à giuſtitia de loro delitti, non li vaglia la cõpoſitione, & li reſti ferma la contumacia, tanto à riſpetto de loro delitti, com'anco per la pena, per tanto v'ordiniamo che così dobbiate oſſeruare, & eſeguire, che tale è noſtra intentione. *Dat. Neap. die 19. Octobr. 1619. El Duque, Vidit Conſtantius Reg. Vidit Vrſinus Reg. Vidit Valenz. Reg. In Cur. prim. Principatus vltra, fol. 63. All' Audientia di Principato vltra, &c.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando à decreto lato ad eorum fauorem in cauſis criminalibus appellatur per Coadiutores Curiarum Baronalium.*

2 *Fiſco eſt prohibita appellatio non ſolum in Regno, ſed per totam Italiam, ſed fiſcus ſolet per viam recurſus audiri, num. 5. ſuccurritur per reclamationem num. 6.*

3 *Reus condemnatus ſi appellet fiſcus cenſetur Inhærere appellationi, niſi adſit pars quærelans, n. 4.*

7 *Recurſus, qui datur fiſco loco appellationis, regulatur ſecundùm tempus appellationis.*

8 *Baronales Curiæ cum non habeant fiſcum, an habeant recurſum, n. 17.*

9 *Coadiutores Curiarum Baronaliam dicunt de nullitate ſententiarum.*

10 *Iniuſtitia eſt ſoror nullitatis.*

11 *Coadiutores Curiarum Baronalium ſubintrant in locum fiſci.*

12 *Barones habent priuilegia fiſci, & iura fiſcalia.*

13 *Coadiutores Baronum per viam recurſus adeunt Superiores à ſententijs ordinariorum.*

14 *Appellari cùm non poteſt datur retractatio grauaminis per viam quærelæ.*

15 *Appellatio in cauſis fidei an detur, & an ſupplicatio, vel recurſus.*

16 *Appellatione ſublata non aufertur recurſus.*

18 *Subrogatus in locum fiſci aſſumit eius naturam.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando à Decreto lato ad eorum fauorem in cauſis criminalibus per Baronalium Curiarum Coadiutores appellatur.

GRAVAMEN CLXI.

1 Accidit ſæpius per Baronales Curias emanari decreta abſolutotia ad fauotem Vaſſallorum, & Barones videntes non ad ipſorum intentionem illa praeceſſiſſe, ad defatigandos miſeros ſubditos operantur, quod eorum Curiarum Coadiutores appellent, & certè in hoc grauant, & ſubditi ex iuſto iudicio pariter, & de tali appellatione grauantur.

2 Patet, inquam, quòd ne dum in Regno fiſco eſt prohibita appellatio, vt in Rit. M.C.V. 186. *Gram. deciſ. 14. num. 12. Capic. deciſ. 114. Viu. deciſ.* 378. *num. 5. Preſ de Franch. dec. 467* 470. *num.* 10; *& 722 ſub. num. 9. Borell.* qui alios adducit nou ter in *ſumm. deciſ. tit. de appellat. num* 747. *tom.* 2. verùm etiam in tota Italia, *Ludouic. dec. Lucenſ 1. num. 47. Farin. in pract. crim. tit. de. var. ac diuerſ. crim quæſt. 101. num. 32. Clar. in pract. crim. quæſt.* 46. vbi teſtatur de conſuetudine Mediolani, ſicque eſſe de conſuetudine Prouinciæ, & Romanæ Curiæ facit fidem *Macerat. Var. reſol. libr 3. reſol. 41.* Noſque alios colleximus in praxi noui *Iur. Pontif. concl. 6. de Appell* Et vide *D. Ricc. in deciſ. Cur. Archiep. 81. par. 2.* Igitur eo fortius id eſſe vetitũ

venit Baronalium Curiarum Coadiutoribus.

3 Licèt ſi Reus fuerit condemnatus, & à tali condemnatione appellauerit in tali caſu per fiſcum intelligitur facta adhæſio appellationi, ita vt ſententia contra inquiſitum in peius reformari
4 poſſit ad *tex.in prag. 8. de Appellat.* niſi adeſſet pars querelans, nec appellaſſet, vel niſi non adeſſet, *Praſ. de Franch. dec.467 Baiard.ad Clar.quæſt.94. num. 24.*De *Ponte tit de Poteſt.Proreg. tit. de elect offic §.1.num.*53.

5 Et vbi notoriè apparet fiſcum eſſe grauatum, ſolet per viam recurſus adiri, *Praſ.de Franch.deciſ.* 148. *&* 470. Reg. *de Pont. in tract.de poteſt. Proreg. d. tit. de elect.Official.§.* 1. *num.* 51. *Maſtrill. dec.158.num.2.Borell.in ſum.deciſ.tit.de reclam.tom.2.* & patet in *Prag.*11. *cap. 40.de off.Iud & alior.Offic.*& fiſco suc-
6 curritur per reclamationem *Carau. Rit.*258.

7 Qui quidem recurſus regulatur à temporibus appellationum, & reclamationum *Reg. Rouit dec. 16.* vbi teſtatur de Praxi, ante eum *Marſil. in ſing.* 781 *Maſul. ad Capic.deciſ.*144.*num.* 2. addo nouiter *Danz. in tractat. de pugna Doctorum,tit.de* Officio *Fiſci cap.1.*qui cum latè tractet materiam hanc recurſus fiſco competentem, & quando locum habeat, pro nunc ad illum lectorem relego.

8 Sed non reticeam dicere, quòd cùm in Baronalibus Curijs regulariter non adſit Fiſcus, vt in *Grauam.* 159. *tom.* 1. latius demonſtrauimus, neque eiſdem à ſententijs abſolutorijs Reorum fortaſſe dabitur recurſus.

9 Quamuis obſtet *Viuius deciſ.* 478. dum ex *Franc.in cap. dilecto col. 4. verſic.vigeſimo ſeptimo de appellat.* dicit per Regiam Audientiam Barenſem decla-
10 ratum poſſe coadiutores dicere de nullitate ſententiarum, & tamen iniuſtitia nullitatis eſt ſoror, *cap.inter cætera de re Iudic. Afflict. deciſ. 28. Amendol. ad Franc.deciſ 466.num.8.*

11 Et nouiſſimè *Regens Valenzuela conſil ... num... tom.2.* affirmauit in hoc Regno Curiarum Baronalium coadiutores ſubintrare in locum fiſci, illiuſque locum obtinere.

12 Et Barones habere priuilegia fiſci, & iura fiſcalia, *Beling. in ſpecul. Princip. Rubric.23.num* 13. *&* 15. *Viſcont in concluſ Iur.in verbo Baro il penult.*

13 Inee in praxi videmus huiuſmodi Curiarum Coadiutores per viam recurſus à ſententijs Iudicum ordinariorum adire ſuperiores.

14 Quod redditur verum, nam ſēper in caſibus in quibus non poteſt appellari datur retractatio illati grauaminis per viam querelæ ad ſuperiorem, *Angel. in l.1.in fin.C.ſentent.reſcind non poſſ. Neuiz conſil.49.num.9.Surd.deciſ. 36. nu. 21.Gratian.Forenſ.diſcept cap. 263. nu.* 17. *Coſta de remed ſubſid. remed.* 22. recenter *Reg.Valenzuel.conſil.* 195. *à nu. 38.cum ſequ.tom.2.* quo in loco tractat,
15 an, & qualiter appellatio in cauſis fidei admitti poſsit, & quid de ſupplicatione, & recurſu, vt latius apud eum.

16 Et appellationis formalitas licèt ſit ſublata, non per hoc recurſus intelligitur ſublatus, *Minadous deciſ.*27.

17 Ita quod non valet conſequentia, Baro non habet fiſcum, igitur Curiæ Coadiutor Baronalis non poteſt habere recurſum, quia vti ſubrogatus in locum fiſci, eiuſdem naturam aſſumit cum omnibus qualitatibus *l. ſi cum §. qui iniuriarum ff.ſi quis caut. Euerard. in topic.legal. loco 9. Card. Tuſc. concl. 757 lit.S.Scain.deciſ.*Bonon.155.*à num. 25.cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Pragmatica in materia repulſæ in vſu refertur.*
2 *Repulſa teſtium in criminalibus fiſco denegatur, & quare num.3.*
4 *Vaſſalli grauantur, quando per Curiarum Baronalium Coadiutores in cauſis criminalibus contra teſtes petitur repulſa, & conceditur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando per Curiarum Baronalium Coadiutores in cauſis criminalibus contra Teſtes petitur Repulſa, & conceditur.

GRAVAMEN CLXII.

1 IN hoc noſtro Regno Neapolitano habemus nouiſsimam ſanctionem in vſu practico, vigentem in materia repulſæ, quæ eſt *Pragmatica* 11. *incipit curſu dilationum de ordine iudiciorum*, de qua ſane perplura cumulauit nouiſsimè *Borellus in ſumma deciſionum toto titulo de Teſtium Reprobatione, ſiue Repulſa*, qui eſt 15. in ordine *tom.2.*

2 Quæ quidem repulſa in criminalibus denegatur fiſco, vt dicit *Paris de Puteo in tractatu de Sindicatu verſiculo inquiſitio, cap. 2. ſub num.* 2. quam remiſsiuè refert *Regens Rouitus in citata Pragmatica 11. num. 21. de ordine Iudiciorum*, & ego addo *Conſtanten. Pap in Rit. 90. & Carauitam in Ritu M. C. 158. num.*

3 vbi teſtatur ſic ſeruari in praxi, reddens rationem, quia loco ipſius fiſcus habet interrogatoria, *Nig. in cap. Regni, Plerumque à num.* 195. Sectatur moderniſsimè eandem ſententiam *Danza in tractatu de pugna Doctorum tit. de Officio Fiſci cap. 1. num. 29.*

4 Vnde pro coronide noſtri inſtituti; vtique ſubditorum ſubintrabit grauamen, quando in cauſis criminalibus per Curiarum Baronalium Coadiutores petatur teſtium repulſa, illiſque concedatur.

Hinc tempore meo in Regia Audientia Apuleæ numquam vidi concedi in cauſis criminalibus repulſam Fiſco, & cum vna vice Magnificus Fiſci Patronus id tentare voluiſſet, communi conſenſu Dominorum Auditorum Collegarum fuit excluſus.

SVMMARIVM.

1 *Obligatione pœnali extincta liberatur fideiuſſor.*

2 *Obligatio, quæ non tranſit in hæredem, non tranſit in fideiuſſorem.*

3 *Crimen extinguitur morte.*

4 *Actio pœnalis ſaltem quoad pœnam pecuniariam tranſit in hæredem poſt litem cum defuncto conteſtatam, declaratur num. 7.*

5 *Lis dicitur conteſtata ex reſponſionibus rei.*

6 *Contumacia habetur loco litis conteſtationis.*

8 *Fiſcus nullum ius habet ante ſententiam, quod ampliatur num. 9.*

10 *Sententia pecuniaria, quandò & quibus concurrentibus proferri poſſit mortuo inquiſito.*

11 *Confeſſio, & concluſio in cauſa ſententiæ æquipollet, declaratur num. 13.*

12 *Fideiuſſio facta pro delicto extinguitur morte delinquentis ante ſententiam.*

14 *Actus agentium non operantur vltra intentionem.*

15 *Fideiuſſoria obligatio non extenditur de caſu ad caſum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Reis ante ſententiam mortuis, pœnalis Sententia proferatur in Hæredes, aut Defunctorum Fideiuſſores.

GRAVAMEN CLXIII.

IN conformitatem alibi adductorum hoc eodem *tom. 2. Grauam.* ... ſciendum eſt quòd priſcis inquam temporibus ab olim Conſiliario Ferdinando de Haro cauſæ Commiſſario inſtante Vniuerſitate Terræ Sibaris prouiſum reperio eſſe grauamen, illudque inferri per Curiam dictæ Terræ, & per Vtilem Dominum mãdantem ſic exequi dum Reis mortuis pendente inquiſitione contra eorum heredes, ac fideiuſſores ſententiam proferre ſolita erat, & proinde fuit

mandatum, quod quaſdam pęnas, ad quas iam condemnauerat, nonnul os minimè exigeret, & forſitam exacta reſtitueret, & quod in futurum abſtineret.

Quæ ſanè prouiſio ſatis iuſtificatur ex latiſſimo calamo adductis per *Griuell.in dec.Senat.Dolan.7.* cuius Codex cum ſit rarus (maximè in hoc Regno) placuit ab illo dicta per extenſum prout iacent hic reponere & ſunt tenoris ſequentis, videlicet.

Quidam de pluribus delictis accuſatus coram Senatu in carcerem detruditur, qui deinde (vt ſolet) interrogatur, & auditur ſuper pręteñſis criminibus relaxatur dato fideiuſſore vſque ad ſummam 1200. libratum, dum autem de facti veritate interea plenius inquireretur conſcientia commiſſi criminis (vt creditur) vrgente, fugam arripuit, nec vmquam poſtea citatus comparere audet, ſed contumax efficitur, poſt quartam demum citationem pœnalem (quæ vltima earum eſſe ſolet, quæ fiunt ſub pœna contumatione) moritur hic reus nullo hærede relicto, eiuſque morte audita procurator generalis fiſci, qui contumaciam accuſauerat, oblato libello petijt pęnas declarari, & fideiuſſorem ad eorum ſolutionem condemnari ſaltem vſque ad concurrentem quantitatem dictarum 1200. librarum, dubitatum fuit an legitima eſſet, necne illius petitio.

Et quod iuri omninò aduerſetur breuiter ſic demonſtrabam ego cauſæ relator.

1 Certiſſimum eſt in iure, quòd extincta pœnali obligatione liberatur fideiuſſor, nam fideiuſſoria obligatio cùm ſit acceſſoria regulatur à natura pœnalis obligationis, *l. ſi ſtichum*, §. *final. ff. de fideiuſſ. l. in omnibus ff. de ſolut.*

2 Hinc fit, vt in quibus caſibus non tranſit actio, aut obligatio cõtra hęredes pęnalis, in iiſdem quoque caſibus non tranſit contra fideiuſſorem, nec contra hæredes fideiuſſoris, vt poſt *gloſ. in* §. *fideiuſſor inſtit. de fideiuſſionibus*, tradunt idem *Ioann. Fab. Angel. & alij omnes*.

3 At crimen morte extinguitur, nec illius pœna ſiue corporalis ſiue pecuniaria tranſit ad hæredem, multò minus igitur tranſire debet in fideiuſſorem.

Minor illa propoſitio probatur authoritate text. *in l. 1. 2. 3. & final. cap. ſi reus vel accuſat. mort. fuer. in l. 3. & in l. defuncto ff. de public. iudic. in l. vnic. in fin. ff. ſi quis ius dicent. non obtemp. in l. ſicuti pęna, & in l. pupillum* §. *in hæredes, ff. de regul. Iur. & in l. ex iudiciorum in princip. ff. de accuſat.* quibus omnibus in locis apertè habetur delictum, & pœnam illius morte extingui, nec in hæredem tranſire, niſi lis cõteſtata, & condemnatio ſequuta fuerit, & hoc pro regula generali paſſim conſtituunt omnes prędictis in locis, præſertim verò *Dec. in l. pupillum*, §. *in hęredes ff. de regul. Iur. Socin. in tract. reg. & fallent reg. 559. Iul. Clar. ſententiarum libr. 5.* §. *final. quæſt. 51. verſ. quæro nunc, & ſequentibus*, *Sebaſt. Medic. in tract. mors omnia ſoluit part. 2. concluſ. 32.* & latiſſimè *Peregrin. in tractat. de iur. fiſci libr. 4. tit. 5.*

Et quamuis regula illa generalis multas habeat limitationes, & modificationes, vt patet ex his, quæ tradunt DD. præfati omnes. Attamen cùm nulla earum hic concurrat ſtandum eſt regulæ generali, & ei inhærendum, vt docet *gloſ. not. in rubr. de reg. Iur. in 6.*

4 Nec eſt, quòd pro fiſco hic allegetur *text l. vnic. C. ex delict. defunct. in quant. hęred. conueniantur*, *& l.*

& l. omnes actiones ff. de regul. Iur. quibus in locis, & alijs pleriſque ſimilibus expreſsè habetur actio-
5 nes pœnales ſaltem quoad pœnam pecuniariã in hæredes tranſire poſt litem cum defuncto conteſtatam. Litem autem hic dici poſſe conteſtatam tum ex reſponſionibus rei iuxta text. *in capit. vnic. extr. de litis*
6 *conteſt.* tum ex eius cõtumacia, quæ pro litis conteſtatione accipienda eſt, ex quo per accuſatorem nõ ſteterit, quo minus lis conteſtaretur ſed per ipſum reum conuentum, vt docet *Bart. in l. 1. ff. de priuat. delict. num. 9.* quem refert, & ſequitur *Boer. deciſ. 64. num. 2.*

7 Nam reſpondetur, hęc omnia procedere in actionibus ciuilibus quæ dantur ex delicto, vt rectè animaduertit, *Dec. in d l. pupillum §. 1. num. 5. & 6. ff. de regul. iur. Peregr. d. tract. de Iur. fiſci tit. 5. libr. 4. n. 1. & Sebaſt. Medic.* vbi ſupra *num. 91. verſic. quod procedit poſt Bart. in d. l. 1. de priuat. delict.* Dantur enim huiuſmodi actiones aduerſus hæredes, ſiue lis conteſtata ſit cum defuncto, ſiue non, præſertim ſi ſint rei perſequutoriæ, & non omninò pœnales, aut ad vindictam, adhibita tamen hac diſtinctione, vt ſi lis cum defuncto nondum ſit conteſtata teneantur tantùm hæredes, in quantum facti ſunt locupletiores ſi verò ſit conteſtata teneantur in ſolitum, vt habetur in text. *dict. l. vnic. cap. ex delict. defunct. in quant. har. conuen.*

In criminalibus verò cauſis, & publicis, atque pœnalibus iudicijs communis profectò eſt opinio, hæredes regulariter non teneri, ſiue lis conteſtata ſit, ſiue non, niſi & ſententia quoque lata ſit, vt patet ex initio *dict. l. ex iudiciorum, ff. de accuſat.* & ex prædictis authoritatibus. Ante ſententiam enim
8 fiſcus nullum ius habet, vt inquit *Sebaſt. Medic. vbi ſupra num. 86. circa fin.* Imo etiam ſi lata ſit ſen-
9 tentia, ſed per appellationem ſit ſuſpenſa, & pendente appellatione mortuus ſit reus, adhuc non tranſit pœna in hęredes per ea quæ tradunt *Iul. Clar. in dict § fin. quæſt. 94. verſic. ſed pone Peregrin. dict. tit. 5. num. 40. & Mandell. in conſil. 90. num. 1. per text. expreſſ. in d. l final. C. ſi reus, vel accuſat. mortu. fuerit.*

Minus etiam obſtat finis illius *l. ex iudiciorum, ff. de accuſat.* quo loci de priuatis delictis loquens Iuriſconſultus ait, pœnam pecuniariam demum ab hærede incipere poſſe, ſi viuo reo accuſatio mota ſit, licèt condemnatio non fuerit ſubſequuta, nam præter id quod nos non verſamur hic in delicto priuato textus ille in finalibus illis verbis eſt etiam intelligendus in actione ex delicto ciuiliter inſtituto, non autem in actione pœnali criminaliter inuentata, vt teſtatur *Accur. ibid. in gloſ. pen.* dum exponit vocabulum iſtud (Accuſatio) ideſt actio, & *Rober. Marant. conſ. 120.* qui *gloſ.* opinionem tuetur, quæ tamen diſplicet *Ant. Fabr. coniect. lib. 7. cap. 10.* idem teſtatur etiam *Bar. Alberic. & alij*, quos refert *Ozaſcus deciſ. 149. num. 2.* qui quidem *Ozaſcus*, licèt in ea *deciſ.* (vbi hanc quęſtionem tractat) teſtetur opinionẽ affirmatiuam crebriorem eſſe, & ſui Senatus authoritate confirmatam videlicet ſententiam pecuniariam
10 mortuo inquiſito proferri poſſe tamen hoc, ita demum verum eſſe exiſtimarem, dummodo ea concurrerent, quæ in ſua facti ſpecie concurrebant, ibi enim conuinctus erat reus de delicto antequã moreretur, tam per confeſſiones per eũ factas, quàm per teſtes nomine fiſci

examinatos & publica tos. Quod enim dicimus ſentẽtiã requiri, nec pęnam in hęredes tranſire, niſi lis ſit conteſtata, & condẽnatio ſequuta, vt loquitur *tex. in d.l.ex iudic in princip.* non ita ſtrictè intelligendũ eſſe puto, quin contrarium ſtatui, & decerni poſſit, ſi aliud concur-
11 rat, quod ſententiæ æquipolleat, cuiuſmodi eſt confeſſio, vel concluſio in cauſa, quę ſententię æquiparatur, teſte *Bald.in d. l. vnic. cap. ex delict.def.inq.her.conueni*, quem in ſpecie huius quæſtionis probãt, & ſequuntur *Iul. Clar. Ant. Peregr. vbi ſupr.& Franc.Marc. deciſ.756. 757.758.& 759.lib.* 1.quibus addo *Menoch. conſ.99. num.*175. Ad idẽ reſponderi poteſt *Mandel.in d.conſ.* 90.vbi & ipſe conſuluit ſententiam condemnatoriam reſpectu pœnæ pecuniariæ ferri poſſe non obſtãte morte rei conuenti: Nam ſua reſolutio procedit ſtãte ſtatuto de quo loquitur *nu* 4. quo quidem ſtatuto cauetur, quod reus inquiſitus non comparens intra terminum trium dierum habeatur pro confeſſo, & lapſis tribus alijs diebus nullo modo amplius audiatur, ex quo enim poſt talem contumaciam non erat amplius audiendus reus ex forma illius ſtatuti perinde erat in caſu *Mandell.* ac ſi reus deceſſiſſet poſt latam ſententiam, vel ſaltem poſt concluſionem in cauſa, quam ſupra ſententię comparari diximus, & ita tenet *Peregr. vbi ſupra* qui hoc pro 15.& 16.limitatione regulæ adfert inter alias plures.

Cum igitur ex his conſtet regulare eſſe, vt delictum cũ pęna mortis ita extinguatur, vt reo defuncto nõ poſſit vlterius procedi aduerſus hęredem delinquentis quoad pęnã pecuniariam ſequitur, fideiuſſorem hunc in iſto caſu omnino liberan-
12 dum eſſe morte rei; Fideiuſſio enim facta pro maleficio extinguitur morte delinquentis, ſicut & delictũ, nec tranſit in heredem, vt in ſpecie tenet *Hypoll.de Marſill. in tract. de fideiuſſ.n.*161.*poſt Acur.Fabr. & Angel.in §.fideiuſſor inſt.de fideiuſſ.* eoq; magis ita iudicãdum fuit hic, quod in hoc noſtro caſu, & ſi reſpectu primarij, & principalis delicti lis poſſet dici conteſtata per interrogationes, & reſponſiones in iudicio factas *iuxta text. in dict. cap. vnic. extra de litis conteſt.& l.vnica C.eodem*, tamẽ reſpectu contumaciæ de qua puniendа hic ſolum agebatur non poteſt dici conteſtata lis ex quo non niſi poſt mortem rei Fiſcus libellũ exibuit ſuper petitione pęnæ iſtius contumaciæ.

13 Nec abſtat quod ex *Bart.* dictum eſt citationem, & contumaciam litis conteſtationis vim habere, illud enim procedit, vt ipſemet *Bart.* fatetur in actionibus ciuilibus ex delicto, aut quaſi deſcendentibus, veluti in actione iniuriarum in qua citatio, & contumacia loco conteſtationis habetur, ne forte per aduerſarij ſubterfugia tempore pereat, vt notat *Iaſon in l. ſi eum §. qui iniuriarum nu.9.ff.ſi quis caut. in iudicio Siſt.cau.fact.non ob tempor.* Non autem procedit in accuſationibus criminalibus in quibus ne dum vera ſufficit conteſtatio (multo minus igitur) ficta, ſed ſententia requiritur, aut quid ſententiæ æquipollens vt ſupra dictum eſt.

His omnibus accedat hæc poſtrema ratio deciſiua in fauorem fideiuſſoris, quod nempe fideiuſsit pro prioribus illis delictis, de quibus accuſabatur reus idq; fecit non indiſtinctè, & indefinitè, ſed vſque ad certam ſummam, nempe ad ſummam 1200.librarum. Non autem fideiuſſit pro alio delicto poſtea commiſſo, ideſt pro contumacia (quæ

(quæ eſt ſpecies delicti) in quam incidit Reus. Vnde cùm hic non amplius agatur de priori delicto, ſed de alio cuius fideiuſſorem ſe non præſtitit, dicendum eſt profectò commiſſam non eſſe ſtipulationem fideiuſſori, argum. *l. ſi quis in princip. & l cùm querebatur,*
14 *§. final. ff. iud. ſol.* cùm enim actus agētium nō operentur vltra intentionem eorum *l. non omnis ff. ſi cert. petat.* Abſurdum eſſet dicere fideiuſſorem hunc teneri pro delicto, de quo nihil fuit dictum, nec cogitatum, fideiuſſoria ſiquidem obligatio, cum per ſtipulationem contrahatur, *l. blanditus C. de fideiuſſ.*
15 quæ ſtricti Iuris eſt, *l. quidquid adſtringendę ff. de verbor. obligat.* non debet extendi de caſu ad caſum per ea quæ tradit *Hipol. de Marſil. in d. tractat. de fideiuſſ. num. 165. & 166.* vbi dixit quòd ſi ex forma ſtatuti pro vulnere ſit pœna 100. & pro homicidio ſit pœna 1000. & fuerit formata inquiſitio contra Titium de vulnere, pro quo fideiuſſit Seius iudicatum ſolui, & pendente proceſſu vulneratus deceſſerit ex vulnere, quod fideiuſſor non tenetur niſi ad pœnam vulneris. Abſurdum enim eſſet fideiuſſorem pro eo delicto teneri, pro quo non fideiuſſerit, & ita iudicauit conſultiſſimus Senatus noſter in hac quęſtione contra fiſcum.

SVMMARIVM.

1 *Reis inſtantibus expediri ex eiſdem actis in caſibus, in quibus poſſunt renunciare defenſionibus, non licet fiſco petere terminum ad examinari faciendum, & illo petito non conceditur, ſed vide num. 5.*

2 *Fiſco non datur reſtitutio in integrum ad pinguius probandum.*

3 *Fiſco non datur terminus ad magis impinguandum.*

4 *Vaſſalli grauantur, quando Coadiutoribus Curiarum Baronalium conceditur terminus ad magis impinguandum, & pinguius probandum.*

6 *Veritas in criminalibus fauore publico non eſt bonum vt amittatur, & delicta remaneant impunita.*

7 *Cap. fraternitatis de teſtibus ornatur.*

8 *Dictio (Raro) quid importet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur quando Curiarum Baronalium Coadiutoribus conceditur terminus ad magis impinguandum, & pinguius probandum & ad examinari faciendum.

GRAVAMEN CLXIV.

1 QVotieſcumque Rei inſtent expediri ex eiſdem actis in caſibus, in quibus poſſunt renunciare defenſionibus, non licere fiſco petere terminum ad examinari faciendum, & illo petito, non eſſe concedendum ex *Rit. M. C V. 90.* probat *Foller. in practic. crim. in verb. & facta litis conteſtatione detur terminus ad probandum num. 11.*

2 Et fiſco non dari reſtitutionem in integrum ad pinguius probandum tutantur *Barbat. in Clem. 1. col 2. de Teſtib. Felin in cap. fraternitatis limit. 3. de Teſtib. Nig. in cap.* Regni, *Plerumque num. 20.* quem refert, & ſequitur *Conſtantin. Pap in d.* Rit. 90. & idem ſcripſit *Carauit. in* Rit. 258 *num. 4.* & nouiſſimè ſequitur *Danz in tract. de pugn. DD. tit. de Offic. fiſci cap. 1. num. 30.* vbi annuit denegari terminum fiſco ad magis impinguandum, & ad examinari faciendum.

4 Quæ ſanè opinio ſi erit attendenda, vtique Vaſſalli grauantur, quando Curiarum Baronalium Coadiutoribus cōceditur terminus ad magis impinguandum, & ad examinari faciendum.

5 Sed non reticeam dicere, quòd licèt

Cara-

Carauit.in d. Rit. 90. firmet Ritum illum ſeruari, tamen annuit teſtes ad inſtantiam fiſci ſemper recipi pro maleficio reperiendo, etiam vſque ad ſententiam, & in cauſa ſuperſederi, ex *theoric. Bart.in l.2. §. ſi publico, verſ. quaro vtrum, ff.de adulter Angel.de Maleſic. in verb* qui Iudex dictum proceſſum *Aſfl. in conſtitut Regni Terminum vita num. 44.* teſtimonium perhibens in *Rit. 69. num.16.* vidiſſe in facto cauſas in limine expeditionis ſuperſederi prætextu nouorum teſtium, firmans quòd fieuri pro reperienda innocentia, ita pariter pro inueniendo delicto poſſe Iudicem in quacumque parte iudicij ex officio teſtes recipere, & vide *Clar.in practic.crimin.quaſt.61.* vbi latè.

6 Non eſt enim bonum, vt veritas in criminalibus fauore publico amittatur, ne delicta remaueant impunita, *Theſaur.deciſ 262.in fin.* vbi refert deciſum in Senatu Pedamontano de anno 1556 in quadam cauſa *Bucellen.* quòd etiam ſi adſit accuſator poſſit Iudex ex officio ad offensã teſtes examinare poſt publicatos teſtes ex *Alex.Bart.& Aret.* quos ibi adducit, quod notabis ad ornatum text.in *cap fraternitatis de teſtibus* diſponentis, vt publicatis atteſtationibus nõ poſſint recipi teſtes ſuper eiſdem capitulis, nam & id non procedit cauſis criminalibus, vt per *Bart.in l.1.§ fin.num. 4.de quaſtion.* & per *Marſil. in practic. crimin.§ ſ quens num.6.*, & vide *Baiard. ad Clar.d quaſt 61.*

Nec prætermittam obſeruare allegatum *Rit. M.* C.90. indiſtinctè, & ſim-
pliciter non prohibere termini datio-
8 nem, quia vtitur verbo (*Rarò*) cuius
dictionis natura eſt, vt omninò minimè
prohibeat, ſed vt aliquando poſſit fieri
conceſſio, maximè iuxta caſuum, & perſonarum qualitates, quæ non licita ſolent facere licita, & quæ ſunt vetita conceſſibilia; vnde circa id Iudicis arbitrium maximopere verſari poteſt.

Inde iuxta ſupradictam opinionem rogatus de conſilio reſpondi Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino Archiepiſcopo Surrentino, qui iuxta meam opinionem executus eſt, & accidit in facto pariter in cauſa Marij de Honufrio Ciuitatis Vici Inquiſiti ad querelam Reuerendi D. Franciſci Ruſſani.

SVMMARIVM.

1 *Dominus iniuriatur Vaſſallis cum illis prohibet eorum rebus vti ad eorum arbitrium.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi vetentur facere exequi literas exequutoriales per Baiulos electos ab Vniuerſitatibus, ſed cogantur illas exequi facere à ſeruientibus, & Satellitibus Officialium, & num: 3.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vetantur facere exequi literas executoriales per Baiulos electos ab Vniuerſitate, ſed cogantur illas exequi facete à ſeruientibus, & Satellitibus Officialium.

GRAVAMEN CLXV.

IN libertate Dominorum literarum
executorialium ſtare debet illas facere
exequi à quo ſibi magis placuerit, nec
ad contrarium agendum poſſent ad-
1 ſtringi, cùm eo ipſo Dominus iniurie-
tur, quod prohibetur vti re ſua ad ſuum
arbitrium *Coler.deciſ.German. 136. nu. 10.ex l.ſiquis proprium ff de iniur.l.ſicuti §. Aritto, ff.ſi ſeru.vendit.l.qui pendente §.1.ff de Act empt.*

2 Hinc pro grauamine fuit porrectum contra Officialem Terræ Pratæ, dum mandauerat, quod executoria quæ fiebant ad inſtantiam partium minimè exequi deberent per Baiulum Curiæ electum ab Vniuerſitate, ſed vt exequerentur à ſuis ſeruientibus, & ſua familia.

Cumque pro tali eſſet habitum à Regio Conſiliario Cæſare Vitellio Commiſſario ſpecialiter deputato extitit prouiſum, quod literæ executoriales, nedum poſſint exequi per Baiulum ſed etiam per alios ſeruientes ipſius Curiæ.

Et ſic patet ex mentionata prouiſione non poſſe Officiales mandare & vetare nè Baiuli poſſint tales executoriales

les licteras exequi, ſed à partium voluntate dependere debere.

3 Quare tutò inferri poteſt grauari Vaſallos, vbicumque eſſent coacti facere exequi eorum licteras executoriales per ſeruientes Officialis, & non per Baiulos Curiæ, prout & ſic dum caſus accidiſſet in Ciuitate Vici contra quẽdam Gubernatorem dicti loci meũ pronunciaui votum, & iuxta illud fuerunt obtentæ prouiſiones à Magna Curia Vicariæ directæ Magnificis Gubernatoribus Ciuitatum Surrenti, & Maſſæ pro obſeruantia.

Pro quorum omnium confirmatione teſtis ocularis eſſe poſſum vidiſſe in facti contigentia nouiſſimis hiſce temporibus à Sacro noſtro Regio Conſilio iuxta ſupradicta fuiſſe expeditas prouiſiones contra Vtilem Dominum, & Officialem cuiuſdam Ciuitatis, qui contrarium practicare faciebant.

SVMMARIVM.

1 *Antiquitas ſcripturarum non debet augere pretium ſolitum Caroleni pro repertura.*

2 *Vaſſalli grauantur, quando pro repertura ſcripturarum etiam antiquarum coguntur ſoluere vltra Carolenum.*

3 *Actuarij, Archiuarij, & Notarij, ſi pro repertura ſcripturæ quauis antiquæ recipiant vltra Carolenum peccant, & tenentur ad reſtitutionem, num.4.*

5 *Confeſſarij confeſſiones audientes debent pęnitentes interrogare de eorum exercitio, & circa illud interrogatoria facere.*

6 *Ieſuitarum, & Clericorum Regularium Monaſteria vbique ſunt peroptanda.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro repertura Scripturarum, etiam antiquarum cogantur ſoluere vltra Carolenum.

GRAVAMEN CLXVI.

1 Antiquitas ſcripturarum non debet augere prætium ſolitum Caroleni pro repertura, vt videmus ſeruari in omnis Regijs Tribunalibus, & ſingulis Notariorum ſedibus, ſiue ſchedis.

2 Inde ſi vltra tale prætium Vaſſalli cogerentur ſoluere, vtique grauarentur, & pro grauamine fuit habitum, dum Vniuerſitas Terræ Pratæ adiuiſſet Sacrum Conſilium, & conqueſta eſſet, quod Actuarius, dum occurrebat reperire aliquam ſcripturam, proceſſus, Obligationes, pro repertura exigebat tot Carolenos, quot anni erant à tempore actitatæ, & confectæ Scripturæ, & ideo per Regium Conſiliarium Cęſarem Vitellium Cauſæ Commiſſarium deſtinatum ſuper grauaminibus dictæ Vniuerſitatis fuit prouiſum, vt pro repertura Proceſſuum, Obligationum, & aliarum ſcripturarum antiquarum ſoluatur Carolenus vnus tantùm.

Ita quidem paret in proceſſu grauaminum dictæ Terræ *Grauam.*21.

3 Quare ſalua conſcientia Actuarij, Archiuarij, & Notarij vltra dictam taxam recipere nequiunt, quod ſi fortaſſe partes ad plus ſoluendum adſtringant, vltra peccati labem in foro poli, ad reſtitutionem tenẽtur, prout ſic confabulando cum quodam Religioſo Patre Confeſſario vna vice dicebam, qui & meę pariter aſsẽtitus eſt opinioni addens eſſe facienda interrogatoria particularia ſuper hoc huiuſmodi Actuarijs, Notarijs, & ſimilibus, quia non habent hoc in ſcrupulum, & proinde non curant id Confeſſario aperire.

5 Vnde aduertere debent Patres Pęnitentiarij, vt quando confeſſiones audiunt minimè prætermittant ſcire exercitium, ad quod pęnitens verſatur, & circa illud opportuna præſter interrogatoria,

gatoria, & remedia ſubminiſtret, vt pie quidem, & maxima cum charitate ſcio practicari ab Adm. R R. Patribus ex Illuſtriſſima, & Sanctiſſima Religione Societatis Ieſus, ac Clericorum Regularium, quorum Monaſteria vbique ſunt peroptanda, nam multùm ad benè, & Chriſtianè viuendum conducunt, vt experientia in omnibus Regionibus, in quibus præſunt, me non reddunt mendacem.

SVMMARIVM.

1 *Pęnę & mulctæ vbi plures ſunt Dominis iuriſdictionis pro rata, vti fructus Iuriſdictionales diuiduntur.*

2 *Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu quòd plures ſint Domini Iuriſdictionis, pęnas & mulctas ſoluere coguntur.*

3 *Communio iuriſdictionis non poteſt operari præiudicium, vt ſubditi duplex agnoſcant onus.*

4 *Vaſſallorum intereſt, ne duobus ſeruiant.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quòd plures ſint Domini Iuriſdictionis pœnas, & mulctas duplicatas ſoluere coguntur.

GRAVAMEN CLXVII.

1 QVotieſcumque plures ſunt Domini Iuriſdictionis pęnę, & mulctæ pro rata, vti fructus iuriſdictionales diuiduntur, *Bar. in l. fin. num. 1. ff. ſolut. matrimon. Par. ſ. de Reintegrat. feud. verſic. & quæ pluries num.* 12. quorum doctrinæ recenter adhæret *Rendel. in tractat. de Paſcuis tit. de Baronum paſcuis pag. 120. verſic. & cum plures.*

2 Vnde ad coronidem noſtri tractatus poterit iuridicè inferri, grauari Vaſſallos, quando ſub prætextu, quòd plures ſint Domini Iuriſdictionis, cogantur cuilibet illorum mulctas & pęnas integras ſoluere, & ſic duplicatè.

3 Communio enim Iuriſdictionis non poteſt operari præiudicium, vt ſubditi duplex agnoſcant onus, *Rota in Salamantina Iuriſdictionis coram R. P. D. Remboldo.*

4 Conducit quod docet *Andreas in cap. Imperialem verſic nec Dominus nu. 47. & in cap. omnes filij ſi de feud. fuerit controuerſ.* dum voluit intereſſe Vaſſallorum, ne duobus ſeruiant, quam doctrinam obſernabat in facti contingentia, ad alium tamen finem Ingenioſiſſimus Amicus meus *D. Ioan. Baptiſta Iouinus* ad fauorem Iannectini Penchi pro excluſione guberni, & Iuriſdictionis Vaſſallorum legata à Lelio Pencho per decennium in perſonam Angeli Siluani.

SVMMARIVM.

1 *Baro, & Officialis loci expęnſis Curiæ mittere debet Medicos ad Curam reorum carceratorum, qui ſint pauperes, aliàs grauant Vaſſallos, & ſubditos, & tenentur de morte quæ ſubſequeretur ex capite omiſſionis, & num. 4.*

2 *Baro, & Iudex tenentur ad alimenta Carceratorum, ſi ſint pauperes.*

3 *Item ad Medicinas, & Medicos, quos cogere poterunt ad illud agendum, & renitentes officio priuare.*

5 *Medicamenta veniunt nomine victus.*

6 *Cauſam mortis dediſſe videtur, qui Medicum non adhibuit.*

7 *Qui poteſt languentem à morte liberare, & non liberat, mortem videtur infligere.*

8 *Medicus gratis pauperes curare debet, & ſi aliquid accipiat tenetur reſtituere.*

9 *Ioſephus Nouarius germanus Authoris refertur, & laudatur.*

10 *Me-*

10 *Medicus quando, & quomodo teneatur pauperes infirmos curare, & num.* 11. 12. & 13.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non curant Reis carceratis mittere Medicos, illoſque curare facere.

GRAVAMEN CLXVIII.

1 Baronum onus eſſe debet, & ad eorum Officiales (expenſis tamen Curiæ) ſpectat mittere Medicos ad curam Reorum carceratorum, qui ſunt pauperes, quod ſi non faciant, vtique grauaminis lapidem non euadent.

2 Redditur vera hæc concluſio, ſiquidem ad inſtar tenentur ad alimenta ipſorum, vt diximus *tom.* 1. *Grauam.* 246. ita ſimiliter & ad medicinas, & ad medicos, quos poterint cogere ad id agendum, *Abb & Felin. in cap. ſi pro debilitate de offic. deleg.* illoſque renitentes Officio priuare, *Bar. in l. Antiachri, C. de profeſſ. & Medic. libr.* 10. *Caroc. de locat.* 2. *part grad de medico quaſt.* 3. *num.* 9.

4 Aliàs enim id non agendo tenerentur de morte, ſi fortè ſubſequeretur ex capite omiſſionis.

5 Nec eſt nouum medicamenta venire nomine victus *Megal. in promptuar. Theolog. moral. in verbo creditor num.* 3.

6 in fine, vbi etiam quod cauſam morti dediſſe videtur, qui medicum non adhibuit, *l. quid ſi nolit §. ſi mancipium ff. de ædilit edict. & vide D. Ricc. in deciſ. Cur. Archiep. Neap.* 175. *part.* 3.

7 Conducit, nam qui poteſt languentem à morte liberare, nec liberat mortem videtur infligere, *cap.* 1. 83. *diſtinction.* & ex pluribus quos adducit *Benincaſ. de paupert. ſpecial. de iudic. num.* 7. *Baez.* qui anteſignanos cumulat *de decim. tutor. cap.* 10. *num.* 15. *Tiraquel. de nobilit. cap.* 29. *num.* 44 *cum. ſeq. Rip. de peſte in Remed. ad curand. Peſt. §. meditorum num.* 105. *Roiz. deciſ. Lituan.* 4. *num.* 300.

8 Et Medici etiam gratis pauperes curare debent, *cap. non ſatis* 86. *diſtinct. Pacian. de probat. cap.* 54. *num.* 63. *Roland. à Vall. conſ.* 87. *num.* 38. & *ſeq. Lopez in l.* 6. *in verbo llanamente tit.* 22. *part.* 3. *Medic. de caſibus fortuit. quæſt.* 4. *num.* 11. *part* 2. *Flores* Diez *de Mer. q* 8. §. 1. *num.* 52, *libr.* 1. vbi quod medicus aliquid à paupere accipiens, tenetur ad reſtitutionem, *Nauar. in Manual. cap.* 25. *num.* 64 *B. Io. à Capiſtran. in Specul. conſtient. num.* 266. *Fuſc. de Viſitat libr.* 2 *cap.* 3 *num.* 6. *Cened. in Collect. Iur Canonic.* 163 *num.* 25. *Mandoſ. in prax. tit. de ingratitudin. cap.* 101 *verſic. pauperes infirmos.*

9 Inde cum ratione vidi in facti contingentia maxima quidem cum pietate practicatum à ſolertiſſimo bonæ indolis Adoleſcente V. I. D. Ioſepho Nouarió meo Amatiſſimo Germano, dum annis proximè elapſis in Ciuitate Vici vti Gubernator præeſſet.

10 Sed ne nimis Medicos onerare videar, liceat mihi reportare, quod aduertit *Caroc. cit. loco de locat. & conducto, quaſt.* 3. *part.* 2 *grad.* 4. *num.* 8. vbi non nulla pro veritate iam dictæ concluſionis concurrere putauit.

Primò, Opportunitatem locorum.

Secundo, Opportunitatem temporum.

Tertio, Opportunitatem rerum.

11 *Locorum*, quia non per mundum quærere indigentes infirmos obligantur Medici, ſed ſi illis occurrat, ſufficit iuxta illud *Exodi* 23. *Si occurreris Boui inimici tui, aut Aſino erranti, duc ad eum.*

12 *Temporum*, quia non futuræ neceſſitati occurrere, aut prouidere, ſed præſenti homo tenetur.

13 *Rerum*, quia conſulere coniunctis ſanguine curam impendere adſtringitur homo.

SVMMARIVM.

1 *Baro, ſi velit, poteſt ad euitandas fraudes quæ poſſunt committi in ponderibus, & menſuris, ſemel æquatas menſuras, & obſignatas reuidere, ſi habet ius ponderum & menſurarum, non tamen poteſt iterum dirictus obligationis exigere, aliàs grauat Vaſſallos, & tenetur ad reſtititutionem, n.* 2. 3. & 4.

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones pro Reuiſura, & Adęquatione ponderum, ac Menſurarum ſemel obſignatorum exigant diriċtus, qui ſolent ſolui pro prima Adæquatione.

GRAVAMEN CLXIX.

1 QVando Barones habentes ius pōderum, & menſurarum vellent ad euitandas fraudes, quæ poſſent commicti in prædictis ponderibus, & menſuris ſemel obſignatis, & æquatis illas reuidere vtique poſſent, prout fie fuit determinatum in cauſa Vniuerſitatis Terræ Pratæ cum Barone exiſtente commiſſario Regio Conſiliatio Vitellio vt in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ *fol.* 576. pęnes de Caro Actuarium.

Sicque in ptaxi videmus obſeruari per Tribunal Regiæ Curiæ Siclæ in hac inſigni, & Nobiliſſima Ciuitate Neapolis.

2 Sed licet Baroni fuerit conceſſa talis facultas, fuit tamen in eodem decreto prouiſum, quod pro adęquatura ponderum, & menſurarum ſemel ſoluantur diriċtus debiti,

Et hoc ad inſtantiam dictæ Vniuerſitatis conquerentis ſe de portulano, grauante, dum volebat quotannis obſeruate menſuras, & pondera alias adęquata per ipſum, vel prædeceſſores portulanos, & reperiendo illa inſti ponderis exigere volebat ædequationem, & Zeceaturam, vulgo la Zeccatura.

3 Quare granamen erit, quando Vaſſalli vltra primos diriċtus ſolutos pro adequatione & ſiclatura, in reuiſione alios tenerentur ſoluere.

4 Indè diſcant illi ad quos ſpectat in Reuiſione Adequaturæ, & ſiclaturæ Diriċtus non recipere, quia grauant & ad reſtitutionem tenentur.

SVMMARIVM.

1 *Immunitatis duodecim filiorum priuilegium à Regia Camera expediri debet, & ſi ſit expeditum à Barone non prodeſt.*

2 *Immunitas concedenda eſt habenti duodecim filios.*

3 *Filij parentibus proſunt ad multas prerogatiuas obtinendas, & à nōnullis publicis oneribus excuſandis.*

4 *Regia Camera in Regno eſt Iudex, & executrix immunitatis duodecim filiorum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu, quòd quis habeat duodecim filios Baro eidem cōcedit immunitatem.

GRAVAMEN CLXX.

1 PRiſcis tēporibus reperio pro parte Vniuerſitatis Terræ Sibaris fuiſſe in Sacro Conſilio porrectum grauamen quod Comes veilis Dominus conceſſerat immunitatem cuidam habenti duodecim filios, & per Regium Conſiliarium Schalaleonem fuit prouiſum, quod abſtineret, & mandatum prædicto, cui fuerat conceſſum talis immunitas vt adiret Regiam Cameram Summariæ, & ab illa neceſſarias obtineret prouiſiones, quibus non expeditis nulla ſit habenda ratio immunitati conceſſæ per dictum Comitem.

2 Quamuis enim talis immunitas debeatur in hoc caſu *l. ſi quis decurio*, & ibi *gloſ. C. de Decur. libr.* 10. foſè *Roland. à Vall. conſil.* 52. *vol.* 2. plenè *Cachet. conſ.* 6. copioſè *Borrell. conſ.* 28. *Praſ. de Franch. deciſ.* 289. Appoſitiſſimè *Theſaur. deciſ.* 267. & *Paſcal.* vt alios omittam, *in tract. de patria poteſt. part.* 4. *cap.* 4. vbi exornat concluſionem cum ampliationibus, & limitationibus, quod filij parentibus proſunt ad multas prærogatiuas obtinendas, & à nonnullis publicis muneribus excuſandos.

4 Tamen talis immunitatis executio debet impetrari à proprio Iudice, qui in hoc Regno eſt Regia Camera Summariæ, per quam videmus in dies expediri huiuſ-

huiuſmodi prouiſiones directas Vniuerſitatibus Ciuitatum & Terrarum, vt ſimiles perſonas immunes, & francas tractent, quarum obſeruantia imponitur Officialibus locorum.

Barones, inquam, non poſſunt concedere hanc immunitatem & ideo ad Regiam Cameram ſpectabit *ex Bal. in l.vacantia* C.*de Decur.libr.*10.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones vel Officiales debitores carceratos pro debito ad inſtantiam partium ſub claui retineri non curent, ſed largè eos retineri permittant, & quid ſi carceratus ſit nobilis, de quo conſidendum ſit, num.*6.

2 *Iudices, & Carcerarij ſi debitores carceratos permittant non ſtare ſub claui, putando ſufficere, quòd non aufugiant, puniri poſſunt, & pęna arbitraria, num.*3.

4 *Carcer ad quid inuentus, & vnde dictus.*

5 *Carceris inuentor quis fuerit.*

7 *Carceratus etiam minus legitimè, & pro minimo debito, non poteſt per Cuſtodem ſine licentia Iudicis relaxari, etiam cum cautione etiam creditore conſentiente, nu.*8. *&* 9.

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones vel Officiales debitores carceratos pro Debito ad inſtantiam Partium, ſub claui retineri non curent, ſed largè eos permanere permittant.

GRAVAMEN CLXXI.

1 DVm in Collegiato Tribunali Apuleæ reſidente in Ciuitate Luceriæ vti vnus ex Auditoribus ſederem, comparuerunt nonnulli de pertinentijs Comitatus Moliſij ſe grauantes de eorum vtili Domino quatenus ſæpè ſæpius Debitores carceratos ad partium inſtantiam etiam de ordine ſupremorum Tribunalium ipſe non faciebat ſtare ſub claui, ſed permictebat largè permanere, ob quod tales non curabant querere remedium pro ſolutione Debitorum, & proindè inſtabant coram me, vt prouiderem mandando dicto Baroni quod ab hoc abſtineret.

Et conſiderando præiudicium, & damnum quod ex hac libertate oriebatur Creditoribus fui pronus relaxare prouiſiones prohibitiuas ne Baro id permitteret, & quod Officialis loci; id nec ageret ſupponendo in grauamen Creditorum id euenire.

Quæ ſanè prouiſio apud me nec minimum difficultatis ſcrupulum habet & ratione non caret, ſiquidem Iudices, & Carcerarij puniri poſſunt ſi Debitores carceratos permittant non ſtare ſub claui, & vt dicitur (ſtare Alla larga) putando ſufficere eos eſſe in tuto, & non aufugere, nam faciunt contra mentem legis mandantis durius cuſtodiri *Bal. in l.*1.*num.*4.C. *de Cuſtod. Reorum Faber decif.*2.C.*eod.tit. Bouadill. in ſua polttic. lib.*3.*cap.*15. *Tit. della Viſita del Carcel tom.*2.quos ad hoc propoſitum refert, & ſequitur recenter *Capibl. pract. quaſt. ſuper prag.*18.*de Baron.num.*14.*tom.* 2. addo nouiſſimè *Danz.in ſuo tract. de pugna Doctorum, pralio Iudic.& Victoria Aduocat.tit. de Carcererio Carceribus & Carcerat.cap.*1.*num.*45.

3 Taleſque arbitraria pęna coerceri fundauit *Mut.ſuper Pragm.Sicil.tit.* 31. *de Caſtell.num.*10.

4 Suffragatur, nam carcer ad continendos homines inuentus eſt *l.aut damnum verſ.ſolet, ff de pęn.l.verum ff de verb. ſign.l.*1. *§. interea vbi gloſ.* C.*de Cuſtod. Reor. Gloſ.in l.*2.*C.de exact. libr.* 10. dicitur quaſi coarcer à coercendo, quia in

5 eo detenti prohibentur exire, quarum inuentorem fuiſſe Ancum Martium teſtatur *Bouadill. in politic. eit. capit.* 15.

6 *num.* 1. vbi tamen *num.* 9. enunciat poſſe Nobili, de quo confidendum eſt aſſignari totam Ciuitatem, ſed iſta larga licentia ſecundum me non prodeſt creditoribus, licèt non negem cum Nobilibus eſſe habendum maiorem reſpectum, & rationem circa qualitatem carceris.

Additur inſuper pro corroboratione deciſio *Viuÿ* 402.cuius tenor eſt vt ſequitur.

7 Carceratus etiam minus legitimè non poteſt per cuſtodem ſine Iudicis licentia relaxari vt conſuluit *Ancbar. conſ 340. Viſo Themate*, nec etiam cum cautione,vt optimè explicat atque reſoluit *Carauit. in Ritu 39. Item quod locumtenens ſub num.5.& ſeq.*

8 Nec non carceratus pro debito pecuniario minimè poſſet à carceribus emancipari, ac relaxari,etiam interueniente creditoris conſenſu,niſi cum expreſſa Iudicis licentia,ita *Caſſan.in conſuet.Burgund.in tit. des rectes rubr. 5. ſub 15.* cum alijs ſignatis ibi per eum,& *Paul.Grill.in tit.de relax.carcer.* ita ob-

9 ſeruatur in *pract.* vbique quod cuſtodes carcerum pro debito captum ad creditorum inſtantiam relaxare nequeat,niſi mediante bulleƈta Iudicis,qui illum carcerari iuſſit,teſte *Angelo in l.neq. impubens § fit.ff. de in ius vocand. per text. ibi Matth.Ruin.conſil. 129.* in caſu de quo quæritur *num.1.cum. alÿs ſeqq. col. 2.* vbi hoc roborat fortiſſimis quidem rationibus.

Et hinc non immeritò Regia Camera Summariæ in inſtructionibus, quas ſolet tradere Capitaneis Campeſtriæ, ſeu Campaniæ Prouincialibus conſueuit apponere vnum caput inter alia, vt tam ipſi, quàm eorum milites contumaces captos per eos,ſeu quoſcumque alios delinquentes repertos relaxare nequeant modo aliquo, abſque licentia expreſſa & in ſcriptis impetrata à Gubernatoribus, & Auditoribus Regiarum Prouinciatum, aliàs contrarium agendo priuatur Officio, & puniantur, cadet alia pœna arbitrio Illuſtrſs. & Excellētiſs. Proregis,& ita vidi aliàs ordinatum,in inſtructionibus traditis Petro de Villa Señor Capitanio Campeſtriæ in Prouincijs Apuleæ Per Regiam Cameram ipſam, ſub die 10. Februarij 1575. regiſtratis in mandatorum Curiæ 53.fol.154.

Et ſic obſeruatum ſemper extitit in Regia Audientia Prouinciarum Apuleæ in toto tempore quo in ea verſatus fuerim Auditor in anno 1583. & ſeqq. vt nullus carceratus potuerit vnquam emancipari & relaxari à Carceribus eiuſdem Regiæ Audientiæ pro quacumque cauſa etiam minima, abſque licentia ſubſcripta ab Illuſtr. D. Gubernatore Prouinciali, & ab omnibus D. D. Auditoribus,& ita etiam ſtudioſè quidem obſeruatur in alijs omnibus Audientijs Regijs Regni.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando Barones non tenent tutos Carceres, & Carcerarios tutos, & approbatos, & num.3.& quare num.2.*

4 *Cauſam damni dans, damnum dediſſe videtur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones non tenent tutos Carceres, & Carcerarios fidos, & approbatos.

GRAVAMEN CLXXII.

1 NOn tenere tutos carceres,ac Carcerarios fidos,& approbatos, tā reſpeƈtu cauſarum ciuilium, quàm criminalium,in præiudicium partium cre-

2 ditorum, & offenſarum redundat ex fuga, quæ de facili poſſet occurrere, & ex alia ſimili cauſa.

Inde ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Sancti Gregorij annis iam diù elapſis reperio prouiſum per Regium Conſiliarium Sebalaleonem, vt Magnificus Baro adhiberet curam circa tutos carceres,& fidos Carcerarios.

Tutum enim carcerem ac Camerarium ab Vniuerſitate approbatum, fidoſque cuſtodes habere debet Baro, vel Officialis,vt poſſit carcerare, & cuſtodire delinquentes,& debitores.

3 Idque tum pro honore proprio, tum pro partium vtilitate,aliàs vltra dedecus,quod conſequi poſſent, ſi aliquod accidens eueniat non cuitabitur grauamen reſpeƈtu intereſſe habentium.

4 Quia eſſet dare anſam fugiendi, & proinde vti dantes cauſam damno,damnum

num dare videntur, *l. damnum ff. de Reg. Iur. l. nihil intereſt ff. ad l. Cornel. de Sycar.* latè Cardin *Tuſc. concluſ. 6 lit. D.* & fusè comprobat *Niger Cyriacus controuerſ. forenſ. tom. 1. cap.* 184. congruunt quæ latiori calamo exarauimus in *tractat. de elect. & variat. for. quaſt. 6. à num 9 cum ſeq. ſect 2. in moderniſſima editione Neapolitana folio meo* 73.

SVMMARIVM.

1 *Iudex prouidere debet reis pauperibus de Aduocatis, & Procuratoribus, & niſi prouideat peccat mortaliter, num.* 2.

3 *Vaſſalli grauātur, quando reis pauperibus non deſtinantur expenſis Curiæ Aduocati, & Procuratores pro illorum defenſione, ceſſis tamen prius bonis in beneficium Curiæ, num.* 4.

5 *Aduocati cogi poſſunt, vt defendant Reos pauperes, etiam ſub priuatione officij.*

6 *Aduocati, Procuratores, & Cauſidici tenentur patrocinari pro impotentibus, & recuſantes peccant mortaliter, num.* 8.

7 *Aduocati à pauperibus etiam ſponte dantibus recipere ſalaria pro patrocinio non poſſunt, & recipientes peccant.*

9 *Omnis regula patitur exceptiones.*

10 *Aduocatus quando excuſetur, ſi pro paupere non præſtet patrocinium, & quando peccet mortaliter, vel venialiter tantùm, vide num.* 12. 13.

11 *Aduocatus pauper non tenetur præſtare patrocinium pro pauperibus.*

14 *Aduocatus non tenetur præſtare patrocinium pro paupere, qui habet ſpem ad pinguiorem deuenire fortunam, niſi præſtita obligatione ſoluendi tunc temporis.*

15 *Aduocatus non tenetur aduocare pro pauperibus, vbi reſidet Aduocatus pauperum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Reis pauperibus non deſtinantur expenſis Curiæ Aduocati, & Procuratores pro illorum defenſione.

GRAVAMEN CLXXIII.

1 Vdicem partes eſſe prouidere pauperes reos de Aduocatis & Procuratoribus non eſt qui dubitare valeat, elicitur enim ex *l. 1. §. ait Prætor ff. de poſtuland. l. nec quidquam, §. Aduocatos ff. de offic. Proconſul. & legat.*

Idque antiquiores omittendo ex Neothericis, qui & illos reportarunt ſic affirmant Roiz *deciſ. Lituan 4. nu. 298. Gaill. obſeruat. 43. lib. 1.* Cappell. *Tholoſ. dec. 481. Boer. deciſ. 325. Mſinger. obſeruat. 32 cent. 4. Petr. Gregor. Syntagm. Iur. lib. 49. cap. 6. num. 16. Farinac. in pract. crim. quaſt. 39. num. 35. Guazzin. in tractat. ad defenſ. Reor. defenſ. 24 cap. 2. num. 8.* & recenter *Borrellus in ſumma deciſ. tom. 1. de Aduocator. Officio num.* 36.

2 Itaquod (ad Caſuum conſcientiæ ſcholæ ſectatores verba dirigendo) mortaliter peccare Iudicem de Aduocato, & procuratore pauperem Reum non prouidentem liceat pro tali teſtimonio ferendo reportare *Silueſtr in ſumma in verbo Aduocatus quaſt. 8. num. 11.* & ex noſtris id annuit *Grauat. in ſchol ad Veſtr. in prax. libr. 4. titul. 4. de dolo, & Contumacia lit. I. num.* 32.

3 Hinc pro grauamine fuit reproductum per Vniuerſitatem Pratæ contra Baronalem Curiam, dum multoties erant inquiſiti, & carcerati perſonæ pauperes & impotentes ob aliquas cauſas criminales, nec eis prouidebatur de Aduocato, & Procuratore, & per Regium Conſiliarium Cæſarem Vitel-

Digitized by Google

lium Commiſſarium deſtinatum extitit
prouiſum, quòd teneatur Magnificus
Baro prouidere de Aduocato, & Pro-
4 curatore Inquiſitis, & Carceratis pau-
peribus ceſſis prius per eos bonis in
beneficium Curiæ.

5 Quin imò non reticeam dicere Iu-
dici licere cogere Aduocatos, & Pro-
curatores, vt pauperes Reos adiu-
uent *Gloſ. Abb. Felin. & Reliqui in cap. 1. de offic. Iudic. Dec in cap. in 46. de probat.* etiam ſub officij priuatione *l. 1. §. & vrbe ff. de Offic. præfect. Vrb. l. moris ff. de pœn. l. prouidendum §. ſi quis verò C. de poſtul. Roman ſing. 259. Couar. pract. quæſt cap. 6. num. 4.*

6 Obligantur, inquam, Aduocati, Procuratores, & Cauſidici pro huiuſmodi impotentibus patrocinari *Gloſ. in cap. ſtatutum §. Inſuper de Reſcript. in 6. fusè Tiraquel. de Nobilit. cap. 29. num. 39. Pelag. de plant Eccleſ. cap. 46. lib. 2. Guid. Pap deciſ. 561. Papon. in Arreſt. Franc. libr. 6. tit. 4. Arreſt. 4. Auiles in cap. 7. prætor. gloſ. Andeleuar. num. 3. Flores Diez de Minc lib. 1. quæſt. var. cap. 8. §. 1. num. 52. Cabed. deciſ. Luſit. 214. num. 7. lib. 1. Sot. de Iuſtit & Iur. quæſt. 8. artic. 4. lib. 5. Malder. tract. 6. cap. 3. de Iuſt. Rei, & Aduocat. dub. 8. Vaſques de ſucceſ. creat. §. 2. num. 128. Perez in l. 1. Titius lib. 2. Ordinam. 1.* vbi etiam, quod ſi pauper mercedem Aduocato offerat, eam recipere nequit, & contrarium agendo peccaret, quod poſt cęteros notarunt *Baez in tract de Inop Debit. cap. 12. nu. 15. Rebuff. de priuileg. ſcholar. priuileg. 90. num 7. Caſſan. in conſuet. Burgund. Rubric. 6. §. 6. num. 4. Benineaſ. de priuileg. paupert. ſpecial. 1. in Iudicijs num. 10.*

8 Ad inſtar in eiuſdem peccati labem incideret, quoties eorundem patrocinium recuſaret *D. Thom. 2. 2. quæſt. 71.* vbi pariter hoc pro vero habent *Caietan. Salon. & Aragon.* & ex noſtris Iureconſultis tradunt *Treutler. diſput. ſelect. part. 1. diſp. 8. Theſi 1. Viu. deciſ. 159. Caroc. in. tract. de locat. part. 1. tit. de fruct. & lit. expenſ. quæſt. 8. num. 45.* & nouiſſimè videndus eſt *Megal. in promptuario Theologiæ Moral. in verbo Aduocatus num. 20.*

At ne contra propiam profeſſionem arma capere videar excuſationes à tali onere iuſtè à lege datas hic epilogare
mihi ne ſit vetitum, patitur, & inquam
9 omnis Regula ſuas exceptiones.

10 Vndè eſt obſeruandum poſſe Aduocatum excuſari, vbi extra illius domicilium exhiberi patrocinium petatur vt ita *S. Dyoniſ Cartuſ. in ſumma fidei Orthodoxæ art. 130. ſub §. 1. tom. 2. D Thom. 2. 2. quæſt. 71. Borrel. in ſumma deciſ. tit. de Aduocat. & eorum Offic. num. 67. tom. 1.* quia per diuerſa ire loca non tenetur Aduocatus, ſed præſentes debent eſſe partes, ſibique occurrere, neceſſitaſque debet in promptu apparere, & ſic cum leui Aduocati incommodo *Viu. deciſ. 159. num. 7.* vbi determinatum iuxta hanc ſententiam de Anno *1583.* in Regia Audientia Apuleę teſtatur.

11 Inſuper habebit excuſationem, ſi Aduocatus pauper ſit, & tale patrocinium præſtando proprijs negotijs, vt ſe ſuamque familiã alat, & neceſſaria acquirat ſupereſſe nequiret, quia in huiuſmodi caſu patrocinari non eſt obligatus *Silueſtr. in ſumma in verbo Aduocatus quæſt. 8. num. 11. Malder. tract. 6. cap. 3. dub. 8.*

12 Adhuc eſt excuſandus Aduocatus, vbi patrocinium deſiderans moderatum poteſt ſoluere ſalarium nec ſoluat, (ſi nec in extrema, aut graui inopia exiſtat) nam ſi tali prematur ęgeſtate, ſub culpa mortali patrocinium eſt præſtandum, & dicetur extrema neceſſitas in hoc caſu, quoties litis extimatio, & ea quæ pauper in Iudicio exigit ad ſe ipſum alendum, ne fame pereat neceſſaria ſunt, nec poſſet aliunde patrocinium habere, quod ſi neceſſitas iuxta huiuſmodi conditionem non ſit venialem culpam eſſe docet *D Thom.* ſic à *Caietano* intellectus, *2. 2. d quæſt. 71. Artic. 1.* de quo meminit illum ſectando *Couarr. practic. quæſt. cap. 6. ſub num. 4.* & vide *Leſſ. de Iuſt. & Iur. cap. 31. dub. 7. libr. 2.*

13 Vbi tunc patrocinium prætendens in extrema dicetur neceſſitate, dum illi crimen ob quod plectendum venit capite, vel omnibus bonis ſpoliandus, & in extrema conijciendus inopia, niſi defendatur imponitur, vt ſimiliter in graui neceſſitate putat, vt ſi iniuſtè pateretur damnandus pauper ad triremes, publicam flagellationem (vulgò fruſtato) ad durum carcerem, vel onuſta lite gra-

uem

nem conſtructurus morbum, quia tunc dicit ipſe ſub mortalis peccati reatu patrocinari debet Aduocatus, ſi ipſe aliquo modo ſuperfluum ſuo ſtatu habeat.

11 Nec patrocinium præſtare tenetur Aduocatus pro paupere, qui habet ſpem ad pinguiorem peruenire fortunam, niſi præſtita obligatione ſoluendi tunc temporis, *Torres in 2.2 D.Thom. cit. quaſt. 71.art.1.num.2.Rot.in Antiq.deciſ.2. de conſit.*

15 Et tandem vbi in loco reſideret Aduocatus pauperum, vt in omnibus Tribunalibus Collegiatis videmus extare, tunc cæteri Aduocati ab hoc onere ſunt exempti, quia ceſſat ratio, ob quam pauperes adiuuare, & defendere tenentur, & vide in materia ſcripta per nos in *tractat.de priuileg. Miſerabil. perſon.priuileg 62.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando de ordine Baronum eorum debita nouare coguntur.*

2 *Creditor inuitus non tenetur nouare ſuum debitorem.*

3 *Obligationem alterius paſſiuam liberando primum debitorem quis non valet in ſe transferre, & nouare obligationem.*

4 *Creditore inuito ius paſſiuum in alium transferri prohibetur.*

5 *Debitorem ſuum nemo tenetur mutare ſeu nouare, nec Princeps poteſt id facere de poteſtate ordinaria, quod ſi agat quid ſit faciendum num.6.*

7 *Principem noluiſſe pręiudicare tertio ſemper eſt interpretandum, & potius verba Principis impropriãda ſunt, num. 8 & reſtringendæ Commiſſiones ad finem reducendi ad terminos Iuris, num.9.*

10 *Principum mandata intelligenda ſunt cum iuſtitia.*

11 *Principi non præſumitur placere, niſi quod iuſtum & verum eiuſque intentionis eſt ſingulos actus ſuos regulari à poli & fori Iuſtitia, & quoties vult extendere partis Iuſtitiam in modico excedere velle præſumitur, num. 12.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando de ordine Baronum Debitores ſuos nouare adſtringuntur.

GRAVAMEN CLXXIV.

1 NOmine, & pro parte particularium Terræ Pretæcatellæ reperio oblatum grauamen contra Vtilem Dominum, quatenus cogebat ipſos mediante ordine pœnali ad nouandos ſuos debitores, & per Regium Conſiliar. Cæſarem Vitellium cauſæ Commiſſarium in Anno 1568. fuit domi prouiſum, quòd Magnificus Baro deberet abſtinere.

Sapit, inquam, id grauamen notorium, quia aduerſatur communi regulæ,
2 ne creditor inuitus teneatur mutare ſuum debitorem, *l. ſi mandato meo §. 1. ff mandat.* ſicque notarunt *Zaſ.conſ 10. vol.2.Bal.in l.2.nu.3.C. de collat. Card. Tuſc.pract.concluſ.lit.*C *concl.1056.Peregr.de fidei commiſ.art.2.ſub num.3.*

3 Ad inſtar nec quis valet in ſe transferre, & nouare obligationem alterius paſſiuam, liberando primum debitorem inuito creditore, *Fulgoſ.conſil.135.*

4 Certi enim Iuris eſt inuito creditore ius paſſiuum in alium transferri eſſe prohibitum, *Bal.in l.2.num 6.C. de Hæred.vel Act.Sichar.in l.2.num. 6. & ſeq. C. de pactis Tiraqu.l.de retract.conſang. §.26 gloſ.1.num.53.* refert, & ſequitur moderniſſimè *Niger.Cyriac. controuerſ. forenſ.tom.1.cap 59.* vbi tuetur debi-
5 torem ſuum nullum teneri mutare, ſeu nouare, nec Principem poſſe id iubere de poteſtate ordinaria, quod ſi fecerit ex abrupto non eſſe ei obediendum, ſed ad eundem recurrendum, eum commonendo de iniquitate mandati, & expectare ſecundam iuſſionem, cùm non ſit præſumendum hanc voluiſſe habere in-

7 tentionem Principem, nam ſemper eſt
facienda interpretatio, ne Princeps vo-
luerit tertio præiudicare, *l. 2. §. meritò, & §. ſi quis à Principe ff. ne quid in loco publico, Surd. conſ. 203 ſub num. 28.* vbi
latè fundat potiùs eſſe improprianda
verba, quàm quod Princeps dicatur
voluiſſe tertio præiudicare, & Principis
9 commiſſiones ad poſſibile reſtringendæ
ſunt ad finem reducendi ad terminos
iuris, *cap. ſuper eo de offic. deleg. cap. cauſam quæ*, & ibi *Felin. de Reſcript. Menoch. de præſump. lib. 2 præſumpt. 9. nu. 6.*
10 quia ſingula principum mandata intel-
ligenda ſunt cum iuſtitia, *Rot. in Mediolan. Beneſic. coram R.P.D. Brauo ex Bal. in l. 1. num. 4. ff. de conſtit. Princ.* qui *ſub num. 13.* docet, Principi non præſumi
11 placere, niſi iuſtum, & verum, eiuſque
intentionis eſſe ſingulos ſuos actus re-
gulari à fori, & poli iuſtitia, & quoties
vult excedere partis iuſtitiam, in mo-
dico excedere velle pro ſe habet præ-
ſumptionem.

SVMMARIVM.

1 *Silua conceſſa Vniuerſitati à Barone reſeruato ſibi vſu venandi, ſi probibeantur Vaſſalli venari, an & quando dicantur grauari, & num. 4. & 5.*

2 *Specialis prouiſio derogat generali.*

3 *Silua conceſſa alicui reſeruato ſibi vſu venandi, an poſſint conceſſionarij quoque venari.*

6 *Forenſi poſſe interdici paſcuum, etiamſi habeat ius paſculandi, ſi non ſufficiat pro Ciuibus, aut dubitetur non ſufficere, & num. 10.*

7 *Habens ius paſcendi ex vno ouili in pluribus locis paſcuis aut pagis non poteſt nouum ouile proponere in loco, vbi antea non fuit, fallit vt num. 8.*

9 *Dominus à quo ruſtici habent fundos ſuos in dubio ſi paſcua ſufficiant, vel ne præſertur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi in Silua conceſſa à Barone Vniuerſitati reſeruato ſibi vſu venandi, prohibeantur venari.

GRAVAMEN CLXXV.

APparebat conceſſio cuiuſdam ſiluæ facta per viam donationis Vniuerſitati per Baronem cum reſeruatione, vt dictus Baro donans eiuſque deſcendentes valerent ibi venari, ſub cuius reſeruationis colore, & calore, ſucceſſor Baro prætendebat priuatiuè quòad omnes habere talem facultatem, & proinde renuebat Ciues ibi ad venandum admittere, vt è contra Subditi habere ius venandi contendebant.

Cumque in hac diſſentione, meum eſſet exquiſitum votum, vt cum quiete Dominus, & Vaſſalli viuere potuiſſent de communi conſenſu, electus calamum ad fauorem Vaſſallorum direxi.

1 Licet, inquam, aſpicerem pro Barone
inſurgere Regulam quòd ſpecialis pro-
uiſio derogat generali ad textum *in l. ex facto §. 1. ff. de vulg. & pupill.*
2 Tamen conſiderabam quod *Paul. de Caſtr. in cit. l. ex facto* firmat hanc quæ-
ſtionem de ſilua conceſſa alicui reſer-
uato ſibi vſu venandi, ſi poſſint & Con-
ceſſionatij adhuc venari, & cum affir-
matiua pertranſit ſententia, quia ſilua po-
teſt conuenire vſui cuiuſcumque in ſo-
lidum, iuxta *l. ſi vt certo §. ſi duobus verſic. vſum autem ff. comodati.* & ita pari-
ter docent *Alex. ibi, & Iaſ. in l. quo minus num. 58. ff. de fluminibus*, quos re-
fert, & ſequitur *Genua. in practicabil. Eccleſ. quæſt. 193. tritem. 7.* quòd in ſilua
conceſſa à Barone Eccleſiæ reſeruato
ſibi vſu venandi poſſint etiam illi de
Eccleſia venari.
4 Ceterum quia negari nequit regu-
lam ſuprapoſitam, quam conſiderabam
ad fauorem Baronis, claudicare quando
rerentam non poſſet competere niſi vni
in ſolidum vt per ſupradictos ego inue-
ſtigaui antequam votum contra Baro-
nem publicarem, ſi ſilua erat ſufficiens
pro venatione, tam Baroni, quam Vaſ-

ſallis,

ſallis,& habito reſponſo affirmatiuo in ſupradictam deueni ſententiam.

5 Ità quod tunc grauamen erit, prohibitio venationis quando eſſet, ſufficiens Vaſſallis, & Baroni concedenti, aliàs ſecus,ex doctrina *Bart.in d.l.quominus, & ex Iaſone* alia cumulante *ibidem nu. 56.* quatenus firmant quod ſi aqua quæ ducitur ad vſum ad quem ducitur vtrique ſufficiat,vtetq;poteſt deducere.

Redditur vera hæc opinio ex traditis per *Viſcentum in concluſionibus iuris in verbo paſcua*, & fuſius *per nos forenſ.*
6 *quæſt.27.part.2.* quatenus firmauimus licitè poſſe interdici forenſibus paſcua etiam ſi ius habeant quando non ſufficiunt pro ciuibus,vbi vlterius progrediendo,tutati ſumus id eſſe verum, etſi deeſſet timor non ſufficiendi in futurum,vt latius ibidem videri poterit.

Confert *Mar.Antonin.Maserat. Variar.Reſolut.libr.3 reſol. 4a in fin.*

Nec non addo *Celer.deciſ. Rot. German.217.* cuius hæc ſunt verba.

6 Nota quòd ius paſcendi ex vno ouili in pluribus locis,aut pagis habens,non poteſt nouum ouile proponere in loco, vbi antea nullum fuit,ne oues depaſcendo prius gramina intercipiant Ruſticis eius loci paſcua, niſi paſculatio ſufficeret vtriſque *l hoc iure §.ex flumine ff.de aqu.quot.& æſtiu.l.Ruſticorũ §.fin. ff.de*
8 *ſeruitRuſtic prad.* & in dubio præfertur Dominus, à quo Ruſtici recognoſcunt ſuos fundos, *l.præſes C.de ſeru. & aqu.* vbi *Bal.Gloſ. pen. in cap. ſuggeſtum de decim.lib.6. Io.And. in c.dilecti de decim.* & ita fuit pronunciatũ per *Lipſ.deciſ.709.vol. 2.* Idemque eſt ſi probetur etiam ius paſculandi in alieno fundo,& niſi per Dominos fundi in reprobatorijs ſit fides facta,quòd paſcua vix ſufficiant
10 Dominis fundorum, tunc enim hoſpes non obſtante præſcriptione cogitur cedere Domino fundi,*Lipſ.deciſ.788. vol. 2.Cepol.de ſeruit.Ruſt.prad.cap.9. tit. de ſeruit.iur.paſcend. num. 39.* & ad iſtam materiam adde *Modeſt. piſtor. Illuſtr. quæſt.106.& conſ.7.quæſt.6.n.33.lib.1.*

SVMMARIVM.

1 *Exemptio à ſolutione gabellarum conceſſa Baroni ſuper comeſtibilibus debetur ſi onus in re illa appoſitum ſupportat.*

2 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones ab eis exigant franchitiam pro rebus comeſtibilibus, quas emunt vltra taxam gabellæ, & num.3.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones ab eis exigãt Franchitiam pro Rebus comeſtibilibus, quas emunt vltra taxam Gabellæ.

GRAVAMEN CLXXVI.

1 Exemptio a ſolutione gabellarum ſuper rebus comeſtibilibus debita Vtilibus Terrarum Dominis eſt reſpectu habito ad taxam factam pro quolibet Rotulo, Modio, & ſimilibus, nec vltra debet eſſe immunis, niſi quatenus onus appoſitum in illa re ſupportat.

2 Alias eſſet enim velle locupletari Barones cum iactura Subditorum, ſi vltra taxatam exigere vellent, in quo iuris cenſura recalcitrat, *l. fin. C. de vſucap. l. naturaliter §. fin. & l hac conditio, ff.de condit.indebiti Dec per text.ibi in l. ſi me,& Titium.num.3 ff.ſi cert.pet. Pichar.in diſp.de Nobilit. communic. num. 73.Rot deciſ.47.num.3.& deciſ.524. nu. 4 in Recent.part.2.*

3 Hinc grauamen erit, ſi exiſtente pro quolibet Rotulo carnis gabella vnius ſemiſſis, Barones vellent franchitiam pro ſemiſſe,& medium,vel pro duobus, ſicque de ſingulis ſimilibus.

Et proinde cum grauata eſſet Vniuerſitas Terræ Lauri contra Marchionem Vtilem Dominum, quòd tenendo gabellam carnis ad tres denarios pro quolibet Rotulo, & ille exigebat franchitiam ad rationem quinque denariorum per Conſiliar.Conſaluum Belmundez Commiſſarium deputatum ſub die 20.Menſis Aprilis 1568. fuit prouiſum, quòd dictus Marchio, & eius Officiales abſtinerent in futurum ab exactione denariorum duorum in grauamine cõtentorum, & caperetur informatio, vt in proceſſu in Banca Cioffi.

Quare

Quare cùm ſimilis caſus (pauci ſunt dies) accidiſſet trutinandus in facto, & meum expeterent votum iuxta ſupradictam opinionem placuit voce reſpõdere, quod quidem meum Reſponſum fuit à partibus exequutioni demandatum (non cõgruit nominare perſonas.)

SVMMARIVM.

1 *Præſtatio franchitiæ Baroni debita pro comeſtibilibus, quę emunt in quibus viget gabella, eſt facienda dietim, nec Vaſſalli cogi poſſunt ad dandam quantitatem in ſanum pro tali cauſa, num. 2. aliàs grauant Vaſſallos, num. 4. ſed ex cõcordia partium poterit exigere, n. 3*

5 *Exemptus à ſolutione gabellarum, exemptione vtitur dietim quando emit, & non in cumulo.*

6 *Gabella quando debeatur.*

7 *Gabella an exigi poſſit ab exemptis, animo illas reſtituendi finito anno, & quid ſtante conſuetudine, n. 8.*

9 *Conſuetudo exigendi gabellas ab exemptis cum animo reſtituendi in fine anni valet.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones pro Frãchitia eis debita in Rebus ſpectãtibus ad Victum exigant quamdam quantitatem in ſanum, volentibus Ciuibus illam præſtare Dietim prout emunt.

GRAVAMEN CLXXVII.

1 PRæſtatio franchitiæ debita Baroni bus pro comeſtibilibus, quæ emũt in quibus viget gabella, eſt facienda tempore emptionis, & ſic dietim,

2 Nec Subditi vendentes inuiti poſſunt cogi ad dandam quantitatem in ſanũ pro tali cauſa, ſed ex concordia &

3 voluntate partium id procedere poteſt.

4 Itaquòd ſi Barones cogant Datiarios, & Gabellotos ad dandam quantitatem in ſanum pro tali effectu, Vaſſallorum ſuboriretur grauamen, & ideò inridicè ad id compelli nequibunt.

Quare cùm caſus ex facto accidiſſet in Ciuitate Vic: Equenſi, in qua quidam Capitaneus volebat cogere Gabellotos farinæ, & vini ad præſtandam quantitatem pro toto anno franchitiæ, habito recurſu per ipſos ad Magnam Cur. Vic. obtinuerũt prouiſiones, vt Capitaneus ipſe abſtineret à tali coactione, ſed quod dietim iuxta ratam rerum, quas emebat excomputatio franchitiæ in pretio fieret.

5 Exemptus enim, & priuilegiatus non ſoluere gabellam, & datium, ſingulatim prout emptiones facit tali priuilegio poteſt gaudere, nec in aceruo, ſiue in cumulo citra debentis voluntatem exigere poteſt quantitatem, vt per *Authorem damnata memor. in conſuet. Pariſien. fol. 116.* quem in manuſcriptis in hoc adductum reperio; quia ſufficere debet priuilegiato, ne ſuo defraudetur priuilegio, & damnum minimè ſentiat.

6 Adiuuat hanc opinionem; nam gabella debetur illo tempore, & loco vbi, & quando res traditur ex adductis per *Tiraquel. de Retract. conſãg. §. 1. gloſ. 2. à num. 48. cum ſeq. & per Vaſq. in opuſc. Moral. tit. de Reſtit. cap. 6. §. 2. de Gabel. dub. 6.* vbi tractant, An debeatur gabella ante tractationem rei venditæ.

7 Hinc non poſſe exigi gabellas à priuilegiatis animo reſtituendi illas in fine anni, putarunt *Alterius de cenſuris tom. 1. diſp. 19. lib. 5. cap. 3. & Duard. in Bull. Cœnæ Dom. libr. 2. can. 18 quæſt. 15. nu. 3.*

8 licèt hic Neapoli cauſa euitandi fraudes vigeat conſuetudo munita etiam conſenſu illorum ad quos ſpectat exigendi indifferenter ab omnibus gabellas, & priuilegiatis, ac exemptis pro dictis ga-

9 bellis datur certa quantitas, quam conſuetudinem valere firmat *Dian. reſol. moral. par. 1. tract. 2. de immunit. Eccleſ. Reſolut. 44.* dum tractat, ſi licitè Senatus Panormitanus, & aliæ Reſpublicæ exigant gabellas ab Eccleſiaſticis animo eas reſtituendi in fine anni.

AR-

SVMMARIVM.

1 *Barones grauant Vaſſallos, ſi poſt quàm eis ſit ſatisfactum recuſent facere apocas de recepto, & num. 5. vel caſſare obligationes, n. 7.*

2 *Solutio non præſumitur, niſi probetur per illum, qui tenetur ſoluere, num. 3.*

4 *Solutio ſatis probatur per apocam de recepto.*

6 *Solutionē probat caſſatio obligationis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones recuſant facere Apocas de Recepto, & caſſare obligationes poſtquā fuerunt ſatisfacti.

GRAVAMEN CLXXVIII.

1 SI ſolutione facta à Vaſſallis in beneficium Baronum denegentur Apocæ de recepto in ſoluentium vtique reſultat grauamen, quia deinde non poſſent oſtendere ſolutiones factas, & da-
2 retur anſa iterum eos conueniendi ad ſoluendum, cùm ſolutio minimè in dubio præſumatur, niſi probetur, & ideò à debitore venit probanda *l. quinquenta verſ. nam & ſi creditum. & l. cùm de indebito ff. de probat. l. & fin C. de ſolut. l. 1. C. de probat. l. adſeueratio C. de non num. pecun.* fusè *Menoch. de præſumpt. libr. 3. præſumpt. 135. Maſcard. de probat. concl.*
3 *1418.* vbi quòd ſolutio probanda eſt per illum qui tenetur ſoluere, quod nouè tutatur pariter *Pyr. Maur. Arret. in tract. de ſolut. oblat. & Retent. cap. 3.*

4 Certique iuris eſt inter alias ſpecies probationis ſolutionis ſatis eſſe aptam, illam quæ fit per Apochas *Maſcard. in cit tract. de probat. nuper adducta concluſ. 1318. num. 6. Maur. in mentionato tract. de ſolut. cap. 4.*

5 Indè cum conqueſta eſſet Vniuerſitas Siciniani, quod ſoluere erat obligata quantitatem vtili Domino menſatim ex cauſa Bainlationis, & de dicta quantitate recipiebat apocas de recepto, & deinde Dominus ille receperat plures menſatas, nec intendebat Apocas conficere, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Felice de Rubeis fuit prouiſum quod Magnificus Baro faceret Apocas de recepto ſub eo tenore ſub quo fieri conſueuerat ante litem motam citra præiudicium iurium ambarum partium, & hoc ſub die 23. Februarij 1564. in Banca de Mondellis.

6 Et quia caſſatio obligationis pariter ſolutionem probat, quæ quidem caſſatio eſt facienda cum requiſitis neceſſarijs ad illas conficiendas vt ſatis appoſitè latiori calamo exarauimus *forenſ. quaſt. 154. tom. 1.*

7 Ideò, ſi poſt acceptam ſatisfactionem à Vaſſallis, de his quæ tenebantur vigore obligationum pœnès acta Barones recuſent caſſare illas vtique grauant, prout pro grauamine habui vna vice vti Regius miniſter, & proindè relaxaui prouiſiones contra Baronem quod caſſare deberet ſingulas obligationes ſubditorum à quibus iam receperat ſatisfactionem.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio à gabellis pro rebus comeſtibilibus conceſſa Baroni eſt perſonalis.*

2 *Exemptio à Gabellis non debetur exemptis, niſi bona conſumantur in loco in quo emuntur.*

3 *Perſonalia beneficia, & priuilegia perſonam non egrediuntur.*

4 *Vaſſalli grauantur, ſi francbitiam ſoluere cogantur Baronibus pro rebus comeſtibilibus, quas donandi cauſa extra Territorium emunt.*

5 *Obligatus ex promiſſione dare piſcē pro certo minimo pretio conuento pro Vtilibus Dominis, eorumque familia pro eodem non cogitur dare piſcem Baronibus pro eleæmoſyna facienda.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Franchitiam ſoluere cogantur Baronibus pro rebus Comeſtibilibus, quas donandi cauſa extra Territorium emunt.

GRAVAMEN CLXXIX.

1 PErſonalis, & familiaris videtur exemptio non ſoluendi gabellam pro rebus comeſtibilibus conceſſa Baronibus, ita vt quæ deſeruiunt actualiter pro vſu proprio, & familiæ Baronum ſint franca, & exempta ab onere gabellarum, & niſi bona conſumentur
2 in loco, in quo emuntur franchitia minimè debeatur fortaſſe ex regula, quòd
3 perſonalia beneficia, & priuilegia perſonam egredi minimè debent, *cap. priuilegium, vbi DD. de* Reg. *Iur.* in *6. cap. ſanè de priuileg. l. 15. permittitur, ff. de Aqu. quotid.* & *æſtiu.* cum adductis per *Saias in tract. de legib. diſp. 17. ſect. 6. & 8. Card. Tuſc. pract. concl. lit. P. concl. 746. Suarez de legib. cap. 10. & ſeq. lib. 8.*

Hoc axioma in materia noſtra percipitur ex decreto lato ad fauorem Vniuerſitatis Terræ Lauri contra Illuſtr. Marchionem Vtilem Dominum, nam cum ipſe prætenderet, quòd Gabelloti ſuæ Terræ facerent exemptum à ſolutione gabellæ etiam pro carne, quam extra territorium erat miſſurus, fuit excluſus ab hac petitione, & iniunctus ordo, vt abſtineret, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Belmundez in Banca Cioffi.

4 Quare iuxta hoc decretum grauamen eſſet, ſi Barones exigant franchitiam pro rebus comeſtibilibus, quas non pro vſu proprio, & familiæ, ſed donandi cauſa extra Territorium emant.

5 Recipit incrementum hæc opinio ex modernè traditis per *Nigr. Cyriac. controuerſ. forenſ. tom. 2. cap. 378.* quatenus fundat obligatum ex promiſſione dare piſcem pro certo minimo prætio conuento pro Vtilibus Dominis, eorumque familia, non teneri præſtare illum pro eodem prętio pro eleęmoſina facienda ab eiſdem Dominis.

SVMMARIVM.

1 *Aſſiſia impoſita ſuper venditione alicuius ſpeciei non eſt ſeruanda indifferenter, ſed eſt habenda ratio ad rei qualitatem.*

2 *Qualitas rei vendendę poteſt augere & minuere pretium, & vide num. 3. 4. 5. & 6.*

7 *Vaſſalli grauātur, ſi Barones à Datiarijs, & Lanijs carnem porcorum magni ponderis deſtinatam pro ſaliendo ad eorum vſum accipiunt ſoluendo iuxta aſſiſiam communē, & num. 9.*

8 *Differentia debet eſſe inter vnam & alteram porcorum ſpeciem.*

10 *De extimatione & taxa rerum vēdendarum qui tractent.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones à Datiarijs, Gabellotis, & Lanijs carnem magni ponderis deſtinatā pro ſaliendo ad eorum vſum accipiūnt ſoluendo iuxta Aſſiſiam communem.

GRAVAMEN CLXXX.

1 NOn quia Aſſiſia eſt impoſita ſuper venditione alicuius ſpeciei eadē Regula ſeruanda eſt indifferenter, nè ſit habenda ratio ad rei qualitatem.

2 Siquidem qualitas rei vendendæ poteſt, imò debet augere, & minuere pretium, etiam in foro conſcientiæ, cùm qualitas debeat facere prætium, (non tamen exceſſiuum, loquor inquā iuridico & conſcientiato modo.)

3 Inde in Rebus comeſtibilibus, quamuis ſpecialis aſſiſia reperiatur appoſita, non per hoc erit excuſatus venditor, dum iuxta illius tramites vendit res eiuſdem ſpeciei, quæ tamen non ſint aptæ conditionis, ſed minoris.

4 Exemplum poteſt poni in caſeo, cuius valor licèt ſit extimatus in grana decem octo, ſi tamen ſit deprauatus, &

neſcio

neſcio ſi bona conſcientia Apotecarij illum iuxta appoſitam aſſiſiam vendere poſſunt, cum illa aſſiſia videatur impoſita circa caſeum bonæ conditionis.

5 Sic etiam poterit exemplificari in carne vitulina, cuius loco ſi ſubrogetur Caro Annina, vulgò (Annecchia) ipſi videant, ſi pretium pro vitulina taxatum poſſint accipere.

6 Nec reticeam dicere de carne Veruicum, vulgò (caſtrati) quando in locum illarum venditur cato, vulgò (delli Montoni.)

Et vendere carnes Agnorum pro hedis, quid ſapit? (Hei mihi qualis, quantaque fraus exoritur.)

Nec ſtant tuti vendentes carnem porcarum, vulgò (*Seroſe*) aut verrium, vulgò (*Vierri*) iuxta Aſſiſiam impoſitam in carnibus porcorum, ſicq; de ſingulis.

7 Sed his omiſſis liceat mihi referre quod ad inſtantiam Vniuerſitatis Lauri fuit prouiſũ in Anno 1567 penès Cioffum Actuarium eſſe grauamen, quando Barones Datiarijs, & Lanijs carnem porcorum magni ponderis pro ſaliendo habilem & aptam vellent ſoluere iuxta ſolitam & communem aſſiſiam impoſitam generaliter pro porcis dietim ad vſum Ciuium macellandis.

8 Debet, inquam, eſſe differentia inter vnam, & alteram ſpeciem, nec indifferenter ab vna ad alteram poteſt trahi argumentum.

Siquidem experientia docet, porcos maioris ponderis & pinguedinis cariùs, quàm & alij minoris ponderis emi.

Igitur ad inſtar emptio procedit, & pretium quoque, ac ſolutio debet ſuccedere.

9 Quod ſi prætermittatur, grauamen vtique orietur.

Cùmque id pateat apertè ad ſenſum non eſt quod aliud dicam, *Qui aures habet audiendi audiat*.

10 Cæterùm de extimatione, ſeu taxa rerum vendendarum poſt cæteros tractat, *Megal. in 2. 2. libr. 2. cap 6. q. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Caſus fortuitos nullum hominis conſilium præuidere poteſt, & ideo excuſant, numer. 2.*

3 *Nauicularius non tenetur de caſu fortuito, niſi aliud actum ſit.*

4 *Caſus mortis animalis abſque culpa accidens à nullo præſtatur.*

5 *Conductor non tenetur de morte animalis, niſi dolo ſuo vel ſua culpa accidat, num. 6. 9. & 13. imò ei debetur remiſſio penſionis pro tẽpore quo equo vti non potuit, n. 7.*

8 *Conducta res ſi pereat, penſio ſoluẽda non eſt, & ſoluta repetitur.*

10 *Conductor equi, ſi equum percuſſerit calcaribus, & equus mortuus ſit non tenetur ſecus ſi ligno percuſſiſſet vel fuſte, vel ſi equum conductum ad vehẽdum grauiter onerasſet num 11. vel equo vſus ſit ad alium vſum, quàm ad conductum num. 2.*

14 *Baro, Princeps, & Ciuitas ſi cogant ſubditos ad dandos eis equos, vel Currus, ijque pereant tenentur de caſu fortuito.*

15 *Vaſſalli grauantur, quando Barones pro eorum vſu acceperint animalia, vel Currus, aut Cimbas, quæ perierunt caſu fortuito damnum reſarcire nolint, & quare Barones teneantur num. 16. ſed contra, num. 17. & num. 23. vbi ita deciſum.*

18 *Legitimè, & iuſtè facientes nullam pœnam merentur.*

19 *Barones lege permittente vtuntur animalibus Vaſſallorum, & ideo cum non grauent Vaſſallos vtendo excuſantur à caſu fortuito vti onere pœnali.*

20 *Prohibitus non moleſtare excuſatur ſi inferat moleſtiam licitam.*

21 *Faciens quod credit ſibi licere non venit puniendus.*

22 *Nullus videtur dolo facere qui ſuo iure vtitur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones pro eorum vſu acceperint Animalia, vel Currus, aut Cimbas, ſeu Barcas, quæ perierint caſu fortuito, & damnum reſarcire nolint.

GRAVAMEN CLXXXI.

QVamuis fortuitos caſus nullum
1 hominis conſilium præuidere poſ-
ſit, *l. graui extimatione, ff de*
administrat. rer ad Ciuit. pertin. & ideo
2 excuſaré ſolent, *l. ſi fortuitis, & l. ſi*
nulla C. de pignor. Act.
3 Hinc de fortuito caſu non tenetur
Nauicularius, niſi aliud actum ſit inter
partes, *l. opus, vbi Bar. & l. Item queri-*
tur § . ſi Nauicularius, & §. ſi Magi-
ſter ff. locati Caſtr. conſ. 471. lib. 1. Stracc.
de Mercat tit. de Naut. & Nauib. part. 2.
num. 5. quos recenter ſequitur *Thomat.*
deciſ. Maccrat. 93. num. 8.
4 Et hinc originem trahit concluſio,
quòd caſus mortis Animalis ſine culpa
5 accidens à nullo præſtatur, *l. contractus*
ff. de Reg. Iur. cum caſus ille fortuitus
minime ſpectet ad conductorem, *l. ex*
conducto § fin. ff. locat. l. quæ fortuitis,
C. de pign. Act. Viuius in ſilua commun.
opin. concluſ 128. & deciſ. 1. vbi annuit
eſſe exploratum, & expeditum in iure,
quòd vbi equus locatus reperitur mor-
tuus ex aliquo morbo in itinere, tunc
profecto conductor ad illius reſtitutio-
nem, & emendam haudquaquam eſt
obligatus, niſi præceſſerint dolus, vel
culpa, *l. ſi aut certo § nunc videndum,*
& l. fin ff de comodat. l. ſi quis fundum,
§ Imperator ff. locati, Ludouic. deciſ. Pe-
ruſ. 25. num. 3 Oliues ad ll. Sardinia, cap.
127. & vide latè *Viſcont. in concluſ. Iur.*
7 *in verbo Conductor equi,* imò ſit remiſ-
ſio mercedis conductori pro rata tem-
poris, quo vti equo conducto ipſe ne-
quiuit abſque eius culpa, ſed potius ca-
ſu ſuperueniente ad text. *in l. ædes §. ſi*
quis eum in annum, & l. qui Inſulam
§. Aediles ff. locat. ad inſtar ſi pereat res
8 ipſa conducta nulla penſio eſt ſoluenda,
imò ſoluta repeti poteſt, *l ſi vno ff. locati.*
9 Nam in tantum tenetur conductor,
in quantum eiuſdem culpa interfuit, *d. l.*
qui Inſulam §. qui inſulas ff. locat. l. ſi
vno § item & ibi Bar. l. ſed vt certo §. in-
terdum ff. comodat. Io Andr. Felin. & cæ-
teri communi calculo *in cap. Auditis de*
præſcript
10 Vnde ſi conductor equi percuſſerit
equum calcaribus, vel flagello, & ipſe
equus moriatur ad Dominum pertine-
ret periculum, vt ſecus eſſet, ſi percuſ-
ſiſſet ligno, fuſte, vel alio ſimili, *Bar.*
in l. 1 C. de Curſ. public lib. 12. vbi etiam
Angel & vltra alios *Ann. ſing. 172. Surd.*
11 *dec. 171.* Ad inſtar ſi equũ cõſuetum ad
vehendum hominem oneraſſet grauiter
quia tunc etiam teneretur conductor,
Bar. in l qui inſulam §. inſulas ff. locati
Cancer qui ſocios adducit *var. reſol. lib.*
1. cap. 14 tit. de locat à num. 29. cum ſeq.
vbi idem firmat, quando equi vſus eſſet
12 ad alium vſum, quàm ad conductum,
vel in itinere fatigauerit, vel ira eum
percuſſerit, vt inde mortuus ſit.
13 Inde nouiſſimè *Reg. Valenzuel. conſ.*
108. vol. 2. probauit, Mulum, vel equum
conductum ad iter faciendum cum ſella,
ſi perierit in itinere, vel hoſpitio, perire
domino, & non conductori, qui vſus fuit
eo ad laborem deſtinatum.
14 Tamen allegata regula principalis
claudicat, quando Barones pro eorum
vſu coegerint Ciues ad dandos eis
equos, vel currus, qui perierint caſu
fortuito, quia tunc periculum ſpectabit
ad ipſos Barones, vt in proprijs termi-
nis probat *Io. Stephan. Durant. in*
quæſt. 29. dum dicit, quod ſi Princeps
vel Ciuitas equos alicuius ceperint, aut
currus & perierint caſu fortuito, peri-
culum non ad dominum, ſed ad Princi-
pem, & Ciuitatem ſpectabit, allegat
inter alia iura *l. 2. C. de Iuer. Aduor.*
lib. 12.
15 Vnde Vaſſallorum grauamen ſubin-
traret, quando Barones æſtimationem
damni paſſi nollent ſoluere in hoc caſu.
16 Nec id monſtruoſum tibi videatur,
quoniam in locato, vel comodato con-
ſenſus locantis, & comodantis inter-
ceſsit, qui præuidere potuit rem peri-
turam, quare iniquum non eſt iacturas
& caſus fortuitos ad eos non ſpectare,
l. 2. §. ſi conſeruatis ff ad l. Rhod. de iact.
Innocent. in cap. ſicut de iur. iur. At in
caſu noſtro inuitis Vaſſallis ſolent hu-
iuſmodi equi & currus capi, quia vel

non

non ſoluunt mercedem, vel illam ſoluunt ad rationem miliariorum iuxta *Pragmaticam*, & non pront inter Ciues ſolui ſoler, vt experientia rerum magiſtra docet.

18 Sed non granabor dicere, quòd cùm Barones ex priuilegio ſibi dato à iure habeāt hanc facultatem accipiendi animalia ſubditorum, eorumque currus, & cimbas, ſeu bareas pro ſeruitio proprio, & ſit taxata merces pro tali effectu, ſi vera eſſet dicta opinio, priuilegium retorqueretur in odium Vtilium Dominorum, dum de caſu fortuito eſſent obligati tempore, quo iure ſuo vtuntur, quod non eſt conceſſum in iure *l. nulla iuris ratio ff. de legib. cap. quod ob gratiam de reg. Iur. in 6*,

Ideo cogitandum erit circa talem opinionem, quoniam ego ſum paratus ad fauorem Baronum pronunciare, qui vti legitimè, & iuſtè facientes nullam pęnam merentur, *l. nemo damnum ff. de iur. iur. l. qui ſeruum ff. de verb. obligat. l. ſancimus*, C. *de administr. Tutor. §. iniuria Inſtit. ad l. Aquiliam*.

19 Negari enim nequit lege permittente vti animalibus, igitur non grauant, & conſequenter excluduntur à tali onere vti pęnali, *vulg. l. Gracċus, C. ad l. Iul. de Adulter. l. illud ff. quod quiſque iur.*

20 Confert *Dec. conſ.* 581. dum firmat prohibitum moleſtare ſub pęna excuſari, ſi faciat moleſtiam licitam, *Card. Tu-*
21 *ſc. concl. 108. lit. P.* vbi plura cumulat dicens, quod imò faciens quod credidit ſibi licere non venit ſibi puniendus, *l. quis ſit fugitiuus, §. apud Celſum, ff. de edilitio edicto*.

22 Tum tandem, quia nullus videtur dolo facere, qui ſuo iure vtitur, *l. nullus ff. de reg. iur. l. 1 §. denique ff. de Aqu. pluu. arcen. Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 8. cap. 20. num. 10. Caber. deciſ. 17. num. 2*

23 Vnde meritò iuxta hanc meam opinionem reperio prouiſum per Sac. Conſ. die 21. Menſis Iannarij 1543. in caſu grauaminum Vniuerſitatis Terræ Biccari cum Marcello Caracciolo Vtili Domino dictæ Terræ ſacta relatione à Regio Conſiliario Galeatio Fonſeca Commiſſario deſtinato pęnès Cęſareum Secretarium, per hæc verba.

Quoad ſextum grauamen, in quo grauantur pro conducendis dictis victualibus à d. Terra in Ciuitate Neapolis fuerunt mortua aliqua animalia, vt in d. grauamine continetur, fuit prouiſum, quòd ſi caſus acciderit mortis alicuius Animalis per viam, quod d. Marcellus non teneatur ad eorum emendam.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones teneant columbaria, quæ tempore ſementis noceant Satis, declara vt n. 2. 3. 5. & 6.*

4 *Columbaria ſunt licita.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones tenent Columbaria, quæ tempore ſementis noceant Satis.

GRAVAMEN CLXXXII.

1 REgulariter poteſt dici eſſe grauamen, ſi Barones teneant columbaria, quia multum ſolent nocere Satis, præcipuè tempore ſementis, & ideo ſunt illicita, *Silueſtr. in ſumma in verb. reſtitutio, quæſt. 4. par. 3. Sot. de Iuſt. & Iur. lib. 4. quæſt 6 art. 4. in fin. D. Antonin. par. 2. tit. 1. ca. 12 §. fin. Ioſeph. Angles in flor. 4. ſentent. tit. de Reſtit.* Caietan. *in ſumma in verb.* Columbarium *Plaud. in 4. diſtint. 15. quæſt. art. 2. 10. Maior. ibid quæſt. 28.*

2 Vnde hac de ratione in caput grauaminis tempore meo fuit id datum contra quemdam Baronem in Regio Auditorio Apuleæ, ob quod prætendebant ſubditi obtinere prouiſiones, quod Vtilis Dominus abſtineret, & mihi cauſa delata per Illuſtr. Præſidem, volui ſcire ab eiſdem Vaſſallis, ſi dictus Baro *Dominus* Columbarij cibaria præbere faciebat, & accepto reſponſo affirmatiuo, prouiſiones ad eorum fauorem relaxare non placuit.

Mouebar, quia in hac re indubitatum

eſt apud Doctores,& Summiſtas, quod vbi Dominus Columbarij cibaria præbet, quibus pro maiori parte alantur columbæ in tali caſu licitum eſt tenere columbaria.

Vltra quod pro parte Baronis excipiebatur, quod magna erat poſſeſſio, vulgò (la ſtarza) in qua columbarium erat conſtructum,& in illa plurimum post ſolitum paſtum habitum paſcere poterant,& ſolebant.

Quibus concurrentibus iuſtificatè denegaui prouiſionem aduerſus Baronem ipſum.

3 Comprobantur hæc omnia ex *Vaſquez poſt cæteros in opuſcul. Moral. tit. de reſtit. capitulo 5.§.2.dub 4.* vbi quod quando Dominus Columbarij cibaria præbet, quibus pro maiori parte alantur columbæ, vel eſt circa columbarium magna poſſeſſio Domini, in qua vt plurimum illæ columbæ paſcuntur tc vera licitum eſt Columbarium, & proſequitur *Armilla in ſumma in verb. Columbarium, verſ credo tamen.*

4 Quinimò bonus ſenex *Martin. Apizcilueta, ſiue. Nauarr. in ſumma cap. 17. num. 126.* eſt in opinione, & de facto aſſerit talia Columbaria videri licita.

5 Ceterùm, quia ſuppoſui regulam, & deinde deueni ad declarationem, ſiue modificationem, ne mihi ipſi contradicere videar,& mendax reddar, liceat & dicere eſſe grauamen Vaſſallorum, vbi tenentur Columbaria à Baronibus, nec columbis præſtetur paſtus dietim, vel quando poſſeſſio circum circa poſſeſſionem, ſiue Maxariam Baronalem, non adeſt magna diſtantia à fundis particularium.

6 Et in hoc nec grauabor annuere, maximè Iudicis arbitrium verſari debere, qui iuxta facti qualitatem illud regulare tenetur, habita ratione ad loca, & perſonas,& ad materiam vide *Sayr. in Clau. Reg. libr. 11. cap. 10.* & nouiſsimè *Magal. in promptuar. Theolog. Moral. in verbo Columbarium.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, quando prohibentur facere Repræſentationes, & Comedias abſque Baronum, & Officialium locorum licentia, & nu. 4.*

2 *Comedias facere peccatum non eſt, nec audire, niſi alia concurrant. nu. 3.*

5 *Vetare non vetita, prohibere non prohibita, & impedire non prohibenda grauamen eſt, prout & reſtringere libertatem, num. 6.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando prohibentur facere Comedias, & Repreſentationes abſque Baronum, & Officialium licentia.

GRAVAMEN CLXXXIII.

1 EGo putaui in facti contingentia requiſitus, quid ſentirem, non eſſe neceſſariam Baronis, ſiue loci Officialis licentiam, quando Subditi vellent Repræſentationes, vel Comedias facere.

2 Patet & hoc, nam non eſt de illicitis, & prohibitis huiuſmodi actus facere, tali modo, vt ne dum abſque peccato mortali, ſed abſque vllo peccato fieri valent, vt nouiſſimè præ cæteris tutatur *Megal in promptuario Theol. Moral. in verbo Comedia num.3.* qui *num. 2.* annuit, Comedias repræſentare, & recitare ex natura rei, nec eſſe peccatum

3 mortale adducit *D.Thom. in 2.2. quæſt. 168. art 3.* dicens vlterius, nec reſpectu audientium regulariter, niſi concomitantia concurrant, eſſe peccatum, cùm ex genere ſuo non ſit peccatum comedijs intereſſe, quamuis in eis turpia repræſententur,& dicantur, ſi audiantur ob ſolam vanam curioſitatem abſque probabili periculo lapſus in aliquod peccatum mortale, vt latius idem probant *Diana reſolut. tom. 1. cap. 26.* & ante eum *Sanchez in tractat. de matrimon. libr. 9. diſputat. 46. num. 41. tom. 2.*

4 Quare ad noſtrum propoſitum ſubintrare poterit grauamen, ſi Barones,

nes,& Officiales locorum prohibeant abſque legitima,& patenti cauſa, ne Subditi recitent Comedias, & faciant Repræſentationes abſque eorum licentia.

5 Sat enim patet ad ſenſum, quod vetare non vetita,& prohibere non prohibita,ac impedire non impedienda ſapit grauamen.

6 Inducunt namque ſimilia libertatis reſtrictionem,quæ & facit vtique oriri grauamen.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli grauantur, ſi Barones velint ipſi apponere Cuſtodes pro cuſtodiẽdis Territorijs vniuerſalibus abſque conſenſu Vaſſallorum.*

2 *Cuſtos bonorum, & rerum communium debet communiter à Dominis bonorum deputari, & num. 3. & 5.*

4 *Officialis communiter deſtinari debet ab habentibus communem iuriſdictionem.*

6 *Epiſcopus, & Capitulum ſi habeant decimas communes Epiſcopus ſolum deſtinat Collectorem, & quare, num. 7.*

8 *Salarij onus qui ſentit commodum deputationis miniſtri ſentire debet.*

9 *Subſtitutus in onere debet ſuccedere in honore, & è contra.*

10 *Commodum eius debet eſſe, cuius eſt incommodum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi Barones velint ipſi apponere Cuſtodes, vulgò (Guardiani) pro cuſtodiendis Territorijs Vniuerſalibus, nec eorum conſenſum adhibere curant.

ARGVMENTVM.

1 Solent apponi Cuſtodes pro cuſtodia agrorum communium,& Vniuerſalium, & ſoli Barones nullo adhibito Ciuium conſenſu prætendunt id poſſe facere,& grauant.

Negari enim ſuapte nequit Ciues in illis habere intereſſe, ſinguli pro eorum rata, cum in communi illi ſint Domini, & habeant vſum in Territorijs Vniuerſalibus,& Cuſtos bonorum, vel rerum communium debet communiter à Dominis dictorum bonorum deputari, vt voluit *Rota in Cartaginen. Iuris deputandi Cuſtodem Mercurij 27. Ianuarij 1616. coram Eminentiſſimo Cardinali Veroſpio*, vbi cum de cuſtodia communium decimarum agebatur, Cuſtodes de communi conſenſu intereſſ-habentium erant eligendi, idque determinauit per hæc verba, videlicet.

Orta inter Capitulum Cartaginen. & Marchionem de los Velez controuerſia ſuper iure apponendi Cuſtodem in horreo, vbi communes inter ipſos decimæ reponũtur; fuit nouiſſimè ad fauorẽ Marchionis pronunciatum, & cauſa per appellationem in Rota mihi commiſſa. Dubitaui an dictus Marchio ſimul cum Capitulo concurrere poſſet in appoſitum, cum præſuppoſito tamen, quòd ille participet in tertia parte de Decimis. Ex quo enim de cuſtodia communium decimarum agitur, debet in tali deputatione Marchio concurrere, *Alberic. in l. ſi ita legatus, §. dominus n. 3. ff. de vſu, & habit. Capyc. deciſ. 27. n. 38. Boer. de Cuſtode clauium, num. 65. circa finem, verſ. & ſic erit vnicuique*. Prout in ſimili de habentibus communem iuriſdictionem dicitur, quòd officialem communiter eligere debent, *Caſtr. in l. Pomponius num. 6. verſ. debent, ff. de re iud. Boer. deciſ. 5. nu. 2. & in d. tract. de Cuſtode clauium, n. 65. in fin. Pacian. de probat. lib. 2.* & regulariter, vbi tractatur de cuſtodis, vel miniſtri cõmunis oppoſitione, debet ab omnibus communiter, ad quos

pertinet, ille deputari, *cap. ad hæc, §. fin. de offic. Archidiac. Seraph. deciſ. 645. num. 4.*

Nec refragatur deciſio *Vlisbon. iuris deputandi Collectores carã Reuerendiſſ. Attrebaten. in contrarium allegata.* Quia loquitur illa de cõmunione decimarum inter Epiſco-
7 pum, & Capitulum, tunc enim Epiſcopus cùm habeat in perceptione decimarum de iure communi fundatam intentionem, ad ipſum tantum ſpectat illarum adminiſtratio, *DD. in cap. edoceri de reſcript.* ſecus autem in caſu noſtro, in quo tam Marchio, quàm Capitulum in iure ſpeciali ſe fundat. Vnde non debet ius deputandi cuſtodem vni magis, quàm alteri competere ex allegatis.

Hactenus Rota.

8 Additur pro confirmatione ſupradictæ opinionis, Nam ſalarij onus qui ſentit cõmodum deputationis Miniſtri ſentire debet, vt nouiſſimè ſcribit *Martin. Andrea. in dec.* Rot. *Rom* 98 *num.* 4.

9 Et facit, nam in onere ſubſtitutus debet ſuccedere in honore, & è cõtra, recenter Megal. *var. reſolut. tom.* 2 *cap.* 123. *num.* 3. *in fin. ex cap.* Rationi *congruit de* Reg. *Iur.* in 6. *addo* Cardi. *Tuſc. practic. concluſ tom.* 5 *lit.* O. *concluſ.* 144. qui plura cumulat, nec non *Rot. in Re-*
10 *cent. deciſ.* 149. *part* 2 quatenus firmat comodum debere eſſe eius cuius eſt incommodum, de quo in *l.* 1. *§ fin. ff. de Aqu. pluu. arc. l. fin. § ſed cum* C. *de furt. § item pratum Inſtit. de empt. & vendit.*

Satis, inquam, iniquitatis aliàs ſaperet, quem debere agnoſcere onus, & commodum in electione, & in alijs nullum reportare;

SVMMARIVM.

1 *Defenſiones Reo, & conuicto denegandæ non ſunt.*

2 *Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu quòd Rei ſint conuicti, & cõfeſſi denegatis defenſionibus cõtra eos proceditur ad condemnationẽ.*

3 *Defenſiones Reo competunt de iure naturali, & diuino, vide num.* 7.

4 *Auferre ab aliquo arma, quibus iuſtè ſe defendat ne dũ eſt contra charitatem, ſed contra iuſtitiam.*

5 *Princeps etiam de poteſtate abſoluta non poteſt tollere defenſionem Reis.*

6 *Defenſio non poteſt tolli reis, etiam ſi id conſuetudine caueatur.*

8 *Conſuetudo non poteſt tollere ea quæ ſunt de iure gentium, maximè ſi deſcendat ius gentium ex iure naturali, num.* 9.

10 *Ius gentium vt poſſit conſuetudine tolli quæ requirantur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando ſub prætextu quod Rei ſint conuicti, & cõfeſſi, denegatis defenſionibus contra eos proceditur ad condemnationem.

GRAVAMEN CLXXXV.

1 EX magno cumulo Doctorum, quos ſecum vehit *Farinac. pract. crim. quaeſt.* 39. *à num.* 32. fundat concluſionem, quam & ipſe in praxi roboratam dicit confeſſo reo, & conuicto non eſſe denegandas defenſiones, quod etiam & tutatur, *Caball. reſol. crim. caſ.* 40. annuens contrariam ſententiam non eſſe veram, & omni iure, & ratione deſtitutam eſſe, dicens non ſeruari in practica, & probarunt *Peguer. in practic. crim. cap.* 12. *§.* 6. *Ameſcua de poteſt. in ſe ipſum cap.* 19. *num.* 15. *lib.* 1. *recenter Giazzius in diſcept. crimin. ad defenſ. Reor. diſcept.* 32. *num* 37. ſicque viget praxis in Mag. Cur. Vic. & in Regijs Prouincialibus Audientijs huius Regni noſtro æuo communiter practicatur.

2 Ita quòd pro noſtri inſtituti coronide licebit firmare grauari Vaſſallos, ſi ſub prætextu quòd Rei ſint conuicti, & confeſſi condemnentur nullis datis defenſionibus.

3 De iure, inquam naturali, & diuino

Reo

Reo competere defenſiones elicitur ex *Clem. Paſtoralis de re Iudic.* & tradiderunt *Peguer.* ex alijs in *Prax.crim. d. cap.12.§.6.Villalob.in ſumma tract. 14. difficultat.4.num.2.tom.2.Turrian.in 2.2.D.Thom.diſp.48 dub.4 tom. 2. Zanard.in Direct. Theol cap.39.dub. 3. Io. de la Cruz in direct. Conſcient. part. 1. præcept.8 quæſt. 3 art 1.dub. 2.concluſ.2. Aragon.in 2.2.D.Th.quæſt.67.art.2.* vbi quod auferre ab aliquo arma, quibus
4 iuſtè ſe defendere poteſt, ne dum eſt cōtra charitatem, ſed contra iuſtitiam.

5 Hinc deſcendit Principem etiam de ſuprema poteſtate non poſſe tollere defenſionem Reis, dum eſt debita de Iure naturæ, *Cardoſ. in Prax. Iudic. & Aduocat.in verb.defenſio,num. 2. Farinac.* qui alios cumulat in *pract.crim. d. quæſt.39.num.18.Rodolph. de Abſolut. Princip poteſt.cap 6.num.89. Spatar. in prax.Canonic.tractat.10 par.2. cap. 12. Berart.in ſpecul.Viſitat.cap.17.num. 84.* & probatur in *ſcap.1. de cauſ. poſſeſ. & propiet.* quatenus ibi Summus Pontifex confitetur nihil ſe poſſe contra inauditam partem definire, & conducit id quod dictum eſt in Actis Apoſtolorum *cap* 25. Non eſt Romanis conſuetudo damnare aliquem hominem, priuſquàm is qui accuſatur præſentes habeat accuſatores, locumq; defendēdi accipiat ad abluenda crimina, quæ ei obijciuntur.

6 Quæ adeo ſunt vera, vt contraria conſuetudo nihil operari poſſit, *Farinac d quæſt.39.num.29.Piagg. in tract. de conſuet.quæſt 6.num.* 167. quia dum defenſio eſt de Iure naturali, conſuetudo minimè aduerſus illud præualere poteſt, *Becan.in part.2.tract.3.quæſt.6. nu. 2.Salas de legib tract 19 ſect.15.num.89. Suar.de legib.lib.7.cap 6.num.4.Molfeſ. in ſumm.Theol.Mor.tract 9 cap.11.nu. 41.tom.1.*

7 Nec obeſt dicere eſſe controuerſum, ſi defenſio ſit de iure naturali, cùm non deſint affirmantes eſſe de iure gentium, vt apud *Leſſ in tract de Iuſt.& Iur libr. 2.cap.29. dub.11.nu.99 & Filiuc.tract. 40.cap.6.num.* 176. *tom.* 2. & conſequenter conſuetudo valet ex *Gloſ. in l. ſi locus ff.quemadmodum ſeruit.amitt.*

8 Siquidem ſecluſo, quòd dicta opinio non eſt probabiliter communis, liceat reſpondere conſuetudinem non poſſe tollere ea, quæ ſunt de iure gentium, tutatur *Azor.Inſtit. moral. lib. 5.*
9 *cap.17.quæſt.6.tom.2.* maximè quando ius gentium procedit ex iure naturali, *Bonacin.de legib.diſp.1. quæſt. 1. punct. fin.num.* 8. vt procedere in caſu iſto non negarunt pro contraria parte adducti.

10 Et quamuis aliquod ius gentium poſſit conſuetudine abrogari, tamen moraliter id non contingit, cum debeant ſingulæ perſonæ in ſimili conſuetudine concordare, quod moraliter impoſſibilitatis habet, maximè quia etiam iura gentium ſunt valdè conſentanea iuri naturali, & propterea huiuſmodi conſuetudines raræ eſſe poſſunt, ita *Salas de legib.tract.29.Reſponſ.19.ſect.2.*

SVMMARIVM.

1 *Baroni non licet collectam Vaſſallis imponere, & imponendo grauat Vaſſallos, num.2. etiamſi habeat merum, & mixtum imperium, n. 8. vel priuilegium cum clauſula (cum collectis) num.9.*

3 *Collectarum impoſitio eſt de Regalibus, & ſoli Principi competit.*

4 *Collectarum impoſitio pertinet ad poteſtatem ſolius Principis non recognoſcentis Superiorem.*

5 *Dux Sabaudiæ, Florentiæ non recognoſcunt Superiorem.*

6 *Collectas imponere poſſunt omnes Reſpublicæ liberè habentes merum & mixtum Imperium.*

7 *Rex dicitur qui in temporalibus alteri non ſubijcitur.*

9 *Clauſula (cum collectis) in priuilegijs Baronum quid operetur, & quomodo intelligatur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones illis imponunt collectam.

GRAVAMEN CLXXXVI.

1 NOn licet Baronibus collectam Vaſſallis imponere *Bald. in l.* cum multa

multa in *fin.verſ.extra quaro C. de bon. quæ liber.Luc.de Penna in l.contra num.*
13 C de re milit.lib.12.De Leonard.in prac.Official.cap.5.num. 12 quos refert.
& ſequitur Maſtrill. de Magiſtr. lib. 4.
cap.16.num.276. Vnde faciendo gra-
2 uant,prout reperio declaratum per *Sa-*
erum Conſ.ad fauorem Vniuerſitatis
Sanæti Gregorij.
3 Eſt enim earum impoſitio de Regalibus
quæ ſoli Principi competunt, *Andr.* &
reliqui in *cap.1. in verſic.* extraordina-
4 ria,quę ſint Regalia. Et ideo pertinet ad
poteſtatē ſolius Principis non recogno-
ſcentis,Superiorem,*l.1.& 3. C. vectig.*
nou.impon non poſſ.Bertacbin.de gabell.
part.1.num.13.Roman.conſil.271. & ad
poteſtatem Regalem, vel quaſi Rega-
5 lem habentes, quia in eorum iuridi-
ctione ſuperiorem non recognoſcunt,
vt ſunt Dux Sabaudiæ,Florentiæ, & ſi-
miles,*Fr.Barth. à S. Fauſto in Theol.*
Mort.tom.2.tit. de reſtit. faciend. ab his
qui gabell.defraud.diſp.15. quæſt. 3. vbi
6 etiam annuit talem facultatem eſſe in
qualibet Republica libera habente me-
rum,& mixtum imperium, vt ſunt Ve-
neta,Lucenſis,Genuenſis, & quælibet
7 Ciuitas tale imperium habens. Nam
Rex quoque dicitur, qui in temporali-
bus nulli ſubijcitur.
8 Hinc ad noſtrum propoſitum, qua-
muis Barones habeant merum, & mix-
tum Imperium, dum ſunt ſub alterius
poteſtate tale ius collectandi non com
petit,*Bar.in l.1.col.fin.* C. *de excuſ.mu-*
ner.lib.10.Iacob.de S Greg.de feud.in verſ cum mero & mixto imperio, Petr.
de Greg de conceſſ feud.quæſt. 7. part. 7.
Anna conſ.59.& 60.
9 Nec clauſula (cum collectis) ſolita
in priuilegijs apponi communicat hoc
ius Regale Baronibus, quia intelligitur
ſi extabat in feudis conceſſionis tem-
pore acquiſita iuſto titulo, vel legitima
præſcriptione, quo caſu operatur *Bal.*
ind.l.cum multa in fin.Montanar. in pragm.5.§.6.n. 20.de Admin. vniuerſ.
taliter quod clauſula (cum collectis)
non transfert ius regale collectādi, ſed
ipſam collectam ſi legitimè conſtituta
ſit,vt nouiſſimè pariter affirmat *Mon-*
tan.in tractat.de Regalibus in verſic. ve-
ctigalia,num.4 fol. 68. dicens *num. 5.*
hinc deſcendere in praxi Ciuitates, &
Terras,ſiue Caſtra Regni noſtri impo-
nere collectas Ciuibus ſuis cum aſſenſu
Regis non Baronis, vt pariter fatentur
Marta in deciſ.160. & Mauſon. *olim Collega meus in tractat de cauſ. executi-*
uis Ampliat.30.nu.24. & 26. nihilomi-
nus in omnibus priuilegijs Baronum
extat clauſula prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Feriarum tempore nemo adſtringi poteſt in ius venire, aut aſſiſtere, neque nullitates diſcuti poſſũt parte renitente, num.6.*

3 *Ferijs ſi fuerit renunciatum à partibus teſtes non poſſunt cogi teſtificare, limita vt n.4.& vide n.7.& 8*

5 *Cauſæ piæ,& miſerabilium perſonarũ ferijs non obſtantibus tractātur.*

9 *Vaſſalli grauantur,quando Barones ſe intromittunt in derogandis ferijs vna ex partibus renitente,& n.14.*

10 *Ferijs derogare eſt contra ius commune.*

12 *Inferior non poteſt tollere legem Superioris.*

13 *Regentes Regiam Cancellariam in Regno ſolum derogant ferijs.*

14 *Acta mediante derogatione feriarũ facta à Baronibus ſunt nulla*

15 *Electio fori eſt facienda coram competenti habente poteſtatem in conuentos, aliàs claudicat.*

16 *Sententia lata in die feriata eſt nulla, & nullam meretur executionē num.17. nec à partibus poteſt ratificari ex defectu iuriſdictionis, nu. 18.*

19 *Feriarum materiam qui tractent.*

20 *Debitor ſuſpectus arreſtari an poſſit tempore feriato, vel feriarum præſertim ſi ſint feriæ Natiuitatis, vel Reſurrectionis Domini, n.21.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Barones ſe intromittunt in derogandis Ferijs vna ex parte renitente.

GRAVAMEN CLXXXVII.

1 COmmuni quidem calculo eſt re-
cepta concluſio feriarum tempo-
re Meſſium ſcilicet, & Vindemiarum
in vtilitatem introductarum nullum ad-
ſtringi poſſe in ius venire aut aſſiſtere,
vt in *l.1.& ibi DD.ff.de ferijs*; de qua ſanè
materia fusè præ cæteris *Mandoſ. in
forma commiſ. ferijs non obſtantib.* Cal-
vol. in praxi iudiciar.§. feria concluſ. 1.
2.3 & 4. & Borrell. *in ſumma deciſ. tit.*
30. *de ferijs tom.2*, Suar. *de Relig. lib.* 2.
cap 30. Marin. *quotid. Reſol.* 118. vbi
2 quòd nec tali tempore nullitates poſ-
ſunt diſcuti, niſi accedente diſpẽſatione,
vt praxis ſeruat, & fuit deciſum pro Il-
luſtriſs. Platea Capuana contra Epiſco-
pum Adrienſem, ſuper reintegratione
ad ſedile pęnès Amicum Actuarium
S. C.
3 Quæ ſanè concluſio adeò vireſcit,
quod & ſi à partibus litigantibus ipſis
ferijs fuerit renunciatum ad finem, vt lis
citius finiatur, & terminetur, adhuc
nec id officit, quod Iudices ad ius dicen-
dum, & teſtes ad teſtificandum cogi va-
leant, *Gloſ in l. omnes la* 2. C. *de Ferijs*,
Angel. Fugloſ. Alex. & reliqui in addu-
cta *l.1.ff.de Ferijs Gizzarell. deciſ.* 58.
num.8.Theſaur.deciſ. 39. vbi tamen
4 modificat quando procederetur die fe-
riata ex natera cauſæ, puta quod eſſet
5 de cauſis, quę ferijs non obſtantibus
poſſent tractari, vt ſunt cauſæ piæ, *Ro-
driq. quaſt Regul tom.2.quaſt.70. art.* 2.
Reginal. in praxi fori pęnitent. liar. 19.
6 *num.* 44. Miſerabilium perſonarum,
& ſimilium, de quibus vltra citatos Au-
thores, & *Menoch. de arbitr. Iudic lib.* 1.
quaſt 30. *Renat. Koppin. de priuil. Ruſtic.
cap.7.Scacc. de Iudic. lib.* 2. *cap.* 5. *num.*
43. *& ſeq. Gratian. deciſ.* 21. *num.* 6. *Al-
uar de priuil. pauper. part.* 2. *quaſt.* 65.
*num.*43. Nos & diximus *in tractat. de
priuil. miſerabil. perſon. priuil.* 52. *& in
collect. deciſ. ad pragm.1. de Ferijs*, Tunc
7 enim ferijs non obſtantibus poſſent
teſtes ad deponendum compelli, & vo-
8 cari, prout ſic pariter erit, quoties ex
reſcripto Principis ferijs diſpenſatum
eſſet, *Ann. ſing.* 192. licet *Reg.* R*ouit. in
Rubr. Pragm. de ferijs ſub num.* 6. con-
trarium attẽtent, quando ad partis in-
ſtantiam diſpenſatio fuerit obtempta,
quia illa teſtibus & Iudicibus non pote-
rit ſecundùm ipſum officere.
9 Cæterum ad noſtrum intentum de-
ueniendo liceat referre quod ad inſtan-
tiam Terræ S. Gregorij de anno 1575.
per Conſiliarium Cæſarem Vitellium
Commiſſarium deſtinatum domi fuit
prouiſum Baronem debere ſe abſtinere
à derogando ferijs Meſſium, & Vinde-
miarum.
10 Derogare ſiquidem ferijs altera par-
11 te renitente ſolius Principis eſt, cum
illarum derogatio ſit contra ius com-
mune, *Alex conſ.42.num.6.vol.3.* quem
refert & ſequitur *Peregrin. Iannin. in
tract. de Citat. Reali lib.1 cap.1.nu.* 210.
12 vbi quod inferior non poteſt tollere
legem Superioris, *l. nam magiſtratus ff.
de arbitr. cap. cum inferior. de Maiorit. &
obedient. Gloſ. in l. ſi feriatis ff. de Ferijs*
13 Inde in Regno ſolum Regentes Re-
giam Cancellariam hanc habent facul-
tatem, à quibus ferijs æſtiuis impetran-
tur memoralia cum decretatione, vt
procedatur in cauſis ferijs non obſtan-
tibus.
14 Quare in Vaſſallorum grauamen re-
dundat, ſi Vtiles Domini ſe ingerant in
decretando ſimilia memorialia pro de-
rogatione feriarum.
15 Vltra quod Acta omnia facta me-
diante tali derogatione Baronum eſſent
nulla, vti dependentia ex diſpenſatione
facta à carente poteſtate, *arg. l fin. ff. de
iuriſd. omn. Iud. l fin ff. de offic. Praefect.
Vrb.* & conueniunt quæ larga manu
exarauimus in *praxi, ſiue tract. de elect.
& variat. fori quaſt.2. à num.*12. *cum
plurib. ſeqq. ſect.1. in moderna impreſſio-
ne*, quatenus ibi comprobauimus ele-
ctionem fori eſſe faciendam coram Iu-
dice competente habente poteſtatem
in conuentos, aliàs illam clandicare,
vnde eligentem in forum Regiam Pro-
uincialem Audientiam non ſuam mini-
mè audiri *ibidem. num.*20. concluſimus,
prout & ita duabus vicibus conſulti
voce reſpondimus; & meam hanc opi-
nionem,

Digitized by Google

nionem, quam recenter ampleƈitur *Carleual.in traƈt.de Iudic.diſp. 2. quæſt. 6.ſect.7.num.649.fol.267.col.2.*

16 Et in terminis noſtris ſententiam latam in die feriata eſſe nullam ex *l. 2. l. omnes Iudices l. omnes dies l.dies feſtos C. de ferijs Gloſ.in l. 1.C eod.* & ex concordantibus allegatis fundat *Borrell. in coment.ad pragm.odia litium §.3 gloſ 4. num. 66.* quem nouiter commemorat *Mele in ſchol. ad Gizzarel. deciſ. 58. num.17.* vbi *ex noſtra doƈtrina* quam reportat *ad pragm.Regn.colleƈt.95* confirmat talem ſententiam nullam mere-

17 ri executionem, nec partium conſenſu ratificari poſſe ex defeƈtu iurisdiƈtio-

18 nis, & alia conglomerat in hac mate-

19 ria feriarum, de qua etiam traƈtat *Manſon.in traƈt.de cauſ.executiu. Ampliat.1.*

20 dum ibi diſcutis, ſi Debitor ſuſpeƈtus de fuga poſſit arreſtari in die feriato, vel tempore feriarum, & poſt antiquorum affirmatiuam opinionem, com & ille pertranſit, quæ in rei veritate eſt in communi obſeruantia vt apud *Farinac.in praƈt.crim.tit.de Carcer. & Carcerat quæſt.27.num.107.Graſſ. in traƈt. de except. in prælud.num.137. Illuſtriſſ. Epiſc.Ricc.in colleƈt.deciſ.1203.* etiam

21 ſi eſſet Dies Natiuitatis, vel Reſurreƈtionis Domini *Galter. in praƈt. Inſtrument.in 3.part. princip. Rubric. 2. num. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Vendendę non ſunt res magni valoris pro paruo debito.*

2 *Creditor accipiens pro credito ſuo bona melioris conditionis dicitur verſari in dolo.*

3 *Creditor non poteſt eligere meliora bona pluris valentia, quoties alia proportionabilia offeruntur.*

4 *Barones, & Officiales ſe abſtinere debent in faciendo vendere Bona magni valoris pro paruo debito.*

5 *Bona meliora ad libitum creditoris non poſſunt accipi vigore, Auth. Hoc niſi de ſolut.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro paruo debito eorum bona magni Valoris venduntur.

GRAVAMEN CLXXXVIII.

1 Res magni valoris pro paruo debito minimè eſſe vendendas, aliàs ſubditos debitores in rebus ſuis grauari, quã recenter enunciat *Gabr. Berart. in Spec. Viſit tit.de Baıul. gener.cap. 15. num.27.* allegat *text.in l.2.& l.ſi quos, C.de reſcind.vendit.*

Iuuat hanc partem poſt Antiquorum Scholam Neapolitanus noſter *Marta in deciſ.Rot.Piſan.130.* quatenus tuta-

2 tur, verſari in dolo, ac malè agere Creditorem vendentem bona prætioſiora debitoris, dum poſſet ex alijs vilioris conditionis ſatisfieri, quod & nos pariter ex eodem, & alijs Anteſignanis replicauimus ſupra hoc *eod. tom. 2. Grauam.117.num 7.* vbi condocentia pariter habes ad hoc propoſitum.

3 Conducit *Imol.in l. à Diuo Pio §. in venditione, ff. de re Iudic.* dum voluit Creditorem non poſſe eligere meliora bona pluris valentia, quoties alia proportionabilia offerãtur, ſequũtur *Trentacinqui variar reſol.lib.3.tit.de ſolutionibus Reſol.36.Ludouic deciſ.Peruſ. 65. part.2.Guttierez de Iuramento confirmatorio cap.29 ſub num. 2. Caroc. in traƈt.de oblat.part.2.num.81.Carpan in coment.ad ſtatut. Mediol.cap.163.*

4 Quare abſtinere ſe debent Vtiles Domini, & Iudices mandare, & procurare, quòd pro paruo debito vendantur bona meliora Vaſſallorum, ſed mediocria debent ſubhaſtare, & accipere, vt creditores habeant intentum, & debitores non grauentur.

5 Et ex ſupradiƈtis non ſunt audiendi, qui firmarunt in materia *Auth Hoc niſi de ſolut.* licere creditori de oblatis Bonis meliora ad proprium libitum eligere, de quo ſanè articulo cùm magis effrenatè locuti fuerimus in ſpeciali *traƈt. de Dationein ſolutum in quæſtione particulari, ſeƈt.2.* in moderna editione, benè erit vt ibi me remittendo amplius non loquar.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Manutẽtio datur quaſi poſſeſſori ſeruitutis etiã conficiẽdi carbones, n. 2.*

3 *Poſſeſſio probatur ex teſtibus deponentibus de viſu, publica voce, & fama, & auditu à Maioribus.*

4 *Manutentio competit probata poſſeſſione.*

5 *Præſumitur quis in dubio poſſidere iure proprio, nõ alieno, ſeu precario*

6 *Communitas habet Iuris aſſiſtentiã quod paſcua, & ſilua ad illam pertineant.*

7 *Solutio facta ſub nomine gabellę cẽſetur facta reſpectu iuriſdictionis non autem dominij.*

8 *Res vna, & eadem diuerſis reſpectibus poteſt à pluribus poſſideri.*

9 *Communitatis poſſeſſio, an probetur ex poſſeſſione ſingulorum, cũ aliud ſit Communitas, aliud ſinguli de Communitate, limita vt num. 10. & extende limitationem vt n. 11.*

12 *Solutio gabellæ reſpicit Iuriſdictionem, non dominium.*

13 *Illatio non fit de vna poſſeſſione ad aliam diuerſam.*

14 *Res vna, & eadem poteſt à pluribus diuerſis reſpectibus poſſideri.*

15 *Licentia ad aliquid petita Domino Caſtri ab aliquibus de Communitate non præiudicat Cõmunitati.*

16 *Præſumptio facultatiuæ poſſeſſionis tollitur ex multiplicatis actibus per antiquiſſimum tempus.*

17 *Prohibitio de vna re ad aliam non infertur.*

18 *Præſumptio clandeſtina, & turbatiua poſſeſſionis tollitur ex longa continuatione.*

10 *Teſtium dicta non ſunt cauillanda ſed coadiuuanda, & ad concordiã reducenda*

20 *Dominium concernentia non diſcutiuntur in sũmariſſimo poſſeſſorio, ſed reijciuntur ad poſſeſſorium.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi habentes ius faciendi carbones in Siluis, & Montaneis Baronum, prohibeantur, & impediantur illos ibidẽ conficere.

GRAVAMEN CLXXXIX.

VBi reperiuntur Subditi in poſſeſſione cõficiẽdi carbones in ſiluis, & Montaneis Baronum, & impediuntur illos conficere, vtique grauantur, ſiquidem manutentio danda eſt etiam quaſi poſ-
1 ſeſſori ſeruitutis, nec illa priuari poteſt, *Boccac. de interdict. vti poſſidet. cap. 2. nu. 79. Seraphin. decis. 299. num. 9. Marant. in pract. de ordin. Iudic. part. 4. diſtinct. 7 num. 27. Menoch. de retinend. poſſeſſ. Remed. 3 num. 103. & ſeq.* Monach. *deciſ. Bonon. 36. num. 7.* Igitur & ſubditis illa denegari nequibit circa facultatem faciendi carbones.

2 Et in terminis noſtris manutentionem eſſe dandam pro vſu ſeruitutis conficendi carbones in ſiluis, & Montaneis notarunt *Plot. de in litem iurando §. 3. ſub num. 28. Boccac. de interdict. vti poſſidet. cap. 9. num. 16.* quos cum alijs refert nouiſſimè *Pocdius in ſuo tract. de* Manutenendo *obſeruat. 10. num. 52.* vbi pariter allegat Rotam in Tuſculana ſiluarum Mercurij *18.* Maij *1616.* cuius tenorem ſi inſpicere velis, vide vt infra.

Vniuerſitas, & Homines Terrę Rocchę Papæ cùm ſe grauatos prætenderẽt ab Excellentiſſ. D. Comeſtabili, qui pro certa bannimẽta prohibuit ipſos in ſiluis in eo Territorio exiſtẽtibus incidere ligna, recurrũ habuerunt ad Sanctiſſimum, & cauſa coram me tanquam ab A. C. deputato introducta dubitaui, an d. hominibus dandum eſſet mandatum de manutenendo in ſiluis, de quibus agitur cedendi ligna, nec non carbones conficiendi, & nullo pro parte D. Comeſtabilis informante, fuit per DD. affirmatiuè reſpõſum.

3 Nam conſtat de huiuſmodi poſſeſ- ſione

ſione per Teſtes, qui deponũt de vſu per 40. annos, & vltra de publica voce, & fama, & de auditu à maioribus ex quibus d. eorũ poſſeſſio benè probatur, *Alex. conſ.* 103. *n.* 3. *lib.* 3. *Rot. dec.* 375. *nu.* 1. *par.* 3. *lib.* 2. *diuer.* cum alijs per *Menoch. de retin. remed. vlt.*
4 *n.* 34. & ſic competit manutentio, §. *retinẽdę Inſt. de interd. l.* 1. §. *huius autẽ, vbi Bart. in princ. ff. vti poſſid. Dec. in l fin. n.* 7. *C. de edict. D. Adr. toll.*

Nec iſta poſſeſſio fuit præcaria, videlicet de licentia DD. de Co-
5 lumna, id enim in facto negatur, & in dubio quis iure proprio, non alieno poſſidere præſumitur, *l. Titia ff. de ſolut. gloſ. in l.* 2. *in ver. vt dominum, vbi Bart. & Salic. C. de acq. poſſ. Surd. conſ. n.* 135. 24. tanto magis cum hic vitia iuris aſſiſtentiam pro communitate, quod paſcua, & Siluæ ad illam pertineant, *l. omnes la* 2. *C. de oper. publ. l. omne territorium, C. de cenſib. lib.* 11. *Couar. pract quæſt. cap.* 37. *num.* 7. *Menoch. conſ.* 437. *num.* 2. *& conſ.* 944. *num.* 62. & idem tenuit *Rot. in cauſa Tiburtina Caſtri S. Pauli* 19. *Iunij* 1592. *corã Litta*, ex teſtibus pro eadem examinatis apparet dd. hominum poſſeſſio in huiuſmodi ſiluis quæ ſemper Communitatis reputatæ, & nuncupatæ fuerunt.

Non obſtat ſolutio Domino Caſtri pro tempore ab ipſis facta, quia
7 ſolum id euenit pro gabella reſpectu iuriſdictionis, vnde fuit tantummodo ſoluendum, vbi carbones & ligna de Territorio extrahebantur, non autem quando pro vſu illorum hominum inſeruiebant, nec id eſſe potuit reſpectu dominij, cum illi ſub nomine gabellæ, non autem recognitionis ſoluerint, prout non ſolùm ex teſtium diſpoſitione conſtat, ſed etiam ex bannimentis ipſium D. Comeſtabilis in quibus habetur dd. homines cum ſolita gabellæ recognitione in ſiluis de quibus agitur incidiſſe ligna, & carbones confeciſſe, nec aliud pro parte Communitatis prætenditur.

Vnde non controuertitur in eiſdem ſiluis D. Comeſtabili competere ius glandium, quod non repugnat iuri Communitatis, cum vna, & eadem res diuerſis reſpectibus
8 valeat à pluribus poſſideri, *Bart. in l. ſi duo num.* 4 *ff. vti poſſid. Alex. conſ.* 99. *num.* 23. *lib.* 5. *Rim. Sen. conſ.* 219. *num.* 21. *Oldrad. conſ.* 227. *Rot. dec.* 363. *par.* 1. *diuerſ.*

Et quia concordat pariter alia deciſio facta coram eodem in eadem Tuſculana ſiluarum Lunæ 6. Iunij de eodem anno 1616. placuit illius tenorem hic inſerere, & eſt vt ſequitur.

Firmato coram me ſub die 18. Maij præteriti, quòd Vniuerſitati & hominibus Rocchæ Papæ dandum eſſet mandatum de manutenendo pro lignorum inciſione, nec non confectione carbonum in ſiluis in eo Territorio exiſtentibus, ex quo pro parte Excellentiſs. D. Comeſtabilis informatum non fuerat, denuò cauſa ipſo audito per me propoſita viſum Dominis fuit ſtandum in deciſ. non obſtantibus in contraium adductis.

9 Et primò non releuat Communitatis poſſeſſionem ex poſſeſsione ſingulorum non probari, cum aliud ſit ipſa Communitas, aliud ſinguli de Communitate, ceſſat enim obiectum ex teſtium depoſitionibus, ex quibus probatur ſingulos tamquam in ſilua Communitatis incidiſſe ligna nec non de ſcientia, & patientia eiuſdem Communitatis apparet ex continuata ſiluarum inciſione per longiſsimum tempus, & ex alijs actibus conuocato Conſilio pro ipſius ſiluæ defenſione factis ex quibus per ſingulos benè dicitur acquiſita, & conſeruata Cõmunitatis poſſeſsio vt per *Cap. de ſer. ruſt. præd. tit. de ſeru. iur. paſc. cap.* 9. *n.* 28. *& ſeq. Pariſ. conſ.* 211. *n.* 72. *lib.* 1. *Surd. conſ.* 28. *n.* 32. *& ſeq. Afflict. dec.* 376. *n.* 6.

Et

11 Et licèt iſti particnlares poſſeſ-
ſionis vtilitatem in vſum proprium
conuerterint, non tamèn implicat
ius non eſſe Vniuerſitatis, vtilitatem
verò ſingulotum, *gloſ. in l. ſicut in-*
ver. non debetur in fin. ff. quod cuiuſ-
que Vniuerſitat. Paul. de Caſtr. in
in l. ſicut §. ſi quid vni. num 6.

Non obſtat ab antiquiſsimo tem-
pore D.D. Columnenſes locaſſe
ſiluaticum, & prætium recepiſſe,
quia poſſeſsioni dd. hominum id
non repugnat, cum ſolutio facta fa-
12 cit pro gabella reſpectu iuriſdictio-
nis in extractione, vt ex teſtibus
etiam colligitur, qui deponunt ſolu-
tioni dumtaxat locum fuiſſe vbi car-
bones, & ligna de Territorio ex-
trahebantur, non autem quando
pro vſu d.d. hominum inſeruiebant.

Non obſtat pariter eoſdem homi-
ne de cetetis, & arundinetis D. Co-
meſtabili certam portionem re-
13 ſpondere, nam inde ad poſſeſsio-
nem de qua agitur, inferri non va-
let, ſicut etiam non releuat abſque
licentia D.D. Columnenſium dd.
ſiluas ad culturam redigi non poſſe,
hæc enim ad præſentem caſum non
influunt cum hodie ſolum de lignis
incidendis, & conficiendis Carbo-
nibus agatur.

Non obſtat Comeſtabilem eſſe in
poſſeſsione glandeandi paſcua, nec
non cuſtodes apponendi, quia talis
poſſeſsio non præiudicat poſſeſsioni
Communitatis reſpectu iuris inci-
14 dendi arbores cum vna eadmque
res diuerſis reſpectibus valeat à plu-
ribus poſsideri, *Bart. in l. ſi duo num.*
4 ff. vti poſſid. Alex. conſ. 99. num. 25.
lib 5. Rimin. ſen conſ. 219 num. 11.
Oldrad. conſ. 287. Rot. deciſ. 363. num.
3 part. 1. diuerſ.

Quod excipitur nonullos de Vni-
uerſitate petiiſſe licentiam inciden-
15 di ligna pro domibus reparandis,
non officit cum d. licentia ab aliqui-
bus petita vniuerſis de communita-
te præiudicare non potuerit, *Rim.*
conſ. 107. num. 4. lib. 1. Surd. conſ. 323.
num. 10. & ſeq. lib.

Et licet ex aduerſo prætendatur
huiuſmodi licentiam fuiſſe conceſ-
ſam Vniuerſitati, & ſic eius poſſeſ-
ſionem eſſe facultatiuam; fuit tamẽ
reſponſum illam pro domorum tan-
tum reparatione emanaſſe pro ſcan-
dalis conficiendis, quæ vt Teſtes de-
ponunt fiunt ſolum de arboribus
glandiferis, quorum inciſio per D.
Comeſtabilem impeditur ob inte-
reſſe iuris glandeandi, quod habet.
Vnde non mirum ſi d. inciſio ab eo
venit approbanda; de licentia verò
carbonorum nõ apparet, nec quod
illa fuerit effectuata, imò ex quadam
copia pro parte D. Comeſtabilis
producta colligitur illam ſolum
emanaſſe ad effectum extractionis,
quæ poſſeſſioni, de qua agitur non
præiudicat, & in omnem euentum
ex multiplicatis actibus per anti-
quiſsimum tempus facultatiuæ poſ-
ſeſsionis præſumptio tolleretur *Rip.*
in cap. cum Eccleſia ſutrina, num. 55.
de cauſ. poſſeſ. propriet. Seraph. deciſ.
212. num. 2. & deciſ. 323. num. 4.

Non obſtat *DD.* Columnenſes
per publica bannimenta lignorum
inciſionem in ſilua nũcupata, Com-
munis prohibuiſſe non enim conſtat
de prohibitione effectum ſortita,
quamuis in ſilua particulari ipſius
17 Domini prohibitio verificetur, de
vna autem ſilua ad aliam inferri non
poteſt, *Din. conſ. 21. in fin. Socc. Iun.*
conſ. 79. num. 21. lib. 3.

Non obſtat dicere Communitatis
poſſeſſionem vti clandeſtinam vel
turbatiuam non releuare, quia pro-
batur ex teſtibus illam antiquiſſimã
18 & continuatam extitiſſe, vnde præ-
ſumptio clandeſtinæ & turbatiuæ
poſſeſſionis tollitur *Bal. conſ. 161.*
num 2. verſ. item non dicitur illa
clandeſtina *lib. 3. Alex conſ. 110. in*
Princip. lib. 2.

Circa

Circa prætenſas contrarietates, quæ Teſtibus Communitatis objiciuntur benè videntur illæ tolli per informantes
19 vltra quod cauillanda non ſunt dicta Teſtium, ſed potius coadiuuanda veniunt & ad concordiam reducenda *Alex. conſ. 186. n. 4. lib. 7.* Dec *conſ. 270. nu. 7. par. 3.*

Cætera verò in contrarium adducta, vel compatibilia ſunt cum poſſeſſione cedendi ligna, & carbones conficiendi,
20 vel concernunt dominium de quo diſcutiendum non eſt in hoc ſummariſſimo poſſeſſore, ſed ad petitorium illud venit reijciendum. *Bart. in l. naturaliter §. nihil commune num. 3. ff. de acq. poſſ.* Nact. *conſ. 419. num 5. lib. 2.* Capic. *deciſ. 121. num. 30.* Menoch. *de retin. remed. 3. n. 675.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli ſoliti colligere fenum in Montaneis Baronum, poſſunt illud colligere.*

2 *Soliti exigere fenum habent poſſeſſionem, & ideo in illa manuteri debēt, ſicque practicauit Author, uti Regius Auditor in Capitinata, n. 3.*

4 *Author in ſua adoleſcentia tempore Ducis Albę fuit Gubernator in Terra Agerulæ, & Iudex in diſtrictu Amalphia.*

5 *Durum eſt contra ſtimulum calcitrare.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſoliti colligere Fenum in Montaneis Baronum pro vſu proprio, & pariter cauſa vendendi prohibeantur.

GRAVAMEN CXC.

1 EX montaneis, & ſiluis incultis exiſtentibus in Terris Baronum, ſi ſoliti ſint Vaſſalli colligere fenum, naturaliter naſcentem, vulgò (lo Feniello) non ſolum pro vſu proprio, verum etiã pro alieno, vt vendant exteris, vtiq; grauarentur, ſi Barones illos impedire vellent.

Iuſtificatur hoc aſſumptum ex dictis per *Gramat. deciſ. 67 & per nos tom. 1. Grauam. 126.* vltra deducta in ſuperiori grauamine.

2 Dum enim ſunt ſoliti fenum colligere in dictis montaneis, videntur Subditi habere poſſeſſionem, *Maſcar. de probat. concl. 1190 Caſar de Graſſis deciſ. 14. nu. 4. & 5 de Teſtib Rot. in Mediol. Bonor. Veneris 7. Febr. 1629 coram Illuſtriſſ. D. meo Coccino Decano*, vbi quod vera poſſeſſio conſiſtit in ſecatione, & perceptione feni, recentiſsimè refert, & ſequitur *Portius in tract. de Manuten. obſeru. 33. num. 15.* quo in loco fusè probat de vſu, & fruitione rei, & de actibus qui ſolent fieri à Dominis in rebus ſuis, & primò de fructuum perceptione.

3 Hinc cum caſus accidiſſet in facto tempore meo in Regia Prouinciali Audientia Capitinatæ, fui pronus relaxare prouiſiones, quod manuteneantur in poſſeſsione colligendi fenum Ciues in Mõtanea Baronis iuxta antiquum ſolitum, cumque fuiſſet habitus recurſus pro parte in S. R. Conſ. pro reuocatione dictarum prouiſionum per Reg. Conſiliar. D. Franc. de Ocampo b. m. fuit prouiſum quòd firmis remanentibus prouiſionibus expeditis per Reg. Audientiam veniant acta ad finem prouidendi.

Reperi idem grauamen prætenſum pro parte Ciuium Terræ Agerulæ, & ni fallor tempore Ducis Amalphiæ, vt reminiſcor vidiſſe in quibuſdam Scripturis antiquis, dum ibidem annis elapſis Pręſidente in hoc Regno vti Prorege Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. D. D. Ant. Aluaro de Toledo Albæ Duci Gubernatoris officio in mea adoleſcẽtia fungerer decoratus etiam Iudicatus munere in ead. Ciuit. Amalphiæ, nec non in Ciuit. Minorum, & in alijs locis eiuſd. Regionis, licèt cum veritate non poſſim affirmare exitum cauſæ, nam mea memoria (quæ regulariter omnibus labilis eſt) id non concedit, non recordor, inquã, quid ibi extiterit prouiſum, ſed non vereor iuxta ſupradicta debere eſſe determinatum, cùm contrarium ſuaptè ſuaderi nequeat, niſi fortaſſe alia concurrant ad fauorem Vtilium Dominorum, quæ ſi erint, tunc Iudex poterit mutare ſententiam, & ſi in poſſeſſorio erit ijs etiam concurrentibus, durum contra tale ſtimulum calcitrare.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Grauamen ſapit cogere Subditos ad danda Oua, vel Agnos in die Paſcalis, niſi tamen in contrarium vigeat conſuetudo num.* 2.
3 *Oua ſolent dari per Parochos Illuſtriſſimo Epiſcopo Vici Equenſi in die Paſcatis.*
4 *Onera leuia, & exigua non dicũtur de Regalibus.*
5 *Onera leuia, & exigua imponẽdi ius poteſt ab habentibus iuriſdictionem à Principe præſcriptione, vel conſuetudine acquiri, etiã ꝙ in inueſtituris hoc expreſſum non ſit, & num.*6. *Sed declara, vt num.*22.
6 *Exemplum exempli non probat.*
7 *Scriptura in vim compulſorialiũ extracta probat.*
8 *Præſcriptio quadragenaria non ſufficit ad præſcribendum Regalia, ſed requiritur titulus, vel immemorabilis.*
9 *Regalia minora à maioribus ſeparari non poſſunt in præiudicium Principis.*
10 *Onera an ſint leuia arbitrio Iudicis remittitur.*
11 *Oneris grauitas, an conſtituatur ex ſucceſſiua, & perpetua impenſa.*
12 *Culpa propria, quod euenit ſibi, & non alijs imputari debet.*
13 *Impẽſa, cum onere perſonali grauamen non auget.*
14 *Coaceruatio expenſarum non inducit diuerſam in iure determinationem, quando oriuntur ex diuerſa ſpecie tempore, & obligatione.*
15 *Teſtes diſcordantes ſunt conciliandi, & defendendi, non autem lacerandi.*
16 *Teſtes de Vniuerſitate nõ ſunt idonei teſtes pro Vniuerſitate, vbi ſunt nominati in mandato procuræ.*
17 *Teſtes duo in omni negotio ſufficiunt.*
18 *Teſtes nulliter examinati non probant.*
19 *Proteſtatio in calce literarum remiſſorialium arguit ſcientiam contentorum in literis.*
20 *Scientia in iudicialibus ſi non arguit conſenſum, arguit non diſſenſum, qui ſufficit.*
21 *Proteſtatio non repetita in quolibet actu non reſeruat iura proteſtantis.*
22 *Proteſtatio nullitatis examinis conſeruat nullitates exiſtentes, non autem iam ſanatas reuiuiſcit, ibidem.*
23 *Singula, quæ non proſunt multa collecta iuuant.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi cogantur Baronibus in die Paſcatis dare Agnos, vel Oua.

GRAVAMEN CXCI.

1 ADſtringere Vaſſallos dare Agnos, vel Oua in die Paſchatis ſapit grauamen, & proinde Barones ab hoc ſe abſtinere debent.

Redditur verum id, quod hic aſſeuerauimus ex ijs, quæ conſiderauimus *tom.* 1. *Grauamin.*9. vbi erit videndum, ne eadem reaſſumamus fundamenta.

2 At eum ibidem putauimus claudicare regulam hanc, vbi extaret legitima conſuetudo, vel legitima præſcriptio aſportandi huiuſmodi Baronibus poſſent ad id cogi ſubditi, vt ſeruatur in Diœceſi Vici Equenſi, in qua Parochi in tali die tenent, & coguntur portare oua Illuſtriſſimo Epiſcopo.

3 Nam id videtur verſari in muneribus leuibus, & parui valoris, inde ne mutare ſe ſententiam appaream, placet, & hic iterum eandem firmare adducendo proclipeo deciſionem nouiſſimam

ram Romanæ Rotæ in Anconitana ſiorum Veneris 29. Nouembris 1630. coram R. D. Pirouano auius tenor eſt, vt ſequitur.

Dictum fuit ſtandum eſſe in vltimo loco deciſis, quia vera eſt
4 limitatio in deciſione firmata, quando onera ſunt læuia, & exigua illa de Regalibus non dicun-
5 tur, *Franc.deciſ.* 57. *n.*13. vt propterea per habentes iuriſdictionẽ à Principe non prohibeātur præſcriptione, aut conſuetudine talia acquiri, etiam quod inueſtituris expreſſa non ſint *Clar. in* §. *feudũ quæſt.*29. *verſ.benè verum eſt, Roſental. de feud. quæſt.* 17. *num.*2. *Capiblanc. de Baronibus Pragmat.* 1. *num.*113. *Franch.dict.deciſ.*16. *num.*13.

Non obſtat, quod de Iuriſdictione Cõmunitatis Anconæ ſufficienter non conſtet ex tranſumptis Bullarum Nicolai V. & Eugenij Quarti, vti extractis ex libris eiuſdem Communitatis, qui aliud non ſunt, quam exempla dictorũ breuium, nec probant, *Authen. ſi quis in aliquo,* vbi *Dec. nu.* 30. *C. de edendo Puteus deciſ.* 155. *nu.* 2. *lib.* 1. *in correct.* & idem *Rota* ſenſit in hac cauſa 5. Decẽbris 1617. coram Buratto.

7 Quia quidquid ſit de prima extractione ex noua ramẽ compulſatione vigore lirerarum remiſſorialium *Rota* contrarium ſenſit 4. Martij 1622. coram eodem recedendo à ſupradicta deciſ.5. Decẽbris 1617.

Similiter neque releuat, quod onera læuia ſint de Regalibus põderando verba nihil aliquid *in l. placet, C. de excuſat. muner. li.*10. *in l.* 1. *C. ne ruſticani ad vllum*
8 *effic.deuocent lib.*11. quæ videntur poſſe verificari in minimo ſeruitio, vt propterea non ſufficiat quadragenaria, ſed requiratur titulus, vel immemorabis titulum præſumptum continens, *Peregri. de iure Fiſci lib.*1. *tit.*1. *nu.*65. *Roſental. de feud. cap.*5. *quæſt.*17. *nu.* 2. *Couarr. in reg.poſſeſſ.par.*2. §.4. *num.*5. *cum alijs,*

9 Quia Regalia quidem minora à Regalibus maioribus non ſolent in præiudicium Principis ſeparari, & inter minora comprehenduntur ius capiendi bona contrahentium inceſtas nuptias ius capiendi bona damnatorum, & præſcriptorum, quæ ponuntur *per Afflict. in tit.* quæ ſunt Regalia, & de iſtis, ſi ageretur, non ita de facili poſſent præſcribi ſolo decurſu quadraginta annorum, ſed requiritur titulus vel immemorabilis in læuibus, tamen omnes ſupracitati conueniũt præſcriptione, cum conſuetudine dari acquiſitionem, quia non ſunt de Regalibus, quorum auctoritates in reſponſionibus datis non euelluntur, quia in præſenti Ciuitas nititur conſuetudine quadragenaria teſtibus probata, qua ſuppoſita intrat limitatio in principio per *Franch. Clar. & alios firmata.*

Quod ſi replicetur admittendo læuia non eſſe de Regalibus onus tamen aſportationis florum non eſſe inter læuia connumerandum propter ſucceſsiuum, & perpetuum onus, & penæ ſcutorum 25. contumacibus indictæ, ac impenſam, nè dum realem, ſed onere perſonali iunctam deferendi, ſcilicet flores ad Ciuitatem, & ab oppidanis diuerſæ Diœceſis forte ſimili onera pro alia ſolemnitate grauatis.

10 Poterit obiectum euitari hanc ſcilicet læuitatem onerum, & impenſarum arbitrio Iudicis eſſe terminandum, *Salicet.in l.*2.*quæſt.*7. vbi

vbi *Cremen. nu.* 58. *& Cagnol. nu.* 129. *C. de reſcind. vend. Menoch. de arbitr. caſu* 145. *num.* 4. quæ cum ratione materiæ ſit abſque impenſa, & onus impenſæ delationis ſit modicum, ſemper inter læuia eſt adſcribenda.

11 Et nihilominus ad hunc effectũ ſucceſſiua impenſa, & perpetua non conſtituit grauitatem oneris, vt inter Regalia dicatur, quia non conſideratur, vt præſcripta, aut conſuetudine firmata, ſed vt præſcribenda, & acquirenda, *Bart. in l. de in rem verſ. num.* 3. *ff. de vſur. Fælin. in cap. de quarta num.* 25. *de præſcript. Balb. eod. tit. in* 1. *par. principalis quæſt.* 10. *num.* 7. *Menoch. præſumpt.* 131. *num.* 93. *lib.* 3.

12 Nec indictio pœnæ ſcurorum 25. contra cõtumaces auget onus impenſę propter primam culpam, quam vnuſquiſquè ſibi & nõ alijs debet imputare, *l. qui proprio*, §. *Procurator, ff. de Procurator, l. ſi quis negotia, ff. de negoc. geſt. Dyn. in reg. damnum de regul. iur. in* 6. Sed in præſenti ceſſat, & hæc pœnæ indictio, quia contra Communitatem non proceditur per pœnam, nequè per cenſuras contra particulares, ſed per mandata cõtra bona Communitatis, & in eorum defectum per indictionem collectæ, iuxta reſolutionem in

13 hac cauſa 10. Maij, præteriti, impenſa vero realis, cum onere perſonali, nec minus auget Grauamẽ ſecundum allegatos, *per Maſtrill. de Magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 332. quia impenſa reſpectu materiæ nõ datur, ex quo flores in Paſcuis colliguntur, & perſonæ flores deferẽtes merce de ab ipſa Communitate conducuntur, atquè ita ſemper onus reducitur ad impenſam Communitatis, non autem perſonarum particularium. Demum diuerſitas Diœceſis, & ſimile onus, quòad propriam Eccleſiam, nihil reuelat, quia coaceruatio perſonarum non inducit diuerſam

14 in iure determinationem, quando vt in præſenti oriuntur ex diuerſa ſpecie tempore, & obligatione, *Alex. in l. ſi idem num.* 6. *ff. de iuriſdict. omn. iudicum. Declarando, l. ſi quis ſeparatim*, §. 1. *ff. de appellat.*

Secundo principaliter non obſtant, quæ replicantur contra dicta reſtium, & perſonas, & eorũdem, examinis validitatem.

Quia quòad dicta reſtium fuit reſponſum in deciſ. quæ reuidetur

15 & quatenus in aliquo diſcordarent ad inuicem, ſunt reconciliandi, & defendendi, non autem lacerandi, *Rot. deciſ.* 309. *nu.* 2. 344. *numer.* 2. 351. 338. *coram Ludouiſio*.

16 Reſpectu vero perſonarum primi, & quinti, ex quo interuenerunt in mãdato dato ad hanc cauſam, & ſint Anconitani quorum, propterea dicto, ſit deferendum *Rota deciſ.* 504. *num.* 9. *&* 210. *nu.* 1. *&* 7. impreſſis poſt ſecundum vol. *conſ. Farinacc.* ſi ad hunc non eſſent computãdi, cum ſuper ſint ſecundus, tertius, & quartus teſtes de plena probatione non eſt

16 dubitandum, cum in omni negotio duo ſufficiant, *cap. in omni negotio de teſtibus, l. vbi numerus, ff. eodem tit. Specul. in titul. de teſte*, §. *reſtat in princip.*

Et quòad validitatem examinis, quod fuerint teſtes examinati extra terminum remiſſoriæ, & conſequenter nulliter, & inualide ex facto ceſſat difficultas.

Nam ſi verum ſit, quod die 29. Aprilis 1629. fuerit decreta remiſſoria, cum termino duorum menſium, proxime tunc ſe quen-

rium, attamen eſt, etiam certum,
quod in decreto ſubſequũtur alia
verba, nempè à die conſignatio-
nis, præſertim hic in Curia com-
putandorum, quæ conſignatio, cũ
fuerit facta die 4. Septẽbris eiuſ-
dem anni, qua die bimeſtre curre-
re incipiebat, & terminus fuerit
prorogatus ad alium menſem, ſa-
tis patet teſtes in termino fuiſſe
receptos, dum examen cæptum
fuit die 31. Octobris, & perfectum
de menſe Nouembris, & ſic ante
diem 4. Decembris, in qua termi-
nus remiſſoriæ finem recipiebat.

Si verò excipiatur, prout exci-
pit Communitas Offaneæ de de-
fectu iuriſdictionis Iudicum remiſ-
ſorialium, & de examine extra lo-
cum ex eo, quod non fuit concor-
datum de iudicibus, prout fuerat
per Procuratorem eiuſdem prote-
ſtatũ, & literæ remiſſoriales ema-
nauerint, cum deputatione Ciui-
tatis Laureti contrariæ decreto
remiſſoriæ, in quo eligitur Ciui-
tas Anconæ, & ſimiliter fuerint
nominati Vicarius, & Archidia-
17 conus, abſquè conſenſu Procura-
toris, & inde ſequatur examinis
inualiditas, tàm reſpectu Iudicum
quàm loci, *Rota deciſ.* 256. *nu.* 2.
par. 1. *&* 413. *nu.* 3. *par.* 2. *recent.*

Ex eodem facto nullitas repa-
ratur, quia ea inſtrumento dele-
gationis conſtat deputatione Iu-
dicum à loci, & in calce eiuſdem
inſtrumenti, adeſt proteſtatio Oli-
uerij Procuratoris Communitatis
dicentis nõ deueniri ad executio-
nem retroſcriptarum literarum
remiſſorialium in partibus, niſi ci-
rato in quolibet actu Ioanne Do-
18 minico Belgio Procuratore in
Ciuitate Laureti, ex qua proteſta-
tione oritur ſcientia cõtentorum
in literis, *per l. non eſt ferendus, ff.
de tranſact. Abb. conſ.* 18. *numer.* 3.
19 *Menoch. conſ.* 272. *num.* 5. *Surd.
conſ.* 150. *n.* 30. Et ex eadem ſcien-
tia, ſi non oritur conſenſus, ſaltem
20 colligitur non diſſenſus, qui ſuf-
ficit in iudicialibus, vt proteſtatio
non repetita in quolibet actu non
reſeruat iura proteſtantis, *Seraph.*
non in his terminis *deciſ.* 308. *&*
1169. *num.* 7. *Mobed. deciſ.* 2. *de
iudic. Puteus deciſ.* 213. *in nouis,*
21 *lib.* 2. Propterea proteſtationes
factę in actu examinis teſtiũ, quod
per dationem interrogatoriorum
non intendebat procurator Com-
munitatis Offaneæ nullitates pro-
ceſſus examinis faciendi conuali-
dare, conſeruauerũt quidem nul-
litates exiſtentes, non autem quę
non erant, reuiuiſcerunt, cum hoc
nõ ſit de natura proteſtationis re-
ſeruatoriæ, *Bart. in l. penult. C. de
poſſ. Ang. in l. ſi quis legauerit nu.*
1. *ff. de legat.* 1. *Becc. conſ.* 74. *nu.*
16. *&* 34. *Surd. conſ.* 152. *nu.* 29.
& conſ. 180. *num.* 14.

22 Cœterum meo non arridet ingenio,
nec id adæquat concurrere cum ſupra
dicta opinione, niſi cum declaratione,
vt illa procedat quoties nomine Vni-
uerſali deberẽtur Oua, vel Agnus Ba-
roni, at ſecus ſi à quolibet particulari
Oua, vel Agnus expeteretur, vel præ-
tendatur haberi, quia in tali caſu non
agnoſcerem eſſe onus leue, ea de ra-
tione, nam licet reſpectu ouorum, &
Agni poſſit dici onus læue, quia ſi ab
omnibus particularibus eſſent traden-
da excreſceret numerus, & de læuis
magnum orireťur emolumentum, &
conſequenter è contra magnum eſſet
onus ex regula, quod quæ ſingula ſunt
leuia, vnita poſtea magna redduntur,
*argum. l. Spadonem, §. qui iura, ff. de
23 excuſat. Tutor,* vbi probatur, vt ſin-
gula, quæ non proſunt multa collecta
iuuant, *l. rationes, & l. Inſtrumenta,
C. de probat. l. ſtipulatus in princip. ff.
de vſur.* cum latius adductis, *per Gabr.
concluſ.* 1. *de probat. & per Card. Tuſc.
pract. concluſ. lit.* 5. *concluſ.* 276.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Exigendi quaſi poſſeſſio probatur ex ſolutionibus, & receptionibus præcedentibus, nec non ex Inſtrumentis ſolutionũ, & quietationum, num.* 2.

3 *Solutiones præbent, & probant quaſi poſſeſſionem exigẽdi, ſi ſint factæ ſimpliciter ſpontè, & abſq; proteſtationem, ſecus ſi in actu ſolutionis ſoluens, fuerit proteſtatus.*

4 *Exigendi quaſi poſſeſſio, quando ex depoſito arguatur, & numer.* 5. *&* 9.

6 *Mandatis ſuperioris, qui parit nõ animo obediendi, ſed timore, non conſtituit Aduerſarium in quaſi poſſeſſione.*

7 *Solutio facta, cum proteſtatione (ſine præiudicio quorumcunquè Iurium) non conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi.*

8 *Solutiones factæ, cum proteſtatione in ipſo actu, quod ſoluebatur metu cenſurarum non dicuntur conſtituiſſe in quaſi poſſeſſione exigendi.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi ſoliti ſoluere aliquid Baronibus, cum proteſtationibus cogãtur ſimpliciter, abſq; illis ſolutionem facere.

GRAVAMEN CXCII.

EXiſtente lite inter Vaſſallos, & Baronem ſoliti erant, nè ſibi præiudicarent Vaſſalli ſoluere quoddam ius cum proteſtationibus quibuſdam, cumq; Barò deindè cogere vellet ſubditos ipſos ad faciendam talem ſolutionem ſimpliciter, & liberè nulla interueniente proteſtatione dixi rogatus deuoto in hoc grauari Vaſſallos, quia eſſet alterare, & mutare modum ſolutionis, ad quod adſtringi nequibant ſubditi, & ptoindè eum ratione non poſſe id prætendi à Barone.

1 Otitur, & grauamen, nam regulariter exigendi quaſi poſſeſſio probatur ex ſolutionibus, & receptionibus præcedentibus, *Veral. deciſ.* 343. *par.* 2. *Afflict. deciſ.* 325. *Boer. deciſ.* 239. *Ludouic. deciſ. Lucenſ.* 65. *Rota in Recentior. dec.* 508. *part.* 2. *eadem Rota in Romana fideicommiſſi de Epiſ. Veneris* 4. *Aprilis* 1631. *coram R.P. D. Verospio, & in Romana locorum Mõtium coram Eminentiſſimo Cardinali Virili*, & conſequenter per inſtrumenta ſolutionũ, & quietationum, *eadem Rota in Regiem penſionis* 1614. *coram R. P. D. Pirouano Rot. in Recent. deciſ.* 122. *par.* 1. *Illuſtriſſimus Epiſcopus Riccius in collect. deciſ.* 1507. *Caualc. deciſ.* 83. *Illuſtriſs. Coccin. deciſ.* 31. *numer.* 3. *&* 7. quod procedit, etiam præcedente mandato Iudicis *Ludouiſ. deciſ.* 365.

3 Et tamen ideſt verum, vbi ſimpliciter, & ſpontè eſſent factæ ſolutiones, at ſecus ſi interuenerint in illis proteſtationes, quia tunc nihil operantur ad quaſi poſſeſſionem acquirendam, *Roman. conſ.* 364. *num.* 14 *Ludouiſ. deciſ.* 365. *Card. Tuſc. pract. concluſ. lit. P. concluſ.* 420. *num.* 13. *& ſeq. Mareſcott. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 22. *nu.* 12. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 310. *num.* 38. *Cenc. de cenſib. part.* 2. *quæſt.* 5. *artic.* 4. *num.* 19. *Lother. in tract. de re beneficiar. quæſt.* 38. *num.* 205. *lib.* 1. *Rota apud Pacific. de Saluian. Interdicto deciſ.* 44. *num.* 8. *&* 14. *& apud Marcheſan. de Commiſſionibus part.* 1. *fol.* 970. prout idem cõcluditur reſpectu depoſiti facti, cum proteſtatione, *ex Rot. poſt tract. Cenc. de cẽſib. deciſ.* 233. vbi quod quaſi poſ-
4 ſeſſio exigendi probatur ex depoſito, niſi illud fuerit factum cum proteſtatione, quia ex ſolutione, & depoſito, idem inducitur effectus, *Rota apud eũdem Cenc. deciſ.* 250. *in fin.* & argumẽtum de vno ad aliud datur.

5 Itaut ſoluens, vel faciens depoſitũ, cum proteſtatione non conſtituit Aduerſarium in quaſi poſſeſſione, ad in-
6 ſtar qui parit mandatis ſuperioris nõ animo obediendi, ſed ex timore *Puteus deciſ.* 281. *lib.* 2. *Maur. Arretin. in tract. de ſolut. cap.* 21. *num.* 2. *& ſeq.*

 7 Hinc

7 Hinc ſoluens, cum proteſtatione ſine præiudicio quorumcũquè iurium non facit acquirere quaſi poſſeſſionem Aduerſario *Gratian.forenſ diſcept.* 981 *nu.*40. *& ſeq. Rota apud Cenc.in tract. de cenſib.decis.*250. *ſub num.*7.

8 Et hinc ſolutiones factæ, cum proteſtatione in ipſo actu, quod ſoluebatur ex metu cenſurarum non dicuntur conſtituiſſe in quaſi poſſeſſione exigẽdi, *Veral.decis.*330. *part.*2. *Pont. de ſpol.cap.*16.*nu.*169.*lib.*2. *Seraphin.dec.* 1017.*num.*6. *Garzia de Benefic. cap.*5. *num.*452. *& ſeq. lib.*1. *Mareſcott. var. reſolut.lib.*1.*d.cap.*22. *num.*22. *Rota in Auerſana penſionis Veneris* 34. *Aprilis* 1626. *coram R. P. D. Pirouano*, *Gratian.forenſ diſcept.tom.*1.*cap.*113.*num.* 10. *cum ſeq.*

9 Et ideo minimè probaretur quaſi poſſeſſio ex depoſito facto cum proteſtatione, quod fiebat metu cenſurarũ, & mandati executiui, nec ex Inſtrumento ſolutionis ſe ad huiuſmodi depoſitum referente, *Veral.decis.*331.*nu.* 3. *part.*2.

SVMMARIVM.

2 *Recipere debens depoſitum, quid ſoluere teneatur.*

3 *Depoſitario non licet aliquid accipere pro reſtituendo depoſito.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi pro reſtitutione Depoſiti facti aliquid dare cogantur.

GRAVAMEN CXCIII.

VLtra emolumenta Actorum currentium in beneficium Capitanei, & Actuarij non tenentur, qui recipere debent depoſitum aliquid ſoluere pro depoſiti receptione.

Itaquòd ſi in poſſe ordinarij Capitanei, vel Actuarij, aut Aerarij, vel Syndici loci ſit factum depoſitum, vbi illud eſſet reſtituendum, aut liberandum, depoſitarius, nihil poteſt prætendere, quod ſi contrarium agatur in ſubditorum reſultat præiudicium, & Grauamen.

3 Stat enim communi calculo recepta opinio, nec contradictores habet Regula depoſitario, minimè licere aliquid accipere pro reddendo depoſito, quia tenetur ex Iuſtitia illud reddere, *Medina de reſtitut.quæſt.*25. *Leſſ.de obligat. Iuſtitiæ lib* 2.*cap.*14.*dub.*9.*nu.* 66. *Reginald. in praxi fori pœnitential. lib.*10.*num.*179. *Vaſquez cap.* 7. *de reſtit. dub.* 5. *&* 9. *num.* 70. & poſt illos *Bonacin. de reſtitut. quæſt.*4. *puncto* 2. *propoſ.*2.*num.*5.

Si igitur iuxta ſupradictam Theoricam depoſitum ex iuſtitia venit reddẽdum, conſequens eſt neceſſarium, vt uolens retinere aliquid pro tali effectu cũ ligatas habeat manus, & conſequenter agendo grauet, & peccet, & ad reſtitutionem teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Feſtiuitates in Natiuitate filiorũ Baronum, vel nuptijs ob publicã letitiam facere Vaſſalli non adſtringuntur.*

2 *Cancellaria ſolet diſpenſare accedente conſenſu Vaſſallorum in faciendis feſtiuitatibus pro Natiuitate filiorum Baronum, vel nuptijs, aut pro luctis.*

3 *Actus facti ex gratia, & voluntate non obligant.*

4 *Manutentio obſtat in actibus dependentibus ex facultate.*

5 *Ius non quæritur in ijs, quæ ſunt ex facultate.*

6 *Quaſi poſſeſſionis Status non datur in dependentibus ex actibus facultatiuis.*

7 *Manutentio in facultatiuis, quando non detur.*

8 *Materia, quando non dicatur facultatiua.*

9 *Facultatis præſumptio, quando excludatur.*
10 *Gratia multiplicata non eſt præſumenda.*
11 *Poſſeſſio in actibus facultatiuis, quando dicatur acquiſita.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando pro Nuptijs Baronum, vel Natiuitate Filiorum inſignum lętitiæ coguntur facere feſtiuitates, (vt eſt currere, vel luctare pallia) expenſis Vniuerſitatum, quamuis aliquando id ſoliti eſſent, alias agere.

GRAVAMEN CXCIV.

1 Haud quidem tenentur Vaſſalli in nuptijs Baronum, vel Natiuitate eorundem filiorum facere feſtiuitates ob publicam lætitiam, quamuis eorum accedente cōſenſu poſſint pro tali effectu Vniuerſitates aliquas pecuniarum quantitates expendere mediante Aſſenſu Regio, qui de facili obtinetur.

2 Solet, in quam Regia Cancellaria diſpenſare cum Vniuerſitatibus Regni vt occaſione Natiuitatis primogeniti Baronum faciāt donationem alicuius quantitatis pecuniæ, *Reg. Tapia nouiſſimè in tract. de poteſtat. Reg. Cancellariæ pag.* 115. vbi quod id deductum eſt ex eo, quod faciunt Barones Regni in Natiuitate primogeniti Inuictiſſimi Domini Noſtri Regis, idemq; dicit occaſione Natiuitatis concedi licentiam expendendi aliquas pecuniarum quantitates pro feſtiuitatibus ob publicam lætitiam, nec non pro luctis, vt antea probauerant *Reg. de Ponte in tract. de poteſtat. Proreg. tit. de diuerſ. prouiſ. fieri ſolit. ſub rubric. de Don. & expenſ. Vniuerſit. numer.* 11. *&* 12. *poſt Auend. de exeq. mandat. Reg. cap.* 10. *n.* 2. *&* 13. *part.* 2.

Itaque, niſi voluntariæ fuerint huiuſmodi expenſæ contra Vaſſallos, vtique ſubintrabit Grauamen, prout pro grauamine fuit habitum cōtra vtilem Dominũ Terræ Sibaris in Anno 1567.

Quod quidem ampliabam in facti contingentia, vt quamuis aliquando Vaſſalli huiuſmodi feſtas facere eſſent ſoliti, nec poſsēt adſtringi ad illas cōtinuandas, tũ ex ijs quæ diximus *tom.* 1. *Grauamen.* 10. & alibi.

3 Tùm etiam nam vti actus facti ex gratia, & liberalitate per modum facultatis, etiam per multos annos poſſont, hodiè negari fusè, *Ripa in capit. cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Gomes deciſ.* 20. *lib.* 2. quos nouiſſimè repottat *Ludouic. Pontius in ſuo tract. de manutenen. obſeruat.* 53. nam præſtatio temporalis nō eſt modus obligationis validandæ, nec curſus temporis illam nudam veſtit *Criſtineus deciſ.* 95. *tom.* 2.

4 Ita quod manutentionem petēti poteſt excipi materiam eſſe facultariuā, & proindè non conſiderari poſſeſſionē ſeù Statum manutenibilem, & conſequenter non dari mandatum de manutenendo *Rot. diuerſ. deciſ.* 863. *part.* 4. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 655. *nu.* 49. *Caualc. deciſ.* 286. *Beltramin. in Schol. ad Ludouiſ. deciſ.* 161 *num.* 16.

Ex ijs. n. quæ fiunt, ſeu fieri ſolent, vel permittuntur iure facultatis, vel ex gratia, aut facultate Aduerſarij nullum quæritur ius, nec oritur poſſeſſio, vel quaſi, quæ ſit attendenda *Pont. de ſpol. lib.* 2. *cap.* 16. *numer.* 166. *Card. Tuſc. concl.* 32. *num.* 7. *lit. O. Pacific. de Saluian. interdict. inſpect.* 1. *cap.* 6. *num.* 30. *Rot. diuerſ. deciſ.* 297. *ſub n.* 4. *part.* 2. *Rot. in Recent. deciſ.* 397. *nu.* 3. *& deciſ.* 840. *num.* 3. *part.* 2. *Card. Mãt. deciſ.* 267. *num.* 2. *Epiſc. Ricc. Collectan. deciſ.* 1293. *in fin.*

6 Tali modo, vt nec in actu negatiuo in his, quę à facultate dependēt quaſi poſſeſſionis Status datur, nec manutētio conceditur, *Card. Tuſc. concluſ.* 69. *num.* 5. *lit. V. Viuian. in prax. Iuris patronat. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 18. *part.* 2. quos recentiſſimè refert, & ſequitur *Ludouic. Pontius in ſuo tract. de manutenēdo d. obſeruat.* 53. *nu.* 13. vbi diſcutit articulum, ſi debeatur manutenentio ei, qui in poſſeſsiōne eſt ex gratia, ſeù cauſa liberali, & in materia faculta-
7 tiua, & poſt fixam regulam negatiuam cum illationibus ad propoſitum *nu.* 16. excipiendo declarat, tunc in facultatiuis non eſſe dandam manutētionem, quan-

quando clarè conſtaret, vel eſſet ve-
hemens præſumptio materiam eſſe fa-
cultatiuam, alias ſub tali prætextu nõ
eſſe de facili manutentionem denegã-
dam, *ex Seraphin.deciſ.323. numer.3. Beltram. ad Ludouiſ.in dict. deciſ.162. in fin.* qui voluit non eſſe materiam fa-
8 cultatiuã, quod procedit titulus, quia
tunc actus ſequentes cenſentur facti
in vim tituli præcedentis ad excluſio-
nem actus voluntarij, & debetur ma-
nutentio, quoties probatur cauſa, &
poſſeſſio ex illo, *Genc. de cenſibus in addit.part.2.cap.2.quæſt.3.art.9.n.17.*

9 Ad inſtar pariter excluditur in du-
bio facultatis præſumptio ex actuum
pluralitate per longum temporis in-
teruallum geſtorum, & ex diuturna
10 poſſeſſione, quia toties multiplicata
11 gratia non eſt præſumenda, & ex diu-
turna poſſeſſione acquiritur Statui cõ-
ſiderabilis, & manutenibilis *Card.Caualer.deciſ.286.num.6. Rot. in Recent. deciſ.640.num.3.part.2. Cacher.dec.99. num.19.* vbi quod ex diutina præſtatio-
ne obligãdi animus inſurgit cum alijs
adductis, *per Pontium in allegat.tract. de manutenendo nuper adducta obſeru. 53. num. 20.* vbi alia coacervat inter
quæ finaliter enunciat in actibus, etiã
12 facultatibus dici acquiſitam poſſeſſio-
nem, quando præceſſiſſet prohibitio,
& ſubſecuta eſſet acquieſcentia, *ex Giouagn.conſ.9.num.87.lib.1. Rot.diuerſ.deciſ.297. ſub nu. 4. & 5. part.2. Rot. in Montis Regalis Iuriſdictionis Coram R. P. Penia apud Marcheſan.de Commiſſion.part.1.fol.1050. numer.6. Melch.Lother.de re benef.lib.2.quæſt. 31.num.29.* vbi data contradictione,
& legitima temporis defluxione id aſ-
ſeuerat.

Quare his non concurrentibus, vti-
què grauãtur Vaſſalli, quando pro Na-
tiuitate filiorum, vel nuptijs ipſorum
coguntur expenſis Vniuerſitatis face-
re luctari, & currere pallia inſignum
lætitiæ.

Idemquè erit concludendum, vbi
pro aliqua dignitate aſſumpta, vel col-
lata in perſonam Baronis Vaſſalli ad-
ſtringerentur donatiua, vel inſignum
lætitiæ, aliquas demonſtrationes fa-
cere cogerentur, quia volẽtes poſſunt,
& ex vrbanitate debent facere, ſed no
poſſunt ad id cogi.

SVMMARIVM.

1 *Ars ſerica nutriendi vermes, cum foljs impediri non poteſt, & ſi à Baronibus impediatur Vaſſallis ſit Grauamen, vt num.7.*

2 *Clericis negotiari eſt prohibitum, & mercando, quas incurrãt pœnas, num.3.4.& 5.*

Clericus negotiãs, peccat mortaliter, ibidem.

6 *Clerici, cum folijs ſuarum Arborum poſſunt in proprijs ædibus Arti ſericæ operam dare ex deciſione Sacræ Cõgregationis Eminentiſſimorum Concilij Interpretum.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando impediũ-
tur, cum folijs ſuarum Arborum
in proprijs ædibus Arti ſericæ o-
peram dare, ſed idẽ Opus ad me-
dietatem, cum Baronibus facere
adſtringuntur.

GRAVAMEN CXCV.

1 IMpedire Subditos, nè cum folijs
propriarum Arborum, vel aliena-
rum, quas emunt in proprijs ædibus
Arti ſericæ operam dent nutriendo
vermes, vulgò (Agnelilli) eſt reſtrin-
gere libertatem, & proindè grauamen
inducit.

2 Videmus inquam, vt Clericis alias
negotiari prohibitis. & mercaturas fa-
cere vetitis, *cap. Negotiatio 88.diſtin. cap. ſecundum, ne Cleric. & Monac.* vbi
decernitur, vt excommunicentur, *cap.*
4 *ſed nec eod.tit.* vbi præcipitur, vt ſuſpẽ-
dantur ab ordine Eccleſiaſtico, *& in cap.Clericus 94.diſtinct.* vbi imponitur
5 eis depoſitionis pœna, *& in cap.Canonum.14. quæſt 4.* vbi mandatur expo-
liari à Clericali conſortio, & ideò pec-
care mortaliter mercaturam exercen-
do, *Medin. in Cod. de reſtitut. quæſt. 3. art.2. Rebell. de obligat.Iuſtit. part. 2. lib.9.*

lib.9. quæſt.fin. ſect.2. Fernandez in Examin.Theolog.Moral. part.4. cap.5. §.8. Morla in empor.Iur. part.1. tit.9, quæſt.10. Salon. in 2.2. quæſt.77.art.4. ſu è Graſſ. in tractat. de effect. Clericat. effect.6.

6 Adhùc tamen non eſſe prohibitum, cum folijs ſuarum Arborũ in proprijs ædibus Arti ſericæ operam dare, præcedente licentia Epiſcopi, quæ gratis eſt concedenda, vt declarauit Sacra Eminentiſſimorum Concilij interpretum Congregatio, de qua moderniſſimè *Barboſa in tract. de Iure Eccleſiaſtico vniuerſali lib.1. tit. de vita, & honeſtat.Clericorum cap.40. ſub nu. 127.* & proindè non poſſunt pro tali cauſa moleſtari ex capite illicitę negotiationis.

7 Quare merito pro grauamine fuit reputatum, dum quidam Baro in Regionibus Calabriæ impediret ſuos Vaſſallos incumberent Arti ſerici nutriendo vermes, cum folijs propriarũ Arborum ſub prætextu, quod volebat vt idem opus ad medietatem cum ipſo agerent, & proindè habito recurſu ad ſuperiores fuit iniũctus ordo dicto Baroni, vt abſtineret à tali moleſtia, & quod ſineret ſubditos ad libitum talia exercere.

SVMMARIVM.

1 *Effodere lapides in Montaneis Vniuerſitatis Ciuibus eſt permiſſum.*

2 *Violentia infertur per Barones, quando prohibent, nè Ciues effodiant lapides in Montaneis demanialibus Vniuerſitatis.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, ſi vetentur effodere lapides pro eorum vſu in Montaneis demanialibus Vniuerſitatis.

GRAVAMEN CLXXXVI.

1 Effodere lapides in Mõtaneis communibus cuilibet Ciuium, licèt eũ in eis vti habitatores habeat quiſq; vſum ex dictis *per Beuian. in Conſuet. Aluern. tit. de ſpaſſurage.*

2 Ità quod infertur violentia à Baronibus, quando ſubditis talis effoſio prohibetur, vt ad aliũ finem enunciauit *Rendella in tractat. de Paſcuis tit. de Baronum Paſcuis verſic. ex quibus pagina mihi 65.*

Vndè cum Ciues Terræ Sanctæ Catherinæ conquererentur de ſuo Barone, quia illos impediebat effodere lapides à Montaneis communibus, & demanialibus eiuſdẽ Vniuerſitatis pro ædificandis Domibus, & pro alijs cõmoditatibus exiſtente Cõmiſſario Regio, tunc Conſiliario *Vincentio de Franchis fuit prouiſum*, quod Baro abſtineret, & hoc in Anno 1580.

Patet id in proceſſu Grauaminum dictæ Terræ in Banca, tunc temporis Roppuli Actuarij Sacri Regij Conſilij.

SVMMARIVM.

1 *Aerarij non ſunt obligati conficere panem pro vſu Baronum.*

2 *Aerarij tenentur ſolum exigere introitus feudales, nec ad alia ſunt obligati.*

3 *Iurauetant imponi noua onera.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando vti Aerarij adſtringuntur in eorum domibus facere panẽ pro ſeruitio Baronum, & eorum familiæ.

GRAVAMEN CXCVII.

PRo parte Vniuerſitatis Auigliani fuit porrectum grauamen in Sacro Regio Conſilio contra eius Baronem ſub

ſub prætextu, quod cogebat Aerarios qui erant pro tempore, vt ab eorum Vxoribus curarent facere panem pro ſeruitio ipſius Baronis, ac vſu Familiæ, & exiſtente Commiſſario Regio Cõſiliario Cæſare Vitellio extitit prouiſum Baronem debere, abſtinere à tali coactione panes Figliolã Aquarium.

2 Aerariorũ enim propriè munus eſt tãtum exigere introitus Feudales, vt diximus *tom. 1. Grauamin.* 165. & proindè ad alia non tenentur, & nolentes cogi nequeunt, vt fuit alias determinatum ad fauorem Hominum Terræ Riuigni contra vtilem Dominum.

3 Quare ſi Aerarij adſtringerentur, adhoc vtiquè grauarentur, & eſſet illis nouum onus imponere, quod iura vetant, vt latius probauimus *tom. 1. Grauamin.* 1. vbi erit videndum.

SVMMARIVM.

1 *Choreas facere eſt permiſſum, & num.* 3.
2 *Clerici non poſſunt intereſſe choreis.*
4 *Prouiſio Regiæ Audientiæ Apuleæ circa materiam chorearum refertur.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando impediũtur facere choreas Vulgò (Balli) abſquè licentia Baronum.

GRAVAMEN CXCVIII.

1 FAcere choreas vulgò (Balli) non eſt de prohibitis, & ideò paſſim tempore Nuptiarum, vel Natiuitatis filiorum videmus de conſuetudine ob lætitiam fieri, quibus tamen choreis

2 Clericis intereſſe non licet, nè propter metus obſcenos eorum contaminentur oculi *cap. presbiteri* 19. *diſtinct. Lopez in l.* 57. *tit.* 5. *par.* 1. *Vgolin. in tract. de poteſt. Episcop. cap.* 13. §. 30. quos refert. & ſequitur, *nouiſſimè Barboſa in tract. de Iure Eccleſiaſtico vniuerſali lib.* 1. *tit. de vita, & boneſt. Clericorũ cap.* 40. *num.* 61.

3 Cumquè regulariter choreas facere ſit permiſſum, non poterint ſine grauamiue à Baronibus prohiberi, proutſic in facti contingentia reperio prouiſum per Conſiliarium Palermum ad fauorem Hominum Terræ Sancti Gregorij contra eius Baronem, qui emanare fecerat Bannum, ne ſine licentia ſua per Ciues fierent choreæ ſub pœna, & fuit iniuntum, vt abſtineret à tali Banno, & quod adlibitum Ciuibus, abſquè contrauentionis metu liceret choreas, iuxta conſuetudinem agere.

Et tempore meo, dùm quidam Gubernator in Prouincia Apuleæ, in qua
4 quotidiè quaſi huiuſmodi choreæ exinueterata conſuetudine fiunt, emanaſſet Bannum prohibitinum, habito recurſu ad Regiam Audientiam fuit ordinatum eſſe obſeruandum ſolitum, & pro eius obſeruantia licere choreas facere, cum honeſtate tamen, & ſine ſcandalo, nec de Banno emanato eſſe vllam habendam rationem, & ſic fuit ſeruatum.

SVMMARIVM.

1 *Honeſtæ Matronæ, & Mulieres Nubilis Aetatis non debent venire ad Iudicia.*
2 *Actuarius debet accedere ad Domus honeſtarum perſonarum pro illis examinandis.*
3 *Fæmina grauida eſt examinanda Domi.*
4 *Fæmina honeſtæ, quando examinantur in loco Curiæ, Actuarius debet facere aliquam perſonam bonæ conditionis aſtare, nec in ſecretò.*
5 *Pudicitiæ honeſtarum puellarum eſt habenda ratio.*
6 *Infirmi, ſenes, & pauperes carentes veſtibus ſunt in eorum Domibus*

mibus examinandi, & non ad iudicia trahendi.

7 *Mulieres, quando volunt liquidare Inſtrumenta, ſolent accedere ad Eccleſias vicinas Curiæ, & ibi Actuario dare verbum, & quid quãdo Monialis eſt creditrix, num.* 8.

9 *Honeſtas ſemper exempta intelligitur.*

10 *Honeſtas eſt dignior cũctis rebus.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando Fæminæ Nubilis Aetatis, vel Honeſtæ, aut grauidæ pro deponendo Teſtimonium veritatis ad locum Iudicij accedere coguntur.

GRAVAMEN CXCIX.

1 CVm honeſtas Matronas, & Nubiles Mulieres non deceat ad iudi-
2 cũ ſub ſellia venire, ideò ad illas examinandas mittitur Actuarius ad earũ Domus, vt conſtat apud *Gloſ. Caſtrenſ. Iaſ. Rom. & Odofred. ff. de Iur. iur. Bal. in cap. ſi quis teſtium num. 2. de teſtib. Grauett. conſ. 41. ſub numer. 18. Boecac. in tract. de liter. Remiſſorialib. cap. 2. num. 28. Granat. ad veſtr. in prax. lib. 6. cap. 2. num. 52.*

3 Idquè maximè in Fæmina grauida habere locum patet, *apud Franc. Marc. deciſ. 182. tom. 2.* quem ſectatur *Baiar. in addit. ad Clar. in pract. Crim. quaſt. 64. num. 75.* vbi tamen voluit à tali priuilegio excludere Mulierem ruſticam prægnantem, & quia ſicuti accedit ad nemus pro lignis, ita pariter poteſt ire ad domum Iudicis ad ſe examinandũ, refert *Farinacc. in tract. de teſtib. quaſt. 78. num. 97.* quæ opinio ſi eſſet attendenda prægnantia, nihil operaretur, quia de per ſe Ciuilitas, & honeſtitas perſonæ Mulieris illam facit exemptã ab acceſſu ad ſe examinandam in loco reſidentiæ Iudicis antè præſentiam, & ideò cum tali opinione non concurro.

Et ad noſtrũ inſtitutum oculos habendo non reticeo dicere, quod conquerũtur de facili, & ſæpè ſæpius ſubditi, quando Barones, vel Officiales cogunt huiuſmodi perſonas in loco, in quo reſident Teſtimonium perhibere.

4 Et pro parte Vniuerſitatis Terræ Lauri reperio porrectum grauamen, eo quia Mulieres Honeſtæ, & Nubiles pro teſtificando cogebantur ire ad locum Curiæ, ibiquè ſecretò nullo aſtãte examinabantur, de quo habito recurſu ad Sacrum Regium Conſilium, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Remũdez fuit prouiſum, vt Officiales dictę Terrę ad huiuſmodi examen faciendum procederent habita ratione ad qualitatem perſonarum, & ideo in aliquibus locis ſolet aſtare Magiſter Iuratus, vel Syndicus, aut vnus ex Electis, vt vidi practicari.

5 Pudicitiæ enim honeſtarum perſonarum ſemper eſt habenda ratio, & ſi id prætermictatur, ſubditorum non euitabitur grauamen.

Quare ſi contrarium obſeruetur Subditi, vtiquè grauantur.

Nec deſinas obſeruare induci pariter grauamen in huiuſmodi materia
6 examinis, quando Infirmi, Senes, pauperes nõ habentes veſtes, quibus carnes cooperiant ad locum Iudicij venire coguntur ad ſe examinandos, ſicquè de alijs dici, de quibus cum lato calamo odiſſerat, *Farinacc. in tract. de teſtibus quaſt. 76. cap. 5.* illius remiſſione contentus calamum requieſcere facio.

Non tamen omitto dicere me vidiſſe indiſtinctè practicari, vt quãdo tra-
7 ctatur de liquidandis Inſtrumentis, Mulieres accedunt pro tali effectu in Eccleſijs, magis conuicinis ad locum Iudicij, & ibi Actuarij veniunt ad recipiendum verbum, & in magna Curia Vicariæ, vt plurimum ſolent ire in Parocchiali Eccleſia Sancti Thomæ, vel in Eccleſia Sanctæ Catharinæ ad Formellum, aut in Eccleſia Refugij, & de tali practica teſtantur *Poller. ad Marant. part. 6. verſ. & producuntur ſcripturæ, & Inſtrumenta num. 5. Grauin. de liquid. Inſtrum. 2. part. declarat. 18. & Robert. conſiderat. 4. num. 7.* quos refert *Galter. de liquid. Inſtrum. 1. part. 2. part. in verſic. aduertat Creditor ad perſo-*

Digitized by Google

perſonam ſuam ſub num. 1. vbi pariter
8 quod quando Monialis eſt crediterix, & vult liquidare accedit Actuarius ad Monaſterium, & interrogat eam, an præſentet contra ſuum debitorem Inſtrumentum, & hoc cauſa honeſtatis;
8 conſeruandæ, quæ ſemper excepta videtur, etiam in generali diſpoſitione, *argum. l. Nepos proculo, ff. de verb. ſi-*
10 *gnific.* illaquè vei dignior ſingulis rebus venit præferenda, *Bald. in l. quod ex liberta, C. de oper. libert. per l. Iulianus, ff ſi quis omiſſa cauſ. Teſtam.*

SVMMARIVM.

1 *Vrgentia debent præcedere Inditia, vt Reus torqueatur, & quid ſi eſſemus in criminibus occultis, & enormibus, num.* 2.

3 *Delicta occulta, & difficilis probationis, quæ ſint.*

4 *Allegationes Franciſci Seuerini reportantur.*

5 *Inditia, quæ afferantur in caſu iſtarum allegationum. ibid. cum num. ſeq. vſquè ad num.* 11.

12 *Inditia remota, quæ ſint, & quot teſtibus debeant probari, nu.* 28.

13 *Iuſta Cauſa, imò, Cauſa etiam beſtialis excuſat à dolo.*

14 *Fama eſt deterior teſtis, quam haberi poſſit.*

15 *Fama eſt res fallax, mendax, & pernicioſa.*

16 *Fama, quomodo debeat probari, remiſſiuè, num.* 59. *&* 61.

17 *Vana vox Populi non eſt attendenda.*

18 *Ob tumultum Populus citò à vero deuiat, pergitquæ in indirectũ.*

19 *Plebs ſæpe clamoribus, aut gratia agitata de facili mouetur.*

20 *Nil tàm facile, quàm vilem, ac in doctam plebem mouere.*

21 *An valeat conſequentia, adulter occcidit virum adulteræ, igitur adultera conſenſit, & num.* 49.

22 *Quomodo probetur concubinatus, & adulterium, num.* 50.

23 *Probatio debet concludere per neceſſe, & non per poſſibile.*

24 *Præſumptio in dubio potius debet capi in bonam partem, quàm in malam.*

25 *Imaginationes non ſunt inditia.*

26 *Debet cõſtare de delicto in genere.*

27 *Vox vnius, vox nullius.*

28 *Teſtis deponens de auditu principalis non probat.*

30 *Lubricum linguæ de facili ad pœnam non eſt trahendum.*

31 *Vnicus teſtis immediatè deponens de delicto, facit inditium proximum ſufficiens ad torturam.*

32 *Infans quicquid videt, ignorat.*

33 *Teſtis infans, non probat, nec inditiat.*

34 *Teſtes deponentes de delicto nocturno debẽt aſſignare rationem ſi Luna lucebat, ſi aderat lumen, vel quid ſimile.*

35 *Teſtis vnicus immediatè deponens de delicto, vt faciat inditium ad torturam debet eſſe omni exceptione maior.*

36 *Quis dicatur teſtis omni exceptione maior.*

37 *In criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores.*

38 *Teſtes ſingulares, etiamſi eſſent mille non probant.*

39 *Inditia imperfectè probata in genere ſuo, an coniungantur ad faciendum vnum indicium perfectum, & num.* 74.

40 *Quæ non probant ſingula multa iuuant.*

41 *Iudex non debet procedere ad torturam ex abrupto, non præcedentibus inditijs ſufficientibus. Sed cum grano, Solis, & maximo temperamento.*

42 *Tortura eſt maior pœna, quàm abſciſ-*

abſciſſio vtriuſquè manus.

43 *Iudex non poteſt deuenire ad torturam, niſi per inditia ſufficientia.*

44 *Tortura illata nullis, vel inualidis inditijs eſt nullius momenti, & ſic confeſſio ex ea ſecuta, millies ratificata, etiamſi poſtea ſuperueniant inditia.*

45 *Taciturnitas arguit dolum, & facit inditium, num.*45.

46 *Taciturnitas arguit ſimulationẽ, & fictionem, quæ arguunt dolũ, & delictum.*

47 *Nulla maior probatio, quam proprij oris confeſſio.*

48 *Exfractatio de Domo poſt delictũ facit inditium.*

51 *Vnius teſtis deponẽs de facto proprio, & in quo nullum intereſſe habet probat.*

52 *Nouatio non preſumitur.*

53 *Nemo præſumitur velle iactare ſuum.*

54 *Potius præſumitur error, quàm donatio.*

55 *Nouare, eſt perdere, & diſſipare.*

56 *Amoris furore, nil vehementius.*

57 *Multa verba, & pulchra dicta de amore.*

58 *Adulterio, nil turpius.*

59 *Fama adminiculata inditiat.*

62 *Probatio bonæ vitæ, & famæ enervat inditia.*

63 *Mala fama, & vita inquiſiti inditiat.*

64 *Poteſt, quis moueri ad aliquid credendum ex aliqua cauſa.*

65 *Nulla peior peſtis, quam latro domeſticus, & inimicus familiaris.*

66 *Sufficit in crimine veneni conſtare de delicto in genere per coniecturas.*

67 *Variatio, & mendatium principalis inditiat.*

68 *De vxore mala, malum præſumitur, & ſemel malus ſemper præſumitur malus, num.* 68.

69 *Minæ, & Cauſa odij inditiant.*

70 *Dictum infantis, an ſaltim faciat aliqualem præſumptionem.*

71 *Error non debet obeſſe veritati.*

72 *In delicto occulto, & atroci, lex contentatur leuioribus probationibus.*

73 *In delicto occulto, & atroci reus poteſt torqueri ex inſufficiẽtibus inditijs.*

75 *Iudex in inditijs debet confirmare animum ſuum cum veriſimilitudinibus.*

76 *Multa de veriſimilitudine.*

77 *Inditia ſunt indici arbitraria, & Arbitrium debet eſſe regulatum.*

78 *Teſtes deponentes de auditu, cum adminiculis inditiant.*

79 *In delictis occultis, & atrocibus coniecturæ, & præſumptiones ſufficiunt, & promptior in his Iudex debet eſſe ad torturam.*

80 *Inditia debent eſſe certa, & veroſimilia, quæ poſſint cadere in ſenſum cuiuſcumquè prudentis.*

81 *Per inditia certa, & veriſimilia Iudex debet venire ad torturam*

82 *In delictis occultis, & atrocibus licet Iudici iura tranſgredi, & reum torquere, etiam ex proceſſu informatiuo.*

83 *In inferenda tortura non poteſt dari certa doctrina, ſed Iudicis conſcientiæ relinquitur.*

84 *Inditia ſtant in pectore Iudicis.*

85 *Reus mala vita de facili torquetur.*

86 *Tortura purgat inditia.*

87 *Tortura, an poſſit repeti, & num.* 89. 91. & 92.

88 *Iudex debet cauere à repetitione torturæ, vti ab ignẽ.*

90 *Reus an ſit ſufficienter tortus relinquitur arbitrio Iudicis, & num.* 93.

94 *Inditia, quãdo ſunt vadde vrgentia, non purgantur per torturã & num.* 96.

Digitized by Google

95 *Quæ ſunt inditia indubitata.*

97 *Inditia indubitata pro veritate habentur.*

98 *Reus tortus, & non confeſſus, quãdo poſſit aliqua pæna extraordinaria puniri, & quando ſit liberandus informa, & nu.* 100.

99 *Pæna debet eſſe metus multorum, & tranſire in exemplum aliorũ.*

101 *Occaſio peccandi, & delinquendi debet tolli, & eradicari.*

ARGVMENTVM.

Vaſſalli grauantur, quando leuibus præcedentibus Inditijs Torturae ſubijciuntur,

Et multa de Inditijs, & Tortura cumulantur.

GRAVAMEN CC.

1 VRgentia debent pręcedere inditia ad finem, vt contra Inquiſitum poſſit ad torturam deueniri, ita probat *Caſon. in ſuo ſpeciali tract. de indit. & torment.* & poſt catheruam Doctorum, quos ſecum vehit, tutatur *Farinacc. in pract. Crimin. tit. de Indit. & Tortur. quaeſt.* 37.

Hinc pro grauamine fuit reputatum in cauſa hominum, & Vniuerſitatis Terræ Sibari cum vtili Domino, dum pro omni ſpecie indiciorum operabat quod eius Officiales torquerent inquiſitos, & ſuſpectos, & proindè per Sactum Conſilium fuit iniuntus ordo, quod ipſe abſtineret, & quod Officiales leuibus exiſtentibus indicijs nullatenus ad torturæ actum deuenirent, vt in Banca Sarni exiſtente Commiſſario Regio Io: Felice Schalaleone.

Sed nõ reticeã dicere, quod ſolita eſt quandoq; Regia Audientia Capitinatæ

2 Apuleæ me ibidem Auditore exiſtente procedere ad torquendos reos quãuis leuia inditia contra ipſos præcederent, & hoc in caſibus occultis, & enormibus difficiliſquè probationis.

Licet inquam in huiuſmodi caſibus recedere ab ordinarijs iuris Regulis, & iura ipſa tranſgredi, requiſitaſquè ſollemnitates minimè adhibere, & ordo eſt ordinem non ſeruare vt docuit *Innocent. in cap. 2. de conſtitut. Laurent. deciſ. Rot. Auen.* 15. *n.* 3. *Ruiz deciſ. Lituan.* 3. *n.* 353. *Menoch. de arbitr. iudi. q.* 84. *n.* 9. *lib.* 1. nõ ſolũ puniendo ſed ex ẽt in procedẽndo vt copioſa manu probat, iuxta morem *Tiraquell. in tract. de pæn. temper. cauſ.* 49. *num.* 16. & voluit *Clar. in ſua pract. crimin. §.* 1. *verſ. ſunt etiam in fin.*

Inditia namquè alias de iure leuia reputata in caſibus occultis, & enormibus cenſentur grauiſſima, vt ſuadet *tex. in cap pro humani de homicid. in* 6. *Monticell. in pract. crimin. Reg.* 2. *à num.* 23. *Guttier. pract. quæſt. lib.* 3. *cap.* 3. *Hector Felic. alleg.* 3. *num.* 43.

Indè rationabiliter in ſimilibus delictis, & difficilis probationis, & in quibus aliter veritas haberi non poteſt multa ſpecialia conceduntur, quæ & alias denegantur, vt præciſè eſt, quod teſtes inhabiles admictatur, adeò quod ex eorum dictis indicium ad torturam oriatur, vt probatur *in cap. fin. extra de teſtibus* & latius proſequitur *Farinacc. tit. de indit. & tortur. quaeſt.* 43. *num.* 68. *&* 69.

3 Dicuntur autem delicta occulta, difficiliſquè probationis, quorum probatio à communiter accidentibus (Iudicis arbitrio) haud facilè haberi ſuaptè poteſt, *vt per Herculan. in tract. de negatiu. num.* 310. *& apud Menoch. de arbitr. Iudic. caſ.* 116. *lib* 2. & latius *in tract. de præſumpt. quæſt.* 58. *libr.* 1. *Simon. de Prat. in tract. de interpret. vltim. volunt. lib.* 1 *interpret.* 1. *reſolut.* 10. ex quorum dictis ſatis habes inter huiuſmodi delicta connumerari, dolum fraudem ſimulationem partum ſuppoſitum Incendium, Adulterium, Sodomiam, Simoniam, Tractatum, Mandatum, Conſpirationem, Veneuationem, Falſitatem Falſam, Mónetam, Diſrobationem Oſtium fractum, & apertum Introitum in locum periculoſum Vſuram, Delicta domeſtica, & nocturna, Minas per virum vxori illatas, Matrimonium clandeſtinum, lacerationem ſcripturarum, & alia his ſimilia, prout temporis, Regioniſq. & perſonarum qualitas requiret, quæ omnia prudens Iudex ſuo marte, vtiq;

con-

conſiderare tenetur, ad finem ne grauare videatur ſubditos, & veritatem inueſtigare valeat pro nō moleſtatione Innocentium, & caſtigatione Nocentium, & reorum.

At quia multa de inditijs, & tortura in facti contingentia fuerunt cumulata per laborioſum V.I.D. Frāciſcum Seuerinum amicum meum placuit ad eius inſtantiam, hic reportare, & ſunt quæ ſequntur, videlicet.

Iurium Allegationes pro Coronide Materiæ huius Grauaminis.

DElegata Cauſa inquiſitionis formatæ per Curiam Terræ Gallucij aduerſus Iuliam Ciſterna de appenſato homicidio, ſeù potius parricidio in perſonam Franciſci Carroccia ſui viri per admodum Illuſtrem Dominum Iannarium Paulucci athctatarium, cum iuriſdictione dictæ Terræ A. M. D. Stephano Vinale, & mihi Conſultori dubitari in ea contingit.

Primò, an ex inditijs aduerſus illam vrgentibus ritè, & rectè tormēto corde ſubiri potuit.

Secundò, ex quo fuit torta per horā, & nō confeſſa, an poſſit iterū torqueri.

Tertiò, ex quo fuit torta, et nō cōfeſſa an ſit liberanda in forma, vel poſſit aliqua pœna extra ordinaria puniri.

Et ad faciliorem harum hæſitationum ingreſſum opere, pretium eſſe iudicaui prius hic, factum hoc atrox inſerere, cum ſingulis inditijs, quibus cardo eorum, de quibus dubitatur facillimè aperiri poſſit, cum ex facto Ius oriatur, *l. ſi ex plagijs, §. in cliuio capitulino, ff. ad l. Aquil. l. obligamur, §. ex facto, ff. de act. & obligat.* & prius debet conſtare de facto, quam de iure diſputetur, *l. quidam referunt*, ibi, vt non ante iuris ratio, &c. *ff. de Iure codicill. Rodriquez de modo examin. process. in cauſ. Ciuil. lib. cap.* 10. *nu.* 5. & meritò nam ex minima facti variatione totum Ius mutatur, *Gall. conſ.* 2. *num.* 15. *& ſeqq. Laratha conſ.* 9. *num.* 12. *&* 13. confert dictum Imperatoris *in l. vt reſponſum, C. de tranſact.* vbi reſpōſum congruum recipere poſſis inſerere facti exemplum.

Factum itaquè, ita ſe habet de menſe Iunij proximi præteriti, cum inſurrexit vox Populi in dicta Terra Gallucij, quod Franciſcus Carroccia vir dictæ Iuliæ non reperiebatur, Curia ſuſpectans de nece illius, incepit maxima cum diligentia illum perquirere, & tandem eleuato ſaxo cuiuſdam Sepulturæ intus quandam Eccleſiam dirutam vulgariter nuncupatam Sancta Maria de Angioli, repertum fuit Cadauer illius, cum quadam fune in collo, ſeù in gutture inſtar ciappi, quod ſignum patens, erat quod cum ille fuerat ſtrangulatus, & ſuffogatus; O ſcelus incomparabile, ò delictum omniū atrociſſimum aduerſus tanti criminis, Auctores deberent inſurgere leges & armari iura gladio vltore, vt in ſimili dixit *Imperator in l. cum vir, C. ad l. Iul. de adulter.* & in proprijs terminis *Gramat. conſ.* 74. *in* 1. *in Ciuil.*

Inditia, quæ afferuntur aduerſus hanc diram ſceleſtam, & inhumanam vxorem ſunt infraſcripta.

Primum, nam eius vir, dum non re-
periebatur, tacuit per plures dies, &
de hoc cum nemine conquærebatur,
ipſa enim in eius prima depoſitione
confitetur, quod in die Mercurij 5.
4 Menſis Iunij, valdè mane dictus eius
vir diſceſſit ab eius domo, & dixit,
quod ire volebat Concam empturus
quaſdas impignas calceamentorum,
& quod deindè non fuit reuerſus, nec
amplius viſus, & tamen ipſa tacuit per
plures dies, & tacebat, & cum nemine
conquærebatur, quod de eius viro nullum nuncium habebat, prout quelibet prudens, & amans vxor fuiſſet, ex qua taciturnitate negari non poteſt, quin ſit orta quædam fictio, & ſimulatio dolum indicantia.

Secundum dicta vxor poſt diſceſſum
viri de domo, antequam de hoc crimi-
ne ſuſpicaretur, & fama inſurgeret, &
ante inceptam per Curiam formari in-
5 quiſitionem exfractauit de domo, cum
quibuſdam ſuppellectilibus ſe conferendo ad habitandum in alienam domum, ex qua exfractatione fuga, & latitatione maximum contra eam fuit

ortum inditium.

Tertium mala fama, & nomine quibus
dicta vxor callebat, ex quo erar
adultera, & habebat in amaſium quẽdam
Anellum de Petrillo, cum quo
carnale commercium exercebat, qui
ſimiliter repetitur inquiſitus de eodè
6 delicto, & pro eo contumax, nam ſtatim
ſequto delicto ſe abſẽtauit, & amplius
non fuit viſus, vnde veriſimile
eſt, quod vxor hæc adultera, tanquam
viri inimica huic delicto conſenſerit,
& illius fuerit conſcia, & benè informata.

Quartum ſtatim inuento cadauere
inſurrexit publica vox, & fama, quod
7 dictus vir fuerat interfectus à dicto
Anello Amaſio vxoris, & quod illa
huiuſmodi delicto conſenſerat, & conſcia
fuerat.

Quintum in illa nocte iniqua prætenditur
fuiſſe patratum delictum, duę
Filiolæ dictorum coniugum intenſæ
8 plangebant, & auditæ fuerunt plangere,
adeòquod duæ mulieres de conuicino
fuerunt coactæ expergiſci, & exire
foras, & vocare dictas Filiolas, &
illas interrogare ad quid plangebant,
quę reſponderunt, quod Mater aberat,
ſignum patens, quod tunc temporis,
delictum erat patratum.

Seſtum contra dictam ſceleratam
9 vxorem affertur, quod de Menſe Maij
proximi præteriti, tractauerat veneno
occidere dictum eius virum.

Septimum afferuntur minæ vxoris
10 aduerſus virum, ex quibus oritur inditium
maximum contra eum.

Octauum depoſitio Catharinę Carroccia
filiæ dictorum coniugum, quæ
dicit, quod illa nocte 5. Menſis Iunij
dicta Iulia Mater, cum duobus veſtitis
veſtibus albis ad inſtar confratrũ
11 egreſſa fuit dicto viro, & Patri
dictæ Catharinæ exiſtentem in lecto,
cum dicta filiola, & quod dicta Mater
illum cœpit per capud, vnus ex illis
duobus per pedes, & alter illi poſuit
finem gutturi, & illum ſuffocauerunt;
O facinus nefãdum, ò ſcelus in noſtro
ſæculo, adhùc inauditum.

Diſcutiamus modo ſingula præfata
inditia, & videamus, an ſint in genere
ſuo rectè probata, vt vrgeant.

Et quod illa duo prima de taciturnitate,
& latitatione, & fuga de domo
12 debeant, ſaltim probari duobus teſtibus
conteſtibus, cum ſint remota, &
non tangunt ipſum delictum, *iuxta
gloſas communiter receptas in l fin. C.
de famil. ercis. & in l. capite quinto. ff.
ad l. Iul. de adult. Io: de Amicis conſil.
86. num. 12. Petr. Gaball. cent. 2. reſol.
193 num. 1. Aſcia determ. 73. num. 2. &
determ. 143. nu. 14.*

Quod ſint inditia remota non dubitatur,
cum non percutiant immediatè
ipſum delictum, ſed illius circumſtantias,
& argumenta *Oſaſc. in deciſ. Pedemont.
79 nu. 15. verſ. inditia verò remota,
&c. num. 16. Farin. in dicta eius
prax. part. 2 quæſt 36. numer. 47. & 48.
Aſcia determ. 158. nu. 4.* ſed de his nullus
teſtis deponit, igitur non vrgent.

Tantò magis, quod dicta vxor in dicta
eius prima depoſitione, dicit, quod
ibat quærendo aliquod nuncium de
eius viro, vt poſtea id referret, ſi opus
erat, nec debebat aliquod prodere in
campum à veritate, forrè alienum; &
erat conueniens, vt de veritate, p [illegible]
informaretur, & de exfractatione, latitatione,
& fuga de domo redit ratio-
13 nem, quia ſola timebat, & hæ cauſæ,
etſi beſtiales forent, quæ non ſunt, cũ
ſint conſonæ rei excludunt dolum,
*Mar. Ant. reſol lib. 3 reſol 9. num. 3.
Gall. conſ. 2. num 96. Reg. Tap. deciſ. 55
S. C. Scaÿn. deciſ 92. nu. 65.* & ſine dolo
non conſideratur delictum, *Io. de
Amicis conſ. 57. num. 4. & conſ. 60. nu.
2. Card. Seraph deciſ. 668. nu. 2. & 3.*
Vnde de his attentis, hæc duo prima
inditia remanent pœnitus ælisa.

Quòad tertium, & quartum de publica
voce, & fama tàm reſpectù malę
vitæ, & nominis dictæ vxoris concu-
14 binatus, & adulterij, quam de ipſo delicto,
dico, quod fama eſt deterior teſtis,
qui haberi poſſit, *Carauit. ritu
15 M. C. 41. num. 9. & 10.* vbi etiam eſt
res fallax, mendax, & perniciosa, *Farin.
d. part. 2. ſua prax. 9 47. num. 7. &
ſeqq. Oter. in miſcell. diſput. 16. num. 1.
& 2.* nec eſt formiter probata, *vt per
16 Farin. ibidem, & Io. de Amicis conſil.
70. num. 1. & ſeq. & conſ. 27. numer. 9.
& 10. & conſ 52. num. 16. & conſ. 60.
nu. 11. & conſ. 83. nu. 2. 3. & 4. Peguer.
deciſ. 17. nu. 12. & ſeqq.* quæ potius di-
17 ci poſſit vana vox Populi, quæ non eſt
attendenda, *l. decurionum, C. de pœnis*

& ob

& ob tumultum Populus, citò à vero
deuiat, pergitquè in indirectum, *capit. miramur, 61. distinct.* ac plebes ſæpè
clamoribus, aut gratia agitata de fa-
19 cili moueri ſolet, *cap. ſi ergo 8. q. 1.*
& nimirum, quia nihil tàm facilè, quã
vilem, ac indoctam plebiculam con-
20 ditione, & linguæ volubilitate moue-
re, quæ quidquid non intelligit plus
miratur, *Luc. de Penn. in l. deſcriptio-
ni, num. 25. & 26. C. de imp. Luc. de-
ſcrip. lib.* 10. nec infertur adulter occi-
dit virum adulteræ, ergo adultera cõ-
21 ſenſit, & fuit conſcia per ea, *qua in
mea alleg. poſui in primo tomo Tract.
de Grauam. Vaſſall. fol.* 487.

Etſi in ſpecie tractemus de concu-
binatu, & adulterio, vbi teſtes, qui de-
ponant de practica, cæteriſquè requi-
ſitis, de quibus ſatis eſt mihi allegare
22 *Maſcard. de probat. concluſ. 57. cum
ſeqq. vſquè ad concluſ. 65. & concl 340.
cum duabus ſeqq. vol. 1.* nec vim facit
dictum filiolæ Catharinæ, vt dicemus
in inditio octauo.

Circa quintum de plantu filiarum,
nec hoc inditium vrget, nam hoc eue-
nire ſolet noctis tempore, filiolas ex
varijs accidentibus plangere, & hæc
non eſt probatio per neceſſe, *iuxta
tradita in l. non hoc. C. vnde cognat. &
in l. nequè Natales, C. de probat.* & Ma-
ter in eius depoſitione interrogata de
hoc, dicit, quod potuit id euenire in
primo ſomno, prout id eueniſſe appa-
ret, dùm illæ mulieres dicunt fuiſſe
circa tertiam horam noctis, & fuit in
tempore æſtiuo, quo gens reperitur
communiter ſomno grauata, nimirum
ait Mater, ſi filiarum plantum non ad-
uertit, & ideo id non eſt tradendum
ad malum, *argum. l. meritò, ff pro ſocio*
24 *Oter. diuerſ. qq. Iur. lib. 1. q. 21. Scaijn.
deciſ. 115. num. 14. &* 15. & hæc potius
25 ſunt imaginationes, quam inditia,
quæ nullius ſunt momenti *Mar. Ant.
var. reſol. lib. 3. reſol. 44. caſ. 5. verſic. 5.
præſertim, &c. Coſt. de ſac. ſcient. &
ignoran. cent. 1. in conſ. poſt 9. diſtinct.
num. 3.*

De ſexto videtur parum curandum
25 quia non conſtat de delicto in genere
*iuxta tradita in l. 1. ſ. item illud, ff. ad
S. C. Syllan. Mauſ. de contrabaa. q. 7.
Thor. voto* 26. & in ſpecie criminis ve-
neni, *Muta deciſ. 1. num. 8.*

Quòad ſeptimum, nec hoc inditium
26 vrget, quia de illo tamen deponit Ori
dia Ciſterna, & ideo vox vnius, vox nul
lius, *l. Iuris Iurandi, C. de teſtibus, &*
27 & cum ſit inditium remotum debebat
probari, ſaltim duobus teſtibus con-
teſtibus, vt diximus ſupra de primo,
& ſecundo inditio, tùm eſt, quia depo-
nit de auditu principalis. *Aſcia deter.*
28 *73. num. 6. Cardinal. Gudon. deciſ. 570.
num.* 2. nec dicta vxor erat perſona
potens reſpectum viri, quæ potuiſſet
minas executioni demandare, & ita
ſolita, ſed potius præſumendum eſt ex
iracundia, illam aliqua verba minato-
ria protuliſſe, quod inter coniuges de
29 facili euenire ſolet, ideo lubricum lin-
guæ ad pœnam facili trahendum non
eſt. *Peguer. d. deciſ. 17. num.* 11.

Circa octauum, ex quo dicta Cathe-
rina eſt infans, licèt deponat imme-
31 diatè de ipſo delicto, in caſu vnius te-
ſtis facit inditium proximum ſufficiens
ad torturam, *Oſaſc. in alleg. deciſ. 79.
num. 15. & Farin d. deciſ. 36. num. 45. &
46. Rota Lucenſ diuerſ. deciſ. 8. & deciſ.
135. verſ. nam faciendum, &c.* tamen
32 non eſt omni exceptione maior, quia
infans, & teſtis infans, quicquid videt
ignorat, *l. 1. C. de falſa monet.* ideò nul-
lam probatione, & inditium facit, latè
Farin. de teſt. quæſt. 58. nouiſſimè Giazz.
33 *diſput. Crimin. diſp. 16.* Tantò magis,
quia deponit de delicto nocturno, &
non aſſignat rationem, ſi aderat lumẽ,
vel quid ſimile ſecundum tradita, *per*
34 *Iaſon. in l. non minorem, C. de tranſ.
Oter. in Miſcell. diſp. 9. num. 4. Cala de
modo art. gloſſ. magna. num. 1257. Viu.
deciſ.* 169. *Aſcia determ. 71. num. 7.* no-
uiſſimè *Thor. vot. 32. & in Compend.
deciſ. Neap. tom. 1. verb. teſtes deponen-
tes, &c.* & vt vnius teſtis immediatè
35 deponens de delicto, vt faciens indi-
tium ad torturam debet eſſe omni ex-
ceptione maior. *Peguer in d. deciſ. 17.
num. 1. & per DD. in ſupra relatis lo-*
36 *cis*, & teſtis omni exceptione maior
dicitur ille, cui nulla exceptio, vel ma-
cula opponi poteſt, *Machell. patr. 46.
nu. 13. Menoch. de præſumpt. lib. 1. præ-
ſumpt. 89. num. 5.* & de communi teſta-
tur. *Mauſõ de contraban. cap. 11. nu. 8.*

Præterea ſumus in criminalibus, in
37 quibus probationes debent eſſe luce
meridiana clariores, *l. fin. C. de probat.*

cap. ſciant cuncti 2. *q.* 8. etiam quòad
inquiriandum, *Aſcia determ.* 158. *nu.* 3.

Et cum ſuperius diximus, inditia
38 remota debent duobus teſtibus con-
teſtibus probari, teſtes ſingulares, etiã
ſi eſſent mille non inditiant, *Aſcia in*
alleg. determ. 158. *num.* 25. *Io. de Amic.*
conſ. 7. *num.* 27.

39 Nec plura inditia imperfectè pro-
bata in genere ſuo coniunguntur ad
faciendum plenum inditium, *Gramm.*
conſ. 3 *num.* 18. *Aſcia in alleg. determin.*
158. *num.* 25. *&* 26. *Io. de Amic. in d.*
conſ. 7. *num.* 26. *&* 27. *Hieronym. de*
Laurent. in deciſ. Auenion. 93. *num.* 10.

40 Et ſic in hoc caſu non militat regu-
la, quæ non proſunt ſingula multa iu-
uant, *de qua in l. inſtrumenta, & in l.*
rationes (. *de probat.*

41 Nec Iudex debet procedere ad tor-
turã ex abrupto nõ præcedentibus in-
ditijs ſufficientibus, ſed cum grano, ſa-
lis, & cum maximo temperamento. *Io.*
de Amic. conſ. 27. *num.* 39. *& ſeqq. &*
conſ. 131. *num final. Aſcia determ.* 149.
42 *num.* 8. & nimirum, nam tortura eſt
maior pœna, quam abſciſſio vtriuſquè
43 manus, ideo Iudex nõ poteſt ad illam
deuenire, niſi per vrgentiſſima indi-
tia, *Marta conſil.* 26. *nu.* 3. *&* 4. *Io. de*
Amic. d. conſ. 7. *num.* 53.

Et tortura illata, nullis, vel inuali-
dis inditijs eſt nullius momenti, vt cõ-
feſſio inde ſequta, etiam millies rati-
44 ficata, & non obſtante, quod poſtea
ſuperuenirent inditia. *Muta deciſ.* 1.
num. 3. *& ſeqq. Grammat. conſ.* 150. *nu.*
7. *& ſeqq.*

Vndè ex his videtur dictam Iuliam
ſatisfuiſſe grauatam, & perperam tor-
mento cordæ fuiſſe affectam.

Nihilominus cõtrariam rem ipſam
impenſius cõſiderando reſpondendum
de iure fore arbitror.

45 Nec obſtant ea, quæ diximus ad e-
lidendum primum inditium, nam ta-
citurnitas arguit dolum, & contra ta-
centem facit inditium, *Farin. d. eius*
prax. par. 2. *quæſt.* 52. *num.* 96. *&* 97.
nouiſſimè Thor. vot. 52. *ſub num.* 9. nec
negari poteſt; quin taciturnitas hæc
46 continuat certum, quid colluſionis,
ſimulationis, & fictionis, quæ omnia
arguunt dolum, & delictum, *iuxta tra-*
dita per Bargal. de dolo lib. 5. *capit.* 23.
Nec refragatur, quod non ſit probatũ
per duos teſtes conteſtes, quia eadem
47 vxor taciturnitatem hanc fatetur, dũ
in eius depoſitione, ſe excuſat, quod
tacuerat, quia ibat quærens aliquod
nuncium de dicto eius viro, & nulla
maior probatio, quam proprij. Oris
confeſſio, *l. generaliter, C. de excep. non*
numer. pecun. Maſtrill. deciſ. 145. *num.*
2. *& ſeqq. Mauſon de Caus. execut.*
ampliat. 36. *num.* 1. *& ſeqq.*

48 Item dicendo de ſecundo inditio,
nempè de exfractatione, latitatione,
& fuga de Domo, quam ipſamet fate-
tur in eius depoſitione, & non poteſt
negari, quin hæc iuntæ, cum tot alijs
adminiculis, & præſumptionibus vr-
geant aduerſus illam per ea, quæ tra-
dit *Mauſon. de contrabann. quæſt.* 11 *n.*
45. *Grauett. conſ.* 6. *num.* 37. *&* 39. *Thor.*
voto 16. *num.* 63. *&* 64.

49 De his, quæ diximus de tertio &
quarto inditio, nec pariter curandum,
& quòad tertium præſumitur adultero
occidente virum, vxorem adulteram
conſentire per ea, quæ tradit *Gramm.*
in conſ. 74. *in ciuil. & Boer. deciſ.* 262.
& de adulterio, & concubinatu depo-
nunt plures teſtes de publica voce, &
fama, & aſſignant rationem, quia di-
ctus Anellus Amaſius ſtetit carcera-
tus in Curia Epiſcopali Theanẽſi pro
cauſa prædicta, & Catherina filia dict.
50 Iuliæ dicit, quod quando eius Pater
aberat dictus Anellus ibat dormitum
cum Matre, & quidam N. Apotheca-
rius in eius depoſitione dicit, quod dũ
tenebat in affictum Apothecam com-
meſtibilium, vulgariter *detta la Poteca*
Lorda, qui in ea vendebat caſeum, pa-
nem, oleum, & cætera huiuſmodi com-
meſtibilia, dictus Anellus ei ordina-
uerat, quod daret dictæ Iuliæ, quidquid
volebat, quoniam ipſe ei ſatiſfaciebat
& quod cum effectu pluries dicta Iulia
iuit in dictam eius Apothecam pro
pluribus, & diuerſis rebus, quas illi
dedit, & poſtea dictus Anellus illi pre-
tium illarum ſoluit, qui teſtis, quãuis
vnicus, ex quo deponit de facto pro-
51 prio, & nullum in hac re habet inte-
reſſe, plenè probat, *Aſcia determin.* 1.
num. 35. *& num.* 55. *Steph. Grat. diſcep.*
forenſ. tom. 4. *cap.* 553. *num.* 21. *& ſeqq.*
Coccin. deciſ. 95. *n.* 1.

52 Nec eſt veriſimile dictum Anellum
voluiſſe ſine cauſa ea donare dictæ Iu-

liæ

Digitized by Google

liæ cum donatio non præſumatur, nec
53 quiſquam præſumatur velle iactare
ſuum, *l. cum de indebito, ff. de probat. Deluna in conſ.* 12. *num.* 17. & potius
54 præſumitur error, quam donatio *Marta conſ.* 150. *num.* 26. *& conſ.* 151. *num.* 29. *&* 30. *Thor. vot.* 23. *num.* 44. cum
55 donare ſit perdere, iactare, & diſſipare ſuum. *Viu. deciſ.* 67. *num.* 2. *&* 3. *& Camill. Borrell. conſ.* 4. *num.* 24. *&* 25. ad quæ nulla maior cauſa aliquem cogere poteſt, quam amoris, cuius furore nihil vehementius, *gloſ. in l. vnic. de ſent. conſ. Claud. toll.* circa quod præ-
56 termittere nolo pulchra verba *Carol. Iallong. in racemat. Iur.* 40. *numer.* 74. vbi ait, nunc vero narrando locus eſt circa adoleſcentes, & concubinarios, qui ardentiſſimo amore capti ob blandiloqua puellarum verba tot patiun-
57 tur æſtus, tot pernoctationes, tot frigora, tot nubes, tot pluuias, tot niues, tot labores, tot deniquè timores, & moriendi pericula, vt multoties redigantur ad inſaniam maximumquè merorem, & exploratiſſimum illud eſt, nihil amore ipſo vehementius, quot .n. verò effranatos, oblitoſquè ſui fecit amor, quot dedit præcipites? quot cæcauit rationem, quot tandem crudeliter interemit, *& in num* 75. ſubiungit hinc infertur Amaſios, qui nimis ardent, magis expaneſcere, ſolere, & timere minas amaſiarum, quam probatiſſimorum virorum, adeòquod Amaſius pro Amaſia, fas, atquè neſas committere quantumuis enorme non erubeſcere, ex quo puellarum amor rectum ſubuertit inditium amoriſquè inſania ob cæcat, perditquè infelices homines. quemadmodum ſunt concubinarij, & maiora ſequitur Auctor ille ibi num. ſeq. exagerans Venerem, quæ breuitatis cauſa ſilentio prætereo, & multa congerit ad hanc rem *Epiſcop. Ricc. in prax. Epiſcop. p.* 2. *reſol.* 135. *& deciſ.* 15. *&* 155. *part.* 3. *Giurb. conſ.* 47. *Oter. diuerſ. qq. iur. par.* 3. *q* 30. vnde veriſimile eſt patraſſe, non ſolum hoc ſcelus, ſed potuiſſe ob cauſam huiuſ-
58 modi amoris patrari maius, hos ſceleratos amaſios, quo ſcelere nihil peius ad quod affero, *tex. in l. Lucius §. matre, & vxore, ff. de leg.* 2. ibi ſed alter mihi peiora fecit, &c. Vnde redeundo ad id, à quo egreſſi ſumus, fama iunctis tot adminiculis in crimine adulterij, & cõcubinatus, valdè vrget *Maſcard. de probat. concl.* 59. *num.* 3. *& concluſ.* 62. *num.* 2. *& concl.* 63. *Cala de mo-*
59 *do artic. gloſ. magna, nu.* 575. arguitur enim ex ſuperius relatis, adulterium, & concubinatum, ſaltim præſumptiuè *Dãza de Pugn Doct tit. de Concubin. cap.* 1. *num.* 19. *Epiſcopus Ricc. deciſ.* 43. *num.* 4. *par.* 4. ſaltim ex regula, quæ nõ proſunt ſingula multa iuuant, vt in proprijs terminis fatetur, *Maſcard. concluſ.* 62. *num.* 6. & in huiuſmodi delictis carnis præſumptiones habentur loco probationis, *Maſcard. concluſ.* 57. *num.* 7. *&* 8. *vol.* 1.

60 Nec obſtant, quæ diximus ſupra aduerſari, quarto inditio nempè, quod ſtatim inuento cadauere inſurrexit publica vox, & fama, quod Anellus Amaſius interfecerat dictum Franciſcum, & quod vxor conſenſerat, nam cum ſit fama adminiculata, & fulcita tot adminiculis, & præſumptionibus ſatis inditiat, *Io. de Amic. cõſ.* 7. *n.* 8. *Gramm. conſ.* 42. *num.* 12. *& conſ.* 35. *num* 8. & ſollemnis dicta fama, quæ oritur ex argumentis. *Io. de Amic. dict. conſ.* 7. *nu.* 9. *& conſ.* 85. *num.* 4. *Marius Ant. var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 7. *nu.* 10. maximè quando cum ea vrgent veriſimilitudines. *Ant.* ibi *num.* 16. *verſ. accedit, &c.* Et habuit ortum ante litem contextam, imò ante informationem cœptã. *Mar. Ant. ibid. n.* 11. *verſ. maximè &c. Steph. Grat. lib.* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 78. *nu.* 35. *& ſeqq. idem Mar. Ant. ibi reſol.* 35. *num.* 14. *Alex. Trent. var. reſol. libr.* 2. *tit. de probat. reſol.* 10. *num.* 10. *Card. Gu-*
61 *don. deciſ.* 237. *num.* 19. & ibi addit, ſufficit, ſi teſtes dicunt, ita publicè dici. *Caual. deciſ.* 6. *num.* 1. *Epiſcop. Ricc. dec.* 169. *num.* 9. *part.* 1. & facit illud vulgare (vox Populi, vox Dei.)

62 Vrget mala fama, & vita dictæ Iuliæ, de qua deponunt multi teſtes, nam ſicuti articulatio bonæ famæ eneruat omnia mala inditia. *Mar. Ant. var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 10. *num.* 27. *Mart. conſ.* 27. *num.* 10. *& deciſ.* 63. *nu.* 33. ita pro-
63 batio malæ famæ inditiorum vires auget, ex regula contrariorum eadem eſt diſciplina, de qua *in l.* 1. *ff. de his, quæ ſunt ſui, vel alien. Iuris, & §.* 1. *inſtit. eod.* nimirum, ſi de ea omne malum præſumi poteſt. *Gram. conſ.* 30. *n.* 6.

Nec

Nec obſtant, ea quæ diximus de planctu filiarum aduerſus quintum in-
64 dicium, quia negari non poteſt, quin ſit mala præſumptio, quilibet enim ſanæ mẽtis ex hoc motiuo, hoc ſibi perſuadere poſſet, & moueri ad ira credendum per ea, quæ tradit *Farin. in d. eius prax. tom. 2. quæſt. 36. n. 33. & 36.*

Quæ diximus de tentato veneno aduerſus ſextum inditium, nec pariter vim faciunt, nam quod dicta Iulia de menſe Maij tentaſſet, cum paſtillis venenare dictum eius virum probatur conqueſtus dicti viri, quod dum dicta eius vxor feciſſet paſtillos & illi de dictis paſtillis præſentaſſet lancem vnũ, vulgariter detto *vn Piatto*, cum illos guſtaſſet, ſtatim ſenſijt amaritudinem, & noluit amplius de illis comedere, & incœpit conquæri, cum eius vxore de veneno, quæ vti illum diuerteret ab illa opinione, ipſa de dictis paſtillis guſtauit duos morſus, & poſtea illos tulit cuidam mulieri de conuicino, nomine Vincentia Dammerota, quæ cũ voluiſſet ei gratias agere de dictis paſtillis, ei reſpondit, caue caue, ne de illis comedas, nec permittas ab aliquo tangi, ſubiungens hoc ſero malum mihi eueniet, & quia ſentijt eius virũ venientem retro, ſtatim reuerſa fuit, & poſtea redir, & petijt à dicta Vincentia antitodum veneni, vulgariter detto *l'Oruietano*, quod ei dedit, & dixit, quod illos paſtillos ei tulerat, vt diuerteret dictum eius virum ab illa opinione veneni, ſubiungit etiam dicta Vincentia in eius depoſitione, quod vidit dictos paſtillos, ſimul cum Camilla Vinale, & in illis erat mixtum certum, quid in ſtar ſalis, & cum poſtea dicta Camilla voluiſſet increpare dictã Iuliam de hoc ſcelere, dixit, quod illud fecerat, & ſi non feciſſet adhùc id faceret, de his aſſatim deponunt d. Vincentia, & Camilla, & plures teſtes de conqueſtu viri, & publica voce, & fama, ecce odium patens, quo vxor preſequebatur virum, quo nihil peius, nulla enim peior peſtis, quam latro
65 domeſticus, & inimicus familiaris, ex quo oritur inditium, maximum contra dictam ſceleratam vxorem, ad quod ſatis mihi eſt afferre doctrinam, *Gram. in deciſ. 2.* referentis factum illius Frãciſcellæ de Aretio famulæ cuiuſdam Nobilis Neapolitani, quæ eum in quodam malo venenum poſuiſſet, vt Dominum venenaret, Dominus eum guſtaſſet, noluit bibere, & in delicto veneni ſufficit conſtare de delicto in genere per coniecturas, *Muta d. deciſ. 1. num. 18.* Auget hoc inditium variatio dictæ Iuliæ principalis, quæ interrogata in primo eius conſtituto, ſi de illis paſtillis comederat, dixit tantum duos
67 morſus, deinde in ſecundo conſtituto dixit, quod de illis ſe ſaturauerat, hæc variatio, & mẽdacium arguit dolum, & delictum. *Muta deciſ. 40. num. 23. Farin. in prax. par. 2. quæſt. 52.*

Circa ea, quæ diximus de ſeptimo Inditio ad illud eneruandum dico pariter, quod ea non aduerſantur, nam vti vxor peſſima morigerata veriſimiliter poterat minas exequi, & ſemel mala ſemper præſumitur mala in eodem genere mali per ea, quæ tradit idem *Peguer. in d. deciſ. 27. ſub d. n. 11.*
68 maximè cum tot adminiculis, & ex cauſa, quia dictus eius vir eam verberauerat, vt deponit Catherina filia, vnde non ſolum vrgẽt minæ, ſed etiam cauſa odij, *Aſtia determ. 158. nu. 20.*
69 *& 21.* & non eſt veriſimile, quod Oſidia Mater dictæ Iuliæ, & Catherina filia voluiſſet, abſq. verò deponere contra filiam, & Matrem. O res inaudita à ſæculo, quod Mater deponit contra filiam, & filia contra Matrem.

Nec obſtant, quæ diximus ad elidẽdum octauum inditium, nam licet dicta Catherina ſit minor, tamen eius dictum ſatis vrgeret, iuxta illud dictũ Eccleſiaſt. ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem propter inimicos ſuos, vt deſtruas inimicum, & vltorem Dauid. 8. & ſaltim facit aliquã
70 præſumptionẽ, & quale, quale inditiũ, *Farin. d. quæſt. 58. nu. 24. & ſeqq.* iunctis tot adminiculis, & in delicto nocturno, & atroci. *Muta deciſ. 1. nu. 13. & 14.* vbi pluries in facto hoc eueniſſe teſtatur, & refert dictum *Marſ. in l. infans, ff. ad l. Cornel. de ſicar.* de marito proditore, qui occidit pudicam vxorem, captus amore alterius, quam haurientem aquam de puteo proiecit in illum, & mox clamauit ſuccurrite, ſuccurrite, quia vxor mea cecidit in puteum, quod delictum fuit reuelatum à duobus eorum filijs infantibus.

Nec

Nec obſtat illud de lumine, vt ipſe
71 audiui ab eadem Catherina, quando
de hoc interrogare volui, quia aderat
lumen, & per errorem ab Actuario
de hoc non fuit interrogata, vnde er-
ror non debet veritati obeſſe, *Laratba*
conſ.28.num.29. Aſcia determin. 113.
num. . *&* 4.
72 Quibus addo, quod ſumus in delicto
occulto, in quo lex leuioribus proba-
tionibus contentantur, *Aſcia determ.*
149.*num.*5. *&* 6. *Farin. in prax.part.*
2.*quæſt.*37 *num.*118. *&* 150. & in deli-
cto atroci *Oter. in miſcell.diſp.*21.*nu.*2.
73 in quo reus poteſt torqueri, etiam ex
inditijs inſufficientibus. *Oter.* ibi *in*
*num.*3. *&* 4.
74 Et plura inditia imperfecta poſſint
ſimul iungi ad faciendum plenum indi-
tium, & perfectum ex regula, quæ non
proſunt ſingula, &c. *Gramm. conſ.*32.
*num.*10. *& conſ.*37. *num.*2. *& in deciſ.*
34. *num.*35. *Mar. Ant. variar* 74. *re-
ſol.lib.*3 *reſol* 7.*num.*13. *Gall. conſ.*81.
*num.*9. *Maſtrill.deciſ.*232.*n.*6. *Peguer.*
*deciſ.*17.*num.*44. *Rota Lucenſ.deciſ.*13.
*num.*49. *Monach. ad Minad. deciſ* 43.
*numer.*10. & ita fatetur *Marta* dicens
ſeruari *in conſil.*41. *numer.* 22. *nouiſ-
ſimè Thor.vot.*32. *numer.*11. & optime
omnium, quos hucuſquè viderim *Ca-
ball.cent.*2 *reſol.*193,
75 Iudex debet in inditijs confirmare
animum ſuum, cũ veriſimilibus *Aſcia
determ.*144.*nu.*10. *& ſeqq.* & quæ ma-
gis veriſimilitudines, quam tot ſupra
enunciatæ præſumptiones, & conie-
cturæ, quæ dictam mulierem non ſolũ
tanti ſceleris participem, & conſciam
fuiſſe.

Sed etiam Auctorem, & inuentricẽ
enixe teſtantur multum enim ſupra
76 dictæ præſumptiones, & veriſimilitu-
dines operantur ad mouendum animũ
Iudicis, ad ita credẽdum *Coccin.deciſ.*
423. *num.*2. imò cogunt illum ſecun-
dum ea ad videndum, *Farin. in eius
prax.tom.*2.*quæſt.*36.*num.*28. & veriſi-
militudines in probatione attendun-
tur, faciunt fidem indubitatam, & cum
tot adminiculis pro lege habetur *Ste-
phan.Grat.tom.*4.*diſcep.forenſ cap.*796.
*num.*26. *Præſ. de Franch.deciſ.*153. *nu.*
5. *&* 6. & multum operantur, *Cardin.
Gudon.deciſ.*245.*nu.*7. *& ſeqq.* & ſunt
potentes ad ſupplẽdum probationem
imperfectam, *idem Card.Guid.dec.*233.
*num.*4. *&* 5. & veriſimilitudini omnia
conſona ſunt, *Grauett.conſ* 6. *num.*26.
& omnibus probationibus præualet.
*Gall.conſ.*99.*num.*7. & ſicuti, quando
aliquid non eſt veriſimile reprobatur,
ita quãdo eſt veriſimile debet ample-
cti Canon. Nouarius in ſcholijs ad li-
bros *Cod. in l.inter cartulas. num.* 7. *C.
de conuen. fiſc. debit. lib.*10. & ſemper
iudicandum eſt à veriſimili. *Macchel.
patr.*6.*num.*10. & in obſcuris ad veri-
ſimile confugimus, *Merend.cent.iur.
lib.*5.*cap.*41. *num.*3. meritò veriſimili-
tudo dicitur cognata naturæ, *Gait.de
credito cap* 2.*tit*.3.*num.*112.
77 Præterea inditia ſunt Iudici arbi-
traria, licet arbitrium debeat eſſe re-
gulatum, *Mar. Ant. var.reſol. lib.*5.
*reſol.*7.*num.*14. *Farin.d.part* 2. *q.*57.
*num.*92. *&* 200. *Aſcia determ.*158.*nu.*
1. *&* 148. *num.*9. *Laratba conſ.*113. *n.*
80. *Gramm.conſ.*14.*num.fin. & conſ.*
73.*num.fin. & conſ.*60.*num.*9. *Peguer,
deciſ.*17.*num.*9.
78 Adſunt plures teſtes deponentes de
aditu, qui cum adminiculis faciunt
inditium, *Muta deciſ.*57.*num* 19.
79 Inſuper cum ſimus in delicto occul-
to, & atroci ſufficiunt coniecturæ, &
præſumptiones, & Iudex facilior, &
promptior debet eſſe ad torquendum,
*Mar. Ant. var.reſol. lib.*3. *reſol.*44.
caſu 4. *verſ. tertio, &c. reſol.* 20. *caſ.*5.
*in fin. Gramm.conſ.*1.*num.*10. *&* 11. *&
conſ* 17.*num.*3. *& ſeqq.*
80 Nec relata inditia ſunt imagina-
tiones, ſed certa veriſimilia, quæ ca-
dere poſſunt, & debent in ſenſum cu-
iuſcumquè prudentis. *Maur. Anton.
var.reſol.d reſol.*44 *d.conſ.*4. *verſ fuit
tamen, &c. Gramm conſ.*6. *numer.*12.
81 per quæ debet Iudex venire ad tortu-
ram. *Marta conſ.*20.*nu.*3. *&* 4. ma-
ximè in delictis nocturnis *Gram.conſ.*
82 34. *nu.fin.* & in delicto atroci, in quo
licet Iudici iura tranſgredi, & reum
torquere, etiam ex proceſſo informa-
tiuo, *Gram.conſ.*74. *num.*9. *& ſeqq. in
ciuili*.
83 Nec in inferenda tortura poteſt da-
ri certa doctrina, ſed Iudicis conſcien-
tiæ relinquitur *Io. de Amic.conſil.*134.
84 *num.*1. *&* 2. & inditia ad torturam
ſtant in pectore Iudicis. *Taſſon. de
Antefato verſ.*12.*num.*51.

85 Et

85 Et tantò magis potuit hæc pexima
vxor de facili torqueri ſtante eius ma
la vita, *Gram. conſ.17. num. 17.*

Ex his concludo ritè, & rectè po-
tuiſſe dictam uliam tormentis ſubiri,
& meritò tormentis fuit affecta.

Secundum an hæc vxor dira tigris,
& vrens torta, & non confeſſa poſſit
86 iterum torqueri, & nequaquam re-
ſpondendum eſſe videtur, quia tortura
purgat inditia. *Muta deciſ.40. n. 43.*
& deciſ.5.num.12. Farin. in deciſ.76.2.
num.6.part.2.tom.2. Mar. Ant. var.
reſol.d.lib.3.reſol.7.num.15.& reſol.22.
num.9 Episcop.Rice, deciſ.33.numer 2.
87 *part.1.* ideo repeti non poteſt, *Boer.*
deciſ.163.num.9. & ſeq. Gram.conſ.21.
num.15.16. & 25. vbi ait, quod Iudex
debet cauere à repetitione torturæ, vt
ab igne. *Muta decis.1.num.17. Affl.*
88 *perbelle in Conſtit.Regni ſi dāna clan-*
deſtina ſub num. 55. verſ. ſed quia, vbi
concludit reum tortum ſufficiēter nō
89 debere iterum torqueri, quod idem
Boer. annuit *d. deciſ.163. ſub num.* 10.
90 & an ſit ſufficienter tortus relinquitur
arbitrio Iudicis inſpe a qualitate per
ſonæ, de licti, & inditiorum, hoc idem
fatetur *Campagna in capit. Regni* 144.
numer.8. & ſeqq. optimè *pax.in prax.*
tom.1. 5. par.12. & num. 14. vbi ait,
91 quod ſi reus non fuit ſufficienter tor-
tus, pot eſt iterum torqueri, ſi inditia
ſunt vrgentisſima, nec poteſt repeti,
vt fatetur *Staib. in cons.29.num.6. &*
*Theſaur.lib.3.qq.forenſ.q.*10. more ſo-
92 lito ſollemniter ait, quod quādo quis
leuiter fuit tortus, & non ſufficienter
poteſt tortura repeti, ſed id declarat,
quando per imprudētiam Iudicis, quis
fuit inſufficienter tortus, ſecus ſi cauſa
cognita per Iudicem fuerit præſcri-
ptus gradus torturæ, *tunc* non poteſt
vlle pacto repeti, & ſubiungit, quod e
tiam ſi nullus fuerit præſcriptus gra-
dus torturæ, ſi non fuerit protextatū
de tortura reiteranda repeti non po-
teſt, ita fuiſſe deciſum in Senatu Sab-
audiæ, ibi teſtatur.

Sed an hęc mulier fuerit ſufficienter
vel inſufficienter torta qneritur, & vi-
detur, quod non, nam licèt fæmina ob
ſexus fragilitatem torta per horam,
videatur ſufficienter torta per ea, quæ
tradit *Gram.conſ.50.nu.1. in ciuilibus,*
tamen hæc mulier licet per horam
93 torta, adeo torturam parui pendit,
quod torta non videbatur, & ita ratio-
ne eius robuſtitatis, tum ratione gra-
uitatis delicti, & vrgentiæ inditiorum
non poteſt dici ſufficienter torta, nec
gradus torturæ fuit ei præſcriptus, imò
protextatum de tortura reiteranda, ſi
opus erat, & Curiæ videbatur, & ſic ex
his, quæ tradit *Afflict. Campagna de*
pax. & Theſaur. in locis relatis, & per
DD. in l. repet. ff. de quaeſt. omninò fa-
tendum torturam poſſe repeti. *Viſcont.*
conclu. Iur. verb. tortura, vbi quando
94 inditia in caſu graui non ſunt leuia,
ſed valdè vrgent, non purgantur per
torturam, & ideò poteſt illa repeti, &
inditia exiſtentia contra hanc inhu-
manam vxorem non ſolum ſunt vrgē-
95 tiſſima, ſed fore indubitata; Nam in-
ditium indubitatum dicitur, quando
delictum non potuit ab alio patrari,
quam ab inquiſito, vt in caſu noſtro,
nam occiſus erat homo pacificus, &
cum nullo odium habebat, & in eius
depoſitione vxor fatetur, vbi etiā ſub-
iungit, quod veriſimiliter credit, quod
potuit à dicto Anello eius Amaſio oc-
cidi; ſi itaquè cum nullo odium habe-
bat, præterquam cum eius vxore, & d.
Anello, vt ſupra indubitatè tenere de-
bemus, & iudicare à d. Anello, & vxo-
re ſuggerente, & conſentiente illum
fuiſſe occiſum; actentis his, quæ refert
Muta in alleg. deciſ.1. num.1. Immo
etiam ſi inditia nō eſſent à lege appro-
bata, ſi tamen talia ſint, quæ Iudicis
animum, ita aſtringant, vt non poſſit
moueri ad inquirendum contra alium,
tunc illa inditia faciunt Iudici inditiū
indubitatum. *Marta, optimè vot.148.*
Regens Rouit.deciſ.63. & quando indi-
96 tia ſunt indubitata tortura non pur-
gat inditia. *Marta vot.prædict.230.*
& 239. & Regens Rouit. d. deciſ. 63.
97 indubitata enim inditia pro veritate
habentur, *Caſſan. ad Conſuet.Burg.ru-*
bric.1. & 2.

Circa tertium & vltimum nùm hæc
vxor poſſit aliqua pœna extraordina-
ria puniri, & dico quod actenta graui-
tate delicti exemplaris, & inditiorum
poteſt, imò debet aliqua pœna puniri
per ea, quæ tradiderunt. *Gram. deciſ.*
8. & ibi Add. *Muta deciſ.37. nu.27. &*
ſeq. Episcop.Rice.deciſ.87. num.5. p.3.
Marta d.vot.249. & Rota Roman d.
deciſ.

Digitized by Google

decif.63. Alex.Trent.var.reſolut.lib.1.
tit.de dolo reſol.2.n.7. Facch.controu.
98 *iur.lib.1,cap.29. & 33.* ſecundum ali
quorum opinionem, *Taſſon. de Anteſ.*
verſ.12. & obſeru.1.num 49. & obſeru.
2.num.4. Viſcont. concl.iur. dict. verbo
tortura. Menoch.de arbitr.Iud.caſ.273.
in nouis add Mercuda controu.Iur.lib.
5. cap.25. Praſ. de Franch. deciſ. 538.
Addit. ad Staib conſ.29. nouiſſimè Don
Franciſcus Merlino Pignatello cõtrou.
forenſ.cent.1.cap.19. num 6. eſt verum,
quod non exiſtente grauitate delicti, &
vrgentia inditiorum reus eſſet abſol-
uendus in forma, *capit. nouis inditijs*,
quando non conſtaret de vero patra-
tore, & Auctore delicti. *Miſyng pract.*
obſeru cent.5.obſeru.12. Marta conſ.26,
nu.10. Thor. nouiſſimè *voto 53.nu.40.*
Sed dubitatur pro Coronide, quæ
pœna eſſet digna hæc mulier non pęna
triremium, quia illius ſexus illam non
patitur, nou exilij, quia oritur maius
ſcandalum, idem ſi liberaretur infor-
ma, ex quo eius Amaſius illa ad libi-
tum potiretur, itaquè vt pœna vnius
ſit metus multorum, & tranſeat in
99 exemplum aliorum, vt dixit *pract.Pa-*
pienſ. de form inquiſ. gloſſ. tranſ. ſent.
num.1. ego eſſem in opinione illam
fruſtigandam eſſe, vt ſemel feciſſe Se-
natum Pariſientem, teſtatur *Boer.dec.*
262. vel per decennium illam conde-
mnari ad inſeruiendum alicui Hoſpi-
tali, vel ad carceres pœnitentiæ M. C.
attentis his, quæ tradit *Marta d. vot.*
238.num.14. vbi ait inditiatum de a-
100 liquo graui delicto debere puniri ali-
qua pęna extraordinaria licèt tortum,
& non confeſſum attenta qualitate
perſonæ ſcandalo dato, & qualitate
loci, & eo maiore ſcandalo, quod niſi
puniretur ſequi poſſet, quæ omnia in
caſu noſtro ſunt valde conſideranda,
quia ad illum per neceſſe adaptari de-
bent, vnde hæc occaſio peccandi, &
delinquendi omninò auferri, & credi-
101 ri debet, *l. illud conuenire, ff. de pact.*
dotal. Viſcont. concl. iur. verb. occaſio,
Oter.diuerſ qq iur.par.2.9.20.num.6. &
ita iuris eſſe conſulo remittens me
ſemper iudicio melius ſentientis.

HAec igitur ſunt, quæ de VASSALLORVM GRAVAMINIBVS in lucem hoc in Secundo Tomo edere decreui, quod ſi rem (vt vulgò circumfertur) acu non tetigerim, tentaui tamen quid in tali materia Nouarianæ Vires (alioquin debiles) aggredi poſſent. Si aliquid autem Boni, & noui reperies Deo Optimo Maximo, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendit laus tribuatur. Cœterum proteſtor, vt ſi aliquid in toto opere enunciatum, aut quoquo modo exaratum, quod à Noſtræ Chriſtianæ Fidei, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ diſpoſitione ſit alienum comperitur ex nunc aboleo, reuoco, & deteſtor, Mentis enim meæ ſemper fuit eſt, eritquè ſub prædictæ Sanctæ Matris Eccleſiæ obedientia, & gremio viuere, & mori. Sic Deus Optimus Maximus, cui ſit honor virtus, & gloria concedere dignetur. Amen.

Io: Maria Nouarius I. C. Lucanus.

Explicitus eſt de Vaſſallorum Grauaminibus.
TOMVS ALTER.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX LOCVPLETISSIMVS

Singulorum Rerum,& ſententiarum, maximè practicabilium, & verborum omnium, de quibus in hoc Opere Secundi Tomi, eiuſquè partibus continentur, & obſeruatione digna viſa ſunt.

Alphabetica Serie Digeſtus.

A

ABſolutus in forma nouis ſuperuenientibus Indicijs illis. deindè accedentibus rectè moleſtatur, niſi iam ſuperueniant tranſacto biennio, & quare. Grauamin. 42. num. 15.

Quid in Curijs baronalibus, ibidem num. 13. fol. 99.

Abſolutus à Iudice de aliquo delicto per ſententiam diffinitiuam nullo modo poteſt pro eodem crimine moleſtari ſiuè per viam Inquiſitionis, ſiuè accuſationis. Grau. 42. num. 2. & 5. fol 97.

Abſolutus in foro pænitentiali, adhùc poteſt inquiri, & accuſari in foro Iudiciali non obſtante illa abſolutione, vel condemnatione. ibid. num. 6.

Abſurdum omninò vitandum. Grau. 130. num. 12. fol. 213.

Acceſſus iteratus ſemper magis punitur. Grau. 77. num. 26. fol. 148.

Acceſſorium debet Iudicari, vt de principali. Grau. 130. num 21. & 50. fol. 214. & 216. & regulatur à principali, ibid. num. 23. fol. 214.

Accreſcens ſortitur naturam rei cui accreſcit. Grau. 130. num. 27. fol. 215.

Accuſationis materia, vbi tractet, remiſſiuè. Grau. 111. num. 1. fol. 187.

Accuſari, qui poſſunt de Iure communi, & qui de Iure Regni. Grau. 121. n. 2. f. 187.

Accuſatorem ex officio Iudex, quando debeat repellere, ibid. num. 3.

Accuſator non debet eſſe Idem, & Iudex. Grau. 113 num 1. fol. 188.

Accuſatus, & Iudicatus de aliquo ex criminibus mixti fori in Iudicio Eccleſiaſtico poteſt iterum in Sæculari accuſari, & puniri. Grau. 42. n. 7. contra n. 7. f. 97.

Acta facta per Capitaneum ſunt nulla. & ſi de facto Iudex ſcribat ei non creditur. Grau. 87. num. 6. & 7. lim. num. 18. & 19. & 21. fol. 161. & ſeq.

Acta transſmictenda vigore prouiſionis Superiores in cauſis appellationum ſunt conſignanda ſoluta mercede. Grau. 99. num. 1. fol. 173.

Acta tranſmictenda, vid. verſ. Tabellio.

Actio criminalis obicunquè à Iure tribuitur, impartitur pariter actio in factum ad intereſſe paſſum. Grau. 114. nu. 76. fol. 189.

Actio Iniuriarum competit ad omnia damna. & intereſſe etiam damni emergentis. & lucri ceſſantis, ibid. num. 2.

Actio in Iuditio Criminali emergens poteſt coram Criminali Iudice intentari, ibid. num. 3.

Actio pœnalis ſaltim quòad pœnam pecuniariam tranſit in hæredem poſt litem cum defuncto conteſtatam. Grau. 183. num. 4. fol. 256. Declara, vt nu. 7. ibidem fol. 257.

Actuarij. & Capitanei officium eſt diſtintum. Grau. 87. num 1. fol. 160.

Actuarij officium, in quo conſiſtat ibid. num. 2. & 4.

Actuarius debet actitare Coram eius Officiali, ſiuè ordinarius ille ſit, ſiue Delegatus, ibid. num. 3.

Actuarius dicitur pars quotidatiua ad ibid. num. 5. fol. 161.

Actuarij, & Iudicis officium, vide verſic. Iudicis, & Actuarij.

Actuarij exigentes ſportulas immoderatas, quod crimen commictant, & qua pœna puniantur. Grau. 97. n. 2. fol. 171.

Actuarij, Archiuarij, & Notarij quando

I N D E X:

pro repertura ſcripturarum, quamuis antiquarum recipiunt vltra carolenum peccant, & tenentur ad reſtitutionem. Grau.166 num.3.fol.261.

Actuarius debet accedere ad domum honeſtarum perſonarum pro illis examinandis. Grau.199.num.2.fol.299.

Actus geſtus contra Iuris diſpoſitionem eſt nullus. Grau.60.num.12. & geſtus contra legem pro infecto habetur, ibid. num 13. fol.12.

Actus agentium non operatur vltra intentionem. Grau.163.num.14 fol.259.

Actus facti ex gratia, & voluntate non obligant. Grau.194.num.3.fol.295.

Actus Confirmatio, vide ver. Confirmatio]

Actus ex mera voluntate, & liberalitate non inducunt conſuetudinem, neceſſitatem, aut obligationem, num.10.fol.17.

Actus violentis, & meticuloſi non inducunt, quaſi poſſeſſionem, nu.8.fol.16.

Adiunctum ratione alienationis aſſumit naturam cum principali. Grau.130.nu.26.fol.214. & 51.fol.216.

Adulter, ſi occidit virum adultera, an præſumatur adulteram conſenſiſſe. Gr. 200.num.21.fol.305.

Adulterium, & Concubinatus quomodò probetur. Grau.200.num.22.fol.305.

Adulterio, nil turpius, ibidem num. 58. fol. 307.

Adiutorium, an debeatur Baroni à Vaſſallis pauperibus. Grau.13.num.8.fol. 58. & num.11.12 & 13.fol.59. quomodò tamen probanda ſit paupertas, & an ſufficiat eſſe probatum in vniuerſali, vt excuſet ſingulis, ibidem num.14.

Adiutoria in Regno exiguntur pro numero focularioru, ibidem num.17.

Adiutorium in exactione multa opponi poſſunt. Grau.17.num.1.fol.64.ideò grauat Baro, ſi illa exigat propria authoritate.ibid.num.2.6. & 7.

Aduocatis partium, vide ver. Procuratoribus partium.

Aduocatus aduocando contra proprium Dominum priuatur feudo, excuſatur, tamen ſi aduocet in cauſa propria contra Dominum. Grau.22.numer.10. & 11.fol.70.

Aduocatus, qui à duobus recipit ſalarium ſi inter eos lis oriatur, vni eorum ſeruire debet. Grau.153.num.10 fol.233.

Aduocati, & Procuratores reis pauperibus dandi ſunt à Iudice, qui niſi prouideat peccat mortaliter, & Vaſſalli grauantur, ſi non deſtinantur ſumptibus Curiæ eeſſis. tamen prius bonis in beneficium Curiæ. Grau.173.num.1.2.3. & 4. fol.267. & 268.

Aduocati cogi poſſunt, vt defendant reos pauperes etiam ſub priuatione Officij, ibid.num.5.fol.268.

Aduocati, Procuratores, & Cauſidici tenentur patrocinari pro impotentibus, & recuſantes peccant mortaliter, ibid. num.6. & 8. quid ſi Aduocatus ſit pauper, ibid.num.11.

Aduocati à pauperibus, etiam ſpontè dantibus recipere ſalaria pro patrocinio non poſſunt, & recipientes peccant, ibidem num 7.

Aduocatus, quando excuſetur, ſi pro paupere non præſtat patrocinium, & quando peccet mortaliter, & quando venialiter tantum. ibid.num.10.12. & 13.

Aduocatus non tenetur præſtare patrocinium pro pauperi, qui habet ſpem ad pinguiorem deuenire fortunã, niſi præſtita obligatione ſoluendi, tunc temporis, ibid.num.14.

Aduocatus non tenetur aduocare pro pauperibus, vbi reſidet aduocatus pauperum, ibid.num.15.

Aedificare in ſuo, vel extra terram, ſi prohibeatur, abſq; licentia Baronis Vaſſallus grauatur.Gr.59.n.1.n.9.et 10.f.121.

Aedificare in ſuo, & altius tollere, vſquè ad Cælum cuius licet, & ex cauere, etiã cum damno vicini, niſi ad iniuriam vicini principaliter fiat, ibid num.3.

Aedificare in muro diuiſorio in vito vno ex ſocijs, non licet eum damnum alteri inferatur, quid in muro, qui poſſidetur pro diuiſo. ibid.num.7.

Aequiparatorum eadem eſt iuris diſpoſitio. Grau.51.num.3 fol.112.

Aerarium habere ab Vniuerſitatibus, licet Baronibus pro exactione introytuum feudalium. Grau.19.num.1.fol.66.

Aerarium, & non alios Ciues Baro cogere põt ad exigẽdos redditus, ibid.n.2.& 8. quia eſſet augere onus vniuerſitati, ibid.

Aerarij non poſſunt cogi à Baronibus ad reddendas rationes extra locum adminiſtrationis. Grau.26.num.1.fol.75. et Baro grauat, ſi vocet illos Neapolim pro reddendis rationibus adminiſtrationis in eorum Terris ibid.n.5.fol.76.

Aerarij, & alij factores Baronum ſi finito anno velint reddere computũ, & Baro reijcit grauatur.Gr.29.n.1.et 9.f.76.

Aera-

INDEX.

Ærrariorum, & Camerariorum computa infra quem terminum Baro debet recipere,& expedire.Grau.27.n.8.f.77.
Aerarijs in fine anni, cum remanent debitores, ſi Baro non det liberatorias granat. Grau.28.num.1.fol.78.
Aerarios in vitos per annum creant Barones in eorum Terris. Grau.130.nu.14. fol.213. Eoſquè Vniuerſitas dare teneatur, licet ſalarium Baro dare teneatur, ibid.num.14.
Aerarij non ſunt obligati conficere panem pro vſu Baronum. Grau.197. num. 1. fol. 298.
Ærarij teneniur ſolum exigere introitus feudales, nec ad alia ſunt obligati,ibid. num. 2.
Aerarij Baronum non poſſunt mercari in loco,in quo præſunt. Grauam.101.num. 1.fol. 176.
Aerarij, & Conſeruatores Baronum teneantur recipere Vina, & Fructus feudales tempore vindimiæ verum tempore permutationis Vinorum eſt habenda ratio de defectu ad damnum Baronum. Grau.107.num.1. & 2.fol.184.
Aeris pro ſalubritate conſeruanda multæ cautelæ ſunt adhibendæ. Grau.46. num. 4.fol.106.
Aeris ob intemperiem, licet Epiſcopo reſignare,ibid.num.5.
Aer ſuper omnia eſt neceſſarius ad conſernandam ſalutem,ibid.num.6.
Agens agit propter finem, num.4 fol.2.
Agentium, quæ contra voluntatem ſiunt non dicuntur Iure facta. Gran.148. nu. 4.fol.239.
Agens lege permittente non granat,num. 8.fol.21.
Agens ex neceſſitate non dicitur innouare, num.6.fol.24.
Agris poſt meſſem ſtipulas accendere ſatis eſt antiquum. Grau.34.num 1.fol.84.
Albergatio omnibus debet eſſe libera, & quare. Gran.57.num.2.fol.119.
Albergatio, vide verſ. Hoſpitari.
Alciatus conſ.69.tom.2. lib.5. reprehenditur. Grau.126.num.14.& ſeq.fol.205.
Alea nomen eſſe fortunæ luſum complectitur, omneſquè ludos infortunæ varia te conſiſtentes. Grau.67.num.1.fol.127.
Aleæ inſtabilitas,atquè incertitudo fallax, ibid.num.3.
Alienatio ſimpliciter probita, ſi fiat ex cauſa neceſſaria, redditur permiſſa, nu. 8.fol.24.
Aliud pro alio cedi non poteſt, & maxime quando creditori præiudicium afferre poteſt. Grau.23.num.15.fol.71.
Alluuionis Ius eſt de Iuregentium. Grau. 126.num.21.fol.207.
Aloyſius Riccius Epiſcopus Vici Equenſis laudatur. Grau.131.num.7 fol.218.
Altari ſeruiens de altari viuere debet.Gr 18. num.5.fol.66.
Alueus à flumine derelictus de publico fit priuati, & prædijs proximioribus accreſcit. Grau.126.num.1.fol.203.
Amoris furore nil vehementius.Grauam. 200. num.56.fol.307. & num. 57. vbi multa pulchra dicta de Amore.
Animalia pro acceſſu Teſtium examinandorum ad fauorem Baronis contra Vniuerſitatem eorum Vaſſallorum coguntur præſtare, & quare. Grau.22. nu.1. & 2.fol.70.
Animalium demortuorum, & morboſorũ Carnes, vide verſ.Carnes animalium.
Anna aſſi.mans in Summariſſimo poſſeſſorio manutenendum eſſe Baronem,licet de Iure ordinario contra eum ſit iudicandum qualiter procedat,n.12. fol.10.
Animalibus tranſeuntibus per viam publicam, ne dum quando ad alia loca recto tramite non diuertunt, ſed etiam prope viam ipſam herbas alienorum agrorum comedere licet,& Baro ſi exigat pænas Banno impoſitas contra Damnificantes in agris grauat Vaſſallos. Grau.151.num.2. & 3.fol.242.
Appellatio Fiſco eſt probibita, non ſolũ in Regno, ſed per totam Italiam, ſed quomodo Fiſcus audiatur.Grau.161.nu. 2. 5. & 6.fol.253. & fol.254.
Appellationi Fiſcus cẽſetur inherere,ſi reus condemnatus appellauerit, niſi adſit pars querelans,ibid.num.3.& 4.
Appellationis ſecundum tempus regulatur recurſus, qui datur Fiſco loco appellationis, ibid.num.7.
Appellari cum non poteſt,datur retractatio Grauaminis per viam querelæ,ibid. num.14.
Appellatio in Cauſis fidei, an detur, & an ſupplicatio, vel recurſus, ibidem numer. 15.
Appellatione ſublata non tollitur recurſus ibid.num.16.
Appellatio vulgaris, vide vulgaris appellatio habetur pro lege.
Appellandum, vbi ſit à Magiſtris Nundinarum. Grau.58.num.1.fol.130.

I N D E X.

Apprehenſio requiritur, cum Statutum pœnam imponit Inuentario vel reperto in maleficio Grau.77.num.44.fol.150.

Apocas de recepto, vel caſſare obligationem, poſtquam eis eſt ſatiſfactum, ſi facere Barones recuſent. Barones grauant Vaſſallos. Grau.178. numer.1. 5. & 7. fol.273.

Aquam duciridi, vide verſ. Vſus.

Argumentum à contrario ſenſu non habet locum in Bannis. Grau.77.num.15. fol. 147.

Arma ruralia, & ferramenta ſui exercitij Vaſſalli, ſi deferre probibentur, grauantur. Grau.61. numer.1.3. & 5. fol. 124.

Arma deferre probibitus non cenſetur probibitus deferre ferramenta eius artis, ibid.num.2. Intellige, vt num.7.

Arma minus trium palmorum trahi probibentur, ſi tamen abſcondita trahantur, ibid.num.4. & 6.

Arma ab aliquo auferre, quibus iuſtè ſe defendat, nè dum eſt contra charitatem, ſed contra Iuſtitiam. Grau. 185. num.4. fol.281.

Arrendatarij non comprehenduntur ſub legibus de Dominis officiorum loquentibus. Grau.21.num.9.fol.69.

Art ſerica nutriendi vermes cum folijs impediri non poteſt, & ſi à Baronibus impediatur Vaſſalli grauantur. Grau. 195. num.1. & 7. fol. 296. & ſeq. & Clerici, an poſſint illam exercere in proprijs ædibus arffirmat, ibid num.6.

Aſſiſia in rebus comeſtibilibus eſt ſatis neceſſaria. Grau.32.nu.1.fol.82. & iuxta illam emere, & vendere Baro cogitur, alias grauat, ibid.num.2. & 3. & 10 & debent illam habere à Catapanis ſic, & eis Tabernarij, ibid.nu.4. quod an procedat reſpectu Ciuium tantum an aliorum, ibid.num.5.

Aſſiſia, ſi comprehendat Gabellam Baro non grauat, ſi minus ſoluat, ibid. n.10.

Aſſiſia, vide verſ. vendentes, Priuilegium vendendi.

Aſſiſia impoſita ſuper venditione alicuius ſpeciei non eſt ſeruanda indifferenter, ſed eſt habenda ratio ad rei qualitatem Grau.180.num.1.fol. 254. ideò grauantur Vaſſallos, ſi Barones à Datiarijs, & Lanijs Carnem porcorum magni ponderis deſtinatam pro ſaliendo ad eorum vſum accipiunt, iuxta aſſiſiam communem, ibidem num.7. & 9. fol.275. & quare, num.8. ibidem.

Aſſueta fieri facilè præſumuntur, num. 3. fol.15.

Augmentum eſt eius naturæ, cui res, cui additur. Grau.130.num.24.fol.214. & eodem Iure iudicatur, ibid.num.25.

Author in ſua adoleſcentia tempore Excellentiſſimi Ducis Albæ fuit Gubernator in Terra Agerulæ, & Iudex in diſtrictu Amalphiæ. Grauamin 190. num. 4. fol.288.

Author, quare ad iterum ſcribendum in materia Grauaminum Vaſſallorum Prouinciam aſſumpſit, num.23. fol.4.

Author in ſcriptis Grauaminum nulli nocere intendit, num.25. fol.4.

Auerroes, nec Ariſtoteli credendum aſſeruit, niſi ratione loqueretur, num. 26, fol. 4.

Author non omiſit noua inueſtigare, num. 32. fol 5.

Author, quare de Grauaminibus Vaſſallorum, & non Baronum titulum operis inſcripſit, num.35.fol.5.

Author excuſatur, ſi ſingula Grauaminū capita ordinatè non repoſuit, num. 36. fol. 5.

Author pompam facere non conſueuit, num.7. fol.7.

Authoritate propria rem ſuam occupare nemini licet. Grau.17. num. 5. fol. 64.

Auxilium, omneque datum optimum deſcendit à Deo, tanquam à Patre luminum, num.1. fol.7.

B

BAiulorum, & Conſeruatorum Salarium quomodo taxatur per Sac.Conc. Grau. 18. nu. 2. & quomodo ſoluendum num.4. fol.65. & 66.

Baiulorum Iudices, vide verſic. Iudices baiulorum.

Baiuli, vna cum eorum Iudicibus debent proferre ſententias baiulis præſentis, alias non valet. Grauamin.88. numer. 3. fol. 362.

Baiulus, abſquè licentia Iudicis non poteſt exequi, ibid. num.4. nec facere mandata, ibid.num.5.

Baiulus, & eius Iudex habent Iuriſdictionem ſimul. ibid.num.6. fol. 163.

Baiulatio, ſi exerceatur, abſquè Iudicibus Vaſſalli grauantur, ibid.num.7.

Baiuli

INDEX.

Baiuli tenentur habere Iudices, & cum eorum voto iudicare, vbi requiritur Cauſa cognitio, ibid.num 8. & 9.

Baiulus non tenetur tenere aſſeſſorem, & Iudicem ordinarium, ſed ſuffiсit expediri Cauſas per baiulum, cum voto conſultoris ibid.num.10.

Baiuli obligãtur tenere Capitula affixa in loco publico. Grau.90.fol.166.

Baiulationis à Curia, ſi Baro prohibeat appellare ad ordinarium Capitaneum grauat Vaſſallos.Gr.89.n.1.& 2.f.164.

Baiuli à Decretis appellatur ad Capitaneum in terris Baronum, ibid. num.3. 8. 9. & 10. quid ſi Baro non habeat Cauſas appellationum, ibid.num.4. & à Capitulo ad Iudicem ſecundarũ Cauſarum, ibid. num. 5. & quid in terris demanialibus, ibid num.21.fol.166.

Baiulationis in Cauſis quomodo procedat Capitaneus Baronis, ibid.nu.7. fol.164.

Baiuli ſententia, & Capitanei, ad quem appellatur, putatur prima Cauſa reſpectu ſecundarum Cauſarum, ſi Baro eas habeat.ibid.num.12.

Baiulationis in Cauſis Baro, an ſe intromictere poſſit, ibid.num.13.

Balius Baronis, ſi quietat Aerarium, & non conſtet de computis non liberat Aerarium, ſed poteſt cogi ad reddendas rationes. Grau. 28. num. 9. fol.78. Quid de Tutore, ibid.num.10.

Bannum vtile Reipublice iuuandum eſt interpretatione fauorabili. Grau. 77. num.18. fol.147.

Banni verba ſunt accipienda in proprio ſignificatu, licet dura ſint, ibid. nu.20. Nec in illis valet argumentum à contrario ſenſu, ibid.num.15.

Banna, quia ſunt ſtricti Iuris ſolus rigor in ijs attenditur, ibid.num.23.

Banno, qui aliquis non accedat ad terras partis offenſa, an poſſit delinquens accedere de licentia baronum habuentis. Grau.77.num.28.fol.148.

Bannitorium receptatio coacta non punibilis.num.21.fol.25.

Baptiſmus eſt validus, quamquam fiat in illa forma. Ego te baptizo In nomine Patrias; Filia, & Spiritua Sancta Amen. Grau.146.num.11.fol.238.

Barbam tondere eſt Grauamen, quia infert Iniuriam. Grau.116.num.1.& 8. fol.192. & ſeq.

Barba ad finem recognoſcendi à Teſtibus, quando decernitur, vt tondatur à Vaſſallis, vti reis Baro grauat, ibid. nu.2. Declara nu. 5. & 6. & appellatio admictitur, & quare.ibid.num.7. & 12.

Barba, licèt non ſit membrum ad operandum deſtinatum. tñ eſt membrum formale, ſine quo corpus noſtrum eſt deformatum, ibid.num.9.

Barba appellatione membri continetur. ibid.num.10.

Barbitonſores, Medici, Chirurgi, & quauis alia perſona non poſſunt vulnera curare, & medicare non facta relationes Regenti Magnam Curiam Vicaria Grau.146.num.5 fol.237.

Barones, quando petunt aliqua à Vaſſallis habentia Iuris reſiſtentiam, nec in prompta docent de titulo contra eos iudicatur, n.3.fol.9. Sed vide n. 13.f.10.

Baronibus denegatur, manutentio, quando pratendunt non licita, inſolita, nec conſueta, num.6. & 9. fol.10.

Barones olim poſſeſſores hodiè præſumuntur poſſeſſores, num.44.fol.14.

Baronibus Ius non tribuunt, nec acquirunt geſta ex cauſa familiaritatis. & beneuolentia Vaſſollorum, n.6. fol.17.

Barones poteſt excuſare forma inueſtituræ, ſi ſecundum eam iniungant onera Vaſſallis. num.1.fol.19.

Barones non grauant, cum à limitibus ſuæ Inueſtituræ non recedunt, ſed ſua vtuntur poteſtate conceſſa, num.2. ibid.

Baro, ſi ſe dirigat ſecundum Inueſtituram priorem melioris conditionis poſterioris grauat Vaſſallos, nu.11.fol.19.& quãdo num.12. fol.20.

Baronibus licet agere quatenus ſua Priuilegia ſe extendunt.num.1.fol.21.

Baro grauat, quando Priuilegijs abutitur num.9. fol.21.

Barones præſcriptione legitima iura quærere poſſunt cotra Vaſſallos, & Vniuerſitates, nu.2. fol. 28. Sed quanto tempore, num.3.ibid.

Barones ex Conſuetudine legitimè præſcripta poſſunt agere, abſq. Grauamine, alias phibita, n 1.f.32.Intellige, vt n.31.

Baro grauat, ſi exigat Decimas perſonales non deductis expenſis, et ſi ſoluantur Decimæ Epiſcopo, ſed vt Baroni.Grau.12. nu.14. & 15. vbi deciſum fol.56. Item ſi exigat Decimã non deductis expenſis in rebus non germinantibus; ibid.n.16.

Baro grauat Vaſſallos, ſi exigat Decimas à Pauperibus. Grau.13. num.6. Quid ſi Baro ſit pauper, ibid.num.7.fol.58.

Digitized by Google

INDEX.

Baro grauat Vaſsallos, ſi exigat Decimas ex melioribus relictis peioribus. Grau. 14. num. 3. fol. 60.

Baro non cogitur recipere Decimam de Fructibus peioris conditionis. Grau. 14. num. 35. fol. 61.

Barones grauant Vaſſallos exigendo terragia ex Territorijs inundatis ſub prætextu, quod Vaſsalli non ſeminauerint prædia illa inundata. Grau. 16. num. 3. fol. 63. Et quid ſi ſciens Territoria eſſe ſolita inundari, & hoc non obſtante conduxiſset, num. 9. & 10. ibid.

Baro ſi propria authoritate capit, & exigit adiutoria, grauat Vaſsallos. Grau. 17. num. 2. fol. 64.

Baro grauat Vaſſallos, niſi ex Priuilegio emat, vel vendat res comeſtibiles, abſq; aſſiſia per Catapanos imponenda. Grau. 32. num. 2. 3. & 4. fol. 82. & 83. vbi n. 11. Fallit ſi in aſſiſia comprehendatur Gabella, ad quã Barones non tenentur.

Baro grauat Vaſſallos, ſi recuſet, ne eorum Officialis iuret ſeruare Statuta Conſuetudines, & Capitula locorum. Grau. 40. num. 10 fol. 94.

Barones abſtinere debent, quod eorũ Boues depaſcantur in reſtucbijs, vbi adhùc ſunt faſciculi ſpicarum. Grau. 41. num. 3. & 4. etiam reſpectu Equarum, & Porcorũ, quando non paſcant in vineis Vaſſallorum fol. 95.

Barones grauant Vaſſallos, ſi eos moleſtẽt ex cauſis antiquis, à quibus fuerant alias moleſtati. & poſtea liberati. Grau. 42. num 1. fol. 97. & num. 26. fol. 99. Vbi praxis S. C. refertur circa probationem, quale delictum ſit antiquum.

Baro grauat Vaſsallos, ſi carnes animaliũ de mortuorum ſolitas vendi ad fruſtra vendant ad pondus. Grau. 45 n. 1. f. 104.

Barones habent magnam reſiſtentiam pro ſeruitijs perſonalibus in Vaſſallis. Grau. 47. num. 1 fol. 107.

Baronem eſſe aliud eſt, aliud haberi pro Barone. Grau. 21. nu. 7. fol. 69.

Baro ſuo Iure Dominicali non poteſt impedire, quod eius Vaſsallus potius ſeruiat propriè Vniuerſitati, quã ſibi. Grau. 25. num. 2. fol. 74.

Baro non poteſt eſse Iudex, quo nam loco rationes reddi debeant ab eorum Aerarijs. Grau. 26. num. 10 fol. 76.

Baro infra, quem terminum debet recipere, & expedire computa Aerariorũ, & Camerariorum. Grau. 27. num. 8. fol. 77.

Baro, quando cogat Vaſſallos ad ſibi vendendum. Grau. 100. nu. 1. & 2. fol. 174.

Baro grauat, ſi vendat Victualia propria, vt vtatur illis Ciuium. Grau. 100. num. 8. fol. 74.

Baro, ſi exigat Gallinas tẽpore matrimonij grauat Vaſſallos. Grau. 102. n. 1. & quid exiſtente illo in poſſeſſione exigẽdi, ibid. num. 3. & 3. fol. 177.

Barones grauant, cum prohibent Vaſſallos appellare ad Regia Tribunalia à Grauaminibus à Magiſtris Nundinarum. Grau. 58. num 8. Intellige, nu. 3. fol. 120.

Barones non ſoluentes mercedes ſuis Officialibus, & pro conſeruatoria, & baiulatione peccãnt & tenentur ad reſtitutionem. Grau. 18 num. 7. & 8. fol 66. & Vniuerſitas non cogitur illas aſſignare, ibid. num. 9.

Baro, an cogat Vaſsallos ad ſeruitium Maſsariæ, quæ eſt Matris. Grau. 21. num. 3. fol. 68.

Barones grauant Vaſſallos. ſi eorum vxores cogant mulieres Vaſsallas ad nandum, ſeù filandum Linum, Stuppam, & ſimilia ad trahendum Sericum Grau. 30. num. 1 fol. 80. niſi tùm tales mulieres ſint ſolitæ operas locare, alijs in ſimilibus agendis, cum ſalario, ibidem num. 2. & 5. vbi deciſ. Sac. Conſ.

Baro, & Vaſsallus equiparantur. Gr. 141. num. 7. fol 231.

Baro, & Officialis, vide verſ. Medicos.

Baro, & Iudex tenentur ad alimenta Carceratorum. ſi ſint Pauperes. Grau. 168. nu 2. fol. 263. & vide verſ. Carceratos.

Baro Princeps. & Ciuitas, ſi cogant ſubditos ad dandos eius Equos, vel Currus ijquè pereant, tenentur de caſu fortuito, Grau 181. num. 14. Et ſi damnum non reſarciant, grauant Vaſſallos, ibid. num. 15. fol. 276. quare autem teneãtur, ibid. num. 16. Sed contra ibid. nu. 17. & 23. vbi ità deciſum, & ratio, ibid num. 19.

Barones habent Priuilegia Fiſci, & Iura Fiſca. Grau. 161 num 12. fol. 254.

Barones nõ ſe intromictũt in Iuriſdictionibus, ſed Capitanei ab eis deſtinati Grau. 89. num. 11. & 19. quid in cauſis baiulationis, fol. 166. ibid. num. 13.

Baro pro introitibus feudalibus, an poſſit incuſare obligationes, & Inſtrumenta contra Vaſsallos, & quod remedium habeat. Grau. 117. num. 3. & 4. fol. 194. & grauat Vaſſallos, ſi exigat pœnas, quando po-

do poteſt exequi realiter, & perſonaliter pro introitibus Baronalibus, ibid. nu.6. & agendo aliter peccat contra charitatem, ibid.num.5.fol.195.

Barones probibentes Societates inter filios, & fratres Laicos, & Clericos ſunt excommunicati. Grau.120.num.5.fol.197.

Barones in Regno, an habeant Fiſcum. Grau.130. num 4. fol.212. & qui apud eum teneant Fiſci locum, ibid. num 7.

Barones habent burſam communem, ibidē num.5.

Barones ſunt inueſtiti de mero, & mixto Imperio cum conceſſione pœnarum, & prouentorum, ibid.num 6.

Barones conſequuntur pœnas fiſcales, ibidē num.8.

Barones habent Iura fiſcalia, & Priuilegia Fiſci.ibid.num 9.

Bello Ciuili, nil miſerius. Grau.139. nu. 19. fol.227.

Bellum præciſè mutatur, ibid.num.20.

Benedictio Sacerdotalis, vide verſ. Concil. Trident.

Benedictionem Sacerdotalem recipere non tenetur, qui ſecundo nubit. & ideò abſq. illam poteſt conſumare matrimonium. Grau 56.num.8.fol.117.

Benedictiones reſpiciunt perſonas non nuptas, ibid.num.9.

Benedictio Sacerdotalis in ſecundo nubentibus, vt impartietur ſeruanda eſt Conſuetudo Diœceſis ibid.num.11.

Bona criminoſi ante condemnationem non ſunt hypothecata Fiſco. Grau.106.nu. 7. fol.184.

Bulla Clementis VIII. de largitate munerum pœna euitatur, quando Religioſi donant, abſque licentia Superiorum munuſcula aſcendētia ad valorem duorum aureorum. Grau.146, nu.7. f.237.

C

CAmeram in reſeruatam, quæ exempta eſt ab onere hoſpitandi Baro poteſt eligere, & pro electione aliquid exigendi à Vaſſallis. Grau.145.num.1. & 2. fol.235.

Camera reſeruata, an remaneat terra, ſemel electa in Cameram, ſi alienetur, ibid.num.3. fol.236.

Cameras reſeruatas Baro, ſi faciat hoſpitari, grauat Vaſſallos, & maximè ſi procuret, ipſe tenetur ad intereſſe, etſi non deſēdit, peccat mortaliter, ibid.n.4. & 12

Camera reſeruata Priuilegium concedere, & conceſſum non defendere paria ſunt. Grau.145.num.9. fol 236.

Canonem ſoluens, vide verſ. ſoluens Canonem.

Canonico abſenti pro ſeruitio Epiſcopi exibentur diſtributiones quotidianæ, ſi ita ſit conſuetudo licitè præſcripta, nu.37. ibid. & quid in Canonicis Neapolitanis, quibus debentur, etiam ſi abſint per quindecim dies, ſemel in Anno nu.38. Et quare num.39. & 40 fol.34.

Capitanei Iudices, & alij Officiales aſſiſtere debent in loco publico, in quo ſolitum eſt Regi Curiam, & in Palatijs publicis, & non in locis remotis. Grau. 38. num.11. fol.90. aliàs extra locum ſolitum ſi exerceant, acta ſunt nulla, ibid.num.12. niſi tamen neceſſitas ſuadeat aliud, nam tunc etiam in Domibus priuatorum Iudicia exerceri poſſunt, ibid.num.13.

Capitula, vide verſ. ſtatuta, & verſ. Conſuetudo.

Capitulum Regni, quia de non ordinandis diſpoſitiis recenſetur. Grau.88.num.1. fol.162.

Capitulū Fraternitatis de teſtibus ornatur Grau.164.num.7. fol.260.

Capitula & Statuta in terris faciunt Ius Ciuile. Grau.40.num.11.fol.94.

Capitaneos ad Guerram æſtiuo tempore eligunt Proreges Regni in locis maritimis. & illis non diſponentibus Præſides Prouinciarum. Grau.82. num.1. fol. 155.

Capitaneos ad Guerram ſi Baro eligat, an grauet Vaſſallos, ibid num.2.3. & 4.

Capitanei, & Actuarij officium eſt diſtinctum. Grau.87.num 1 fol.160.

Capiblanchi ſententia refellitur in Pragm. 7. num.42. de Baronibus tom.1. & cap. 3.4 tom.2 Grau.77.num.2 fol.145.

Capi in crimine dicitur, qui poſt commiſſum crimen capitur. Grau.77. nu.12. fol.146.

Capitaneus eligens Locumtenentem in caſu ſua abſentia tenetur de culpis, & de fectibus Electi, ſed an poſſint eligi Locumtenens per Barones, & an poſſint committere Actuarijs, vel Aerarijs, vt ipſi adminiſtrent in abſentiam Capitanei. Grau.84.n 1.2.3. & 4. fol.157.

Carceratorum, & Carcerum viſitatio, quando fieri debeat, & quando in Catalonia. Gr.133.n.1.et 2.et 4.f.220.et ſeq.

Car-

Digitized by Google

I N D E X.

Carceratorum de ſtatu Cauſarum Iudex informare ſe debet, ibid.num.3.

Carceratorum viſitatio eſt optimum opus, & ſanctiſſimum à Deo præmiatur, ibid. num.5. fol.221.

Carceratio datur in ſubſidium, quando debitores non habent in ære. Grau.105.nu. 4.fol.183.

Carcer ad quid inuentus, & vnde dictus. Grau.171 num.4. fol.265.

Carceris inuentor, quis fuerit. ibid.num.5.

Carceratus, etiam minus legitimè, & pro minimo delicto non poteſt per Cuſtodem ſine licentia Iudicis relaxari, etiam cũ cautione, etiam creditore conſentiente. Grau.171, num.7 .8 & 9. fol.266.

Carcerarius, vide verſic. Carceratus, & verſ. Carceratos, & verſ. Carceres.

Carceres tutos, & Carcerarios tutos, & approbatos Baro, niſi teneat, grauat Vaſſallos, & quare. Grau.172.num.1.2.& 3. fol.266.

Carcerati, quando ducuntur, cum ignominia Vaſſallos grauantur. Grau.79.nu. 1. fol.152.

Carceratio ignominioſa Iniuria carceratũ afficit, ibid.num.2. fol.153.

Carceratus, cum remittitur, debet mitti in vno Tribunali ad aliud, abſquè ignominia, & ſi aliter fiat Iudex mittens, eſt puniendus, ibid.num.4.5. & 7.

Carceratum Clericum, qui remiſiſſet ad ſuum Epiſcopum cum Catena ad collũ Regens Magnam Curiam Vic. fuit priuatus Officio, ibid num.6.

Carceratus, quando dicatur mitti cũ ignominia, ibid.num 8. & 9.

Carcerari, cum ignominia, quis poteſt in atrocioribus, & ex qualitate criminis, ibid.num.11.

Carceratos, ſibi remiſſos per Superiora Tribunalia, ſi recipere differant Barones grauant Vaſſallos. Grau.80. num. 1. Et quid agendum ſit eo caſu, ibid.num. 2. fol.153.

Carceratos pro debito ad inſtantiam partium ſub claui retineri, ſi non curent Barones, & Officiales, ſeu largè eos detineri permittant, grauantur Vaſſalli Grau.171, num.1. fol.265. & quid ſi carceratus ſit Nobilis, de quo confidendum ſit. ibid. num.6. & an talis Iudex, & Carcererÿ puniri poſſint, & qua pæna, ibid.num.2. & 3.

Carnes animalium non ex morbo, ſed caſu inter futurum Barones, an poſſint vendi facere ad pondus. Grau.45.numer.2. fol. 105.

Caro Animalis morboſi, quod fuit propterea interfectum, an poſſit vendi ad pondus, & quo pretio vendi debeat, ibid. num.3. & 4.

Caro animalium de mortuorum, quod dilanietur ad pondus, & iuxta Taxam faciendam Portulani mandare non poſſunt, ſi ſit conſuetum vendi ad fruſtra, & abſquè aſſiſia per Ciu.s. ibid num.5.

Caro animalium contagioſorum, & infectorum ſi permittatur vendi Vaſſalli grauantur. Grau 46 num 1. fol.105. & quid de tali carne ſit faciendum, ibidem num.3. fol 106.

Caſus fortuitos nullum hominis conſilium prauidere poteſt. & ideò excuſant. Grau. 181.num.1. & 2 fol 276. & Nauicularius de eo non tenetur, niſi alias Actũ ſit, ibid num 3. & an Baro ſi cogat ſubditos ad dandos ei equos, qui pereat caſu fortuito, ibid num.14.

Caſus mortis animalis, abſquè culpa accedens à nullo præſtatur, ibid num.4.

Cauſa, quando dicatur Ciuilis, & quando Criminalis. Grau.130.nu.3. & nu. 33. & ſeq & ibi quid de pæna f.212.& 215

Cauſa dicitur Criminalis, quamuis Fiſcũ Baro non habeat, ibid.num.11.

Cauſa in primis eſt attendenda, ibid.num. 18. fol.214.

Cauſa regulat quãlibet diſpoſitionem, ibid. num.19.

Cauſatum non poteſt iudicari diuerſa qualitatis, quam cauſa ipſa influens, ibidem num.20

Cauſa, ſiuè applicetur parti pæna ſiuè Fiſco, quando dicatur Ciuilis. Grau. 130. num.37. fol 215.

Cauſa dicitur Criminalis, quando pro caſu ponitur pæna mortis, vel exilÿ, ibidem num.38.

Cauſa, quando dicatur Ciuilis, ibidem à num.42. vſquè ad nu.48.

Cauſæ breuiores poſſunt agitari ſine ſcriptis. Grau.87 num.19 fol.162.

Cauſa iuſta, imò etiam cauſa beſtialis excuſat à dolo. Grau.190.nu.13. fol.304.

Cauſa leuis, vel grauis reputatur habita conſideratione qualitatis perſonæ. Gra. 50 num.5. fol.111.

Cauſa potentior & originalis attenditur, Grau.58.num.5 fol.120.

Cauſa ſemper dicitur Ciuilis, quando ciuiliter agitatur, & per conſequens pæna

ciui-

I N D E X.

Ciuilis ſubintret. Grau. 132. num. 35. fol. 215. Licet pro facto Criminali pænali eſt punibili ponatur, ibid. num. 36.

Cauſa eius eſt potior, qui tractat de damno vitando, quam eius qui tractat de lucro captando. Grau. 72. num. 6. fol. 137.

Cauſam damni dans damnum dediſſe videtur. Grau. 172. num. 4 fol. 266.

Cauſa excludit grauamen, & dolum. Gr. 27. num. 10. fol. 77.

Cauſa qualibet, etiam leuis excuſat à pœna, & contumacia ibid. num. 11.

Cauſa legitima facit ceſſare dolū, & fraudem excludit, num. 3. & 4. fol. 24.

Cauſa neceſſaria, et legitima facit promiſſum, quod alias est probibitum de Iure. num. 7. ibid.

Cauſa neceſſaria non comprehenditur ſub lege, & regula probibente actum fieri, num. 9. ibid. & num. 18. fol. 25.

Cauſa neceſſaria permiſſa multa ſunt, quæ alias ſunt probibita de Iure Diuino, & Humano, & è contra num. 10. & 11. fol. 23. & num. 17. fol. 25.

Cautio Iuratoria, vide verſic. Iuratoria Cautio.

Cautionem ad talem, qualem ſi Vaſſallos non admictantur, quando ex eorum impotentia nequeunt reperire fideiuſſores pro ſumma in cautione ordinata Vaſſalli grauantur. Grau. 124. nu. 1. fol. 301.

Cautionem de non offendendo, vt præſtent partes cogit Iudex, ſi inter ſe odio proſequuntur. Grau. 139. num. 1. fol. 226. & compulſio per mulctam fieri poteſt, ibidem num. 2. fol. 227. Iudex requiſitus, omninò prouidere tenetur, quod præſtetur, ibid. num. 6. alias tenetur in Sindicatu, ibid. num. 7.

Cautio de non offendendo, in quibus caſibus præſtetur, ibid. num. 47.

Cautionis de non offendendo fractæ pœnam fiſcus poteſt exigere in caſu contrauentionis, ibid num. 48. Limita, ſi offenſio eſſet verbalis, ibid. num. 49.

Cautio de non offendendo eſt ſtricti Iuris, & non extenditur ad nouam Cauſam, ibid. num. 51.

Cautio de non offendendo, antequam præſtetur, debet pars citari, ibid. num. 5.

Cautio de non offendendo præſtanda eſt, vbi adeſt iuſtus timor, & iuſta cauſa, ibid. nu. 10 & debet de timore conſtare in actis ibid. num. 12.

Cautio de non offendendo, ſi ſit præſtanda num ſtetur partis iuramento, ibid. n. 11.

Cautio de non offendendo præſtanda grauat partes, ibid. num. 13.

Cautio de non offendendo, quanto tempore durat, ibid. num. 24. fol. 228. extenditur ad decem annos, ibid. nu. 25. præſtita ſimpliciter intelligitur perpetua, ibid. num 28. & præſtita ad tempus poteſt renouari per Prætorē, licet ex cauſa, ibid. n. 30. Ius tamen agendi ex cautione de non offendendo præſcribitur annis vigint, ibid. num. 29.

Cautio de non offendendo infra quòd tempus præſtari debeat, ibid. num. 27.

Cautionem de non offendendo ad renouandum, licet partes poſſint cogi, non tamē eius fideiuſſor, ibid. num. 32.

Cautio de non offendendo, licet tempus nō fuerit appoſitū habetur, tamē pro appoſitu. Grau. 139. num. 33. fol. 228.

Cautio de non offendēdo, regulariter debet præſtari cum fideiuſſore, ibid. n. 34. Fallit in paupere, qui non poteſt reperire fideiuſſorem. ibid. n. 35. quid tamen remictitur arbitrio Iudicis, ibid. n. 36. fol. 229 qui tamen admictatur, vel non ad iuratoria cautionē, ibid. n. 38. 39. & 40. perſonæ rixoſe, ſi non habeant fideiuſſorem, exilsantur, donec fideiuſſores inueniant ibid. num. 40.

Cautionem de non offendendo, etiam diues præſtare tenetur, ibid. num. 41.

Cautio de non offendendo ad inuicem, eſt præſtanda, ibid. num. 42.

Cautionem præſtans de non offendendo, ſi altera pars recuſet, præſtare poteſt petere, ceſſari, ibidem num. 43. Limita numer. 40.

Cautio præſtanda eſt, etiam de non offendendo filios, et ſi miles, ibid. nu. 45. etiam filios ſpurios, ibid. num. 46.

Cenſus ſimplices, quos Baronibus ſoluunt, ſi cogantur Vaſſalli declarare eſſe emphiteuticos grauantur. Gran. 54. nu. 2. fol. 114.

Cenſum eſſe ſimplicem, & emphiteuticum ſatis differt, ibid. num. 2.

Cenſum emphiteuta non ſoluens, vide verbo emphiteuta.

Cenſuarius non cadit à Iure ſuo, etiam ſi per centum annos defecerit in ſolutione Cenſus. Grau. 54. num. 9. fol. 115.

Cenſualis potius, quā emphiteuticus præſumitur contractus, & quare. Gran. 54. num. 14. fol. 115.

Ciſterna, & Piſtina, vide ver. Schalas.

Ciues generaliter poſſunt tenere omnes ſpecies

cies

cies animalium in eorum domibus intus terras ſitis. Grau.50.nu.10.fol.112.

Ciuitas,& Princeps, ſi cogant ſubditos ad dandum eis Equos, vel Currus, ijque pereant, tenentur de caſu fortuito. Gra. 181. num. 14. Et quare num. 16. Sed contra num.17.& 23. vbi ita deciſum fol.276. & 277.

Ciues Electi pro ſeruitio Vniuerſitatis, ſi vocentur à Baronibus ad eorum ſeruitia ad diuertendũ ſeruitiũ Vniuerſitas grauantur.Grau.25.n.1.f.74. quia debent obſequi potius proprie Patriæ, quã Baroni Ciues,ibid.nu.2. & obſequium Vniuerſitatis eſt vna ex.

Ciuis in concurſu debet potius ſeruire Vniuerſitati, quam Baroni. Grau.25. nu.5. 6. & 8. fol.74.

Ciuis, & Vaſſallus Electus à Barone in Aerarium, & ab Vniuerſitate in electum Vniuerſitatis potius ſeruit Vniuerſitati,ibid.num.7.

Ciuibus, licet colere Territoria, quamuis pro præterito non fuerint culta. Grau. 15. num.1. & 4. fol.61. & 62.

Ciuis malus eſt, cui ſatis non eſt, quod alijs ſat eſt. Grauam. 14. numer. 24. fol. 61.

Ciuem eſſe aliud, eſt aliud haberi pro Ciue. Grau.21.num.8. fol.69.

Ciues debent, vti Medicis, & aromatarijs eiuſdem Terræ,Grauam.103.numer.1. fol. 178.

Ciuis eſt præferendus extraneo, ſi habeat idoneitatem,ibid.num.3.

Ciues originarij præferuntur in electione Officiorum Vniuerſitatum, quamuis incolæ ſint magis idonei ibid.num.7.

Ciuibus, ne alieni præficiantur Iura, maximè attendunt. ibid.num.8.

Coadiutores Curiarum Baronalium dicunt de nullitate ſententiarum ſubintrat in locum Fiſci,& per viam recurſus adeũt Superioris à ſententijs ordinariorum. Grauam. 161. numer. 9. 11. & 13. fol. 254.

Coadiutores Curiarum, vide verſ.Terminum petere.

Collectarum impoſitio eſt de Regalibus,& ſoli Principi non recognoſcenti Superiorem competit. Grau.186.num.3. & 4.fol.282.

Collectas imponere poſſunt omnes Reſpublica libere habentes merum, & mixtũ Imperium,ibid.num.6.

Collectam Vaſſallis imponere non licet Baroni, & ſi imponat illos grauat.Gr. 186. num. 1. & 2. etiam ſi habeat merum, & mixtum Imperium nu. 8. vel Priuilegium cum clauſula (cum Collectis) num.9. fol.282.& quid operetur clauſula prædicta (cum Collectis) in Barone,& quomodo intelligitur,ibidem num. 9.

Colonus, qui in exercitio Coloniæ habet Vaccas domitas, & Boues ſi vetetur paſcere Vaccas, cum Bobus grauantur,& quare. Grau.51.num.1.fol.112.

Columbaria. ſi Barones teneant, quæ tempore ſementis noceant, ſatis grauant Vaſſallos Grau.182.num.1.fol.277. declara, vt numer.2.3.5. & 6. ibidem fol. 278.

Columbaria ſunt licita, ibid.num.4.

Cognatio ſpiritualis maior eſt carnali. Grau.57.num.10.& 11. fol.119.

Comedias, & Repreſentationes, quando facere prohibentur Vaſſalli, abſquè Baronum licentia, & Officialium locorum grauantur. Grau.183.num.1. & 4. fol. 278.

Comedias facere peccare non eſt, nec audire, niſi alia concurrant, ibidem num. 2. & 3.

Commodum eius eſſe debet, cuius eſt incommodum. Grau.184.nu 10.fol.279.

Comoditatem contra ſe dare homo tenetur Grau.22.num 7.fol.70.

Commodi, & incomodi quilibet debet participare. Grau 83.num.3. fol.156.

Commodum cum incommodo compenſandum. Grau.14.num.6.fol.60.

Commiſſio debet intelligi facta à Superiore ſecundum ſupplicata, num.18.fol.22.

Commodatarius non præſcribit. quia non poſſidet, num.22. fol.30.

Communionem facere, & in illa ſtare nemo cogitur. Grau.71.num.2. fol.136.

Communio ſolet excitare diſcordias, ibid. num.3.

Communitas habet Iuris aſſiſtentiam,qui paſcua, & ſilua ad illam pertineant. Grau.189 num.6. fol.286.

Communitatis poſſeſſio vide ver. poſſeſſio.

Communitati non præiudicat licentia ad aliquid petita domino Caſtri ab aliquibus de Communitate. Grau.189. nu.15. fol. 286.

Concilium Trident. hortatur, ne coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo recipiendam in eadem domo cohabitent. Grau.56.num.2.fol.117.

Con-

Digitized by Google

INDEX.

Conſilij natura eſt , vt excitet ad delibe-randum , non vt obliget ad ſequendum. Grau.54.num.4.fol.117.

Conſilium Vniuerſitatis , vt dicatur legitimè connocatum requiritur, vt congregetur in loco ſolito, & conſueto. Grau. 38.num.7. fol.90. & ſi alias ſit eſt nullum, ibidem num.5.

Concubinatus, vide verſ. adulterium.

Confeſſarij confeſſiones audientes debent pœnitẽtes interrogare de eorũ exercitio & circa illud interrogatoria facere. Grau.166.num.5.fol.261.

Confeſſio Vaſſallorum, ſi nocent vide verſ. Vaſſallorum Confeſſio.

Cõfirmatio actus cum requiritur ad quaſi poſſeſſionem electionum ſufficit abſq; confirmatione ad quaſi poſſeſſionem. Grau.145.num.11.fol.236.

Confirmare ſe velle Statuto ſolito, & conſuetudini Patriæ , & regionis quiſquè præſumitur. Grau.36.num.7.fol.87.

Confugiens ad Eccleſiam non eſt tutus , ſi ſit ſibi interdictus acceſſus ad illam. Gr. 77.num.32.fol.149.

Computorum viſio eſt facienda ſumptibus Baronis non Vaſſallorum. Grau.29.nu. 4.fol.79.

Conceſſio facta Baronibus Terrarum, cum montaneis, aquis , & ſimilibus , abſquè vlla ſeruitute , & cum pleno dominio non priuat Ciues, vt in illis vſum habeant, & quare. Grau. 147. num.2. & fol.238. nequè excludit ſeruitutem,quæ prouenit ex natura rei, & victu naturali,ibid num.7.

Condemnatus ad pænam extraordinariam criminis quando condemnari poſſit ad intereſſe partis . Grau.114 num.4. 5.6. 7.& 8.fol.189. & ſeq.

Condemnatio iuxta petita continet , etiam fructus, ſi in petitione ſint deducti.Gra. 115. num.13 fol.191.

Conditio melior eſt tractantis de damno vitando, num.5. fol.35.

Conductor non præſcribit , quia locatio dominium non transfert,nu.23.fol.30.

Conductores Territoriorum debentes terratica non tenentur iterum ſeminare poſt inundationem, quæ pendentes fructus corruptio. Grau.16.num.1.fol.62.

Conductor , vbi deficit in cultura non petit penſionis remiſſionem , ibidem num. 4.fol.63.

Conductores leuiſſima culpa non afficit , ibidem num.5.

Conductor non tenetur de morte Animalis, niſi dolo ſuo , vel culpa accidat . Grau. 181. num.5.6.9. & 13. fol. 276. imò ei debetur remiſſio penſionis pro tempore quo equo vti non poterit, ibid. num. 7.

Conducta res, ſi pereat penſio ſoluenda non eſt , & ſoluta repetitur, ibidem num. 8.

Conductor equi, ſi equum percuſſerit calcaribus, & equus mortuus ſit, non tenetur, ſecus ſi ligno percuſſiſſet, vel fuſte, vel equum conductum ad vebendum grauiter oneraſſet, ibid nu. 11. vel equo vſus ſit ad alium finem, quam ad conductum, ibidem num. 12.

Connexorum, idem eſt iudicium. Grauam. 130. num.28. fol.215.

Connexitas inducit inſeparabilitatem, ibid.num.29.

Connexitatis ratione ſit extenſio de caſu ad caſum, ibid.num.30.

Conſentire non dicitur dolo deceptus,num. 13.fol.16.

Conſentire obligatus , ſi recuſet Iudex poteſt compellere , & ſupplere vices eorum. Grau.27.num.3.fol.76.

Conſenſum omnem metus excludit , num. 12.fol.16.

Conſanguinei excuſantur , ſi receptauerint conſanguineum etiam rebellem, & puniuntur mitiori pæna non ordinaria , ſi conſeruauerint cum bannito conſanguineo. Grau.57.num.7.& 13.fol.119.

Conſanguinei conſentire obligati , vide Conſentire obligatus .

Conſecratio, vide verſ. Sacerdos.

Coniecturis & argumentis in incertis non certis, & opus. Grauamin. 77. num.16. fol. 147.

Conteſtata lis dicitur ex reſponſionibus rei. Grau.163.num.5.fol.257.

Conteſtationis litis loco habetur contumacia, ibid.num.6.

Contrariorum eadem eſt diſciplina . Grau. 130. num.2. fol.212.

Contradicere videtur, qui non conſentit,nu. 14. fol. 16.

Contractus, quando dicatur factus palam. Grau.101.num.5.fol.176.

Contrahentes, vt non iudicentur ad imparia capienda eſt interpetratio.Grau.14. num.22.fol.61.

Contractus vnus poteſt in alium transfundi interueniente contrahentium conſenſu, & voluntate . Grau. 54. numer. 1. fol. 114.

Con-

Contractus potius cenſualis, quam emphiteuticus præſumitur, & quare. Grau. 54. num. 14. fol. 115.
Contractus interpetratio regulariter fit à loci Conſuetudine. Grau. 36. nu. 12. f. 88.
Contraxiſſe, quis præſumitur ſecundum ſolitum, ibid. num. 6.
Contrahentes videtur ſe conformare cum iure ibid. num. 8.
Contractus à Statuto, & regionis ſolito informantur, ibid. num. 11. fol. 88.
Contractui in ſunt Conſuetudo, & Ius, ibid num. 10.
Correctio legum ad poſſibile eſt vitanda. Grau. 42. num. 21. fol. 98. & in dubio ad illam vitandam iudicandũ eſt pro exiſtentia Iuris communis, ibid. num. 20.
Correctio non fit, niſi in expreſſis. Grau. 17. num 9. fol. 65.
Correctio eſt euitanda regulariter, ibidem num. 10.
Correctio potius eſt toleranda, quàm ſuperfluitas, ibid. num. 11.
Conſuetudini Statuto, & ſolito Patriæ, & regionis quilibet præſumitur ſe velle informare. Grau. 36. num. 7. fol. 88.
Conſuetudo non naſcitur ex actibus coactis nu. 7. fol. 16. & vide nu. 11. fol. 16.
Conſuetudo habet parum vim cum lege. Grau. 45 num. 6. fol. 105.
Conſuetudo facit licitum, qui alias eſt illicitum, ibid num. 7
Conſuetudo, & Ius inſunt contrario. Gra. 36, num. 10. fol. 88.
Conſuetum fieri, qui eſt, habetur pro facto. Grau 72. num. 8 fol. 137.
Conſuetudo, & Statuta equiperantur. Grau. 40. num. 15. fol. 94.
Conſuetudines Statuta, & Capitula locorum veniunt appellatione Iuris, ibidem num. 13.
Conſuetudo non poteſt tollere, ea quæ ſunt de Iure gentium, maximè ſi Ius gentiũ deſcendat ex naturali. Grau. 185. num. 8. & 9. fol. 281.
Conſuetum, & ſolitum non ſeruans grauat, quando illi pro quibus aſſiſtit ſolitum conqueruntur Grau. 86. num. 3. fol. 159. & dicitur contrauenire legi, ibid. nu. 4.
Conſuetum habet paritatem cum lege ibidem num. 5.
Conſuetudo præſcripta, quæ ſit præſertim ad finem, vt Barones poſſint agere, abſquè grauamine, num. 33. 34. 35. & 36. fol. 34.
Conſuetudo an nihilo differt à præſcriptione, quoad inducendum Ius quæſitum quoad tempus, num. 32. ibid.
Conſuetudo debet eſſe rationalis, & ſi ſit irrationalis, nihil prodeſt. Grau. 6. num. 6. & 7. fol. 47.
Conſuetudo tollit prohibitionem legis, nu. 2. fol. 32.
Conſuetudo venit appellatione legis, num. 3. ibidem.
Conſuetudo habet vim pacti, imò eſt fortior pacto, num. 4. ibid.
Conſuetudo facit licitum, quod alias eſt illicitum, num. 5. ibid.
Conſuetudo dicitur omnium Iuriſdictionũ fons, num. 6. ibid.
Conſuetudo non eſt in poteſtate Principis, ſed exempta, num. 7. ibid.
Conſuetudo, quæ diſponit in Principem eſt maior ipſo Principe, num. 8. ibid.
Conſuetudo optima legum interpres, num. 9. ibid.
Conſuetudo interpetratur ſcripturas, & priuilegia, num. 10. ibid. & contractus num. 11. ibid.
Conſuetudo facit partes contrahere ſecundum eam, num. 11. ibid.
Conſuetudo, & rei natura dant interpetrationem diſpoſitioni ſimplici, & genericæ, num. 13. ibid.
Quando ſunt diuerſæ Doctorum opiniones illa eſt amplectenda, quæ habet Conſuetudinem pro ſe, num. 14. ibid.
Conſuetudo dat intellectum mandato ambiguo num. 15. fol. 33.
Conſuetudo dicitur forma, & quaſi alterũ Ius naturale, ac proindè omnia poteſt, num. 16. ibid.
Conſuetudine induci poteſt, quicquid ex Statuto caueri poteſt, num. 19. ibid.
Conſuetudine ad Statutum, & è contra regulariter valet argumentum, n. 20. ibid.
Conſuetudo publicè faciendi actum excuſat à delicto, num. 21. ibid.
Conſuetudo, & præſcriptio inter ſe multum differunt. num. 22. ibid.
Conſuetudo poteſt, quicquid poteſt præſcriptio, & quæ per præſcriptionem poſſũt induci, poſſunt et per Conſuet. n. 30 ibid.
Contumaciæ pena, videtur Pena contumacia.
Contumax poteſt alium mictere ad purgãdam contumaciam, etiam eo abſente, dummodo compareat poſtmodum perſonaliter infra terminum Statutũ pro delictis principalibus, ibid. nu. 2. 3. 4. & 5. vbi referuntur prouiſiones Collat. Conſ.

Conta-

Digitized by Google

I N D E X.

Contumacia vide Conteſtationis litis loco.
Contumacia per interpoſitam perſonam ſi ad purgandum non admictantur per interpoſitam perſonam vaſſalli grauantur. gr.160 n 1 f.252.
Churitatiuum ſubſidium vide ſubſidium.
Chirurgi vide barbi tonſores.
Choreas facere eſt permiſſum gr. 198. num. 1. & 3. fol. 298. Dummodo fiant ſine ſcandalo, & cohoneſtate ibid. num. 4. illis verò non poſſunt intereſſe clerici. ibidem n.2.
Clauſula conſueta ſi non fuerit appoſita habetur per appoſita quamuis non fuerit ſcripta.gr.72.n.10.f.137.
Clauſula conſueta cenſetur appoſita de voluntate partium ibid.n.11.
Clauſulas conſuetas apponere notarius ſemper cenſetur organus.ibid.n.12.
Clauſula præſenti pecunia appoſita in licitatione facta in publica licitatione non admictit ſolam numerationem in pecunia numerata, ſed etiam in alia de iure permiſſa,& fieri ſolita gr. 117. n. 12.f.195.
Clericus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ nõ poteſt ibi orare, & ſi moritur non poteſt ibi ſepeliri gr.77.n.33.f.149.
Clerici non poſſunt diſcedere ab eorum dieceſibus abſque Epiſcopi licentia, & ſi deuotionis cauſa diſcedere velint gr. 240. num. 2. fo.230. quid in vaſſallis ibidem nu. 1.
Clerici non poſſunt intereſſe choreis.gr.198 n.2.f.298.
Clericorum regularium,& Ieſuitarũ Monaſteria vbique ſunt peroptanda gr.166. n 6.f.262.
Clericis negotiari eſt prohibitum,& mercãdo quas pęnas incurrant.gr.195.num.2. 3.4.& 5.f.296.& negotians peccat mortaliter ibid.
Clerici folijs ſuarum arborum poſſunt in proprijs edibus arti ſerica operam dare. ibid.n.6 f.297.
Clericus dięceſanus eſt præſentandus. grau. 103.n.4.
Clericus qui eſt de gremio Eccleſiæ eſt præferendus.ibid n.5.
Clerici Ciuitatis ſunt exteris præferendi in concurſu parochiarum dummodo extranei non præcellant in literatura, & ſcientia ibid.n.n f.179.
Clerici omnino debent eſſe alieni à ludo.gr. 62.n.10.f.127.
Clerici luſores diuerſis pęnis plectuntur. ib. n.11.
Clerici luſores nequeunt obtinere beneficia eccleſiaſtica, etſi conferantur collatio eſt nulla etiamſi non fuerit monitus ibid. n. 12.declara tamen vt n.13.& 14. ibid.
Clericus ludens incidit in peccatum mortale ibid.n.15.
Clerici ludentes non excuſantur à conſuetudine niſi luderent in ludis permiſſis, & cauſa recreationis ibid. n.18.
Clericus in ludo perſeuerans qua pena punietur ibid. num. 15. & qua epiſcopus ibid.
Creditor inuitus non tenetur nouare ſuum debitorem gr.174 n.2 f.269.
Creditore inuito ius paſſiuum in alium trãſferri probibetur ibid.n.4.
Creditor debitorem ſuum non tenetur mutare,ſeu nouare nec princeps id poteſt facere de poteſtate ordinaria quod ſi agat quid faciendum ſit ibid.n 5.& 6.
Creditores quibus ad ſecuritatem debitoris pignori traditur non preſcribunt quia debitores poſſident non ipſi num. 24. fol. 30.
Creditor ſi pecuniam debitam propria authoritate capiat cadit à credito gr.17.n.3. f.64.
Creditore inuito aliud pro alio ſolui non poteſt,& ſoluens non liberatur gr.23. nu. 7 f 72.etiamſi melior conditio ei offeratur ibid.n 8.
Creditor malè agit, & verſatur in dolo ſi poteſt ſatisfieri ſuper re viliori, & facit vendere rem pretioſiorem gr.117.num 7. f.195.
Creditor licet habeat omnia bona obligata non tamen poteſt de illis diſponere ad ſui libitum,& arbitrium ibid.n,8.
Creditor accipiens pro credito ſuo bona melioris conditionis dicitur verſari in dolo gr.188.n.2 f.284.
Creditor non poteſt eligere meliora bona pluris valentia quoties alia proportionabilia offeruntur ibid.n 3.
Creditorie ad libitum bona meliora non poſſunt accipi vigore authentica hoc niſi C.de ſolut.ibid.n.5.
Crimina Indulgentia ſubleuari non debent ſi daretur occaſio maiora commictendi gr.77.nu.34.f.149.
Cubilia, & lectus accomodare videt Hoſpites,& Foraſterios ver. Hebrei, & ver. vniuerſitas non poteſt cogi accomodare.
Culpa propria,quod euenit,ſibi & non alijs debet imputari gr.191.n.12. f. 291.
Culpa imputari nequit illi qui non agit quod

quod facere non tenetur grau.16 num.2. f.63.
Culpa leuiſſima non afficit conductores ibidem n.5.
Culpa leuiſſima dicitur, quæ in omittendo conſiſtit ibid.n.6.
Culpa non eſt non feciſſe, quod ſi fuiſſet factum parum aut nihil profuiſſet ibidem num.8.
Culpa caret faciens ex neceſſitate num. 5. fo.24.
Cuſtodes ſi Barones *velint apponere pro cuſtodiendis territorijs vniuerſalibus abſq; conſenſu Vaſſallorum eſt grauamen gr. 184 f.279.*
Cuſtos bouium, & rerum communium debet coadiutor à dominis bonorum deputari ibid.n.2.3.& 5.
Curia debet regi in determinata hora quæ litigantibus ſit nota alias Vaſſalli grauantur gr. 37.num.primo 2.| 3. & 4. fol. 88.
Curia regenda eſt in loco determinato ſolito,& conſueto pro ciuium commoditate grau.38.num.primo fol 89. & grau.83. num.7.fol.656.alias Vaſſallos Baro grauat num.2.& 3. niſi mutatio fiat ex iuſto impedimento ibid.num.9.fo.90.& locus mutari nequid in præiuditium vniuerſitatis, & particularium quibus quæſitum eſt ſuper temporis curſum ibidem num 4.
Curia Baronalis ſolet conſtitui prope Carceres,& prope portam terræ,& quare ibid. nu.15.f.91.
Curia vbi regebatur locus quomodo dictus antiquitus ibid n.14.f.90.
Curia ſtilus vide verbo ſtilus Curiæ.
Curia ſecundarum cauſarum debet ſe regulare iuxta ſtylum curiæ primarum cauſarum gr.96.n.primo f.170.
Curia primarum,& ſecundarum cauſarum conſtituunt vnicum tribunal ibid. nu. 2. ideò ſi Iudex *ſecundarum cauſarum augeat diri ctus quos ſolent ſolui in primarum cauſarum curia grauat Vaſſallos ibid.nu.3.*

D

D*Amnum vti diuiduntur inter ſocios ità diuidendum lucrũ gr.14 n.7.f.60.*
Damnum *dediſſe videtur cauſam damni dans gr.172.n.4.f.266.*
Damni *appellatione in ſententia, quæ veniant gr.115.nu.17.f.191.*
Abſolutus à damnis perdendo quis cenſeatur, & quando condemnatus abſolutus, vel condemnatus ad expenſas gr.115 nu. 13.& 14.& 15 f.191.
Damnum *ſi vicinijs infertur quando comburuntur ſtipulæ ex vi ventorum quando excuſetur ignem immittens gr.34. nu.10. 11 & 12.f.85.*
Damno dato ſi nulla interueniat violentia baro criminaliter agat grauat gr.63. nu. primo fol.129.
Damno *facto cum violentia criminaliter eſt procedendum ibid.n.7.*
Damnum *ſi ſit cum amotione, & rei contrectatione dicitur furtum,& non damnum ibid.n.4.*
Damnum *ſi ſit culpoſum, & non doloſũ datur actio ex lege aquilia ibidem nu. 5.*
Datio in ſolutum facta à Iudice *cenſetur voluntaria partis gr.27.n.6.f.77.*
Debitor *ſuſpectus arreſtari an poſſit tempore feriato, vel feriarum præſertim ſi ſint feriæ natiuitatis, vel reſurrectionis domini gr.187.n.20.& 21.f.284.*
Debitores *poſſidentes ſtabilia carcerari non poſſint etiam quod ſint fugitiui gr. 105. nu.5.f.183.*
Debitor inuitus aliud pro alio ſoluere non cogitur gr.23.n.9.f.72.
Debitor quantitatis quando poſſit offerre bona ſtabilia gr.23.n.12.f 72.
Debitum *ſuum mutare, ſeù nouare vide ver.creditor debitorem.*
Debitum non debet agnoſci ante tempus gr. 4.nu.5 f.45.
Decimas laicus poſſidere nõ poteſt n.27.f.11.
Decima frugum tempore eſcuncæ vulgo alla ſcogna debetur, vbi adducitur canon id probans nu.1.& 2.f.42.
Decimas *communes ſi habeant Epiſcopos, & capitulũ Epiſcopus ſolus deſtinet collectorem,& quare gr.184. num.6. & 7. fol. 279.*
Decimas *cum menſuris non ſigilatis à regia ſicla ſi eſigat* Baro *grauat gr.33. num. 1. f.84.*
Decimam Baro non cogitur recipere de fructibus peioris conditionis grauam.14. nu. 15.f.61
Decimarum à ſolutione an excuſet paupertas an vero tunc ſit remittenda in partem gr.13.n.1.4.& 5.f.58.
Decima papalis an debeatur à paupere ibid. num.2.
Decima *tutori non debetur à paupere ibid. num.3.*

Deci.

Digitized by Google

Decimas à Vaſſallis pauperibus ſi Baro exigat grauat ibid.n.6. quid ſi Baro eſt pauper ibid.n.7.

Decime nec de optimo, nec de peiori ſoluende ſunt gr.14.nu.primo f.60. & qua regule ſit ſeruari de in ſolutione decime animalium ibid nu.2.

Decimas de melioribus Baro ſi exigat grauat relictis peioribus ibid.n.3.

Decime olei reſpectu ius tapitorum quomodo ſit exigendum ibid n.4.

Decimarum quantitatem non alterat mutatio qualitatis loci grau.7.num.10.fol.48.

Decimas quo ad certos fructus exigens eſt in poſſeſſione quo ad omnes fructus ibid. nu.11.

Decimandi ius prouenit ex iure vniuerſali ibidem n.12.

Decima de vno eodemque Aceruo ſolui non debet praſertim à Baronibus gr. 8. nu.1. & 2 fo 50.& quid exiſtente praſcriptione ibid.nu.10.f.51.

Decima vnica ex praecepto diuino ſolui debet ibidem n.3.f.50.

Decimam ſoluendi praeceptum ex parte ſoluentis eſt affirmatiuum ibid.n.4.

Decima duplicis ſolutio non eſt facienda ibidem num.5.

Decima facta ſoluto intelligitur locato predio decimatorio ibid.n.6.f.51.

Decima pradialis debet ſolui Eccleſia, vel prædiali, vel Sacramentali pro vt viget conſuetudo ibid.n.8.& 9.

Redecima poteſt acquiri praſcriptione quatragenaria cum titulo, vel immemorabili ibid.nu.11.

Decima cauſa ſi pratendatur vigeſima de aliquibus fructibus, & pro alijs trigeſimam deberi interim non ſoluenda eſt vigeſima ibid.nu.17 f.52.

Decima ſi ſit ſolita ſolui in pecunia, & non in ſua ſpecie, Vaſſalli illam in pecunia ſoluere tenentur,& ſi contrarium practicent barones grauant Vaſſallos gr.9. nu. primo f.53.

Decima olerum,quod ſoluatur in pecunia valet conſuetudo ibid.n.2.

Decimam de lana tonſa Ne domini ſoluant in ſua ſpecie, ſed in pecunia ſeruanda eſt conſuetudo ibid.n.3.

Decima non debet ſolui in pecunia, vbi conſuetudo hoc non approbauit ibidem nu. 4.& 5.

Decimandi poteſtas conceſſa Baronibus verſatur in territorijs feudalibus gr.10. n.1. f.54.

Decimam de ſatis in territorijs priuatorum baro exigere non poteſt ibidem num. 2. 3. & 4. quod ſi id habeat ex praſcriptione ibid.nu.5. quid ſi barones reperiantur in poſſeſſione n 6.

Decima ſoluitur de folijs grauam. 11.num. primo fol.54. qualiter tamen ſit ſoluenda ſi ex artis colitorijs caules, & indiuie,& ſimilia olera creſcant veſcendi gratia, & illa in parua quantitate colligantur ibid.n 2.

Decima ante omnia ſolui debent, ac prius, quam ſoluantur tributa, & operariorum opera grau.12.fol.55 num.2.& antequam ſoluantur tributa cenſus ibid. n. 10 f.56.

Decimis in predialibus barones habent iuris aſſiſtentiam ibid.n.3.

Decimas percipiunt Barones nullis deductis expenſis erogati in colligendis fructibus ibidem n.4. item non deducto ſemine ibidem n.5.

Decima pradiales debentur antequam debeatur penſio colono partiario ibid. nu.6. f.56.

Decimas ſoluit colonus antequam Domino feudi ſoluatur penſio ibid n.7.

Decima ex aceruo ſolui debent nihilo prius deducto ibid.n.8.

Decima venationum, & piſcationum habetur promixtis,& debetur nullis deductis expenſis ibid.n.9.

Decima perſonales prouenientes ex artificio, & negotiatione ſoluende non ſunt niſi deductis expenſis ibidem num. 11. & quare deducantur expenſa ex decimis perſonalibus, & non realibus ibidem nu.13.

Decimas perſonales ſi exigat baro non deductis expenſis grauat Vaſſallos etiam ſi decima ſoluatur Epiſcopo, ſed vt Baroni ibidem num. 14. & 15. vbi deciſum.

Decimę quando debeantur in fructibus pro vt colliguntur, & quando non ibidem nu.18.f.57.

Decimas Vaſſalli conſignare Baronibus debent tempore Eſcunea grau. primo num. 3.& 4 fo.42. & quia ſi aliud ſit de conſuetudine nu.5.ibid.

Decima ne ſoluatur conſuetudo ſtatim valet ibid.n.6 f.43.

Decimarum circa exactionem conſuetudo ſeruanda eſt quę pro loco tempore, & rei qualitate recepta fuerit num. 7. ibidem.

Decima an ſoluenda ſit antequam pitatur nu.8.ibid.

Decimas non ſoluentes Eccleſijs quia non fuerunt requiſiti an ſint in ſtatu damnationis nu.9.ibid.

Decima de vino debetur, ſed tempore vindemia, & ſit in muſto grau.2 nu.primo fol. 43. & non quando eſt purum n 4 f.44.

Decima debetur de oleo quando tamen conficitur, & non quando eſt refinatum nu 2. & 5. At quid exiſtente in contrarium cõſuetudine n.6. & 7.ibid.

Decima debetur fructibus collectis num. 8. ibid.

Decima debetur de fabis, & alijs leguminibus gr.3 nu.primo f.44.

Decime fabarum nouellarum vulgò faue in gongole, & cicerum viridorum vulgo piſelli quo in tempore ſit ſoluenda ibidem num 2.

Decima ordei, & vena quæ ſecantur vireſcentia pro paſtu animalium quo in tempore ſoluenda ſit ibid nu.3.

Decima vno eodemque tempore de fructibus qui paulatim colliguntur ſolui non debet, & ſi contrarium attentent barones grauant grau 4. num. primo, & 2 fol. 45.

Decima de fructibus adhuc non perceptis non debetur ibidem nu. 3.

Decima onus, vt quis ſentiat antequam fructus percipiat iura abhorrent ibidem num.4.

Decima perſonalis, quæ nam dicatur gra 5. nu.1 ſo.46 quomodo debeat ſolui ibid. n. 2.3.4. & 5.

Decima perſonalis ſi intra annum ſoluatur minimè poſt recuſari ibid.n.6.

Decima de animalibus non debetur ſtatim, ac naſcuntur, ſed poſtquam nutriti ſunt, nec lacte indigent materno etiamſi in contrarium ſit conſuetudo grau 6. num. primo, & 4. & de ratione num. 5. fol. 47.

Decima de fructibus animalium debetur quando fœtus deueniunt ad ſtatum vtenſibilem ibid.n.2.

Decima de caſeo quando debeatur ibidem num.2.

Decima Animalium ſi ſit conſuetudo poſtquam nata ſunt dentur quomodo ſit abolenda ibid nu. 8 f 48.

Animalia poſt annum debentur pro decima ibid.n 3 f 47.

Decimas percipiendi laicis conceſſo priuilegio non comprehenduntur noualia etiam ſi decimæ ſint datæ in feudum grau. 9. n. primo ſo 48: etiam quod verba eſſent habentia tractum in futurum, & dicerent ſuper toto territorio ibid n.3.

Decimas ſi de nouallibus barones velint exigere grauant Vaſſallos ibid n.4.

Decimarum ratione non mutatur natura ſiluæ pratorum, & nemorum ſi illa deducantur ad culturam ibidem num. 8.

Decima quæ prius de agro ſoluebâtur debetur ex domo ſi conſtruatur in agro ibid. num.9.

Deciſiones ſupremorum tribunalium quomodo proſint, & quando ſecundum eas ſit iudicandum, & exemplis gr. 131. num.9. f.220.

Deciſ. Card.*Putei* 100. *lib. primo refertur gr.12 n.17 f.57.*

Decretum quod intimetur parti, & pro replicationibus nihil ſoluitur gr. 93. num. primo, & 2. vbi quod alias Vaſſ. grauantur f.168.

Decretis pro interloqutorijs nihil ſoluitur niſi habeant vim ſententiæ diffinitiuæ, & reſpiciant cauſa cognitione gr.95.nu.primo f.169.

Decretum vnicum quamuis plures contineat inquiſitos unicum tamen debetur ſalarium gr.97.nu.primo f. 171. declara nu.4 ibid.

Defenſiones dantur intus Carceres, *vel per palatium attenta criminum, & perſonarum qualitate gr.112.num. primo fo. 187.*

Defenſiones in leuibus delictis dantur extra carceres ibid.nu 2.

Defenſiones reo, & conuicto denegandæ non ſunt, & Vaſſalli grauantur ſi denegantur, & contra eos procedatur ad condemnationem gra.285.num primo. & 2. fol. 280.

Defenſiones reo competunt de iure naturæ, & diuino ibidem num. 3. ſed vide num. 7. ibidem, & princeps eas tollere non poteſt etiam de poteſtate abſoluta ibidem nu. 5 f.281.

Defenſio non poteſt tolli reis etiam quod conſuetudine caueatur ibid.n.6.

Delegari cauſa poteſt per baronem ordinario Capitaneo *ſuſpetto gr. 122.nu.primo f.199. an autem baro poſſit cauſam commiſſam ad ſe abdicare, & alteri committere, quod non alius grauat Vaſſalle ibid. nu.2. nec præſes* S. C. *commiſſionem ſemel factam poteſt reuocare ibid.n. 3.*

De-

Delegatus principis lata diffinitiua ſententia non pronunciat gr. 115. num. 8. fol. 191.

Delictum antiquum qualiter dicatur, & quando commiſſum gr. 42. num. 26. fol. 99.

Delictum vetuſtas operatur, vt in eis procedatur prout in delictis de recenti ibid. n. 27. f. 102.

Delicta ne patrentur, & patrata puniri poteſtati in curabit obuiari quantum poteſt gr. 77. nu 7. & diſſimulando, vel tacendo ſi permittat delicta non excuſatur, ſi dicto conſentire delicto ibid. num. 7 f. 146.

Delictum cui non reſiſtitur approbatur ibid. nu. 8.

Delinquentes in puniendo Iudex ſi ſit negligens dicitur fautor eorū, & particeps criminis ibid. nu. 9.

Delictum committit ſtatim, quod quis ingreditur locum prohibitum ibid. num. 11.

Delictis de puniendis ſtatuta diſponentia ſunt fauorabilia ibidem num. 19. fol. 147.

Delicto de vno pluribus inquiſitis fit vnicus proceſſus gr. 97. num. 8. f. 171.

Delicta occulta, & difficilis probationis quæ ſint gr. 200. nu 3. f. 302.

Delictum in genere conſtare debet ibid. nu. 26 f. 305.

Delictis in occultis, & atrocibus coniecturæ, & præſumptiones ſufficiunt, & promptior in his Iudex debet eſſe ad torturam ibid. num. 79. fo. 309. in his delictis licet Iudici iura tranſgredi, & reum torquere etiam ex proceſſu informatiuo ibid. nu. 82.

Delinquendi, & peccandi occaſio debet tolli ibid nu. 501 f. 311.

Delicta pretio remitti non debent, & quare 155. n. 15 & gr. 16. f. 246.

Depoſitarius præſcriptionem allegare non poteſt contra rem depoſitam num. 18. fol. 29.

Depoſitum recipere debens quid ſoluere teneatur gr. 193. n. primo f. 294.

Depoſitario non licet aliquid accipere pro reſtituendo depoſito ibid. n. 2.

Deſertores vexilli vide verbo vexilli deſertores.

Deus poſt dimiſſa peccata ad vltionem redire non patitur, & his in idipſum. Non iudicat gr. 42. n 3. & 4.

Dictio, liberè non excludit exceptionem prouenientem ex natura actus, & ex ſubiecta materia 147. n. 6. f. 238.

Dictio quanti in penis infligendis penam importat arbitrariam gr. 155. num. 33. f 247.

Dictio (rarò) quid importet gr. 164. nu. 8. f. 260.

Dimidium facti qui benè cœpit habet nu. 2. fo. 2.

Diritus ſoluendi pro literis exequtorialibus taxantur, etſi vltra taxam exigantur vaſſalli grauantur gr. 94. nu. primo, & 2. f. 169.

Diritus vide verſ. pandecte.

Diſtributiones quotidianæ vide Canonico abſenti.

Diuerſa ratio vbi eſt diuerſa debet eſſe iuris diſpoſitio gr. 130 n. 54 fol 216.

Diuerſis vitiato vno non vitiatur aliud ibid. nu. 55. & ſublato vno non tollitur aliud ibid n. 56. diuerſa fit interpretatio ex diuerſis ibid. n. 57.

Doctor bonus debet eſſe factiſta gr. 131. n. 6. f. 219.

Doctis pauca ſunt dicenda n. 9. f. 8.

Dolus vbi non eſt grauamen non ſubintrat nu. 2. f 24.

Dolum ceſſare faciunt neceſſitas, & cauſa legitima nu. 3. ibid.

Dolo deceptus non dicitur conſentire nu. 13. f. 16.

Dolus præſumitur propter non probata grauamina, & propter mendacium n. 2. fol 38.

Dolus vbi eſt adeſt delictum, & è contra n. 3 ibid.

Dolus adeſſe dicitur contra illos qui principis mandata contempſerunt, & non paruerunt gr 77. n 35. f. 149.

Dolo facere nullus videtur, qui iure ſuo vtitur gr. 181. n. 22. f. 277.

Doloſus præſumitur, qui non facit quæ tenetur facere gran. 100. num. 6. fol. 174.

Dominium concernentia non diſcutiuntur in poſſeſſorio ſummariſſimo, ſed reſeruantur ad petitorium gr. 189. num. 20. f. 286.

Dominus, qui ſemel probatur præſumitur retinuiſſe dominium etiam poſt mille annos n. 46 f. 14.

Domini Caſtrorum ſunt ſubiectis infeſti n. 1. f. 15.

Dominus æquo ruſtici habent fundos ſuos in dubio ſi paſcua ſufficiant, vel ne præfertur gr. 173. n. 9. f. 271.

Digitized by Google

Dominicalia iura vide ver. Iura Dominicalia & ver.fratres,& ver ſily baronum.

Dominio atrocior ſit iniuria ſi per ſubditos verba fuerint narrata Supremo Principi. n.10.ſ 38.

Dominorum cura debet eſſe ad excludendam iacturam ſubditorum gr 41.n.2.ſ 95.

Dominus pro vſu proprio ob ſuperuenientē neceſſitatem poteſt inquilinum expellere, etiam pro vſu ſilij vxorem ducentis . gr. 31.n 6 & 7.ſ.81.

Dona quæ non ſunt vniformia, & certam formam annuæ erogationis non habent non dicuntur eſſe in fructu n.15 ſ.18.

Donatiua facta Baroni nouo *à Vaſſallis non reſtituuntur ſi venditio feudi declaretur nulla,& nouus emptor tenetur relaxare feudum cum fructibus.n.16 ſ.18.*

Dotem mulier recuperans in bonis ſtabilibus non debet eligere de melioribus. gr. 14.n. 13 ſ 61.

Dotem recipiens in quantitate non poteſt illam reſtituere in ſpecie.gr.23.n. 12 ſ.72.

Durum eſt contra ſtimulum calcitrare. gr. 190.n.5.ſ.288.

Dux Sabaudiæ, & Florentiæ non recognoſcunt Superiorem.*gr.186.n.5 ſ. 282.*

B

E *Cleſia,& Eccleſiaſtica perſonæ ſunt ſub iuriſdictione diœceſani niſi probentur exemptæ.n.8 ſ.10.*

Eccleſia ab ingreſſu interdictus , vide ver. Clericus interdictus.

Eccleſiam confugiens vide ver.confugiens ad Eccleſiam.

Effectus intelligitur in cauſa gr. 130.n.17. ſ.214.

Effodere lapides vide ver. lapides effodere.

Eligendi poteſtatem habens non debet eligere meliora ſed mediocrior debet accipere arbitrio boni viri gr.14.n.12.ſ.61.

Electio *fori eſt facienda coram competentiæ habente poteſtatem in conuentos. gr.187. n.15 ſ.283.*

Electio non ſufficit abſque confirmatione ad quaſi poſſeſſionem cum ad eam requiratur confirmatio actus.gr.145.n.11.ſ.236.

Emphiteuta tenetur pro rata ad tributa,& onera realia.gr.14 n.9.ſ 61.

Emphiteuticam rem vendens in conſulto domino directo priuatur iure ſuo quamuis tradiderit poſſeſſionem per clauſulam cõſtituti gr.54 n.n 4 & 5 ſ. 115 & quamuis contractus eſſet in euidentem vtilitatem domini ibidem num. 6.

Emphiteuta non ſoluens cenſum cadit à Iure ſuo , & aperitur via caducitati etiam ſi deficiat in vno nummo per biennium. gr.54.nu.7 ſ 115.etiam ſi vnus nummus ſoluatur per centum ibid n.8.

E*mphiteuta propter deteriorationem rei emphiteuticæ poteſt expelli.ibid.n. 10.*

Emphiteutica re diminuta penſio non minuitur gr.126.n.3.ſ.204.

E*mphiteuta quare ſoluat canonem . ibidem num 4.*

Epiſcopo licet reſidere ob aeris intemperiem. gr.46.n.5.ſ.106.

Epiſcopo conceſſa licentia teſtandi, vide ver. teſtandi licentia.

E*piſcopus,& Capitulum ſi habeant decimas homines Epiſcopus ſolum deſtinat collectorem gr.184.num.6. & quare num.7. ſol.279.*

Epiſcopus in ludo perſeuerans,quæ pena puniatur gr.62 n.17.ſ 127.

Epiſcopus præſumitur habuiſſe notitiã collationis beneficij diù obtempti ab inferiore collati in ſui præiudicium . ibid. num.26.

Epiſcopus ex officio tenetur inquirere beneficiorum collationes.ibid.n.27.

Epiſcopus , ac Eccleſia carens Rectore *poteſt ſe ingerere in beneficijs ſpectantibus ad Sanctam Sedem Apoſtolicam,& ponere Rectores quouſq fuerit prouiſum à Sanctiſſimo.gr.85.n 6.ſ.158.*

E*piſcopo non poteſt impediri electio Rectoris collitigantibus præſentatis,& inter eos lite durante etiam interpoſita appellatione ab electione Oeconomi quãuis parochialis inſtitutio ſpectet ad inferiorem ibid.nu 7. & 8 ſ 159.*

Epiſcopus prouidet de Vicario, donec prouideatur de Rectore, & Sede vacante Vicarius ibid.n.10.

Epiſcopi ab officialibus appellandi ad Epiſcopum conſuetudo non valet.gr. 89.n.14. ſ.166.

Epiſcopi officialis Iudex,*an ſit, an vti aſſeſſor Epiſcopi loco ibid.n. 15.& 16.*

Epiſcopus non præſumitur ignorare beneficiorum vacationem gr.100.n.21.ſ. 175.

Epiſcopus præſumitur ſcire deuolutionem Iuris patronatus. ibid.n.24.

Epiſcopus ſemel in anno Eccleſiam viſitare tenetur ibid n.25.

A*equalitas quid ſit gr.14.n.16.ſ.61.*

A*equalitas trãquillitatis eo pacis cultorum ibid.n.17.*

Aequa-

INDEX.

Aequalitas in omnibus eſt ſeruanda, & inter omnes.ibid.

Aequalitatem fuiſſe ſeruatam inter filios, patres, fratres, & ſorores in dubio præſumitur ibid.n.20.

Aequalitas inter contrahentes eſt ſeruanda. ibid.n.21.

Aequalitas inter ſocios ſeruanda eſt, & in dubio præſumendum fuiſſe ſeruatum ibidem n.23.

Aequalitas ſi ſeruetur murmuris occaſio excluditur ibid.n 25.

Error veritati obeſſe non debet gr. 200.nu. 71 f.309.

Euictio veniens ex natura rei non comprehenditur ſub quauis verborum forma. gr.147.n.5.f 238.

Excommunicatio non eſt pena ordinaria criminis ad publicam vindictam, ſed potius ad emendationem medicina.gr.4. nu. 12.f.97.

Excommunicationis ſub pena eum aliquod percipitur & ſi illud præceptum non fiat pro mortali illud tum veniale ob contemptum efficitur mortale.gr.77.n.40.f.149.

Excommunicationis pęnam impoſitam contra non venientes ad Synodum incurrit, qui veniens ſtatim abijt.gr.78.n.8 f 152.

Exempti vide ver gabella.

Exēptio à gabellis pro rebus cōmeſtibilibus conceſſa Baroni eſt perſonalis gr.179.nu. 1.f.274.

Exemptio à gabellis non debetur exemptis niſi bona conſumantur in loco, in quo emuntur.ibid n.2.

Exemptionem, ſeu franchitiam ſi Vaſſalli ſoluere cogantur Baronibus pro rebus cōmeſtibilibus quas donandi cauſa extra territorium emunt grauantur.ibid.n.4.

Exemptio à ſolutione gabellarum conceſſa Baroni ſuper commeſtibilibus debetur ſi onus in re illa appoſitum ſupportat. gr. 176.nu.1.f.271. Quaſi Baro exigat franchitiam pro rebus commeſtibilibus, quas emunt vltra taxam gabella vaſſ.grauantur.ibid.n 2 & 3.

Exemptionis, & franchitiæ præſtatio Baroni debita pro rebus cōmeſtibilibus quas emūt in quibus viget gabella eſt facienda dietim, nec vaſſalli cogi poſſunt ad dandam quantitatem in ſanum pro tali cauſa. gr. 177.nu 1.& 2.f.272. alias grauant vaſſallos ibid. n.4 ſed ex concordia partium poterit exigere.ibid.n 3.

Exemptus à ſolutione gabellarum exēptione vtitur dietim quando emit, & non in cumulo.ibid.n.3.

Exempti poſſunt exigi in gabellis cum animo reſtituendi in fine anni ſi ſit conſuetudo ibid n 9.

Exemplis quomodo iudicandum gr. 132.n. 1 f 218.

Exemplis quando indiſtinctè iudicatur cōtra vaſſ grauantur.ibid.n.2.

Exemplis iudicandum non eſt, ſed legibus. ibid n.3.& quare n.4.ibid.

Exempla rerum iudicatarum ad interpretationem iuris dubij multum proſunt. ibid.n.7.f.219.

Exempla qualia debent eſſe, vt ſecundum illa iudicetur ibid.n.10.f 219.

Exemplum Supremorum magiſtratuū, qualiter facit, vt ſecundum illa ſit iudicandū ibid.n 11.

Exemplum exempli non probat gr. 191.nu. 6.f.290.

Exequi literas executoriales ſi cogātur vaſſalli facere à ſeruientibus, & ſatellitibus officialium nō per baiulos electos ab Vniuerſitate vaſſalli grauantur.gr.165.n.2. & 3.f.260 & ſeq.

Exfractatio de domo poſt delictum facit inditium gr.200.n.48.f 306.

Exigendi quaſi poſſeſſio, quando ex depoſito arguatur gr.192.num.4.5. & 6.f.293.& ſeq.

Exigendi quaſi poſſeſſio vide ſolutionibus.

Exilij fractura pęnam ad euitandam cautela non dato termino ad diſcedēdum à loco vetito gr.72.n.22 f.139.

Exulatus fines exilij rumpens ſi capiatur exilij tempus reduplicatur niſi ex probabili cauſa fuerit fractum exilium, & qua pena tunc puniatur gr.73 nu. 1. 2.& 3. f.139.an excuſet furor amoris ibid. n.4. & gr.74.n.1.& 2 f.141.

Exulatus fines exilij ſi rumpat Baro non poteſt exigere pęnam fideiuſſionis de ſeruando fines exilij.ſed tenetur iudicare tantum penam dupiicationis, ſed vt poſſit pęnam fideiuſſionis exigere cautela. ibid.n. 5.f.140 & n. 22.f. 141.

Exilium rumpentis vna pena debetur legalis ſcilicet non conuentionalis, & ita deciſum grau. 73.n.6.

Exulatus accedens ad locum prohibitū pro confitendo peccata, vel ſumendo Eucbariſtiam, in die Paſchatis excuſatur ſi in Eccleſia vicina non potuerit.gr.74 num. 3.f. 141.

Exilij fines non ſeruans cauſa implendi votum excuſatur.ibid.n.4.

Exu.

Digitized by Google

Exulatus à propria patria qualiter cenſeatur exulatus à territorio, & diſtrictu remiſſiuè.gr.75 n.3.f.142.

Exily fractionis pena non exigitur niſi capto exiliato, nec ſufficit fuiſſe viſum alias vaſſallis grauantur.gr.77.n.1.3.10.17.27.& 45.f.145.& ſeq. & capi quis dicatur in crimine.ibid.n.12.

Expectari non debet, vt quod indebitè poſitū eſt cum effectu noceat, ſed ſtatim corrreetur ſiue noceat quod poſitum eſt, ſiue non. gr. 68.n.3 f 133.

Expenſe facta ex voluptate, quando deducantur ex decima.gr.12.n.12.f.56.

Expenſarum coaceruatio non inducit diuerſam in iure determinationem, quando oriuntur ex diuerſa ſpecie, tempore, & obligatione.gr.191.n.14.f. 291.

Examinis nullitatis proteſtatio, vide ver. proteſtatio nullitatis.

Expenſę vide decima.

Expenſarum condemnatio aliud eſt aliud taxatio.gr.106.n.4.f.184.

Expenſę taxantur appellatione pendente. ibid.n.5.

Expenſę poſt ſententiam, quando peti poſſit gr.115.n.19.f.191.

Abſolutus ab expenſis non cenſetur abſolutus à damnis niſi damna veniant officio Iudicis ibid.n.14.& 15.

Condemnatus ad expenſas cenſetur condemnatus ad damna.ibid.n.16.

Ezechiel 22.refertur n.2.f.15.

F

F*Abricari in ſuo vide ver. ædificare.*

Facere qui valuit, & non fecit dicitur eſſe in culpa gr.100.n.5.f.174.

Facere, quæ tenetur, qui non facit præſumitur doloſus ibid.num.6.& non recipit, quod importet.ibid.n.7.

Factum non dicitur, quod ſuum non ſortitur effectum.gr.145.n.10 f.236.

Factum retractari vide ver. retractari.

Factum non videtur, quando aliquid ſupereſt agendum maximè ſi id, quod ſupereſt eſt eſſentiale n.10.f.3.

Facultate quæ fiunt, vide ver.manutentio, & ver.poſſeſſio in actibus facultatiuis.

Facultatiua materia, quando non dicatur. gr.194 n.8 f.295.

Facultatis præſumptio quando excludatur. ibid n 9.

Fama eſt deterior teſtis, quem haberi poſſit. gr.200.n.14 f.304.

Fama eſt res mendax fallax, & pernicioſa. ibid.n.15.

Fama quomodo debeat probari ibid.remiſſiuè n.16.59 & 61.f.304 & 307.

Fama adminiculata indiciat. ibid.num.59. f.307.

Fama, & bone vitæ probatio coaceruat inditia ibid.n.60

Fama, & vita mala inquiſiti inditiat. ibid. num.61.

Famam alienam inſectatus libello pęna iniuriarum tenetur n.6.f 38.

Familiaritatis, & beneuolentiæ cauſa geſta baronibus ius non tribuunt, nec acquirunt.n.6.f.17.& n.11 f.18.

Feciſſe non dicitur, qui ad finem non perduxit.n.9.f.3.

Fęmina grauida eſt examinanda domi. gr. 199.n.3.f.299.

Femina non præſumat accedere ad altare, & presbytero miniſtrare n.25 f.26.

Feneſtras in proprio pariete cuilibet facere licet.gr.59.n.5.f.122.

Feneſtras habens in pariete communi, abſq. cantonibus, vel cancella ferrea ex conſuetudine Neapolitana claudere illas debet ibid.n.6.

Ferrum colligere ſi ſint ſoliti vaſſalli in montaneis baronum poſſunt illud colligere.gr.190.n 1.f.288.

Ferrum exigere ſoliti habent poſſeſſionem, et ideo in illa manuteneri debent. ibidem.n. 2.& 3.

Feriarum tempore nemo adſtringi poteſt in ius venire, aut aſſiſtere, neque nullitates diſcuti poſſunt parte renitente. gr. 187.n. 1 & 6 f.283.

Ferÿs ſi fuerit renunciatum à partibus teſtes non poſſunt cogi ad teſtificandum.ibidem.n.3.lim.vt num. 4. & vide num.7. & 8.

Ferÿs non obſtantibus tractantur cauſæ pię, & miſerabilium perſonarum ibid. n. 5

Ferÿs in derogandis ſi baro ſe intromictat vna ex partibus renitente grauat vaſſallis.ibid num.9.& 14. & acta facta ſunt nulla ibid.n.14.

Ferÿs derogare eſt contra ius commune, & in Regno ſolum Regentes Regiam Cācellariam ÿs derogant.ibid n. 10.& 13.

Feriarum materiam, qui tractent ibid.nu. 19.f.284.

Feriato in tempore vide ver. ſententia lata in die feriata, & ver. debitor ſuſpectus arreſtari.

Ferramenta ſui exercitÿ, & artis, vide arma ruralia.

Fe-

Feſtiuitatibus faciendis pro natiuitate filiorum baronū, vel nuptijs, aut pro Nuptijs Cancellaria ſolet diſpenſari accedente cōſenſu vaſſallorum gr.194.n.2.f.295.
Feudo conceſſo à Barone cum aſſenſu regio ob delictum, vel culpam ſi redeat reddit ad Baronem non ad Regem. gr. 58. num. 4.f.120.
Feſtiuitates in natiuitatibus filiorum Baronum, vel nuptijs ob publicam letitiam faceri vaſſalli non adſtringuntur gr.194 n.1.f.295.
Feudali prædio incrementum adiectum ſpectat ad vaſſallum gr.126 n.6.f 204.
Feudo ad emphiteuſim va'et argumentum. gr.126.n 7 f 204.
Feudo aucto an augeatur ſeruitium ibidem num.8.
Feuda natura vna generalis iuxta leges feudi alia ſpecialis ab inueſtitura ortum habens n.8.f.19.
Fideiuſſio vnica ſufficit pluribus reis debendi præuenientibus, nec tot debent exigi quot ſunt præuentorum perſona. gr.97. n 6.f 171.
Fideiuſſionis pena vide ver. pena fideiuſſionis.
Fideiuſſores de præſentando aliquem infra certum tempus ſi elapſo tempore per aliquot menſes, & non facta inculatione pena ſed ſecundū perquiſitione ſe præſentaui t non poſſunt moleſtari facta perquiſitione, & purgata mora grau.76.num.9. fol.143.
Fideiuſſor vide ver. obligatione.
Fideiuſſio facta pro delicto extinguitur morte delinquentis ante ſententiam. gr. 163.n.12.f.259.
Filius pro ſua legitima non poteſt eligere meliora ſed meaiocria gr.14.n. 14.f. 61.
Filius gaudet priuilegio electionis fori, quo gaudet pater.gr 21.n.2.f 69.
Filius Baronis, an poſſit exercere iura dominicalia, vt pater in vaſſallos ibid.num. 4.fol.69.
Filij parentibus proſunt ad multas prærogatiuas obtinendas, & à nonnullis publicis oneribus excuſandis.gr.170. num.3.f. 264.
Finis nobilior eſt his, quæ ſunt ad finem. nu. 6.fol.2.
Finis actus expectandus.n.7 f. 3.
Fiſcum Barones, an habeant in Regno.gr. 130 nu.4 f 212. & qui ſucceſſerint in locum fiſci apud eos ibid. n. 7.
Fiſcus cur dicitur.ibid.n.15.
Fiſcus vide ver. Appellatio, ver. Coadiutor curiarum, ver. terminum petare.
Fiſcus nullum ius habet ante ſententiam. gr.163 n.8.f.257.amplia, vt n 9.ibid.
Fiſco non datur reſtitutio in integrum ad pinguius probandum.gr.164 n 2.f. 259.
Fiſcus tenetur aſſentire interrogatorio partis, an talis ſit inimicus, nec ne gr. 60.nu. 5.f.123.
Foraſterios venientes ad domum Baronis, vide ver. hoſpites.
Fori electio vide ver. electio fori.
Foriudicationis ſententia, vide ver. pena mortis naturalis.
Franciſci Seuerini allegatio reportatur. gr. 200.n.4.f.303.
Franchitia vide ver. exemptionis.
Fratres mendicantes poſſunt capere etiā immobilia ſibi relicta non animo retinendi, ſed vendendi, & illorum pretio vtendi. gr 78.n.11 f.152.
Fratres Baronum, filij, & alij conſanguinei non poſſunt in vaſſallos, & ſubditos exercere iura dominicalia grau.21.num 4.& 10 f.69.
Fratres Baronis non poſſunt depaſcere oues in territorijs Vniuerſitatis ſolitis vendi, niſi ſoluant pretium herbagij. ibid.num. 21.f.69.
Fructuum appellatione non veniunt præſtita ex voluntate, & gratia.n.13 f.18.
Fructus vide in ver. locatione, dona, & donatiua.
D.Fuluius Lanarius laudatur gr.47.num. 2 f.108.
Functiones fiſcales in Regno non exiguntur à pauperibus gr.13.n.15.f.59.
Functiones fiſcales ſoluuntur pro numero foculariorum in Regno. ibid.n.14.

G

GAbellarum à ſolutione vide ver. exemptio.
Gabellas vniuerſitati ſpectantes ſi Baro à cauponibus Curia ſoluere non faciat, vt ipſi penſiones augeant grauat. gr. 48. nu. 1.& 2.f.108.
Gabella vniuerſitati eſt ſoluenda etiam pro pane, qui fit in furnis exiſtentibus intus tabernas baronales.ibid.n.3.
Gabella quando debeatur.grau.177.num.6. fol 272.
Gabella an exigi poſſit ab exemptis animo illam reſtituendi finito anno.ibid.n.7 & quid exiſtente conſuetudine. ibid.n 8.

Digitized by Google

Gabella ſub nomine ſolutio cenſetur facta reſpectu iuriſdictionis non autem dominij gr.189.n.7 fo.286.

Gabellæ ſolutio reſpicit iuriſdictionem non dominium.ibid.n.12.

Gloſ.in cap tua nobis verſ. & dominus de decim.declaratur gr.8.n.7 f.51.

Gratia de medietate ſi nõ fiat de compoſitionibus prouentibus, & pœnis liquidationũ inſtrumentorum, & incuſationum obligationum vaſſalli grauantur.gr.151.nu. 1. Regentes Regiam Cancellariam in Re*gno faciant gratiam demedietate, & cum fide paupertatis de tota quantitas. ibid. num.2.quid ſi quantitas eſſet magno. ibidem.n.3.f.241.*

Gratia multiplicata non eſt præſumenda. gr.194.n.10 f.296.

Gratiæ principium ſunt amplianda. gr. 46. n.10.f.106.

Grauamina, quæ ſunt regulariter ſi ex cauſa neceſſaria fiant redduntur licita. num. 1.f.24.

Grauamen dicitur irreparabile, quando cõtinet factum, quod infectum haberi tum poteſt.gr.116 n.11.f. 193.

Grauamen non ſubintrat vbi dolus non eſt. n.2.f.24.

Gubernator Agerolæ *reſidet, & ex antiqua conſuetudine non deſcendit niſi volens ad alia loco pro iuſtitia miniſtranda. gr. 83. n.8.f.157.quid in gubernatore* Amalphię *qui præeſt quoque* Ciuitati Minorum.*ib. num.9.*

Guidati grauãtur ſi capiantur ſub prætextu, quod reperiantur extra mœnia locorũ prohibitum.gr.75.n.1.f.142.

Guidati vetiti accedere ad Ciuitatem *non probibentur extra mœnia commorari. ib. num.2.*

H

H*Ebrei ſoliti accomodare cubilia pro concionatoribus non poſſunt cogi in futurum.gr.97.n.4 f.172.*

Hæredes ad expenſas contumaciæ, quam defunctus commiſit non tenetur niſi defunctus ad illas condemnatus fuiſſet in vita. gr.106.num.2.& 3.f. 183. & vide ver. pœna contumaciæ.

Hæres grauatus per fideicommiſſum tenetur pro rata ad onera realia, donec poſſeſſio eſt pœnes eum.gr.14.n.10 f.61.

Hæres conficiens inuentarium præſumitur ſcire bona defuncti.gr.100.n.22.f. 175.

Homo *quantum in ſe eſt laborare debet, vt mortem fugiat maximè tempore peſtis, vel eius ſuſpicionis cum ſit morbus contagioſus grau.121.num.8.& 9.vbi multa de peſte, & quæ ſeruantur eo tempore f.198.*

Homo, vt ſecundum rationem operetur, & viuat virtus conſiſtit.n.31 f.5.

Honeſtę femina, quando examinantur in loco Curiæ *actuarius debet facere aliquã perſonam bonæ conditionis aſtare, nec in ſecreto.ibid.n.4.*

Honeſta matrona, & mulieres nubilis ætatis non debent venire ad iudicia.gr.199. nu.1.f.299.

Honeſtas ſemper exempta intelligitur. grau. 199.n.9.f.300.

Honeſtas eſt dignior cunctis rebus. ibidem. num.10.

Honeſtarum puellarum pudicitia ratio eſt habenda.ibid.n.5.f.299.

Hoſpitari, ſiue albergare conſanguineos, & amicos exteros in eorum domibus ſi prohibeat baro grauat vaſſallos,gr. 57.num. 1.f.119.

Hoſpitatio omnibus datur etiam libera. ibidem num. 2.

Hoſpitatio laudanda eius fauore cuncta ſunt concedere.ibid.n.3.

Hoſpitalitatis laudes remiſſiuè. ibid. n.4.

Hoſpitari cauponię licet ibid.n.5.

Hoſpitatio vide ver.albergatio.

Hoſpitatione militum deſtinata impenſis delinquentium non poteſt rata illis applicari contra vnum ex dictis carceratum, ſed contra cæteros vagantes ſolum.gr.76. nu. 3.f.143.

Hoſpites, & foraſterios venientes ad domũ Baronis vaſſalli hoſpitari non tenentur, nec pro eis lectus accomodare quaſi cogãtur grauantur.gr.98.nu. 1. etiam ſi fuerint ſoliti accomodare non poſſunt cogi in futurum.ibid.n.2.f.172.

I

I*Eſuitarum, & clericorum Regularium monaſteria vbique ſunt peroptanda. gr. 166.n 6.f.262.*

Igne ferè omnia procreantur. gr. 34.num. 5.f.85.

Igne alimenta terræ præbentur. ibid.n. 4.

Ignem in reſtucchijs vaſſallos immictere ſi Baro probibeat grauat ibid.num. 6. niſi ante temporis id fiat.ibid.nu.7.quod tempus quando ſit ex Capitulis Regni ib.n.8.

Ignem in reſtucbijs tempore probibito contra immictentem inquiſitio fieri poteſt. ibid num 9.quando tamen excuſetur immictens ſi damnum inferatur vicinis ex vi ventorum ibid num.10. & quæ culpa veniat in actione de incendio.ibid.nu.14. fol 86.

Ignis fortuito immiſſus in maceriem lignorum meorum ſi tranſeat ad maceriem lignorum vicini,an ego tenear.ibid.n. 13.

Ignorantia in dubio præſumitur , niſi probetur ſcientia.gr. 100.nu.13.f. 177.quid in facto proprio.ibid.n.14.

Ignorantia ceſſat caſu quo quis diligentiam adbibere debet .ibid.n.16.

Ignorantia non præſumitur in eo, qui veriſimiliter ſcire debuit.ibid.n.17.

Ignorãtia craſſa,& ſupina eſt ne ſcire,quod quis ſcire tenetur.ibid.n.19.

Ignorans habetur pro ſciente in his quæ ſcire quis tenetur ibid.num.20.

Illatio non fit ex diuerſiſ.grau. 120. num. 150.fol.216.

Imaginationes,vide ver.Iutia.

Immunitas conceſſa prædio extenditur ad animalia neceſſaria ipſi prædio , gram. 51.num.4 fol.112.

Immunitatis duodecim filiorum priuilegiũ à Regia Camera expediri debet , quia ipſa eſt executrix huius immunitatis in Regno,& ſi eſt expeditum à Barone non prodeſt , grau. 170. num.1. & 4. fol. 269.

Immunitas eſt concedenda habenti duodecim filios,ibid num.2.

Impedimentum iuſtum facit,vt non reſidens habeatur pro reſidente,gram.46.num. 8. fol.106.

Impenſa cum onere perſonali grauamen non auget , grauamen 191.num.13.fol. 291.

Incrementum euidens ſumit naturam agri cui cohæret grau. 126.num.2.& efficitur pars agri ,cui cohæret , vt ſit emphiteuticus , & dotalis , prout eſt ager ibid. num.2.

Incrementum, & diminutionem dominium an recipiat,ibid.num.5.

In crementum feudali prædio adiectum ſpectat ad Vaſſallum,ibid.num.6.

Incrementum omne acquiritur vicinis poſſeſſionibus ibid num.10. & 11.

Incrementum omne eſt reale , ibid. num. 20 fol.206.

Inditia ſunt Iudici arbitraria,gr. 200. nu. 76.fol.309.

Inditia qualia eſſe debent ibid.num 80.

Inditia per certã , & veriſimilia Iudex debet venire ad torturam ibid.num.81.

Inditia vrgentia debent præcedere , vt reus torqueatur;& quid ſi eſſemus in criminibus occultis,& enormibus grau. 200. nu. 1.& 2 fol.303.

Inditia remota quæ ſint , & quot teſtibus debeant probari,ibid.num.12. & 28. fol. 304.

Iuſtitia ſtat in pectore Iudicis , ibid. num. 84.

Inditia *quando ſunt valde vrgentia purgantur per torturam,ibid num.94.& 96. fol.310.*

Inditia indubitata quæ ſint,ibid num.95.

Inditia indubitata pro veritate habentur,ibid num.97.

Inditia *non ſunt imaginationes grau. 200. num.25 fol 305.*

Inditia imperfectè probata in genere ſuo an coniungantur ad faciendum vnum inditium perfectum, gr. 290. num. 39. fol. 306.

Indultus *conceſſus bannitis pro bello Lombardia refertur , grau. 77. num. 4. fol. 146.*

Indultus *bannum expedit , vt ſit probibitorium Terræ,& Territorij partis offenſæ, ibid.num.5.*

Indultum concedere ſupremi Principis eſt , gr. 55.num.1.fol.116.

Indultum *quando concedere poſſunt* Barones*,ibid.num 2.& 3.*

Indultus *promiſſus vt obtineatur quidnam requiratur vt fiat à reo ibid nu 4.*

Indultu *non gaudet,ſed captus debet puniri,non exponens omnia crimina , grau. 77.num.46 fol.150.*

Inæqualitas *ſeditionis ſeminarium , grau. 14.num.18.fol.61.*

Infames *non debent includi ſub regulis generalibus gr 79.nu.12.fol.153.*

Infans *quidquid videt ignorat , grau. 200. num.32.fol.305.*

Infantis *dictum,an ſaltim faciat aliqualem præſumptionem,grau. 200. num. 70. fol.308.*

Inferior *non poteſt tollere legem ſuperioris, grau.187.num.12.fol.283.*

Inferioris *lex non ligat ſuperiores quomodo intelligatur.grau.141.nu.6 fol 231.*

Infirmi *ſenes,& pauperes,vide ver.ſenes.*

Ingenia *obrudri minime debent , num. 16, fol.3.*

Ingenia *fauor hominum oſtendit, num. 24. fol.4.*

In-

Iniuriarum vide verſ. actio iniuriarum.

Iniuriarum actio expirat, & præſcribitur anno. ſiue realis ſit, ſiue perſonalis, ſiue procedatur ad partis inſtantiam, ſiue fiſci. gr 44. n. 2. 4. 5. & 8. f. 103.

Iniuriarum actio per anni interuallum cēſetur remiſſa. ibid. n. 3.

Iniuria, vel violentia ceſſante ceſſat poteſtas criminaliter procedendi. gr. 63. num. 3. f. 129.

Iniuriarum actione tenetur allegans officialem ſuſpectum ſi mentiatur. n. 7. f. 38.

Iniuriarum pena eſt arbitraria, & quomodo augetur, vel minuitur. n. 8. & 9. ibid.

Iniuria atrocior fit domino ſi per ſubditos fuerint narrata verba ſupremo Principi. n. 10 ibid.

Iniuſtitia eſt ſoror nullitatis. gr. 161. num. 10. f. 254.

Innocare non dicitur faciens actum ex neceſſitate. n 6. f. 24.

Inquiſitio ceſſat per accuſationem. gr. 113. n. 3. f. 188.

Per Inquiſitionem procedi poteſt in multis caſibus. ibid. n. 2.

Inquiſitio loco accuſationis ſucceſſit. gr. 44. n. 9 f. 104.

Inquiſiti plures pro ead. cauſa ſi non permittantur coniunctim facere defenſiones, ſed ſeparatim, & diſiunctim grauantur. gr. 97. n 7. f. 171.

Inquiſitis pluribus pro eod. delicto fit vnicus proceſſus. ibid n. 8.

Inquiſitus pro leui delicto non poteſt capi mortuus. gr. 135. n. 1. f. 222. & vt poſſit capi viuus, vel mortuus, quæ conſtare debent, & requirantur. ibid. n. 2. & 4.

Inſtantia perit biennio ne dum, quo ad ordinatiua, ſed etiam, quoad probatoria gr. 42. n. 16. f. 99.

Inſtantia perempta non datur facultas amplius accuſandi, vel inquirendi fallit in regno. ibid. n. 17. & 18.

Inſtantia in Regno ſemper cenſetur prorogata in criminalibus. ibid. n. 18. quid in terris baronalibus. ibid. n. 19.

Inutile vid. ver. Nullum.

Interdictis, & relegatis datur terminus infra quem diſcedant vide verſ. terminus.

Interdictum vti poſſidetis non datur ei cui ius reſiſtit. n. 10. f. 10.

Interdictum retinendæ poſſeſſionis, vt obtineant, quid ſit probandum à Vaſſallis. n. 36. f. 13.

In Interdicto retinendæ, quis obtineat data paritate probationum. n. 41. & quid quādo ſunt dubia. n. 42. f. 14.

Intereſſe, quod debetur iure actionis peti poteſt ab eo, qui recepit ſortem abſque proteſtatione. gr. 115. n. 11. f. 191.

Intereſſe, quod debetur iure actionis, etiam facta ſententia peti poteſt, & quare grau. 115. n. 9. & 10. f. 191.

Intereſſe partis, vide condemnatio ad penam ordinariam criminis, & verſ. condemnatio ad penam extraordinariam, & ver. pena ordinaria.

Interloqutio non eſt neceſſaria, ſed per proceſſū ad vlteriora debetur tranſgredi. gr. 95. n. 2 f. 196.

Interpretatio facienda eſt contra eum, qui potuit apertius legem ſibi dicere, & non dixit. gr. 73. n. 20 f. 140.

Interpretatio benignior eſt facienda. num. 8. fol. 35.

Interpretatio eſt capienda, vt contrahentes non iudicentur ad imparia. grau. 14. nu. 22 f. 61.

Inueſtituræ tenor eſt ad literam ſeruandus. nu. 3. f. 19.

Inueſtituræ pactum in controuerſijs feudalibus allegatur tamquam ſcopus in decidendis cauſis. n 4 f. 19.

Inueſtitura potius eſt reſpicienda, quā feudi natura. n. 5. ibid.

Inueſtitura vires contractus ſubſtinet. num. 6. ibid.

Inueſtitura poſterior eſt attendenda in concurſu inueſtiturarum. n. 9. ibid.

Inueſtituræ forma vaſſallis immutari non poteſt. n. 13. f. 20.

Inueſtitura prima ſi reperiatur alterata ſolet peti, vt ad primam formam reformetur. n. 14. ibid.

Inueſtitura antiqua dat formam, & regulā poſteriori in caſibus dubijs. n. 15. ibid

Inueſtitura mutata niſi dicatur expreſſe de conſenſu partium, nullum infert præiudicium. n. 16. ibid.

Prima inueſtitura appellatur radix, & fundamentum omnium aliarum. n. 17. ibid.

Inueſtituræ poſteriores à primis differentes præſumuntur erroneæ, & non factæ ex certa ſcientia quamquam adeſſet clauſula (Non obſtante, &c.) n. 18. ibid.

Noua Inueſtitura facta per dominum virtute antiquæ non tollit vigorem antiquæ. n. 19. ibid.

Ioannes Iacobus Annichinus allegatur in tract. de preuent. inſtrum. gr. 97. num. 5. f. 171.

Ioannes Baptiſta Iouinus laudatur. gr. 129. n. 5 f. 210.

Io.

I N D E X.

Ioſephus Nouarius authoris germanus laudatur gr.168.n.9 ſ.263.

Iudex abſoluere poteſt potius, quam cōdemnare, & in hoc pronior eſſe debet num. 12.f.36.

Iudex tenetur inquirere criminis veritatem, quæ coarctanda non eſt gr.60.num.prim. fol.123.

Iudex tenetur interrogare teſtes, vide ver. teſtes.

Iudex officialis Epiſcopi, an ſit an vti aſſeſſor Epiſcopi loco gr.89.num.15.& 16.f. 166.

Iudex debet eſſe promptus in puniendo trāſgreſſores, & inobedientes grau.77.nu.36 f.149.

Iudex plurium locorum in locis pro rata temporis aſſiſtere d.bet, niſi aliud ſit de conſuetudine gr.83.num.2.fol.156.atque ita debet curare Baro in Terris cum Caſalibus ſi plura habeant Caſalia, & vnus Iudex conſtituatur ibid.num.primo, vt modo vno in loco modo in alio iuſtitiam regat, & ita ſeruant gubernatus Agerulæ, & Amalphiæ ibidem num.8.& 9.f.157.

Iudex ſi ſcribat de facto ei non creditur. ibidem num.7.lim. in cauſis breuioribus, & in his, quæ non habent formam iudicij.n. 18.19.& 21.f.161.& ſeq.

Iudices dentur habere actuarios ibid.n.8.

Iudicis, & actuarij officio nemo fungi poteſt ibid.num.9.lim.in paruis terris, & villis ſi ita ſit conſuetudo in iſtis alias ſecus. ib. num.11.

Iudex, & Notarius, quis poteſt eſſe in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, niſi tamen de ſuo comodo ageretur ibid.num. 13.& 15.

Iudex ſententia lata prohibetur ſuper intereſſe pronunciare gr.115 n. 1.f.190.

Iudex non condemnans ad intereſſe videtur abſoluere ibid n.12.f.191.

Iudex quando poſſit reum ad fructus non petitos condemnare ibid n.18.

Iudex ſecundarum cauſarum vide ver. Curia ſecundarum cauſarum.

Iudex in inditijs detur confirmare animum ſuum cum veriſimilitudinibus.gr.200 n. 75 ſ.309.

Iudex ex cauſa poteſt minuere pœnas, & mitiorem ſententiam dicere gr.155.num.24. f.246.& quæ hoc caſu attendere debeat. ibid.n.25.f.247.

Iudex vide ver.officialis, & ver.prætor.

Iudex ſindicatum vide ver.ſindicatum.

Iudex pœnas vide ver.pœnas.

Iudex legis præſcripto iudicare debet, nec pœnam legitimam excedere. ſed exigere mitiorem gr.155 num.19 fol.246. nec noua genera pœnarum poteſt imponere, & recedere ab impoſitis ibid.num.23. nec pœnas poteſt minuere, aut augere temerè alias grauat ibid.n 27.f.247.

Iudex arbitrari quando poſſit ibidem n.29.

Iudex quando pronunciat benè appellatum remanet Iudex in negotio principali. gr. 116.n.13.f.193.

Iudex deputatus quando eſt ſuſpectus tota Curia deputantis eſt ſuſpecta ibid. n.14.

Iudice deputato exiſtente ſuſpecto tota Curia iudicantes eſt ſuſpecta.ibid.n. 15.

Iudex vltra petita iudicans iudicatur futurus gr.125.n.1 f.202.

Iudex iudicans ſecundum cauſam probatam & non deductam iudicat vltra petit incurrit ſtultitiæ notum, & grauat ib.n.2.

Iudex an poſſit condemnare partem ad intereſſe fructus, & expenſas quamuis non petantur ex clauſula ius, & iuſtitiam miniſtrari ibid.n.8.& 9.

Iudices debent cauere ne procurent reos capi cum periculo vitæ.gr.135.num. 3.f. 222. nam tenentur in ſindicatu ibid n.5.

Iudicis ſuſpictio vide ver.ſuſpictio iudicis.

Iudex quando non iudicat ſecundum partium voluntatem grauat partes.gr. 137. n.1.f.224.fallit in tranſactione alimentorum ibid n.5.

Iudex in pronuntiando debet ſequi partium voluntatem ibid.n.2.

Iudex nihil aliud quærit, quam vt partes ſint concordes ibid.n.3.

Iudex ſollemnitates iuris remictere poteſt, & debet accedente partium conſenſu.ibid. num.4.

Iudex non debet eſſe mitior lege Curia in locum ſuccedit in pœnis arbitr.& vocatur Princeps gr.155.num. 28.& 32.fol.247.

Iudicia ſeuera vbi non exercentur ingenia corrumpuntur gr.155.nu.13.f.246.

Iudicia noua, quando ſuperuenire dicantur gr.42.n.25.f.99.

Iudicem qui contemnit magis delinquit, quā qui legem.gr.77.n.35.f 149.

Iudices iudicare debent ſecundum allegata, & probata non ſecundum conſcientiam alias partes grauant gr.127.nu.1. & 2. etiam in criminalibus ibid. n. 5 f.207.

Iudici qualiter conſtare debet id de quo iudicat ibid.n.4.

Iudex quomodo ſe gerat conuicto reo, quem ſcit eſſe innocentem ibid.n.6.

e Iudicis

Iudicis arbitrio relinquitur, quod in iure diffinitum non eſt nedum in iure ſcripto, ſed etiam non ſcripto, & quo ad penam, gr.128.n.1.2 & 3 f 208.

Iudicis arbitrio quare tot ſint commiſſa. ibid.n.5.

Iudex exercendo arbitrium ad libitum grauat vaſſallos ibid.n.6.

Iudicis arbitrium debet eſſe regulatum ibid. num.7.& 9.& quam normam habeat in arbitrio ibid.n.11 & 19.f.209.

Iudex vir bonus eſſe debet, & non intelligitur, qui tamquam bellua ſenſu, & cupiditate ducitur ibid.n.8.f.209.

Iudex arbitrium extendere an poſſit ad mortem naturalem ſi perſona, vel delicti qualitas expoſcat, ad inſtar, ac ſi à iure pena mortis ſtatuta eſſet ibid. n.12.

Iudicem in arbitrarijs non poſſe redargui in eo, quod fecit, nec teneri in ſindicatu quomodo intelligendum ibidem num. 15.& 17.

Iudicis arbitrio relinquitur in regno qualiter puniatur minor ibid.n.18.

Præſumitur pro Iudice, tàm in decretis interloqutorijs, quàm in diffinitiuis ibidem num.16.

Iudex qui penas alternatiuas imponere poteſt eligere debet mitiorem ibidem num.20 fol.210.

Iudex equitatem ſeruare tenetur in penis arbitrarijs infligendis ibid.n.21.

Iudicis aquitas in arbitrarijs qualis eſſe debent ibid.n.22.

Iudicis officium in criminalibus promptius eſſe debet in abſoluendo, quàm in condemnando, & tunc cenſetur dignior maiori honore gr.158.num.2.& 3.f.249.& nu. 6.& quare ibid n.7.

Iudex ſponte ſua tenetur defendere innocentiam rei etiam parte non inſtante ibidem. num.4.

Iudex iuſtitia peccat in abſoluendo, quam in condemnando ibid.n.5.

Iudex iniuſtè,& coloroſè ad penam trahi debet ibid.n.8.

Iudex criminalis glorians in morte hominis homicida eſt, vbi alias eſt Dei miniſter. ibid.n.9.

Iudex minorans penam mortis non peccat. ibid.n.11.

Iudicis partes ſunt in exequendo in confeſſis gr.77.n.37 f.149.

Iudicis officium in quo conſiſtat gr.87.num. 2.f.160.

Iudicis factum,& partis equiparantur gra. nam.27.num. 5.fol.77.

Iudices baiulorum iuriſdictionem quã habeãt & non dicuntur aſſeſſores baiulorũ, ſed Iudices gr. 88 n.2. f.162.

Iudices baiulorum vide ver. baiulus.

Iudicandum quod eſt ſemper certum eſt, ſed ex noſtra ignorantia dubitatur gr.131.n. 8.f.219.

Iudicatarum rerum authoritas, qualiter in ſimilibus legis vim obtineat ibid num.12 fol.220.

Iura dominicalia non extendũtur ad alios, qui verè domini non ſunt licet habeantur per talibus gr.21.n.5.f.69.

Iuratoria cautio, quando fideiuſſor non reperitur admittitur etiam in criminalibus ſed pro leuibus delictis,& quando inquiſiti non ſunt valde grauati gr.123.n.2.& 3.f.100.

Iuratoriam ad cautionem admittitur obtinens ſententiam aſſiſtentiæ ſi non habeat fideiuſſores ibid.n.4

Iuratoriam ad cautionem non admittitur obligatus dare idoneam cautionem ibid. num. 6. & 7. vbi qua dicatur idonea cautio.

Iuratoria cautio an, & quando ſufficiat in iuditio, quo metu at vxor viri ſeuitiam. ibid.n.8.

Iuratoriam ad cautionem, quis an ſit admittendus relinquitur arbitrio Iudicis, & non admiſſus grauatur ibid.n. 5.

Iuratoriam ad cautionem, qui non admittantur grau.139.num.38.39.& 40.fol. 229.

Iuramentum de ſeruandis ſtatutis intelligitur de validis,& legitimis gr.40. nu.19. fol.94.

Iuriſdictionis communio non poteſt operari prætudicium, vt ſubditi duplex agnoſcant onus gr.167.n.3.f.262.

Iuris comunis pro exiſtentia in dubio eſt iudicandum ad euitandam correctionem. gr.42.n.20.f.98.

Iuris communis aſſiſtentia debet eſſe clara, & non obſcura ad finem concedendi manutentionem n.24.ſed declara, vt num. 25. fol.12.

Ius oritur ex facto grauam.131.n.5.f.218.

Ius gentium. vt poſſit conſuetudine tolli, quæ requirantur gr.185 n.10.f. 281.

Ius ſi reſiſtat qualitati poſſeſſoris ſi aliud non adducatur niſi poſſeſſio iudicatur cõtra eum, imò de facto detentor poteſt expelli, & ceſſabit ſpolij exceptio num.11. fol.10.

Ius

Ius pro vaſſallis in dubio aſſiſtit, vt geſta ad Baronum vtilitatem *ex metu facta præſumantur n.4 f.15.*

Ius præſcribi non poteſt ex violenta poſſeſſione n.9 f.16.

Ius aſcendi ex improba poſſeſſione nullatenus fundatur n.10.f.16.

Iuſtitia vera habet compaſſionem gr.158.n. 10 f.249.

Iuſtitia virga, nec precibus, nec lacrimis cõmiſerationis deflectenda grau. 155. num. 6.f.246.

L

L*Aborare contra propria comoda, & intereſſe nemo tenetur, nec præſumitur. gr.22.n.5.& 6.f.70.*

La*icus non poteſt poſſidere decimas. nu.23. f.11.*

La*pides, & ſimilia ad fabricas neceſſariã, vide ver. vijs in publicis.*

La*pides effodere in montaneis vniuerſitatis* Ciuibus *eſt permiſſum grau.196.num.1. f.297.*

La*pides ne* Ciues *effodiant in mõtaneis vniuerſitatis demanialibus, quando* Barones *prohibent violentia infertur ibid. n.2.*

La*troni ætatis matris filiorum, vel vxoris cauſa non indulgendum gr.155.num.8. f.246.*

La*udemium ſoluitur pro omni cenſu emphiteutico domino directu dum alienatur.gr. 54.n.11.f.115.*

La*udemium ſoluitur ex legis diſpoſitionẽ & ex natura contractus emphiteutici domino directo ibid.n.12.*

La*udemium ſoluitur ad rationem duorum aureorum pro centenario, & ſecundum loci conſuetudinem ibid.n.13.*

La*us humanorum actuum ex fine comprobatur n.5.f.2.*

Le*gatarius aut hæres inſtitutus ſub conditione aliquid agendi, an ſemper debeat accedere ad locum illius, cui res eſt præſtanda gr.26.n.9.f.76.*

Le*gatis centum, quæ ſunt penes campſorem, quæ ſi hæres non præſtat teneatur mihi dare vineam, an poſſit hæres dare aliã centum, vel teneatur dare vineam gr. 23. n.16.& 17.f.72.*

Le*gatum augetur ſi augeantur negotio, & è contra.gr.35.n.2.f.86.*

Le*ges pœnales non extenduntur ad alios, qui verè non ſunt tales licet habeantur pro talibus.gr.21.num.6.fol.69.*

Le*gis mens potius attendi debet, quam verba gr.129.n.4.f.210.*

Le*gum correctio vide correctio legum.*

Le*x mandans aliquid fieri ad priuatam vtilitatem intelligitur ſi à parte petatur gr. 72.num.17 fol.138. declara vt num.19. ibid.*

Le*x debet eſſe clara, vt liget, dubia ſibi ipſi parat inſidias.gr.73.n.19.f.140.*

Le*x humana non iudicat de occultis gr.127. n.3.f.207.*

Le*x ſcripta de omnibus non reperitur. gr. 128.n.4.f.208.*

Le*x quod non vult non exprimit gr.42.nu. 22.f.99.*

Le*x dicitur ratio n.30.f.5.*

Le*x de dominis officiorum, loquens non intelligitur de arrendatarÿs gr.21. num.9. f.69.*

L.*vlt.C.de alluuionibus declaratur gr. 126. n.19.f.206.*

Le*gitimè, & iuſtè facientes vide ver.Pœnã.*

Le*uia leuibus comparantur, nec feralis gladio digna eſt grauam. 155. num.18.fol. 246.*

Li*belli concluſio potius attendi debet, quam narratiua, vel articuli grau. 125.f.202. num.5.*

Li*beratoriam debet habere adminiſtrator, qui reliqua reſtituit, ſi quæ debet alias poteſt implorare* Iudicis *officium gr.24.n. 2.f.78.& renitens facere liberatoriam poteſt cogi ibid.n.3.*

Li*beratio, & quietatio poteſt eſſe plena plenior, & pleniſſima ibid.n.5.*

Li*beratio vide ver.quietatio.*

Li*beratio factaærario intelligitur de adminiſtratis non de adminiſtrandis. ibidem. nu.11.*

Li*beratio relicta tutori, quid importet.ibid num.12.*

Li*beratoria danda* Ciuibus, *qui adminiſtrãt res* Baronis *debent dari gratis alias barones grauantur, & tenentur reſtituere. gr. 29.n.1.2.& 3.f.79. & viſio computorum eſt facienda ſumptibus* Baronum *nõ vaſſallorum ibid.n.4.& 5.*

Li*bros plures faciendi non eſt finis nu. 13. fol.3.*

Li*ber omnia malè, vel bellè continere nonẽ poteſt.n.21.f.4.*

Li*bertas ſi legatur ſeruo ſi de adminiſtratis rationem reddat, quo in loco reddenda ſit ratio gr.26.nu.8.f.76.*

Licere, quod ſibi credit faciens non venit puniendus gr. 181. n. 21. f. 277.

Licitator in dubio tenetur ad eam ſatisfactionem à qua minus oneratur. gr. 117. n. 11. f. 195.

Lignandi vſus vide ver. vſus.

Lingua habitum de facili ad pœnam non eſt trahendi gr. 200. n. 30 f. 305.

Lite pendente manutenetur, qui habet aſſiſtentiam iuris pro ſe n. 9 f. 9.

Litigantes cum eorum patria nequeunt ad officia aſſumi, & ſi de facto patiantur aſſumi pena ſunt digni gr. 104. num. 2. & 3. fol. 180. Sed an poſſint eligere ibidem num. 4.

Locatio de prædio decimatorio intelligitur facta ſalua decima grauam. 8. num. 6. fol. 51.

Locatione facta de omnibus fructibus archidiaconatus non veniunt fructus in aduentu archidiaconi præſtari ſoliti nu. 14. f. 18.

Locari domus pro vſu officialium, vel eorũ familiæ ſi cogantur vaſſalli grauantur. gr. 31. n. 1. f. 81.

Locare inuitus, quis nequit compelli ibidem num. 2.

Locare alteri rem ſuam volẽte Vaſſallo Baro, an, & quando præferatur ibidem nu. 8. & 9. Non tamen præfertur ſi vaſſallus vellet vendere bona ſua ſtabilia. ibidem num. 10.

Locus publicus vide ver. locorum publicorũ & ver. portulanus.

Locumtenens vide ver. officialis.

Locumtenens in caſu officialis abſentia exigitur per Capitaneum qui tenetur de electi culpis, & defectibus gr. 84. num. 3. & 4. fo. 157. ſed an Baro eligat locum tenentes, vel mandet, quòd iuſtitia regatur per erarios, vel actuarios, & officialis an id mandare poſſit ibid. n. 1. & 2. & gr. 85. n. 1. & 2. f. 158.

Locumtenentem vniuerſitas Terræ Turturelle eligit quod abſente Capitaneo Iuſtitiam regat, & Curiam, at in eius defectu gr. 86. n. 2. f. 159.

Locupletatio cum aliena iactura non eſt cõcedenda gr. 110. n. 4. f. 174.

Longa loquacitas ſolet ſtomachari legentes; & tedium animis infert n. 18. f. 4.

Loquacitas eſt fugienda n. 5. f. 8.

Loquacitas authorem inquinat. numero. 6. fol 8.

Lucrum vti diuiditur etiam inter ſocios ita damnum diuidendum. grauam. 14. nu. 7. f. 60.

Ludens in ludo probibito, & in magna quantitate vix datur caſus, quod non pec cet, & quare ibid n 7.

Ludus omnis in pecunia vbi agitur de lucrando, vel amittendo probibitus ibidem num. 8.

Ludus de per ſe, ac de ſui natura non eſt probibitus. ſed propter mala accidentia ibid. num. 9.

Ludum ſeù baraptariam Iudex ſi teneat poteſt priuari officio ibid. n. 19.

Ludus in quibus permiſſus, & quãdo etiam in foro conſcientia ibidem num. 23. fol. 128.

Ludis non probibitis à regia prag. ludere ſi probibeat Baro grauat vaſſallos ibidem. num. 24.

Ludus pila nõ eſt probibitus, nec pila magna flatu plena vulgo, dello pallone. ibid. num. 25.

Ludus ſcaccorum nec clericis eſt probibitus, & de eius origine, & inuentione ibid. nu. 26. & 27.

Ludens in ludo probibito ſi perdiderit, nec in foro conſcientia tenetur ſoluere ſecus ſi in ludo permiſſo ibid. n. 29. & 30.

Ludus quando appelletur crimen ibid. num. 31.

Ludi in quibus caſus, euentuſq; expectatur probibiti ſunt gr. 52. n. 2. f. 127.

Ludi vſus deteſtabilis propter plura, & infinita mala, quæ inde oriuntur. ibidem nu. 4.

Luſores odioſi ſunt ibid. n. 5.

Ludi materia odioſa ibid. n. 6.

Luſus pœna, quæ ſit in Epiſcopo, & aliis clericis in ludo perſeuerantibus ibid. nu. 17. f. 127.

M

M*acellarios cogi exercere artem ſuam pro vſu Ciuium quomodo intelligẽdum gr. 36. n. 1. f. 87.*

Macellare vitulas, iuuencas, & Vaccas tempore, quo habent alia animalia deſtinata, & ſolita macellari in terris præſertim paruis ſi cogantur vaſſalli grauãtur ibid. n. 2. & 3.

Macellariorum, & datiariorum pactum macellandi pro toto anno pro vſu Ciuis de quibus animalibus intelligatur ibid. num. 4.

Magi.

Magiſtratus munus circa,qua verſatur.gr. 155.n.5.f.246.
Magiſtratus publica perſona eſt , & palam, & publicè ſui copiam facere debet. gr.38. n.10.f.90.
Malitijs eſt occurrendum.gr.100.num.9.fol. 174.
Malitijs via non eſt aperienda ibid. nu.10.
Malitijs non eſt indulgendum . ibidem. num.11.
Malitia ex ſua , quis non debet comodum reportare.ibid.n.12.f.175.
Malos puniri neceſſarium.grau. 155. nu.9. fol.246.
Malus ſemel ſemper præſumitur malus .gr. 200.nu.68.f.308.
Mandatum Principis tranſgreſſores ſunt atrociter puniendi.gr.77.n. 29.fol.149.
Manutentio obſtat in actibus dependentibus ex facultate,quia in ijs non quæritur ius, nec in dependentibus ex ijs datur ſtatus, quaſi poſſeſſionis.gr.194.num.4. 5. & 6. fol.295.in ijs tum quando dicatur acquiſita poſſeſſio.ibid.num.11.f.296.
Manutentio in facultatiuis, quando non detur.ibid.n.7.
Materia quando non dicatur facultatiua. gr.194.n.8 f.296.
Manutentio datur quaſi poſſeſſori ſeruitutis etiam conficiendi carbones.gr.189.n.1.& 2.f.285.
Manutentio competit probata poſſeſſione. ibid.n.4.
Manutentio datur habenti intẽtionem fundatam,& aſſiſtentiam iuris etiam non docto de poſſeſſione.num.4 fol. 9. & num. 5.fol.10.
Manutentio denegatur Baronibus , quando prætendunt non licita, nec conſueta num. 6.& 9 f.10.
Maritus recipiens dotem in quantitate non poteſt illam reſtituere in ſpecie gr.23.nu. 12 f.72.
Marta conſ.111.declaratur grau. 116.nu. 4.f.192.
Maſtrilli de magiſtrat.lib.4.cap.16.nu.127. verba reponuntur.gr.82.n.5.f.155.
Materia grauaminum Vaxallorum in primo tomo edito per authorem non fuit cõpleta n.11 f.3.
Materia leuitas excuſat à peccato mortali. gr.146.n.9.f.237.
Medicos ad curam carceratorum, qui ſunt pauperes Baro , & officialis loci expenſis Curiæ mittere debet alias grauãt vaſſallis , & tenentur de morte ſubſequente ex capite omiſſionis . grau. 168. num primo,& 4 fol. 263. & medicinas . ibidem. num.2.
Medicum , qui non adhibuit cauſam mortis dediſſe videtur.ibid.n.6.
Medicus gratis pauperes curare debet , & ſi aliquid accipiat tenetur reſtituere. ibidem num 8.
Medicus quando,& quomodo teneatur pauperes infirmos curare ibid.nu. 10.11.12. & 13.
Medicamenta veniunt nomine victus . ibid. num.5.
Medicus à publicos ſalariatus cum pacto, qui non debeat petere præmium ab infirmis,nec à ſponte dantibus recipere poteſt, & quid poſt reſtitutam infirmo ſalutem affirm.gr.148 n.6.f.239.
Medici vide ver.barbitonſores.
Mendacium principalis, vide ver.variatio.
Mendacium eſt delictum, & turpitudo.nu. 4.f.38.
Menti,& intentioni inhærendũ eſt. gr.77.n. 21.f.147.
Mercari in loco in quoque ſunt officiales,& ærarij Baronales non poſſunt . grau.101. num.1.f.176.
Mercatura eſt prohibita officialibus in Regno ibid.num.3. quid in officialibus perpetuis,& de iure communi ibid.n.4.
Mercedes laboris,vide ver ſalarium,& ver. barones non ſoluentes mercedes.
Merces ſi ſoluitur in alia re , quæ debeatur extimanda eſt iuſto pretio. gr.23.num. 4. f.72. grauatur tamen vaſſallus,qui cogitur pro mercede recipere victualia ibidem. num.1.f.71. & peccat cum obligatione reſtituendi,qui mercennario non ſoluit in re,quæ debet.ſed in alia contra eius volũtatem.ibid n.2.& 3.
Mercennarius grauatur ſi pro mercede ſoluenda in pecunia cogatur recipere victualia, & qui mercennario non ſoluit in re, quam debet peccat,& tenetur reſtituere gr.23.n.1.2.& 3.f.71.
Metus rerum excludit conſenſum . num.12. f.16.
Mina,& cauſa odij inditiant.grau.200.nu. 69 f.308.
Minor qualiter puniatur in Regno relinquitur arbitrio Iudicis. grauam. 127. n. 18 f.209.
Miſſas celebrare obligatus determinatas ĩn aliquo loco , quomodo illas anticipate celebrare valeat. grauam. 5. num. 7.fol. 46.

Moderni gaudent breuitate.n.17.f.3.
Moleſtare prohibitus excuſatur ſi inferat moleſtiam licitam gr.181.n.20.f. 277.
Mol.ndinum euntium admolendum frumentum in tapetis,& battinderijs, & ſimilibus,qui prius venit expediri debet, et baro ſi alias mandet grauat. gr.153.nu. 1.9.& 11 f.243.& ſeq.
Modicum ſemper excuſat à mortali. gr.77. n.42.f.140.
Monialium clauſuram ingrediens eſt excõmunicatus excommunicatione lata ſentẽtie etiam ſi clauſuram ingrediatur per duos pedes, & retrogrediatur ſi tum animo deliberato contemnendi ingrediatur. gr.77.n.41.f.149.
Mora bidui modica eſt cenſenda habito reſpectu ad terminum menſis. gr.72.num. 15 f.138.
Mora modica non nocet , nec mora breuis conſideratur.ibid.n.16.
Mortem vide ver.medicum.
Mortem videtur infligere , qui poteſt languentem à morte liberare in, & non liberat.gr.168 n.7 f.263.
Morte extinguitur crimen.grau.163.num. 3.f.256.
Mulieres honeſte vide ver.Honeſta.
Mulieres , quando volunt liquidare inſtrumenta ſolent accedere ad Eccleſias vicinas Curia,& ibi actuario dare verbum. gr. 199.num.7.f. 299. & quid quando monialis eſt creditrix ibid.n.8.f. 300.
Muſtum cũ vtris aſportare, vide verſ.vtris muſtum.
Mutanda non ſunt, quæ certam habuerunt obſeruantiam.gr.83.n.5.f.156.

N

N*Atiuitatis filiorum baronum feſtiuitates vide ver.feſtiuitates.*
Naufragium ſecundum , qui facit improbè neptunum accuſat gr.16.n.2.f.62.
Nauicularius non tenetur de caſu fortuito, niſi aliud ſit actum.gr.181. n. 2.f.276.
Neceſſitas ex cauſa legitima faciunt ceſſare dolum, & fraudem excludunt num.3.& 4.f.24.
Neceſſaria cauſa vide cauſa.
Neceſſitas excuſat ne quis legibus , & legũ præceptis ſubijciatur n.12.f. 24.
Neceſſitas eſt ſupra legem cum illa neceſſitati ſubiaceat non è contra.n.13.f. 25.
Neceſſitas non habet legem , neque diuinam, neque humanam.n.14.ibid.
Neceſſitas leges derogat,& ei omnia obediũt. n.15.ibid.
Neceſſitatis cauſa mitigatur iuris rigor. nu. 16.ibid.
Neceſſitas excuſat ſi forma à ſtatuto tradita non ſeruetur n.19.ibid.
Neceſſitatis cauſa aliquando permittitur,vt in caſu à Iure ordinario omiſſo Princeps vtatur manu Regia,& Imperio num.20. fol.25.
Neceſſitas ſi immineat licet fenum in pratis ad locum totum deferre, & piſcari propter neceſſitatem in diebus feſtiuis. nu. 31. fol.26.
Neceſſitati potius , quæ rationi multitudo paret.gr.155 nu.10 f.246.
Neceſſitas propria debet præferri alienæ. gr. 31.n.5.f.81.
Neceſſitate imminente aliquid agens excuſatur.gr.74.n.8 f.142.
Neceſſitas voluntatis libitum excuſat. ibid. num.7.
Neceſſitas vera dicitur,quæ habet principiũ neceſſarium.ibid.n.10.
Nemo præſumitur velle iactare ſuum. gr. 200.n.53.f.307.
Neptunum improbè accuſat, qui ſecundum naufragium facit.grau.16.n. 2.f.62.
Nihil perfectum in humanis reperitur. nu. 19.f.4.
Notarius,& Iudex,quãdo quis etiam poſſit. gr.87 n.13.& 15.f.161.
Notarij de iure communi dicitur Iudices,& habent voluntariam iuriſdictionem cuius vigore percipiunt guarentigiam. ibid. nu.14.
Notarius cauſa poteſt deputari ad officium receptionis teſtium,& quomodo tali caſu ſe habeat.ibid.n.16 f.162.lim. vt nu. 17. & 18.ibid.
Noua ſolent placere.n.33.f.5.
Nouis rebus omnes delectantur.
Nouale quid ſit.gr.7.num.5.f.48. quomodo probetur ibid.num. 6. quæ requirantur ad conſtituendum territorium nouale. ibid n.7.
Nouatio non præſumitur.grauam. 200.nu. 52.f.306.
Nouare eſt perdere,& diſſipare . ibid.num. 54.f.307.
Nouare eorum debita de ordine Baronum vaſſalli ſi cogantur grauantur.gr.74.nu. 1.f.269.
Nouare vide ver.creditor inuitus.
Nullus eſt liber tàm malus , qui aliqua ex parte non proſit.n.12.f.3.

Digitized by Google

Nullum opus prodit in quo authores non accuſentur n 20 f.4.
Nullus delinquens per eius peccatum,et eius continuationem acquirit præmium, vel comodum n.5.f.28.
Nullum,& inutile æquiparantur. gr.145. n.8.f.236.
Nundinarum à magis tris appellatur ad tribunalia regia.gr.58.num.1.fol.120.& ſi prohibeat baro appellare ad Tribunalia Regia hoc caſu grauat.ibid.n.2. intellige, vt n.3.ibid.

O

Obligatus denunciare percuſſiones ſanguinolentas excuſatur non denũciãdo modicas ſciſſuras. grauam.146.num. 3.f.237.
Obligationes, & inſtrumenta pro introytibus Baronalibus baro non accuſat, nec exigit penas obligationũ à ſubditis;quando poteſt exequi realiter, & perſonaliter. gr.117.n.3.4.5.& 6.f.194.& ſeq.
Obligatione penali extincta liberatur fideiuſſor.gr.163.n.1.f.256.
Obligatio,qua non tranſit in haredem non tranſit in fideiuſſorem.ibid.n.2.
Obligatio fideiuſſoria non extenditur de caſu ad caſum.ib.n.15.
Obligationem alterius paſſiuam liberando primum debitorem, quis non valet in ſe transferre,& nouare obligationem.grau. 174.n.3.f.269.
Obligationis caſſatio, vide ver. Apocas de recepto,& ver.ſolutionem probat.
Obligatus ex promiſſione dare piſcem pro certo minimo pretio conuento pro vtilibus dominis eorumque familia, pro eodẽ non cogitur dare piſcem baronibus pro elemoſina facienda gr.179.nu.5.f.274.
Occaſio peccandi,& delinquendi debet tolli, & eradicari.gr 200.n. 101.f. 311.
Oculi ſunt habendi ad pauperes.gr.151.n.5. f.241.
Occurrere opportunè melius eſt, quam poſt vulnera remedium quærere.gr.139.nu.4. f.227.
Occupare verbum in malam partem ſonat. gr.65.n.1 f.130.
Occupatio locorum publicorum, etiam terrarum dominis eſt prohibita. ibidem nu. 2.& baro ſi occupet grauat vaſſallos. ib. num.3.
Odij cauſa,& mina inditiant gr.200. n. 69. f.308.
Officialis deſtinari debet ab habenti bu communem iuriſdictionem. grau. 184. n.4.f.279.
Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum. gr.22 n.9.f.70.
Officiali allegato ſuſpecto ſi mentiatur allegans tenetur iniuriarum actione num. 7. fol.38.
Officiales debent præſtare ſolitum iuramentum de bene adminiſtrando. gr.40.num. 1.f.93.
Officiales debent iurare, quod officium non emerint,& alia, quæ non ſunt in vſu. ib. num.2.3.& 4.
Officiales hodie qualiter iurent.ibid. n.5.& 6.f.94.
Officiales iuramentum præſtare non debent in die non feriato,& quare.ibidem num. 6.& 7.
Officialis exercens ante præſtitum iuramentum punitur pena leſæ maieſtatis. ibid. num.8.
Officialis nouus iuriſdictionem habet poſt ingreſſum palatij poſt acceptationem, & poſt iuramentum præſtitum ibid. n. 9.
Officiales quare tenentur ſeruare capitula, & ſtatuta locorum in deciſionibus cauſarum.ibid.n.12.
Officialis ſeruare non tenetur niſi conſuetudines ſtatuta, & capitula laudabilia valida,& præſcripta ibid.n.17.
Officialis non tenetur obſeruare ſtatuta cõtra libertatem Eccleſiaſticam.ibid.nu.18. & non ſeruans non eſt periurus ſicut nõ obſeruans illicita.ibid.n. 21.
Officiales Baronum non tenentur præſtare iuramentum requiſitum in pragm. 4 ſub rubr.de officialib.ibid.n.22.
Officialis imponit penam partibus, quod vna aliam non offendat.grau. 139. num. 3.f.227.
Officialis vide ver.Iudex, & ver.prætor.
Officialis negligens officio priuandus ibid.
Officiales,& habentes prohibitionem aliquid accipiendi,nec à ſponte dantibus accipere poſſunt.gr.148.n.5.f.239.
Officialis ſalarium vide ver. ſalarium officialibus.
Officialis diſcedens debet relinquere ſubſtitutum,& eo non eligente eligit Baro.gr.85. n.3.& 5.f.158.
Officialium in abſentia, quando ſoliti ſunt Camberlinghi,ſiue Camerarij iuſtitiam adminiſtrare non poſſunt eligi alij locumtenentes,quod ſi ſecus fiat vaſſalli grauãtur.gr.86.num.1.f. 159. & quid in vniuerſi-

Digitized by Google

uerſitate terra Turturella. ibidem nu. 2.
Officium vide ver. Capitanei officium.
Officium Iudicis vide Iudicis officium.
Officiales Baronales non poſſunt mercari in loco in quo præſunt grau. 101. num. 1. fol. 176.
Officiales etiam temporales nequeunt cōtrahere durante officio ibid. n. 2.
Officialis, an poſſit gratis mutuum accipere à ſubditis. ibid. n. 6.
Omiſſio diligentiæ, quæ ſi eſſet profutura dubitatur non obligat gr. 16. n 7. f. 93.
Oneris, & ſeruitutis excluſio in dubio facienda eſt, & ſic pronunciandum num. 7. fol. 35.
Onera ſunt legi repugnantia ibid.
Onus grauamen inducit gr. 4. n. 7. f. 45.
Onus reale recognoſcitur pro rata patrimonij, & comodi gr. 14. n. 11. f. 61.
Oneris augmentum prohibetur dari ad inſtar, & oneris duplicatio. gr. 19. n. 4 f. 67.
Onus ſuper feudo augeri non poteſt ſecūdum quod feudi fructus excreſcunt. gr. 35. nu. 5. f. 87.
Onera leuia, & exigua non dicuntur de regalibus gr 191. n. 4 f. 290.
Onera leuia, & exigua imponendi ius poteſt atque habentibus iuriſdictionem à Principe præſcriptione, vel cōſuetudine acquiri etiā, quod in inueſtituris hoc expreſſum non ſit ibid. num. 5. & 6. declara, vt num. 22 f. 292.
Onera an ſint leuia arbitrio Iudicis remictitur ibid. n. 10.
Oneris grauitas, an conſtituatur ex ſucceſſiua, & perpetua impenſa. ibid. num. 11. fol. 291.
Onera noua imponi iura vetant grau. 197. nu. 3. f. 297.
Opera poſſunt præſtari prout cuiuſque artificio conueniunt gr. 30. n. 4 f. 80.
Opinio rigida in criminalibus, quæ ſequenda eſt in grauam. 157. numero primo vbi magis rigida alias vaſſalli grauantur f. 248. quæ ſonat excluſionem delicti, & pene euitationem ibid. num. 2. 3. & 4. probabilis, quæ facit pro reo, ibid. num. 5. probabilis omiſſa magis probabiliori, & comuni, quæ facit pro fiſco ibid. n. 8.
Oppoſitum diſſoluit propoſitum gr. 77. num. 43. f 150.
Ordines ſuperioris aditi, vt ver. prouiſiones ſuperioris aditi.
Oua vel agnos ad danda in die Paſchatis ſubditos cogere ſapit grauamen non data conſuetudine in contrarium. gr. 191. nu. 1. & 2 f. 289.
Oua ſolent dari per Parrochos Illuſtr. Epiſcopo Vici Equenſis in die Paſchatis. ibid. num. 3.

P

PActum initum inter contrahentes aliquid dandi, vel faciendi aucta familia creditoris non tenetur ad augmentum. gr. 35. n. 4. f. 87.
Pactum reſciſſorium pro capitale ſi fuerit omiſſum habetur pro appoſito. gr. 74. nu. 13. f. 137.
Pandecta dirictuum ad quem finem affigātur gr 90. n. 1. f. 166.
Pandecta dirictuum in ſupportico Ianuæ tribunalium Neap per quem affixe. ibid. num. 2.
Pandectas ſi Baro non teneat in loco publico grauat ibid. n. 3.
Parochi etiam ab inuitis exigunt gallinas tempore matrimonij. gr. 102. nu. 5. f. 177. an Baro negatiuè ibid num. primo, quid illo exiſtente in poſſeſſione exigendi. ibid. n. 3. & 4.
Parochus diſcedens debet relinquere ſucceſſorem in parochia gr. 85. n. 4. f. 158.
Paria ſunt conſentire, vel non contradicere. n. 15. f. 16.
Paſcendi vſus vide ver. vſus.
Paſtulatione prohibita per Vniuerſitatem in aliquo loco Baro non poteſt facere de paſcere ſua animalia gr. 141. n. 1 f. 231.
Paſcua publica ſunt omnibus communia. ib. num. 3.
Paſcuis in publicis baro nullum ius habet ratione dominij, & iuriſdictionis, ſed tā- quam ciuis. ibid. n. 3. 4 & 5.
Paſcendi animalia facultas qualiter debeat eſſe arctata. gr. 41. n. 1. f. 95.
Paſcula permiſſa ſunt quouſque fiant abſq; tertij præiuditio ibid. n, 5.
Paſcuum poteſt interdici forenſi etiam ſi habeat ius paſculandi ſi non ſufficiat pro ciuibus, aut dubitetur non ſufficere gr. 175 n. 6. & 10. f. 271.
Paſcendi ius habens ex vno ouili in pluribus locis paſcuis, aut pagis non poteſt nouum ouile proponere in loco, vbi antea nō fuit ibid n. 7 fallit, vt n. 8. ibid.
Paſcua ſi ſufficiant, vel ne in dubio dominus præfertur à quo ruſtici habent fundos ſuos ibid. n. 9.
Patientia ſimplex, & ſcientia ſubditorum potius cauſa gratitudinis, & familiaritatis præſumuntur, quam aliter n. 3. f. 17.

Patria in ſua quilibet debet benificari gr. 103.n.2 f.178.

Patria in ſua quemlibet velle| prouidere papa præſumitur ibid.n.6

Patri quæ debent per non debentur filio in præſtatione ſeruitiorum gr. 21. nu.1 fol. 68.

Pauperes carentes veſtibus ſunt in eorũ domibus examinandi, & non trahendi ad iudicia gr.199.n.6 f.299.

Pauper vide ver.oculi.

Pauperum protectionem habere eſt officium Principis gr.151.n.6.f.241.

Paupertas excuſat à ſolutione tributorum talearum, & collectarum regibus debitarum, ſed quando quomodo debeat per Bari gr.13.n 9.10 & 13.f 58.& 59.

Paupertas probata in vniuerſali non excuſat ſingulos à ſolutione adiutorij ibid. n. 15.

Pax deſideranda ſemper eſt gr. 139.n.17. f. 227.

Pax quando non cenſeatur rupta ibid. n.52 f.229.& an dicatur rupta ex leui cauſa cum non poteſt ſequi maior offenſio, quod non gr.146.n.6 f.237.

Pace non ratificata fideiuſſor non feretur ad penam fracta pacis ibid.n.53.

Pacis fracta pena non debetur ſi carnaliter vxorem eius cognouerit ibid.nu. 54. nec vxore vnius rixante in alteram ibid. nu. 55.f.230.

Peccatum mortale vide ver.materia leuitas.

Peccandi occaſio vide ver.occaſio.

Pedagium poteſt ex conſuetudine deberi ſicut ex priuilegio n.18.f.33.

Pęna mitior eſt eligenda in opinionum conflictu gr.157.n.7 f.248.

Pœnarum diuerſitas diuerſitatem factorum exigit gr.155.n.20.f.246.

Pœna exagerari non debet quando habet certos fines ex delicto ibid n.21.

Pœna aut certa, & ordinaria, aut arbitraria, & extraordinaria ibid.n.26 fol 247. quæ dicatur pena ordinaria, quæ extra ordinaria ibid.n.30 & 31.

Pœnis infligendis dictio (quaſi) importat pęnam arbitrariam ibid.n 33.

Pœna grauiſſima quando inducitur de qua intelligatur ibid n 34.

Pęna debet commenſurari delicto, & illo maior non eſſe gr.108.n.1.f.185.

Pœna maior ſi apponatur in ſententia contumaciali ea, quæ delinquenti eſſet imponenda ſi præſens reperiretur Vaſſalli grauantur ibid.n.2.

Pœna mortis naturalis, vbi imponenda non eſt ſi Vaſſalli foriudicentur grauantur ibid.n.3.

Pœna mortis naturalis, vbi imponenda non eſt ſententia foriudicationis hodie ferri non poteſt, nec in morte ciuili ibid.n 4.

Pœnam à iure ſtatutam Iudex ex cauſa poteſt minuere gr.112.nu.9 f.188.

Pœnæ reſtringuntur quando partes non inſiſtunt gr.113.n.7.f.188.

Pœna minuitur quando proceditur per viã Inquiſitionis, nec ordinaria infligitur nu.4.

Pœna debet eſſe metùs multorum & tranſire in exemplum aliorum gr. 200. nu.99 fol. 311.

Pęnales leges non oſtenduntur ad illos, quod vere tales non ſunt licet habeantur pro talibus gr.21.n.6.f.69.

Pœnam nullam meretur legitimè, & iuſte faciens gr.181.n.18.f.277.

Pœnam inuento, vel reperto in crimine ſtatutum cum imponit apprehenſio requiritur gr.77.n.44 f.150.

Pœnam exigere, & hominem habere ſatis iniquitatis ſapit gr.76 n.1.f 143.

Pœna, & reus haberi non poteſt ibid. n 2.

Pœna fideiuſſionis exigi non poteſt præſentato reo etiam poſt incuſatam fideiuſſionem ibid.n.4.5 6.7.& 8.

Pœna ordinaria criminis, vbi non infligitur ſi Vaſſalli condemnentur ad intereſſe partis grauantur gr.114.n.4 & 5 f. 89 niſi conſtet de delicto, & confeſſione delinquẽtis nu.6.ibid.vide num.7 & 8 ibidem fol. 190.

Pœna extraordinaria condemnatus non condemnatur ad intereſſe, & quando ſecus ibid.num.5.

Pœna appoſita, nè accedant ad aliquem locum ſi exigatur cum ſolum pertranſeunt Vaſſalli grauantur gr.78,nu.1.f.151.

Pœnam excommunicationis impoſitam contra non venientes ad Synodum incurrit qui veniens ſtatim abijt ibidem.num.8. f. 152.

Pœna rumpentis exilium vide ver.exilij.

Pœnalia non ſunt extendenda ſed reſtringenda etiamſi ex ſimilitudine rationis fiat extenſio gr 73.n.15 f.140.

Pœnas ad excludendas benignior ſit interpretatio ibid.n.18.

Pœna vt dicatur criminalis debet dependere à cauſa criminali gr.130.n.16. f.214. & vide n.49.f.216.

Pœna fracta pacis vide ver.Pacis fracta.

Pœna

Pena impoſita contra curantes vulnera abſq; quod referant curia non poteſt exigi à non referentibus modicum vulnus etſi exigatur Vaſſ. grauantur gr.146. n.2.f. 237.& n.3.

Pana Bulla Clem. VIII. de largitione munerum euitatur quando religioſi donant abſque licentia ſuperiorum munuſcula aſcendentia ad valorem duorum aureorum gr.146.n.7.f.237.

Pana debet correſpondere delicto gr.155. n. 17.f.246.

Pana homicidij eſt mors gr.130.num.33.fo. 315.

Pana pecuniaria qua dicatur ibid. n. 34.

Pęna quando applicatur fiſco, vt cauſa dicatur criminalis regula declaratur gr.130. n.40.f.215.

Pana Curia.

Pro panis Curia que debentur ex cauſis ciuilibus, ſiue mulctis ſi carcerentur Vaſſ. grauantur gr.105.n.1.& 2.f.182. lim.n. 3.f.183.

Pane exigi non poſſunt, niſi debitore exiſtente ſoluendo ibid.n.2.

Pana contumacia exigi non poteſt ab heredibus ſub pratextu, quod eorum defuncti in illas inciderint gr.106.n.1.f.183.

Pana realiter ad haredes non tranſit ibid.n. 6.f.184.

Pana vide ver. Reſpublica.& ver. Iudex.

Panas arbitrarias Iudex an poſſit extendere ad mortem incluſiue gr.154. n.1. & 2.f. 244.vbi quod ſi extendat grauat Vaſſ. n. 3.nec inferiores praſentit inconſulto principe extendere ibid.n.4.

Pane quas ob cauſas inuentę gr. 155.n.1.fol. 246.

Panis corruptos homines puniri reipublicę inter eſt ibid.n.2.& quare n.3. & 4. ibid. & n.7.

Panis potius, quam honeſtati multitudo paret ibid.nu.10. ſed tunc reſpublica floret ibid.& cum pramio beneficiorum imitantur ad bonum ibid.n.11.

Panarum de compoſitionibus prouentibus, et penis liquidationis inſtrum. & incuſationis obligationum pro medietate ſi gratia non fiat Vaſſ.grauantur gr.151. n. 1. f.241.quia Regentem Regiam Cancellariã in regno faciunt talem gratiam, & conſtitò de paupertate faciunt gratiam de tota quantitate ibid.n.2. quid ſi quantitas eſſet magna ibid.n.3.

Pana, & mulcta vbi plures ſunt, dominis pro rata iuriſdictionis, vti fructus iuriſdictionales diuiduntur gr. 167. num.1 f. 262.Quod ſi cuilibet ex dominis illas cogantur ſoluere vaſſalli grauantur.ibidem num.2.

Pęnis legalibus contenti eſſe debemus gr.73. n.7.9.10.& 14 f.140.

Peña dua ad vindictam publicam non exiguntur ibid.n.8.

Pane rigoroſe apponuntur ad terrorem potius, quam vt exigantur.ibid.n. 11.

Penam legalem, an conuentionalem exigere velit Iudic is electio eſt ibid. n.12.

Penarum quando vna eſt corporalis alia pecuniaria Iudex eligit ibid.n.13.

Pena non irrogatur niſi expreſſè à iure caueatur.ibid.n.21.f.141.

Penſio an poſſit augeri, quando ex re locata lucrum exorbitans recipitur.gr.35.nu.1. & 3.f.86.

Peregrinanti, & in viam manenti, licet capere herbam.gr.152.n.1.f.242.

Perfectum nihil in humanis reperitur.n. 19. fol.4.

Perſone priuilegiata plures referuntur. gr. 138.n.1.vſque ad 6.f.225.

Perſonalia beneficia, & priuilegia perſonam non egrediuntur.gr.179.n.3.f.274.

Perſonarum dominus eſt Rex.gr 47.num.4 f.108.

Peſtis nulla maior, quã latro domeſticus, & inimicus familiaris gr.200.n.65.f.308.

Peſtis vide ver. Homo quantum in ſe.

Piſcinas, & ciſternas vide ver. ſchalas.

Piſcari licet propter neceſſitatem in diebus feſtiuis, & fanum in pratis ad locum tutũ deferre ſi immineat neceſſitas nu.31.f.26.

Ponderum, & menſurarum ſi Baro habet poteſt ſi velit ad euitandas fraudes, qua poſſunt committi in ponderibus, & menſuris menſuras ſemel aquatas, & obſignatas reuidere non tamen poteſt iterum dirictus obſignationis exigere alias grauat vaſſallos, & tenetur ad reſtitutionem. gr.169.n.1.2.3.& 4.f.264.

Ponderis & menſura ius Baro, & ſi habeat in iuriſdictionibus, non tamen illa ipſi facere poſſunt, ſed tenentur ſeruare illa, quæ à Supremis Principibus conſtituta ſunt.gr.33.n.2 f.84.

Pondera & menſura illa probãda ſunt, qua per ſupremos Principes ſtabilita ſunt, ibidem num,3.& ſignanda ſunt ſigno regio in ſignum ſupremi dominij. ibidem num.4.

Populi vox vide ver. vox vana.

Populus citò à vero deuiat, pergitque in

indi

Digitized by Google

indirectum gr.200.n.19.f.305.

Pontem ſuper via publica, vel vicinali vide ver. via publica.

Porcos domeſticos Vaſſalli ſi prohibeantur tenere intus terram ſiue Ciuitatem grauantur, nec poſſunt cogi pro illos tenendo aliquid ſoluere gr.50 n.1.& 9 f.111.

Porcus vide ver. Sues, & ruſticus.

Portulani non poſſunt impedire Ciues, vt non fabricent, vel reficiant domus, & aperiant, vel claudant feneſtras, & Ianuas niſi loca publica occupentur, aut impediantur gr.59.n.2 f.121.

Portulanus poteſt propria authoritate impedimentum de loco publico amouere, vt remaneat locus ad communem vſum gr. 65.n.5.f.130. & ad id quilibet de populo poſt agere ibid.n.4.

Poſſeſſorium ſummariſſimum dicitur remedium extraordinarium, & ſubſidiarium competens ex imploratione officij Iudicis n.1.f.9.

Poſſeſſio iure familiaritatis non ſuffragatur ad obtinendum in ſpolio num. 7. fol. 17.

Poſſidens iure familiaritatis non ſibi poſſidet ſed alteri cuius familiaritate vtitur nu. 8 f.17.

Poſſeſſio in actibus facultatiuis quando dicatur acquiſita gr.194.n.11.f.296.

Poſſeſſori ſeu quaſi ſeruitutis vide ver. manutentio.

Poſſeſſio probatur ex teſtibus deponentibus de viſu, publica voce, & fama, & auditu à maioribus gr.189 num.3. f.285.

Poſſidere quis in dubio præſumitur iure proprio nam alieno ſeu precario ibid. n.5. f. 286.

Poſſideri à pluribus res vna, & eadem diuerſis reſpectibus non poteſt ibid. n.8.

Poſſeſſio communitatis an probetur ex poſſeſſione ſingulorum cum aliud ſit communitas aliud ſinguli de communitate ibid.n.9.lim.ut n 10.

Poſſeſſione de una ad aliam non fit illatio ibid.n.13.

Poſſeſſionis facultatiua præſumptio tollitur ex multiplicatis actibus per antiquiſſimum tempus ibid.n.16.

Poſſeſſionis clandeſtina, & turbatiua præſumptio tollitur ex longa continuatione ibid n.18.

Poſſeſſio longeua tituli locum obtinet n. 19. f.11.

Poſſidens manuteneri debet in poſſeſſione quamuis habeat iuris reſiſtentiam ſi tamen poſſeſſio ſit conſiderabilis num. 27. declara, vt num.28.29.30.31.& 33.f.12. & 13.

Poſſeſſio decennalis, an ſufficiat in poſſeſſorio plenario, vel centenaria ſit neceſſaria nu. 34 & 35. vbi opinio authoris f.13.

Poſſeſſio antiquior præſumitur habere iuſtitiam permanentem n.37.f.13.

Poſſeſſio antiquior ſine titulo præfertur iuniori cum titulo n.38.f.14.

Poſſeſſio antiquior etiam per horas præfertur in materia poſſeſſorij num. 39. fol. 14.

Poſſeſſio magis antiqua præfertur in concurſu manutentionis n.4 f.14.

Poſſeſſionis initium probans habet aſſiſtentiam iuris, vt præſumatur pariter hodie poſſeſſor n.45.f.14.

Poſteriora derogant prioribus num. 10. fol. 19.

Poteſtas non eſt in Iudice abſque neceſſitate grauam.72.n.3.f.137.

Publicorum locorum proprietas eſt publica, nec princeps illius dominium habet gr. 65.n.6 f.130.

Publica loca ſpectant ad vſum omnium, qui & communis eſt omnibus ibid.n.7.

Publicis in locis nemini licet opus facere, aut ea occupare abſque licentia Principis ibid.n.8.

Publica via vide ver. viam publicam.

Puella quæ ſciebat ſtupri tempore ſtupratorem habere votum religionis non poteſt cogere illum ad deſponſandū gr.16.n.10. f.63.

Platonis lex refertur, & laudatur lib. 9. de legibus gr.155.n.14. f.246.

Plebs ſæpè clamoribus, aut gratia agitata de facili mouetur grauam.200. num.19. f.305.

Plebem vilem ac indoctam nil tam facile mouere ibid.n.20.

Pluralitas perſonarum non præſumitur niſi probetur ab allegante gr.19.n.7.f 67.

Pragmatica quæ non dicit ab homine non eſt præſumendum gr.73.n.17.f.140.

Pragmatica comprehendere non dicitur id de quo mentionem non fecit ibid.n.16.

Pragm. prima de barbitonſoribus refertur gr.146.n.1.f.237.

Pragmat. prima §. item de ſalar. eorum qui mutuantur declaratur grauam.17.n.7.& 8.f.64.

Pragm. prima de Sindic. officialium, & eius diſpoſitio re cenſetur grauam.149. nu. 2. f.240.

Pre-

Precibus fruſtra Imperator, quod iure com muni conceditur gr.72 n.21.f.138.

Praiudicium, & onus quod minus affert actendi debet gr.117 n.10.f.195.

Præludia neceſſaria, & ſatis profigua materie reponuntur per authorem num. 2. f.7.

Præmior quæ virtutis tantum propria ſunt abſurdum eſt, & iniuſtum, vt deferantur iniquis ſupplicia demerentibus num. 6. f.28.

Præſes Sacri Conſ. non poteſt reuocare commiſsionem ſemel factã gr.122, n.3. f.199.

Præſcriptionem non creant quæ ex ciuilitate vel vrbanitate permictuntur n.12. f.18.

Præſcriptio legitima quæ alias baroni prohibita ſunt, & vetita reddit licita nu. primo f.27.

Præſcriptio quadragenaria non ſufficit ad præſcribendum regalia, ſed requiritur titulus, vel immemorabilis gr.191. num.8. fo.290.

Præſcriptio reſpicit priuatam vtilitatem ſiue genus perſonarum gr.8.n.12.f.52.

Præſcriptio immemorabilis, vel quatragenario requiritur ad præſcribendum contra ius ibid.n.16.

Præſcriptio in regno attenditur, & ita deciſum n.25.f.30.

Præſcriptio attenditur, vbi proceditur ſola facti veritate inſpecta n.26 f.30.

Præſcriptionis exceptionem Iudex reijcere non poteſt virtute clauſula (ſola facti veritate inſpecta) n.27.ibidem.

Præſcriptio nec legitima eſt, nec admictitur cum mala fide num. 4. & quare num.7. fol.28.

Præſcriptio immemorabilis, & centenaria grauius peccatum habet nu 8.ibid. & an proſit cum mala fide n 9. ibid.

Præſcriptionem etiam longiſsimi temporis, & milienariam impedit mala fides num. 10.ibidem. Sed in huiuſmodi præſcriptionibus bona fides, an exigatur à num. 11. & 12.ibid.

Præſcriptione in immemorabili adeò à Iure præſumitur bona fides, vt illa ſi allegetur probandarum veniat n 13.f.29.

Præſcriptio legitima non reputatur vbi cõſtat de initio inualido, & imperfecto num. 14.f.29.

Præſcriptio legitima non eſt cum deficit poſſeſſio num.15.ibidem nec eam allegat, qui non poteſt habere poſſeſſionem num. 17. ibid.

Præſcriptum tantum cenſetur, quantum poſſeſſum num.16 ibidem.

Præſcriptionem allegare non poteſt depoſitarius contra rem depoſitam num.18. ibid.

Poſſidere verè non dicitur, qui mictitur in poſeſsionem decreto Iudicis cauſa cuſtodie n.19.ibid.

Præſcriptio & conſuetudo inter ſe multum differunt n.22.f.33.

Præſcriptio in quibus conſiſtat in quibus conſuetudo n.23.ibid.

Præſcriptione acquiritur priuata perſona conſuetudine acquiritur omnibus in communi, & cõtra omnes de populo n. 24.ib.

Præſcriptio requiritur bonam fidem, & titulum, conſuetudo non, ſed ſufficit determinatus temporis lapſus n.25.ibid.

Præſcriptio quam cauſam requirat, et quam conſuetudo n.26.ibid.

Præſcriptio quod ius dat, et quod poſeſsio n. 27 ibid.

Præſcriptionis qualis finis, et qualis conſuetudinis.n.28.ibid.

Præſcriptio quibus faueat, et quibus conſuetudo n.29.ibid

Præſumptio in dubio potius debet capi in bonam partem, quam in malam gr. 200. n.24.f.305.

Pretia rerum relinquere arbitrio venditoris non confert ad bonum regimen gr. 32. n. 6.f.83.

Pretia rerum non debent ex affectu, & vtilitate ſingulorum inſtitui ibid. n.7.

Pretium poteſt augere, & minuere qualitas rei vendendæ gr.180.n.2. & vide n.3.4.5 & 6.f.274. & ſeq. & qui tractent de extimatione, & taxa rerum vendendarum, ibid.n.10.

Prætor videns, qui quis occidi poteſt debet cogere partes ad cautionem præſtãdam de non offendendo gr.139.n.9.f.227. Sed an poſſit ſtatuere, vt præſtetur in perpetuum. ibid.n.26.f 228.

Prætor poteſt cõpellere ſubditos inimicos ad faciendam pacem, et ad concordiam inducere poteſt.ib n.14 et 15.maxime vbi adeſt timor ne partes deueniat ad arma ib.n.16

Prætor videns magnum rumorem poteſt emanare banna, quod nemo capiat arma. ibid.n.21.f 228.

Prætor poteſt inſolentẽ verberibus afficere, et tũc in ſindicatu nõ tenetur.ib.n.22 et 23.

Prætor cogens ex officio ad cautionem de nõ offendendo poteſt admictere ad cautionem iuratoriam ibid.n.35.

Principale influit ſuas qualitates in acceſſorium gr.130.n.22.f.214.

Prin-

Principale inſpicitur in omni diſpoſitione, & ex eo regulatur acceſſorium ibid.num. 23.

Principalis idem eſt iudicium, ac dependentis, et emergentis ibid.nu.31.f.215.

Principis mandatorum tranſgreſſores, vide verb.mandatorum Principis.

Princeps non poteſt conqueri de expenſis factis ad publicam vtilitatem gr.126.num. 12.f.204.

Princeps exiſtimat comodum ſubditorum proprium ibid.nu.13.f.205.

Principes hodie ſunt facti lupi rapaces, qui effundunt, et deuorant ſanguinem miſerarum ouium, quas ad cuſtodiã dominus eis tribuit n.2.f.15.

Princeps non poteſt mutare debitorem alterius ſeù nouare de poteſtate ordinaria, et ſi agat, quid ſit faciendum gr.174. num. 5.& 6 f.269.et ſeq.

Principem noluiſſe praiudicare tertio ſemper eſt interpretandum, et potius verba Principis impropriãda ſunt ibid. num. 7.& 8. & reſtringenda commiſſiones ad finem reducendi ad terminos iuris ibidem num.9.f.270.

Principum mandata intelligenda ſunt cum iuſtitia ibid.n 10.

Principi non praſumitur placere, niſi qui iuſtum, & verum, eiuſq; intentionis eſt ſingulos actus ſuos regulari à poli, & fori iuſtitia, & quoties vult extendere partis iuſtitiam in modo. excedere velle praſumitur ibid.n.11.& 12.

Principium dicitur parum potiſſima in omnibus rebus agendis n. 1. f.2.

Prior in tempore potior in iure, tàm in agẽdo, quàm in excipiendo gr.153.num.2.& 3.f 243.

Prius deſcriptus debet praecedere vti dignior. ibid.n.4.

Prius anteponendus eſt, qui prius obtinuit inter obtinentes eamdem dignitatem ibid. num. 5. quid inter obtinentes bares gratias, quis præferendus ſit ibid.n.8.

Prior denominatus cenſetur magis dilectus. ibid.num.6.

Prior prouiſus eſt præferendus etiam ſi prioritas conſiſtat in puncto ibid.n.7.

Prioritas temporis in electione minimè prodeſt Baroni contra Vniuerſitatem ſi Ciuis eligatur ad ſeruitia praſtanda Baroni, & Vniuerſitati gr.25.n. 9.f.75.

Prior in tempore potior in iure procedit cateris paribus ſecus quando concurrit magis priuilegiatus gr.25.n.10.f.75.

Priuilegia & beneficia perſonalia vide ver. perſonalia beneficia.

Priuilegijs duobus concurrentibus illius priuilegium attenditur, quod tractat de damno vitando nulla habita ratione de alio n.6.f.35.

Priuilegium vendendi res vltra taxam quomodo intelligendum ibid.n.9.

Priuilegia, & beneficia à Iure priuilegiatis perſonis conceſſa ſi non elargiantur vaſſalli grauentur gr.138.num.7. & Iudex renuens illa elargiri tenetur in ſindicatu, & ad intereſſe ibid.n.8.f.225.

Priuilegium allegatur, et exhibetur contra habentem Iuris reſiſtentiam ad finem, vt quis manuteneri poſſit in poſſeſſione num. 15 f.10.

Priuilegia recipiunt interpretationem à ſupplicatis n.17.f.22.

Priuilegiorum verba ſunt interpretanda ſecundum propriam ſignificationem nu. 19 ibid.

Priuilegia debent intelligi iuxta communẽ vſum loquendi n.20.ibid.

Priuilegia interpretantur propriè, vere, & naturaliter, nec verbis ſubtilibus eſt dialecticandum num. 21. & 22. ibidem.

Priuilegia interpretantur ſecundum ſubiectam materiam n.23.ibid.

Priuilegia ſunt interpretanda, vt aliquid operentur n.24.ibid.

Priuilegium non dicitur quod nihil ſpecialiter concedit nu.25.f.23.

Priuilegia obſcura ſtrictè interpretantur ſic etiam vbi ſunt in praiudicium tertij nu. 26.& 29.ibid.

Priuilegium quando non dicatur de voluntate Principis conceſſum, & per importunitatem conceſſum num.27.ibidem.

Priuilegia Baronum enormiter ledentia Vaſſallos quando non iuuent num. 28. ibid.

Priuilegia late interpretantur etiam in odioſis quando ita apparet ex verborum proprietate n.29.ibid.

Priuilegium facit ceſſare legem n.2.fo.21.

Priuilegium dicitur lex qua conceditur aliquid ſpeciale; & quatenus durat admodum legis eſt ſeruandum n.3.ibid.

De Priuilegio ad legẽ valet argumẽtũ n.4 ib.

Priuilegiũ nũcupatur lex priuata n.5.ibid.

Priuilegium operatur fortius quam pactum n.6.ibid.

Priuilegium pro ſe producens debet obtinere in quocumque iudicio quamquam habeat

expreſſam iuris repugnantiam num. 7. ibid.

Priuilegijs quando Baro ab vtitur grauat n.9.ibid.

Priuilegia exhibere Baro tenetur cum virtute illius agit,& Vaſſallus conqueritur n.10.f.22.

Priuilegium exhiberi parti, vel Iudici quid differat n.11.ibid.

Priuilegij tenor eſt actendendus, nec de illo iudicandum niſi ipſius tenore inſpecto n. 2.ibid.

Priuilegiorum verba,ſed multò magis mens iactendenda eſt n.13.ibid.

Priuilegium rumpere non debet quod ad l. alios defendere tenetur gr.145.num.5.fo. 236.

Priuilegium concedens pecunia mediante illud defendere tenetur, vt conceſſionarius, vti illo poſsit ibid n.6.

Priuilegiatus dici nequit, qui priuilegio vti non poteſt ibid.n.7.

Priuilegium Cameræ reſeruatæ non concedere,& conceſſum non defendere paria ſunt ibid.n.9.

Probatio debet concludere per neceſſe, & non per poſsibile gr.200.n.23.f.305.

Probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores gr. 200. num.37.fol. 305.

Probatio nulla maior quam proprij oris confeſsio ibid.n.47 f.306.

Probationes quæ ſint veriſimiliores quando diſcerni non poteſt pronunciandum eſt ad fauorem reorum item quando ſunt pares hinc inde alias Vaſſalli grauantur grau. 156.n.1.f.248.

Probationum illa actenditur, quæ ad criminis exclusionem tendit maxime quando habent aliquam iunctam præſumptionem ibid.n.2.& 5.

Probationis fides ex coniecturis augetur, & habens meliores coniecturas ſuperat licet poſt concluſum in cauſa ibidem num. 6. & 7.

Probationes in criminalibus ad reorum fauorem recipiuntur etiam poſt concluſum in cauſa ibid.n.8.

Probationum in conflictu reus eſt abſoluendus,& vbi pares ſunt probationes gr.158 n 12.f.249.& quare ibidem n.17.f.250.

Probatio Rei nõ plena totaliter offuſcat probationem fiſci etiamſi ſit inferior dubia,et imperfecta ibid.n.13.& 14.f.150.

Probatio fiſci cum redditur dubia ex probationibus rei reus abſoluitur ibid. n.15.

Probatio obſcurrior,& incerta in dubio illa præualet quæ ſtato pro defenſione rei ibid.n.16.

Procuratoribus partium permictendum eſt replicare in dorſo ſcripturarum, & per replicatione nihil debet ſolui actuarijs niſi pro prima comparitione alias Vaſſalli grauantur grau.92.n.1.& 2.f.168.

Procuratores vide Aduocati & Procuratores.

Prohibitus non moleſtare vide ver. Moleſtares.

Prohibere non prohibita, & impedire non probibenda grauamen eſt prout, & libertatem reſtringere grau.183.num.5.& 6. f.278.

Prohibitio de una re ad aliam non infertur gr.189.n.17.f.286.

Prohibitus accedere ad aliquem locum an prohibeatur ſimpliciter tranſire gr. 78. n. 2.& 3.f.151.quod ſi prohibitio ſit ne intereat,uel aſpropinquet ibid. num. 4. fol. 152.

Prohibitus habere prædia in territorio non vetatur habere ſi illico ſit venditurus ibidem n.10.

Prohibendi ius in furnis alijs quid Baronalibus cum habet Baro grauat Vaſſallos ſi ex eo quia coquunt panem in carbonibus domeſtici ignis exigant penam indictam contra coquentes panes in alijs furoris quam Baronalibus gr.129.n.1.2.3.& 6. f.210.

Propoſitum diſſoluit oppoſitum gr.77.n.43. f.150.

Proteſtatio in calce literarum remiſſorialium arguit ſcientiam contentorum in literis gr.191.n.19.f.292.

Proteſtatio non repetita in quolibet actu non reſeruat iura proteſtantis ibidem num. 21.

Proteſtatio nullitatis examinis conſeruat nullitates exiſtentes non autem iam ſanatas reuiuiſcit ibid.n.22.

Prouiſiones ne ſibi notificentur ſi impediat Baro grauat gr.81.num.1.& 6.f.154.& quid eo caſu agi ſit ſolitum ibid. num. 2. & 7.

Prouiſiones impedire ne notificentur eſt tollere per indirectum iuſtitiam Vaſſallis ibidem nu.3.

Prouiſiones, & ordines ſuperioris aditi impediri non debent quin ſuos ſortiantur effectus ibid.n.5.

Pro-

Prouiſionibus ſuperiorum præſentatis ſi officialis vult decernere, quod obſeruentur, vt exigat directus grauat Vaſſallos gra. 91. n. 1. 3. & 3. f. 167.

Prouiſio ſpecialis derogat generali gr. 175. n. 2. f. 270.

Prouocatus poteſt impunè prouocantē offendere gr. 239. n. 50 f. 229.

Q

QValitas atteſtationi adiecta ſcindi non debet gr. 60. n. 6. f. 123.

Qualitas perſonæ carcerata ſicut facit creſcere ita decreſcere ignominiam gr. 79. n. 10 f. 153.

Querelarū Caſſatura qualiter ſolui debeat, & quid ſi non obſtante remiſſione proceditur vſq; ad decretum diffinitiuum gr. 210. n. 1. & 2. f. 186.

Quietatio vide ver. libratoria.

Quietatio adminiſtrationis geſta debet eſſe in ſcriptis alias non eſt legitima gr. 28. n. 6. f 78.

Quietatio facta à Iudice habetur, vt conceſſa à parte renitente illam dare ibid. nu. 8.

Iudex poteſt facere reuideri rationes, & dari liberationem, & quietationē adminiſtratori qui reſtituit reliqua parte renitente cui erant reddenda computa ibid. n. 7.

Quietatio facta per balium Baronis niſi de computis conſtet non habet vigorem, & poterit cogi ad reddendas rationes ibidem num. 9. quid ſi tutor liberat negotiorum geſtorem pupilli, & pupillus ratificarit ibid. n. 10.

R

RAtiones iterum reddere quis regulariter non tenetur grauam, 134. nu. 4. f. 221.

Rationes niſi reddiderit ratiocinijs obligatus non poteſt ordinari, nec ingredi religionem ex Bulla Sixti Quinti gr. 27. n. 7. f 77.

Rationum viſio facienda ſumptibus Baronis eſt, & non Vaſſallorum gr. 29. nu. 4. f. 79.

Rationes quis reddere compellitur in loco geſta adminiſtrationis grau. 26. num. 2. f. 75.

Rationum reddendarum in iudicio ceſſat priuilegium electionis fori, & vbi agitur de redditione computorum cum reliquorum reſtitutione gr. 26. n. 3. f. 76.

Rationes reddendæ ſint in loco adminiſtrationis, an Iudicis arbitrio relinquatur ibidem n 6. & 7.

Ratio diuerſa vide ver diuerſa ratio, & ver. diuerſis.

Ratio vbi eadem in eſt diuerſitas rationis regulariter non datur gr. 52. nu 2.

Ratio vbi eſt diuerſa tunc diſpoſitio quoque debet eſſe diuerſa non alias ibid. n. 3.

Rationis diuerſitas diuerſitatem iuris inducit ibid n. 4.

Ratio diuerſa, vbi reddi non poteſt diuerſum ius induci non debet ibid. n. 5.

Rationum momenta potius ſunt inueſtiganda, quam authores n. 27. f. 5.

Ratione potius quàm authoritate ſuperari quis debet n. 28. f. 5.

Ratio authoritati doctorum præualere debet nu. 29 f. 5.

Ratio dicitur lex n. 30. f. 5.

Rebus eorū vti eum prohibet Vaſſallis Baro ad eorum arbitrium iniuriat grau. 165. n. 1. f. 260.

Regalia vide ver. præſcriptio quadragenaria.

Regalia minora à maioribus ſeparari non poſſunt in præiudicium Principis gr. 191. n 9 f 290.

Recedens à ſignis qua pœna puniatur gra. 77. n. 24. f. 147.

Receptatio bannitorum conſanguineorum non eſt prohibita per pragm 4. de recept. malef. gr. 57. n 6. quid ſi receptetur affinis ſpecialis aut carnalis ibid n. 8. & 9.

Recurſus ad ſuperiores legitimos non eſt denegandus gr. 81. n. 4. f. 154.

Recurſus vide ver. Appellatio.

Recuſationis remedium per Principem iure ſcripto tolli non poteſt grauam. 136. num. 8. fol. 223. neque per ſtatutum num. 9. ibid.

Redecima poteſt acquiri præſcriptione quadragenaria cum titulo, vel immemorabili gr 8. n. 11. f. 51.

Regula omnis patitur exceptionem gr. 173. n. 9 f. 268.

Relatum eſt in referente gr. 115. n. 7. f. 119.

Relegatis, & exulatis data neceſſitate Iudici ſeu conſuetudine dandi terminum quamuis non detur habetur pro datō gr. 72. n. 7. f. 137.

Relegatus vide exulatus.

Releuij præſtatio num poteſt deduci ab hærede in feudalibus ibid. n. 6.

Releuij præſtatio per triginta annos facit præſumi feudū, ſed an reſpectu tertij ibid. n. 8. & 9.

Releuij ex ſola preſtatione non probatur rem eſſe feudalem grau 49.num.1.fol.109. viden.7.

Releuium quomodo ſe habeat ad feudum ibid.n.2.

Releuij ſolutio eſt introducta à conſuetudine ibid n.3.f.110.

Releuium eſt contra feudi naturam ibidem num.4.

Releuium eſt preſtatio extrinſeca à feudo cui ineſt ibid.n.5.

Religionis gratia factor excuſant gr.74. nu.5.f.141.

R*eliquatus ſolutio deſcendens ex cauſa adminiſtrationis operatur, vt quis non debeat iterum redere rationes gr.134.nu.1.f.221*

Reliquatum ſoluiſſe docens in neceſſarium antecedens iuſtificat pariter rationem per ipſum redditam ibid.n.2.

R*eliquatus reſtitutio in eſt redditioni rationum ibid.n.3.*

Remedium ordinarium habens non debet vti extraordinario gr.117.n.1 f.194. intellige,vt n.2.ibid.

Remiſſus vide carceratus.

Repulſa teſtium vide ver. Teſtium repulſa.

Reſpublica laditur ex ciuilibus diſſentionibus gr.139 n 18.f.227.

Reſpublica penis, & premijs continetur gr.155.n.12.f.246.et quando florent ibid.n.11.

Reſidentia eſt habendo pro adimpleta quando non ſtat per adimpleri debentem gr.49.n.9 f.106.

Reſcriptum contra ſtylum impetratum non prodeſt,nec cenſetur à Principe conceſſi. gr.39.n.12.f.92.

Retractari non debet factum, quod non eſt de prohibitis fieri.gr.151.n.4.f.241.

Reus fauorabilior,quam Actor,illiſq.potius fauere debemus in apicibus Iuris gr.72.n.5 f 137.

*Reus vide ver.*Probationes*, & ver. opinio.*

Res feudalis vide ver.Releuium.

Res denominatur à fine.n 8.f.3.

Res vna, & eadem non debet diuerſo Iure cenſeri gr.130.n.32.f.215.lim. vt num.58.ibid f.216.

Res partes ſunt fauorabiliores num.11 f.36.

Rei ſua quiſque moderator,& arbiter.grau.15.n.2.f.62.

Rei ſua in traditione quis poteſt apponere legem,quam velit ibid.n.3.

Res ablate ſi non ſunt vſu conſumptibiles, & extent non eſt in facultate reſtituere debentis dare equiualens, ſed rem ipſam reſtituere tenetur.grauam.23.nu.7f 72.

Res vna pro alia retineri non poteſt niſi de conſenſu partium. grauam.23.num.14. fol.72.

Reus inquiſitus vide ver. inquiſitus,& ver. Iudices debent cauere.

Reus tortus vide ver.Tortus.

Rex dicitur qui in temporalibus alteri non ſubijcitur.gr.186.n.7.f.282.

Ruſtici oculus dicitur procellus.grau.50.n.3 f.111.

Ruſticus plus offenditur ex offenſa facta porco,quam diues ex amiſſione ducentorum aureorum gr.50.nu.4.f.111.

R*uſticos inter,& pauperes cauſa de porcella magna eſt ibid.n.6.*

Sacerdos omittens in conſecratione particulam enim conficit Sacramentum, nec peccat mortaliter. grauam.146.num.8 fol.237.

Sacerdos in conſecratione ſi ponat S. pro X*. conficit Sacramentum ibid.n.10.*

Sacerdos maioris qualitatis debet prius celebrare quamuis poſterius venerit in Eccleſiam data conſuetudine, quod prius veniens prius celebret.grauam.153.num.12.f 234.

Sacerdos poteſt deficientibus particulis partem hoſtie prabere volenti ſe communicare ex ratione deuotionis. n.22. fol.25.

Sacerdoti licet ex neceſſitate cum vno lumine olei,vel apidis celebrare. ibidem num.23.

Sacerdos poteſt ex cauſa neceſſitatis feminam in reſponſione miſſa adminiſtrain adhibere nec peccat n.24.f.26.

Sacerdos caſu neceſſitatis poteſt abſque miniſtro celebrare miſſam.nu.28. f. 26.item abſque indumentis,& illis non benedictis n. 29.ibid.

Sacerdotes alias probibiti officium aduocationis exercere in foro ſaculari poſſunt aduocare abſque ulla diſpẽſatione ſi alias non habeant fine quibus ſe ualeant ſuſtentare n.30. ibid.

Salarium à duobus uide uer. Aduocatus.

Salarij onus,qui ſenſit, comodum deputationis ſentire debet. grauam.184. num.8. f.279.

Salarium baiulorum,et conſeruatorum uide baiulorum ſalarium,et uer. conſeruatori ſalario.

Salariũ officialib.nõ eſt ſoluẽdũ,ſed retinẽda tertia pars pro ſindicatu.g 149.n.1.f.240.

& quid

& ad faciendum in caſu contrarij, ibid. nu.2. Vbi quod officialis, qui contrafecit perdit totum ſalarium; & à Syndicatu abſolutus, pro non abſoluto habetur.

Salutis maxima ratio habenda eſt, gr.121. nu.7. fol.198. & vide ver. Homo quantum in ſe.

Satisdare, qui non poteſt, quia non reperit fideiuſſorem admittitur ad iuratoriam cautionem, gr.123. n.1. f.160.

Saluus conductus à Barone concedi poteſt ad tempus, & eſt ſeruandus in ſua baronia, gr.55. nu.3. f.116.

Schalas aut gradus facere, vide ver. Via publica.

Schalas fabricæ, & ligneas tenere & conſtruere ante eorũ domus vaſſalli, ſi prohibentur, grauantur, idem ſi tenere prohibeantur ciſternas, & piſcinas pro conſeruatione aquarum, ac foueas pro conſeruatione victualium, gr.68. nu.8. & 9. fol.133.

Scire & ſcire debere in iure pariſicantur, gr.100. nu.15. f.175.

Scientia niſi probetur vide ver. Ignorantia præſumitur.

Scire tenetur, qui inueſtigare tenetur; ibid. num.17.

Scientia in iudicialibus, ſi nõ arguit conſenſum arguit non diſſenſum, qui ſufficit, gr.191. n.20. fol.292.

Scriptores ſunt laude digni, n.14. f.3

Scripturarum antiquitas non debet augere pretium ſolitum pro repertura ſolui, gr.166. nu.1. & ſi augeantur, grauantur vaſſalli, ibid. n.2. f.261

Scriptura in vim compulſorialium extracta probat, gr.191. nu.7. f.290.

Sentẽtia vt valeat, debet eſſe conformis libello, gr.125. n.3. f.202

Sententiæ verba obſcura, interpretantur ſecundum concluſionem libelli, ibidem num.4.

Sententia in criminalibus poteſt eſſe vltra petita, & fauore piæ cauſæ, & eccleſiæ, ibid. nu.6 & 7

Sententiæ in Regno de facto feruntur difformes à libellis, quia proceditur ſummariè, ibid. nu.10.

Sententiæ difformes à libellis poſſunt ferri vbi proceditur ſummariè, ibid. nu.11.

Sententia lata contra ſtylum eſt nulla; ibid. nu.11. Et reſcriptum contra ſtylum non prodeſt, nec cenſetur à Principe conceſſum, ibid. nu.12.

Sententia lata in die feriata eſt nulla, & nullam meretur exequutionem, gr.187. nu.16. fol.284. & nu.17. Nec à partibus poteſt ratificari ex defectu iuriſdictionis, ibid. n.18.

Sententia pecuniaria, quando & quibus concurrentibus proferri poſſit mortuo inquiſito, gr.163. nu.10. f.257

Sententiæ æquipollet confeſſio & concluſio in cauſa, ibid. nu.11. declara vt num.13. ibid. fol.258.

Senes infirmi, & pauperes carentes veſtibus ſuis in domibus ſunt examinandi, & non trahendi ad iudicia, grauam.199. nu.6. f.299

Separatorum ſeparata debet eſſe ratio, gra.130. nu.53. f.216.

Seruitia licet iniungi ſolitis, gr.30. num.3 fol. 80

Seruiens altari, vide, Altari ſeruiens.

Seruire gratis nullus adſtringitur, ſed mercedem laboris reportare conuenit, gr.18 nu.6. f.66

Seruitialia iura debita Baronibus in dubio ſunt reſtringenda, nec de caſu ad caſum extendenda, aut de perſona ad perſonam gr.19. nu.5. Quia odioſa, & ideò ſtrictã interpretationem recipiunt, n.6. f.67

Seruitutes vt debeantur requiruntur vrgentes probationes, n.3. f.35

Seruitutis & oneris excluſio in dubio eſt facienda, & ſic pronunciandum, num.7. ibid.

Seruitus in dubio non præſumitur, num.9. fol.36.

Seruitutis neſcia, & libera quilibet & res quælibet cenſeri debet, nu.10. fol.36

Secundum naufragitum, qui facit improbe neptunum accuſa, grauam.16. num.2. fol.62

Seruitiorum exactio & præſtatio facta baronibus dicitur ſuſpecta, nu.5. f.15. præſumitur ſuſpecta vi vel metu, nu.1. f.17 Præſumitur ratio ne familiaritatis, vel ex gratia & bono amore vaſſallorum, nu.2. fol.17

Serica ars, vide verbo, Ars Serica.

Sylua conceſſa à Barone Vniuerſitati, reſeruato ſibi vſu venandi, ſi prohibeantur vaſſalli venari, an & quando dicantur grauari, gr.175. n.1. & 5. fol.270

Sylua conceſſa alicui, reſeruato ſibi vſu venandi, an poſſint conceſſionarij quoq. venari, ibid. n.3

Simplicitas eſt amica legi, n.3. f.7

Sindici & Electi tempore careſtiæ, vide ver. Victualia, quod nemo extrahat.

Digitized by Google

ſindicatum præſtare Officialis, tenetur fini to officio, aliàs ſyndicatus datus non valet. & Barones, ſi ſecus agi faciant grauant, gr.142.nn.1.fol.232. Et quare finito, & non pendente officio ſyndicatus ſit præſtandus, ibid.n.2

Singula, quæ non poſſunt multa collecta iuuant, gr.191.n.23.f.292

Societas & communio ſpecies amicitiæ, & fraternitatis, gr.120.num.4.f.197. Ideo quis non poteſt prohiberi ſtare in ea, ibidem nu.3. Et vaßalli grauantur, ſi prohibeantur ſtare in ſocietate, & communione cum fratribus, & filijs Clericis, vnanimiter maſſarias facere, dummodo non in fraudem Baronis, ibid.nu.1.& 2. & ſunt excõmunicati Barones hoc prohibentes, ibid.n.5

Socius ſi à conſocio offerente computa reddere nolit accipere quid agendum, gr.27 nu.3.fol.76.

Societatem cum Baronibus facere in faciẽdis mercaturis, maſſarijs, & alijs, ſi cogatur Vaſſallus grauantur, gr.71.nu.1. fol.136

Solita apponi in contractibus habentur pro appoſitis, etſi non apponantur, gr.72.n.1 fol.137

Soliti colligere, & exigere fœnum, vide ver. Fœnum.

Soliti dare gallinam quotannis, non poſſunt cogi valorem illius in pecunia præſtare, gr.131.nu.4.fol.218

Solutio reliquatus, vide ver. Reliquatus ſolutio.

Soliti venari, & aucupari mediante ſalario cogi poſſunt ſeruire baroni, ſoluta ſolita mercede, gr.20.n.4. Secus qui venantur voluptatis cauſa, vel ſunt habiles, ibid. nu 5.

Soluens ſpeciem pro quantitate non liberatur, gr.23.n.10 f.72

Soluens ante tempus dicitur plus ſoluere, gr.4.nu.6.f.45

Solutio diuturna ab initio voluntaria arguit conſuetudinem non præſcriptionem gr.8 n.14.fol.52. Ea vero obligatio ceſſat, ſi in primis ſolutionibus adfuerit tumultus, vel rebellio, ibid.n.15

Solutio, vide ver. Gabellæ ſub nomine.

Solutio non præſumitur, niſi probetur per illum, qui tenetur ſoluere, gr.178.n.2.& 3.fol.273

Solutio ſatis probatur per apocam de recepto, ibid.nu.4

Solutionem probat caſſatio obligationis, ibid.nu.6

Soluere Canonem in alia ſpecie, quam in ea, in qua ſunt in poſſeſſione ſoluendi, & extra ſolitam ſolutionem vaſſalli, ſi coguntur, grauantur, gr.131. num.1. fol.214

Soluere Canonem in alia ſpecie, quam in conuenta, acquirit ius vt nequeat cogi, niſi ad ſolutionem ſolitam, ibid.n.2

Solutio vnius rei pro altera per 30. annos facit præſumere bonam fidem, etiam ſine tituli probatione, ibid.n.3.

Solutionibus, & receptionibus præcedentibus probatur quaſi poßeſſio exigendi, nec non ex inſtrumentis ſolutionum, & quietationum, gr.192.n.1.& 2.f.293. an arguatur ex depoſito, ibid.num.4.5.& 9. fol.294.

Solutiones præbent, & probant quaſi poſſeſſionem exigendi facta ſimpliciter ſponte, & abſq. proteſtatione, ſecus ſi in actu ſolutionis ſoluens fuerit proteſtatus, ibidem n.3. Sed an conſtituat in quaſi poſſeſſione aduerſarium, qui mandatis ſuperioris paret non animò obediendi, ſed timore, ibid.n.6

Solutio facta cum proteſtatione, ſine præiudicio quorumcunq. iurium non conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi, ibidem nu.7.f.294

Solutiones factæ cum proteſtatione in ipſo actu, quod ſoluebatur metu cenſurarum, non dicuntur conſtituiſſe in quaſi poſſeſſione exigendi, ibid.n.8

Speciem inter vnam, & alteram differentia eſſe debet, gr.180.n.8. f.275

Specialis prouiſio, vide ver. Prouiſio.

Species pro quantitate ſolui nequit, gr.23. f.72

Sponſus ſi prohibeatur à Barone accedere ad domum ſponſæ ante contractum matrimonij in faciem Eccleſiæ, grauantur, gr.56.n.1.f.117

Sponſus conſumans matrimonium ante benedictionem Eccleſiæ, ſublato ſcandalo, non peccat mortaliter, maximè ſi probabile ſit incontinentiæ peccatum, ibid.n.5. Fallit, ſi in diœceſi ſit ſpecialis ordinatio Epiſcopi, vel ſi oriatur ſcandalum, aut contemptio legis Eccleſiaſticæ. ibid. n.6.& an peccatum incurratur pro prima vice ſolum, & quando, ibid.n.7

Sportulas immoderatas exigẽtes, vide ver. Actuarij exigentes ſportulas.

Statutum prohibens Eccleſiaſticis, quod nec diuino, nec naturali iure prohibitum

eſt, dicitur eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam gr.120.n.6.f.197
Statuta & Capitula faciunt ius ciuile in terris.gr 40.n.11.f.94
Statuta, Conſuetudines, & Capitula veniunt appellatione iuris, ibid.n.13
Statutis, Conſuetudine & Capitulo ad legem valet argumentum, ibid.n.14
Statutis ſe ſubmittens, intelligitur de licitis,ibid.n.18
Stipulas incendere poſt meſſem, prodeſt agris.gr.34.n.2.f.85. & ideo Baro grauat,ſi prohibeat, ibid.n.6
Stipularum accenſio abundantiam operatur,ibid.n.3.
Stipularum concrematio, quo tempore fiat ex Capitulis Regni,ibid.n.8.
Stipulæ quando comburuntur,ſi vicinis infertur damnum, ex vi ventorum,quando excuſetur ignem immittens,ibi.n.10. & 11.& 12
Stylus Curiarum debet ad vnguem ſeruari,gr.39.n.1.f.91.& admodum priuilegij,& conceſſionis Regalis,aut Apoſtolici,ibid.n.2.in modo procedendi, ibid.nu.10.fol.92
Stylus Curiæ pro lege habenda eſt tàm in ordinatorijs proceſſus,quàm in iudiciorũ vſu, etiam in cauſis criminalibus, ibid. nu.4.fol.92.
Stylus facit ius, & eſt habendus pro lege, ſiue ad ordinationem, ſiue ad deciſionem cauſarum,ibid.n.3
Stylo potius ſtandum quàm conſuetudini, ibid.nu.5.
Stylus S.C. Neapolitani præfertur authoritati plurium Doctorum affirmantium, contrariam opinionem eſſe magis communem.ibid.n.6.
Stylus Curiarũ ordinarij per Barones ſeruari,ſi non fiant, vaſſalli grauantur,ibidem n.7.
Stylum non ſeruans grauat partes, & tenetur in ſyndicatu,ibid.n 8.
Iudicans contra ſtylum facit litem ſuam, ac ſi iudicaret contra legem, ibid. nu.9.
Stylus non præſumitur, ſed eſt probandus ab allegante,ibid.n.15.
Stylus in deciſorijs,non ligat forenſes,ſecus in ordinatorijs iudiciorum, ibid.n.17.
Styli ſit ſtrictiſſima interpretatio, ibidem num.17.
Stylum ſuæ Curiæ obſeruent, errare minimè dicitur,ibid.n.13.
Subditis plerumq; nihil eſt tàm familiare, quàm ad Suprema Tribunalia vocare ſuos Barones,nu.5.f.37
Subditi, Barones vt plurimum odium habent,nu.6.ibid.
Subditi ſi verba narrauerint ſupremo Principi atrocior iniuria ſit domino,num.10. fol.38.
Subſidium charitatiuum nullum, aut paruum debetur à clericis pauperibus, gra. 13.nu.5.fol.58,
Subrogatum aſſumit naturam eius in cuius locum ſubrogatur cũ omnibus eius qualitatibus,gr.130.n.10.f.212
Subtilitas in iudicijs non eſt attendenda, num.4 fol.8
Superfluitas potius quàm correctio eſt tolleranda,gr.17.nu.11.f.65
Subſtitutus in onere debet ſuccedere in honore,& commodo,& è contra, gr.184. nu.9.f.279
Superiores debent punire Vaſſallos proponentes grauamina, & non probantes, nu.1.f.38.
Superiores non debent eſſe faciles ad audiendos vaſſallos contra barones, ſed quare,nu.7.ſed vide nu. 9. f.37
Præſumptio viget pro ſuperioribus, & magiſtratibus, nu.8. ibid.
Superiores iuſtitiam adminiſtrantes debent eſſe proni ad audiendum ſubditos, nec recuſare onus pronunciandi, numer.10 fol.37.
Suſpicione Iudicis data,ſi in cauſa proceditur vaſſalli grauantur, gra,136 num.1. f.222.fallit n.10.f.223.& proceſſus eſt nullus,ibid.n.4.
Suſpicio Iudicis eſt allegand[a] in ſcriptis, ibid.nu.2.
Suſpectus Iudex allegatus ſe ingerens, nedum dicitur attentare, ſed & facere iniuriam parti,ibid.nu.3.
Suſpecto coram Iudice litigare durum eſt, & cauſam habere,ibid.nu.6.
Suſpecto Iudici numquam præſumitur Iudex ex certa ſcientia cauſam committere ibid.nu.7.
Suſpicionis cauſas friuolas, & non veras Iudex ex officio reijcit, & poteſt procedere, ſuſpicione non obſtante, ibidem nu.10.
Sueſ ſunt theſaura, & comprehẽſoria pauperum,gr.50.nu.2.f.101.
Suſpecto allegato Officiali,ſi mentiatur, allegans tenetur actione iniuriarum. n. 7. fol.38.

INDEX.

T.

Tabellarij nomen vnde ortum, gr.24. nu.1. fol. 73

Tabellarij, qui tenentur portare literas, ſi cogantur à Baronibus portare aliud onus ſupra dorſum, granantur, ibid.n.3. Secus ſi ſint ſoliti cum literis aliorũ portare aliud onus, ibid.n.4.

Tabellione ſalariato ab Vniuerſitate pro mittendo Neapolim pro eius litibus, ſi Baro vti velit, non poteſt illum impedire, quin ſeruiat Vniuerſitati ſub pretextu quod ſeruiat ſibi, gr.25.n.11.f.75.

Tabellio ſi mandetur, quod ſoluatur pro tranſmittendis actis cauſæ ciuilis, à qua fuit appellatum ad ſuperiorem, vaſſalli grauantur, gr.99.nu.2 f.173. quid ſi ea fuerit criminalis, ibid.n.2.

Tabellio mittendus pro tranſportatione Actorum eligi debet, in quem minus impendatur inter eos, qui ſunt æqualiter tuti, & idonei, ibid.n.4.

Tabernarij Baronum tenentur emere, & vendere cum aſſiſis per Catapanos, gra, 32.nu.4.fol 82

Taciturnitas arguit dolum, & facit inditiũ, gr.200.nu.45.f.306

Taciturnitas arguit ſimulationem, & fictionem, quæ arguunt dolum, & delictũ, ibid.nu.46.

Taxa rerum vendendarum, vide ver. Pretium.

Temporis prioritas, vide ver. Priorritas tẽporis.

Temporis lapſus eſt fortior defectus, quam renunciatio, imo renũciationem inducit, gr.43.n.5.f.103.

Temporis lapſus minuit pœnam delinquentis, gr.42.n.28.f.100.

Tempus ad accuſandum ſtatuto, vel legitima conſuetudine præſcribi poteſt, gr.43. nu.1.fol.102.

Terminum petere ad examinari faciendum non licet Fiſco, reis inſtantibus expediri ex eiſdem actis in caſibus, in quibus poſſunt renunciare defenſionibus, & illo petito non conceditur, gr.164.nu.1.f.259. ſed vide nu.5 ibid. Nec terminus conceditur ad pinguius impinguandum Fiſco ibid.nu.3. Aliàs vaſſalli grauantur dato coadiutoribus Curiarum Baronalium, ibid.n.4.

Terminus de iure communi datur interdictis, & relegatis infra quem diſcedere debeant à loco vetito gr.72.nu.1. f.137. & quomodo ſeruetur in regno, ibidem nu.4.

Terminus habetur pro dato quamuis non fuerit datus data Iudicis conſuetudine, ſeù neceſſitate impartiendi terminum relegatis, & exulatis. ibid.n.7

Terminũ relegatis diſcedendi à loco vetito Iudex parte inſtante debet dare, ibidem nu.18.f.138.

Termini pro recedendo à loco exilij petitio an ſit neceſſaria, ibid.n.20.

Terminos agrorum, qui mouent, euellunt, vel furantur, qua pœna puniantur. & vbi materia tractetur, grau.69. nu.1.2. & 3.fol.124.

Terminos mouens, non vt ſui agri fines verſus vicinum extendat, ſed vt litem de finibus inter eos pendentem in ſui fauorem determinari faciat, pœna arbitraria punitur, ibid.n.5.

Terminos mouens, vt ſui agri fines extendat. Iudicis arbitrio punitur, ibid.n.6.

Terminos mouens non vt ſibi proſit, ſed vt vicino noceat pro altero vicino, pœna extraordinaria punitur, ibid.n.6.

Terminos mouens, non vt ſibi proſit, ſed vt vicino noceat pro altero vicino, pœna extraordinaria punitur, ibidem numer.6.

Terminos exiſtentes inter propria territoria poteſt quiſq. rumpere, & amouere, ibid.n.7.

Termini apponi ſolent ad finem diſtinguendi bona diuerſarum perſonarum, ibidem nu.8.

Terminos exiſtentes inter propria territoria vaſſalli, ſi mutent, & proceſſentur de termino amoto grauantur, ibidem num.9.

Termino ſtatuto elapſo ad accuſandum, non poteſt procedi per inquiſitionem, gr. 43.n.2.fol.102. Quid ſi delicta ſint continuata, ibid.nu.4. & præcluſa via parti ad agendum an fiſco pariter præcludatur, ibid.nu.3.

Termino elapſo partes ad querelandum admitti nequeunt. ibid.num.4. Et quid ſi conſtet de partis abſentia, ibid.num.6. fol.103.

Territorium nouale, vt conſtituatur, quæ requirantur, grauam. 7. num. 7. fol.48.

Terra in Cameram reſeruatam, vide ver. Cameram.

Terra paruula dicitur magna reſpectu Eccle.

ſtodia pauperis, grauam. 50. numer. 7. fol. 111.

Terrulæ quænam dicantur, remictitur arbitrio Iudicis, grauamin. 50. num. 8. fol. 111.

Teſtatoris voluntas omninò ſeruanda eſt, & ab ea nullatenus eſt recedendum, gr. 62. nu. 20. fol. 127.

Teſtator videtur ſe conformare cum iure, gr. 36. n. 9. f. 88.

Teſtandi licentia conceſſa Epiſcopo, dummodo tempore teſtamenti reperiatur reſidere, ſuffragatur, ſi poſt captam poſſeſſionem per procuratorem eius nomine ſuperuenerit infirmitas, ob quam nequiuit ad locum reſidentiæ accedere, & aliter diſpoſuerit, grauam. 46. num. 7. fol. 106.

Teſtes contra ſe producere, & aduerſarium iuuare nemo cogitur, grauam. 22. num. 8 fol. 78.

Teſtator ſi legat, vide verb. Legatis centum.

Teſtium dicta formaliter ſi vt proferuntur pro, & contra reos, non recipiantur, vaſſalli grauantur, & tenentur in ſindicatu Iudices ad omnia damna, & intereſſe, gr. 59. num. 1. 2. & 10. fol. 122.

Teſtium dicta recipi debent prò, & contra inquiſiti integra, & prout proferuntur etiam contra fiſcum, & omiſſa, quæ contra fiſcum faciunt, receptio eſt nulla, ibid. num. 3. & 11.

Teſtis dictum fiſcus non poteſt acceptare reiecta qualitate minuente delictum, ibid. num. 4.

Teſtis dictum diuidi non poteſt, ibidem nu. 7.

Teſtes ſuper toto negotio Iudex tenetur interrogare vt rei innocentiam deindè exploret, nec omittere debet quod oretenus auditum, nec qualitatem illi inhærentem, ibid. num. 8.

Teſtes examinari debent per Iudices loci ordinarios, gr. 119. num. 1. fol. 196. etſi extrahantur à loco territorij pro teſtimonio ferendo grauantur, ibidem num. 2.

Teſtibus examinandis mandari poteſt ne recedant à loco donec examinentur, & in criminalibus ſi non præſtent cautionem de non recedendo poſſunt carcerari, gr. 143. num. 1. & 2. & 4. vbi per quot dies detineri poſſint, fol. 233. & cautione ſi nõ admiſſa teſtes carcerentur, grauantur, vel ſi procraſtinentur examinatio, vel examinatio, ibid. num. 3. & 7. fallit, numer. 8.

Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed coadinuanda, & ad concordiam reducenda, gr. 189. num. 19. fol. 286.

Teſtis deponens de auditu principalis, non probat, gr. 200. num. 27. fol. 305.

Teſtis vnicus immediatè deponens de delicto facit inditium proximum ſufficiens ad torturam, ibid. num. 31. Sed qualis eſſe debeat hic teſtis, ibid. num. 35.

Teſtis infans non probat, nec inditiat, ibid. num. 33.

Teſtes deponẽtes de auditu cum adminiculis inditiant, ibidem numer. 78. fol. 309.

Teſtes deponentes de delicto nocturno, debent aſſignare rationem ſi Luna lucebat, ſi aderat lumen, vel quid ſimile, ibid. num. 34.

Teſtis deponens de facto proprio, in quo nõ habet intereſſe probat, ibid. num. 51. fol. 306.

Teſtis omni exceptione maior quis dicatur, ibid. num. 36.

Teſtes ſingulares etſi eſſent mille, non probant, ibid. num. 38. fol. 306.

Teſtes carcerando Iudex an benefaciat, gr. 143. num. 5. fol. 233. & quando id facere poſſit, ibid. num. 6.

Teſtis dicens ſcio quia vitinus dicit per bonam rationem, ibid. num. 10.

Teſtis quibus ex cauſis carcerari poſſit, & torqueri, & quando, ibid. num. 12. 13. 14. & 15. fol. 234.

Teſtes indiſtrictè, & prò omni crimine ſi funiculis arceantur vt deponant vaſſ. grauantur, gr. 144. num. 1. fol. 234.

Teſtes quando producuntur in criminalibus, non poſſunt funiculis arceri, ibid. num. 2.

Teſtes quibus in cauſis tormentis affici poſſint vt deponant, ibid. num. 3.

Teſtes nulliter examinati non probant, gr. 191. num. 18. fol. 291.

Teſtibus non repetitis ſi procedatur ad condemnationem, vel torturam contra vaſſ. grauantur, gr. 159. num. 1. fol. 250. & num. 4.

Teſtium repetitio eſt de ſubſtantia, ibidem num. 2.

Teſtes ſunt repetendi in omnibus cauſis, etiam in quibus proceditur ad modum belli, & ex delegatione non obſtante quocunq; ſtylo, vel conſuetudine, ibidem numer. 3.

Te-

Teſtes non repetiti non probant, ibid.nu.5. amplia num.6.7. & 8 fol.251.

Teſtes mortui habentur pro repetitis, etſi ſint examinati coram iu competenti, ibid. num.9.

Teſtes pro repetitis ſi declares reus habere præter abſentes, & mortuos cui incumbat onus probare qualitatem mortis, vel abſentiæ, reo an fiſco, ibid.num.10.11.& 12.

Teſtes abſentes, & mortui carent omni ſuſpectione fraudis, ibid.num.13.

Teſtium repulſa in criminalibus fiſco denegatur, & quare gr.162.nu.2.3.fol.255. etſi petatur, & concedatur per coadiutores Curiarum Baronalium, vaſſ.grauantur, ibid.num.4.

Teſtes diſcordantes ſunt conciliandi, non autem dilacerandi, gr.191. num.14.folio 291.

Teſtes de Vniuerſitate non ſunt idonei pro Vniuerſitate vbi ſunt nominati in mandato procurationis, ibid.num.16.

Teſtes duo in omni negotio ſufficiunt, ibid. num.17.

Tertij præiudicium ſemper debet ſupereſſe ad inſtar olei, & ſemper euitandum eſt, gr.41.num.6.fol.95.

Tertius poſitus à Iudice ad videndum computa ærarij erit ac ſi poſitus eſſet à Barone, gr.27.num.4.fol.79.

Tex.in c.felicis de pœnis declaratur, gr.42. num.9.fol.97.

Tex.in l.placet, C.de ſacroſ.Eccleſ declaratur, ibid.num.10.

Tex.in c.2.verſ per temporalem de maledic. perpenditur, ibidem num. 13. fol.98.

Tex.in l.creditoris arbitrium ff.de diſtract. pign declaratur, & ornatur, gr.117.numer.9.fol.195.

Tex.in cap.cum perſonæ de priuil.in 6.diſpoſitio recitatur, num.7.fol.10.

Tex.in cap.1.de cohabitat.clericor, & mulier. declaratur, num. 26. fol. 26.

Tex.in cap.2. §.1.deſim.in 6.declaratur, gr.7.in 2.fol.48.

Tituli exhibitio elidit exceptionem, & excuſationem reſiſtentiæ iuris, numer.14. fol. 10.

Tituli ſola allegatio cum longa poſſeſſione qualiter, & quando iuuat, & num. 20. 21. & 22. & quando tunc longum tempus dicatur ad hunc effectum, num.17. fol.11.

Titulus præſumptus inducitur ex diuturnali poſſeſſione, num.18.fol.11.

Tituli locum obtinet longeua poſſeſſio, numer.19.fol.11.

D.Thom.Aquinas laudatur, gr.12.num.1. fol.55.

Tortura vide verb.Inditia.

Tortura illata nullis, vel inualidis inditijs præcedentibus ſit nullius momenti, & ſic confeſſio exinde ſequuta millies ratificata etiam, ſi poſtea ſuperueniant inditia, ibid.num.44.

Torqueri poteſt reus ex ſufficientibus inditijs in delicto occulto, & atroci, ibid.numer.73.fol.309.

Tortura inferenda non poteſt dari certa doctrina, ſed iudicijs conſcientiæ remittitur, ibid.num.83.

Tortura purgat inditia, ibid.num.86.folio 310.

Tortura an poſſit repeti, ibid.num.89.91. & 92.

Tortura à repetitione Iudex cauere debet tanquam ab igne, ibidem numer.88.fol. 310.

Tortus ſi ſit reus, & non confeſſus quando poſſit aliqua pœna extraordinaria puniri, & quando ſit liberandus in forma, ibid.num.98. & 100.fol.311.

Torturam ex abrupto Iudex inferre non debet non præcedentibus inditijs ſufficientibus, ſed cum grano ſalis, gr.220. 41.fol.306.& num.43.

Tortura eſt maior pœna, quam abſciſſio vtriuſq; manus, ibid.num.42.

Tortus an ſit ſufficienter reus, relinquitur arbitrio Iudicis, ibid.num.90.& 93.folio 310.

Tracta datur extra regnum neceſſitate non vrgente, grauamin.61.numer.5.folio 125.

Tracta frumentorum vendi non debent, quando modicum frumentum eſt in regno, gr.100.num.3.fol.174.

Traianus Imperator equo deſcendit bellum profecturus, vt viduam iuſtitiam fieri petentem audiret de filio iniuſtè occiſo, num.11.fol.37.

Traianus Beati Gregorij precibus vita æterna donatus, & quare numero.12. ibidem.

Tranſiens non dicitur ſtare, gran.78.numer.5.fol.52.

Tranſitus ſimplex an ſit prohibitus prohibito acceſſu ad aliquem locum, grauamin.78.numer.2. & 3.fol.152. & vide ver.

verbum Prohibitus accedere.

Tranſitus per vias publicas ne impediatur, vide Vias per publicas.

Tributorum à ſolutione talearum, & collectarum, Regiq; debitarum paupertas excuſat, ſed quæ paupertas requiritur, & quomodo ſit probanda vt excluſus, grauamin.13. numer.9.10. & 13. fol.58. & 59.

Thor. in verb. Adiutorium, tom.2. declaratur, grauamin.13. numer.12. folio 59.

Tutor ſi quietat negotiorum geſtorem an illum liberet, etiam ſi pupillus ratificarit. & quid de balio Baronis liberante erarium, grauamin.28. numer.9. & 10. fol 78.

Tutor teſtamentarius poteſt remoueri ſi ſit luſor non obſtante, quod teſtator eius qualitates non ignorauerit, grauam.62. num.21. fol.127.

Tutor præſumitur ſcire facta pupilli, cuius bona adminiſtrat, grauamin.100. num.23. fol.175.

V.

VAccas habere cum bobus, & depaſcere, vide verbum Baro, & verſic. Vaſſalli.

Variatio, & mendacium principalis inditiat, gr.200. num.67. fol 308.

Vaſſalli grauantur, ſi moleſtantur pro iniurijs tranſacto anno, grauam.44. num.1. & 7. fol.103.

Vaſſalli in dubio cenſentur exempti à iuriſdictione, & oneribus, num.1. ſed lim. numer.2. fol.35.

Vaſſallorum ad fauorem in dubijs quæſtionibus iudicandum contra Barones, numer.4. ibid.

Vaſſallorum acquieſcentia ſi probetur, præſumitur coacta num.6. fol.16.

Vaſſallorum actus ſemper præſumuntur facti ex voluntate potius, quam ex debito. Et animo ſe obligandi, numer.4. folio 17. & ideò poſſeſſionem non tribuunt, num.5. ibid.

Vaſſallorum geſta in fauorem Baronũ poſſeſſionem non tribuunt, ibid. n.5.

Vaſſalli non poſſunt cogi ad continuandum actus geſtos ex cauſa familiaritatis, & beneuolentiæ, num.9 fol.17.

Vaſſallorum fauore claudicat regula actus potius ex cauſa neceſſaria, quam voluntaria geſtos præſumi, num.17. amplia, num.18. fol.18.

Vaſſallis non poteſt immutari forma inueſtituræ, num.13. fol.20.

Vaſſalli grauantur ſi cogantur dare Baronibus vuas, fructus, vel caules, & ſimilia, quæ habent in ſua poſſeſſione, gr.148. num.1.2. & 3. fol.239.

Vaſſallorum intereſt ne duobus ſeruiant, gr.167. num.4. fol.262.

Vaſſalli grauantur ſi in dubijs potius condemnantur, quam abſoluantur, gr.158. num.1. fol.249.

Vaſſalli grauantur quando à decreto lato ad eorum fauorem in cauſa criminali appellatur per coadiutores Curiarum Baronalium, grauamin.161. num.1. folio 235.

Vaſſalli grauantur ſi cogantur dare Baronibus baiulos, & conſeruatores abſque mercede, grauamin.18. numer primo fol.65.

Vaſſalli, & Barones æquiparantur, grauamin.141. numer.7. fol.231.

Vaſſalli poſſunt diſcedere ab eorum terris pro ſuis, vel alienis negotijs abſque licentia Baronis, vel Capitanei, & illuc redire, grauamin.140. numer.1. & 3. quid in Clericis abſque licentia Epiſcopi, quod non ibidem numero 2. folio 230.

Vaſſalli ſi probibeantur appellare ad regia tribunalia à magiſtris Nundinarum grauantur, grauamin.58. num.2. vide num.3. fol.120.

Vaſſalli ad ſeruitium Baronum tenentur iuxta eorum exercitiũ, & artem, nec extra illud inſeruire debent, grauamin.24. num.2 fol.73.

Vaſſallus de iure eſt obnoxius ad præſtanda ſeruiuitia Baroni, ſicut & Vniuerſitati in muneribus perſonalibus exercendis, grauamin.25. numer.4 fol.74. vbi an Vniuerſitati, an Baroni ſeruiat in concurſu, num.7.

Vaſſallorum confeſſio, vel alicuius Vniuerſitatis in inſtrumento ſe eſſe obligatus Baroni ad aliqua ſeruitia perſonalia iuxta antiquum ſolitum eis non nocet, nec per dicta verba probatur antiquum ſolitum, grauamin.47. numer.2.5. & 6. fol.108.

Vaſſalli non poſſunt ſe obligare ad ſeruitia, & alia onera perſonalia abſque aſſenſu Regio, ibid, num.3.

Vaſ-

Vaſſalli non coguntur præſtare animalia pro acceſſu teſtium examinandorum ad fauorem Baronum contra Vniuerſitatem eorum, & quare, grauamin. 22. numer. 1. & 2. fol. 70.

Vaſſallus pro ſeruitijs præſtitis eſt creditor in pecunia, grauamin. 23. numer. 5. folio 72.

Vaſſalli admiſſi ad proponenda grauamina contra Dominos, ſi non probent, qua pœna teneantur, numer. 5. fol. 38.

Vaſſalli grauantur ſi quando habent vaccas domitas ſolum abſque bobus prohibeantur facere mezanas, grauamin. 52. num. 1. fol. 113.

Vaſſalli grauantur ſi per Barones limitetur, & taxetur numerus vaccarum domitarum pro exercitio culturæ, & quare, grauamin. 53. numero. 1. & 2. folio 113.

Venari ſoliti cogi poſſunt à Barone ad venandum mediante ſalario, grauamin. 20. numer. 4.

Et quid qui venantur voluptatis cauſa, ibid. num. 5.

Veneni in crimine ſufficit conſtare per coniecturas de delicto in genere grau. 200. num. 66. fol. 308.

Vendendæ non ſunt res magni valoris pro paruo debito, grauamin. 188. numer. 1. fol. 284. & Baro ab hoc ſe abſtinere debet, & eius Officiales, ibidem numero 4.

Vendere, & emere, alioſque contractus generare cuilibet licet, grauamin. 62. num. 2. fol. 125.

Vendere volente ſtabilia vaſſallo Baro non eſt preferendi, grauamin. 31. numer. 10. fol. 81.

Vendentes res abſque aſſiſia Reipublicæ videntur immergi in maximum animæ diſcrimen, & quare, grauamin. 32. numero 8. fol. 83.

Vendenti res vltra taxam priuilegium quomodo intelligendum, ibidem numero 9.

Veniſſe, ac comparuiſſe non dicitur qui non ſtat, grauamin. 78. numer. 6. fol. 152

Veniens ad iudicium, & non ſtans vſquequo à Iudice dimittatur, non dicitur veniſſe, grauamin. 78. numer. 9. fol. 152

Verbum (Hortatur) non obligat, ſed excitare voluntatem videtur, grauam. 56 numer. 3. fol. 117.

Verborum à ſignificatione non eſt recedendum. grauamin. 77. numero. 13. folio 146.

Verba banni ſunt ad vnguem obſeruanda, ibidem num. 14.

Verbum vnumquodque appoſitum in aliqua ordinatione intelligitur appoſitum cum miſterio aliquid operandi, grau. 77. num. 15. fol. 147.

Verbum (liberè) includit onus naturale, quando ineſt rei, grauamin. 147. numero 4. fol. 283.

Verba ſunt intelligenda non vt ſonant, ſed ſecundum mentem proferentis, num. 14. fol. 22.

Verba debent ſeruire intentioni, & non intentio verbis, num. 15. ibid.

Verba ſe habent vt corpus, & ſuperficies, ratio, & motus vt ſpiritus, & anima, numer. 16. ibid.

Verbum (non præſumat) importat dolum, & temeritatem, num. 27. fol. 26.

Verbum (poteſt) exponitur pro debet, grauam. 72. num. 2. fol. 137.

Verba in lege appoſita accipienda ſunt iuxta ſolitum, & conſuetum, & communem vſum loquendi, & ita promulgata cenſetur, grauamin. 72. num. 13. fol. 138.

Verba ſunt ſignum, & teſtimonium mentis, grauamin. 104. num. 5. fol. 180.

Verba clara non admittunt interpretationem, ibid. num. 6.

Verbis non eſt ſubtilitas dialecticandum, ibid. num. 7.

Verba generalia, & aperta ampliantur, & reſtringuntur ex veriſimilitudine, & reſtringuntur iuxta ſubiectam materiam, ibid. numer. 10. & 11. ampliantur ad euadendum tertij præiudicium, ibid. num. 12. fol. 182.

Verba non ſunt intelligenda vt ſonant, ſed iuxta mentem proferentis, ibidem num. 13.

Verba ~~dependent à mente~~, ibidem numero 14.

Verba debent inſeruire intentioni, ibidem.

Verba ſe habent vt corpus, ratio vt anima, ibid. num. 15.

Verbum (poteſt) importat liberam voluntatem, & neceſſitatem, grauamin. 113. num. 6. fol. 188.

Ve-

Digitized by Google

Veritatem criminis vide ver. Iudex tenetur inquirere.

Veritas baſis, & fundamentum iuſtitiæ nu. 3. ibid.

Veritas res ſolidiſſima. muruſq; ineſpugnabilis immutabilis perpetua n. 4. ibid.

Veritas in criminalibus fauore publico non eſt bonum, vt amictatur, & delicta remaneant impunita grauam. 164. num. 6. fol. 260.

Veritati error obeſſe non debet gr. 200. num. 71. f. 309.

Veritatem qui ſequitur Deum ſequitur. nu. 1. f. 36.

Vexilli deſertores morte naturali puniuntur. gr. 77. n. 30. f. 149.

Viam publicam in aliam mutare non licet abſque Principis, vel Ciuitatis licentia, maxime ſi inde via fiat anguſtior, & trãſitus difficilior ibid. n. 4. & 6.

Via publica non eſt ex quo per omnes longo tempore per eam itum eſt ibid. n. 9.

Viam publicam occupaſſe non dicitur quãdo non conſtet alias eſſe publicam niſi, quia per eam publicè itum fuiſſe ab omnibus conſtet ibid. n. 10.

Via publica vt dicatur, quid requiratur. ib. num. 11.

Via ſuper publica, aut vicinali facere põtẽ de vna domo ad aliam non licet ibidem. num. 3.

Vtris muſtum aſportandi conſuetudo non poteſt reijci. & officiales, & Barones grauant vaſſallos ſi prohibeant ne vtantur v. tris pro aſportando muſto. gr. 67 num. 1 & 2. f. 132.

Viam publicam ſi Baro mutet in aliã grauat vaſſallos, et quomodo illo caſu vaſſalli agant gr. 66 n. 1. f. 131.

Viam publicam claudere non licet, & ſolum ſibi applicare, aut alienare abſque principis licentia, aut Ciuitatis ibidem num. 2. & 5.

Via in publica, quando nocent ſcbalas, aut gradus etiam in proprijs parietibus facere non licet, ſiue noceant de præſenti, ſiue in futurum grauam. 68. num. primo, & 2. f. 133.

Via publica, quod nocet, aut loco publico attentari nedum in publico, ſed nec in proprio poteſt ibid. n. 4.

Via in publica vt aqua reſtagnet nemo in ſuo ædificare poteſt ibid. n. 6.

Vias per publicas tranſitus ne impudiatur regulariter prohiberi poteſt ne in illis aliquid reponatur gr. 70. n. 1. f. 135.

Vijs publicijs ſuper imponi non poſſunt balle merces sbarre, nec arena immictis in eas poteſt ibid. n. 2. & 3.

Vijs in publicis ſi prohibeantur vaſſalli immictere tigna ædificijs minantibus ruinas, nec reponere calcem, arenam, lapides, & ſimilia ad fabricam neceſſaria, vel perticas pro areſcendis pannis grauantur ibidem num. 4. 5. 6. & 7. Sed declara, vt num. 8.

Viæ ſunt tenendæ mundæ expenſis vicinorũ. gr. 121. n. 1. f. 197.

Vias ſuis ſumptibus ad mundandas exempti cogi poſſunt, nec excuſantur à pena, & mulcta effundentili amurgas per vias publicas. ibid. n. 2. & 3

Viam adſternendam lapidibus etiam clerici tenentur contribuere, & renitentes compelli per eorum legitimos ſuperiores ibid. num. 4.

Via mundata per vicinos ſi exigatur pęna ex banno pro mundandis vijs pro immũditijs ſuperuenientibus vaſſalli grauantur ibid. num. 5 f. 198. & quæ pena exigi poſſit ſeù pro quibus immunditijs. ibidem num. 6.

Via illa capienda eſt per quam burſa miſerorum ſubditorum minus euacuetur. gr. 99. n. 5. f. 173.

Viatori comedere vuas ſtatutum ſi prohibeat in agro alieno eſt inualidum, & contra ius diuinum. gr. 150. n. 3. f. 241.

Victualia propria ſi vendat Baro vide ver. Baro grauat ſi vendat.

Victualia aſportare de loco ad locum tenentur non tamen ad locum magis diſtantem alias vaſſalli grauantur gr. 118. n. 1. 2. 3. & 4. f. 195. & ſeq.

Victualia ſi extrahere prohibentur vaſſalli ab eorum domicilijs, vt illa vendant pro ſuis neceſſitatibus ſupplendis grauantur gr. 62. num. primo, & 3. quid tum ſi ſit neceſſitas in propria terra ibid. n. 4 f. 125.

Victualia quod nemo extrahat de Ciuitate adhoc, vt annona ſit in Ciuitate poſſunt facere banna tempore careſtiæ, & eius ſuſpictionis Sindici, & electi ibid. n. 6.

Vicini habent præſumptionem, quod ſciant delinquentem in vicinio, & ideò poſſunt carcerari, & torqueri, vt indicent delinquentem gr. 143. n. 9. & 11. f. 233.

Victus nomine veniunt medicamenta grau. 168. n. 5 f. 263.

Vita bona vide ver. fama, & bona vita.

Vinum muſtum cum vtris aſportare vide verſ. vtris muſtum aſportare.

Virtus

Virtus conſiſtit in hoc, vt homo ſecundum rationem viuat, & operetur nu. 31 f.5.

Vix bono peraguntur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio n.3.f.2.

Viſio computorum eſt facienda ſumptibus Baronis *non vaſſallorum grau. 29. num. 4 f.79.*

Voluntas teſtatoris vide ver. teſtatoris voluntas.

Voluntas animi cum effectu, & conatu punitur.gr.77.n.31.f.149.

Voluntatem contra agentium, quæ fiunt nõ dicitur iure facta grauam.148. num.4.f. 239.

Voluntaria à principio tractu temporis efficiuntur neceſſaria grauam. 102. num.3. fol.177.

Vox vana populi non eſt actendenda, grau. 200.n.17 f.304.

Vox vnius vox nullius ibidem num. 27 fol. 305.

Vniuerſitas non poteſt cogi accomodare cubilia, & lectus pro officialibus, & Capitaneis *locorum gr.98.n.5 f.172.*

Vniuerſitas pro guſtibus Baronum *non tenetur dare perſonas, ſed ſoluenda ſunt ſi Baro illas velit, & quid ſi pro venationibus gr.20.n 1.& 3. vbi grauantur vaſſalli f.67.Quid in ſolitis venari mediante ſalario, & alijs, qui venantur voluptatis cauſa ibid.n.4.& 5.*

Vſus vide ver.conceſſio facta.

Vſus paſcendi, vel ſignandi, & aquam accipiendi in montaneis Baronum *non poteſt denegari* Ciuibus*.gr.147.n. 1 f.238.*

Vſus venit de natura rei, & Ciues *in eo habent intentionem fundatam ibid.n.3.*

Vſufructuarius tenetur ad tributa onera realia, & alia, quæ ratione fructuum præſtantur.gr.14.n.8 f.60.

Vſufructuarius non praeſcribit rem in qua habet vſumfructum n.20 f.29.

Vſusfructuarius poſſidet proprietatis domino, & equiparatur ſolum n.21.ibid.

Vtilitatis publicæ ratio ſemper eſt habenda, eaquè præferenda gr.53.n. 3.f.113.

Vtilitate pro publica Iura omnia clamant. ibid.n.4.

Vtilitatem alienam propriæ præferre nemo cogitur etiam ſi vnus ſit dominus alter vaſſallus gr.21.n.12 f.70.

Vtendi motus eſt pro qualitate rei, & regionis conſuetudine gr.141.n.8 f.231.

Vuas, & ſimilia vide verbo vaſſ.grauantur ſi cogantur dare.

Vuas comedere in vineis eundo non eſt damnum dare etiam non data neceſſitate in comedente gr.150.num.1.& 2. f 240.& 241.

Vuas comedere in agro alieno ſtatutum ſi probibeat viatori eſt nullum, & contra ius diuinum ibid.n.3.

Vulgaris appellatio habetur pro lege gr. 72. n.14.f.137.

Vxor quæ mala eſt de ſe mala præſumi facit gr.200.n.68.f.308.

Finis Indicis ſingularum Rerum Memorabilium
huius Tomi Secundi.

NAPOLI ... Nazionale

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Prem. Legatoria Artistic[a]
ACHILLE FIOR[E]
Via Grande Archivio, 3 - Na[poli]
Digitized by Google